اطهره

نمبر ۱۱

۲

۹

فهرست کتاب سیف الامة تألیف جناب شامخ الالقاب علامه فهامه وحید ایام عمدة العلماء الابرار قدوة المحققین وفخر المجتهدین زاهر بیت الله الحرام فخر الحاج حاجی ملا احمد ولد مرحوم علیین آشیان مصنف اعلی الله مقامه

بسم الله الرحمن الرحیم وبه نستعین

الحمد لله رب العالمین والصلوة علی سید الانبیاء وخاتم المرسلین وعلی آله
وعترته معالم الهدی وامناء الدین وبعد چون عبارات عبرهبر کتاب مستطاب
هدایت انتساب سیف الامة که منقول ومأخوذ از کتب واسفار انبیای سلف
علی نبینا وعلیهم الاف التحیة واصناف الثناء مانوس منطق بسیاری از منتفعین
اشارات وافیة ومربوط لسان کثیری از مهتدین بحجج شافیة ان بنود حسب الامر جناب
شامخ الارکان برهان الاسلام والمسلمین وحجة الملة والدین شمس سماء العلم
والعرفان وبدر فلک المعرفة والایقان والد مصنف متعنا الله بدوام بقائه

الحبور

الی یوم القیام وخلد ظلاله علی مفارق الانام بالمصطفین البررة الکرام فهرستی در عنوان
کتاب بهجهٔ ترجمهٔ اعراب و حروف کلمات انبنوی که در کتاب ابنیا مرسوم مترتبی که در اصل کتاب
مرقوم است نموده که تا معشر اخوان طالبین بعد از ملاحظه فهرست از خطای در اداها محفوظ
و مصون باشند احسن الله سبحانه احوالهم و یسر امالهم و حرره العبد المستمال بعطایا ربه
الاحد محمد بن احمد وفقه الله بما یحب و یرضاه و حفظه عما یبغضه و ینهاه و مخفی نماند
که مراد از اشباع حروف که در مطاوی فهرست ذکر میشود آنست که اعرابیکه آن حرف
دارد بحرفی از ان اعراب خوانده شود مثلا مراد از اشباع ب مفتوحه آنست که با خوانده شود
و از اشباع مکسوره آنست که بی خوانده شود و از اشباع ب مضمومه آنست که بو خوانده
شود و علی هذا القیاس و این فتحه مشبعه در لغت عربی تاس و فتحه مشبعه سره و کسره مشبعه
خوانده میشود و بسا است اشباع ضمه شبیه بضمه ترکیه است و از برای دو
نامند و در ترجمهٔ کلمات هر کلمه که ترجمه آن در سابق شده ارجاع بما سبق میشود و هرجا
که ک یا ت حرف فارسی باشد اشاره بان میشود و فارسی در لغت عربی نیامده است والله
الموفق دلیل اول یا سوقیکه در یاراش ستیم تو ویه موسوم بمخلخا است آل با اشباع
مضمومه و سکون ل ینبعل با اشباع یای مکسوره و سکون ش منقوطه و کسره عین مهمله
و سکون ل شمعنخ بکسره ش منقوطه و فتحه م و سکون ع مهمله و اشباع ت مثناة مکسوره
و خ مفتوحه منقوطه من فوق هنه بکسره ه مشبعه و ن و سکون ه برختی بکسره ب موحده
و فتحه ر مهمله و سکون خ منقوطه من فوق و اشباع ت مثناة مکسوره و سکون ی
آتو با اشباع او ت مثناة مضمومتین و سکون و و اهفراتی بکسره و و اشباع ه مکسوره
و سکون ف موحده و کسره ر مهمله و اشباع ت مکسوره مثناة و سکون ی آتو بما سبق

اوبم باشباع ب موحدة مكسورة وسكون ميم مآد بكسر ميم واشباع ا مضموم وسكون د مهملة شَنم بكسر ش منقوطه و ن وسكون ميم عَسر باشباع ع مهملة مضموم وس مهمله مفتوحه وسكون ر مهملة نَسام بكسر ن وس مهمله واشباع ا مكسورة وسكون م مَوليد باشباع م مضمومه وسكون ي واشباع ل مكسورة وسكون ي د مهملة آن بضم او سكون ن تَيتو بفتح ت مثناة واشباع ت ثانيه مكسورة وسكون ي و ولَقوي بكسر ل وضم ق وسكون و وي كَدول بفتح مشبعه ك ع ربير واشباع د مهملة مضمومه ومنقوطه نيز خوانده ميشود وسكون و ول دليل دوقيم دَرپاداش ويَحي يعقوب لَ مضمومه قَيسر باشباع ياى مفتوحه وضم س مهملة وسكون ر مهملة شَبط بكسر شين منقوطه و ب موحدة وسكون ط مَ بكسره مشبعه يهلا بكسر ي وضم هـ واشباع د مهملة مفتوحه وسكون ا ام حَقق باشباع ا مضموم وسكون م وضم ح مهملة وكسر ق ثانى مَبن باشباع م مكسورة وكسر ب موحدة وسكون ن دَقلو بفتح د مهملة وسكون ق واشباع ل مفتوحه وسكون و عَد بفتح ع وسكون د مهملتين كَي باشباع ك مكسورة وسكون ي يَبو باشباع ي مفتوحه و ب موحده مضمومة وسكون و شَيل باشباع ش منقوطه مكسورة وسكون ي واشباع ل مضمومة وكو بكسره وضم ل وسكون و يَقهت باشباع ي مكسورة وسكون ق وفتح هـ وسكون ت مثناة عَميم بفتح ع مهملة واشباع م مكسورة وسكون ى وم دليل سيم دَرپاداش و دوت مبر لخا ويم بفتح و وضم ي وفتح م وسكون ر مهملة آوني بفتح او ضم و مهملة واشباع ن مفتوحه وسكون ي مَسيني باشباع م مكسورة وكسر س مهملة وسكون ي واشباع ن مفتوحه وسكون ي يَا باشباع ب موحده مفتوحة وذا رح

بكسره

بکسره واشباع ذ منقوطه و فتح ر و سکون ح مهملتین مسعر باشباع م مکسوره ع
و سکون س و کسر عین مهملتین و اشباع ی مکسوره و سکون و مهمله لمو باشباع ل
مفتوحه و م مضمومه و سکون و هر منج بضم ه و سکون و و کسر ر و سکون ع ی و فتح
ع مهمله مهر بکسر م و فتح ه و سکون و مهمله پاران باشباع پ فارسیه مفتوحه
و ر مهمله مفتوحه و سکون ن پاسوق دیگر در پاراش و پراالاد و ابنست و لیث
بفتح و کسر ے و ش منقوطه و سکون ب موحده بملابر بکسر ب موحده و اشباع م
مکسوره و سکون ر مهمله پاران بمثل ما مرّ و اانامر بکسره و اشباع ا مفتوحه و ت
مثناة مفتوحه و کسر ه و سکون و مهمله نیوت بفتح موحده و اشباع ی مضمومه
و سکون و ت مثناة فردش باشباع ف مضمومه و کسر د مهمله و سکون ش منقوطه
ممنو باشباع م مکسوره و کسر م ثانیه و اشباع ن مضمومه اش بکسر ا و سکون ش
منقوطه د ت بفتح د مهمله و سکون ت مثناة لم باشباع ل مفتوحه و م مضمومه یاپیوق
دیکرات بفتح ا و سکون ت حبیب باشباع ح مهمله مضمومه و کسر ب اولی موحده
اولی و سکون ثانیه عجم بمثل ما مرّ کل بضم کاف عربی و سکون ل قل شو بکسر
ق و اشباع ق مضمومه و ش منقوطه مفتوحه و سکون د یبا بکسر ب موحده و فتح
ی و خ بکسر د مهمله و اشباع خ منقوطه من فوق مفتوحه بکسر و و ه و سکون م
تک بضم مشبعه ت مثناة و ک عربی لو فلح بکسر ل و فتح د مهمله و سکون ف و کسر ل
و اشباع خ مفتوحه منقوطه من فوق بش باشباع ی مکسوره و ص مهمله مفتوحه
محا باشباع م مکسوره دبرتخ بفتح د مهمله و کسر ب موحده و ضم مشبعه ر مهمله
و کسر ت مثناة و فتحه مشبعه خ منقوطه من فوق کبل چهادم در پاراش لخلخاوادی بمثل

مفتوحه

بمثل

بمثل ما سبق آمر باشباع ا مفتوحة وفتح م وسكون ر مهملة آل بكسر ا وسكون ل
ابرام بفتح ا وسكون ب موحدة وفتح وشبع ر مهملة وسكون م آخر بفتح ا وخ مهملة وكسر
ر مهملة اهبير د باشباع ه مكسورة وفتح مشبع پ فارسية وكسر ه وسكون د مهملتين
لطا باشباع ل مضمومة وسكون ط مهملة معم بكسر م وع مهملة واشباع م مضمومة
سانا باشباع س مهملة ون مفتوحتين عنخ بكسر ع مهملة ون واشباع خ مفتوحة
منقوطة من فوق اراه بضمة مشبعة ا وسكون ر مهملة وكسر ا وسكون ه من تابعا
م مكسورة وسكون ن هقم بفتح ه واشباع ر مفتوحة وق مضمومة وسكون م
اشر بفتح ا وكسر ش منقوطة وسكون ر مهملة آنا بفتح ا واشباع ت مثناة مفتوحة
شم باشباع ش منقوطة مفتوحة وسكون م صفون باشباع ص مهملة وف مضمومة
ون مفتوحة ونقبا باشباع ومفتوحة وكسر ن وسكون ق واشباع ب موحدة مفتوحة
واقدما باشباع د مفتوحة وكسر ق وسكون د مهملة واشباع م مفتوحة وايما تابعا
وي مفتوحات پاسوق ديكر كي ات كل قد سبق مثل كل نهادص باشباع هم
مفتوحتين وكسر د وسكون ص مهملتين آشرا انا بما ربقا داه بضم د مهملة وكسر ا
وسكون ه لحا بكسر ل واشباع خ مفتوحة من فوق اثنا بكسر ا وسكون ت مثناة
وكسر ن مفتوحة آل ند عنا باشباع ا مضمومة وسكون ل وفتح ز منقوطة وسكون د
وفتح ع مهملتين واشباع ح مفتوحة منقوطة من فوق كعفر بفتح ك عربي وع مهملة
دف وسكون ر مهملة هادص اشرا ام بما سبق نخل باشباع ي مضمومة وفتح خ
منقوطة من فوق وسكون ل اش باشباع ا مكسورة وسكون ش منقوطة لنت تابعا
ل مكسورة ون مضمومة وسكون ت مثناة ات عزها دص بما مر ن كم بفتح ك عربي

وسکون م ز نغخا بما سبق یمنه باشباع ی مکسورة وم مفتوحة وکسر ن وسکون ه ع
پاسوق دیکر ویمر بمام لهٖ باشباع ل مفتوحة وسکون ه ملثخ بفتح م وسکون ل و خ
او سکون خ منقوطة من فوق ادنی بما سبق هر بفتح ه وسکون ر مهملة واشباع
ب موحدة مفتوحة وسکون ه آربه بفتح او سکون ر مهملة وکسر ب موحدة وسکون
ه ات نذغ بمام بالا امر لا اشباع خ منقوطة ولاء بفتح و واشباع ل مضموم وسکون
الیسفر باشباع ي مکسورة وس مهملة مفتوحة وکسر ف وسکون ر مهملة مرب بکسر م
واشباع ر مهملة مضمومة وسکون ب موحدة پاسوق اخر ومیرلہ ملئخ اونی بمام ر ن
هنخ باشباع ه مکسورة ون مفتوحة وسکون خ منقوطة من فوق هر ا باشباع ه ور
مهملة مفتوحتین ویلدث بفتح و بضم ي وسکون ل و فتح د مهملة وسکون ت مثناة
بن بکسر ب موحدة وسکون ن وقرات بکسر و سکون ق و اشباع ر مهملة مفتوحة
وسکون ت مثناة شمو بکسر ش منقوطة وضم م وسکون و نشمعل باشباع ي مکسورة
وسکون ش منقوطة واشباع م مفتوحة وکسر ع مهملة وسکون ل کی بمام ر ن شمع
باشباع ش منقوطة وفتح م وسکون ع مهملة ادنی آل بمام ر نا عنیخ بضم ع مهملة
وکسر ن وسکون ي وخ منقوطة من فوق پاسوق اخر وهو کسر و وضم ه وسکون و هیه
باشباع ي مکسورة وسکون ه وکسر ي وسکون ه یو کسر پ فارسیة و ر مهملة وسکون
ادام و د مهملة مفتوحتین وسکون م ید و باشباع ي مفتوحة ود مهملة وسکون
بکل فتح ب موحدة وضم ك عربي وسکون ل وید بفتح وي وسکون د مهملة کل
باشباع ك عربي مضمومة وسکون ل بو ضمة ب موحدة وسکون و وعل فتح و ع
مهملة وسکون ل پن کسر پ فارسیة ون کل بمام ر نها الاول آخو کسرا واشباع ح مهملة

مفتوحه وسکون و بشکن باشباع ی مکسوره وسکون ش منقوطه واشباع ع عربیه
وسکون ن یاسوفاخر بیم فتح ب موحده وضم ی وسکون م بهو بفتح ه اول وضمه
مشبعه ه ثانی وسکون و کرت باشباع ک عربیه مفتوحه وفتح ر مهمله وسکون ت
مثناة ادنات ابرام بهامردن برت کرب موحده واشباع ر مهمله مکسوره وسکون
ت مثناة لمر بکسر ل وضم میم وسکون ر مهمله لرزغا مثل ماسبق بنثی باشباع ن مفتوحه
وفتح ت مثناة واشباع ت ثانیه مکسوره ات ها دص کماسبق فهرت بفتح ه وضم ر منقوطه
وسکون ت مثناة تی بهر باشباع م مکسوره وفتح ون و ه وسکون ر مهمله مصرنیم
بکسر میم وسکون ص مهمله وفتح ر مهمله واشباع ی مکسوره وسکون م علد بفتح ع
وسکون د مهملتین هنهر بفتح ه واشباع ن و ه مفتوحتین وسکون ر مهمله
هکدل بفتح ه واشباع ک عربیه مفتوحه و د مهمله مضمومه وسکون ل نهر بفتح ن
و ه وسکون ر مهمله پرات بکسر پ فارسیه واشباع ر مهمله مفتوحه وسکون
ت مثناة دلبل بیچر در پاراثر شوفلیم بنی باشباع ن و ب موحده مکسوره
وسکون ی مفرنجا باشباع م و ف مکسورتین وسکون ر مهمله وکسر ب موحده و
اشباع خ مفتوحه منقوطه من فوق منخا بکسر م وفتح ن وکسر خ منقوطه من فوق
واشباع ح مهمله مفتوحه کمنی باشباع ک عربیه مفتوحه و م مضمومه و ن مکسوره
وسکون ی بهنم باشباع ی مفتوحه و ف مکسوره وسکون م لخا فتح ل واشباع خ مفتوحه منقوطه
من فوق ادنی باسبق الخا بکسر ا وضم ل وکسر ه واشباع خ مفتوحه منقوطه من فوق الوکسر ا
اشباع ل مفتوحه وسکون و نشمعن بکسر ن مثناة وسکون ش منقوطه واشباع م مفتوحه
وفتح عین مهمله مضمومه وسکون ن یاسوفاخر کلا بکسر ک واشباع خ مضمومه مفتوحه

منقوطه

منقوطة من فوق وسكون ل اثر بما سبق شتالا باشباع ش منقوطة مفتوحة وفتح
او سكون ل واشباع ت مثناة مفتوحة نعم بكسر م واشباع ع مهملة مكسورة وسكون م ادب
الهجا بما سبقا بجرب بكسر ب موحدة واشباع ح واشباع خ مهملة مضمومة وكسر د مهملة
وسكون ب موحدة بيم مثل سابق هفهل بفتح ه واشباع ف وه مفتوحتين وسكون ل الولو
بما سبقا اسف بضم او كسر س مهملة وسكون ف لتمع باشباع ل مكسورة وسكون ش
منقوطة وضم م وفتح ع مهملة آت بما سبق قل بضم ق وسكون ل ادن الوها مى
والى بما سبق هاش باشباع ه مفتوحة وسكون ش منقوطة هكذا بفتح ه ول
فارسية واشباع د مهملة مضمومة ول مفتوحة وسكون ه هزت مثل سابق لو
سبق اراه بكسرا وسكون ر مهملة وكسرا وسكون ه عد بضم ع مهملة وسكون
د مهملة ولو بما سبق آمت باشباع ا مفتوحة وم مضمومة وسكون ت مثناة پاسوق
اخو بيرادن بما سبقا الى كسرا واشباع ل مفتوحة وسكون ى هطب بفتح ه
واشباع ط مهملة مكسورة وكسر ب موحدة وضم د مهملة پاسوق اخ بنى بما سبق
افه باشباع ا مفتوحة وف مكسورة وسكون م لهم باشباع ل مفتوحة وكسر
ه وسكون م مقرب باشباع م مكسورة وكسر ق وفتح ر مهملة وسكون ب
موحدة آجهم بفتح او كسر ح مهملة وه وسكون م كخا باشباع ك عربية مفتوحة
دم مضمومة وخ مفتوحة منقوطة دم مضمومة وح مفتوحة منقوطة من
فوق وندى بما سبق دبرى بفتح د مهملة واشباع ب موحدة مفتوحة
وفتح د مهملة وسكون ى بيو بكسر ب موحدة واشباع پ فارسية
مكسورة وسكون و ودبر بكسر و واشباع د مهملة وسكون

[illegible]

دمهملة

د مهمله مکسوره وکسر ب موحده . کرن ر مهمله اَلَم بفتح او کسر ل و هم وسکون م
اَت کَلا مَثر بما سَبَق اَصونو بفتح ، د س مهمله وکسر و د ضم ن وسکون و یاسوق
سیکرد ر پاداش هبراخا بما سبق ولَتم بفتح و وضم ل و ا و اشباع ق مفتوحه وسکون
م عدنی بما سَبَقا ببیر ائل بکسر ب موحده و اشباع ی مکسوره وسکون س مهمله
واشباع ر مهمله مفتوحه وکسر ا وسکون ل لَکشه بفتح لٰ عربیه وضم م وفتح ش منقوطه
وسکون هم دلیل هفتم یاسو فهای سمان بیست هشتم کتاب شعیا پیغمبر کی
بماسبق صو بفتح ص مهمله وسکون و لصو باشباع ل و ص مهمله مفتوحتین
وسکون و صو لصو بما سَبَقا قو لقو بفتح ق وسکون و واشباع ل و ق مفتوحتین
وسکون و قو لقو بما سبقا ذعر بکسر ذ منقوطه و ع مهمله وسکون ر مهمله
شَم باشباع ش منقوطه مفتوحه وسکون م ذعر شم بما سبقا یاسوق اخر کی بما
سبق بلعق بکسر ب موحده و فتح ل و ع مهمله و اشباع ق مکسوره صَف نا باشباع
ص مهمله و ف مفتوحتین آبلشن بضم ا وسکون ب موحده و اشباع ل و ش
منقوطه مفتوحتین وسکون ن احرت بفتح ا وکسر ح مهمله وفتح ر مهمله وسکون
ت مثناة یدبر بفتح ی و د مهمله وکسر ب موحده وسکون ر مهمله آل بما سبق
هَعَم باشباع هم و ع مهمله مفتوحتین وسکون م هز بفتح ه وکسر ز منقوطه
یاسوق اخر آشر بما سبق آشر باشباع ا مفتوحه وفتح م وسکون ر مهمله اَلَم بما سبق
نَت بضم ز منقوطه وسکون ت مثناة همنها بفتح ه و م واشباع ن مضمومه
و خ مفتوحه مهمله طه هنحز بفتح ه مهینن بفتح مشبعه صحیح است وکسر ن وضم ح مهمله
وسکون و لنه بکسر ل و اشباع خ مهمله مفتوحه وکسر ف وسکون ف و ت

بما سبق همرکعا بفتح ه و م و سکون ر مهمله و کسر ک فارسیه و اشباع ع مهمله مفتوحه
و لو بما سبق آبو باشباع ا مفتوحه و ب موحده مضمومه و سکون و شمع بفتح ش
منقوطه و ضم م و فتح ع مهمله با سوق آخر و هی بفتح د و اشباع ه و ی مفتوحتین بلهم
باشباع ل مفتوحه و کسر ه و سکون م ذبر بفتح د مهمله و ب موحده و سکون ر مهمله
ادنی صولاصا و قولاقا و قولاقا و نغرشام بما سبق لمعن بفتح ل و م و ع مهمله
و سکون ن بلخ بکسر ی و سکون ل و اشباع خ مضمومه منقوطه من فوق و کشلو
بفتح م و اشباع ل ع هبه مفتوحه و کسر ش منقوطه و ضم ه مهمل و سکون و آخر باشباع
ا مفتوحه و ح مهمله مضمومه و سکون ر مهمله و تشبر بفتح ت و کسر ب موحده
و سکون ش منقوطه و اشباع ب موحده مفتوحه و ر مهمله مضمومه و نفش
بفتح ن و ضم ن و کسر ف و ضم ش منقوطه و طلکن بفتح ت و اشباع ن مکسوره و سکون
ل و اشباع ک مفتوحه و د مهمله مضمومه و سکون و د ابسل هشتم با سو قیکه
در سیمان چهل و دویم کتاب مذکور است نفش کسر ن و سکون ن عبد بفتح ع مهمله
و سکون ب موحده و اشباع ر مهمله مکسوره آتمخ بکسر ا و سکون ت مثناه و اشباع
م مفتوحه و سکون خ منقوطه من فوق بوع باشباع ب موحده مضمومه تجری بکسر
ب موحده و اشباع ح مهمله مکسوره و اشباع ر مهمله مکسوره راصت باشباع
ر مهمله مفتوحه و کسر ص مهمله و سکون ت مثناه نفش بفتح ن و سکون ف و اشباع
ش منقوطه مکسوره نتی بما سبق و ح باشباع ر مهمله مضمومه و ح مهمله مکسوره
علو باشباع ع مهمله و ل مفتوحتین و سکون و مشیط بکسر م و سکون ش منقوطه
و اشباع پ فارسیه مفتوحه و سکون ط مهمله لکیم بفتح ل و اشباع ک فارسیه مضمومه

مضمومه و ی مکسوره و سکون م بمص باشباع ی مضمومه و ص مهمله مکسوره
پاسوق آخر او بما سبق بصعق بکسرے و سکون ص مهمله و فتح عین مهمله و سکون ف
و لو بیشا و لو بما سبق بیشمع بفتح ی ش سکون ش منقوطه و اشباع میم مکسوره و فتح ع
مهمله بجص بفتح ب موحده و ضم ج مهمله و سکون ص مهمله فو لو بما سبق پاسوق
آخر فن باشباع ف مفتوحه و کسر ن و اصص باشباع و مهمله مفتوحه و ص مهمله
مضمومه و سکون ص ثانیه او بما سبق بیشه باشباع ی مکسوره و سکون ش منقوطه
و اشباع ب موحده مضمومه و سکون و مهمله و پشتا بفتح و کسر پ فارسیه مکسوره
و سکون ش منقوطه و اشباع ت مثناه مفتوحه و کل بکسر ل عربیه و اشباع ه
مفتوحه و ل مضمومه خبن بفتح ن و خ منقوطه من فوق و کسر ب موحده و
اشباع ن مفتوحه لا ت بکسر ل واو م و سکون ت مثناه دیی مشیط بما سبق پاسوق
آخر او بما سبق بحر بکسر ی و سکون خ منقوطه من فوق و کسر ه و او بما سبق بروص
باشباع ب موحده مفتوحه و ر مهمله مضمومه و سکون ص مهمله فقه بما سبق بسیم
باشباع ی مفتوحه و فتح س مهمله و اشباع ی مکسوره و سکون م با اشباع ب موحده
ارض مشیط بما سبقا و لزنت بکسر و سکون ل و ضم ن نشناه و اشباع د مهمله
مفتوحه و ت مثناه مضمومه آیم بکسر ا و اشباع ی مکسوره و سکون م بیجل بکسر ی
و فتح ی ثانیه و کسر ح مهمله و ضم ل پاسوق آخر هر اشنت باشباع ه مفتوحه و
ر مهمله مکسوره و ش منقوطه و ن مضمومتین و سکون ت مثناه بنه بما سبق بو باشباع ب موحده
مفتوحه و ی مضمومه و حد اشت بفتح و ح مهمله و اشباع د مهمله مفتوحه و ش منقوطه
مضمومه و سکون ت مثناه آنی بفتح ا و اشباع ن مکسوره هکد بفتح ه و اشباع ا

فارسیه

فارسية مكسورة وسكون د مهملة دبكرم بكسر ب موحدة وط مهملة وفتح ر مهملة
وسكون م تسمن باشباع ت مثناة مكسورة وسكون س مهملة وفتح م وسكون ح مهملة
واشباع ن مفتوحة شميع بما سبق آنجم بكسر ا وسكون ت مثناة وكسر خ منقوطة من فوق
وسكون م باسوق آخر شرق باشباع ش منقوطة مكسورة ور مهملة مضمومة لاني
بما سبق شر باشباع ش منقوطة مكسوره وسكون ر مهملة حداش باشباع ح ود مهملتين مفتوحتين
وسكون ش منقوطة تهلت بفتح ت مثناة واشباع ه مكسورة ول مفتوحة وت مثناة مضمومة
مقص باشباع م مكسورة وكسر ق وسكون ص مهملة … بما سبق يرد بضم ي وسكون ر
مهملة واشباع د مهملة مكسورة هيم بفتح ه واشباع ي مفتوحة وسكون م آم بما سبق لاپتا باشباع
ل وا مضمومتين آيم بما سبق وكيش بكسر … وضم ي وسكون ش منقوطة وهم بكسر … وضم ي وسكون
م باسوق آخر بيتا باشباع ي مكسورة وسكون س مهملة واشباع ا … باشباع م مكسورة
وسكون د مهملة واشباع ب موحدة مفتوحة وسكون ر مهملة وعرو بفتح … واشباع ع ور مهملتين مفتوحتين
وسكون و حصرو بفتح ح وكسر ص واشباع … مكسورة مهملة وسكون م تشر بكسر ت مثناة وش منقوطة
وسكون ر مقدر بكسر ق واشباع د مهملة مفتوحة وسكون ر مهملة برن باشباع ي مفتوحة ور مهملة
ون مضمومتين بيشر بضم ي وكسر ش منقوطة وسلع بكسر س مهملة وفتح ل وسكون ع مهملة مرش بكسر
م وضم ر مهملة وسكون ش منقوطة هرمر باشباع ه مفتوحة ور مهملة مكسورة وسكون م بصحو باشباع
ي مكسورة وسكون ص مهملة واشباع و مفتوحة وح مهملة مضمومة باسوق آخر تيم باشباع ي مفتوحة
وس مهملة مكسورة وم مضمومة لدن بما سبق كود باشباع ك عربية مفتوحة ومضمومة وسكون
د مهملة انهلت باشباع ا مضمومة وسكون ن واشباع ه مكسورة ول مفتوحة وت مثناة مضمومة
با آيم بما سبق يكد بفتح ي واشباع ك فارسية مكسورة ود مهملة مضمومة باسوق آخر آله بكسر ا و ل

وسكون

وسکون ه هد وآدم بفتح ه وکسر د مهمله واشباع و مفتوحه و د مهمله مکسوره وسکون ز عتم بفتح ع مهمله
واشباع س مهمله و ت مثناة مکسورتین وسکون م ملو بما سبق غزوتم بفتح ع مهمله و ز منقوطه وسکون
و واشباع ت مثناة مکسوره وسکون م پاسوقان لنز تسق باشباع ن مفتوحه و س مهمله و ق مضمومتین
آخر بما سبق پوتش مکسوره واشباع و ش منقوطه مضمومتین بشت بضم ب موحده وفتح ش منقوطه وسکون
ت مثناة هبتم بفتح ه واشباع ب موحده مضمومه وفتح ت مثناة واشباع ح مهمله مکسوره وسکون م
بیسل بفتح ب موحده واشباع پ فارسیه مفتوحه وفتح س مهمله وسکون ل الخ بکسر ل وفتح ر وکسر س
مهمله واشباع خ مفتوحه منقوطه [illegible] ناقه ماه باشباع ه مفتوحه و ا مضمومه وسکون ع فا اشباع
ر مهمله مکسوره وسکون م آتم بفتح ا وکسر ت مثناة وسکون الهن بکسر ه وضم ل وکسر ه وضم ن
دلیل دهم جز شم بفتح ه وکسر ح مهمله وسکون ز مهمله واشباع ش منقوطه مکسوره وسکون م
شمع بکسر ش منقوطه واشباع م مفتوحه و ع مهمله مضمومه وهعودم بفتح و و ه واشباع ع
مهمله مکسوره وسکون و واشباع ز مهمله وسکون م قبت بفتح ه واشباع ب موحده مکسوره و ت
مثناة مضمومه لوات باشباع ل مکسوره وسکون د مهمله واشباع ا مضمومه وسکون ت مثناة
پاسوق اخر بما سبق عود باشباع ع مهمله مکسوره وکسر و وسکون د مهمله کشلم باشباع ش مکسوره
مکسوره وسکون م واشباع ش منقوطه مضمومه و ل مفتوحه وسکون م [illegible] بما سبق کعود بکسر
ک عربیه و ع مهمله وفتح و وسکون د مهمله آتی بما سبق پاسوق اخر وآات باشباع د مهمله مفتوحه
وا مضمومه وسکون ت مثناة و تب بفتح د مهمله واشباع ب موحده مضمومه وسکون ت مثناة
ولو بما سبق تشمر باشباع ت مثناة مکسوره وسکون ش منقوطه واشباع م مضمومه وسکون
ر مهمله بفح باشباع پ فارسیه مفتوحه و ق مضمومه وفتح ح مهمله آذنیم بضم ا وسکون ذ منقوطه
وفتح ن وسکون ی م ولو بما سبق تشمع باشباع ی مکسوره وسکون ش منقوطه واشباع م

مفتوحة

مفتوحه و فتح ع مهمله با سو آخر وهو بما سبق عمر بفتح ع مهمله و سکون م بزن باشباع ب موحده
مفتوحه و ز منقوطه مضمومه و سکون ن ثانیه و شمس بفتح و اشباع ش منقوطه مفتوحه و س مهمله
مضمومه و سکون ی فتح باشباع م مفتوحه و کسر ر و فتح ح مهمله بحرمر بفتح ب موحده و اشباع ح مهمله مضمومه
و ن مهمله مکسوره و سکون ه کلم باشباع ک عربیه مضمومه و ل مفتوحه و سکون م آبیت باشباع ا مضمومه
و کسر ب موحده و اشباع ب موحده ثانیه مفتوحه و سکون ت مثناة کلیم بکسر ک عربیه و اشباع ل مفتوحه
وی مکسوره و سکون م حبا ابضم ه و سکون ح مهمله و اشباع ب موحده و ا مضمومه هی باشباع ه مفتوحه
وی مضمومه لرن باشباع ل مفتوحه و فتح ر و سکون ن ره از بفتح ر و کسر ه و سکون ن مهمله
بفتح م و اشباع ص مهمله مکسوره و سکون ر مشرم بکسر م و اشباع ش منقوطه مکسوره و س مهمله
مفتوحه و آن بما سبق امر بما سبق هشت باشباع ه مفتوحه و فتح ش منقوطه و سکون ت مهمله با سو ق
آخر می بما سبق نجم باشباع ب موحده مفتوحه و فتح خ مفتوحه و فتح ق و سکون م با زن بفتح ی
و اشباع ز منقوطه مکسوره و سکون ن تن بما سبق تیشه بفتح ی و سکون ق و اشباع ش
منقوطه مکسوره و سکون ب موحده و آتش بکسر ت و اشباع ا مکسوره و سکون ی و ش منقوطه فتح ر
م و سکون ع مهمله لنا آخر بما سبق دلیل با زدهم عمل بکسر م و فتح ع مهمله و م و سکون ل
نفش بفتح ن و سکون ف و اشباع ش منقوطه مضمومه بره باشباع ی مکسوره و سکون ر مهمله و فتح ا
تیبع باشباع ی مکسوره و سکون س مهمله و اشباع ب موحده مفتوحه و سکون ع مهمله بدعت بکسر ب
موحده و فتح د مهمله و سکون ع و اشباع ت مثناة مضمومه یصدق بفتح ی و سکون ص مهمله و اشباع د
مهمله مکسوره و سکون ق صدق بفتح ص مهمله و اشباع د مهمله مکسوره و سکون ق عبد بما سبق لوبر با ع
ل مفتوحه و فتح ر مهمله و اشباع ب موحده مکسوره و سکون م و عو بفتح و ضم ع مهمله و سکون و نم
باشباع ن مضمومه و ت مثناة مفتوحه و سکون م هو بما سبق آسبل باشباع ا مکسوره و سکون س مهمله

وبهباع

واشباع ب موحده مضمومه وسکون ل پا سوق اخرتحن باشباع ل مفتوحه وکسر ع مهمله وسکون ن
احلق بفتح او ح مهمله وکسر ل وسکون ق لو بما سبق بریم باشباع ب موحده مفتوحه وفتح ر مهمله
واشباع ب موحده مکسوره وسکون م وآت بما سبق عصم بفتح ع مهمله واشباع ص مهمله مضمومه
وم مکسوره وسکون م بحاق بفتح ب موحده وح مهمله وکسر ل وسکون ق شلل باشباع ش منقوطه
ول مفتوحتین وسکون ل ثانیه **دلیل دوازدهم** مل بما سبق کن بکسر ک وسکون ن یحبک
بکسر ی وفتح خ منقوطه من فوق وکسر ب موحده واشباع ه مضمومه واشباع خ مفتوحه منقوطه من فوق
عم بما سبق عز باشباع ع مهمله مفتوحه وسکون ز منقوطه قربت باشباع ق مکسوره وسکون ر مهمله
وفتح ی وسکون ت مثناة کریم بما سبق عرسم باشباع م مهمله مفتوحه و مهمله وس مهمله مکسورتین
وسکون م ربح باشباع ی مکسوره ومهمله مفتوحه واضمومه خ منقوطه مفتوحه من فوق پا سوق
اخرکی بما سبق هیت باشباع ه مفتوحه وی مکسوره وت مثناة مفتوحه معز باشباع م مفتوحه
وع مهمله مضمومه وسکون ز منقوطه لابن بفتح ل واشباع د مهمله وسکون ن معز بما سبق لابین
باشباع ل مفتوحه وکسر وسکون ب موحده واشباع ی مضمومه وسکون ن بصر بفتح ب موحده
وص مهمله وسکون ر مهمله لو بما سبق محص بفتح م وسکون ح مهمله وکسر ص مهمله مر زم باشباع م مکسوره وکسر ز
منقوطه وفتح ر مهمله وسکون م مصل بکسر ص مهمله وسکون ل مخر وبکسر م وضم ح مهمله وکسر ر مهمله و سکون
وسکون ی وکی بما سبق تح بضم ت مهمله وفتح ح مهمله عرسم باشباع ع مهمله مفتوحه و ر مهمله مکسوره وسکون
واشباع س مهمله مکسوره وسکون م پا سوق لزکی بما سبق توح باشباع ت مثناة مفتوحه و مضمومه
وسکون و وفتح ح مهمله بفتح ی وسکون د مهمله لدنی بهر بما سبق اهر فتح ه وکسر ز منقوطه وندش
بفتح و واشباع ن مفتوحه و د مهمله مضمومه وسکون ش منقوطه ما آو اشباع م مضمومه و ا مفتوحه و سکون
وتخش بفتح ت مثناة وسکون خ مهمله واشباع ت مثناة وسکون ش منقوطه مبتن بفتح م وسکون

مثناة

مثناة وكسر ب موحدة وسكون ن بَم بكسر ب موحدة وضم م مَدَهن فتح م وسكون د مهمله وكسر ه وسكون ن اشباع
مفتوحه اَبَرس باشباع ا مضمومتين وكسر ب فارسيه وفتح ر مهمله وسكون س مهمله بَنو باشباع ي وذ منقوطه مفتوحتين
وسكون و بقر بو بكسر ب موحده واشباع ق مكسوره وسكون ر مهمله واشباع ب موحده مضمومتين و سكون
كاشر بماسبق بَرس بكسر ب موحده واشباع پ فارسيه مفتوحتين وكسر ر مهمله وسكون س مهمله هسج هيج ضم
س مهمله وكسر ح مهمله لَسحت باشباع ل مكسوره وسكون س مهمله وضم ح مهمله وسكون ت مثناة هَشپل
بكسر و واشباع ه مكسوره وسكون ش منقوطه واشباع پ فارسيه مكسوره وسكون ل كَنُواَ بفتح ك عربيه
واشباع و مفتوحتين ت مثناة مضمومتين عَم باشباع ع مهمله مكسوره وسكون م آرتة بضم ا وسكون ر مهمله وضم
ب موحده وسكون ت مثناة يز باشباع ي و ز مفتوحتين مفتوحتين پاسوَ باشباع ا مضمومتين و م مكسوره
وسكون ب موحده وفتح ص مهمله وسكون ر مهمله مكسو باشباع م مكسوره وسكون س مهمله واشباع ك
فارسيه مفتوحه وسكون و حَخ باشباع ح مهمله مضمومتين خ منقوطه من فوق هتشح بكسر ه
وفتح ش منقوطه وسكون ح مهمله هَشپل بماسبق هَگَع باشباع ه و ك فارسيه مكسورتين وفتح ع مهمله
لارص بماسبق دليل سيز دهم كي بماسبق كَن باشباع ك عربيه مضمومتين وسكون ن آم بماسبق آلي
كسر ا واشباع ل مكسوره وسكون ي لخ كسر ل وسكون خ منقوطه من فوق هَعد بكسر ه وع مهمله وكسر م وسكون د
مهمله هَمَصب بفتح ه وع مهمله وكسر م وفتح ص مهمله وكسر ب فارسيه آشر بماسبق يَزه باشباع ي مكسوره
وسكون ر مهمله وكسر ا يكي بماسبق بد و ند اشباع د و تا و بفتح و واشباع مهمله وا مفتوحتين
رخب بكسر ر مهمله وفتح خ منقوطه من فوق وسكون ب موحده صَمَد بكسر ص مهمله وفتح م وسكون د
مهمله پرآشم باشباع پ فارسيه و ر مهمله مفتوحتين و ش منقوطه مكسوره وسكون م رَخَ بماسبق
كَمَل باشباع ك فارسيه و م مفتوحتين وسكون ل قَهق بكسر و واشباع ه مكسوره وسكون ت
شَب باشباع ش منقوطه مكسوره وسكون ب موحده قَشب بكسر ق وفتح ش منقوطه وسكون ب موحده

بفتح ر مهملة وسكون ب موحدة وتقر بفتح و واشباع ي مكسورة وسكون ق واشباع ر مهملة مفتوحة
آري بفتح او سكون ر مهملة وكسر ي على بما سبق مصف بكسر م وسكون ص مهملة وكسر ف آدني بما سبق
اتخ بفتح ا واشباع ن مضمومة و خ منقوطة من فوق مكسورة عمد بضم ع مهملة وكسر م وسكون د مهملة تمد
باشباع ت مثناة مفتوحة و م مكسورة وسكون د مهملة تمم باشباع ي مضمومة و م مفتوحة وسكون م ثانية
وعلى بما سبق هشمرات باشباع ه مكسورة وسكون ش منقوطة وفتح م وسكون ر مهملة واشباع ت
مثناة مكسورة آنوخ باشباع ا مفتوحة و ن مضمومة وسكون و واشباع خ مكسورة منقوطة من فوق
يسنا باشباع ن مكسورة و س مهملة مفتوحة وكسر ي موحدة على بما سبق هللت بفتح ه وكسر ل واشباع
ل ثانية مفتوحة وسكون ت مثناة دليل چهارم حكو بفتح ح مهملة وضم ك فارسية وسكون و
مهملة حنخ مفتوح وسكون ن مهملة وكسر موحدة واشباع خ مفتوحة منقوطة من فوق على بما سبق
يرخ باشباع ي مفتوحة وكسر ر مهملة وسكون خ منقوطة من فوق كبر باشباع ك عربية مكسورة و ب موحدة
مضمومة وسكون ر مهملة هتلخ بضم ت وكسر د مهملة واشباع خ منقوطة مفتوحة من فوق وهدا رخ
بفتح و و ه واشباع د مهملة مفتوحة وكسر ر مهملة واشباع خ مفتوحة منقوطة من فوق پاسوق اخرحنخ باشباع
ح مهملة مكسورة وكسر س مهملة واشباع خ مفتوحة منقوطة من فوق شنتم بكسر ش منقوطة واشباع ن مضمومة
و ن ثانية مكسورة وسكون م عمم بما سبق تحنخ بفتح ت مثناة وسكون ح مهملة وكسر ت مثناة واشباع
خ مفتوحة منقوطة من فوق يقل باشباع ي مكسورة وسكون ف واشباع ل مضمومة بلو بكسر ب موحدة
ملو وسكون و آيو بضم ا وكسر ي و هملخ بفتح ه وكسر م وفتح ل وسكون خ منقوطة من فوق پاسوق آ
اخرحنخ باشباع ح مهملة مكسورة وكسر س مهملة واشباع خ مفتوحة منقوطة من فوق شنتم بكسر ش
منقوطة واشباع ن مضمومة و ن ثانية مكسورة وسكون م عمم بما سبق تحنخ بفتح ت مثناة وسكون
ح مهملة وكسر ت مثناة واشباع خ مفتوحة منقوطة من فوق يقل باشباع ي مكسورة وسكون خ واشباع

لمضمومة

ل مضمومة بلو بكسر ب موحدة ول وسكون و آبو بضم او كسر ي و هملج بفتح ه وكسر م وفتح ل وسكون
خ منقوطة من فوق بآسو آخر بنت بكسر ب موحدة واشباع ن مضمومة وسكون ت مثناة بالجم بكسر ب
موحدة واشباع ل مفتوحة وخ مكسورة منقوطة من فوق وسكون م بقر باشباع ب موحدة مكسورة
وسكون ق واشباع ر مهملة مضمومة تخ بكسر ت مثناة واشباع خ مفتوحة منقوطة من فوق تنوا
ن مكسورة وكسر س مهملة واشباع و مفتوحة شكل بكسر ش منقوطة وفتح ك فارسية وسكون ل المنح
بكسر ل واشباع م مكسورة وكسر ن واشباع خ مفتوحة منقوطة من فوق بكتم بكسر ب موحدة و ت
وفتح ت مثناة وسكون م آفر باشباع ا مضمومة وفتح ف وكسر ر وسكون س مهملة بآسو آخر تحت بفتح ت مثناة
وح مهملة وسكون ت ثانية مثناة ابتخ باشباع ب موحدة مضمومة وكسر ت مثناة واشباع خ
مفتوحة منقوطة من فوق بهي بكسر ي وسكون ه ثانية بنخ باشباع ب موحدة مفتوحة
وكسر ن واشباع خ مفتوحة منقوطة من فوق تشتم بكسر ت مثناة واشباع ش منقوطة مكسورة وكسر ت ثانية
واشباع م مضمومة لسادم بكسر ل واشباع س مهملة مفتوحة ود مهملة مكسورة وسكون م بكلها
ابص بما سبقا دليل بانزدهم ركي لو بما سبقا اويو بما سبق باكمرو اخر مجر في بضم ي واشباع
ح مهملة مفتوحة وكسر ر مهملة وف واشباع ن مكسورة و آسا لبفتح و وكسرها واشباع س مهملة مفتوحة و ل
مضمومة مسني بكسر م وفتح س مهملة ون واشباع ا مكسورة على باشباع ع مهملة مفتوحة وفتح ل وسكون
ي هقدل بكسر ه وسكون ق واشباع د مهملة وسكون ل و آسا تر بفتح و وكسرها واشباع س مهملة
مفتوحة وكسر ت مثناة وسكون ر مهملة ممنو باشباع م مكسورة وكسر م ثانية وضم ن وسكون و بآسو
آخر و آتي بفتح و واشباع ت مثناة مفتوحة آتش بكسرها وضم ن وسكون ش منقوطة كعركي بفتح ك
وكسر ع مهملة وسكون ر مهملة واشباع ك عربية مكسورة الفي بفتح ا واشباع ل مضمومة وف مكسورة
آميدهي باشباع ا مضمومة وسكون م واشباع ي مضمومة ود مهملة مفتوحة وع مهملة مكسورة وسكون ي

آشر بما سبق مجد و بفتح ی وسکون ح مهمله و اشباع د مهمله مفتوحه وسکون و نمق بفتح ن وسکون م
واشباع ت مثناة مکسوره وسکون ق سکد باشباع س مهمله وسکون د مهمله بتب بکسر ب موحده و ب ثانیه وسکون
ت مثناة الوهیم بما سبق نهلخ بفتح ن و ه و کسر ل وسکون خ منقوطه من فوق غش بکسر ب موحده فا شباع
ع مهمله مفتوحه و فتح غ منقوطه که کمله در لغت عبری کفته مشبوهه وسکون ش منقوطه دلیل شانزدهم
عنن باشباع ع و ن مفتوحتین وسکون ثانی دعزئل بفتح و ع مهمله و اشباع ز مهمله مفتوحه و کسره ف
وسکون ل سمو بفتح سین مهمله و اشباع م مکسوره و مفتوحه وسکون و ثانیه صدق بما سبق ا
باشباع ا مضمومه و باقی بما سبق عنن بکسره باشباع ع منقوطه من فوق وسکون ن کسر آ و
باشباع ک مکسوره وسکون س مهمله و اشباع ا مضمومه وسکون و پاسو قلخ تمیم باشباع ی مضمومه
و م مفتوحه وسکون ح ثانیه هشمش بفتح م و کسر ش منقوطه و فتح م وسکون ش منقوطه ثانیه لو بما
سبق یکا بفتح ی و کسر ک ثانیه مفتوحه ابتن بفتح و اشباع ی مفتوحه و کسر د و فتح ع
مهملتین دلیل هفدهم بکسر و اشباع ک ثانیه مکسوره و کسر د و فتح ح مهمله کیخا
بفتح ک و کسر پا و سیه و اشباع خ مفتوحه منقوطه من فوق کی بما سبق تخل بضم ت مثناة و کسره خ
منقوطه من فوق وسکون ل آشر خا بفتح ا و کسر ش منقوطه وسکون ر مهمله و اشباع خ مفتوحه
منقوطه من فوق و تو بفتح و ضم د مثناة لخ باشباع ل مفتوحه وسکون خ منقوطه آشتخا بکسر ا
وسکون ش منقوطه و کسر ت مثناة و اشباع خ مفتوحه منقوطه من فوق ککهن بفتح ک و کسر ک
ثانیه و فتح ف وسکون ن پوریا باشباع پ فارسیه مضمومه وسکون و و کسر ر مهمله و اشباع ی مفتوحه
بیرکت بکسر ب موحده و فتح ی وسکون ر مهمله و فتح ک و کسر ت مثناة تخا بکسر ب موحده و ت مثناة
و اشباع خ مفتوحه منقوطه من فوق بنخا باشباع ب موحده مفتوحه و کسر ن و اشباع خ مفتوحه
منقوطه من فوق کشتل باشباع ک عربیه مکسوره وسکون ش منقوطه و اشباع ت مثناة مکسوره

وسكون ل زتم بكسر ن منقوطة واشباع ت مثناة مكسورة وسكون ه سيبا بشباع س مهملة مفتوحة وب موحدة
مكسورة وسكون ب ثانية لشوكما انخا بفتح ل واشباع ش منقوطة مضمومة وسكون ل واشباع ح مهملة
مفتوحة وكسر ن واشباع خ مفتوحة من فوق منقوطة باسوق اخر آره باشباع ا مضمومة وسكون ر مهملة
وكسر نم باشباع ب موحدة مفتوحة ون مكسورة وسكون م لبا انخا بكسر ل واشباع ب موحدة
مفتوحة وكسر ن واشباع خ مفتوحة منقوطة من فوق شلم باشباع ش منقوطة مفتوحة ول مضمومة
وسكون م دليل الهيجا الهمر الم باشباع ل وه مفتوحتين دقش باشباع د مهملة وكسر ق وضم ش
منقوطة كويم بما سبق آل ادميم باشباع ا مضمومة وسكون ل واشباع ا مضمومة وم مكسورة وسكون
م ثانية بهكو بكسر ي وسكون ه وضم ك وسكون و نق باشباع ن مهملة وسكون ق
باسوق اخر بيتصو باشباع ي مفتوحة وسكون ت مثناة وفتح ي وكسر ص مهملة واشباع و مضمومة
ملخ بفتح م وسكون ل وكسر خ منقوطة من فوق آرص بكسر ا وفتح ر مهملة وسكون ص مهملة وردنه
بفتح و واشباع ر مهملة مضمومة وفتح ن منقوطة واشباع ن مكسورة وسكون م تسند بضم ن وفتح س
د مهملتين بحت باشباع ي مفتوحة وفتح ح مهملة وسكون ت مثناة على ادنى وعلى بما سبق
مشح بفتح م واشباع ش منقوطة مكسورة وح مهملة مضمومة باسوق اخر ننقا بفتح ن ون ثانية وكسر ت
مثناة واشباع ق مفتوحة آت بما سبق مسرتر باشباع م مضمومة وسكون س مهملة واشباع ر مهملة
مضمومة وكسر ت مثناة واشباع م مضمومة ونشلجا بفتح و ون وسكون ش منقوطة واشباع ل مكسورة
وخ مفتوحة منقوطة من فوق ممن باشباع م مكسورة وكسر م ثانية واشباع ن مضمومة عوتم
بفتح ع مهملة واشباع و مضمومة وكسر ت مثناة واشباع م مضمومة باسوق اخر شتل ش منقوطة
واو سكون ل ممن بما سبق باشباع ن مكسورة وآتنا بفتح و وكسر ا وت مثناة واشباع ا مفتوحة
كويم بما سبق تخلنحا بفتح ن وخ منقوطة من فوق واشباع ل مفتوحة وكسر ت مثناة واشباع خ مفتوحة

مفتوحة

منقوطه من فوق واحزانجا بفتح و واشباع ح مهمله مضمومه و ز منقوطه وسكون ت مثناة واشباع
خ مفتوحه منقوطه من فوق آنس بفتح او سكون ف وكسر س مهمله آرض بما سبق با سوقا حز ترعن بفتح
ت مثناة وضم ر مهمله وكسر ع مهمله وسكون ن بشوت بكسر ب موحده وش منقوطه وفتح و وسكون
ت مثناة برزل بفتح ب موحده وسكون ر مهمله وكسر ز منقوطه وسكون ل لخل باشباع لـ عربيه
مكسوره وسكون خ منقوطه من فوق واشباع ل مكسوره تير بفتح ي وكسر س مهمله وسكون ر
مهمله تنفصم بفتح ت مثناة و ن و ف وكسر ص مهمله وسكون م دليل نوزدهم در كتاب ضعفنا
بفتح ص مهمله و ف وسكون ن واشباع ي مفتوحه وسكون هـ قريب باشباع ق مفتوحه و ر مهمله مضمومه
وسكون ب موحده تيم باشباع ي مضمومه وسكون م تكاول بما سبق قرو باشباع ق مفتوحه وكسر د
مهمله وضم ا مهر بفتح م وكسر هـ وسكون ر مهمله مار بما سبق با سوق ديكركي بما سبق آز باشباع
ا مفتوحه وسكون ز منقوطه آنفخ بكسر ا [illegible] وضم ف وسكون خ منقوطه من فوق ال عميم
بما سبق اسف باشباع س مهمله و ف مفتوحتين برو بكسر ب موحده وضم ر مهمله واشباع ر مهمله
ثانيه مفتوحه لقر باشباع ل مكسوره وسكون ق وضم ر مهمله كونر باشباع كـ مضمومه
و ن مفتوحه وسكون م تشم بكسر ب موحده وش منقوطه وسكون م آدنى بما سبق آلعابد باشباع
ا مضمومه وسكون ل واشباع ع مهمله مفتوحه وسكون ب موحده واشباع د مهمله مضمومه
شخم بكسر ش منقوطه و خ منقوطه من فوق وسكون م آحاد بكسرها باشباع ح مهمله وسكون د
مهمله دليل بيستم بخرت بفتح ي وسكون خ منقوطه من فوق وكسر د مهمله وسكون ت مثناة
آدنى بما سبق لاكش باشباع ل مفتوحه و ا مكسوره وسكون ش منقوطه آشر بما سبق يعسنا بفتح
ي و ع مهمله وكسر س مهمله واشباع ن مفتوحه بكسر ع وسكون ر مهملتين وحنه بكسره و ضم ع
مهمله وكسر ن وسكون هـ ماهاله بكسر م واشباع ا و هـ مفتوحتين وكسر ل وسكون هـ يعقوب

بفتح

بفتح ی وسکون خ معجمه واشباع ق مضمومه وسکون ب موحده ومکش بفتح و وم واشباع ک
فارسیه وسکون ش منقوطه منه بکسر م وسکون ن واشباع ح مهمله مفتوحه وسکون هٔ لاد
بماسبق حسابات بفتح ص مهمله واشباع ب موحده مفتوحه وا مضمومه وسکون ت مثناه لیلا
بیست یکمینه کی هینه هبوم بماسبقن بآبوع باشباع ب موحده مفتوحه وثانیه مضمومه وکسر ع
وسکون ر مهملتین کنور بفتح ک عربیه وت مثناه واشباع ن مضمومه وسکون ر مهمله وفی بکسر
واشباع ه مفتوحه وی مضمومه کل بماسبق ندم بکسر ن منقوطه واشباع د مهمله مکسوره وسکون م
وخل بفتح و وضم خ منقوطه من فوق وسکون ل ... بفتح ع وبکسر س مهملتین وسکون ه شع
باشباع ن مهمله مکسوره وسکون ش منقوطه واشباع ع مهمله مفتوحه باسوقاخ هینه آنخ بماسبقن
باشباع ا مفتوحه شلح بضم ش منقوطه وکسر ا وفتح ح مهمله آلخم باشباع ا مفتوحه وکسر خ منقوطه
من فوق وسکون م ات بماسبق آلیا بکسر اول واشباع ی مفتوحه و ن بفتح م واشباع ن مفتوحه
و مکسوره لقن باشباع ل مکسوره و ... وسکون ن بوبوم آدنی هکدل بماسبقن و هنز
بکسر و وفتح ه وضم ن وسکون مهمله دلیل هشتم کی آلو بماسبقا یعسه بفتح ی وسکون
ع مهمله وکسر س مهمله وسکون ه ادنی آلهم بماسبقا د آوار باشباع د مهمله و و مفتوحتین و
سکون ر مهمله کی ایم بماسبقا کالا باشباع ک فارسیه و ل مفتوحتین سد باشباع س و د مهملتین
مضمومتین آل بماسبق عبدا و بفتح ع مهمله واشباع ب موحده و د مهمله مفتوحتین وسکون
هنبتم بفتح ه و ن واشباع ب موحده و ا مکسورتین وسکون م دلیل بیست پنجم در سیمان
سیم کتاب عاموس پیغمبر بنظر رسیده و در کتاب هشتم مذکور است واحتمال دارد نسخ کتاب علمو
مختلف باشد هیلخ ا بفتح ه وکسر ی وسکون ل واشباع خ مفتوحه منقوطه من فوق شنیم بفتح ش
منقوطه و ن واشباع ی مکسوره وسکون م یحدا و بماسبق بلت باشباع ب موحده مکسوره

وسكون ل واشباع ت مثناة مكسورة ايم بما سبق نعد باشباع ن مضمومة وع مفتوحة ود مضمومة
مهملتين بآسو قاخر هيشتق بفتح هـ واشباع ي مكسورة وسكون ش منقوطة وفتح ا وسكون
ق آرى بفتح ا وسكون ر مهملة وكسر ي بعر بفتح ب موحده وي وسكون ع ور مهملتين وطرف
بفتح و وكسر ط وفتح ر مهملتين وسكون ف آن بكسر ا وسكون ن لو بما سبق هيتن بفتح هـ
واشباع ي مكسورة وكسر ت مثناة وسكون ن كمر بفتح ك عربية واشباع م مكسورة وسكون
ر مهملة قل بما سبق تم باشباع م مكسورة وسكون م ثانيه عنت باشباع ع مهملة مضمومة
ون مفتوحة وت مثناة مضمومة وت مثناة مضمومة بلى اى بما سبقا لخد
باشباع ل وخ منقوطة من فوق مفتوحتين وسكون د مهملة دليل بستيشه ويعني بفتح
وي وع مهملة وكسر ن واشباع ن ثانيه مكسورة ادنى تيوم بما سبقا كتب بفتح ك عربية
وضم ت مثناة وسكون ب موحدة حزن باشباع ح مهملة مفتوحة ون منقوطة مضمومة وسكون
ن آبرئ باشباع ا مضمومة وب موحده مفتوحة وكسر ا وسكون ر مهملة عمل بما سبق هلجت بفتح هـ
واشباع ل وهـ مهملة مضمومتين وسكون ت مثناة لعن بكسر ل وفتح م وع مهملة وسكون ن
بروص باشباع ي مفتوحة ور مهملة مضمومة وسكون ص مهملة قرب باشباع ق مضمومة وكسر ر
مهملة وضم ب موحدة باسو قاخر كعدحزن بما سبق لمعد بفتح ل وضم م وكسر ع وكسر د
مهملتين وبفتح بفتح و واشباع ي مفتوحة وكسر ف وفتح ح مهملة لقص بفتح ل وكسر ق وسكون
ص مهملة ولو بما سبق يحزنب بكسير ي وفتح خ منقوطة من فوق وكسر ز منقوطة وسكون ب موحدة
ايم بما سبق يتهمه باشباع ي مكسورة وسكون ت مثناة وفتح م وسكون هـ وفتح م
وسكون هـ حك بفتح ح مهملة وكسر ك فارسية لو كى بما سبقا تو باشباع ب موحدة مضمومة
ومضمومة لو بما سبق ياجر بفتح ي واو كسر ج وسكون ر مهملتين باسو قاخر هينه بما سبق

عقل باشباع ع مهمله مضمومه وسکون ق واشباع ل مفتوحه لو بماسبق بیشرا باشباع ی مفتوحه
وکسر ش منقوطه واشباع ر مهمله نقش بماسبق بو وصدق بماسبق ابتر بکسر ب موحده وسکون
وضم م نت باشباع ن مفتوحه وت مثناه مضمومه بحیه بکسر ی وسکون ح مهمله وکسر ی وسکون
ه دلیل بسیت هفتم الله بکسر ا وضم ل وفتح ه شمن باشباع م مکسوره وکسرت مثناه فوا اشباع
م مفتوحه وسکون ن بینا باشباع ی مفتوحه ونب موحده مضمومه وسکون او قدش بفتح
واشباع ق مفتوحه و د مهمله وسکون ش منقوطه مهر یاران بماسبق اسل بکسر س مهمله واشباع
ل مفتوحه کس باشباع ک عربیه مکسوره [illegible] شمیم باشباع ش منقوطه مفتوحه وفتح م
واشباع ی مکسوره وسکون م هند باشباع ه و د مهمله مضمومتین آوت بماسبق هلت
باشباع ه مکسوره ول مفتوحه ت مثناه مضمومه مال الا باشباع م ولدنا مفتوحه تها ارص
بماسبق یاسوقا خرا آخ باشباع [illegible] مفتوحه خ مفتوحه منقوطه من فوق
یخل باشباع ی مفتوحه وخ مکسوره منقوطه من فوق ول مضمومه هرم باشباع ه مفتوحه
و ر مهمله مکسوره وسکون م زدم بکسر ز منقوطه وفتح د مهمله وسکون م منم بفتح م واشباع
ا مکسوره وسکون م عور باشباع ع مهمله و و مفتوحتین وسکون ر مهمله یاسوقا خر شمش
بکسر ش وفتح م وسکون ش ثانی یوح باشباع ی مفتوحه وکسر و وفتح ح مهملتین عمد باشباع
ع مهمله مفتوحه وفتح م وسکون د مهمله نوکلا بکسر ن منقوطه واشباع و مضمومه ول مفتوحه
لار بکسر ل وضم ا وسکون ر مهمله حصح باشباع ح مهمله مکسوره وکسر ص مهمله واشباع
خ منقوطه مفتوحه من فوق بهلخ بفتح ی وسکون ه وکسر ل وضم خ منقوطه من فوق
لنقه بکسر ل وضم ن وفتح ق وسکون ه برق بفتح بکسر ب موحده وفتح ر مهمله وسکون ق
حنخ بفتح ح مهمله واشباع ن مکسوره وکسرت مثناه واشباع خ مفتوحه منقوطه من فوق

ياسوق آخر بزعم بكسر ب موحدة وفتح ز منقوطة وع مهملة وسكون م تصعد بكسر ت مثناة وسكون ع
ص مهملة وفتح ع وسكون د مهملتين اوص باف بما سبقا بازيانى ب موحدة مكسورة وتد ثر باشباع
ت مثناة مفتوحة ود مهملة مضمومة وسكون ش منقوطة كويم بما سبق يصت باشباع ي وص
مهملة وت مثناة مفتوحات ليشع بكسر ل و ي وفتح ش منقوطة وسكون ع مهملة آت بما
سبق مشحا بكسر م واشباع ش منقوطة مكسورة وكسر ح مهملة واشباع خ منقوطة من فوق
محصت باشباع م مفتوحة وفتح ح وسكون ص مهملتين واشباع ت مثناة مفتوحة رش بضم ر
مهملة وسكون ش منقوطة مبت باشباع م مكسورة وكسر ب موحدة وسكون ت مثناة رشع
باشباع ر مهملة وش منقوطة مفتوحتين وسكون ع مهملة عرت باشباع ع مهملة مفتوحة ور مهملة
مضمومة وسكون ت مثناة نبيت بكسر ن مثناة س وسكون د مهملتين عد بما سبق صو بفتح
ص مهملة واشباع و مفتوحة وسكون د مهملة سلى بما سبق دليل بمبيستم وامرالاو
بما سبقا مة بفتح م وسكون ه شن بكسر ش منقوطة ون هزيم بفتح ه واشباع ز منقوطة
وت مثناة مكسورتين وسكون م هنل باشباع ه مفتوحة وكسر ل على بما سبق يمن بفتح
ي واشباع م مكسورة وسكون ن همورا بفتح ه وم واشباع ن مضمومة ور مهملة مفتوحة
وعل بما سبق سمل بكسر س مهملة واشباع م مضمومة ول مفتوحة ياسوقا آخر ويوم الهش
بما سبق بن بكسر ب موحدة هيصهر بفتح ه وسكون ي وكسر ص مهملة واشباع ه مفتوحة
وسكون ر مهملة هعمدم باشباع ح مفتوحة وع مهملة مضمومة وكسر م واشباع د مهملة
مكسورة وسكون م على بما سبق ادن بفتح ا وضم د مهملة وسكون ن كلها رص بما سبقا
دليل بيستم كى بما سبق هنن باشباع ه مكسورة وكسر ن واشباع ن ثانية مكسورة
مو بكسر م واشباع و مكسورة عبدي بما سبقا صح بكسر ص مهملة وفتح م وسكون ح مهملة

پاسوقاخز هينه بما سبق آش باشباع ا مكسورة وسكون ش منقوطة ضم بما سبق شم بكسر ش

منقوطة ضم م ام باشباع ا مضمومة وم مكسورة تحتا بفتح ت مثناة وسكون ح مهملة واشباع ا

ت مثناة مفتوحة وتصح باشباع ي مكسورة وسكون ص مهملة آي بما سبق بآنا باشباع ب

موحدة ون مفتوحتين آت بما سبق تخل بفتح ت وكسر خ منقوطة وسكون ل آدنى بما سبق

دليل سم آم كل باشباع ك فارسية ول مكسورتين متود بما سبق سين بكسر س مهملة وضم ي

وسكون ن هرع باشباع ه مفتوحة ور وع مهملتين مكسورتين بت بفتح ب موحدة وسكون

ت مثناة يرشلم بضم ي وكسر ر مهملة وسكون ش منقوطة واشباع ل مكسورة وسكون م

هينه بما سبق ملكخ بفتح م وسكون ل وكسر ك عربية وسكون خ منقطة من فوق يرماشباع

ي مفتوحة ود مهملة مضمومة لاخ سريق بما سبقا ونشع بكسر و ضم ن وفتح ش منقوطة

وسكون ع مهملة هو باشباع ه مضمومة عن باشباع ع مهملة مفتوحة ون مكسورة

ونخب بفتح و وضم ر مهملة وكسر خ منقوطة من فوق وسكون ب موحدة على حمو بما

سبقا پاسوقاخز وتحزت بفتح و وكسر ف وسكون خ منقوطة من فوق وكسر ر مهملة

واشباع ت مثناة مكسورة رحب بكسر ر وسكون ا وفتح ح منقوطة من فوق وسكون

ب موحدة مي فرايم باشباع م مكسورة وسكون ي وكسر ف واشباع ر مهملة مفتوحة

وي مكسورة وسكون م وتسس بفتح و وضم س مهملة وسكون س مهملة ثانية مرشلأ

باشباع م مكسورة وسكون ر مهملة واشباع ش منقوطة ول مفتوحتين وا مكسورة

وسكون م ومحزتا بفتح و واشباع م مكسورة وسكون خ منقوطة من فوق وكسر ر

مهملة واشباع ت مثناة مفتوحة قشت بكسر ق وسكون ا وفتح ش منقوطة وسكون

ت مثناة ملحاما باشباع م مكسورة وسكون ل واشباع ح مهملة وم مفتوحتين

ودبير بما سبق شلم باشباع ش منقوطة مفتوحة واللام مضمومة وسكون م لكونيم بما سبق ادشل
باشباع ا مضمومة و ء مفتوحة وكسر ش منقوطة وضم ل ميام باشباع م مكسورة و ي مفتوحة وسكون
وعديام بفتح ع و د وسكون د مهملتين واشباع ي مفتوحة وسكون م آيمي باشباع ا مكسورة وسكون
واشباع م مكسورة وسكون ي نهار باشباع ن و ه مفتوحتين وسكون ر مهملة عل بما سبق افس
بفتح ا وسكون ف واشباع س مهملة مكسورة آرص بما سبق دليل سحر ويكم كي بما سبق نج
بكسر ن منقوطة وفتح ب موحدة وسكون ح مهملة لدكي الوهيم بما سبق اصوا وت بفتح ص مهملة
واشباع و مفتوحة وا مضمومة وسكون ت مثناة بارص بكسر ب موحدة وا وفتح ر وسكون ص
مهملتين صافون بما سبق بدون اشباع ن نهريات بما سبقن دليل سحر ودي نم هيت باشباع
ه مفتوحة و ي مكسورة وت مثناة مكسورة [illegible] بكسر [illegible] مهملة وضم ح مهملة وسكون ق لحكم
بكسر ل وضم خ منقوطة من فوق وسكون ل [illegible] بفتح ه مهملة واشباع م مكسورة نقنتم بفتح ن
واشباع ق مكسورة و ن ت مثناة مفتوحتين وسكون م كل هيوم بما سبقا باسوقا [illegible] هسبعى
بكسر ه وسكون س مهملة واشباع ب موحدة مكسورة بمردم بفتح ب موحدة وم و اشباع
ر مهملة مضمومة و د مهملة مكسورة وسكون م هردن باشباع ه مكسورة وفتح ر مهملة
وسكون د واشباع ن مكسورة كعن بفتح ك عربية و ع مهملة واشباع ن مفتوحة ريغرس بفتح د و ي
وسكون غ معجمة وكسر ر مهملة وسكون س مهملة بحصص بكسر ب موحدة واشباع ح و ص
مهملتين مفتوحتين وسكون ص ثانية شنى باشباع ش معجمة مكسورة وفتح ن وسكون ي
هحفش بكسر ه وسكون خ منقوطة من فوق واشباع ف مكسورة وفتح ش منقوطة واشباع
ن مكسورة باتر باشباع ب موحدة مفتوحة وكسر ا وفتح ف وسكون ر مهملة دليل سحر
وسيم فقرات صحيفة مخمان بن بنحاس است آتيا بفتح ا و ت مثناة واشباع ي مفتوحة امتا

بضم او فتح م واشباع ت مثناة مفتوح امتا مثل ما سبق م ز ع بفتح م و ز ع و
ع مهمله و فتح ز منقوطه و سکون ع مهمله برتیت بکسر ب موحدة و سکون ر مهمله و اشباع
ي و ت مثناة مفتوحتين عيد باشباع ع مهمله مفتوحه و کسر ي و اشباع د مهمله مفتوح هد
بفتح ه و سکون د مهمله و م و اشباع د مهمله و ت مثناة مفتوحتين بيد بر بکسر ب موحده و فتح ي
و د مهمله و سکون ب موحدة و کسر ر امتا بفتح او و م و اشباع ت مثناة مفتوح مفتوح
بعلم بکسر ب موحدة و اشباع ع مهمله مفتوح و فتح ل و اشباع م مفتوح دنش بفتح د مهمله و سکون
ن و اشباع ش منقوطه مفتوحه و حددين بفتح و سکون د مهمله و اشباع د مهمله مکسور
و سکون ن کوش بفتح ك عربية و سکون ز مهمله و اشباع ش مفتوح کبر ن باشباع
ك عربية مکسور و ب موحده مفتوح مهمله مکسور و سکون ن و اشباع ح مهمله مفتوح
و سکون ل و اشباع ش منقوطه مفتوح دکمن بفتح کسر و سکون ل و اشباع م مکسور
و سکون ن قش باشباع ق مکسور و ش منقوطه مفتوح مفتوح دیگر محمد بما اشتهر اسمه
الشريف في الافواه روحي و روح العالمين فداه کا با بفتح ك عربية و او و اشباع مفتوحه
آع بفتح او اشباع ع مهمله مفتوحه بابا بفتح ب موحده و او و اشباع ي مفتوحه
باشباع و مهمله مکسور و سکون ط مهمله و فتح م و سکون ع مهمله هوی بفتح ه و سکون
و و اشباع مفتوحه و يهيه بما سبق کالکی بفتح ك عربيه و اشباع ل مکسور و فتح ل ثانيه و اشباع
ي مفتوحه مفتوحه دیگر نهره بفتح ن و سکون ه و فتح ر مهمله و سکون ه و اکد بفتح
و ك عربيه و سکون د مهمله مطا اول بفتح م و اشباع ط مفتوحه و کسر او سکون م و ت
بضم او سکون ت مثناة قص بکسر ق و سکون ص مهمله تا بما سبق متعبد بکسر و سکون
ت مثناة و فتح ع مهمله و سکون ب موحده و کسر د مهمله قطط بفتح ق و اشباع ط او ل

مفتوحتین و هو ابفتح و ه و اشباع و ه مفتوحه حسف بفتح ح و س مهملتین و سکون ف طن
باشباع ط مهمله مکسوره و ن مفتوحه دملط بفتح د مهمله و سکون م و اشباع ل و ط مهمله مفتوحه
فقره دیگر سکریها بفتح س مهمله و ک عربیه و سکون ر مهمله و اشباع ی و ضم ه و ه
مفتوحه تشبح بفتح و ضم ت مثناة و سکون ش منقوطه و فتح ب موحده و اشباع ح مهمله
مفتوحه ازک بفتح و اشباع ز منقوطه مکسوره و سکون ل کسها بفتح ک عربیه و اشباع س
مهمله مکسوره و ه مفتوحه نفق بفتح ن و ف و سکون ق نفشه بفتح ن و سکون ف و کسر ش
منقوطه و سکون ه ربها بفتح ب فارسیه اشباع ه مفتوحه فقره دیگر عف بفتح ع
مهمله و اشباع ف مضمومه عز بفتح ع مهمله و اشباع ز منقوطه مفتوحه و نقل باشباع ن مفتوحه
و فتح ق و سکون ل حزنا بفتح ح مهمله و اشباع ز منقوطه مکسوره و ثانی مفتوحه بطل بفتح
و اشباع ب موحده مفتوحه و کسر ت مهمله و اشباع ل مفتوحه کزاود باشباع ک عربیه مضمومه
و ز منقوطه مفتوحه و فتح و و اشباع د مهمله مکسوره شلطت بفتح ش منقوطه و ل و ط مهمله
و سکون ت مثناة شمر بفتح ش منقوطه و سکون م و اشباع ی مفتوحه و کنا بفتح و ک
عربیه و اشباع ز منقوطه مفتوحه فقره دیگر فرزاد بفتح ف و سکون خ منقوطه من فوق
و اشباع ر مهمله مفتوحه و د مهمله مکسوره هو ایما سبق امکدل باشباع ا مکسوره و سکون
م و فتح ک عربیه و کسر د مهمله و سکون ل بن بفتح ب موحده و سکون ن کدو بفتح ک
عربیه و سکون د مهمله و اشباع و مفتوحه آت بما سبق قولا فا و هو ایما سبق کالخ
بضم ک عربیه و سکون ل و اشباع خ مضمومه منقوطه من فوق بوا مکسر ب موحده و
و مفتوحه و سکون ه فقره دیگر تیتی باشباع ت مثناة مکسوره و سکون ی و اشباع
ت ثانیه مکسوره و سکون ی شع باشباع ش منقوطه و ع مهمله مفتوحتین و تنقف

وتنقف بفتح و و ت مثناة واشباع ت ثانیه مکسوره وضم ق و سکون ف تشغ بفتح ت مثناة
واشباع ش منقوطه مضمومه و غ مهمله مفتوحه وآرب بفتح و واشباع ا مکسوره و کسر ر مهمله
و سکون ب موحده نوا باشباع ن و و مضمومتین و ا مفتوحه شتت باشباع ش منقوطه مضموم من فوق
و فتح ت مثناة و سکون ت ثانیه و تمیل بفتح و و ی و م و سکون ل کل بما سبق آرع بفتح و سکون
ر مهمله واشباع ع مهمله مفتوحه تکدا بفتح ق واشباع م مفتوحه ولاء عربیه مضمومه و د مهمله
مفتوحه لاری بفتح ل و او سکون ر مهمله واشباع ی مفتوحه کردا بفتح لاء عربیه واشباع ر مهمله
مکسوره و د مهمله مفتوحه آتشه بضم او کسر ر و سکون ت مثناة و فتح ت واشباع د مهمله
مفتوحه دیکصمع بفتح د مهمله و کسر ی و سکون ص مهمله و فتح م و سکون ع مهمله کدرا بفتح لاء
عربیه واشباع د مهمله مکسوره و [illegible] مهمله مفتوحه [illegible] مفتوحه دیگر و آم باشباع ر مهمله
مفتوحه و سکون م لوش بفتح ل واشباع و مکسوره و سکون ش منقوطه تمام باشباع ت مثناة
ولاء عربیه مفتوحتین و سکون م لوشه بفتح ل و سکون و و فتح ش منقوطه و سکون ه کتلبکا
بفتح لاء عربیه مفتوحه مخند بفتح م و خ منقوطه من فوق و ب موحده و سکون ذ منقوطه
شققه بفتح ش منقوطه واشباع ق اول و ثانی مفتوحتین و سکون ه ایم بما سبق خند
بفتح خ منقوطه من فوق واشباع ن مکسوره و سکون ذ معجمه شنتمه بما سبق نفتره دیگر
شویا بفتح ش منقوطه واشباع و مضمومه و ی مفتوحه شو باشباع ش معجمه و و مفتوحتین بهی
بفتح ب موحده و ه و سکون ی شعت بفتح ش معجمه و سکون ع مهمله واشباع ت مثناة مفتوحه
نوا باشباع ت مثناة و و مفتوحتین لارع بفتح لا و سکون د مهمله واشباع ع مهمله مفتوحه
پیچ بفتح پ فارسیه و سکون ت مثناة واشباع ی مفتوحه و نوا بما سبق دعود بفتح د مهمله
واشباع ع مهمله مفتوحه و سکون و واشباع د مهمله تشوا بفتح ت مثناة و ش معجمه و سکون و

واشباع

واشباع و مفتوحه و تَرَحُّم بفتح ت وکسر ح و سکون ر مهمله و فتح ح مهمله و سکون م آبَتْ وابفتح الف و اشباع
باول و ثانی و و مفتوحات عَلبوج بفتح ع مهمله و سکون ل و ضم ب موحده و سکون و و ج مهمله
وآجب باشباع و مهمله مفتوحه و سکون خ مهمله و اشباع ب موحده مکسوره و ب ثانی مفتوحه
فقره دیگر تَشَک بکسر ت مثناة و ش معجمه و سکون ک عربیه تَعَزه بکسر ت مثناة و اشباع و و
مهملتین مفتوحتین و سکون ه و تَرَب بفتح و کسر ت مثناة و سکون ر مهمله و ب موحده کبوتر
بفتح ک عربیه و اشباع ب موحده مضموم و ت مهمله مفتوحه تَشتر و ابفتح و کسر ی و سکون ش معجمه و
فتح ت مثناة و ر مهمله و اشباع و مفتوحه آسرا باشباع س مهمله مکسوره ت و ر مهمله مفتوحه
فقره دیگر شَت باشباع ش معجمه مکسوره و ت مثناة عَشَقه شَقو باشباع ش معجمه مکسوره
و ق مفتوحه و فتح و مشتت بضم م و سکون ش معجمه و اشباع ت مثناة اول و ت ثانی مفتوحتین
عَق باشباع ع مهمله مکسوره و ق مفتوحه و ق بفتح ت و ضم ت سکون ع مهمله و اشباع ق مفتوحه
عَو باشباع ع مهمله مکسوره و ف مفتوحه و دبر بفتح و سکون د مهمله و اشباع ب موحده مکسوره
و ر مفتوحه مستنق بضم م و سکون س مهمله و فتح ت مثناة و ن و اشباع ق مفتوحه فقره دیگر
تعص بفتح ت و ع مهملتین و اشباع ص مهمله مفتوحه تَرَس بکسر ر و فتح ت و سکون ر مهمله
و اشباع س مهمله مفتوحه و تَض بفتح و و اشباع ن و ص مهمله مفتوحتین و حلس بفتح ح و
ح مهمله و سکون ل و اشباع س مهمله مفتوحه و تَس باشباع و مکسوره و س مهمله مفتوحه
فقره دیگر تَعَص بفتح ق و اشباع ع مهمله مکسوره و ص مهمله مفتوحه متعرف بکسر م
و سکون ت مثناة و فتح ع و ر مهملتین و اشباع ف مفتوحه علی ما سبق ید ش بفتح ی
و کسر د مهمله و اشباع س مهمله مفتوحه و اشباع ف مفتوحه کصرف بفتح ک عربیه و ضم
ص مهمله و سکون ر مهمله و اشباع ف مفتوحه بترف بکسر ب موحده و سکون ت مثناة

واشباع

واشباع ر مهمله مضمومه و ف مفتوحه نتیسا بکسر ن و اشباع ت مثناة مکسوره و فتح پا به بیت واشباع
مهمله مفتوحه ققنس و دیگر صبح بفتح س مهمله و اشباع ب موحده مضمومه و ع مهمله مفتوحه نصیع
بکسر ن و ص مهمله و فتح پا دیسیر و اشباع ع مهمله مفتوحه نرق بکسر ن و سکون س مهمله و کسر ر مهمله
واشباع ق مفتوحه و نفرع بفتح و و کسر ن و سکون ق و فتح ر مهمله و اشباع ع مهمله مفتوحه و میدع بکسر و
وسکون م وضم ی و فتح د مهمله و اشباع ع مهمله مفتوحه پدع بفتح پای فارسیه و اشباع د مهمله مکسوره و ع مهمله
مفتوحه تشع بفتح ب موحده و اشباع ش معجمه مضمومه و ع مهمله مفتوحه نستعشع بکسر ن و سکون ش منقوطه
و فتح ت مثناة و سکون ع مهمله و فتح ش منقوطه و اشباع ع مهمله مفتوحه دلایل سی و چهارم
کوام ادنی بما سبق سبات بفتح س مهمله و اشباع ب موحده مفتوحه و اضمومه و سکون ت مثناة
عد بضم ع و سکون د مهملتین لست بفتح او ح مهمله و سکون ت مثناة مهما بفتح م و ع مهمله و سکون
هی با شباع ه مکسوره و سکون ی وانی بفتح و و اشباع ن مکسوره و سکون ی عش بفتح م
و سکون د مهمله و اشباع ع مهمله مکسوره و سکون ش منقوطه آت بما سبق هشمیم بفتح ه و
اشباع ش منقوطه مفتوحه و فتح م و اشباع ی مکسوره و سکون م و آت ها دص و آت هیام و ا
بما سبق هجبره بکسر ه و اشباع ح مهمله و ب موحده و ر مهمله مفتوحات و سکون ه پاسودیکر
و هر بفتح و و اشباع ه مکسوره و سکون ر مهمله عشت بفتح ع مهمله و سکون ش منقوطه و
اشباع ت مثناة مکسوره آت کل هکومیم بما سبق آبا باشباع ا مضمومه و ب موحده مفتوحه
و امضمومه حمدت بکسر ح مهمله و سکون م و فتح د مهمله و سکون ت مثناة کل هکومیم بما سبق
املت باشباع ا مضمومه و م مکسوره و کسر ل و اشباع ت مثناة مکسوره آت بما سبق هبیت
بفتح ه و ب موحده و اشباع ی مکسوره و سکون ت مثناة هز بما سبق کبد باشباع ک ع میه
مفتوحه و ب موحده مضمومه و سکون د مهمله آمرادنی سبات بما سبق یا سوقا خرکا دول

نهیه بما سبقا کبد بکسر ک عربیه وضم ب موحده وسکون د مهمله شبیت هم بما سبقا هاحرن
باشباع ه مفتوحه وفتح ا وفتح ح مهمله وضم ر مهمله وسکون ن میّن باشباع م مکسوره وسکون ی و ن
امرشن باشباع ه مفتوحه و ر مهمله مکسوره و ش منقوطه مفتوحه وسکون ن آمرادنی سبا بما سبقت
وهفتا بفتح و واشباع ه مفتوحه وفتح ف وسکون ح مهمله واشباع ت مثناه مکسوره کس بما سبق
ملحت بفتح م وسکون م ثانی واشباع ل مفتوحه وخ مضمومه منقوطه من فوق وسکون ت مثناه وهمد
بفتح ه واشباع ه مکسوره وسکون ش منقوطه وفتح م وسکون د مهمله واشباع ت مثناه مکسوره
حرت بضم ه مهمله وفتح ز منقوطه … وسکون ت مثناه ملحت مثل ما بق بدن واشباع ل کسان
هکوییم وها فتا بما سبقا کو بکسر ر وسکون ر مهمله واشباع ک عربیه مفتوحه و مفتوحه وجنه
بفتح وضم ر مهمله وکسر خ منقوطه من فوق وسکون ب موحده واشباع ه مفتوحه وبید بفتح و واشباع
ی مفتوحه وکسر ه مهمله وضم د مهمله لیا … آلد بفتح ا وسکون ل تامن بفتح ت مثناه و
سکون ا واشباع م مکسوره … و ر مهمله وفتح عین مهمله آل بما سبق تبطح
باشباع ت مثناه مکسوره فتح ب موحده وسکون ط ا مهمله وضم ح مهمله بالف بفتح ب موحده و ا
وضم ل وسکون ف مشفوت باشباع م مکسوره و ش منقوطه مضمومه وکسر خ منقوطه من فوق وفتح و وسکون
ت مثناه حفح بکسر ح مهمله وق واشباع خ مفتوحه منقوطه من فوق شمر بکسر ش منقوطه وضم م و سکون
ر مهمله تح باشباع پ فارسیه سکون ت وفتح ح مهمله پیخا باشباع پ فارسیه مکسوره وسکون ی واشباع
خ مفتوحه منقوطه من فوق دلیل سی و ششم وهادعوا بما سبق بهر بکسر ب موحده وفتح ه
وسکون ر مهمله قدش باشباع ق مضمومه وسکون د مهمله واشباع ش منقوطه مکسوره برکن باشباع
ی مکسوره وسکون ر مهمله وکسر ک عربیه واشباع ز منقوطه مضمومه کول بما سبق نشو بضم ی
وکسر ش منقوطه وهارص بما سبق کبا باشباع ک عربیه مکسوره و ب موحده مفتوحه یوم آدنی بما

سَبَقا کعرب باشباع ک عربیه مکسوره وق مفتوحه ود مهمله مضمومه وسکون ب موحده با سوق
آخر یوم بما سبق خشخ بضم ح مهمله وفتح ش منقوطه وسکون خ منقوطه من فوق وآنل بفتح همزه
وکسر ن واشباع ل مفتوحه بوم عاقان وعرقل بما سبق دلیل سی و هفتم کعر باشباع
ک عربیه مضمومه وکسر ع وسکون ر مهملتین بیام بفتح ب موحده وی مفتوحه وسکون م
بفتح و وی سکون ب موحده وکسر ش معجمه وضم ه وخل بفتح و ضم خ منقوطه من فوق و سکون
شهرت بکسر ه ون واشباع ه مفتوحه وضم ر مهمله وسکون ت مثناة حرب بکسر ح مهمله
ر مهمله مکسوره وسکون ب موحده آمال بضم ل سکون م بفتح ل وسکون ل ثانی [illegible]
سی و هشتم عشت بفتح ت مثناة اشباع ع مهمله مفتوحه وس مهمله مکسوره وت مثناة مکسوره
اتم باشباع ا مضمومه وت مثناة مفتوحه وسکون م [illegible] با رص بما سبق بهر بکسر ب موحده
واشباع ه مفتوحه وسکون ر مهمله اسرائیل باشباع ی مکسوره وسکون ر مهمله واشباع
مفتوحه وکسرا وسکون ل املخ بضم او کسر م وفتح ل وسکون خ منقوطه من فوق یهیه باشباع
لخلم بکسر ل واشباع خ مضمومه منقوطه من فوق و ل مفتوحه وسکون م دلیل چهلم وفش
بفتح و اشباع ه مفتوحه وا مکسوره وسکون ش معجمه کبرال بفتح ک عربیه وسکون ب موحده وا
ر مهمله مکسوره وکسرا وسکون ل اشر بما سبق رانت باشباع ر مهمله مفتوحه وت مثناة مکسوره
بجانول مثل ما سبق بانیا بتی ب موحده مکسوره بخل ابکس ب موحده وفتح ت مثناة واشباع
ح مهمله مکسوره ول مفتوحه ر با سوق دیگر اول باشباع ا مضمومه وسکون و دل هو باشباع
مفتوحه واشباع و مکسوره صدق بما سبق ملهم باشباع ع مهمله مضمومه ول مفتوحه وم مکسوره
وسکون م ثانیه ولحتم بفتح و ل وسکون ه مهمله وضم ت مثناة وسکون م حارون بما
سبق وناوی بفتح و واشباع ن مفتوحه ومکسوره وسکون ج مهمله [illegible] بفتح و

دمکسوره

ل مکسور و سکون م و اشباع ش معجمه مضموم و سکون خ مهمله قرشه بما سبق قداشم باشباع ق
مهمله مفتوحتین و ش منقوطه مکسوره و سکون م باشواخ و تدیع بفتح و کسر مثناه و فتح و سکون
مهملتین و تشکل بفتح دو مثناه و سکون س مهمله و کسر غ عربیه و سکون ل تین بما سبق مس باشباع
و ر مهمله مضموم داراب باشباع د مهمله و مفتوحتین و سکون ر مهمله مشو باشباع ل مفتوحه و کسر
ش مکسوره و سکون و و آلیفت بفتح و اشباع ل مکسوره و سکون ب موحده و اشباع ن مضموم و سکون
مثناه پرشلم بکسر با بسیر و اشباع ر مهمله مضموم و ش منقوطه مفتوحه و ل مکسوره و سکون م عدنا
ماشیح باشباع م مفتوحه و کسر ش معجمه و فتح ی و سکون ح مهمله نقد باشباع ن مفتوحه و ق مکسوره
و سکون د مهمله **دلیل چهل و یکم** کلمانی کرد باانت ملکهن بفتح ه و اشباع ل عربیه مضموم
و کسر ه و سکون ن مشیح [illegible] و اشباع م مفتوحه و ش منقوطه مکسوره و فتح ح مهمله **دلیل**
چهل و دویم تغرانا انجیل است در ایات [illegible] باشباع ش منقوطه مکسوره
مثناه مفتوحه آلفن بفتح ا و سکون ل و اشباع ف مکسوره و سکون ن هو باشباع ه مضموم
و سکون و علم باشباع ع مهمله مفتوح و سکون ل و اشباع م مفتوحه وحد بفتح و و اشباع ح مهمله
مفتوحه ر مهمله مضموم و سکون ب موحده شن بما سبق آلفن بفتح ا و اشباع ل مفتوحه و ف مکسوره
و سکون ن ته باشباع ت مثناه و ه مضمومتین شن بما سبق آلفن بما سبق ترا باشباع ت مثناه
مضموم و ر مهمله مفتوحه شن آلفین ماشیح بما سبق بعد از شصت و یک دلیل چند آیات
دیگر در کتاب مذکور است از آنجمله در کتاب شعیا است بیوم بما سبق هو بفتح ه و ضم ه
و سکون و یشر بضم ی و فتح ش معجمه و سکون ر مهمله هشر بفتح ه و اشباع ش منقوطه مکسوره
و سکون ر مهمله هز بما سبق بر ص بکسر ب موحده و او فتح ر و سکون ص مهملتین بهدا
بکسر ی و اشباع ه مضموم و د مهمله مفتوحه عز باشباع ع مکسوره و سکون ز مهملتین عز باشباع

ع مهمله

ع مهمله مفتوحه وسکون ز منقوطه لن باشباع ل مفتوحه ون مضمومه یشعه بکسر ی واشنا
ش منقوطه مضمومه وع مهمله مفتوحه وسکون ی ه تیت باشباع ی مفتوحه و ش معجمه مکسوره
وسکون ت مثناة حمت باشباع ح و م مضمومتین وسکون ت مثناة وحل باشباع و مفتوحه
وکسر ح مهمله وسکون ل ومخفی نماند که چند باشود دیگر در اواخر کتاب در نطق اجمی به از زبان
ناموس پادری نصرانی مذکور است وترجمه آنها از انجیل ذکر کرده معلوم میشود والله الهادی
الی طریق الصواب والیه المرجع والمآب ختم الله امورنا بالسعادة والعافیة بمحمد وآله سادات العلم و
سادات البریة علیهم افضل الصلوة واکمل التحیة وتم ذلک فی یوم الجمعة اثنی وعشرین من شهر
جمادی الاولی من شهور سنة الف ومائتین وخمسین من الهجرة النبویة صلی الله علیه وآله ۱۲۵۰

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله الذي منّ على عباده بارسال السفراء المقربين ونجّيهم من الغباوة والغواية بارشاد
الانبياء المكرمين ثم فضلنا على الامم الماضية والقرون الخالية بان جعلنا من امة سيد المرسلين
وفخر الاولين والاخرين واشياع امير المؤمنين ويعسوب المسلمين واتباع اولاده الغر الميامين ونشهد
ان لا اله الا الله وحده لا شريك له شهادة تجعلنا من اهل السعادة واليقين وتسلكنا في سلك السابقين
الاولين ونشهد ان محمدا عبده ورسوله المجتبى صلى الله عليه وآله صلوة تنور قلوب المحبين وتملأ السموات
والارضين ونشهد ان ذريته وعترته نجباء الدين في الملة وخلفاء الله على العالمين وحججه على الخلق
اجمعين اما بعد چنين گويد خادم پيروان پيغمبر و چاكر ائمه اثنى عشر احمد بن محمد مهدى ابن

ابى ذر

ابد زیرا که جمیعهم الله تحت لواء الانبیاء یوم الجزا مکرر در این عهد میمون و قرن همایون که گلزار [خاتم]
همیشه بهار ملت احمد مختار صلی الله علیه و آله از آبیاری عدل و انصاف حضرت فریدون فر جمشید حشمت [اعلی]
سکندر شوکت دارا عظمت کیوان رفعت مشتری طلعت مریخ صولت سلیمان مسند عظمت و رفعت
ذو القرنین سرا بهجت و سلطنت محیی طریقه شریعت و هدایت سلطان سلاطین دوران
و ملک خواقین زمان ظل الله المبسوط فی الارض باسط بسیط العدل فی الآفاق بالطول
والعرض رافع مراتب العلم الی غایة القصوی و مروج کلمة الله العلیا المجاهد فی سبیل الله خاقان کشور
کشا و صاحبقران ملک ستان شاهنشاه گیتی ستان و سایه یزدان حضرت آفریدگار السلطان ابن
السلطان و الخاقان ابن الخاقان ابو المظفر السلطان فتحعلی شاه قاجار خلد الله ملکه و دولته
صاحب الزمان و بنظام دولته و نشاط سرمدیت و شادی و طراوت تمام و بر بوجه دار السلام نعیم ساحت
فسیح المساحت مملکت ایران بیمن معدلت و دادرائی آن شاهنشاه سپهر مکان غیرت باغ جنان و
زینت صفحه جهان گشته ساکنانش فضای روح افزای تلک الجنة التی اعدت للمتقین دیدند و از داعی
نداء ادخلوها بسلام آمنین شنیدند اهل عالم به مهد امن و امان و نوع بنی آدم در محل آسایش
و اطمینان شده و باین سبب مرجع کافه طوایف انسان و مجمع جمیع اهل ملل و ادیان گشته از انجمله شخصی
از پادریان فرنگ که هنری مارتین نام داشت گذارش بان گلزار افتاده قدم در آن گلشن نهاد
عندلیبان فضل و کمال را دید که نغمهای دلربای مذاکرت فصول کتاب دانش و بینش آواز باوان
داده و طوطیان الحان اشیاء علم و افضال را مشاهده نموده که در هوای روح افزای افادت و
افاضت بالهای همت گشاده اند زغن آسا او را در انجمن هوای ترانه گویی بسر افتاده و چون مگس
در انجمن بتمنا یکشودن بال و پر برآمده غافل از اینکه شعر ایمگس عرصه سیمرغ نه جولانگه تست
عرض خود میبری و زحمت ما میداری پس بخاطر او رسید که در معرض ابطال ملت بیضا برآید

بابی

و این توانند بعد سرایند متابعت کردیگران از پادریان فرنگ فیلیب نام نماید که سابق بر این در ممالک فرنگ رساله

در رد اسلام نوشته و طرفه اعجوبه بر هم سرشته و عبارات بهم پرداخته و عجب باعث مضحکه ساخته چنانچه شمه

ازان در خلال این کتاب مذکور خواهد شد لیکن هفوات چند از رساله فیلیب برداشته و خود هم اندکی

بران افزوده و رساله ترتیب داده و هرچند سخنان سست بنیان او در نظر ارباب دانش چون تار

عنکبوت و در نزد اصحاب بینش جواب آنها را سزاوار خاموشی و سکوت بود ولیکن چون محتمل بود که تجامعی

اندر آن موجب شبهه عوام و کلمات ناهنجار آن را قصور نمایند خواطر خطیر همایون شاهنشاه اسلام

پناه بر دفع آن کلمات راغب و مایل و همواره بر ارشاد الانام البشاره بنکات سپهر مکان شهریار معظم و شاهزاده

اعظم نهال بلند اقبال حدیقه سلطنت و شهریاری خورشید حریم المثال فلک ابهت کامکاری مظهر

آیات جمال و جلال سرو بلند قامت گلشن اقبال و فرمانروایی پادشاهی همای همایون بال هوای تایید الهی

شهریاری که آب تیغش طراوت چمن شریعت و دین و برق حسامش شرر خرمن مخالفان دین مبین و بذر کو

عطایش در مزارع دل درویشان بوصف منحایش لب دریا رطب اللسان؛ ظهور برق تیغش بار بختش

دشمنان چون بخنده برق و گریه باران توامان و طلوع طلیعه لشکر نیرو شکوه اثرش با ظفر چون رعد

و مطر همعنان سلیمان شانی که طیور ارواح و وحوش قلوب به دام تسخیر اطاعت او است و باج صبا و حوت

متکفل جهاد کشتی آمنا بغیت و جلالت او سکندر نشانی که خاصیت کوه کوه زبر الحدید اسکندری

در قلعه آهنین شمشیرش و هزار چون ارسطو ابجد خوان دبیرستان رای و تدبیرش ماحی آثار الجور و الظلام

حامی ثغور الاسلام الغازی فی سبیل الله المبتهل نایب السلطنه العظمی موید بتایید حضرت آفریدگار

عباس میرزای قاجار ایده الله بجنود الرفعه و الاقبال و متع الله المسلمین علی موائد الکرم و الا

فضال ما توالت الشهور و الاحوال بمحمد سید الوری و اله خیر آل در این خصوص امرش شد لهذا

این بی بضاعت با عدم استطاعت صورت این نامه هدایت آغاز سعادت انجام را بحسن تالیف ترکیب

ادامت

آراست و چهرهٔ زیبای آن را به پیرایهٔ براهین عقلیه و ادلهٔ نقلیه از کتب سماویه و صحف الهیه که پیغمبران عظام
و انبیای کرام نازل شده بعد از تتبع و تفحص از همهٔ آنها بقدر وسعت وقت پیراست و کلمات ناصواب پادری
نصرانی را عنوان خلف و عناد آن را کما هو حقه بیان نمود و چون هر یک از آیات سماویهٔ مسطوره
در این کتاب مستطاب از برای ابنای عصر جوهر در معرکهٔ مجادلهٔ مخالفین شمشیریست قاطع و هر یک از ادلهٔ
عقلیهٔ مذکوره در این صحیفهٔ شریفه یا لبد والمآب از برای اثبات حقیت این ملت بیضاء حنیفه برهانیست
واضح و ساطع آن را بسیف الامة و برهان الملة مسمی نمود و آن را بسه باب مرتب ساخت باب اول
در تقدیم فوایدی چند که قبل از بیان مطالب دانستن آنها لازم است باب دویم در اثبات نبوت خاتم
انبیا و برگزیدهٔ اصفیا محمد بن عبدالله باب سیوم در ذکر کلمات پادری نصرانی و شبهات و رد آنها
باب اول در ذکر فوایدی چند که قبل از شروع ببیان مقصود دانستن آنها لازم است و آن شش فایده است
فایدهٔ اولی بدانکه از برای صاحب رتبهٔ والای نبوت بلند انبیا و مقامات ارجمند بیشمار و منازل
رفیعهٔ بیحد و مناصب جلیلهٔ بیشمار لاتحصی و لاتعد و خواص بی کران و لوازم بی پایانست که بسی از آنها از عالم
ادراک رعیت متجاوز و افهام اولی الاحلام از وصول بآنها عاجز است بلکه هر نبی را مقامات
و حالاتیست که پیغمبران دیگر که مرتبهٔ ایشان از مرتبهٔ او فروتر است نمی توانند ادراک مقامات او نمودن
و از اینست که صاحب مرتبهٔ رفیعهٔ خاتمیت فرموده اِنَّ لی مَعَ اللهِ حالاتٌ لا یَسَعُها مَلَکٌ مُقَرَّبٌ وَلا نَبِیٌّ مُرسَلٌ
شعر احمد ار بگشاید آن پر جلیل تا ابد مدهوش ماند جبرئیل و بسی دیگر را اگر چه زمرهٔ از اولوا
البصایر و طایفهٔ از اولوا المناقب و المفاخر درک نموده و بنی را در اعمال سنی دیده ولیکن هرکس را رتبه
یافتن آن نه و هر فردی را حوصلهٔ ادراک آن نیست و این جمله را عرضی است عریض چه بعضی مقامات
و حالاتست که درک آنها مخصوص اوصیای آن نبی و برخی را اخیار و کمل از امت او نیز میتوانند فهمید
ولیکن دیگران از فهمیدن آنها محروم مانند و هکذا و از جملهٔ این مراتب مرتبهٔ رفیعهٔ ولایت و خلافت

وتخلق باخلاق حضرت رب العزة واستکفا وعصمت واحاطه وجامعیت وشفاعت ورسالت ومطاعیة
وصاحب مقام محمود وجمع میان قوسین نزول وصعود الی غیر ذلک من المراتب والمناصب والمقامات و از این مراتب
بعضی را مستلزم و برخی دیگر را انفکاک از برخی ممکن است و کثرت این مراتب بلند و رفعت این مناصب ارجمند
هم نسبت با انبیا متفاوت و چنین نیست که همگی را مقامات متحده و مراتب متساویه باشد چه بعضی مقامات
بعضی انبیا مخصوص و در بعضی دیگر بعضی اکمل و اتم هستند وَتِلْكَ الرُّسُلُ فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ و چنین
ندانی که هر فردی از افراد امت پیغمبری بدرک جمیع مقامات ان و فهم جمیع مناصب او مکلف و باثبات
جمیع درجات ثابته از برای او مامور باشد چه بر ثبوت چنین تکلیفی دلیلی و بر تحقق چنین امری برهانی نیست
بلکه این تکلیف خارج از حیز وسع اکثر مکلفین است وَلَا يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا و آنچه ابتداء در حق
هر پیغمبری بر هر فردی از افراد امت دانستن ان لازم و اثبات ان حتم است مرتبه والای مطاعیت آن
امت است از جانب رب العزة که در حق غیر آن رسالت باشد و آن این است که ابتداء خاتم انبیا در حق خود
تکلیف نداده از اقرار بکلمه اشهد ان محمدا رسول الله نمود و ایشان را امر باقرار بمرتبه استکفا و جامعیت
و مظهریت اسم اعظم و غیر ذلک نفرمود و این اول مرتبه ایست که دانستن ان و اثبات از برای پیغمبر جمیع
افراد لازمست و بسا باشد که بعد از اثبات این مرتبه مکلف باثبات بعضی درجات دیگر شوند چنانچه
بنا بر مذهب فرقه محقه از این امت مرحومه جمیع امت مامور باثبات مقام رفیع عصمت از برای جمیع
سرافرازان باکلیل نبوت هستند و همچنین امت پیغمبر اخر الزمان مکلف باقرار و فهم مرتبه جلیله خاتمیت و
اعتراف بثبوت منصب والای شفاعت کبری از برای سید انبیا محمد بن عبد الله هستند ولیکن اثبات این مراتب
بعد از اثبات مرتبه مطاعیت و رسالت است و همین مرحله است که معرکه جدال میان مسلمین و سایر فرق
از نصاری و یهود و مجوس و غیرهم هست و این پادری فرنگی در مقام انکار اینمطلب است چه انتفاء آن مستلزم
انتفاء سایر مراتب در حق پیغمبر ما خواهد بود و مقصود ما هم در اینکتاب نیست مگر اثبات این منصب از برای

سید عجم و عرب یعنی منصب رسالت و مطاعیت از جانب رب العزة باینمعنی که بر جمیع مکلفین از افراد بشر از
زمان بعثت آنحضرت تا انتهای دنیا از جانب آفریدگار عالم لازم و متحتم شده است اطاعت و انقیاد محمد بن عبد الله
در حلال و حرام و فرامین و احکام و اوامر و نواهی و تبعیت اخروی مطیع و منقاد در احکام مقرره او از عذاب
الهی رستگار و در موقف حضور پروردگار در مرتبه کمال و مقبول الاعمال و بمثوبات ربانیه مخصوص است و مخالف
او مستحق عذاب ربانی و مستوجب عقاب یزدانی است و اما اثبات سایر مراتب پس بعضی از آنها بر این مرتبه مترتب
و بعضی دیگر در مواضع دیگر ثابت است هم چنانکه اشاره باید نمود محل نزاع و کلام و مقصود مطاعیت آن
حضرت و رسالت اوست نسبت بطبقه لاحقه بر بعثت او از بنی نوع انسان اما الحقا مقدم بر آن زمان
پس محل نزاع نیست و کلام در رسالت آنحضرت بر ایشان نیست چه ما نمیگوییم که احکام پیغمبر آخر الزمان از برای
ایشان نیز ثابت بوده فائده ثانیه بدانکه هر چیزی را که اخواهیم از برای او اثبات کنیم و حکم بثبوت و تحقق
آن کنیم یا از قبیل تکالیف و امور متعلقه بتکالیف است بی واسطه یا با واسطه یا از چیزهایی نیست که آنرا
اصلا و مطلقا مدخلیتی و تعلقی بتکلیفی از تکالیف و اوامر و نواهی نیست چون حکم بثبوت تدویر و تمثیل
از برای فلک زحل و اثبات کرویت از برای زمین و هوا و امثال اینها پس آنچه از قبیل دویم باشد اگر
مثبتان را براهین عقلیه باثبات و عقل حکم بثبوت آن نماید شاید بعد از آنکه خصم از رد برهان
عاجز و عقل را در ثبوت آن حاکم ببیند اگر حکم عقل بسر حد بداهت و ضرورت نرسیده باشد خصم منکر
بجهت لجوج عنود باشد و گوید بلی اگر چه مقتضای برهان عقلی اینست اما از کجا عقل من و تو خطا نکرده باشد
و شاید مطابق واقع و مخالف مقتضای برهان باشد و لیکن آنچه از بابت اول بوده باشد بعد از حکم عقل
بنحو صریح و جزم بثبوت یا نفی آن قابل انکار و منع و محل رد و دفع نمیتواند شد چه مکلف همان انسان بواسطه
نفس عقل است و مناط درک و فهم آنست و اگر چشم از حکم او بثبوت و نفی پوشیده شود و او را در این جمله
معزول سازیم چه خواهد بود که مناط ثبوت تکالیف و محط قبول اوامر و نواهی باشد و صحت کشف و

و عدم خفای حسن عیان و استقصوا نقل نیز منتهی بعقل میشود پس اگر نه حکم عقل مطاع و فرمان
او لازم الاتباع تکلیفی نیز غیر ممکن التحقق بلکه در اینجا سخنی تمامتر و کلامی بالاتر است و آن اینست که وجود
واقعی تکالیف موقوفست نفس الامری اوامر و نواهی عین وجود علمی و نفس ثبوت ادراکی آنها است چه تکالیف من حیث
هو تکلیف نیست مگر اعلام مکلف بمطلوب بودن یا ممنوع بودن فعلی پس او چون باین اعلام شد تکلیف حاصل
شد بلکه از اینجا ثابت شد که بعد از حصول علم از برای مکلف بمطلوب بودن فعلی یا ممنوع بودن از فعلی خواه
بعقل و برهان و خواه بحس عیان و خواه بنقل و بیان تکلیف او ثابت و خصم احتمال عدم تحقق تکلیف را در حق
او نمی تواند داد بلی چیزیکه میتوان گفت اینست که از برای او علم حاصل نشده در ینصورت باید وجه عدم
ترتب مطلب را بر مقدمات مستدل بیان نماید تا محصل مطلب و این فایده است که در مطالب تکلیفیه
ملجا و مناص بجز حکم عقل نیست و مستدل و خصم را بجز انقیاد احکام آنها و خلاصی نه خواه حکم او بمحض ترتیب
مقدمات عقلیه باشد یا بتوسط ... مقدمات حسیه یا عادیه یا نقلیه که عقل بعد از ترتیب آنها استخراج حکمی
نماید فایدهٔ ثالثه بدانکه آنانچه در دایره اولی مذکور شد مقصود از کلام و محل بحث و نزاع
درین مقام معلوم شد و آن اثبات رسالت یعنی واجب الاطاعه بودن سید انبیا محمد بن عبدالله صلی الله علیه
و آله از جانب خدا ... است و بعبارت اخری ایمن بودن مطیع او از مؤاخذه و عذاب الهی و مستحق بودن مثوبات
ربانی را و استحقاق مخالف او عتاب و عذاب سبحانی را و فایده دوم بیان نمود که حاکم در این محاکمه و دافع
نزاع در این مرافعه بجز عقل نیست و حکم عقل را در آنچه انقیاد و اطاعت چاره نه خواه حکم او بمحض مقدمات
عقلیه باشد یا بواسطه امور دیگر از حسیات یا عادیات یا تجربیات یا نقلیات یا کشفیات و لیکن این نحو استناد
در صورتیست که مستدل اثبات از برای مطلب خود باشد یا در مقابل خصمی باشد که منکر جمیع شرایع
و ملل و کتب سالفه بوده باشد و اما اگر خصم او شریعتی و کتابی و دینی و آیینی باشد در مقام احتجاج با او
میتواند شد که متوسط میان مسلمات و مقبولات او در رفع بحث و جدال و دفع قیل و قال را نمود

و از مکاوحات

وانمکاوحات او بالکلیة شود ومقصود ما دراینمقام اگرچه الزام واسکات خصم نیست و تمسک بمسلمات
اوما را کافی نیست چه مطلب فی نفسه از برای ما باوجود براهین وآیات واخبار سلف وتواتر مضامین آن وما
وحالات احاد سلف از برای خود در محافل وخلوات از نوشتها واستشفاعات بسر حد قطع وظهور بل اظهر من
النور علی الطور رسیده ولیکن تأکیداً للمطلوب وباستمالة الخصم اشاره ببعضی براهین منضم میگردد تا
بالمرة از قلوب صافیه رفع ریب وشک بشود وباین سبب در فواید آتیه اشاره ببیان بعضی مطالب که خصم
انها را مسلم دارد میشود فــــایده رابعه بدان ای صاحب بصیرت که بنی نوع انسان که اشرف
انواع اکوانست خالق حکیم ایشان را مدنی الطبع آفریده یعنی در تمدن وتعیش ومعاش محتاج بتمدن واجتماع
بایکدیگر هستند چه زندگانی ایشان بقوت وغذا ولباس ومسکن وسلاح جهت دفع مضرت اعدا وادویه بسیطه
ومرکبه رافع اسقام وناخوشیها واشباه اینها محتاج بتهیه جمیع اینها وقوت اجتماع وتمدن بلکه قطع نظر از
این وجود تمدن واجتماع ایشان ظاهر وروشن وهرج ومرج بادره وتمامی مراد ممکن حاصل نیست خواه سبب
آن را توقف بقاء نوع ومعاش دانی یا مقتضای مدنیة الطبع انسان بدانی یا مسبب از جریان عادة الله برین
میگوئی وچون ترکیب این نوع از قوای مختلفه سبعیه بهیمیه شیطانیه ملکیه واضح وظاهر است واختلاف
اکثر در آراء ومشتهیات هر فرد با فرد دیگر روشن وباهر است لهذا اجتماع انسان دریکمقام موجب نزاع
وجدال وقیل وقال وتصادم آراء وتزاحم اهواء واین منشأ حرب وقتال وموجب هلاک ابدان
یکدیگر بلکه قطع نظر از سبب اینهمه جهات وقوع محاربات ومنازعات وقتلها وتلافی یکدیگر وضرب ونهب اموال
واسر اطفال وعیال وقتل نساء ورجال وشتم وضرب ونزاع وحرب باغلب رعیت این نوع هرگاه خالی
از رادع ومانع باشند محسوس ومشاهد وملحوظ ومعاین است خواه سبب آن را اقتضای تفاوت
قوی دانی یا اختلاف اهواء یا وسوسه شیطان یا جریان عادة پروردگار سبحان وعلاوه براین در امور
معاش در اکثر اوقات میان ایشان نزاع واختلاف واقع وهر یک طرفین طالب بدن محاکمه حاکمی هر

غیر ممکن است پس بحکم عقل صریح بر خالق حکیم رؤف رحیم اینها لازم و متحتم است که از برای ایشان در تمامی مقامات
و محاربات و ادعیه و در اختلافات و منازعات رافع و مفتی نصب فرمایند که ایشان را از قتال و جدال و سایر موجبات
اختلال و اضمحلال ممنوع و ایشان در اختلافات و تردیدات و تحیرات بجهت ایشان رجوع نمایند و الا این
قرار از جانب آفریدگار دربارهٔ این نوع مختلفة الاهواء و الافکار و ایشان را خودسر مطلق العنان
ساختن و منصب سروری بر ایشان نپرداختن در نزد عقول جمیع عقلا قبیح و مذموم و مرتکب آن در نزد
همه ملوم است و چنین امری را عقل بر خداوند حکیم روا نمیداند و در حق او تجویز نمیکند و حکم قطعی بر خلاف
آن میکند و دانستی که در امور تکلیفیه حاکم تنها عقل است و بتحقق تکلیف میشود پس باید البته
ما مکلف باطاعت رئیسی بوده باشیم سبحان الله پادشاهان روم و ایران و زنگ و سلاطین هند
و خطا و فرنگ چون مملکتی را مسخر کنند نصب حکام و تعیین ولات بر شهرها مستعجل و بیدرنگ و ترک آن را غیر
جایز و در مملکت داری و رعیت پروری حرام میدانند و چنانچه در این مرحله تقصیر و شهری را خالی از والی
گذارند عقلا ایشان را ملامت و رعیت او را نسبت بعدم اطلاع و غفلت میدهند بلکه همین است حال
حکام و ولاة هر شهری نسبت بدهات و قرای آن شهر در نصب کدخدا و رئیس بلکه حال هر صاحب گله با گله
خود و مالک رمه با رمه خود چه اگر آن گله را بی شبان و رمه را بی پاسبان در بیابان سر دهد هر عاقلی او را
ملامت و هر ذی شعوری او را نسبت بسفاهت میدهد پس چگونه پادشاه حق و حکیم مطلق
و آفریننده مهربان و دانای اشکار و نهان این جمع کثیر و جم غفیر از نوع مختلفة الاهواء و الآراء را بی سرور
و فرمانفرما و حاکم لازم الاقتداء و این گله کثیر الاعداد را در بیابان دنیا بی شبان در چنگال گرگهای
درنده طباع و اهواء رها مینماید تعالی الله عن ذلک علواً کبیراً و چون باین ضمیمه شود آنچه مشاهد
و عیان و مجمع علیه جمیع ارباب ملل و ادیان است از اعتراف و اقرار جمیع ایشان به آمدن سروران و نصب پیغمبران
در اعصار و امصار بالجمله و بنابر وجود برهان مطلب کرد و علم بان اوضح و اشد میشود چنانچه بیان این

مقدمه در تصدیق دلیل چهارم مذکور خواهد شد با ملاحظه دلالة قرائن و امارات و شواهد و علامات
بر تحقق تکالیف معادیه الهیه و ثبوت طاعات و عبادات ربانیه که بنای آنها بجز از جانب معبود بر زبان رسول غیر ممکن
بالمره حجاب شک و شبهه مرتفع و خلاف مطلوب در نظر عقل محال و ممتنع میکردد چه اتفاق جمیع فرق
مختلفه و طوایف متکثره بر وقوع تکالیف و تحقق آنها و ملاحظه خواص و آثار بسیاری از آنها چون عزت
و رفعت متمسک بر خی از آنها و نکبت و خذلان تارک بعضی و تقرب و استجابت دعوات بسیاری از مطیعین و هیبت
و حشمت کروهی از عابدین و عروج آنها بمعارج سنیه و صعود ایشان بمدارج رفیعه و نجات متوسلین
و فوز بمطلوب متمسکین بایشان و دوام و استمرار تشتت ... بر اکثری مصر بر خلاف آن و رد آن هست
و وفور نعمت بر اکثر طوایف ملازم تکالیف خویش و حلول نقمت و شدت بر بسیاری از تارکین طریقه شریعت و
آیین خود نزول بلاها و نقمات ... و بسیاری بر کروه لا تعد از جانب پروردکار
بنحوی که انکار آنها در نزد ... داخل و منع آنها از قبیل منع معلومات بدیهیه هست الی غیر ذلک
من الشواهد و القرائن دلالات واضحه و علامات ... لا یحصی هستند بر اینکه این احکام و تکالیف و اوامر و نواهی
بر هم بافته و بی منشا و سر هم بندی و بی اصل نیستند و از جمله امور یکه موید و مقوی از برای مطلوب است و حجت
دلیل قطعیست بر وقوع تکلیف بر این نوع شریف از جانب رب لطیف فی الجمله و بیان این مطلب اینست که هر عاقلی
بلکه طفل ممیزی حکم قطعی میکند که هر که بجهت دانستن رضای شخصی در امری اتیان بان امر کند و متحمل مشقتهای
افزون و زحمتهای کوناکون بلکه بذل جان و صرف مال و عیال و فرزندان در جا آوردن آن امر بجهت اتیان بمطلوب
آن شخص کند لا محاله آن شخص را احسان باو لازم و ترک مکافات لایق و سزای موافق با عقل و شعور
غیر ملایم است همان تو را خود حکم میکنم و شاهد کواه میکیرم و از تو سوال میکنم که هر کاه مطلع شوی
بر اینکه شخصی رضا و خوشنودی تو را در امری دانست و چنان یافت که تو آن امر را از او خواسته و بجهت محض خوشی
نودی تو دارز سعی بر ... و غایت اجتهاد در جا آوردن آن بجای آورد و کرسنکی و تشنکی بر خود قرار داد

رمضان

و بعد از آن نسبتا مشقتهای بی پایان در آن متحمل شد بلکه اموال خود را با همه فرزندان در راه صرف و عیال و اطفال خود را
فدا کرد آیا بر خود می پسندد که از مکافات آن تکاهل [illegible] تغافل ورزی اگر چه فی الواقع تو را در آن اصلا و قصور
نسبت به او تکلیفی نشده باشد و اگر کسی چنین کاری کند چشم از همه با نقد ایشان آن بپوشد آیا او را نسبت بنا بر دی
و بی [illegible] نمیدهی البته خواهی داد تمام عالم با تو بود این جمله شریک خواهند بود و همچنین در طرف مخالف
هرگاه کسی چنان نماید که تو امر و خواسته مطلقا با ایشان اعتنا نکند و پشت سر افکند بلکه مطیعان تو را نکوهش
کند و با ایشان بدی آغازد و تو را ناسزا گوید و با کسانیکه طالب الطاعه و رضای تو هستند دشمنی نماید و ایشان را
هلاک سازد با آنکه بسی نیکیها با او رسیده و همه روزه در روزی او را داده با آنها او را سزاوار دشنام میدانی
و دیگران او را مستحق ملامت [illegible] نمیدانند اگر چه از اطاعت تو بر مخالفت بمجرد تصور آنها باشد پس
میگوئیم که ملاحظه میکنیم و میبینیم که در همه عصر جمعی بسیار از خلق بسبب البته خوشنودی حضرت او بکار طلب
طاعت او رو کرده متحمل مشقتها و زحمتها [illegible] گشته [illegible] روز [illegible] رسانیده و گرسنگی
و تشنگی را بر خود پسندیده بلکه جمیع اموال خود را [illegible] و عیال و اطفال خود را در راه او نثار کرده خونهای
خود را در طلب رضای او بخاک ریخته و از سر جان بجهت او گذشته لاف دوستی و محبت او را زده و برخی بر خلاف
آن با دوستان او عداوت کرده راه خلاف او پیموده جان و اموال و فرزندان و عیال بکار انداخته [illegible] و غارت کرده پس
بحکم آنچه مذکور شد لامحاله طایفه اولی مستحق احسان و نعمت از جانب رب العزه و گروه ثانی سزاوار سیاست
و نقمت اند و شکی نیست که استحقاق احسان یا مواخذه از جانب شخص بواسطه عملی بود که مطلوب بودن آن عمل
یا مبغوض بودن منحصر نمیشود پس عمل طایفه اولی مطلوب حضرت مولی و عمل گروه ثانی مبغوض او است و
و مطلوبیت و مبغوضیت عمل از شخص عین مکلف بودن آنست پس یقینا نوع انسان فی الجمله تکلیف
از جانب پروردگار منان البته هست پس اگر کسی اعتراض کند و گوید که نصب نبی و [illegible] بجهت رفع فساد
و شر و دفع نزاع و جدال و منافی با عبث [illegible] ما باشد و از برای کسی لازم است که خود محیط بر تمام

ملک

ممالک و رعیت و کثرت و بستن متمکن از حفظ همه بخودی خود نبوده باشد اما حفیظی و نگاهبانی محیط و دانا
و بر کل مسلط و توانا پس به ادعای دیگر چه احتیاج است و رئیس مدبر دیگر در چه کار گوئیم با وجود آنکه اکثر جمله
از برای عباد تکالیف غیر مفید است بلی خداوند عالم محیط بر کل و قادر بر دفع همه فساد و شر و اجرای امر و نواهی
و بحث است ولیکن احاطه و قدرت تنهائی در امر جمله غیر کافی و تحقق دفع و منع لازم است و عدم آنها در ترویج
انفصال رئیسی از جنس خود مشاهده و محسوس و معاین و ملحوظ است چه بسیار ملتها بدون فقدان انبیاء چه مفاسد حاصل و در
رؤسا چه مضایقه و شرور متحقق هست و عادة الله در حق این نوع بدفع و رفع خود بجاری نگشته و مشیت
خلاف این قوم را بکف کفایت خلفای نسابه گذاشته و اینکه دفع منازعات و بنای احکام مجادلات
مخلوقات را بجز هم جنس ایشان نتواند بود و الا منع ایشان از نزاع و اختلاف و ابرام نیست که خلاف آن ظاهر
و انتفاء آن محسوس است و از بجهت هرچه بی رئیس در معرض هلاک و بوار و هر طایفه بی مکاسب و
در نزاع و جدال اند و سبب آن آنست که بمقتضای حکمت کامله خود این نوع را نوع اختیاری داده و زمام
قدرت در کف کفایت ایشان نهاده بلکه مقتضای عدم تنافی وجود و استلزام وجوب از برای جمیع انحای
وجود موجود شدن این نوع از مخلوق که در او نوعی از اقتدار و شائبه از اختیار باشد لازمست
و ظهور مظهر دو اسم بزرگوار القادر و المختار در مظاهر کونیه متحتم است این جمله با ردع و منع اجباری
قهری قسری از جانب آفریدگار منافی چه آن عین نفی اختیار و سلب اقتدار است پس اگر کسی اعتراض دیگر نماید
و بگوید بلی از برای تاسیس قواعد بجهت دفع نزاع و مفاسد و نگاهداری بنی نوع از قتال و جدال
از نصب رئیسی مدبر و سروری دانا و ماهر گزیر و چاره نیست ولیکن چه ضرور که این سرور و مدبر
از جانب خداوند اکبر بوده باشد چه همین امر از حکمای با هوش و فطنت و سلاطین با فرهنگ
و شوکت صورت پذیر گردد گوئیم با وجود اینکه از برای بیان تکالیف که اشاره بثبوت آنها شده وجود
حکیم و سلطان بی فایده است دانستی که ثابت شد نصب چنین شخصی و بر انگیختن آن بر خدا لازم است

و ترک نصب آن قبیح و احاطه منصوب بطرق دفع مفاسد ممکنه الحصول و دفع منافع محتمل الوقوع و حلول و اسباب آن و
حیف و میل و اعمال غرض و تقصیر و مداهنه در همه آنها خود واجب الا فواید مطلوبه بر وجود آن غیر مترتب و باید خدا
اطاعت او را بر مردم واجب و انقیاد ایشان احکام او را طالب باشد و الا خدا نفع فساد را غیر طالب خواهد بود
پس اگر این سه جهت در شخصی که میگوییم متحقق پس نصب او در خارج غیر متحقق و اگر آن شخص جامع این مراحل
ثلثه هست یعنی خداوند عالم او را برانگیخته و نصب کرده در حالتی که بکمال و قابلیت ریاست او را مسلم شد
و مفاسد و مصالح ضروریه عباد را دانسته و اطاعت او را بر مردم واجب ساخته پس مدعا ثابت چه در کلامی
اولی محل نزاع روشن شد و باید دانست که غرض از اثبات مدعا این است که برانگیختن خدا شخصی کامل دیندار او را
اینکه امر او بر مردم واجب کرده باشد و استعلام او را بر ایشان و مخفی نماند که بنا این فایده در اثبات
امامت کسی است که خود قائل بعثت پیغمبر باشد در مقابل منکرین مطلق باشد و الا در برابر این
یا مثل نصاری و در جواب آنان این فایده غیر محتاج الیها چه او خود بهمه این مراتب معترف و لزوم بعث نبی را مقر و
قایل است کلیم الله و روح الله پیغمبر خدا و توریه و انجیل را کتاب منزل از سما میداند فایده چهارم
بدانکه چون مشیت الهی و اراده یزدانی تعلق گیرد بارسال رسولی بر قومی و امر نماید ایشان را باطاعت و انقیاد او
نمیتوانند شد که بمحض گفتن آن رسول اطاعت او لازم و انقیاد او متحتم باشد چه از بدیهیات اولیه امور و بدیهیه است
که عقلاء مواخذه بدون نصب دلیل قبیح و غیر جایز بلکه فی الحقیقه از تکلیف ما لا یطاق راجع است پس بحکم
عقل صحیح باید البته با آن رسول نشان و علامتی فرستد که آن رسول بان نشان شناخته شود لیهلک من هلک
عن بینة و یحیی من حی عن بینة هم چنانکه پادشاهان که حکام و ولات نصب میکنند البته با خود صحیح بر عیت بان
میکنند یا فرمانها بایشان میدهند و الا هرج و مرج و فساد کلی لازم آید و باید آن نشان و علامت چیزی باشد که با
تمام مکلفین باطاعت آن پیغمبر با و توانند پیغمبری آن را شناخت و شناختن بعضی بواسطه کشف و شهود
یا ملاحظه دقایق و علوم و یا مشاهده صفات و اخلاق کما هی نمیکنند و آن چیزیکه بان هر کسی تواند پیغمبری

دردلها

ورسالت او را بفهمد نیست مگر معجزه و این بهر است که طریقه سنیه الهیه و قاعده متقنه ربانیه بر این جاری
شده که هر یک از انبیا را معجزه عطا فرموده که بواسطه آن رسالت ایشان بر مرسل الیهم معلوم و باقی مطلب
در میان نمیماند هم از کتاب تورات که یکی از کتب خمسه توریه است تصریح فرموده بعد از اخبار موسی به از
آمدن پیغمبری بعد از آن و ذکر علامات او میفرماید که هر وقتیکه او بدنیا بیاید هر کس با او ایمان نیاورد
من از او انتقام خواهم کشید پس میفرماید که اگر مردم گویند در وقتیکه او بیاید ما چگونه توانیم دانست
که او پیغمبر است و همان شخص است که خدای تو بما وعده داده است با ایشان بگو که علامت او آنست که بشما وعده
خواهد نمود و بر شما لازم است که آن وعده را بعقل … آنچه او گفته است بعمل آمد و باشد
یقین برسالت او بهم رسانید و ایمان بیاورید و هرگاه بعمل نیامده است بدانید که در دعوی دروغ کرده و آنچه درست
این پیغمبر خبر از غیب داد معجزه او معجزات این پیغمبر … خواهد آمد
و تهدید بنی اسرائیل فرموده که با وجود اینکه من به پیغمبران خود معجزه دادم اطاعت ایشان نکردید پس چنانچه فرامین
سلاطین و نشانهای ایشان علامت راستی حکام و گماشتگان است همچنین معجزات پیغمبران علامت و نشان صدق
دعوی رسالت آنها است چه همچنانکه فرمان سلاطین ملزم و عاجز میسازد منکر ایالت والی را همچنین معجزه پیغمبر
عاجز میکند و ملجا بر تصدیق میسازد منکر رسالت رسول را زیرا که معجزه امریست که خارق عادت بشر و خارج از
قدرت بشر من حیث هو هو بوده باشد و نتواند شد تحقق آن مگر از جانب کسی که نسبت قدرت او بجمیع مقدورات
علی السویه است چنانچه فرامین صادر نگردد مگر از محل عزت سلاطین پس چون چنین چیزی با مدعی
رسالت بوده باشد یقین میشود که مرسل از جانب پروردگار است و اطاعت او لازم و متحتم است پس اگر
گفته شود که چنانچه معجزه خارق عادت و بشر و خارج از حیز قدرت است و نیرنجات و سحرها و شعبده‌ها
و تسخیرات و معالجات قوی دقیقه و صنایع عجیبه بعضی نیز خارق عادت هستند و بسی از غیر پیغمبران با آنها
دانا و بر اتیان با آنها توانا و فرق میان این دو صنف نیست پس چرا معجزه دلیل صدق پیغمبران باشد

بعضی

بعضی چنین جواب گفته‌اند که فرق است میان معجزه و سایر امور مذکوره باینکه معجزه خرق عادة کلیه است و
بواقی خرق عادة غیر کلیه و این سخن ناتمام است چه اگر مراد خرق عادت کلیه بطلان کار فرمودن قوه فعلیه است در
تمام افراد نوع باشد معجزه بودن هیچ معجزه از برای کسی ثابت نمی تواند شد و اگر مراد خرق عادت کلیه است خواه
بعد از فعلیت تمام قوة یا قبل از آن باشد پس بعضی از غیر معجزات نیز چنین است چنانچه تفصیل این مطلب در
مبادی تشبیهات یاد خواهد آمد و بعضی دیگر جواب گفته‌اند که تفرقه میان معجزه با آنست که حصول آن بمحض
افاضه و ایجاد بمجرد اراده و توجه صاحب معجزه است بدون صنعت جسمیه و آلیه و وساطت اعمال و دخل مواد و اعداد
قابل و فعال اتفاقی بود که وجود آنها در مرتبه ... حصول آنها حصول استعدادی بواسطه دخل مواد و آلیه و اعمال و افعال
و اغراض معمول است و این هم آنست که معجزه از حد تعلم خارج است بر خلاف سایر آنها که تعلم ممکن و سحر در حرکت ساحر کیفیت طبیعیه
مندرج و نیز علم طب بر این کلی مندرج است و این تفرقه اگرچه صحیح و مطابق واقع است و لکن اشکال را غیر دافع است چه بسا
باشد اعداد و آلیه را از امور پنهان گردانند ... باشد که پس از آن اصناف ... ما حاجت نفوس کامله با آن نبوده باشد
بلکه میگوئیم که بسا باشد بر ریاضات قویه و مجاهدات عظیمه که در این سر حد قوه نفسانیه مندرج است که نفس بمجرد توجه
بامری آن را موجود سازد و شکی نیست که این جمله نیز از جمله خوارق است که از غیر مراعات اعداد و آلیه و وساطت جسمانیات و بعضی
دیگر گفته‌اند تفرقه میان معجزه و سایر امور مذکوره اما با صنعت یا چون سحر و طلسمات تعلم بحقیقت حاصل و اما
غیر آنها با عزائم آنها حاصل نتوانند و دیگری گفته که فرق آنست که عالمان فن سحر و شعبده معارضه آنها نتوانند
نمود چنانچه در ساحران با موسی داده و سبب آنست که تعلم فرا میتوان گرفت معجزه را معارضه نتوان کرد
چه آن بسبب اسباب عادیه نیست تا توان آن را بتعلم فرا گرفت و ضعف این دو وجه نیز بسی ظاهر و تحقیق مقام
آنست که معجزه بمعنی عاجز کننده مخاصم از الزام دهنده و ساکت کننده است و تحقق این معنی بدون وجود
خصمی یا شاک ممکن نیست و تحقق انکار یا شک بدون دعوی خیر متصور نیست پس مقارنه معجزه با دعوی نبوت لازم
جزء حقیقت معجزه است و آنچه از خوارق عادات که از اولیا یا بادعوی غیر مقارن آن را کرامات گویند چنانچه

قبل از

قبل از بعثت پیغمبر که روی دهد از خوارق عادات مترتب بر وجود آن پیغمبر مثل آنچه در حال حمل و ولادت پیغمبر ما
روی داد از قبیل کنگره طاق کسری و خشکی دریاچه ساوه و جریان رود سماوه و خمود آتشخانه و نحو اینها اینها را ارهاص
گویند چه ارهاص بمعنی اشتقار بر دنست و این علامات چون اشتقار امر عظیم است و چون معجز بدون خرق عادت
معقول نبودن از جمله خوارق عادات ایشان لازم باینمعنی که صدور این امر از او در غایت عجب و موجب شگفت شود که
استعظام کنند و در میان مردم موجب شگفتیها و تعجبها شود که ببینند که از این آن خوارق بدانی که احدی متمکن
از مثل این فعل بعد از صرف استعداد هست باشد و نظر باینکه بخصوص عجز با مطالبه خصم نوعی از معجزه را در صورت تطابق
اعجاز با مطلوب خصم است پس بودن آن مطابق مطلوب خصم [illegible] تسمیه ایشان نبی شرط است و الا آن
اعجاز نعل نیامد خواهد بود چه ظاهر است که اگر کسی دعوی پیغمبری کند و شفا دادن کوران را معجزه خود
قرار دهد و خصمی گوید که اگر تو رسول خدایی [illegible] اینها معجزه نخواهد
بود بلکه آن رسول ملزم و عاجز شده خواهد بود [illegible] معجز [illegible] از اخذ نموده اند
و ظاهر آنست که عدم ترتب آن بر سببی ظاهر [illegible] باشد چه اگر مترتب بر سببی ظاهر باشد خصم عاجز
نخواهد شد چه خواهد گفت که منهم بالنیان باین سبب چنین میتوانم کرد پس از آنچه گفتیم محقق شد که معجز
عبارتست از خارق عادتی که مقارن دعوی پیغمبری بوده باشد و با طلب خصم مطابق مطلوب او باشد یعنی
مقصود او امری معین یا اموری معینه باشد و مترتب بر سببی ظاهر نبوده باشد و تعریف جامع این خواهد بود
که المعجزة الخارق للعادة المقرون بالتحدی المطابق للدعوی ولمطلوب الخصم ان عین المقصود علی امر واحد
او امور خاصة ولا المترتب علی سبب ظاهر پس اگر کسی گوید که چنین امری شاید از ساحر ماهر یا شعبده
باز ناصی کاذب صادر شود از راه سحر یا شعبده یا ریاضت گوئیم که اجماع باعث حکم باین شد که باید دلیل
معجزه باشد بعینه همان دلالت میکند بر اینکه چنین امری بر دست کاذب محال است ظاهر شود زیرا که
دانستی که بر خدا لازم است که با رسولان نشان و علامتی بفرستد که بآن صدق ایشان شناخته شود پس اگر آن

علامتی غیر از انچه باشد که مذکور شد شناختن علامت از برای اکثر غیر متصور و اگر آن باشد و بر دست
کاذب نیز تواند جاری شود باز علامت صادق نخواهد بود پس باید علامت این باشد و بر دست غیر صادق
خدا انکار را جاری نشود و چگونه ممکنست که جاری ساختن معجزه بر یک کاذب جایز باشد و خدا معجزه را بر دست آن کاذب جاری
کند و مکلف را هیچ راهی از این تفرقه میسر نباشد با وجود این تکلیف باطاعت پیغمبر صادق و عدم اطاعت کاذب
نموده باشد این عین تکلیف ما لا یطاق است سبحان الله آیا تجویز میکنی در حق سلطانی از سلاطین که شخصی
در حضور او ابراز فرمانی کند از برای اهل ولایتی که من از جانب سلطان والی شما هستم و این فرمان من و اهل
انجا را اراده بفساد آن فرمان باشد و سلطان او را بر این عمل تمکین نماید و علاوه بر این اهل آن ولایت را در
اطاعت او مؤاخذه نماید یا بعد از تجویز این عمل در حق سلطان در عدم اطاعت والی که او تعیین نموده
باشد عذاب نماید و اگر کسی چنین عملی کند او را بظلم و تعدی [illegible] تقبیح متصف میدانند پس چگونه خواهد
بود در حق حکیم علی الاطلاق پس بعد از دعوای لزوم ارسال رسل از جانب
خدا علامت بودن آنچه ما گفتیم و اورا معجزه نامیدیم بدون شبهه تشکیک نمیتواند شد و از اینست که در عبارة
تی که ذکر کردیم اخبار از امر آینده را لاحقا خداوند باینده علامت صدق پیغمبر موعود مقرر نمودیم اگر چه تحقق
آن بواسطه کهانه و اخبار جن یا ارواح سحره محتمل است فایده سادسه بدانکه علمای اعلام
از فرق اسلام شکر الله مساعیهم الجمیله در اثبات نبوت خاصه و رسالت مخصوص سید سرور انبیا محمد بن
عبد الله علیه صلوات الله من رب الارض و السماء ادله عدیده و براهین کثیره مذکور نموده اند و عدم
تعرض ما در اینجا بذکر همه آنها بجهة اینست که بعضی از آنها در نزد نظر دقیق ناتمام و خالی از تحقیق و تعرض
بذکر وجه قصور آنها در اینمقام غیر مستحسن و از برای مطلوب ما غیر مفید چنانچه جمعی از علمای فرقه محقه
اثنی عشریه بدلیل وجوب لطف بر حضرت باری یا دلیل وجوب وجود صاحب شریعت در هر عصری استدلال
بر وجوب وجود حجتی در هر زمان نموده و پس از ان بضمیمه اجماع مرکب حقیت نبوت سید عجم و عرب اثبات

کرده اند

کرده اند و حال اینکه بعد از اغماض از انچه بر دلیل ایشان بجواب دوام وارد و در نظر دیگر سببی
ان مقدمات انها قاصر و فاسد است اسیکوییم که ثبوت اجماع مرکب در اینمورد و تحقق ان غیر ممکن چه اتفاق معلوم
از ارباب ادیان مشهور و اجماع معروفین از اصحاب شرایع و ملل معهوده بر احد امرین که یکی وجود حجت در این
اعصار از اولاد سید مختار چنانچه مذهب فرقه محقه است و دیگری عدم لزوم ان در همه اعصار است تا حکم
طریقه دیگر است دلالت نمیکند بر عدم قول بفصل چه محتمل در قطری از اقطار عالم یا جزیره از جزایر دریا
مکرر و بوده باشند از ارباب یکی از ادیان معهوده یا غیر انها که قایل بوجود حجت در هر عصر از غیر اولاد
نوع بشر بوده باشند و این هیچ مستبعد نیست چه دنیا وسیع است اطلاع بر همه اهل ان و مذاهب ایشان
متعسر بل متعذر است و چه قدر از مذاهب مشهوره در بعضی بلاد که در دیگر از انها خبری اثری نیست
چنانچه در سنه کذا این حقیر بزیارت بیت الله مشرف شده بودم با جماعتی مصری که در مجمع انبوه انها اهل مغرب زمین
همراه بودند همراه با عالی از ایشان امر است اتفاق افتاده در اثنای صحبت مذکور نمود که
سبحان الله در این سفر در مکه معظمه چیزی شنیده ام که هرگز احدی تصور آن را نکرده بود و بخاطر احدی از
علما و جهال ولایت ما خطور ننموده بود اگر چه یقین بکذب آن دارم و قطع آن دارم که این محض افترا است
گفتم آیا انچه باشد گفت در اینجا مذکور میشود که در سمت شرقی این بلاد قومی هستند که خلفای
ثلثه را دشمن دارند و بانها ناسزا میگویند بفرض انیکه این اجماع مرکب را قبول کنیم نمیدانم حجیت آن
انچه را خواهد بود چه خصمی را رسد که گوید شاید هر دو فریق خطا کرده باشند و حق در این
باشد که هیچ غیر از انچه شیعیان میگویند وجود باشد هیچیک از فرق باو برنخورده باشند چه ظهور
و بروز و معروفیت ان قطعا غیر لازم و آنچه دیده که در علم فقه و اصول اجماع مرکب در فروع حجت میدانند
بعد از اثبات دخول معصوم در احد فریقین است و الا حجت نخواهد بود و اثبات ان در اینمقام از اجلی
محالات است باب دویم در اثبات رسالت سید انبیا و فخر اصفیا و علت غائیه ایجاد ارض

و سما

وسما جیب حضرت اله اشرف جمیع اشراف محمد بن عبد الله بن عبد المطلب بن هاشم بن عبد مناف صلی الله علیه وآله
المعصومین من الزلل والخطا الی یوم الحشر والجزاء و دلیل بر این مطلب اگرچه متعدد و برهان بر این مدعا اگرچه بغایت
متکثر است لیکن ما در این کتاب مستطاب بچهار دلیل که طالب حق را کافی و خصم منکر را جواب شافی وافی باشد اکتفا
می‌نمائیم و من الله التوفیق والتأیید دلیل اول ــــ دلیلی است که بچندین وجه تقریر میتوان
نمود و ما اول آن را بر وجه انضباط و اجمال بیان میکنیم پس آن را بوجوه دیگر تقریر مینمائیم و اجمال آن این
که میگوئیم دانستی که کلام در اثبات رسالت و واجب الاطاعه بودن است در حق عباد پس میگوئیم خالی
از این نیست یا رسول و واجب الاطاعه از برای مکلفان از جانب خداوند ایشان نیست یا هست اول باتفاق
ما و خصم باطل پس البته رسول و واجب الاطاعه از جانب خداوند واجب الاطاعه یا غیر از این رسل و پیغمبران نیست که
دعوی کرده اند و دعوت ایشان منتشر شده مثل ابراهیم و اسحق و موسی و عیسی یا از ایشانست اول باتفاق
خصم و استلزام آن تکلیف ما لا یعلم را باطل [illegible] از جمله این مدعیان بودند که اظهار
دین و شریعت نموده اند پس خالی از این نیست یا بعضی از ایشان رسول و واجب الاطاعه مکلفان هستند یا همه
ایشان میتوانند شد بعض ایشان باشند نه کل آن بعض یا بعض لا علی التعیین است که راجع بتخییر است یعنی
مکلفان مخیرند در اطاعه هر یک که خواهند یا بعض معین شق اول باتفاق خصم باطل با وجود اینکه
تخییر باشد پس کسی که اختیار نبوت محمد را کند درست کرده خواهد بود پس باید آن بعض معین باشد پس
خالی از این نیست که آن بعض معین که باید اطاعت آن را نمود و پیغمبر خود گرفت یا لازم است اطاعت او
و اقرار بنبوت او بدون دلیل یا باید که باشد که دلیلی بر نبوت او باشد اول بالبدیهه و باتفاق خصم
باطل پس باید آن بعض بعضی باشد که دلیلی که دلالت بر نبوت ایشان کند مخصوص بایشان باشد و در دیگری
جاری نشود و در این پیغمبران که دعوت ایشان منتشر شده و باتفاق خصم پیغمبری از ایشان بیرون نیست
هیچیک اختصاص بدلیلی که در دیگری جاری نباشد ندارند چنانکه مذکور خواهد شد پس وجوب اطاعت

واو از

و اقرار به پیغمبری بعضی از ایشان با قسام باطلست پس باید همه ایشان پیغمبر باشند و پیغمبری جمیع خالی از این نیست که یا
بعنوان ترتیب است یعنی هر یک واجب الاطاعه باشند تا آمدن دیگری یا بعنوان غیر ترتیب مثل تشریک که همه پیغمبر
بر همه کس باشند و همه باید احکام همه را کردن نهند یا توزیع که هر کدام پیغمبر طایفه باشند غیر ترتیب باطلست
بعضی از ایشان تصریح بترتیب کرده اند و پیغمبر خلاف واقع نمیگوید بنی بعضی بعد از بعضی دیگر آمده اند پس
نمیشود اطاعه متاخر بر خلق متقدم واجب باشد و نیز بعضی رفع احکام بعضی را نموده اند پس باقی ماند که همه
ایشان پیغمبر باشند بترتیب فهو المطلوب و اما وجه تفصیلی که متضمن شرح و بنا است آنچه مذکور شد
اینست که میگوئیم دانستیکه کلام در رسالت و واجب الاطاعه بودن […] است پس میگوئیم که خالی
از این نیست که یا از برای ما رسولی واجب الاطاعه از جانب خداوند است یا نیست دوم باتفاق خصم
باطل و محال اینکه اگر چنین باشد بر ما تکلیفی نخواهد بود چه تکلیف موقوف بر رسول است و چون تکلیفی
نباشد هر چه میکنیم مورد مؤاخذه نخواهد بود و بر اطاعت کردن ما پیغمبر آخر الزمان را بخشی و ثواب
وارد نخواهد بود بلکه بحکم آنچه در […] مستحق ثواب خواهد بود و بنا بر دویم یا واجب
الاطاعه غیر از این پیغمبر است که دعوی کرده اند دعوی ایشان […] باشد یا از ایشان است ثانی باتفاق
خصم باطل و محال اینکه اگر چنین باشد باز بر ما تکلیفی نخواهد بود چه رسولی که دعوی او بما نرسیده
باشد امر باطاعه او تکلیف ما لایطاق است پس ما خالی از تکلیف خواهیم ماند و بنا بر دوم که رسول
ما از این پیغمبران معهود بودن نوح و ابراهیم و موسی و عیسی و محمد باشد یا اطاعه و اقرار بنبوت بعضی
از آنها بر بندگان واجب است یا اقرار بنبوت همه اول باطلست زیرا که آن بعضی که اطاعه او بر ما
لازم است یا غیر محمد است یا محمد پس بنا بر صورت اول که یکی از پیغمبران غیر محمد باشد یا امر
باطاعه او و وجوب اعتقاد برسالت او بی دلیل و برهان است یا با دلیل و برهان قسم اول باتفاق باطل
چه واجب کردن چیزی بی دلیل و برهان تکلیف ما لایطاق واضح […] احتمال […]

نمیدهد بنا بر قسم دویم یا آن دلیل و برهان در محمد(ص) نیز جاری نیست یا تخصیص بپیغمبر محمد(ص) دارد و هر دو
شق باطل اما شق اول بجهت اینکه با وجود جاری بودن دلیل در هر دو و تخصیص وجوب اطاعت بغیر محمد
ترجیح بلا مرجح بلکه تکلیف ما لا یطاق است چه بعد از آنکه دلیل در هر دو جاری باشد ترجیح احدهما بدون
جهت دادن ممکن نیست و اما شق دویم که تخصیص بپیغمبر محمد(ص) دادن بجهت دلیلی باشد که تخصیص بپیغمبر آن
حضرت داشته باشد بجهت اینکه در این پیغمبران پیغمبری که از برای ما دلیلی بر نبوت او باشد که در محمد جاری نباشد
یافت نمیشود و دلیلی از برای ما که همین در غیر او جاری نباشد متحقق نیست بلکه در این ازمنه که شرف
خدمت هیچیک از پیغمبران ما را بوجه یقین نیست چنین دلیلی غیر ممکن چه دلیلی که اکثر مردم توانند بآن
رسول و پیغمبر را شناخت چنانکه مذکور شد منحصر است بمعجزه و خارق عادت و بواسطه حرمان
اهل این زمان از فیض خدمت پیغمبران نمیتوانند آن دلیل مشاهده معجزات ایشان باشد بلکه
منحصر خواهد بود در روایت و نقل معجزات و اخبار بآنها بعنوان تواتر یا غیر آن و از جمله بدیهیات و معلومات است
که اخبار معجزات و نقل خوارق عادات پیغمبر ما محمد بن عبد الله صلی الله علیه و آله المعصومین هر که بمراتب
بیشتر و منازل لا یحصی اکثر و اظهر و اقرب از اخبار معجزات سایر انبیا بوده باشد هر چند مساوی آن با آنها
بین و ظاهر است چه جمیع فرق مسلمین از اولین و آخرین که بسیار از سایر فرق اکثرند و تعهد وثوق و صدق
و دیانت بسیاری از ایشان بر ما اوضح و اظهر است بطرق بی نهایت و وجوه بی غایت معجزات آن حضرت را نقل
و در رسائل و کتب خود ضبط بنحوی که با قطع نظر از متصل علم بدیهی بقدر مشترک آنها قطع داریم
که از اخبار جمیع فرق نصاری بمعجزات عیسی یا یهود بمعجزات موسی یا غیر اینها بانبیای دیگر از وضوح و ظهور بهم خواهد
رسید و لا اقل از این اوضح و اظهر نخواهد گردید و یقین میدانیم که اگر از تعدد میان نصاری مثلا تتبع کنیم
علم ما بمعجزات عیسی زیاده از علم ما بمعجزات محمد(ص) نخواهد بود پس نسبت ثبوت معجزات بحسب اخبار و حکایات
بمحمد بن عبد الله(ص) و بسایر انبیا لا اقل علی السواء پس وجود دلیل خاص بپیغمبر محمد صلی الله علیه و آله باطل است

مخصص

منحصر شد دانستی که بر ما واجب باشد اقرار به پیغمبری و وجوب اطاعت همه و نمیتواند شد که این بر سبیل
غیر ترتیب باشد چنانچه گذشت پس بر ما واجب خواهد بود اطاعت همه بر سبیل ترتیب و هو المطلوب
پس اگر گفته شود که چگونه نسبت اخبار معجزات پیغمبر آخر الزمان با سایر پیغمبران مساویست و حال آنکه
معجزه عیسی مثلاً باعتراف مسلمین و اخبار نصاری هر دو ثابت و معجزه محمد صلی الله علیه و آله باخبار مجرد مسلمین
که مدعیان هستند هستند پس اول متفق علیه و ثانی مختلف فیه است و ظاهر است که متفق علیه و مختلف فیه
در مرتبه نمیباشند گوییم این اعتراض ناشی از غفلت و عدم تعمق است زیرا که اعتراف مسلمین موقوف
بر نبوت خاتم النبیین است چه بدیهی است که ایشان نه عیسی را دیده اند و نه معجزه او را و نه از بینندگان آن
خبر داده اند بلکه سبب اعتراف ایشان اخبار قرآن و نقل پیغمبر آخر الزمانست و اعتقاد ایشان بدو مستند
مقدمه منتزع از برای این مطلب است چه میگوییم مُعْجِزَةُ عِیسَی عَلَیْهِ السَّلَام ثَابِتَةٌ لِأَنَّهُ أَخْبَرَ بِهَا مُحَمَّدٌ صَلَّی اللهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ وَ
كُلَّمَا أَخْبَرَ بِهِ مُحَمَّدٌ صَلَّی اللهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ فَهُوَ ثَابِتٌ قَطْعًا إِلَّا أَنَّهُ يُنْتِجُ مُعْجِزَةُ عِيسَى ثَابِتَةٌ قَطْعًا پس اگر
فی الواقع چنین باشد که ایشان میگویند محمد صلی الله علیه و آله پیغمبر صادق باشد مطلب ثابت و
نزاعی نیست و اگر فی الواقع او رسول نباشد و رسالت او محل تردید و تشکیک باشد اصلا مسلمین را
اعتراف بمعجزه عیسی علیه السلام نیست چه اعتراف ایشان موقوف بر علم بصدق محمد و علم بصدق او و موقوف
بثبوت نبوت او و پس هرگاه نبوت او ثابت نباشد معجزات عیسی علیه السلام ثابت نخواهد بود چه مستند باخبار
یکنفر غیر ثابت الصدق بلکه کاذب در بعضی دعاوی خواهد بود و بسی واضح است که انضمام اخبار یکنفر
غیر ثابت الصدق با طایفه نصاری موجب ظهور اخبار ایشان از جمیع فرق مسلمین نمیشود منحصر میشود
ناقلین معجزات عیسی بنصاری که مدعیان هستند و محصل کلام آنکه قول مسلمین بمعجزه عیسی علیه السلام
نیست مگر بجهت اخبار قرآن مثلاً و کلام الهی دانستن آن اگر چنین است و محل تشکیکی نیست
فَارْتَفَعَ النِّزَاعُ و اگر این چنین نیست من از کجا بدانم که معجزه از عیسی علیه السلام صادر شد

بجز نقل نصاری پس اگر خصمی گوید که منحصر نیست راه اثبات نبوت غیر محمد صلعم بمحض نقل معجزات بلکه
ممکنست اثبات آن بوجه دیگر و آن اینست که گفته شود که چون اطاعت این داعیان معهودین کلا او بعضا
واجب شد نمیدانیم که آیا همه را باید اطاعت کرد یا بعض را و اگر بعض باشد کدام یک هستند متفق علیه را
باید گرفت و مختلف فیه را دست برداشت و شکی نیست که وجوب اطاعت عیسی مثلاً متفق علیه بین
النصاری و المسلمین است و وجوب اطاعت محمد صلی الله علیه و آله مختلف فیه و واضح است که با وجود
متفق علیه اخذ بمختلف فیه جایز نیست جواب گوئیم که طرفه اشتباهی کرده و به عجب مغالطه تمسک
جسته اولاً بیان کن ببینیم نزاع ما و تو در وجوب اطاعت کردن ما است مر عیسی علیه السلام را یا محمد را صلعم
یا وجوب اطاعت کردن کسانیکه پیش از محمد صلی الله علیه و آله بوده اند شکی نیست که مطلقا نزاع در اول است در
ثانی نیست چه احدی وجوب اطاعت محمد صلی الله علیه و آله را در قبل از بعثت آن نمیگوید و اجابت پس
نزاع در وجوب اطاعت کردن اهل زمان بعد از ادعای محمد است صلی الله علیه و آله و کدام مسلم گفته
که عیسی در آن زمان در احکام شرعیه واجب الاطاعه است بلکه دین او را منسوخ و اطاعت آن را حرام و
مطیع آن را در احکام عاصی میدانند پس کدام متفق علیه در دست تست و از اینجا جواب شبهه دیگر نیز
معلوم میشود و آن شبهه اینست که محمد بن عبد الله صلی الله علیه و آله یا پیغمبر است یا نه اگر پیغمبر است
عیسی مثلاً نیز پیغمبر است چه او تصریح به پیغمبری او نموده و اگر پیغمبر نیست باز عیسی علیه السلام یا دیگری از
داعیان پیغمبر است چه بعد از فرض وجوب وجود پیغمبری انحصار او در این داعیان و نفی دلالت سایر پیغمبران از زمان
منحصر میشود رسالت در دیگران و جواب آن اینست که محل نزاع را گم کرده چه محل نزاع مطلق پیغمبری نیست
بلکه رسالت بر موجودین بعد از زمان ادعای محمد است صلی الله علیه و آله پس بنابر این میگوئیم محمد صلی الله
علیه و آله پیغمبر است و عیسی ع مثلا پیغمبر متنازع فیه نیست چه محمد صلی الله علیه و آله تصریح کرده
بانتهاء زمان رسالت عیسی ع و رسول نبودن او بر این قوم هم چنین جواب شبهه دیگر که مشهور و معروف

ومنها

ودر مقام مناظره و مخاصمه با مسلمین کفار بان تشبث میجویند ظاهر میشود و ان اینست که رسالت
نبوت عیسی ع مثلا یقینا ثابتست و تو که مسلم هستی معترفی پس بر تست اثبات نسخ دین او و بعثت محمد ص
و این همان شبهه ایست که جاثلیق بسلطان سریر ارتضا و هشتم اوصیای سید انبیا علی بن موسی الرضا
علیه و علیهما الاف التحیة والثنا عرض کرد و جواب ان اولا اینست که محل نزاع را دانستی و ان رسالت
برقو میست که بعد از بعثت محمد ص موجود نبود کدام مسلم بثبوت این رسالت از برای عیسی معترفست
و ثانیا اینست که اعتراف مسلم بنبوت عیسی ع موقوف بر نبوت و اخبار محمد است چه مسلمین را اصلا مستندی
بر نبوت عیسی نیست مگر تصریح محمد ص پس اگر [illegible] عیسی نیز رسول نیست و اگر فی الواقع
از اینجه محمد رسول نباشد رسالت عیسی نیز منفیست بر خصم اثبات ان و همین است مراد حضرت امام علیه السلام
در جواب شبهه جاثلیق فرمودند که ما معترف بنبوت عیسی هستیم که بنبوت محمد ص خبر داده و معترف بوده و غیر از
این عیسی را رسول نمیدانیم و غرض آن بزرگوار اینست که اگر مراد تو عیسی پیغمبر بنده است عیسی معترف به پیغمبری او
بوده ما نیز نبوت عیسی را قائلیم چه محمد ص از ان خبر داده و خبر پیغمبر مطابق واقع میباشد و اگر عیسی ع قائل
برسالت او نبوده و او پیغمبر نبوده ما هرگز قائل بنبوت عیسی ع نیستیم چه هیچ دلیلی بر نبوت ان نداریم پس
مراد حضرت از این عبارت که ما عیسی را پیغمبر میدانیم که معترف برسالت محمد ص بوده اینست که اگر ان عیسی
که پیغمبر بود این اعتراف را داشت ما برسالت او قائلیم چه اعتراف او مستلزم صدق محمد است و الا
قایل نیستیم چه عدم اعتراف او مستلزم عدم صدق و ثبوت محمد است و در این مقام از برای بعضی از اجله
فضلای معاصرین از اصحاب ما در کتابی که در اصول فقه نوشته غفلتی عارض شده چه حکایت کرده
است که بعضی از علمای نصارا شبهه جاثلیق را از برای بعضی از علما ایراد کرده و ان همان
جواب حضرت را داده و ان نصرانی ان را رد کرده که کلام در عیسی معین معلوم که پیغمبر ما هست
هست و در عیسی نبوده که یکی معترف برسالت محمد ص باشد و یکی نباشد تا توان این سخن را گفت

بالاستصحاب معنی است و شما که مسلمین هستید از این مبحث بیرونید و آن فاضل معاصر دعوی نصرانی را قبول کرده و این
غافل از علوم دانسته و در مقام جواب برد استصحاب نبوت عیسی بر آمده غافل از اینکه ما جواب حضرت و مراد
او چیست از اینکه این شبهه اصلا دخلی باستصحاب ندارد و حال اینکه رد بر استصحاب به نحوی نیز نانوشته چنانچه
ما نیز در کتاب مناهج الاحکام بیان نموده‌ایم پس اگر خصمی در این مقام متفطن بجهت استصحاب کرده بشبهه چنین کند
که باعتراف شما قبل از بعثت محمد عیسی مثلا رسول بوده پس باید بمقتضای استصحاب ما رسالت آن را مستدام داشته
باشیم تا زوال و نسخ آن ثابت گردد و بر شما است اثبات جواب گوییم که آنچه مذکور شد از توقف
تسلیم رسالت عیسی و اعتقاد به رسالت او است این شبهه نیز مندفع میشود و علاوه بر اینکه نمیدانیم بچه
خصم متمسک بجهت استصحاب شود فان ما کان نجانا ان یدوم و ان لا یدوم پس حکم بدوام آن داعی ندارد
اگر خصم گوید شما استصحاب را بر حجیت او نیز میگوئیم قول ما بحجیت استصحاب بواسطه احادیث مصرحه است که
لا ینقض الیقین بالشک ابدا و باجماع است و حجیت این مورد دلیل فرع ثبوت واقعیت رسالت عیسی
ما است پس مادامیکه واقعیت آن فرض نشود استدلال با آن نتوان کرد تا به آید و مخفی نماند که بعد
انا اثبات این دلیل بر خود مینماید در احتجاج شیخ طبرسی که حضرت امام همام علی بن موسی الرضا علیهما السلام
نزدیک باین تقریر در مجمع ملعون عباسی احتجاج بر جاثلیق نصرانی فرموده او را ملزم و ساکت فرموده‌اند و ما حصل
آنکه فرموده‌اند که ای جاثلیق آیا تو بنبوت عیسی قائل هستی یا نه گفت البته هستم اگر نباشم کافرم گفت آیا بدلیل
یا بی دلیل گفت البته با دلیل گفت دلیل تو چیست گفت آیات و معجزات آنجناب فرمود آیا تو معجزه او را
دیدی گفت نه بلکه بالخبار متواتره بمن رسیده است فرمود از مسلمین بتو رسید گفت نه فرمود از یهود
نه بلکه نصاری نقل کرده‌اند فرمود هرگاه با اخبار نصاری که امت عیسی هستند معجزه عیسی ثابت شود چرا با اخبار
مسلمین معجزه محمد ثابت نشود چه فرق است که موجب تفاوت است و مخفی نماند که اگر میگفت بجهت آنکه
معجزه این مجمع علیه است ما بین مسلمین و نصاری و از محمد مختلف فیه است و نمیتوان مجمع علیه را انکار کرد

اخذ کرده میکوئیم علاوه برانچه مذکور شد پس بر تقول لازمست از عیسی دست بر داشتن بموسی تمسک کنی
بلکه اکر بموسی اکتفا میکرد میکوئیم بر تقول لازمست دست از موسی برداشته بابرهیم اکتفا کنی و هکذا تا کی
بدانکه میتوانیم این دلیل را بچند نوع تقریر کنیم تقریر اول ـــ میکوئیم خالی از این نیست یا اطاعت غیر از دیکری
محمد صلی الله علیه و آله از پیغمبرانی که دعوت ایشان ظاهر شده بر ما واجب است یا نه پس اکر اطاعت غیر از او واجب
نباشد البته اطاعت او را خواهد کرد چه مفروض مسلم خصم است که ما را رسولی واجب الاطاعه هست پس
هر کاه غیر محمد صلی الله علیه و آله نباشد البته او خواهد بود و اکر اطاعت غیر از او واجب باشد یا بواسطه دلیلی خواهد
بود یا بی دلیل اکر بواسطه دلیلی باشد پس بواسطه دلیلی نقض خواهد شد که در محمد نیز جاریست اول باطلست
زیرا که چنین دلیلی متحقق نیست چنانچه بیان او کذشت و خواهد آمد و دویم مثبت مطلوبست زیرا که
بعد از انکه دلیل جاری در او نیز باشد البته اطاعت او نیز واجب خواهد بود و اکر بی دلیل باشد با وجود انکه
این بدیهی البطلانست باز اطاعت او بطریق اولی واجب خواهد بود چه اکر بی دلیل باید اطاعت غیر محمد را کرد
چرا اطاعت او بی دلیل واجب نباشد تقریر دویم این هم ظاهر است که اصل دلیل اولست بالجمله توضیح
یا خدا از برای ما رسولی واجب الاطاعه نفرستاده یا فرستاده و غیر از این کسانی نیست که دعوی نبوت کردند
و دعوت ایشان ظاهر شد یا از این کسانست دو قسم اول بالاتفاق باطلست علاوه بر اینکه اکر کسی نفرستاده
یا فرستاده و غیر از این کسانست که دعوت ایشان بما رسیده ما را تکلیفی نخواهد بود و اطاعت هر که بکنیم ما را
بر ما مؤاخذه و عقوبتی نخواهد بود و اکر از این کسانست که این زمان معتبر باشد یا اطاعت و قبول همه احکام
ایشان بر ما لازمست یا بعضی اکر واجب اطاعت همه باشد مطلب ثابت چه اطاعت همه در یکزمان غیر ممکنست بجهة
تناقض احکام ایشان و حکم بعضی بنسخ شریعت بعضی دیکر بلکه اطاعت همه بنوع ترتیب خواهد بود و اکر واجب الاطاعت همه
بعضی باشد یا واجب اطاعت بعض لا علی التعیین است در مرجع تخییر است یعنی هر کدام از ایشانرا اطاعت کنی
از عهده تکلیف بر امدی پس با اطاعت کردن از خصمی مانع بمقتضای تکلیف خود عمل کرده خواهیم بود

دوم

وبرما بحثی وارد نخواهد بود واجب اطاعت بعض معین است و نمیتواند شد اجماع اطاعت بعض معین بدون
دلیل بر تعیین باشد چه آن ترجیح بلا مرجح و بطلان آن بدیهی و واضح است بلکه تکلیف است بما لا یطاق
و هو باطل بالبداهة و بالاتفاق پس باید واحد معین بحسب دلیل و برهان باشد و کدام دلیل و برهان است که اختصاص
دارد بیکی از ایشان و در دیگری جاری نیست چه دلیل و برهانی که در این قطعه زمان ما ممکن باشد و ممکن مرجع
تواند شد نیست مگر ثبوت معجزات و خوارق عادات و نسبت آن اگر به پیغمبر آخر الزمان اگر واضح نباشد
اخفی و ابعد نیست چنانچه گذشت و اگر مناط ملاحظه صفات و اخلاق و اعمال و افعال آن رسول باشد
شک و شبهه نیست که آنچه در این جزء زمان از صفات و اخلاق و طریقه و اعمال پیغمبر آخر الزمان از زهد
و تقوی و تسلیم و رضا و صبر و حلم و تواضع و فروتنی و کثرت عبادات و تحمل مشقت و سایر ما نقل من هذا القبیل
بما رسیده مثل آن از سایر پیغمبران بما نرسیده و همچنین اگر ملاحظه دقایق علوم و حقایق حکم و مصالح
و اصلاح از آن باشد این بدیهی است که هر مسئله از مسائل حکمیه و کلامیه و امور متضمنه مصالح و مفاسد را
که دست رنج در آیات قرآنیه و احادیث نبویه و ائمه بیان آن بر وجه اتم و اکمل شده و دقایق شرایع و احکام
آنحضرت بنحویست که هر قومی که آن را ملازم و مراعی امر معاش و معاد ایشان بر وجهی نقص منتظم میباشد
از رشاد و بدانکه این دلیل بنوع مذکور که پیش گذشت معقول بالزام برابر بضاعت نهاد و مقابل
خصمی که از اهل شرایع و ادیان و قائل بشریعتی و دینی و ملتی و آیینی باشد چاره پذیر نیست و خصم را از تسلیم
و قبول آن گریزی نه اما اگر خصم کسی باشد که اصلا قائل بشریعتی نباشد و منکر همه پیغمبران و رسل باشد از راه
جدل یا عناد در مقام انکار بر آید یا ادعی در مقام اثبات مطلب دیگر اخروی باشد و طالب تحصیل قطع
و یقین بنجات خود و طلب ایمنی از هول و اخذ عذاب الهی نماید تمسک ببطلان بعضی شقوق باتفاق خصم
چنانکه مذکور شد فایده باو نمی بخشد بلکه چنین شخصی باید اقامه دلیل و برهان را بیکی از دو وجه دیگر
کند وجه اول آنچه در طی دلیل مذکور اشاره بآن شد و مجمل آن اینست که فی الواقع یا خدا

بمادرها

بر ما رسیده مبعوث کرده یا نکرده و غیر از این دعاوی نیست که دعوتهای ایشان بما رسیده در این دو صورت ما را تکلیفی نخواهد
بود و هر گاه تکلیفی نباشد متحمل مؤاخذه نخواهیم بود و از اطاعت پیغمبر آخر الزمان که حجتی بر ما وارد نخواهد بود یا که انبیاست
بحکم اینکه در تصدیقات گذشته مستحق احسان نخواهیم بود و اگر رسولی بما فرستاده و یکی از این پیغمبران آمده
لازم می‌آید که اطاعت محمد صلّی الله علیه و آله واجب باشد به بیانی که گذشت و اما بیان بر وجه نقضا
آنست که میگوئیم خالی از این نیست یا بنی نوع انسان را از جانب پروردگار ایشان تکلیفی و حکمی و وعد و وعیدی
و پیغمبر و رسولی نیست یا هست پس اگر اصلاً ایشان را تکلیفی و حکمی نباشد مانند سایر حیوانات
مجرد و بر خالی از تکلیف و خود سر باشند معلوم میشود بالبداهة که تکلیفی بعدم اطاعت از جناب اقدس
و مؤاخذه در انقیاد احکام و اعتراف بنبوت آن ذات اقدس نخواهد بود و مطیع او خالی از ثواب
عذاب بلکه چنانکه مذکور شد مستحق ثواب غیر صالحین نیز مستحق سیئات و عذابی نباشند عاقبت
امر تساوی فریقین خواهد بود چنانکه امام همام برگزیده ملک علام ششم اوصیای سید انام
جعفر بن محمد الصادق علیه و علیهم الصلوة و السلام در مناظره ابن ابی العوجاء زندیق فرموده‌اند
که اگر امر چنین باشد که تو میگوئی و حال اینکه چنین نیست که شریعتی و تکلیفی نباشد ما و تو مساوی
خواهیم بود و اگر چنین باشد که ما میگوئیم و حال اینکه چنین است پس وای بر تو و اگر از برای نوع انسان
حکمی و تکلیفی از جانب خدا باشد یا آنرا با ایشان نرسانیده و پیغمبر و رسولی که مبین آن تکالیف و احکام
باشد نفرستاده یا فرستاده پس اگر رسولی با ایشان نفرستاده باشد آن احکام در پس پرده خفا
بوده باشد پس باز مثل صورت اولیست بر بندگان تکلیفی و حکمی نیست چه با وجود عدم بیان آن احکام
تکلیف بآنها تکلیف ما لا یطاقست و ببدیهه عقل حکیم را چنین تکلیفی محالست و اگر رسولی که
بیان احکام نماید فرستاده یا اینست که آن پیغمبر از کسانیست که دعوت آن بما نرسیده و با وجود اینهمه
فحص و تتبع اسمی از آن نشنیده‌ایم و از شخص و جا و مکان و زمان آن ما را اطلاعی نیست که دعوت

اگر

ان را شنیده ایم و از احوال او مطلع شده ایم پس اگر از قبیل اول باشد یا از مثل صورت اولی موجب انتفاء
تکلیف خواهد بود سر بعید از این نوع است چه تکلیف باطاعت در این صورت تکلیف ما لا یطاق است و اگر از قبیل ثانی باشد
پس شکی نیست که منحصر خواهد بود و در این صورت لازم الاطاعه رسول و مدعین نبوت که دعوی ایشان ظاهر
شده چون ابراهیم و موسی و عیسی و محمد صلی الله علیه و آله و امثال ایشان چه ادعای ایشان از جانب خدا و مبین تکالیف
که با وجود تفحص تام و بذل غایت جهد دعوت ایشان بما رسیده منحصر است در امثال اینها پس در صورت وجود
تکلیف و بعثت نبی بر ما اطاعت یکی از ایشان یا همه اینها قطعا لازم است و با اطاعت اینها از عهده تکلیف خود
یقینا بر آمده ایم و از عذاب الهی رسته ایم پس میگوییم تکلیف باطاعت یکی از اینها یا همه ایشان بدون بینه
و برهان بحکم صریح عقلی بدیهی البطلان چه ارسال رسل و امر باطاعت ایشان بدون علامت و نشانه قبیح و تکلیف
غیر صحیح است بلکه راجع بتکلیف ما لا یطاق و آن باطل بالبدیهة و الاتفاق پس لا محاله راه باید بجهت
تعیین مطاع و تمیز نبی از این ادعیاء از امت و نشانی باشد که اکثر امت یا که همه ایشان ادراک آن توانند نمود
و آن نیست مگر معجزه و خارق عادات پس لازم الاطاعه نیستند الا صاحبان معجزات از این ادعیای بسوی
خالق ارضین و سموات و واجب لازم خواهد بود و بواسطه حرمان اهل این زمان از فیض خدمت و حضور
ادعیان و ملاحظه و مشاهده معجزات ایشان بالبدیهه ملجا و مناص و علامت و برهان یقینی بمعجزات ایشان
بواسطه اخبار مخبران و نقل ناقلان خواهد بود چه بجز این جزء زمان از برای اکثر مکلفان خارج از حیز
تیسر و امکان و تکلیف بمعرفت نبی از برای ایشان بغیر این طریق متعذر است پس معین است که صاحب معجزات
بحسب اخبار و روایات از این ادعیان نبوت مطاع و رسول بنی نوع انسان و اطاعت او واجب بر ایشان است
و چون معلوم شد که مَنْ ثَبَتَ عَنْهُ الْمُعْجِزَةُ بِوَاسِطَةِ الْخَبَرِ وَالْحِكَايَةِ مُتَوَاتِرًا اَوْ مَحْفُوفًا بِالْقَرِينَةِ مِنْ
هٰؤُلَاءِ الْمُدَّعِينَ لِلنُّبُوَّةِ اطاعت او لازم و انقیاد اوامر و نواهی او متحتم است میگوییم که چنانچه
بتفصیل مذکور شد هرگاه ثبوت معجزات پیغمبر آخر الزمان بواسطه اخبار و نقل ناقلان اظهر و اشد

از نبوت معجزات سایر ایشان نبوده باشد اخفی نخواهد بود و میدانیم که اگر با طوایف یهود و نصارا
معاشرت کنیم و از ایشان تفحص نمائیم از برای موسی بیش از آنچه از معجزات سید انبیا معلوم کرده‌ایم معلوم
ما نخواهد شد پس نسبت نبوت بمعجزات بهمه علی السواء خواهد بود پس اعتراف بنبوت جمیع لازم و اطاعت
همه بترتیب چه اجتماع در خبر امتناع است واجب خواهد بود پس محمد بن عبدالله ص پیغمبر واجب الاطاعة
خواهد بود و از آنچه بیان شد معلوم شد بعنوان قطع و جزم که هر که از مکلفین که جناب مقدس
محمد بن عبدالله ص را رسول خود فرا گیرد و در احکام الهیه اطاعت او نماید اوامر و نواهی او را منقاد
شود یقینا از عهده تکلیف خود بر آمده و [illegible] حضور پروردگار [illegible] الجنة
و معذور و از استحقاق مؤاخذه الهیه برکنار خواهد بود زیرا که چون حضرت بیچون از او پرسید که چرا تو
آنجناب را اطاعت نمودی خواهد گفت که اگر این جناب از جانب تو نیست و ... لیکن رسولی که بیان
آن نماید نفرستادی یا فرستادی و خبر او با انبیای معروف است که دعوی نبوت کردند و احکام شرایع
داشتند بر من چه تقصیر بلکه مرا چه تکلیف بر من تکلیفی نخواهد بود و اعمال من مورد مؤاخذه نخواهد
شد چه از فرع تکلیف آن موقوف ببلوغ دعوت است اگر رسول تو این انبیای معروفین متلقین بکل
و موسسین اساس شریعت نبودند اگر بدن و مناط و سبب طاعت یکی از ایشان بعنوان تعیین از من خواستی
تکلیف ما لا یطاق و آن از چون تو حکیمی مهربان جایز نیست اگر با مناط و باعث خواستی آنچه امروز
از برای آن مناط و سبب معرفت واجب الاطاعة میسر و مفقود بود اگر نسبت نبوت و وضوح آن جناب قدس
احمدی ص اوضح و اظهر نبود لا اقل از آنها اخفی و پستر نبود پس اگر آن مناط باشد بجز اعتراف بنبوت
همه گریزی نداشتم و مقتضای اعتراف بنبوت همه وجوب احکام اطاعت این پیغمبر است در این زمان چه او
حق بر همه و حکم فرموده باختصاص نبوت دیگران بزمان قبل از بعثت آن پس بر من چه بحث وارد می
آید و هم حسب ... عقلی بلکه هر که را اندک شعوری باشد حکم صریح میکند و یقین میداند که بعد از

اعتذار بنده بعد از این اعذار در موقف سئوال حضرت آفریدگار از اطاعت سید ابرار کجا مواخذه و عتاب
نمی‌ماند و عذر او مقبول و حجت او تمامست بلکه بعد از انضمام آنچه گذشت از حکم عقل با نیکو هر که بجهت
طلب رضای او منفعت عظمی از ان بدست آورد یکی متحمل مشاق و زحمات گردد بلکه بذل جان نماید البته مستحق احسان
و ثواب بی‌حساب است استحقاق این بنده مثوبات الهیه و اثابت او واضح مبنی بر این دلیل مواخذه مخالفه
او همین بنیه حجت نیز است بلکه بر من ثبوت تکلیف و بعثت رسل معلوم نیست و همین مرحله است که
از ان به نبوت تکلیف تعبیر میشود و حجت بر دیگران مثبت نبوت است مطلقا انکار از انچه در فایده
چهارم مذکور شد بوضوح پیوسته که [illegible] این نوع از مخلوق که صاحبان ارادهٔ مختلفه و اهواء
متشتته و مجادلات و منازعات محل مناقشات و مقاتلات هستند اقتضای حکمت حکیم مهربان با تقبیح
ترجیح حکمت بلکه [illegible] واجب الاطاعه که دعوت او [illegible] نوع ظاهر شود و احکام فیمابین
ایشان منتشر گرداند و [illegible] شکی نیست که صاحبان دعوت [illegible] و احکام منتشره مخصوصند بانبیاء
معروفین و رسل معهودین [illegible] ایشان [illegible] او بعض پیغمبران واجب الاطاعه این نوع مختلفه
الاهوا هستند پس بطریق [illegible] اگر [illegible] که خالی از این نیست یا عیسی و موسی مثلا و بالجمله
غیر از محمد بن عبد الله پیغمبران مبعوث و از جانب خدا واجب الاطاعه هستند و بما اعتقاد برسالت
و نبوت ایشان کلا او بعضا واجبست یا نه پس اگر ایشان پیغمبر ما باشند و اعتقاد و اعتراف برسالت
ایشان بر ما لازم نباشد البته محمد بن عبد الله صلی الله علیه و آله واجب الاطاعه از برای ما و اعتقاد
و اقرار بنبوت او بر ما لازم خواهد بود زیرا که دانستی از اعتقاد و اعتراف به پیغمبری وجوب
اطاعت بعض یا کل از این صاحبان دعوات ظاهره که منحصرند بانبیای معروفین چاره نیست پس هرگاه غیر از
محمد دیگری واجب الاطاعه ما نباشد لا محاله منحصر خواهد بود واجب الاطاعه در او و اقرار
برسالت او ظاهر و واضح خواهد بود و اگر اعتقاد و اعتراف ما به پیغمبری دیگران چون عیسی یا موسی

لان یا ابراهیم تا باشد البته و یقینا اعتراف و اعتقاد بنبوت محمد بن عبد الله صلی الله علیه و آله خواهد بود و وجوب
اعتراف برسالت ایشان مستلزم وجوب اعتراف برسالت آن سرور نیز خواهد بود زیرا که انچه باعث
و سبب وجوب اعتراف بنبوت ایشان میشود بعینه بلکه بطریق اولی در حق آن حضرت متحقق و ثابتست چه
سببی که تواند باعث شود وجوب این اعتقاد در حق ما باشد نیست مگر مثل نقل معجزات و روایت صدور
خوارق عادات از ایشان و شکی نیست که اگر این سبب در حق سید عجم و عرب اقوی و اظهر و بمراتب بیشتر نباشد
اخفی و پستتر نخواهد بود چه خود می بینیم و بوجدان خود رجوع میکنیم و میدانیم که نقل معجزات از آن
سرور بمراتب بیشتر از نقل معجزات سایر انبیا اوفر و اکثر است چنانچه گذشت و نمیدانیم که خصم لجوج
چه امر را باعث و سبب وجوب اعتقاد ما برسالت عیسی و موسی میداند که در حق محمد صلی الله علیه و آله متحقق نیست اگر
سبب صدور معجزاتست که ما خود معجزات هیچیک را مشاهده نکرده ایم و معجزات هیچیک مسبوق نگشته ایم
و اگر نقل معجزات و حکایت آنهاست ما را خبر کن و بین نقل معجزات کدام نبی بیشتر و روایت خوارق
عادات اکثر بود و جواب از اعتراض مسلم بودن معجزات آنها فیما بین جمیع طوایف یا مقبول بودن نبوت کلام
آنها بین الجمیع واضح و ظاهر شد و ملخص آنکه بعد از ثبوت وجوب وجود نبی بانچه در مائده چهارم گذشت
میگوئیم یا از برای ما رسولی یعنی کسی که باید اعتراف برسالت او کنیم غیر از محمد صلی الله علیه و آله نیست یا هست و علی
التقدیرین وجوب اطاعت و لزوم اعتراف بنبوت او چنانچه گذشت ثابت میشود و اما بر تقدیر نبودن
دیگری پس واضح است و اما بر تقدیر بودن دلیل آنکه وجوب اعتراف بنبوت پیغمبری بدون دلیل تکلیف ما لا بحجة
یطاق است پس البته باید این وجوب بجهت سببی و دلیلی باشد و هیچ سبب و دلیلی نیست مگر اینکه آن اقوی
و اتم در حق محمد بن عبد الله صلی الله علیه و آله ثابت و محقق است پس وجوب اعتراف بنبوت ایشان
مستلزم وجوب اعتراف بنبوت او خواهد بود و هو المطلوب دلیل دویم آنکه در مائده
چهارم و پنجم معلوم شد که بر خداوند حکیم مهربان نصب نبی واجب الاطاعة و رسولی از برای نوع

ایشان لازم و از براهین رسول بینه و برهانش معجزاست و دانستی که این بینه و برهان عبارتست از معجزات و خوارق عادات پس هر که ادعای رسالت از جانب رب العزت نماید برطبق آن معجزه و خارق عادت آورد تصدیق او لازم و اعتراف بنبوت او واجب و آنحضرت سید انبیا محمد بن عبدالله صلی الله علیه و آله ادعای رسالت نمود و برطبق دعوای خود معجزات بسیار و خوارق عادات بیشمار آورد پس اقرار و اعتراف برسالت آنحضرت بر کافه بریت واجبست اما ادعای او رسالت را این امریست مشهور و منکر واضح و ظاهر و احدی را در آن شبهه و تشکیک نیست و اما اتیان او بمعجزات بسیار امریست متواتر بحدی که هر که در مقام تفحص و تتبع برآید در مقام تفتیش درآید براو واضح و لایح میگردد چه کافه مسلمین قاطبه مؤمنین خلفاً عن سلف اکثر آنها را نقل نموده و در کتب و دفاتر مجلده ثبت نموده اند بحدی که اندیشه و نقل آنها از نقل بودن رستم و اسکندر و وجود حاتم و کاشف بیشتر و اکثر است و میدانم اگر با وجود این اخبار متکثره و حکایات متواتره و قرائن منضمه علم بمعجزات آن حضرت حاصل نشود هیچ معجزات سایر انبیاء علیهم السلام خواهد شد یا اینکه بهود معجزات موسی را بروایت نصاری معجزات عیسی را اظهر یا اکثر از حکایت و روایت مسلمین است معجزات خاتم انبیا را آیا زمان آنها اقرب یا عدد ناقلین یهود و نصاری اکثر یا قرائن منضمه بآنها بیشتر است بروایت صحت که هیچیک چنین نیستند اگر گوئی مسلمین نیز معجزات موسی و عیسی حکایت می کنند بخلاف معجزات محمد گوئیم جواب این گذشت و خلاصه اینکه آیا شنیده که مسلمین خود خبر از مشاهده معجزات ایشان دهند و آیا مسلمانان در عهد موسی و عیسی بوده بلکه نیست قبول آنها و حکایت آنها مگر بواسطه اخبار پیغمبر آخر الزمان و اعتراف ایشان براستی و صدق آن سید انس و جان پس اگر در این اعتقاد و اعتراف محقند فقد ثبت المطلوب و اگر محق نیستند و خاطی هستند چه فایده از اخبار بکفر ملخص کلام آنکه نقل مسلمین معجزات انبیاء سابقین را و قبول داشتن ایشان نبوت بصدق پیغمبری پیغمبر ایشانست و الا مطلقا و اصلاً قبول معجزه از غیر موسی ندارند و اگر قرآن

که معجز

که مخبرانه معجزات ایشان است کلام خدا نیست و دروغ است موسی و عیسی را نیز معجزه ثابت نیست
و اگر قطع نظر از این مرحله شود و گوئیم حکایه مسلمین معجزات ایشان را نیز همین بمحض اخبار پیغمبر ایشان است
پر واضح است که دیگر چیزی نخواهد بود مگر اینکه منتهی شود باز بنقل یهود یا نصاری که بمراتب شتی
از مسلمین کمتر هستند و بالجمله اگر اخبار کافه مسلمین که شرق و غرب و شمال و جنوب عالم را فرو گرفته‌اند
با وجود نهایه بعد و تقوی و ورع بسیاری از ایشان و این همه قراین منضمه و اشتمال الکتب و صحف متعدده و
متکثره موجب حصول علم بصدق معجزه از آن حضرت نشود علم بمعجزه هیچیک حاصل نمیشود و قول
باینکه مسلمین مدعیان هستند بعینه در نقل معجزات سایر انبیا جاری است چه معجزه عیسی را نیز بجز نصاری
احدی نقل نکرده زیرا که یهود و سایر ملل مخالف ایشان غیر از مسلمین معجزه او را انکار دارند و مسلمین
در عهد او نبودند و نقلی که میکنند یا از نصاری شنیده‌اند یا بواسطه اخبار پیغمبر آخر الزمان است
و از نصاری شنیدن اگر مفید است از مسلمین شنیدن هم مفید خواهد بود و از پیغمبر شنیدن در صورتی مفید است
که او صادق و رسول باشد بلکه ظاهر نیست که اگر با این همه اخبار معجزه سید ابرار ثابت نشود
علم حاصل نخواهد شد به هیچیک از وقایع سابقه چون طوفان نوح و تسلط سلاطین عجم و آمدن
فرعون و نمرود و حرب اسفندیار و رستم و بلاد نائیه چون ختا و بعض چین و هند چه اخبار از اینها بنقل
عشری از اعشار اینها نرسیده‌اند که از بسیاری اخبار بمعجزات سید ابرار نمیرسد و حال اینکه می‌بینیم علم بهریک از آنها
از برای ما حاصل است پس تشکیک در معجزات سید انبیا نیست مگر از راه لجاج و عناد بلی همچنانکه
کسی که در صحرائی نشو و نما یافته باشد از وقایع سالفه خبری نشنیده باشد یا گاهی نامی بگوش او
خورده شده باشد علم از برای او بآنها حاصل نمیشود مگر اینکه داخل در باب حکایات و تواریخ شود و از اخبار
و روایات آنها اطلاع یابد همچنین اگر کسی از اسلام همین نامی شنیده باشد و از کنار رود و صحبتی
نشنیده باشد علم از برای او بمعجزات خاتم انبیا حاصل نمیشود مگر اینکه عصبیت و عناد را برکنار

نهند یا بدایره مسلمین بنهند از اطراف و جوانب مخصص نماید در آمدن و ایستادن و انکار کردن ضروری بمجال مطلعین
نمیرسانند و از اینجهه است که از بدو اسلام تا این زمان اینقدر از فرق کفار از یهود و نصاری و مجوس و هنود و سلاطین
مغول و تاتار بعد از اطلاع و استعلام در زمره مسلمین داخل و بشعائر ابدیه متصل گشتند و تا الحال نشنیدیم
که مسلمانی از زمره مسلمین خارج و در حزب کفار داخل گردد و علاوه بر آنکه معجزات آنسرور بر دو قسمند یک
قسم معجزاتی هستند که در زمان آن حضرت بوده اند و در این زمان باقی نیستند چون رد شمس و شق قمر و تسبیح
حجر در کف مبارک آنسرور و اجابت شجر و تکلم آهو و سوسمار و شتر و نالیدن ستون از مفارقت او و زنده ساختن
بزغاله مشویه و اشباع خلق کثیر بطعام قلیل و جاری ساختن آب زلال از میان انگشتان و خبر دادن از احوال
غایبان و آینده و انتفای سایه از جسد انور و تراوش نکردن قطرات از آنسرور و روشن ساختن جبهه مطهر او راه
در شب تار و مدام شناختن حیوانات اهل ربع مسکون بدان بزرگوار الی غیر ذلک و این قسم از معجزه است که محتاج
بنقل حکایات و اخبار و روایات است و قسم دیگر معجزه ایست که در این زمان باقی و در میان مردم بالفعل موجود
و احتیاج باخبار و حکایات ندارد و آن قرآن مجید است که حضرت رسول با آن مقابله با جمیع فصحای آل عدنان و
بلغای آن عصر و اوان نمود و تحدی با وجود بلوغ آنها بغایت مرتبه فصاحت و نهایت درجه بلاغت یک آیه
مثل آن نتوانستند آورد و وجوه اعجاز قرآن بسیار و از همه اظهر که بر خاص و عام ظهور تمام دارد و احدی را
مجال انکار در آن نیست آنکه آن حضرت همین کلام را معجزه خود قرار داد و با جمیع طوایف عرب از موجودین
در آن زمان و لاحقین با ایشان بهمین کلام مخاصمه فرمود پس در همان کلام فرمود که ای خصمان و منازعین
اگر در مقبول قول من تشکیک دارید ده سوره مثل این قرآن بیاورید و هر که را میتوانید بخوانید و از او
یاری بجوئید بغیر از خدا پس اگر نتوانستند اجابت شما نکردند بدانید که از نزد خدا نازل شده
چنانچه فرموده قُلْ فَأْتُوا بِعَشْرِ سُوَرٍ مِثْلِهِ مُفْتَرَيَاتٍ وَادْعُوا مَنِ اسْتَطَعْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ
فَإِنْ لَمْ يَسْتَجِيبُوا لَكُمْ فَاعْلَمُوا أَنَّمَا أُنْزِلَ بِعِلْمِ اللَّهِ پس امر را توسعه دادند و اسهل کرده فرمود بلکه

یک سوره بیاورید مثل قرآن و جمع شوید و مدد یکدیگر کنید پس اخبار صریح فرمودند که نخواهید توانست
بیاورید فرمود قُلْ لَئِنِ اجْتَمَعَتِ الْإِنْسُ وَالْجِنُّ عَلَىٰ أَنْ يَأْتُوا بِمِثْلِ هَٰذَا الْقُرْآنِ لَا يَأْتُونَ بِمِثْلِهِ وَلَوْ كَانَ
بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ ظَهِيرًا یعنی بگو که اگر انس و جن جمع شوند که مثل این قرآن را بیاورند نخواهند آورد اگرچه بعضی
معاون بعضی دیگر شوند و همه پشت بیکدیگر دهند و این غایت مرتبه اعجاز است خواه تو نهایت مرتبه فصاحت
و بلاغت و اشتمال بر حقایق و دقایق حکمت را مسلم داری زیرا که خالی از این نیست که با فصاحت و بلاغت
و اشتمال بر دقایق حکمت و باین مرتبه هست که با وجود تحدی و ادعای حکم مقابله با آن نمیتوانند کرد و آیه مثل آن
نمیتوانند آورد اگرچه همه مجتمع شوند و استظهار بیکدیگر کنند پس اگر باین مرتبه باشد خود معجزه بودن
آن ظاهر است چه آنست که معجزه نیست غیر از همین امر هم اگر فی الواقع باین مرتبه نباشد و اتیان بآن میسور
و ممکن باشد و با وجود این تحدی بآن مانع شود و همه فصحا و بلغاء از اتیان بمثل آن عاجز شوند معجزه
بودن آن ظاهرتر و خارق عادت بودن آن اوضح خواهد بود زیرا که بدیهی است که چنانکه هرگاه مرد ضعیفی
ادعای نبوت کند و گوید معجزه من آنست که فلان سنگ را بیکدست برمیدارم و دیگری از این معسر نشود
معجزه خواهد بود و همچنین هرگاه گوید که معجزه من آنست که مثقالی سنگ را بدست برمیدارم و احدی
دیگر نمیتواند و همه خصما مجتمع شوند و نتوانند مثقالی را برداشتن این معجزه خواهد بود بلکه اعجاز این
اکثر و معجزه بودن ظاهرتر و معجزه در این صورت عدم برداشتن آن مدعی نبوت مثقال را بلکه انتفاء قدرت
سایرین است بر برداشتن مثقال و بالجمله معجزه بودن قرآن از این راه امریست بدیهی که احدی را در آن
راه تشکیک نمیتواند بود بلکه همان خبر دادن در اینکلام در نهایت خواطر جمعی و اطمینان بآنکه طلب
که مثل این را نخواهید آورد اگرچه پشت بر پشت هم دهید با وجود کثرت خصما و بلغاء و نیاوردن
ایشان مثل آن را خود معجزه ایست روشن و خارق عادتیست مبین و حال آنکه فی الحقیقه فصاحت و بلاغت
قرآن بمثابه ایست که اگر کسی در علم فصاحت و بلاغت مهارتی داشته باشد میداند که این قسم از فصاحت

واین بیان بلاغت واین اسلوب غریب واین نظم عجیب در قوه فصحاء عالم و در عهده بلغاء بنی آدم نیست حتی اینکه
جمیع فصحاء قحطان و بلغاء عدنان آنرا بسحر نسبت دادند چنانچه در قران عظیم از آن خبر داده که گفتند
اِنْ هٰذَا اِلَّا سِحْرٌ مُبِیْنٌ و در احادیث و تواریخ مسطور است که کفار قریش و فصحاء ایشان چون خواستند مقابله
قران عاجز شدند بر در ولید بن مغیره که از حکام و امراء و فصحاء ایشان بود رفتند گفتند ای امیر چاره
کن در سخن محمد شعرهای خود را بخوان که ما را عاجز و زبون کرده ولید آمد بخدمت آنحضرت و گفت
ای محمد شعرهای خود را بخوان حضرت فرمود کلام من شعر نیست گفت هر چه هست بخوان پس حضرت
سوره مبارکه حم سجده را خواندند چون باین آیه رسیدند که فَاِنْ اَعْرَضُوْا فَقُلْ اَنْذَرْتُکُمْ صَاعِقَةً
مِثْلَ صَاعِقَةِ عَادٍ وَثَمُوْدَ بدن ولید بلرزیدن آمد و موهای جسدش راست شد و برگشت قریش چون
آن حالت را از او دیدند بترسیدند که مبادا مسلمان شده باشد ابو جهل که برادر زاده وی بود نزد وی
آمد و گفت ای عم ما را سرشکسته کردی و رسوا ساختی بدین محمد در آمدی گفت نه ولیکن سخن صعبی از او
شنیدم که بدن من بلرزید گفت شعر بود گفت نه گفت خطبه بود گفت نه اما حسن و حلاوتی دارد
که وصفش نتوان کرد گفت کهانت است گفت نه گفت پس آنرا چه نام کنیم گفت بگذار تا در آن فکر
کنم روز دیگر نزد او حاضر شدند گفت جادو است که دلها میرباید و در روایت دیگر رسیده که
چون حضرت آیه اِنَّ اللّٰهَ یَاْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْاِحْسَانِ را تا آخر براو خواند عرض کرد که مکرر کن حضرت
مکرر فرمود گفت بخدا قسم که حسن و حلاوت دارد و شاخهایش میوه دهنده و ساقش پا بر جاست
و نیز در احادیث و سیر وارد است که ابن ابی العوجاء و سه نفر دیگر از ملاحده باهم جمع شده و اتفاق
کردند که تا یکسال از هم متفرق شوند و در خانه خود نشسته تا سال دیگر هر یک ربع مثل
قران را بیاورند و در سال دیگر در مکه معظمه مجتمع شده کلام خود را بر یکدیگر عرض نمایند
چون سال دیگر هنگام میعاد رسید همگی در مقام ابرهیم جمع شدند یکی از آنها گفت من چون

[illegible]

آیهٔ یا ارض ابلعی ماءک و یا سماء اقلعی را دیدم دانستم که اینکلام را معارضه نتوان کرد و دیگری گفت من چون
آیهٔ فلما استیأسوا منه خلصوا نجیا شنیدم از معارضه قران مایوس شدم و نا امید گردیدم سیم گفت من هنوز
در آیهٔ ان الذین تدعون من دون الله لن یخلقوا ذبابا ولو اجتمعوا له متفکرم چهارم گفت از آن در ملال تا حال
من در مثل آیهٔ قل لو کان فیهما آلهة الا الله لفسدتا متأملم در این اثنا حضرت امام همام جعفر بن محمد الصادق
بر ایشان گذشت و این آیه را بر ایشان خواند که قل لئن اجتمعت الانس والجن علی ان یأتوا بمثل هذا القرآن لا
یأتون بمثله ولو کان بعضهم لبعض ظهیرا و در حدیث دیگر است که در آن عهد هر سال یوم مرکه سخن فصیح
میگفتند آن را بر لوحی ثبت کرده بخانهٔ کعبه میاویختند چون آیهٔ یا ارض ابلعی نازل شد همه فصحا از بیم رسوائی آمدند
و سخنان خود را از طاق کعبه فرو آوردند و بعضی از اعجاز قرآن هم از راه اعجاز مقابلهٔ همان را داشتمال بر اعلی
مراتب فصاحت و بلاغت برتریست که قابل ... نیست و هر فقرهٔ آیه از آن در میان کلام بلغا و فصحا از اشعار و خطب
و غیره یافت شود چون خورشید تابان در میان اسارت ممتاز است و هرگاه از آن کریمهٔ بسط هر خطبهٔ فصیحه
یا غیر آن در آید چون یاقوت رمانی و لعل بدخشانی درخشان است و از جملهٔ وجوه اعجاز قرآن عدم اختلاف
در آنست با وجود نزول آن در ازمنهٔ متطاوله بتدریج و حال آنکه هر کتابی که چنین باشد البته در فقرات
آن یا در معنی یا در فصاحت یا در غرابت اسلوب اختلاف بسیار میدارند چنانکه میفرماید لو کان من عند غیر الله لو
جدوا فیه اختلافا کثیرا و نیز از جملهٔ وجوه معجزات قرآن آنکه خواص را بآن اطلاع حاصل است اشتمال آنست بر اصول
معارف و دقایق حکم که اگر کسی دیدهٔ او بنور معرفت روشن شده باشد میداند که با وجود غایت ایجاز نهایت
اختصار محتویست بر جمیع اصول معارف و حقایق و منطویست بر همه فنون اسرار و دقایق بنحوی که حکماء سابقین
و عرفاء ماهرین با وجود سعی و اهتمام در استخراج دقایق معارف حقیقیه جهد ما لا کلام در استنباط نتایج آن
مقدمات ما یقینیه بقصری از اغشاوه اند که ... ان نتوانسته رسید و هیچ مطلبی از مطالب حقه یافت نمیشود
که حکماء و علماء در دفتری مطول از آن شرح و بسط نمایند که بیان مختصر بر او از آیات قرآنیه همان مطلب واضح

نشود وبا ناشنیدها نخواهند شنید چنانچه این مطلب از کتب حکمای اسلام ظاهر و هویدا میگردد و حال اینکه از آن
حضرت در ولایتی نشو و نما یافته بود که نه در آنجا حکیمی بود و نه عالمی و نیز آن حضرت را مشابه و لاابی بیگر اتفاق
افتاده بود و از جمله وجوه مؤیده اعجاز قرآن تاثیر استماع آن در نفوس است چه آن بحدیست که چنانچه
کسی نفوس آن فی الجمله از کدورات عالم طبیعت صفی شده باشد و لمعات انوار عالم حقیقت بر او جلوه کرده باشد
بمجرد استماع آن کلام معجز نظام اثری از آن در نفس خود مشاهده میکند که ورای آنها نیست که در کلمات
بنی نوع انسانی مشاهده میشود و از آن جمله اشتمال آنست بر قصص انبیای سابقین و احوال متمرده سالفین
با وجود اینکه بتواتر ثابت شده است که پیغمبر در نزد هیچ معلمی درس نخوانده بود و رجوع بهیچ کتابی از کتب
نکرده بود و قصص امم سابقه را در هیچ جا نشنیده بود و مع ذلک قرآن مشتملست بر قصص و حکایات
ایشان بنحویکه جمیع طوایف با وجود شدت عناد نتوانستند سهوی و خلافی واقع پیدا کنند و ایضا از جمله وجوه
اشتمال آنست بر اخبار از مغیبات بسیار چنانچه بعضی از آنها در مقام بیان آن مذکور خواهد شد و همچنین
اشتمال آن بر آداب قویمه و شرایع مستقیمه و محاسن صفات و مکارم اخلاق و مصالح عباد بنحویکه صاحب دانش
و بینش یقین میکند که این ناشی نشده مگر از جانب حکیم دانا و نیز از جمله وجوه اعجاز قرآن
که خصم از آن بی خبر است خواص سور و آثار آیات آنست در شفای امراض و جلب منافع و دفع مضار و آمن
از مخاوف و چه بسیار از ارباب حاجات که بواسطه توسل بآیات قرآنیه بمطالب خود رسیدند و چه بسیار از ارباب شدت
و از آن که به تمسک بسور قرآنیه بامید خود رسیدند و چه قدر مرضای عسیر العلاج که باستشفا بکلمات مقدسه
آن مرض ایشان بصحت مبدل گردید و چه قدر فقرای تهی دست که باستشفاع بسور مبارکه آن از ذل
فقر بغنای بی نهایت رسیدند و چه قدر کسان که بتحصن بحصن حصین قرآن در مهد امن و امان خوابیدند و این مرحله نیست
که از برای غیر سالکان آن ظاهر نمیشود و از این وجوه مذکوره بعضی اگرچه مستقل در اثبات اعجاز
نباشد ولیکن بعضی از آنها تام و بعضی دیگر تایید تمام بنحویکه از ضم بعضی ببعضی از برای منصف طالب

حو اصلا شك وشبهه باقی نمیماند چنانچه از ضم این معجزه ظاهره باهره با حکایت سایر معجزات و تواتر بقیه خوارق
عادات صدق رسالت و نبوت سید کاینات بر هر ذی شعوری بنحوی واضح و یقین میشود که اصلا در آن مجال
تردید و تشکیک باقی نمیماند و چون با این مرحله امور مراحل دیگر از امور داله بر نبوت آن سرور و مؤید آن
که علمای اعلام و حکمای اسلام هر یک را دلیلی باهر و برهانی تام بر رسالت او قرار داده اند منضم نمود مطلب اوضح
و ابده میگردد و از آن جمله امور انفس و اوصاف و اخلاق آن برگزیده خلاقست چنانچه در دفاتر و کتب ثبت و اکثر
انها بنقل متواتر ثابتست و هر که ملاحظه صفات و اعمال و اقوال و کردار و سلوک آنحضرت را تمام نماید
می بیند که آن سرور مستجمع جمیع صفات کامله و حاوی جمیع آداب حسنه و شیم مستحسنه و مستکمل جمیع مراتب علمیه
و عملیه بوده بنحوی که هیچیک از انبیاء سابقین باین مرتبه نبوده اند و یقین میکند که اگر پیغمبری از جانب
خدای حکیم علیم مبعوث شده این شخص مقدس خواهد بود بلکه مطلقا یقین به پیغمبری او میکند و از آنجمله دقایق
و مراتب علمیه ایست که از کلمات آنحضرت و اولاد طاهرینش و با وجود عدم تحصیل ایشان در نزد استادی و عدم
تعلمشان در پیش معلمی بنحوی که هیچ دقیقه از دقایق مراتب علمیه و حکمیه نیست که از کلمات مقدسه ایشان
خارج باشد و از آن جمله احتواء شریعت مقدسه آن سرور است بر مصالح عباد از معاش و معاد بنحوی که
هر عاقلی یقین میکند که تاسیس این شریعت و تاصیل این طریقه نیست مگر از جانب دانائی کامل و بینائی
ماهر مطلع از حقایق امور و عالم باسرار و دقایق اشیا با وجود عدم رجوع آنحضرت بحکیمی و ماهری و استادی
و از آن جمله آنکه تمسک و توسل با نحضرت و اولاد معصومین او و استشفاع بایشان چه قدر حاجات
بجا آورده و رسانیده و چه بسیار مریضانرا خلعت صحت پوشانیده و چه بسیار گرفتاران مضایق و مهالک را
که از مضیق و مهلکه بساحل نجات رسانیده و چه بسیار تهی دستانرا که از مخاوف رهانیده و بالجمله
با وجود آنکه این قدر در کتب و اسامی مسطور و در السنه و افواه مذکور است که از برای تتبع علم
قطعی حاصل میشود کم کسی است از اخیار و صلحای امت که خود او این جمله را ادراک نکرده باشد

نبود

بفوز این سعادت رسیده باشد و از آن جمله آنکه ملازمت شرایع احکام آن حضرت و مراقبت مکارم و آداب
او آدمی را بمنازل رفیعه و مراتب عظیمه رساند چه هر چه بیقین رسیده است که بسیاری از امت آن حضرت
بواسطه ملازمت احکام و آداب متابعت شرایع و عبادات او بمرتبه استجابت دعوات و درجه صدور کرامات
رسیده اند از این یقین حاصل میشود که اگر نه این شریعت از جانب مبلغ نبوی بودی ملازمت آن امرا و آداب
باین مراتب نرسانیدی و از آن جمله آنکه آن فخر حرم بطحا و آن ماه طالع از افق مکه و منی در هنگامیکه
یتیمی بود و بی معین و یار و بی زور و لشکر و در میان قومی که امی بودند و تادیب از معلم ندیده و از استادی درس
شرایع و احکام نشنیده از میان اعراب جاهل [illegible] است و علم نبوت برافراخت و کوس دعوت نبوت
و ادعای امر عظیم کرد و جمیع عالم را دعوت نمود بچیزی که مخالف طبع تمامی ایشان بود زیرا که ایشان را امر بعبادت
خداوند دیان و زجر کرد از عبادت اوثان و وضع کرد بر ایشان تکلیفات شاقه مشکله و منع کرد
ایشان را از اهواء و آراء باطله و دفع کرد از متابعت آباء و اقتدا و در زمانیکه کفر و شقاوت جمیع عالم را
فرو گرفته و کل فرق بنی آدم را جهل و تعصبات اضلال کرده بود بعضی بعبادت صنم و پرستیدن آتش و جمعی
یهود در ضلالت و نصاری در تحیر از اثبات ولد بالله و بخونریزی و تنجیم و صفات الهیه در فتنه انگیزی
هنود از بعضی در رهبانیت و شمس و قمر و برخی در پرستیدن گوساله و بالجمله در زمانیکه جمیع فرق انام
از جاده هدایت و ارشاد منحرف و همه خواص و عوام از طریقه معرفت مبدأ و معاد منصرف آن برگزیده عالم
و عالمیان علم مخالفت با همه برافراخت و مذاهب همه را فاسد انگاشت و در صدد خرابی دولتهای
ایشان برآمد و در معرض ابطال ملل و نحل ملتهای ایشان در آمد و جمیع عالمیان از برای معارضه
او علم برافراشتند و کل طوایف ایشان از برای الزام او تدابیر و حیلها ساختند اجلاف عرب و عجم با او
در صدد جنگ و جدال برآمدند و ابطال ترک و دیلم در معرض خونریزی و قتال اهل ملت
او کمر بستند احبار یهود آهنگ مکالمه و لجاج و قسیسین نصاری بنای مباحثه و احتجاج کردند حکما

دهریه در مقام استدلال و برهان برآمدند و ملاحده سوفسطائیه بنا بر قیل و قال گذاشتند و بالجمله
گروه مختلفه بر سر آن حضرت و اهل ملت و شریعت هجوم آوردند و هر یک بنحوی بنای تنازع و جدال
گذاشتند بلکه اقربای آن حضرت نسبت باو در غایت بغض و عداوت و خویشان او در نهایت کینه و شماتت
و آنجناب با وجود فقدان انصار و با عدم معاشرت ارباب علم و دانش و عدم مصاحبت اصحاب بصیرت
و بینش جمیع این طوایف مختلفه را هر یک در فن خود مخذول و منکوب و ذلیل و مغلوب نمود
و بر همه فایق و غالب آمد و گردن کشان امم و سرهنگان بنی آدم طوعاً او کرهاً داخل دین او شدند
و اطراف عالم از مشرق و مغرب بآواز ایمان او بودند و صیت دعوت او مشتهر در کل مواضع اعصار
گردید و نور هدایت او منتشر در جمیع ممالک و اقطار شد و بیخ کفر و عناد را ابطال کرد و غیرت
شرک و فساد را از میان برانداخت و بنیان نبوت و جسمانیان از دنیا گردانید پایه و شریعت
در میان مردم استوار نمود که مشتمل است بر حکم و مصالح چند که بالاتر از آن متصور نیست و آنچه
طوایف انام محتاج باو بودند از شرایع و احکام و سایر حلال و حرام همه را بر وفق حکمت و طبق
مصلحت قرار داد و بحمد الله سبحانه از زمان آن سرور الی زماننا هذا قوت دین و شریعت او در تزاید
و پایه آیین و طریقت او در تصاعد بوده و هیچ عاقلی شک نمیکند که صدور امور مذکوره
از شخصی متصف بصفات مسطوره نمی تواند شد مگر بتائیدات ربانی و قوت یزدانی و از پیش خود با وجود
عدم معین و انصار و فقدان مال و ضیاع و عقار و امی بودن مؤسس این اساس نمیتواند شد
و امری که بنای او بر کذب و افترا باشد باین استحکام نمیتواند بود و از آن جمله آنکه از ایام رحلت
آن جناب و اوصیای اطیاب و مراقد مطهره و قباب مدافن مقدسه ایشان مهبط فیوضات و محل استجابت
دعوات و ظهور خوارق عادات و کرامات بی نهایت است و کم سالی است که در جوار قبور مقدسه ایشان
کرامتی پیدا و خارق عادتی هویدا نشود و آنچه در این خصوص نقل شده و در دفاتر ثبت شد

چنانچه کسی جمع نماید کتابی عظیم میشود و حقیر خود از جمعی از ثقات بسی کرامات و خوارق عادات که در آن مکان
مقدسه مشاهده مشرفه مشاهده کرده بودند یا از واسطه ثقه شنیده بودند استماع نمودم و بعضی خود
آنها را مشاهده کردم که ذکر آنها موجب تطویل مقام میشود و یکی از آنها را حقیر خود مشاهده نمودم
و دیگری را از ثقه که مشاهده نموده بود در اینمقام اکتفا میکنیم اول آنکه در ماه جمادی
الاولی سنه یکهزار و دویست و یازده بعد از مراجعت از زیارت بیت الله الحرام شب جمعه در مقابر قریش
که امروز به کاظمین اشتهار دارد در روضه مقدسه امامین همامین موسی بن جعفر الکاظم و محمد بن علی الجواد
علیهم السلام بنماز مغرب و عشا و اذکار و تعقیب مشغول بودم تا تقریبا چهار ساعت از شب گذشت در آن وقت
صدای بعض زنان که در روضه بودند بلند شد از آنها بسبب آن شد غوغائی میشد که مانع حضور قلب در عبادت
میشد من ببعضی از خدام گفتم اعراب چه بی ادب نشسته که در چنین شبی و چنین موضعی اینقدر صداها
بلند میکنند چون صداهای ایشان بلند شد من برخواستم نزدیک در روضه رفتم تا استفسار سبب آن را
کنم دیدم شیخ محمد کلیدار روضه مقدسه در نزد در ایستاده و چهار نفر زن در نزد ضریح مقدس ایستاده اند
و یکی از آنها کور بود سه نفر دیگر را ادعا دارد که از او مفقود شده برای ایشان میکند و ایشان انکار
مینمایند آن زن گفت ما را میگیرد این دو بی گواه که در این مکان مقدس مدفونند بر برائت خود گواه بگیرید
من از شما مطمئن نمیشوم و شما را رها نمیکنم یکی از آن زنان آمده دست بر ضریح مقدس گذارد و گفت
ای پیشوایان دین موسی بن جعفر و علی بن موسی محمد بن علی علیهما السلام شما میدانید که من از آنها باین زن
مطلع نیستم و شما را براین مطلب گواه آوردم بنزد این زن پیران زن مدعیه گفت برو من از تو مطمئن
شدم دیگری آمد او نیز چنین تکلم کرد و همچنین زن سیم مدعیه ضریح را گرفته همینکه کلام تکلم نمود بمجرد اینکه
سخن او تمام شد از زمین بلند شده بزمین پهن شد همان لحظه شیخ محمد امر کرد تا او را بیرون کشیده
در یکی از صفه های رواق خارج روضه او را خوابانیدند حقیر آمده ملاحظه کردم دیدم تا چون خون

بستر با

بسته سیاه شده و چشمهای او مانند دو پیاله خون و زبان او بند آمده بیهوش افتاده بود خویشان او مطلع
شده اجتماع نمودند و تا سحر زبان او بند بود در سحر همین قدر زبان او کشوده شد که گفت همینها این زن در فلان
موضع است بیاورید و باو رد کنید انها او را بوده تسلیم او نمودند خویشان او چند کوسفند آورده بجهة او قربان
کردند و آن زن همچنین بود تا آفتاب پهن شد در آن وقت قبض روح او شده وفات نمود و بسم انکه حاجی جواد
نام که از معارف تجار بود و چندی هم در سر من رای سرکار متعمد بود نقل کرد که سید علی نامی بود که حاکم سر من رای
بود و حضرت جوانان او را دیده و بمباشرت داشت و باز و ازان بقعه مقدسه رفتار بد مینمود حاجی جواد
گفت روزی جماعتی از زوار از سمت آذربایجان آمده بودند و سید علی در صحن مقدس بجهة گرفتن وجهی که بر
مقرر کرده بود نشسته از هر یک از ایشان وجهی را میگرفت و پای ایشان را اذیت میکرد که متعرض نشوند در ان
بین جوانی با زن خود آمدند از او وجهی را دادند خواستند داخل صحن شوند سید علی خواست از زن او اذیت کند از احوال
گفت هر وقت مبادا باز این وجه را میشد نشان بخواهید سید علی شما عدل نشد گفت باید از ایشان هم بگیرم
حاجی جواد گوید من باو گفتم انکه هر دو نفر انداد وجه مضایقه نکند تو چرا اذیت میکنی و الحاح میکنی
مفید نشد آن جوان چون چنین دید به زن خود گفت داخل صحن شو زن خواست داخل شود آن شریر خبیث
که در دست داشت بسینه او کوبید آن زن بقفا افتاد و لباس از بدن او مکشوف شد آن جوان که چنین دید گریه
براو غالب شد گریه کنان رو بروضه مقدسه کرده و گفت ای بزرگوار آن ملاحظه کنید که در خانه شما با ما
چه نوع سلوک میکنند اگر شما می پسندید ما نیز راضی هستیم و زن را برداشته مراجعت نمود و من نیز بخانه
آمدم هنوز ننشسته بودم که از خانه سید علی بطلب من آمدند چون رفتم دیدم جمعی نسا در آنجا جمع
آمده ما در زن او مرا طلبیده گفتند بیا حال سید علی را ملاحظه کن چون نظر کردم دیدم مانند مرغ
بسمل میغلطید به مثل مانند دیوانه فریاد میکرد پس بمن گفت که برو آن جوان را راضی کن من
و آنچه باید باو گفتم و آن جوان هم جوابی گفت چون وقت نماز مغرب داخل شده بود برخواستم و بروضه مقدسه

امدم

امدم دیدم مادر و دختر و زن سید علی آمده اند سرها برهنه کرده وگیسوان خود را بضریح مقدس
بسته شفاعت سید علی را میکنند من شروع بنماز کردم در نماز بودم که صدای شیون از خانه سید علی بلند شد
و نعش او را از مردن وی اخبار نمودند بخانه بردند و بالجمله از ملاحظه همه این امور که در این دلیل مذکور
شد هیچ عاقل ذی شعوری را شك و شبهه در رسالت و نبوت آن حضرت باقی نمیماند بلکه بعضی از آنها هم متدین
منصف را کفایت میکند از اینجهت بسیاری از علمای اسلام هر یك از این امور را دلیلی علاحده قرار
داده اند دلیـــــــل سیم و آن دلیلی است که از برای هر متشرع بشریعتی و متدین بدینی و ملتی
کفایت میکند و آن اینست که شك در این نیست که ارسال خدا مر رسل را و بعث انبیا را بهر زمان و کون عبث
و لغو نیست و تخصیص او ببعضی از ازمنه و امم را بعضی دون بعضی در آن جهت دون عصری دیگر بدون باعث و سبب
نه چنانچه در ازمنه متطاوله بعد از نوح پیغمبری که صاحب شریعت باشد مبعوث نکرد تا زمان ابرهیم و هم چنین
بعد از آن تا زمان موسی صلوات الله علیهم و هم چنین تا زمان عیسی تا زمان پیغمبر آخر الزمان تخصیص نیست مگر بجهتی از جهات و سببی از اسباب
و آن نیست مگر اندراس شریعت سابقه و انطماس احکام سالفه و طغیان نوع انسان و شیوع معاصی و کفر
در میان ایشان و شکی نیست که شیوع کفر و فساد و معصیت و عناد در زمان بعثت پیغمبر آخر الزمان از زمان
بعثت موسی و عیسی اکثر چه اکثر عرب بالمره دست از توحید خدا کشیده بودند بتان و اصنام را خدایان خود قرار
داده سجده آنها را میکردند و جمیع طوایف عجم آتش را بجای خدا گرفته آتش پرستش مینمودند اهل هند
بعبادت شمس یا قمر یا گاو و خر اکتفا نموده بودند یهود که در زمان بعثت عیسی راه کفر و جحود پیش گرفتند بآن سبب خداوند
عالم حضرت عیسی را بر انگیخت نصاری که خدای واحد را بتثلیث نموده بسه خدا قایل شدند شریعت و ملت آن را
بیکبارگی از دست داده اند چنانچه حالا هم بآن شیوه رفتار میکنند و بولس نامی که فرنگیان او را ابولوس خوانند
بمقابله شمعون الصفا که از اوصیای حضرت عیسی بود بر خواست و اکثر نصاری متابعت او نمودند و بالمره دین
و شریعت عیسوی را خراب نمود و محرمات را حلال کرد و خشتی که بعض توریه و انجیل را حاجب بود از میان برداشت بدل

در روز هشتم مولود غسلی قرار داد و عیدها و قربانیها و شنبه را برطرف کرد و شریعت موسی را بالمره از دست
داد و حال اینکه در فصل هشتم انجیل متی مذکور است که حضرت عیسی فرمود نپندارید که من آمده‌ام تا
ناموس انبیا را خلل برسانم و برهم زنم بلکه آمده‌ام که آنرا با تمام رسانم و در فصل نوزدهم همان انجیل
منقول است که شخصی از حضرت عیسی پرسید که من چه عمل کنم که به بهشت بروم حضرت عیسی در جواب او فرمود که احکام
دین تورات را بعمل آور که بهشت با تو است با وجود این پلوس منحوس که امروز فرنگیان از او به پولوس حواری
تعبیر میکنند همه این احکام را ضایع و نابود ساخت چنانچه در فصل پنجم کتابی که بجماعت غلاطیان از پیروان خود که ایشان را اغوا
نموده بود نوشته ثابت میشود چه در آنجا بایشان میگوید که ای پیروان من محکم باشید در آنچه من بشما تعلیم داده‌ام
بار دیگر گردنهای خود را بسته بکنید احکام شریعت نکنید زیرا که من پلوس بشما میگویم اگر خود را ختنه
کنید عیسی که خدا است بشما هیچ نفع نخواهد بخشید زیرا که من شهادت میدهم که هر که خود را ختنه کند
از قبیل قرض دار میشود که باید همه احکام شریعت را بعمل آورد و عیسی که خدا است خالی خواهد بود یعنی از او بیزار
میشود و در فصل اول کتابی که بجماعت تسالونیقیان که طایفه از پیروان او بودند نوشته است میگوید ای پیروان
من با خبر باشید که مبادا کسی شما را فریب دهد از راه حکمت و از راه فریب که موافق حدیثهای مردمان است
تا اینکه میگوید چون شما مرده بودید در گناهان و زیادتی گوشت ذکر خود مرده بودید و بشما آن گناهان
و زیادتیها را انعام کرده بخشیده است زیرا که محو نموده احکامی که برای ضرر و دشمنی ما بدست و خط
نوشته شده بود و لهذا همه آنها را از میان برداشته با خود در آن داری که بر آن مسیح کشیده شد نیز بدار
کشید بدین سبب هیچکس دیوان شما را بسبب خوردن و آشامیدن هرچه میخواهید یا بسبب نگاه داشتن عیدها
و شنبه و روزهای اول هر ماه که در احکام دین موسی فرموده شده بود نخواهد کرد و در فصل سیم
کتابی که بجماعت غلاطیان که ایشان نیز طایفه از پیروان او بودند نوشته که هر کس که اصل دین او احکام دینست
در زیر لعنت میباشد تا اینکه میگوید که مسیح خدا آزاد کرد ما را از لعنت احکام دین بسبب لعنتی کردن

خود

خود زیرا که در احکام دین نوشته شده است که لعنتی است هر کس که بدار کشیده شود و در فصل دویم نامهٔ
که با اهل روم نوشته میگوید که بسبب اعمال شرعی هیچ بشری در نزد خدا عادل شمرده نخواهد شد بلکه بشر
ثبوت کنا میشود اما حالا عدالت خدائی در خارج از شریعت نمودار شده است الی غیر ذلک و بالجمله اکثر طوایف
نصاری تابعیت آن را و بعد از آن جرانیم نامی را که بعد از حضرت عیسی بسیصد و هشتاد سال در زمان دمیس پاپا
آمده ترویج طریقه پلوس نموده کردند ایشان بالمره احکام شریعت را از میان انها بر داشته زنان یکدیگر را
برهم مباح نمودند و ختنه نکردند و شراب خوردن و گوشت خوک خوردن و استنجا نکردن و غسل نکردن
و داروی نکشیدن و نا خوش شاربها گذاشتن و هیچ چیز را حرام ندانستن و هر حرام گوشتی را از قبیل گوشت
خوک و وزغ و شبپره و کلاغ پشت و مار ابی و سگ ابی و جغزه را حلال دانستن و زنان یکدیگر را
بوسیدن و مباشرت کردن و بتهای چوبی و سنگی و طلا و نقره و غیر اینها را بشکل صلیب با خود داشتن
و در کلیساها در برابر انها سجده کردن و استغاثه نمودن و غیر اینها از سنتهای مؤکده ایشان قرار دادن
چنانچه امروز هم اینها در میان نصاری خصوص اهل فرنگ و طایفه روس شایع و متداول است و بالجمله
در زمان قبل از بعثت پیغمبر ما اکثر طوایف نصاری از دین و شریعت خارج و از شریعت عیسویه
در میان ایشان بجز نامی باقی نمانده بود و از اینها همه معلوم میشود که قبل از بعثت پیغمبر اخر الزمان کفر و
فسق و شرک و عناد اکثر عالم را فرو گرفته شرایع سابقه بالمره مندرس و احکام الهیه بالکلیه منطمس گردیده بود.
پس بنا بر آنچه مذکور شد که تخصیص بعضی از زمان ببعثت رسل بجهت ظهور کفر و انطماس شریعت بود این زمان
انسب از زمانها ببعثت رسل اولی و احری و فرستادن پیغمبری در ان لازم بود پس لا محاله باید در ان زمان
پیغمبری مبعوث و دعوت او در میان مردم شایع گردد و هیچکس بجز آن بزرگوار اعلان بدعوت و منع از کفر
و معصیت ننمود پس لا محاله آن حضرت پیغمبر خواهد بود دلیل دویم انکه در جمیع کتب انبیاء
سابقین از توریت و زبور و انجیل و غیرها خبر بمجیء آن حضرت باثار آن سرور رسیده و مرتبها مدل او را

داده

داده اند بعضی بنام مقدس او تصریح و بعضی اوصاف و علامات او را مذکور نموده که متتبع متفحص را در آن
شبهه و تشکیک باقی نمیماند و حقیر جمعی از علما و احبار اهل ذمه را احصا و اکثر عبارات کتب انبیا سلف را
با ایشان در میان نهاده در این خصوص با ایشان گفتگوها نموده و بعضی از آنها را اگرچه تاویل بعیده مینمودند
اما اتفاق هم بر صحت بعضی دیگر نموده بعضی از آنها جواب گفتند که اینها صریح در محمد ما را سخنی نیست و لکن
محمد ما بر غیر بنی اسرائیل مبعوث است بلکه بر بنی اسمعیل که عرب باشد و بر عجم مبعوث است هم چنانکه مذهب
بعضی از طوایف نصاری نیز قریب باین است چه معظم ایشان سه طایفه اند ملکانی و نسطوری و یعقوبی و بعضی
قرانی را فرقه چهارم کرده اند و او آنکه فرقه [illegible] پیغمبر میدانند نه خداوند نه بشر
خدا و بعضی محمد بن عبد الله قایلند و میگویند که مبعوث بر عرب و عجم و اسرائیلیان و این طایفه گویند مهدی
ظهور خواهد نمود و عالم را خواهد گرفت و عیسی باز خواهد گشت و با دین و مادیان کشتنا
و خلفا او آنانی را که دعوی بر دین [illegible] عذاب خواهد نمود بجز از نصاری قبول نکنند
الا دین حق یا کشتن و هم این طایفه انجیل را کتاب آسمانی میدانند بخلاف سایر طوایف چنانکه مذکور
خواهد شد و بالجمله بعد از گفتگوی با ذمیان بعضی دیگر گفتند بلی چنین است این عبارت صریح است
ولیکن چون در مقابل اینها بعضی عبارات دیگر هست که امر شده است در آنها بنی اسرائیل که تمسک
بسنت موسی بجویند تا آمدن ماشیح او و هنوز نیامده است باین سبب ما انتظار ماشیح را میکشیم تا از حیرت
برآئیم و حال آنکه ماشیح بر حضرت عیسی و بر پیغمبر ما میتواند صادق باشد چنانچه وجه آن بعد از این
مذکور خواهد شد و بعضی دیگر در خصوص بعضی اوصاف انکار کردند که ما نمیدانستیم وجود این
وصف را در پیغمبر شما و در بعضی بحث و سکوت کرده اند و بالجمله معترف به نبوت انبیا سلف را بعد از تتبع
و ملاحظه آنها چاره از اعتراف برسالت و نبوت محمد بن عبد الله نیست و اگر باز متمسک بدین خود
باشد یا از عین عناد و بیدینی است یا اظهار و تسلیم آن را موجب فساد امر دنیا خود میدانند چنانچه

حقیر از فحوای کلام بعضی از احبا بهمین استنباط نمودم بلکه هر عاقل صاحب انصاف تمیز را خواه از اهل شریعتی باشد
یا نه بعد از تتبع در این کتب و صحف و تأمل در مقدمه دیگر از تسلیم رسالت آن حضرت چاره و گریزی نیست
و آن مقدمه اینست که اگر کسی را اندک عقلی باشد و تأمل کند میداند که احکامی را که اکثر بلکه همه عقلای
عالم و عظماء نوع بنی آدم بر آن اتفاق کنند و عقل ایشان بآن حکم کند البته موافق واقع و مطابق
حقیقت است چه بدیهی عقل ما بآن تجدید میکنند که همه عقول خالیه از شوائب غفلت و شبهه آنرا
مسلم و قبول دارند و شکی نیست بلکه تمام دانایان و عقلای بنی نوع انسان و اعیان و فحول ایشان
بوجوب متابعت نبی از انبیا و لزوم اطاعت پیغمبری از پیغمبران اتفاق و اجماع نموده احدی از ایشان
در آن تشکیک نکرده بلکه احدی خلاف آن را احتمال نداده بلکه هیچ فردی از افراد انسان و هیچ طایفه
از طوایف ایشان نیست که متابعت پیغمبری را پیش نهاد خود نکند و طوق اطاعت موسس اساسی را
بگردن نگرفته و چون با این واضح شد اینکه تشکیک در آن نیست مگر مثل تشکیک در وجود خورشید
و ماه و آسمان و زمین از مشاهده معجزات و خوارق عادات و استجابت دعوات و حصول کرامات و تعذیب مخالفین
و تخریب بلاد منافقین از این طایفه مدعین نبوت و رسالت فی الجمله مطلب واضح و واقعیت رسالات
و نبوات بعضی از مدعیان نبوات ظاهر میگردد و بالجمله از اخبار انبیا سلف به بعثت آن صاحب مجد و شرف و ذکر
آن بزرگوار در کتب ایشان یقین بصحت نبوت و وقوع رسالت او میشود و اظهار ادله و ادل براهین بر ذکر
آن سید اولین و آخرین در کتب انبیاء سابقین تصریح قرآن مجید است بر اینمطلب چنانکه میفرماید
الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَعْرِفُونَهُ كَمَا يَعْرِفُونَ أَبْنَاءَهُمْ یعنی اهل کتاب میشناسند محمد صلی الله علیه و آله را
بواسطه ذکر او در کتب ایشان چنانکه فرزندان خود را میشناسند و نیز میفرماید الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ
الرَّسُولَ النَّبِيَّ الْأُمِّيَّ الَّذِي يَجِدُونَهُ مَكْتُوبًا عِنْدَهُمْ فِي التَّوْرَاةِ وَالْإِنْجِيلِ یعنی کسانی از اهل کتاب
که متابعت و پیروی میکنند رسول پیغمبر امی را که می یابند او را نوشته و ثبت شده نزد ایشان در توریة

و انجیل

وانجیل هم نیز صریح میابد وَاِذْ قَالَ عِیسَى ابْنُ مَرْيَمَ يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ
يَدَيَّ مِنَ التَّوْرَاةِ وَمُبَشِّرًا بِرَسُولٍ يَأْتِي مِنْ بَعْدِي اسْمُهُ أَحْمَدُ ص یعنی ای اهل کتاب یاد آرید آنچه را
که فرمود عیسی بن مریم که ای بنی اسرائیل من پیغمبر خدایم بسوی شما در حالتیکه تصدیق کننده ام آنچه را
٨٠: پیش از من آمد از توریة و بشارة برسولی که بعد از من بیاید که نام او احمد باشد و جمله دلالة اینها بزرگ و حق
این است سرمهد ران کتابها است که هر ذی شعور یقین میکند که در وقتیکه همه کتب انبیاء سلف حاضر و موجود
وعلما و دانایان با آنها بجمع و همه مخالف و در ابطال قول شخصی متفق الکلمه و از همه کوشش و کنکاش در صدد
اظهار عیب و نقص او ظاهرا اگر ان کذب او باشد غایة بذل و ابرام در اخفاء نور او و نمایند نهایة سعی در ابطال
قول او نمایند علاوه بر ان اکثر تابعین و مصدقین او نیز باحوال ان کتب مستحضر و مطلع باشند
ان شخص در غایة اطمینان و نهایة جرات دعوی بکند بجمیع صادق خود آورد و علی رؤس الاشهاد بوجه صحیح بخواند
در فقرات متعدده باواز بلند کوید که در فلان موضع در فلان کتاب و در فلان کتاب اشعیا ثبت پیغمبر شما بشارت
بامدن من داده و همه را چون فرزندان خود میشناسند البته ذکر او در ان کتب بیاید و سخن او درین مطلب
صدق و مطابق واقع میباشد و الا او در نزد مخالف و موالف رسوا و کذاب و بر همه ظاهر میشد که مطلب و مخالفین
ثابت و مؤلفین از متابعت خود نادم میشدند و علاوه بر این انکه اگر این مطابق واقع نمیبود باید ایشان
تکذیب او نمایند و کویند کجا است نام وابن توریة و این انجیل و در چه جای از انها اسم تو مکتوبست
و اگر چنین چیزی میبود البته نقل میشد و میرسید و اگر اهل اسلام نقل نمیکردند باید طوایف دیگر نقل
کنند و دست بدست بدهند و انرا متمسک خود نمایند و محتاج بمزخرفاتی چند که انها را بزعم باطل
خود دلیل بر بطلان دین اسلام میدانند نباشند چنانچه این مرد نصرانی در اثبات معجزات موسی و عیسی متمسک بهمین
میشود که در کتب خود ایشان مصداق انشان ثبت است و اگر مطابق واقع نمیبود تکذیب ایشان را میکردند
و بهمین قدر اگر چه طالب حق و صاحب انصاف را یقین بذکر آن حضرت در ان کتب میشود و لیکن ما ذکر اینجا

بیاید

عباراتی که از کتب انبیا سلف چون توریة و انجیل متی و یوحنا و مرقس و لوقا و زبور داود و نبوت هبلد
که صحیفه بخانست و کتاب دانیال و کتاب ذکریا و شعیا و ارمیا و حیقوق و کتاب وحی اندداس نبی و سیکیا
نبی و کتاب دیکر یوحنا که از ابوکلیبسی نامند و صفینا و ملاخی و عاموس و شیفعتال و میخا و نکیال و موئیل
و حکا و ناحوم و عزیر که همه از جمله پیغمبران بنی اسرائیل اند ذکر میکنیم و اکرچه ترجمه بعضی از آنها بعربی
یا فارسی در بعضی از کتب اسلامیان مذکور است لیکن چون اصل کلام ان کتب بهمان عبارات در رد و اثبات
و ادل بر مطلب بود بهمان در این کتاب بسیاری از آنها را که بزبان عبری بود بهمان زبان نقل کردیم و اکر
چه بعضی از علما یهود که در این زمان بشرف اسلام مشرف شده بود بعضی از آن عبارات را در کتابی که بر رد یهود
نوشته ذکر کرده بود لیکن ذکر بسیاری از آنها را ترک نموده بود و برخی از آنچه را هم ذکر کرده بود بترجمه اکتفا
کرده بود و علاوه بر آن استخراج آن عبارات اما اصل کتب ایشان که مدار اطمینان و واجب در انتقاد و ابقا بود حقیر خود
همه آن کتب را جمع نموده و کتابات معتبر ایشان را [illegible] اهل ذمه نیز احضار و در تصحیح و تفسیر آنها
با ایشان گفتگو نموده اگرچه بر آن اتفاق نمودند [illegible] از اناجیل اربعه و سایر کتب بعضا استخراج کردیم
در این کتاب ثبت نمودیم و عبارات ادل بر مطلب تصریحا او تلویحا از کتب مذکور بسیار است و در این کتاب
نزدیک به شصت موضع از آنها ذکر میشود اول عبارتیست که در سفر اول توریة در اخر باراشه لخ لخا
خدای تعالی در حکایت خطاب جلت ما ابرهیم خلیل الرحمن میفرماید و آن اینست که و لیشمعیل شمعتیخا
هینه برختی اوتو وهیفرتی اوتو وهیربیتی اوتو بمادماد شنیم عاسار نسی ایم یولید اونتتیو لگوی
کادول و معنی این عبارات و ان قرائت بکلو الله ملجد حضرت که کتاب توریة را بر جمعی از علمای یهود قرائت کرده
بودند در نزد ایشان کذارده اند و غایت معرفت بلغات ایشان داشتند در کتاب انیس الموحدین ذکر فرموده اند
اینست که ای ابرهیم از باب اسمعیل شنوانیدم ترا هان اینک افزونی کردم او را و برومند و بزرگ کردم او
و بسیار کردم او را بسبب ماد ماد یعنی احمد احمد و از آن احمد ده و دو سند و اونه بزرگ و امام که پیشوا
باشند

باشند بر قوم عظیم و والد ماجد فرموده اند که من در باب این عبارة با علمای یهود بسیار گفتگو کردم و قدرت
بر جوابی نداشتند و بعضی دیگر از علما تصریح باین تفسیر نموده اند و گفته اند اسم سامی آن حضرت در توریه بطریق
صحیح مود مود است و بطریقی دیگر او دماد و دود در توریه بلغت عبری مئد مئد و بنابراین تفسیر دلالت
این پاسوق بر مطلب واضح و صریح در مدعا خواهد بود و لیکن آنچه در بعضی از کتب لغت عبری مسطور و علمای
یهود که حضور بدیم مذکور ساختند اینست که بمئد مئد بمعنی غایة الغایة و بحساب بست و بنابر این
پاسوق این خواهد بود که بسیار کردم او را بسیار بسیار و بجینا و از او بهم رسد دوازده بزرگ و سرکرده و او را
سرکرده امت بزرگی خواهم نمود و باین تصور اگرچه بر امت اول بنا شد لیکن باز در این اشاره بمطلب خواهد
بود بواسطه منت گذاردن بتولد دوازده بزرگ از نسل او و چه ظاهر آنست که مراد از ایشان ائمه اثنی عشر
علیهم صلوات الله الملک الاکبر باشند زیرا که دوازده نفر دیگر که صحت خبر اجتماعی داشته باشند
از اولاد او بهم نرسیده است و همچنین منت گذاردن بمخصوص کردانیدن اسمعیل سرکرده امت بزرگ چه آن
متحقق نشد مگر در حق امت پیغمبر آخر الزمان دویم پاسوق است که در پاراش ویحی یعقوب از توریت است
و آن حکایت است از آنچه حضرت یعقوب در هنگام رحلت خود بقبیله یهودا فرموده اند و آن اینست که لو یاسور
شبط میهودا و محوقق مبین رگلاو عد کی یابو شیلو و لو یقهت عمیم یعنی تاج پادشاهی و سلطنت
از سر قبیله یهودا و لباس امامت از دوش ایشان نخواهد افتاد تا بیاید آن کسی که خدا تعالی او را خواهد
فرستاد و او آن کسی است که همه امتها انتظار او را میکشند چه این عبارت دلالت میکند بر اینکه چون پیغمبر
موعود بیاید سلطنت و امامت از میان بنی یهودا بیرون خواهد رفت و تا او نیامده است سلطنت و امامت
در میان بنی یهودا خواهد بود و حال اینکه امروز در هیچ صقعی سلطنت و امامت در میان بنی یهودا نیست
پس معلوم است که آن پیغمبر موعود آمده است و نمیتواند شد که آن عیسی بوده باشد چه او از قبیله یهودا
بود علاوه بر اینکه تصریح فرموده اند که همه امتها انتظار او میکشند و حال اینکه عیسی همچنانکه در انجیل

متی مذکور است میفرماید که من فرستاده نشده‌ام مگر بر بنی اسرائیل و در فصل چهل و چهارم انجیل لوقا میفرماید
همچنانکه یونس فرستاده شد باهل نینوی و هم چنین عیسی فرستاده شد باهل بیت المقدس چون انتظار همه امت
او و اولاد او و تماشای که همیشه انتظار او میکشند چیزی از انبیا نبی هو امیدانند نیست مگر محمد بن عبد الله صلی الله
علیه و آله و سلم چه این بین بالبدیهه پیغمبری دیگر نیامد و الله اعلم حقیر در این باب با بعضی از علمای یهود مباحثه کردند
آن یهودی در جواب گفت که این پیغمبر موعود صاحب الزمان است که بعد از این خواهد آمد و الا فرمودند که این باید
حال سلطنت و امامت در میان یهود باشد در جواب گفت که کجا هست سلطنت بعضی از بلاد با او لااقل یهود باشد یهود
در آنجا سلطنت داشته باشد فرمودند با وجود آنکه این سخن محض کذب و باطل است مشهور عالم که در آنجا ها ملک اما انی
میباشد معلوم است بر فرض تسلیم شما صاحب الزمان را از اولاد یهودا پسر یعقوب میدانید چون او بیاید و پادشاه
خواهد بود پس هرگز سلطنت از میان یهود برخواهد رفت پیش از آنکه او بیاید رسید آن یهودی دیگر جواب نگفت و ملزم شد
سیم باب سوم تورات که در آنجا نعل پاراش [illegible] است یعنی پاراش وقت رحلت و آن پاراش است
که موسی در وقت رحلت خود بر قوم خود ادا نمود که [illegible] ادنای مسینا با وزارح مسعیر لامو هوفیع
مهر پاران یعنی موسی گفت که خدا آشکارا شد از سینا و درخشید از کوه ساعیر و تجلی نمود و فیض بخشید از کوه
پاران و مراد از این باب سوم ظهور حضرت موسی و عیسی و محمد است صلی الله علیه و آله چه محل ظهور احکام الهیه
و نزول وحی بر موسی کوه سینا و محل بعثت حضرت عیسی ساعیر بود چرا که حضرت بعد از تولد در قریه بیت اللحم
بواسطه خوف از هیرودس پادشاه یهود با مادر خود بغیر بیت المقدس بولایت او لاغیص که منسوب است حوالی مصر در آنجا
مبعوث شد مراجعت نمود و در قریه ناصره بنای دعوت کردند محل ظهور نور محمد صلی الله علیه و آله پاران بود
که مکه باشد چه پاران کوهیست در حوالی مکه بیک میل یا بیش از عدد جمعی مفسرین یهود نیز پاران را بمکه تعبیر نموده اند
و در بعضی عبارات توریه نیز دلالت بر آنست چنانچه در سفر براشیت تورات و پاراش ویرا لاو و باب سوم چند
میفرماید که ترجمه‌اش اینست که چون حضرت خلیل مامور به بیرون کردن هاجر شد ثانی ظرف آبی برای هاجر و

و اسمعیل همه با ساخت و ایشان را و انه بیابان بئر شبع نمود و چون اب ایشان تمام شد اسمعیل بیتاب شد
ایام گرفته هاجر از ان حضرت کناره گرفته بگوشه مشغول گریه شد که نمیتوانست فرزند خود را با آن حال
ببیند درین حال فرشته از اسمان امد و ندا کرد بهاجر که مشوش مباش خدا شنید اواز فرزند ترا و برخیز و بگیر دست
او را که بزرگ خواهد کرد از او امتی عظیم [illegible] خدا چشمان هاجر را گشود چاه آبی را و هاجر رفته از ان چاه اب ورد به اسمعیل خورانید
و بود خدا با ان حضرت و بزرگ شد و بود تیرانداز پس مفهوم اید ولیسکن [illegible] بیابان پاران یعنی مسکن
گرفت اسمعیل در بیابان پاران و واضح است که مسکن اسمعیل در مکه بود و در باب سوم کتاب حبقوق نبی که ذکر آن
خواهد شد تصریح فرموده باینکه رحمت الهی از جانب [illegible] حاصل از کوه پاران نازل خواهد شد
همیشه خواهد بود و حبقوق [illegible] که احمد از کوه پاران [illegible] مکه معظمه جانب نیست و از اینجا
عناد و بلا [illegible] که [illegible] نصاری [illegible] و سابق این دو فرزند نشاد در اسلام نبوت
معلوم میشود چه در ان رساله [illegible] است که کوه پاران در بیابان تیه است [illegible] از اشکار اشد خلاد در موا
ثلثه فرستادن نعمتها بوده است در انها بنی اسرائیل چه بیابان تیه که مسکن اسمعیل نبوده و نه در
بیت المقدس نیست علاوه بر انکه تتمه [illegible] مذکور [illegible] که بعد از انست صلا با این بیان چه
اینست که [illegible] بعد از ان اینست که [illegible] کل قدوسان
و [illegible] دو هم [illegible] مجموع انکه با او است چندین هزار خاصان یعنی فرشتگان و
دست راست او دینی است چون آتش یعنی روشن و نزد او عزیزند گروهها و امتهای بسیار و همه مقدسین و معصومین
در دست او است و انتفاع بردار تعلیم او هر که بپاهای او نزدیک شود یعنی بپابوس او برسد چنانچه بعضی
از بادریان فرنگ تفسیر کرده اند و در عهد او خواهد بود انکسیکه از همه عادل تر باشد که با اشاره
بانوشیروان باشد چنانچه حضرت پیغمبر فرمود وُلِدْتُ فِی زَمَنِ الْمَلِكِ الْعَادِلِ و برداشته شود سخنهای
ترا که با مراد از این نسخ دین موسی باشد و این نص صریح در اینست و ظهور ان بعد از این خواهد بود

نه اینکه مراد دین موسی بیابان تیه باشد هم چنین از این ظاهر شود فسادِ آنچه یهود و علمای نبی اسرائیل
در جواب اول پاسوق اول گفته اند که مراد اینست که اول خدا بر کوه پاران تجلی کرد و بر بنی اسمعیل
ایشان را تکلیف به داشتن توریه کرد و ایشان قبول نکردند بعد از ان هر دو بر طور سینا و بر بنی
بر ساعیر تجلی بر فرزندان عیص برادر یعقوب کرد و ایشان نیز قبول نکردند بعد از این هر دو بر طور سینا بر بنی
اسرائیل تجلی کرد و ایشان قبول کردند علاوه بر اینکه این مخالف ترتیب ذکری است و متبادر از این
ترتیب آنست که ابتدا تجلی سینائی بود و بعد سعیری و بعد پارانی و با وجود اینکه این منافات تمام دارد
با آنچه عبارت کتاب حبقوق که قریب هزار و پانصد سال بعد از موسی بوده بران دال است در تجلی پارانی
چنانکه خواهد آمد و چه نسبت پاسوق است که در اول پاراش لخ لخا از توریه است و انها اینست
و آدنای امر ال ابرام اخ لخا مارصخا و ممولدتخا و میبت ابیخا ال هارص اشر اراکا و اعسخا لگوی
گدول و ابرخخا و اگدلا شمخا و هیه براخا و ابرخا مبرخخا و مقللخا آئور و نبرخو بخا کل مشفحت
هاادما و این پاسوق ... و اجر اراه اشر نیرد لوط معمو ... ویمن ... و قدما و یاما کی ات کل ها ارص اشر اتا روه لخا اتننا و لزرعخا عد عولام و سمتی ات زرعخا
کعفر ها ارص اشر ایم یوخل ایش لمنوت ات عفر ها ارص گم زرعخا یمانه یعنی فرمود خدا با ابراهیم
بعد از جدا شدن لوط از نزد او که بگشا چشمهای خود را و ملاحظه کن اطراف این مکان را که در آن مقام
داری از اطراف جنوب و شمال و مشرق و مغرب که جمله این زمین را که تو میبینی بتو بدهم از او بذریه تو تا آخر
عالم یعنی جاوید بگذارم نسل تورا مانند خاک زمین چنانچه کسی خاک را تواند شمرد نسل تورا نیز
تواند شمرد و بعد از این در همین پاراش میفرماید و یومر لوه ملئخ آدنای ارباه ارب ات زرعخ ولا یسافر
مرب و یومر لوه ملئخ آدنای هنخ هارا و یولدت بن و قارات شمو یشمعیل کی شامع آدنای ال عنیخ و هو یهیه پرا ادام یادو بکل وید کل بو و عل پنی کل احاو یشکون و این پاسوق حکایت از گفتگو
که با هاجر شده بعد از آنکه از ساره فرار کرد و در سر چشمه در بیابان نشست و فرشته باو نازل شد یعنی
گفت باو یعنی هاجر فرشته خدا که بسیار کنم بسیار کردنی نسل تورا که شمرده نشود از بسیاری و گفت باو

فرزند من

فرشته خدا که الحال تو آبستنی و خواهی زائید پسر بخوان نام او را اسمعیل که شنید خدا در تنگی تو را و
از فرزندان من خواهد بود پرادام یعنی بهره کند دست او در همه و دست همه در او و بر روی برادران خود مسکن
گرفت و معنی دست او در همه و دست همه در او آن قوم که یکی از مترجمین تورات است چنین ترجمه کرده
که او بر همه مسلط و همه باو محتاج خواهند بود بزبان لبنی پرادام را معنی کرده بجز یکه ترجمه ان توانا است
و تیم را چنین تفسیر کرده دست او در بالای همه کس خواهد بود و همه کس دشمنی باو خواهند ورزید و اما
او خیمه خود را در همه بلاد برادران خود خواهد زد و آنچه از کتب لغت ایشان ظاهر شود و موافق ترجمه
ظاهر تفسیر است پرادام یعنی وحشی و صحرا نشین است و معنی پاسوق این است که این پسر قوی وحشی خواهد بود و دست
او بالای هر دستی خواهد شد و فوق باشد که اجلاف و اشراف و اعظم از همه برادران شود بعد از ان میفرماید
و بسیاکنم ذریه او را انا از کثرت و بسیاری شمرده نشوند و بعد از این پاسوقها نقل از چند و گذارش جدا
کردن حضرت ابرهیم را با پادشاهان زمین کنعان و آن حوالی میفرماید و بعضی چیزهای دیگر میفرماید ٤
بیوم ههوا کارت ادنای ات ابرام بریت لمور لزرعکا ناتتی ات ها ارص هزوت می نهر مصریم عد
هنا هار هکادول نهر پرات یعنی دران روز شرط کرد خدا با ابرهیم بدادن آن زمین مذکوره بر تو از
نهر مصر تا نهر فرات و مخفی نماند که در این پاسوقها خدا حکایت فرموده است وعدهای که بخلیل خود
و بهاجر مادر اسمعیل داده و از جمله وعدهها عطا فرمودن تسلط او بملک همه اطراف ان زمین است
از چهار جانب بلکه از رود نیل تا فرات بذریه ابرهیم جاوید او همیشه و این ظاهر است که هیچیک از
فرزندان ابرهیم را بغیر از ذریه اسمعیل این عطاها محقق نشد چه هرگز بنی اسرائیل را تسلط بر تمام
عالم خصوص ساحل فرات حاصل نشد بلکه اینجا عبور نکردند چه جای جاوید و همیشه بودن پس معلوم است
که این بشارة و منت و شرط در ذریه اسمعیل محقق شده و نیز از جمله وعدهها بسیار کردن نسل هاجر
و مسکن دادن فرزندان او در مقام همه فرزندان دیگر ابرهیم و محتاج کردن سایر فرزندان

بفرزندان و مسلط ساختن او و ابر دیگران و این خود واضح است که حضرت اسمعیل خود چنین نشد پس مراد
عطا فرمودن این عطایا است بفرزندان اسمعیل و از برای همه فرزندان اسمعیل تا ظهور پیغمبر آخر الزمان
عطاها متحقق نشد چه عرب اصلاً تسلطی بر اهل فرات نبودند بلکه در تحت تصرف سلاطین عجم بودند تا زمان تسلط مسلمین
بر آنجا پس همه این وعدها در خصوص اولاد اسمعیل بوده و این بدیهیست که تسلط بتقلب و عدوان خصوصاً با عصیان
پروردگار با دعای دروغ در نبوت و رسالت و تغییر شریعت حضرت ابراهیم از عطایای پروردگار نمی‌باشد که موجب بشارت بخلیل
و هاجر و منت گذاردن بر ایشان بشود پس یقین است که تسلط اولاد اسمعیل بر اینها و مسلط شدن ایشان
بر بنی اسرائیل و غیرهم تا زمان ... ایشان از ... است ایشان را که خدا بایشان عطا فرموده و از جانب
حضرت آفریدگار است متضمن اطاعت خدا است بهمین مطلب ماده تنها بظهور ظاهر میشد بست علی الخصوص اینکه وضوحه
میفرماید که نبی باشد که اجل و اعظم از همه برادران شود نظر کن ببین تا همه محمد صلی الله علیه از اولاد اسمعیل
هیچیک برادر اسحق و یعقوب برتری یافت و این دو نهایه صراحتست در مطلب پنجم آنچه در سفر
براشیت از توریت است که بعد از آنکه خدا به ... امر بخلیل جلیل خود ابراهیم فرزند خود را اطاعت
او میفرماید که چون تو این کار کردی و پسر خود یگانه بخاطر من نثار کردی برکت خواهم داد ترا و نسل ترا
بسیار خواهم کرد مانند ستارهای آسمان و مثل ریگی که در کنار دریا است و میراث خواهد یافت نسل تو دروازهای دشمنان
ترا و مبارک میکنم بذریت تو همه قبایل روی زمین را حال تامل کن ببین اگر نه محمد بن عبد الله پیغمبر بر حق
و مبعوث بر کافه خلق باشد چگونه صدق این خبر متحقق میشود و حال اینکه موسی و عیسی علیهما السلام بنا
بر آنچه در توریة و انجیل است مبعوث نبودند مگر بر بنی اسرائیل ششم آنچه در سفر پنجم توریة در
پاراش سوم فقطیم بعد از ذکر وصایای حضرت موسی بقوم خود میفرماید نابی میقربخا مآحیخا کاموني
یاقیم لخا ادنای الوهخا الاو تشماعون یعنی پیغمبری از میان شما از برادران شما مثل من برانگیزاند
خدای خالق شما بشنوید از او قول او را و بعد از آن میفرماید کحول اشر شالتا معیم ادنای

الوهخا

الوهیخا بحورب بیوم هقاهال لیمور لو اوسیف لشموع آت قول ادنای الهای وات ها آش هگدولا
هزوت لا آراه عود ولو اموت ویومر ادنای الی هطیبو آشر دبرو یعنی خبر مبعوث شدن پیغمبر
رسید روز یکه در پای کوه سینا جمعیت نموده بودند و بدرگاه احدیت عرض کردند که ما را دیگر طاقت شنیدن
آواز خدای خالق خود و دیدن آتشها یعنی صاعقه و برق که در حین نزول کلام الهی میشنیدند نیست چه میترسیم
که از هیبت آن بمیریم فرمود خدا که نیکو گفتند این قوم و گو با بنی اسرائیل چنین تصور کرده بودند که هر پیغمبری
که وحی نازل شود باید بنزول الواح یا صاعقه و برق باشد لهذا استدعای رفع آن حکم نمودند خدا برایشان رحم
نمود و فرمود نابی آقیم لاهم مقرب احیهم کاموخا ونتتی دباری بفیو ودبر الهم آت کل اشر اصونو یعنی
پیغمبری مبعوث میگردانم با ایشان از میان برادران ایشان مثل تو و بدهم کلام خود را بدهن او و سخن گوید
با ایشان آنچه را فرمان دهم او را مخفی نماند که این پاسوقها دلالت میکند بر موعود بودن پیغمبری
از غیر بنی اسرائیل بلکه از برادران ایشان و مقدار و اقرب بفرع کندن نعمت و صاحب شریعت تازه است و نزول
وحی برو نه بطریق نزول الواح یا صاعقه و آوازها است و هیچیک از این علامات بر پیغمبری که بعد از
موسی بوده اند صادق نمی آید چه هیچیک چون موسی نبوده اند و هم چنین همانچه که هیچ قابلند چون موسی نخواهد بود
بدلیل آنکه در آخر توریت مذکور است لو قام عود نابی بیسرائیل کموشه یعنی بر نخیزد پیغمبری از بنی اسرائیل مثل
موسی علاوه بر اینکه همه آن پیغمبران حتی عیسی از بنی اسرائیل بوده اند پس هیچیک از اینها نخواهد بود و این احوال
تمام بر خاتم انبیا صادق است هفتم پاسوقها ئیست که در یشعیا بیست هفتم کتاب شعیای پیغمبر مذکور
است که میفرماید کی صو لاصا وصو لاصا قو لاقا وقو لاقا ذعیر شام کی بلعگی صافا ابلاشون
احرت یدبر ال هاعام هزه اشر امر الهم زت همنوحا هنیحو لعایف وزت همرگیعا ولا آبوع شموع
لهم دبر ادنای صو لاصا وصو لاصا قو لاقا وقو لاقا زعیر شام لمعن ییلخو وکاشلو آحور ونشبرو
ونوقشو ونلکادو و خبر است از علامات پیغمبر موعود یعنی فرمان دهد بعد فرمان اندازه کند بعد

اندازه اندک اینجا اندک اینجا و بزبانی باشد که فهمیدن آن مشکل باشد بزبان دیگر سخن گوید مردم را
اینچه امر کند با ایشان آسایش است برای خستگان و اینست آسایش و شنیدن خواهش ایشان نیست
و حال اینکه باشد برای ایشان سخن خدا فرمان دهد بعد فرمان اندازه کند ۲ اینجا اندک اینجا باین سبب
برطرف شوند یعنی فرمانان او و پست شوند و شکسته و مبتلا افتند و گرفته شوند و مخفی نماند که چون
این پاسوخ تمام شود با اینچه بعد از این از نبوت هیلد خواهد آمد که محمد صلعم نشان قول اوست که در کتاب
شعیا است صریح در مطلب مشو و قطع نظر متضمن علامات نیست که تمام بر پیغمبر ما مطابق است چه میفرماید
فرمان دهد بعد فرمان ... احکام ان پیغمبر مثل توریه دفعه واحده بر او نازل
نشود بلکه بتدریج در مدت طول ... و زبان لشو مثل نزول قران بر پیغمبر ما که در بیست سال اینجا و ان
بر ان حضرت نازل شد و مراد از اندک اینجا اندک اینجا اینست که نزول وحی بر ان پیغمبر قدری در مکان
و قدری در مکانی دیگر خواهد بود چون قران که قدری در مکه و قدری در مدینه و قدری در اسفار و قدری
در حضر نازل شد یا اینست که در هر شریعتی قدری با آن خواهد بود چون شریعت اسلام که متضمن شریعت ابراهیم و
موسی و عیسی است و نیز میفرماید بلغت دیگر سخن گوید یعنی غیر از عبری و همه قران بر پیغمبر ما واضح است و از
عبری مشکلتر است بجهت استعمال بر اعرابات و تصریفات و علامات که در عبری نیست و محتاج بعلم لغت
و صرف و نحو و معانی نیست و نیز میفرماید اینچه گوید آسایش است پیغمبر ما است که مبعوث است بملت سمحه
سهله همچنانکه خود تصریح فرموده اند و صدق همه از انحضرت ظاهر است اما چه خواهش ایشان نبود شنیدن
سخن آن حضرت یعنی گوشهای خود را میگرفتند و باین سبب رسید بایشان اینچه رسید از کشته شدن
و اسیری و نهب و غارت و نیز در همین سیمان از همین کتابست که میفرماید کی بلعوت صافا ابلاشان
احرت یدبر ال هاعام هزه یعنی بار دیگر بلغه و زبان دیگر با شما سخن خواهم گفت و بعد از
شعیا خدا با احدی بزبان دیگر سخن نگفت مگر جناب محمد صلعم چه انجیل نیز چون سایر کتب بزبان غیر عبری

بعد اندازه اندک

دیگر

بود علاوه براینکه نصاری انجیل را کلام خدا میدانند بشـــعیا پیغمبر با بر وقتها نیست که در سیمای انجیل

دو بر کتاب شعیا مذکور است و آنها اینست که هن عبدی اتماخ بو بحیری راصتا نفشی ناتتی روحی

عالاو مشپاط لگویم یوصی لا یصعق ولا یسا ولا یشمیع بحوص قولو قانه رصوص لا یشبر وپشتا کهها

لا یخبنا لامت یوصی مشپاط لا یکهه ولا یاروص عد یاسیم باارص مشپاط ولتوراتو ایم یحیلو

اینها نیز خبر است از علامات پیغمبر موعود یعنی اینک بنده من اعانت کنم او را برگزیده من پسندیده جان

من بدهم روح خود را براو شریعت برای قومها بیرون آورد و فریاد نکند و مرتبه بخود قرار نشنوانند را

به بیرون سخن خود را خورد شده را نشکند ... امور را نکند براستی بیرون آورد شریعت

ضعیف نشود و نکوبد تا بنهد بر زمین شریعت خود را و بگذارد شریعتها از جزیرها همه امیدوار باشند

و مخفی نماند که معنی شریعت بیرون آوردن آنست که شریعت تازه داشته باشد و نکوبد تا بنهد بر زمین

شریعت خود را دلالت میکند که مامور بجهاد باشد و امیدواری جزیرها بشریعت او دلالت بر مبعوث

بودن او بر تمام عالم میکند و صدق این بر پیغمبر ما ظاهر است چه صاحب شریعت تازه بود

و بر همه مبعوث بود و با کفار جهاد کرد و نکوبید تا ایشان را مسلمان کرد یا جزیه بر ایشان نهاد

و ضعیف نشد و در هیچ جنگی نگریخت و سلاطین صاحب شوکت را منقاد ساخت و با اینهمه مرتبه

بر خود قرار نداد بر خاک می‌نشست و بر خر برهنه ردیف سوار میشد با بندگان و مسکینان صحبت

میداشت هرگز صدا بلند نکرد و شریعت او باطراف زمین و جزیرها رسید و بر هیچ پیغمبری از

پیغمبران سابق صدق ندارد حتی عیسی چه بنص انجیلی که حال دارند شریعت تازه نداشتند و

مامور بجهاد نبودند و مبعوث بر کل نبودند همچنین بر ماشیح که یهود انتظار او را میکشند صدق

ندارد چه او را شریعت موسی میدانند و سفاهت بعضی از علماء یهود را ببین که چون دیدند بر هیچ ملک

صدق ندارد حمل کرده است ان را بر کورش مجوس که پادشاهی بت پرست بود که بعد از بخت

النصر

النصر همین بابل مسلط شد و بنی اسرائیل را رخصت رجعت بزمین کنعان داد و هیچ احمقی خود را باین امر فهم
میکند که کسی را که خدا برگزیده و پسندیده باشد جانشین خود گوید بر کافر بت پرستی حمل نماید نهم آنچه بانزده همان
سیمان انهما که اگر پیغمبر ما باید هاری شو بوت هینه بابو وحد اشوت ای مکید بتیرم تسمحنا آتمیع
ادخم ابرا انشا فدار بآود نوشیر و کدونای شیر حاراش تهیلاتیمه صیها دصیور دهیام ایم لوآیم
ویوش و هم بیشیو مید بر یعار او حصریم تشو قیدار یا رنو یوشو ساع مروش ها ریم ایصو حوبا
سیمو لدونای کاود اوت هی لاتو باآیایم یکید و یعنی اینک طایفه پیشینیان آمدند و اینک کاری
از امدن و ظاهر شدن بشما اعلام میکنم و بشنوانم مدح کنند از برای خدا مدح نو و تسبیح کنند
او را در اطراف زمین و دریاها و جزیرها و بیابانها و شهرها و خانها و مکانها که مسکن اولاد قیدار است
که پیغمبر ما [illegible] باشد ساکنان سرکوهها بلند آواز باید کنند و عزت از برای خدا قرار دهند و
تسبیح خدا را در جزیرها معلوم کنند و بعد از چند فقره دیگر میفرماید که الله [illegible] عیتیم ولو عورتیم
ناسوانی [illegible] بوشد [illegible] بسل ها اوم [illegible] لمجا [illegible] الوهنو یعنی این سخنان را که خبر دادم
البته خواهم کرد و بجا خواهم آورد پس شرمنده و سرنگون و روسیاه شوند انجماعت که پناه به بت میبرند و میگویند
به بتان ریخته که شما خدایان ما باشید و این فقرات صریح است در اینکه اسامی مدح و تسبیح نو بر پا شدن و ذکر
بلندیها فریاد کردن که اذان گفتن در بلندیها باشد و شریعت شامله جمیع اهل عالم او روئیدن تماماً از عرب
واولاد قیدار خواهند بود و بتها را خواهند شکست و بت پرستان روسیاه و سرنگون خواهند شد و قیدار پسر سمعیل ابراهیم
بود چنانچه در آخر پاراش حی ساراه از سفر براشیت توریت مذکور است و در لغت بنی اسرائیل قیدار را
عرب تفسیر میکنند و انطباق اینها بر پیغمبر ما ظاهر و واضح است بلکه دلیلی است صریح بر مطلوب بلکه طالب
حق را این دلیلی واضح دیگر نیست دهم آنچه بانزده همان سیمان انهما کتاب است و ان [illegible] بنست که
[illegible] شما عو [illegible] هبی تولیرا وت می عیو کی آیم عبدی [illegible] کملتاحی اشلاح می عیو

یم

کیم شولام وعیور کعود ادونای راوت ربوت ولو تشموع پاقوح اذنیم ولو ایشمع یعنی ای جماعت امین
وکور وکر بشنوید و ببینید که نیست ای کور کری مثل بنده که من بفرستم او را مسلم و فرمان بردار است
هر چیز را می بیند و میشنود نهایت نمیبیند ونشنید می انکارد و خدا میخواهد بسبب راستی او بزرگ کند کتاب را
و بعد از آن میفرماید وهو عم بازوز وشاسو پیج بحوریم کولام او بتیم کلاتیم هحبا او هایو لاوزون
مصیل مشیشا وان اومر هاشوی بلخم یازبن ورب یقشیب وایشمع لناحو یعنی این قوم بنی اسرائیل هم
تاراج شده و غارت شده و پریشان احوال و مبتلا افتاده یعنی اسیر شوند و جوانان ایشان در خانها پنهان
شوند و غارت کرده شوند و خلاص کننده برای ایشان نباشد و نباشد کسی که شفاعت ایشان بکند کیست
در میان شما که این را بشنود و گوش کند و انتظار کند با خرین و صدق این فقرات مر پیغمبر آخر الزمان در نهایت
وضوح و ظاهر بود او را زمان امین بیرون آمدن او غالب ظاهر و مسلم بود او و مسلم دلیل این در فقرات آخر
بیان شده مصداق حال بنی اسرائیل است در ظهور اسلام چه غارت و قتل شدن ایشان عظیم و شفا نکردن کسی
ایشان را در مقدمه قتل بنی قریظه در است ظاهر شده چنانچه در تواریخ و سیر مسطور است و مراد از آخرین
که میفرماید کیست که بشنود و اطاعت کند با خرین همان آخرین است که در اول وحی مذکور شد که پیشینیان
آمدند اینک آن پیش از آمدن بشما اعلام میکنم یازدهم آنچه در سیمان چهل و چهارم کتاب
شعیا است و ترجمه آن اینست که از برای اشاره بسوی خاتم الانبیا میفرماید که اینست بنده من که من او را
خواهم گرفت و اینست حبیب من که روح خود را در بالای او قرار داده ام ایشان کسی که خبر قیامت را
بعجم خواهد داد و انطباق این اوصاف بر پیغمبر آخر الزمان در کمال وضوح است دوازدهم آنچه در بیان
پنجاه سیم کتاب شعیا مذکور است در وصف پیغمبر موعود که میحمل نفشو بحیر اسباع بدعنو بصدیق عبدی
لاو دیم وعونوتام هو ایسبول لاخیم احلق لو باربیم وات عصومیم یحلق شالال یعنی از نقد بحفا
بکشد خودش برمی بیند که سیر شود و در عقل و دانش خود ان معصوم بندگان من نیکو کار خواهد ساخت

امت بسیار را و کنا ما ناینان را بد وش خواهد کشید کرت و با بن جهت منوکلا بسبا با خواهم داد و غنیمتها را
که از کفار خواهد کرفت بد خواهد کرد و کناهان بدش کرفت کنا به از شفیع بودن و ما صل این مجموع بر سعیر
آخر الزمان و عدم انطباق آنها بر دیگری واضح است سیزده هم آنچه در سیمان بیست و پنجم کتاب شعیاست
که اکثر این کتاب اخبار از امور آینده است مذکور است که خدا بتعالی میفرماید عل کن بجید و حاعم عاذ
قریت کویم عاریسم بیبر او خا یعنی انکسی که از برای همین خاطر قوم بزرکی تو را عزیز خواهند داشت و بعضی
خواهند کرد و شهر جماعه قوی ز تو خواهند ترسید کی ها بیتا ما عوز لدل لما عوز لا و بویص لو محسه
مبذء رم صل محو وکی روح عارنیم کقیم تیر یعنی تو هستی خواهی بود از برای درویش و نقویه از براق
مسکین درنجی که پامال شده باشند پناه خواهی بود از کرد باد و سایه خواهی بود وقت شدت که ما کرد
باد چون سیل خواهد بود که نفس جبوارانند نیو دیده چند یاسود دیکر میفرماید کی تا نهج اذونای باهاب
هرونا دوش هوا و تحاوکی دوش متبن به و بهد هشنا پرس یا آداد نعر بو کا شر بیاوس هستوح
لیسحوت و هیش بیل کمو انوصم ادبوتیا دا اومید مهکیکا و حوموت تحاهشح هیدش بیل هیکیع لا ارص
یعنی اینست ته ست قدرت خدای که در زیر او خواهند شد شهرها پس شهر هوادر را در کتاب کانو بین کفته شهری
قدیمی است که از عراق عرب که در لب آب است و بنابراین مراد مداین تختگاه سلاطین عجم خواهد بود و بعضی دیکر
بو کلا یا بیت هو خیبر با این تفسیر کرده اند و آن شهر از قبل کاه و تدبیر کردن خود خواهد شد پس خواهد کرد
دستهای خود را در آن شهرها چون کسی که در وقت شنا کردن دست خود را پهن میکند و صاحب
بزرکی آن شهر را پست و خفیف خواهد کرد و دستهای او را کوتاه خواهد نمود و آثار بلند ابواب
آن شهر خواهد افتاد و سرنکون خواهد کرد بدرو زمین تا آنکه پامال شده از قبیل و غبار زمین
شوند حال ای منصف نظر کن ببین این اوصاف بجز محمد بن عبد الله ص کسی صادق آید چه قوم عرب که
بزرکتر بن اقوامند او را ستایش کردند و شهرهای پر حصن چون شام و مداین از او ترسیدند

و بعد از

و بعد از شعیا هیچ پیغمبری که زبان او و دین او اقرار کرده نبود و او بود که فرمود نصرت بالرعب و قوه در دلش
و تقویه مسکین و پناه بودن و پناه بودن آن حضرت از برای بیابانها ظاهر است و تا حال هیچ پیغمبری چنین
بعد از شعیا برنخاسته و اما آنچه بیان کرده است در آن حضرت چه شهرها این را امتان کوفتند و پست و خراب
کردند دست خود را در آنجا بعضی نموده اند شرفات ایوانان شهر در شب میلاد آن جناب افتاد چنانچه صاحبی
کاشانی در وصف آن جناب گفته شعر شد از اعجاز مولودش همایون تو در عالم شکستها بپیدا بشد اینک ازو اینها
نه زمین دریا و خشکی دریاچه ساوه خمود نار آتشخانه کسری بیست و هم چهارده هم انچه در سیمان نیست بکم
کتاب شعیا است که میفرماید کی کوامر الی ههمد اشر یکید وراه اتشر [illegible] یاراشیم وخجوق یحب کاما
وهیق شیب قشب رب قاشب و بیقرا اریه [illegible] اذونای [illegible] عومد تامید یومام و عل مشمرتی
انوخی نیسا کل هللوت شعیا میفرماید که امر شنیدنی بمن گفته شد که برو کسی [illegible] که هرچه ببیند بگوید
آنکس دید عراده و دو سواره یکی بر الاغ و دیگری بر شتر سوار و نیک نظر کرد شیر فریاد میکرد که [illegible]
دین خدا کردند و شب حراست ایستاده ام الاغ سوار اشاره بحضرت عیسی است و شتر سوار بحضرت رسول صلی الله
الغالب علی بن ابیطالب است و در کتاب عیون اخبار الرضا مرویست که حضرت امام رضا ع بشخصی از نصاری
۲۱ فرمود که شعیای پیغمبر در کتاب خود گفته است که رأیت راکبین اضاء لهما الارض احدهما علی حمار والآخر علی بعیر
یعنی دیدم دو سوار یکی بر خر سوار بود و دیگری بر شتر راکب خر عیسی و راکب شتر محمد است و حقیر در این خصوص
با بعضی از علمای یهود سخن گفتم بعضی از ایشان گفتند راکب حمار ماشیح است و راکب شتر را نمیدانیم کی هست
پیغمبری از بنی اسرائیل بوده و لیکن دیگری از ایشان گفت ما انچه از اکابر خود شنیده ایم اشاره به محمد بن عبد الله است
که از بنی اسمعیل مبعوث خواهد بود علی ای حال این دلیلی است واضح حضرت امام رضا ع بعد از حدیث مذکور
با ان نصرانی فرمود که حضرت یحیی خود نیز این شهادت را داده که میگوید در انجیل که حقا اقول لکم
انه لا یصعد الی السماء الا من نزل منها الا راکب البعیر خاتم الانبیاء فانه یصعد الی السماء و ینزل

یعنی

یعنی حق این است که با شما میگویم بالا نمیرود با آسمان مگر کسی که پایین آمده باشد از آسمان مگر پسر مرد که خانم فته معروفست

بدرستیکه او بالا رود با آسمان و پایین آید مخفی نماند که این عبارت در انجیل یوحنا مذکور است و چون ما لفظ بموم در لکن

فی الجمله تحریفی نموده‌اند چنانچه مذکور است که عیسی فرمود تا حال از زمین بشما خبر میدهم و قبول نمیکنید خبرهای آسمانی را

چون قبول میکنید بدانید که هیچکس با آسمان بالا نمیرود مگر آن کسیکه از آسمان پایین آید که او ابن آمینش است که حالا

و بالفعل در آسمان است و ابن امینش ظاهر است که مراد ابن امنه باشد چه در لغت ایشان در آخر اسم سین داخل

میکنند و امینش در لغت ایشان بمعنی مرد نیز هست یعنی پسر مرد و مترجمین انجیل باین معنی تفسیر کرده‌اند باز در هم

ابجد مزمور چهل و پنجم زبور حضرت داود است که میفرماید احکو حربنا آلبارخ کی بوم موذا و هدار خا یعنی

ای زهمکس شجاعتر شمشیر خود را بر ران خود ببند بعد از چند کلمه دیگر میفرماید حیصا بشونیم عمیم تحتا یعنی

ابیلو بلوا یو هلخ یعنی ... تو جمعی خواهند افتاد و تیرهای تو تیز است در دلهای دشمنان پادشاه

بعد از چند فقره دیگر میفرماید بنوت ملاخیم بیقروتا نیصوا اشکل لیمینا بکتم اوفیر یعنی بنشیند دختر پادشاه

دست راست تو و استقلال او از آنست که دختر پادشاه است پس بعد از چند فقره دیگر میفرماید تحت ابو

تاهیو بانخا تشیتمو لساریم بکل هاآرص یعنی بعوض پدرها در فرزندان خواهی داشت و ایشانرا خوا

کرد در کل روی زمین تا اینکه بعد میفرماید همگی امتها بنو اقرار خواهند نمود و انطباق این فقرات بر وصی سید

کاینات از اوضح واضحات است چه او شجاعترین مردم بود و شمشیر خود را بت و جمعی بسیار در زیر دست او افتاد

و تیرهای او بر دلهای دشمنان پادشاه که پیغمبر آخر الزمان باشد نشسته تیز بود و دختر آن پادشاه بر پهلوی او نشست

و فرزندان داشت که همه وصی و صاحب اختیار بودند در کل روی زمین و بواسطه وجود فرزندان او و نشر محامد و مفاخر او

همه امتها با او اقرار نمودند و نمایند در ظهور حضرت صاحب الامر علیه السلام شاهد هم آنچه در مزمور پنجاه نهم

زبور است که ابتدای آن اینست کیلو بحار رفین واسا لو متنی عالی هقدل و اسانو بیتمونو و انی انوش

کمرکی الوف ادم بو دمائی اشر محدا و نمتوق سوتو بیب الوهیم نعلخ براغش یعنی انکه بیاید خواهند کفت

کمرکاه

که هرگاه دشمنی من بدی بمن رسد بگفت البته فلان منهم بود و اگر میکاه من انداختی بدست دشمن خود را ازادی بو نسیتم اما
تو محرم میح و سرداری نخوشنامی که همراه من خورشها خورد و بایکدیگر در خانه خدا میکردیم بعد از ان فقرات
میفرماید که ترجمه انها اینست که ای خدا بسیار اخلاص کن روح مرا از انانکه بمن نزدیکی میجویند زیرا که ایشان
انها جمع کشته همراه من میباشند از خدا نترسیدند و کتاب ترا باطل نمودند سخنان او را در بار الحق تغییر دادند اما
تو که خدای منی او را در چاره عذاب الهی انداخت زیرا که قاتلان و منافقان روزهای خود را ضعف نخواهند نمود
و من از صاحب امید ادم و تفسیر این فقرات را بنحو مذکور بعضی از مفسرین بوین جبر نموده والی را تفسیر بعلی ع نموده
چه بسا عین را بالف بدل میکنند چنانچه از عاموس با اموس و از عامر با امر و از کنعان بکنعان تعبیر نموده اند و بنا
بر این صریح در مطلب میشود و مراد از محرم سر اینکه یکی از خلفای ثلث است که مکی و مکرر با خدا آمد
پیغمبر بسیار بوده و محرم در خانه او بوده اند چه بعضی پدر زن و بعضی داماد ان حضرت بوده اند احکام کتاب خدا را تغییر دادند
و دو بار سولی را ند حضرت با علی تغییر دادند و دیگر الی ما بعد زنیو نفسیر نمود واضح است که این معنی
مطلقا ربط بمقام ندارد و بعضی از علمای عجم این فقره که مضمون این لفظ است اسقاط نموده اند و بنا بر این هم
فی الجمله اشاره خواهد بود هفده هزار و مضمون فقره هفتم بود میفرماید در شان پیغمبر انبیاء علیهم السلام
سوره و صد مختلفا بحون کبرا و یعنی ماید ابر بها در بیا و خواهد بود و مقصد این انت که متواتر است
که بچشم ابری در بالا حضرت رسول بود و بجرای هب بهین علامت ان حضرت را شناخت و مؤید این مطالب الخبر در
صد و بیست بکسست که میفرماید بود ماهشمش لو یکسکا و بارح و لا ملا یعنی افتاب در روز و ماه در شب نور
نخواهند سوزانید بر فی الجمله اشاره بان حضرت است انچه در بعد از صد و بیستم است که میفرماید انچه ترجمه
ان اینست که پیغمبر موعود میفرماید که بر غریبی من که بطول انجامید ساکن شدم با انانکه در عربستان هستند
یا بر بها هیچ هم در هر دو صد و بیست هفتم میفرماید بکیع کفتا کبوحل اشرخا دتولاخ اشتخا
ککنعن بتو بیا برکت بنجا با لحا کبشلیم ذتم سا ولو لشو کلا نخا تا اینکه میگوید او در با نیم لبا نخا شالوم

این فقرات مطابق است با احوال حضرت امیر المؤمنین علی بن ابی طالب یعنی زن کف دست خود را خواهی خورد
و زن تو مثل درخت انگور میوه دهنده است در کنج خانه تو و فرزندان تو مثل نهالهای درخت زیتون اند در دور
سفره تو خواهی دید فرزندان فرزندان خود را عدالت کننده در اسلام تا اینجا بعضی از مفسرین تفسیر نموده اند
و در نسخه زبور که حقیر دیدم بعد از لفظ شالوم نوشته بود علی اسرائیل و معنی چنین خواهد بود که خواهی دید
فرزندان خود را اگر اسلام را بر بنی اسرائیل ظاهر کنند والله سبحانه اعلم و تعبیر از فرزندان او بنهالهای درخت
زیتون دلیل قویست بر مطلب چه در احادیث شجرهٔ زیتونه که در آیه مبارکه نور است و زیتون را به حضرت
فاطمه تفسیر نموده اند نوزدهم آنچه در زبور بیست و دوم داود علیه السلام است که پیغمبر ما باید لاما
ماد اقشیم بوییم اول او نیمیم جقو بیت یصوملخ ارص و قنو نیم نوسک باحت عل ادونای و عل
مشیحو ننقات موسر و تمو نشلیخا می متنو اعر و و تمو یعنی چرا قبایل و طوائف جمع شدند
و اجماع کردند و خیالهای هیچ کردند و پادشاهان زمین و سرکردگان با هم اتفاق نمودند و مشورت
کردند بجهت دشمنی صاحب و تعیین کرده شده از جانب و زیرا که گفته اند باید احکام ایشان را ننا
کنیم و دین ایشان را از خود دور نمائیم تا اینکه بعد از فقرات دیگر پیغمبر ما باید مشتمل می شنی و آتنا گوئیم
نحلا تیخا واحوز اتخا امن ارص تروعن بشبوت برزل کیکلی یوسر تنفصم یعنی بطلب از من و من تو را خواهم
داد امتها را و در تصرف تو همه انتهای زمین خواهد بود پس ایشان را بچوب آهنی یعنی شمشیر حکومت خواهم
کرد و از قبیل ظروف کوزه گری همه ایشان را خواهی شکست و بعد از این فقرات میگوید پس میگوید اینجا ترجمه اش
اینست بنا بر دشمنی تو از راه حق گمراه شدند و درباره تو حیلها بکار بردند و اجماعها و خیال کردند و صدق
این فقرات بر پیغمبر آخر الزمان و تعیین کرده شده از جانب و که وصی او باشد در نهایت وضوح است و السلام
بیستم دویم آنچه در مزمور صد و نهم زبور است که پیغمبر ما باید بنجهت آنکه پیشوا دیگر باید که
او لاهو... نباشد و نمی تواند شد این مگر پیغمبر آخر الزمان چه قوم یهود و نصاری عیسی را مشیح را از اولاد

هرون میدانند بیست و پنجم آنچه در کتاب صفنیا پیغمبر مذکور است و آن پیغمبریست از آل داود که در
اواخر بیت المقدس اول مبعوث شده و در پیشانی اول آن کتاب مذکور است فقراتی که ابتدای آنها اینست که
قارب یوم ادونای هگادول قارب و اومهر ماود یعنی نزدیک شد روز خدا و در آن روز تلخ خواهد
بود و دلیر مضطرب خواهد شد و آن روز دلتنگی و پریشانی احوال و گرد باد و صدای عظیم خواهد بود
در شهرهای معموره و کنگرهای بلند و مردم چون نابینایان راه خواهند رفت جهة عصیان خدا و ریخته میشود
خون ایشان در زمین و بدنهای ایشان مثل سرگین پایمال خواهد شد نقره و طلای ایشان را خلاص انها
نخواهد کرد و در پیشانی سیم آن کتاب فقره مذکور است که خلاصه ترجمه آن اینست که بجهة جمع کردن همه قومها
بر شریعت خود پادشاهان از هر طرف کم [illegible] بر ایشان و گرمی خشم من [illegible] همه را و بعد از آن
فقره میفرماید کی از اهفخ ال عمیم سافا برورا لقرء کولام بشم ادونای لعابدو شخم احاد یعنی آن وقت
برمیگردانم بقومها لب پاکیزه برای خواندن جمله ایشان بنام خدا و عبادت کردن ایشان بیک روش
و واضح است که در دولت و نبوت پیغمبر آخر الزمان بود که شهرهای معموره بجهة عصیان خدا خراب شد و
خونهای ریخته شد و همه پادشاهان بر طرف شدند چون پادشاهان عرب و عمان و عجم و روم و شام و هند و مصر
و هم برای این بود که همه قومها بر شریعت خدا جمع شوند بعد از آن برگشته شد بهمه قومهای ایشان لبهای
پاکیزه بواسطه اسلام تا جمله خدا را بخوانند و عبادت همه بیک روش است بیست و ششم آنچه در پیشانی
دویم کتاب ملاخی پیغمبر است چه در آنجا قبل از این فقره که بحرنت ادونای لا [illegible] و عزماها
یعقوب و مکبش منحاه لادونای صباوت فقراتی میفرماید که ترجمه اش اینست که ای بنی اسرائیل شما گمراه شدید
و از راه راست بیرون افتادید گمراه کردید بسیار را در شریعت و تباه کردید شرط لاوی را و من قرار دادم
از برای شما خواری و مذلت را نسبت بجمیع طوایف زیرا که شما نگاه نمیدارید طریقه مرا و چشم میپوشید
در اجرای شریعت من و بعضی را بر بعضی ترجیح میدهید بیست و هفتم آنچه در کتاب ملاخی است که

ابنا

این فقرات مطابق است با احوال حضرت امیر المؤمنین علی بن ابی طالب یعنی زن کف دست خود را خواهی خورد
و زن تو مثل درخت انگور میوه دهنده است در کنج خانه تو و فرزندان تو مثل نهالهای درخت زیتون دور
سفره تو خواهی دید فرزندان فرزندان خود را عدالت کننده در اسلام تا اینجا بعضی از مفسرین تفسیر نموده‌اند
و در نسخه زبور که حقیر دیدم بعد از لفظ شالوم نوشته بود علی اسرائیل و معنی چنین خواهد بود که خواهی دید
فرزندان خود را که اسلام را بر بنی اسرائیل ظاهر کنند والله سبحانه اعلم و تعبیر از فرزندان او بنهالهای درخت
زیتون دلیل قوی است بر مطلب چه در احادیث شجرهٔ زیتونه که در آیه مبارکه نور است و زیتون را به حضرت
فاطمه تفسیر نموده‌اند نوزدهم از مزمور دوم داود علیه السلام است که پیغمبر ما بدلالت
ماد اقشیم بو ییم اول او ییم بحقوریق بیت یصو ملخ ارص و زنیم نوسد باحت علی ادونای و علی
مشیحو ننقات موسر و تمو نشلیخای مشنوا عرو یعنی چرا قبایل و طوائف حزو شدند
واجماع کردند و خیالهای هیچ کردند و پادشاهان زمین و سرکردها با هم اتفاق نمودند و مشورت
کردند بجهت دشمنی صاحب و تعیین کرده شده از جانب او زیرا که گفتند باید احکام ایشان را از ما
کنیم و دین ایشان را از خود دور نمائیم تا اینکه بعد از فقرات دیگر پیغمبر ما بدلالت مشنی و آتنا گویم
نحلاتیخا و احوزاتخا امنی ارص تروعم تشوت برزل کیخلی یوسر تنفصم یعنی بطلب از من و من بتو خواهم
داد امتها را و در تصرف تو همه انتهای زمین خواهد بود پس ایشان را بچوب آهنی یعنی شمشیر حکومت خواهی
کرد و از قبیل ظروف کوزه گری همه ایشان را خواهی شکست و بعد از این فقرات میگوید پس میگوید که غیر از
اینست بنابر دشمنی تو از راه حق گمراه شدند درباره تو حیلها بکار بردند و اجماعها خیال کردند و صدق
این فقرات بر پیغمبر آخر الزمان و تعیین کرده شده از جانب او که وصی او باشد در نهایت وضوح است والسلم
بیست و نهم از مزمور صد و نهم زبور است که پیغمبر ما بانچه ظاهر از آنست که پیشوای دیگر باید که
او لا محاله نباشد و نمی تواند شد این مگر پیغمبر آخر الزمان چه قوم یهود و نصاری عیسی ما شیح را از اولاد

هرون میدانند بیست وسیکم آنچه در کتاب صفنیا پیغمبر مذکور است وان پیغمبر بیست از آل داود که بعد
او اخر بیت المقدس را ولم مبعوث شده ودر سیم اول ان کتاب مذکور است فقراتی که ابتدای انها اینست که
قارب یوم ادونای هکادول قارب وامهر ماود یعنی نزدیک شد روز خدا ودران روز تلخ خواهد
بود دلیر مضطر خواهد شد ودران روز دلتنگی وپریشانی احوال وگرد باد وصدای عظیم خواهد بود
در شهرهای معموره وکنگرهای بلند ومردم چون نابینایان راه خواهند رفت جهة عصیان خدا وریخته میشود
خون ایشان در زمین وبدنهای ایشان مثل سرگین پایمال خواهد شد ونقره وطلای ایشان را خلاص انها
نخواهد کرد ودر سیم ان کتاب فقره مذکور است که خدا میفرماید ترجمه‌اش اینست که بجهة جمع کردن همه قومها
بر شریعت خود پادشاهان را برطرف کنم بریزم غضب خود بر ایشان وگرمی خشم من بسوزد همه را وبعد از آن
فقره میفرماید کی از اهفخ ال العمیم سافا بروره لقرء کولام بشم ادنای لعابدو شخم احاد یعنی انوقت
بر میگردانم بقومها لب پاکیزه برای خواندن جمله ایشان بنام خدا وعبادت کردن ایشان بیک روش
وواضح است که در دولت وبعثت پیغمبر اخر الزمان بود که شهرهای معموره جهة عصیان خدا خراب شد و
خونهای ریخته شد وهمه پادشاهان برطرف شدند چون پادشاهان عرب وعجمان وعجم وروم وشام وهند ومصر
برای این بود که همه قومها بر شریعت خدا جمع شوند بعد از ان برگشته شد همه قومهای ایشان لبهای
پاکیزه بواسطه اسلام تا جمله خدا را بخوانند عبادت همه بیک روش است بیست ودویم آنچه در سیم
دویم کتاب ملاخی پیغمبر است چه در انجا قبل از این فقره که بحرت ادنای لا ایش آشر یعسنا وعنه ماهله
یعقوب ومکیش منحاه لادنای صباوت فقراتی میفرماید که ترجمه‌اش اینست که ای بنی اسرائیل شما گمراه شدید
واز راه راست بیرون افتادید گمراه کردید بسیاری را در شریعت وتباه کردید شرط لاوی را ومن قرار دادم
از برای شما خواری ومذلت را نسبت بجمیع طوایف زیرا که شما نگاه نمیدارید طریقه مرا وچشم میپوشید
در اجراء شریعت من وبعضی را بر بعضی ترجیح میدهید بیست وسیم انچه در کتاب ملاخی است که

ابدا میفرماید کی هِن هیوم با بوعر کتنور وهایو کل ذدیم وعُسِه رشعا یعنی زمانی خواهد آمد
که چون تنور آتش گرم باشد وجمیع منکران وستمکاران مثل ذره خواهند بود پس میفرماید در این روز ایشان
خواهند سوخت بنحوی که نخواهد ماند از ایشان ریشه ورگی وطلوع خواهد نمود بشما اگر از من بترسید آفتاب
عدالت وشفا در زیر بال او خواهد بود پس بعد از چند کلمه میفرماید هِنه آنوخی شولح لاخم ات الیا هنا
وی لفنی بو یوم هکادول وهنورا یعنی در آن روز عظیم خواهم فرستاد ایلیا را مخفی نماند که محل مطلب از این
کلام فرستادن ایلیا است چه مراد از او علی بن ابیطالب است چنانکه در احادیث تصریح شده وایلیا بمعنی
علیا است وهمین ایلیا است که جمیع امتها در انتظار او بوده اند چنانچه در انجیل یوحنا مذکور است
که چون یحیی آمد یهود علمای خود را نزد او فرستادند که آیا تو ایلیائی گفت من ایلیا نیستم ودر همان
انجیل است که عیسی فرمود ایلیا خواهد آمد حال اینکه در آنوقت یحیی آمده بود وآنچه
بعضی دیگر میگویند که مراد الیاس است نیز غلط است چه الیاس در قریب بزمان داود آمده بود
وملاخی در قریب بزمان حضرت عیسی بوده است پس فرموده بوده است که الیاس آمده بوده است
وبالجمله بملاحظه اینها وآنچه ملک حضرت امیر المؤمنین ع فرموده که منم ایلیا تشکیکی باقی نمی ماند که مراد
آن حضرت است ومیتوان این خبر را اخبار از زمان ظهور حضرت صاحب الامر گرفت چه در آن روز وپیش از آن
ظهور حضرت صاحب حضرت علی ع بدنیا خواهد آمد چنانچه احادیث ما بران متفق است پنجم
آنچه در سیم اسیم کتاب عاموس پیغمبر مذکور است در آنجا میفرماید خدا کی لا یعسه ادنای دابار کی ام
کالا سدو ال عبادا وهنبیا یعنی نمیکند خدا چیزی را مگر اینکه آشکار میکند سر آن را از برای بندگان
خود بعد از آن میفرماید آنچه ترجمه اش اینست که من قرار داده ام از برای شما ای بنی اسرائیل موسی ونظیرا
بیغمبری طایفه بنی اسرائیل که دیگر پیغمبرند واواره شوند از آن زمین ودیگر برپا مانده نباشد
از برای ایشان مخفی نماند که آنچه را این پیغمبر خدا در این کتاب وآنچه گذشت در سیم تقیم ملاخی نازل شده

ازقرار

از قرار دادن خداوند عالم خواری و مذلت بنی اسرائیل را نسبت بجمیع طوایف و افتادن ایشان بسوی عسکر
هر کز بر نخیزند و آواره شوند بواسطه پیغمبر آخر الزمان شد چه هر کز نشد که همه بنی اسرائیل نسبت بجمیع طوایف
ذلیل شوند و دیکر بر نخیزند همانستکه خدای سبحانه در قرآن عظیم از آن خبر داده چنانچه میفرماید و ضربت
علیهم الذلة والمسکنة الآیة پس پیغمبر آخر الزمان موجب ذلت و مسکنت ایشان شده از جانب خدا و
خبر قرآن موافق اخبار سایر کتب انبیا است و مصداق اینها نمیتوانند شد زمان عیسی ع باشد و نه مشیح
که یهود منتظر او بند چه هر دو از بنی اسرائیلند و ذلت ایشان عین عزت بنی اسرائیلست بیست و پنجم آنچه
در سیمان هشتم کتاب عاموس است میفرماید هیلخوشنی ایم یجداب پلتی ایم نوعادو هیشعق اری بیعر وطرف
اِنلو هیتی کفیر قولو میم عونا تو بیلتی ایم لاخاذ یعنی ... دانوقت آنچه میخواهند مشود
نتوانند بجا آورند میتوانند بود شیر در میدان صدا کند بی آنکه فتح نماید و شیر بچه در خانه خود صدا کند
و چیزی بدست نیاورد تا اینکه بعد از چند فقره میکوید شیر صدا خواهد نمود و شیر کیست که نترسان شود و ظاهر
آنست که مراد از دو که همراه میباشند محمد و علی باشند و شیر اشاره بعلی ع باشد که اسم او حارث و حیدر
و غضنفر است که هر سه بمعنی شیر اند بیست و ششم آنچه در سیمان دوم کتاب حیقوق است که میفرماید
ویعنئی ادونای ویومر کتوب حاذون وبائر عل هلوحت لمعن یارو من قورا بوکی عود حازون
لمعد ویافیح لقص ولا یخزب ایم یتمهمه حکه لو کی بوء یابوء ولا یاحر هین عوفلا لا یاشرا
نفش وصدیق با مونا یحیی یعنی بنویس وحی را و واضح بنویس بر لوحها از اینجهت که آسان باشد بر قاری
خواندن آن که پیغمبری بوعده هست که کفتکو کند از انجام و دروغ نکوید اکر دیر کند امید و ار باش
بآمدن او که البته آمدنی است و دیر نمیکند هر که سخت روی کند با او شایسته نباشد جان او با او و مرد
صالح بحجهة ایمان آوردن باو زندکی کند مخفی نماند که صدا این پاسوقها بر پیغمبر آخر الزمان نهایت وضوح دارد؟
چه او خبر از انجام که قیامت باشد داده که پیشتر از کتاب او منحصر ذکر قیامت و احکام آخرتست و تفصیل

امور آن عالم و تمام مردم را دعوت باخرت میفرمود و فی الحقیقه گفتگوئی بغیر از اینکه باید سفر آخرت را درست
کرد نداشت و هیچیک از انبیاء بنی اسرائیل حتی عیسی خبر از کیفیت انجام نداده‌اند و نفرموده‌اند که امور عالم
و آدم بکجا خواهد انجامید و نمیتوانند ماشیح باشد چه فرموده دیر نمیکند و ماشیح بنا بر قول ایشان متصل بقیامت
خواهد بود و بالجمله احدی غیر از پیغمبر آخر الزمان نمیتوانند صادق باشد و از این جهت است که مفسرین و علمای
یهود بسیار حیران شده‌اند بعضی واگذاشته‌اند و هیچ نگفته‌اند ابن عزرا گفته در وقتیکه مشیة الله قرار
گیرد آن نبی ظاهر خواهد شد و متقدمین ایشان در کتابی که آنرا میکویند در خصوص این پاسوق نهاد
بسیار گفتگو کرده‌اند و نتوانسته‌اند که کسی منطوق کند آخر بزبان عبری عبارتی گفته‌اند که ترجمه‌اش این است
که این ابر سوراخ میکند فرو میرود تا قعر دریا بعد از ایشان مفسر دیگر که او را رشی گویند گفته آنچه ایشان
گفته‌اند که سوراخ میکند فرو میرود تا قعر دریا زیرا چنانچه قعر دریا پایان ندارد همچنین فهمیدن این ابر
پایان ندارد و دروغ گفته چه تحقیق را که کرده از بیست و هفتم پاسوق است که در سیم باب سیم کتاب
حبقوق است و آن اینست که میفرماید الوه متیمان یابوء وقادش مهر پاران ثلاه کیسا شامیم
هدو وتهلاتو مالءا آرص یعنی رحمت خدا بر پیغمبر معصوم از جانب جنوب خواهد آمد و خاص از
کوه پاران همیشه خواهد بود و خواهد پوشانید آسمانها را شرافت و ستایش و صلوات او پر خواهد کرد
زمین را در جانب جنوب بودن مکه معظمه که محل بعثت پیغمبر آخر الزمان است نسبت به بیت المقدس
که مکان نزول وحی بر حبقوق ظاهر است و دانستیکه پاران هم در مکه است و همیشه بودن عبادت از
دوام شریعت او و پوشانیدن آسمانها را شرافت او با اشاره بمعراج باشد و پر کردن ستایش و صلوات او
زمین را با اشاره بمبعوث بودن او بر تمام خلق است یا خبر از ذکر نام او و مکرر بانها و صلوات بر او در اذانها
و اقامها و نمازها و خطبها و در سایر اوقات در منابر و مساجد و محافل و غیر اینها و بعد از این
پاسوق است که ترجمه‌اش اینست که او از قبیل نور است و شاخها در دست او است و پنهان خواهد بود شجاعت

اودر

او در پیشاپیش او مرگ خواهد رفت واین اشاره بجهاد است چنانکه مرگ کفار در پیشاپیش ایشان
میرفت پس فقراتی چند میفرماید را آوخا یا احیلوها ایم رذم منیم عاوار شمش باخ عامد زود و
لالاو رجیحا بهلخو لنوقر برق حنیسحا برنعم تصعد ارض باف یا دوش کویم یاصاتا لیشع عجا
ات مشیخا ماحصنا دوش میپبیت داشاخ عارف و تبوع عد سوار ضلا یعنی چون تو را ببر مند
کوهها ترسناک شوند ودریا چو خشک شود وآفتاب وماه اطاعه کنند بنوبتیرهایتو ودر روشنی نیزه تو
براه خواهند رفت وخشم تو زمین را پایمال خواهد کرد وبیرون آیی بجهة خلاص امت همراه وصحیح خود وبکشی
سر کرده خانه ستمکار را وخالی کرده بتها ازان را از پایین تا بالا ولعن کرده بنابجهها او ترسیدن
کوهها یا مراد پادشاهانست چنانکه بعضی گفته اند یا اهل کوهها وخشک شدن دریا چرخ واضح است
چه بعمولوها بون آنحضرت دریا چو سار خشک شد اطاعه آفتاب وماه ظاهر است که اشاره برد شمس است
وشق قمر و بجناب محمد علی قمر شد وتیر ونیزه او باعث فتح دین وروشنیها الرشد وصدق همه
در غایه ظهور است ملاحظه کنند این عبارات ببینید که اول کسی که بان حضرت ایمان آورد وصی او بود
پس همراه بیرون آمده بیست وهشتم آنچه در بیستم چهارم از کتاب زکریا علیه السلام است که ابتدای فرماید
آوم الاو مش هرتیم هاعل علیهم همنوا وعل سمولا ویوم الکشن بن هبصها رها عومدیم
علماذون کلها ارض یعنی حضرت زکریا در عرش نوری دید ودر دو طرفان نور وشمع روشن دید
از جبرئیل پرسید که این دو نور ودو زیتون چیست جبرئیل گفت اینها دو فرزند الهی اند که ان الی داماد
واجب الاطاعه کل ری نمیشت درخت اوایستاده خدمت میکنند وبعد ازان میفرماید آنچه ترجمه اش
اینست که زکریا نظر بالا کرد کتابی دید که پرواز میکند از جبرئیل پرسید که این چیست گفت
این کتابی است که ظاهر خواهد شد بتمام روی زمین بجهة آنکه دیوان هر دزدی چنانچه آنجا نوشته
بشود ودیوان هر کسی که قسم دروغ بخورد موافق آن بشود وخدا آن کتاب را بخانه هر دزد وهر کسیکه

قسم دروغ بجوید خواهد فرستاد و ظهور این فقرات در مطلب و اثبات نبوت جد بزرگوار آن دو شمع و حقیقت قرآن

که حاکم میان دزدان و دروغ گویان گشت و اغلب قسم بان میخورند مانند سوزن روشن است بلکه در نسخ کتاب ذکریا

که حقیر دیدم لفظ الی را ساقط کرده بودند و همین لفظ هبه بها راست چنانچه نوشته شد و هبه بها بمعنی داماد است

پس معنی آن میشود که گفت این دو فرزند داماد واجب الاطاعه کل روی زمین است بنابراین هم کفایت میکند

چه حسین دو فرزند داماد محمد بن عبد الله اند مستند علاوه بر اینکه ماصدق دو فرزند چنانچه در قرآن و احادیث

رسیده همان حسنین اند و فرزند امادی بجز قرآن چنین کتابی ظاهر نشده و وعده ظهور هم داده نشده

و عیسی مشیح که نصاری بهود آمدن ایشان را میگویند نه چنین دو فرزند دارند و نه صاحب کتاب تازه در رجعت

خواهند بود و در انجیل حالا هم مطلقا دیوان [illegible] نیست بیست و نهم انچه در سیمان

سیم کتاب ذکریا است که میفرماید [illegible] یعنی من خواهم فرستاد بنده خود را که از

سمت مشرق ظاهر میشود و در سیمان ششم میفرماید [illegible] واصماح ای بانات اهل

اذونای یعنی همانا بنده مشرق من اسم او مشرق باشد و در زیر قدمها او بیت الله بنا گذاشته شود نظر کن ای طالب

حق که بعد از ذکریا پیغمبری بجز عیسی بنا مد او و در بیت لحم متولد شد که از قرای بیت المقدس است و محل

بذکریا بود و ظهور او در ساعیر شد که عرب بیت المقدس است و محمد صلی الله علیه و آله از مکه ظاهر شد

که شرقی جنوبی بیت المقدس است و خانه کعبه در زیر قدمهای او بنا شد و مسیحی که بیاید کسی نگفته که خانه خدا

بنا کند پس وجود چنین شخص [illegible] که در سیمان نهم کتاب ذکریا است

وان اینست که گیلی مؤد بت صیون هاری بت یوروشلیم هینه ملکخ یاوولاخ صدیق و نوشاع هو عانی

ور و خب عل حمور [illegible]

لکو یم او ماشلو میام عد یام [illegible] ارص یعنی شاد باش ای ولایت اسلام و خوشحالی

کن ای ولایت بیت المقدس که اینک میاید پادشاه تو از برای تو راست گو و شفاعت کننده گناهکاران فقیر باشد

وسوار شود

وسوار شود بر الاغ و نیست کند اسب سوار را از میان ایشان و لشکر را از بیت المقدس و بشکند کمان جنگ را و
ظاهر کند اسلام را در میان عجمان و برسد حکم او را از دریاها و بدریاها و از رودخانها تا انتهای زمین و معنی این
فقرات بنوعی مذکور نیست که موافق با معنی الفاظ آنها است و یکی از علمای نصاری و یکی از یهود آنها را
تفسیر کرده اند بانچه فی الجمله مخالفتی با آنچه ما تفسیر کردیم دارد و آن دو تفسیر با هم اندک تغایری دارند و لیکن
هیچیک مضر باستدلال ما نیستند اما مفسر نصرانی چنین تفسیر کرده که یعنی خرم باش ای دختر اسلام و خوشحالی
کن ای دختر بیت المقدس همان که پادشاه تو بیاید بنو که معصوم و شفاعت کننده باشد فقیر خواهد بود و الاغ سوار
شود و نیست کند لشکرها را از افراهیم یعنی از سبط [illegible] اسب را و خواهد شکست کمان جنگ را
و خبر زمان عدالت را بعجمان بدهد و اختیار او از دریا تا دریا و از نهر بکنار تا انتهای زمین خواهد بود و اما مفسر یهودی
چنین تفسیر کرده که شاد باش ای بطایفه و جماعت بیت المقدس و خوشحالی کن ای جماعت اسلام که پادشاه تو بیاید
کرد اسنکوفی رنج دهنده باشد تا آخر مگر اینکه بجای خبر زمان عدالت را بعجمان بدهد گفته و بپا کند اسلام را از برای
همه گروهها و بنا بر سه تفسیر صراحت آنها در مطلب واضح است و اما فقرات اول بر پیغمبر ما انطباق تمام دارد چه او
تصریح فرموده که خدا تعالی مرتبه شفاعت کبری را بمن عطا [illegible] و ولسوف یعطیک ربک
فترضی نیز بر آن دال است و آن حضرت فقیر بود و مرتبه فقر او واضح است و بر الاغ سوار میشد و الاغ سواری آن
حضرت بیعفور مسمی بود و سردار لشکر کشی و جمع لشکر را از میان یهود بر طرف ساخت و اسب را از میان یهود بر طرف کرد چه
ایشان را منع نمود از سوار زین شدن و در اطراف عالم یهود نمی توانند بر اسب زین سوار شد و بنا بر تفسیر دوم
و سیم که مطلق گفته که بر طرف ساخت اسبها مخصوص بیت المقدس نگفته اند باز مطلب ظاهر است چه در مکه و
مدینه و میان اعوان و انصار او اسب فی نمیشد الا نادرا و النادر کالمعدوم و لشکر یهود را نسبت و نابود
کرد بایند کمان جنگ شکستن که کنایه است از بسیار جنگ کردن یا شکستن کمان نداران مخصوص او بود و ظاهر
ساختن اسلام در میان عجمان یا در میان همه گروهها واضح است و بنا بر تفسیر دوم نیز که بجای این گفته و خبر

زمان عدالت ایشان بدهد نیز ظاهر است زیرا که زمان عدالت را او داد چه فرموده وُلِدتُ فی زَمَنِ المَلِکِ
العَادِلِ که مراد نوشیروان عادلست که از عظمای سلاطین عجم بوده و اختیار و تسلط او بهمه اطراف زمین
رسیده این صفات هم در ان سرور متحقق بوده و نمی تواند بود که مراد از ان عیسی باشد چه او چنانچه در انجیل
مذکور است میگوید که من مبعوث نگشته ام مگر ببنی اسرائیل علاوه براینکه عیسی هرگز زمانی جنگی نشکست
و خبری از زمان دولت بعد با سایر مردم نداد و اسلام را ظاهر نکرد بلکه پادشاه نبوده که تواند شد چه
میفرماید پادشاه تو بیاید بسوی تو الخ با سوانح است که در سیمای چهل و ششم کتاب ارمیا که او خبر
میدهد که کی نیح لذبایل الویهم صواوت با رص صافون النهر پرات یعنی ذبح و قربانی کرده میشود
شخصی از برای خدا رب العالمین در زمین شمال در دم نهر فرات و انطباق این بر حضرت اباعبدالله الحسین
فرزند پیغمبر آخر الزمان واضح است و همچنین وصف آن بقربانی خدا مستلزم حقیقت پیغمبر است چنانچه
و ظاهر است سی و دویم اینکه در سیمای سیم کتاب ایخا از کتاب ارمیا که منفرماید هابلینی سحوق
لخل عمی نقینا نام کل هیوم هسدیین عنی بیهم مرهی نی لعنا ویقرس لحاص شینی هخفشنی با فر
یعنی شدم مضحکه قوم خود و استهزاء ایشان در روز پر کرد مرا و سیر کردند از تلخیها مرا و کوبا صبر نمودند دندانم
و شکستند از سنگ دندان مرا و غلطانیدند مرا در خاکستر کلامیست که ارمیا از زبان پیغمبر موعود
خبر میدهد انطباق او بر پیغمبر آخر الزمان که محل استهزاء و سخریه قوم شد و بسنگ دندانها او را شکستند ۴۰.
بدیهی و واضح است سی و سیم نقلیست که در صحیفه نحمان بن نحاس است که از ان ببعثت نبی بعد خبر
میگیرند و در ان تصریح بنام نامی و اسم گرامی سایر ان بزرگوار شده باینچه محمیانکه صاحب کتاب محضر
الشهود که از اعاظم علمای یهود بود در زمان بود و بشرف اسلام مشرف شده ذکر نموده علمای یهود بقدر
وسع طاقت سعی در اخفای کتاب مذکور نموده چنان کردند که بلکه کسی از ان خبر نداشته باشد ولیکن
نظر باینکه باید حق ظاهر شود نتوانستند در محضر الشهود میگوید که نسخه از ان در دار الخلافه بود

بنقل

بنظر و اندفقره له علما از جمیع دانشمندان خود بود رسید چون فهمیدن اکثر فقرات آن صحف بتمام دارد و در ین حال
ان تامل کرده بسیاری را تفسیر کرده بعضی در پرده ابهام ماند پس میکوید که فقره دانها تا مثل بسیاری کرده
بعضی دیگر از فقرات را فهمید مؤلف میکوید که با وجود این صاحب خضر الشهود بسیاری از فقرات را لکن
برامده ابهام دارد و متعرض انها و بیان انها نشده و حقیر در حین تالیف این کتاب در صدد تفحص و تحصیل آن صحیفه
و در کتابخانه ملا موشی یهودی که در این عصر در میان یهود در غایت اشتهار و مرجع اکثر ایشان را یافتم
و باتفاق جمعی از علمای یهود کتب معتبره لغت عبری را جمع آوری نمود در آن فقرات تامل شد تا آنکه بعضی فقرات
دیگر ان حل شد و بعضی دیگر در ابهام باماند اینها تا ما یاقی بانجام تفسیر شده در اینجا ذکر میشود و آن فقرات
اینست که در روی اول از آن صحیفه میکوید آبیتا امنا امنا مرعه تبا تا عابد اهدمدا تا آبید امنا یعنی
بیایند گروهی و طایفه که از جا بکنند و حرکت دهند بوینه یعنی تمام خلق را که شیخ خرابیها یا هر سنگ خاموشیها
کلام یا ساخته شود دین تازه بدست پسر کنیز از جا بکنند تمام خلق اشاره است به بعثت بتمام خلق چه این بعثت
محصوص پیغمبر ما است و پیش از آن پیغمبری که بر تمام خلق مبعوث باشد فرستاده نشده بود و کرده شود خرابیها
که معنی عابد اهدمدا تا است بنابر تفسیر محضر الشهود اشاره بان چیزیست که در اسلام واقع شد چه ممالک
بسیار بدست ایشان منقرض و خراب شد و ولایات بنی قریظه و بنی النضیر و بنی قینقاع ویران شد و خانهای پادشاهان
عجم و روم سرنگون گشت و آتشخانها و بتخانها و عبادتخانهای طوایف پراکنده شد و بنابر تفسیر
خاموشیها که از بعضی علمای یهود نقل شده مراد رفع فتنه و جدال خواهد بود که در جاهلیت در میان بوده و هر
طایفه را باهم نزاع و هر گروهی را با یکدیگر جدال بود و بظهور اسلام برطرف شد و بنابر تفسیر ساختن دین
تازه که بعضی از علمای یهود انرا بان تفسیر نمود مطلب واضحست و پسر کنیز اشاره بحضرت پیغمبر است چه آن حضرت
از اولاد اسمعیل و او پسر هاجر کنیز سارا بود که بحضرت ابرهیم ع داد و بعالم الماد آلشا و جردین کرشا کیبا رب
حالشا و هلمین قیشا یعنی آن پسر کنیز دنیا را فراموش بکند یا بکند خراب کند و حرکت دهد از خود دور

کند و جباران را سست کند و بشکند و خوار کند و ظهور این همه بدست آن حضرت واضح است و بعد از دنی فراق

چند است که در معنی آنها ابهامست و معنی محصلی بدست نمی‌آید و ظاهر آنست که بعضی از آنها اخبار از دین

قبل بجهت تخریب خانه کعبه و مقدم اصحاب الفیل باشد و اخبار از نبی و نبوت و ماندن خانه کعبه و با میر بودن آن جدی

تا آمدن او به کرنیز باشد بعد میگوید میمون کایا اما باباد بطمع هو و بهیمه کلبلبا یعنی آن پسر کریمی که نیکی محمل

بر صاحب نشد او چو خواهش کرده شده که فرو نشاند بوده او باشد کل و جمله او و چو کنایه از رجوع صاحب

این کنایه در لغت عرب شعار رفتست چنانچه در توریه مذکور است که فتح و موجا سوسان بکفعا مبغرستا

سفارش کرد که ببهند زان زمین نیکو است یا نه و علمای یهود گفته‌اند یعنی به بیند زان زمین مرد صالحی

هست یا نه و فرو نشاند بودن کنایه از نسخ ادیان و رفع اطفاء نایره فتنه و جدال و مراد از بودن کل

جمله البعثت بر کل است و میتواند که کلبلبا از تاج و اکلیل باشد یعنی صاحب تاج باشد اکلیل و تاج انبیا یا صاحب

اکلیل نبوت و تاج کرامت و صدق و نهره اکنه طا اول ات فسوت متعبد قطاطا و هوا حنوطینا و ملا

یعنی روشن کند چون برسد و نشان قیامت برسد کنند و جنگ باشد و باشد حضوطبنا یعنی از سفا الکل بیرون

آمده و نشان قیامت نصبه کوبا اشاره بمرتبه خاتمیت است و میشود اشاره بتجرد آمدن آن حضرت از نفا صیل

نشان قیامت باشد بودن حضوطبن اشاره بآنست که ملکوتی بیم که حضرت دانیال کلمه او آن بحفوطبن یعنی

سفا الکل تعبیر کرده ملکوتیان حضرت باشد یا مراد آنست که از عرب باشد چه عرب ادر عباد انبال البسنا زکل

تعبیر کرده است سکر بوها و نیها وائیل کیها نقوق نفشه بها یعنی محکم کند سخن را و مدح و نسبت او را در

بر دو بردو ابدها امیر و محکم کردن سخن اشاره بآنست که معجزه آن حضرت سخن باشد سخن را بجائی رسانند

که اساس آن محکم باشد از هم نریزد و محکم کردن بنا عباده و نمازها است و مراد از فتن و بر یک کو یا غلبه او

در جنگها باشد و مراد از بیرون آمدن جان امیر کو یا کشته شدن مراد آن سپاه باشد بجنگ آن حضرت آمده و مقتول اند

معنی این باشد که بروند از دنیا و بر علاقه از انجا و از دنیا و جان امیر که او غضب کرده و امیر نامیده که حضرت امیر المؤمنین

میفرمایند

باشد بیرون آمد یعنی ضعیف شود و امان لو غصب شود و خانه نشین شود عفا عزا و نافل عزیزا و باطلا
کوزا وری سلطت شمیا و کرا یعنی بپوشاند سخن را و باطل کند بت را و مسلط شود آسمان را و بکند بپوشانید
نیل و برانداختن سخن اشاره بیرون ملت اوست مله سمحه سهله با برطرف کردن نایره قتل و غارت و ناخوشیها
کردن که در جاهلیت بود و مسلط شدن بر آسمانها کنایه از معراج آن حضرت است فخرادی هوا ایمکدی بن کدوا
ان قولا فانی هوا کلمحو ابواه یعنی او را از سفال باشد که عرب بت بزرگ کند پسران بت پرستان را اوست
نشان قولا فا و هم او در کشادیست بزرگ کردن اولاد بت پرستان ظاهر است که حضرت پیغمبر بعد از آنکه پدران
ایشان را کشت و ایشان ایمان آوردند همه را بمراتب عالیه رسانید و نشان دولاغا و بودن اشاره است بانچه شعباد در
کتاب خود ذکر کرده چنانچه گذشت فی الحقیقه [illegible] متضمن اسم سامی است
از برای طالب حق کافیست و احتیاج بچیز دیگر ندارد بعد از آن [illegible] دیگر میگوید که هر که معنی حاصل شده
باشد بدست نیاید پس میگوید [illegible] آمدند و [illegible] یعنی لشکر اولین مثل شیر کشیده شود
بعالم که حرکت دهد و سبز شود خرابه میتوانند شد مراد از لشکر اولین لشکر او حضرت باشد لشکر اول و مثل شیر
بعالم کشیده شدن گویا کنایه از شکست نخوردن حضرت باشد [illegible] و [illegible] ظاهر است و میتوانند شد این
فقره و سه فقره ما بعد اشاره بزمان ظهور حضرت صاحب باشد مراد از لشکر اولین کسانی باشند که زنده شده باشند
از اصحاب پیغمبر و شهدا [illegible] و خدمتا و صیا او دام لو بش تا کام لو شر کتلک تجید شقا فاما ایم خیلی
شقا فاما یعنی [illegible] بپوشد تاج لباس او سفید باشد چون برف و نیست کند غلطها را و از پیش او بگو
ابدعا نظباقا و واضح و سفید [illegible] است شود یا شاو اهی شعتا نادلا الارها بیا و تلوادعاددا
تشوا و برحم آبا با و اعلوح را جبا یعنی باز کرداند مرده را [illegible] بر [illegible] و نیکوئی
کرده توبه و رحم کند [illegible] فرزند عزیز را باز کرداند مرده میتوانند شد اشاره باحیاء اموات که در ظهور آن حضرت
منقول است باشد و میتوانند شد کنایه از احیا قلوب و نفوس میته باشد مراد از برکشتن توبه باشد

دریغ

توبه باشد ختم کردن بدکناه از رافت و مهربانی آنحضرت باشد بامت خود و اگر خبر از زمان ظهور حضرت صاحب
باشد تطبیق الظهر خواهد بود کامه آخر کرا جبا باشد یعنی که این نقلها شود بیتی شاعا و تدنفوق تشوعا و آبی بپرد وا
شامت و بدل کان آنها یعنی بیا باید شاعه که باید ارشود فرج و کبسبا شود و حج و سبو و سیر کنند و پرکند جمله زمین را
میشوند شد این فرج خبر از زمان بعثت آنحضرت باشد باید ارشد فرج اشاره باستمرار وجه بناء و مرتبه خاتمیت باشد
و بسیار شد حق اشاره بکثرت نزول جبرئیل و ملائکه بر مومنین و مبتهج فرود آمدن دین و احکام آن یا کثرت و فتوح
الهدا و کرامات و علوم شد و اوصیا آنحضرت و پر کردن جمله زمین بعثت او و بکل یا انتشار صیت نبوت او
تمام زمین را [illegible] آنحضرت مهدی علیه السلام باشد مراد از کثرت شود کران نه بیس خبر انبیا
باشد [illegible] و ترتیب بود او بستر و لیم [illegible] بسیار شود شرافت بسیار شود جبروت و خریده شوند اسیران
یا کشوده شوند بستگان مقصود از این نظم [illegible] بر مقانها بر هر دو احتمال ظاهر است شهبا شهقا و
متنا [illegible] یعنی شش تن نومند همانا شش آن نومند بدشواری افتند بعد از
دشواری و چسبند کان بر جنب بیفتند [illegible] و ناصا و حلسا و نسا یعنی بسجی بیفتند بعد از افتند و کنده
شود و خورده شود [illegible] یعنی بخنجر از قفا بریده شود بر کنار رودخانه
در مصر امثل امتحان کرده شد و شکسته شد و کرفته میشود و در بنغاف [illegible] تصبیعا تسرقا و تفرجا و میشود دعا
پیعا بشوعا [illegible] یعنی خیمهها نکبن که جای فرزندان دکانست سوخته شود و آشکار شوند خویشان معروف
کرسناد پیشه [illegible] شد اند ظاهر است که همه این فقرات خبر از واقعه کربلا باشد مراد از شش نفر مرکز یدی که شهید
یا شش نفر از اولاد امیر المومنین علیه السلام که در آنجا شهید شدند و چسبند کان نعمر اصحابا باشند سر از خنجر بریده حضرت
سید الشهدا و در بغاف کرفته قاسم بن الحسن است و ثمره ظاهر است و مبتلا شد شش آن نومند شش نفر
که آن نوعی خلافه باشند که حضرت امیر المومنین و امام حسن و امام حسین و امام رضا و حسین شهید
دیفخ و زید بن علی باشد و الله اعلم و ثمره فقرات این و حتی تا حال خبری از آن معلوم حقیر نشده و وقت اقتضای

دنیا

زیاده از این تتبع از ان نمیکرد امید هست که بعد از این انشاء الله تتبع کرده شود سی و چهار جا انجه در بعضها بجه
کتاب حکای پیغمبر علیه السلام است که او را ظاهرا در لغت فرنگیا بازی تعبیر کنند و ان اینست که میفرماید کو امر ادنای
صباوت عود احت معط هي واني مرعش ات هشميم وات هارص وات هيام وات هحرباه وهرعشتي ات كل
هكويم وباو حمدت كل هكويم ومليتي ات هبيت هزه كبود امر ادناي صباوت كادول يهيه كبود هبيت هزه هاحرون
مين هراشن امر ادناي صباوت وهمقن كبس ملاني وهشمد حزت مملكت هكويم يعنی مرکوا و مراد یعنی
سهل مانده است که من بحرکت آورم آسمانها و زمینرا و دریاها را و اطراف عالمرا و تغییر دهم عجمرا و بیاید
ان کسیکه جمیع عجم در انتظار او باشند پر سازم این خانه را از نور و بهای خانه اخرین بلند تر از خانه اولین است
و من سرنکون خواهم ساخت در ان زمان تختهای پادشاهان را و جبروت پادشاهی عجمرا خواهم شکست و
ظاهر است که تغییر عجم از ارشاد مکر محمد بن عبد الله صلعم و همچنین جبروت عجم نشکست مکر بواسطه محمد بن عبد الله
و تختهای پادشاهان سرنکون نشد مکر در دولت آنحضرت و خانه آخرین اشاره بخانه کعبه است که بهتر از بیت
المقدس است سی و پنجم انچه در نسخه اشعیا میباشد که ابتدای او این میباشد آل تامین برع آل
تبطح بالف هشیحوث حفخ شمر پتح پنجاه خدا بلقا میفرماید دوست مدان ان را که در نظام درست و مینماید
و اعتماد مکن بر ان سر را که تو را سر او است و از ان زن که در بغل تو میخوابد من خود را نکه دار چه دشمن
پیغمبر آینده عیال و زن او باشند بعد از ان فقراتی میفرماید که ترجمه انها این میباشد که ان نبی پیغمبر
آینده میکوید که من بخدا نکاه میکنم و خدای من بفریاد من خواهد رسید ای زن من که دشمن منی خوشحال
مباش از افتادن من که بر خواهم خواست بعد از ان که در تاریکی نشینم و صاحب روشنی ما است و در ان
محل خواهد دید زن من که دشمن من است و بسیار شرمنده خواهد شد جهة آنکه در دل خود کفت که خدای
تو کجا است و چشم من بر ان زن خواهد افتاد و در ان وقت خواهم دید او را که پامال شود مثل کل در
کوچها مخفی نماند که دشمنی زن آنجناب صلعم که عایشه باشد و سرداری او و جنک کردنش با وصی آنجناب

بعنی

یعنی علی بن ابی طالب علیه السلام ظاهر و واضح است سی و ششم فقره ایست که در فصل دوم کتاب یوئیل
پیغمبر که از پیغمبران بنی اسرائیل است مذکور است و اول آن اینست وهاریعو بهر قدشی یرگزو کل یوشبی هارص
کی با یوم ادنی کی قاروب یوم حوشخ وافلا یوم عانان وعرافل یعنی صدا بلند کنید در کوه مقدس من بترسند
بکل زمین که روز صاحب میآید نزدیک شده روز تاریکی و تیرگی و خلاصه معنی سایر فقرات آنکه در آن روز
امت بسیار و شجاعانی که مثل ایشان از اول نیامده و بعد از آن نیز نخواهد بود در کوهها پهن خواهد
شد و پیش از آن آتش سوزان و در عقب آن شعله فروزان خواهد بود و زمین پیش روی آن وقت چون باغ باصفا و
مانند باغ عدن در برابر ایشان ... تا اینکه در آخر میگوید که آن نور خدا آواز خواهد
داد و پیشاپیش لشکر خود زیرا که لشکر او بسیار است و بسیار شجاع و اطاعت کننده صاحب خود و انطباق بسیاری
از اینها بر پیغمبر آخر الزمان و لشکر آن و بیرون آمدن از کوهستان تهامه و پهن شدن اینها بر کوهها و اطراف
عالم ظاهر است والله اعلم سی و هفتم آنچه در اول کتاب ناحوم است که از پیغمبران بنی اسرائیل است که
اخبار از پیغمبر موعود میدهد و فقره اول آن اینست گوعر بیام و یبیشهو وخل هنهاروت هحریب ... یعنی دریا را
خشک خواهد نمود و کوهها را ... خواهد آورد و زمین از منزلت میشان و دشمنان او بتاریکی گرفتار
میشوند خشکی دریا اشاره است بآنچه سابق مذکور شد از خشکی دریاچه ساوه و حرکت کوهها میتواند
اشاره بمتزلزل شدن پادشاهان باشد و میتواند اشاره باشد بآنچه در احادیث ما وارد شده است
که در شب تولد آنجناب کوه ابوقبیس و عرفات متزلزل شدند سی و هشتم آنچه در کتاب حزقیل که
آن را هیوان حزقیل و فونکیان زکیال و ازکیال خوانند که فقره اول آن اینست و اسی او تم لقوی
احاد بارص بهاری اسرائیل ... احاد بهیه ... یعنی که من اهل اسلام را جمع خواهم نمود و از هر جا که پراکنده
شده باشند بزمینشان خواهم آورد و یک پادشاه فرمان فرمای همگی ایشان خواهد بود و دیگر از ایشان
محکوم حکم دو شاه نخواهند شد و خود را بسبب بت پرستی و کارهای زشت منکوب نخواهند ساخت و من ایشان را

از اینها پاک خواهم ساخت و من خدای ایشانم و بندهٔ من داود پادشاه ایشان خواهد شد و بود و چوپان منفرد می‌شود
همگی ایشان و در حکمهای من راه خواهند رفت و حکمهای مرا محافظت خواهند نمود ظاهر است که مراد از یک پادشاه
فرمان فرمای همگی مردم یک شخصی است که واجب الاطاعه کل مردم باشد و مبعوث بر همه منهیها باشد و ظاهر است که این معنی نشد
شد بنا بر اعتراف یهود و نصاری مگر خاتم انبیا محمد بن عبد الله و چون قبل از مدتی بعد از داود بود نمیتوانند
مراد از این داود نبی سلیمان باشد پس باید حمل کرد بر کسیکه حکم او مثل حکم داود باشد پس اشاره خواهد بود بافضل اوصیا
امیر المومنین علی که فرمودند حکم میکنم مثل حکم داود و میتواند شد از راه وضعی باشد که تحریفی در آن شد که بجای او داود
یا مثل آن اسما پیغمبر آخر الزمان و میتواند شد که ایراد اشاره باشد بحضرت صاحب الامر و با بعضی از فقرات این نسبت مشابهت شد
سیم نهم آنچه در فصل چهاردهم کتاب … مذکور است که چون خاتم الانبیا پایه پیغمبری را ابشکند و ظاهر است که صدق
و انطباق این بغیر از محمد بن عبد الله … آنچه در فصل نهم کتاب دانیال مذکور است این است و هلیه
کبر … و تشکل … ممن
… دانیال … پیغمبر مبعوث
خواهد شد مرتبه دیگر اسلام بنا گذاشته خواهد شد و وصی سرا شهید خواهد شد از امت و نیستم که منکر او باشد
و انطباق این بر مطلب واضح است و الله اعلم چهل و سیم آنچه در فصل دوم کتاب دانیال است از خواب صنم که بخت النصر
دیده بود و تعبیر این به پنج دولت که از آن به پنج ملکوت تعبیر میکند که سه ملکوت آن بالاتفاق ملکوت بخت النصر و مجوس و
اسکندر رومیست و دو ملکوت دیگر در میان طوائف خلافست و آنچه در فصل هفتم کتاب دانیال است از خواب
چهار حیوان که خود دانیال در سال اول پادشاهی بشتصر دیده و آنچه در فصل هشتم کتاب دانیال است از مقدمه هفتاد هفته
در اینها اشارات قویه است بظهور پیغمبر آخر الزمان و همچنین در کتاب شعیا ال تلویح بلکه تصریح بظهور آن حضرت است
و بعضی فقرات آن در کتاب ما … و لیکن در اینوقت آن کتاب حاضر نبود و فقرات آن در نظر نبود و در اینوقت هم آن
نسخه موجود نبود و ملا … نام از ملاهای یهود در این اوقات وارد اینولایت شد آن کتاب را داشت از او طلبید

شد وعود داد بیایند و در آن شب از این شهر رفت و مخفی نماند که جماعه یهود بعضی از آنچه را که مذکور شد حمل بر

ماشیح که منتظر او هستند میکنند بواسطه ذکر ماشیح در بعضی از فقرات کتب ایشان و نصاری آنچه را در خصوص ماشیح

رسیده حمل بر عیسی میکنند چه ماشیح بمعنی مسیح است و مسیح اسم عیسی است و بر ایشان وارد است که با وجود اینکه حمل بر

بر ماشیح منتظر یهود یا بر عیسی بن مریم ممکن نیست آنچه را هم که بخصوص ماشیح رسیده باشد دلالت بر مطلوب ایشان

ندارد چه چنانکه بعضی از متتبعین کلام عبری تصریح کرده ماشیح اسم کسی بخصوص نیست بلکه هر یک از صاحب

ماشیح میگویند چنانچه در تورات در پاراش و یقرا که اول سفر سیم تورات است از برای اولاد هرون در دو آیه

گفته است هکهن همشیح کوهن اسم اولاد هرون است یعنی آن کوهن بزرگ در مزمور صد و چهار داود خدا

میفرماید ستنگزا ریه مشیحای من و با پیغمبران من بد مکنید و در مزمور هشتاد هشتم میفرماید که من پیدا کرده ام

داود بنده خود را و او را بروغن مقدس خود مسیح نمودم و در فصل اول کتاب پادشاهان در بیان قتل طالوت

میفرماید در آخر آن سفر داود از جوانی پرسید تو مرد کجائی جواب داد که من مرد غریبم حضرت داود فرمود

چرا نترسیدی و دست دراز نمیکردی بکشتن مسیح خدا و چهل و دو و سیم آنچه در فصل بیست و چهارم

انجیل متی است که میگوید واسناه توعیك تیرمارا کوار سپیس ما کیا نه اس فارقلیط ابوابما امنو

یو تبیرس یو انیوسیان امس باتاپی صک بو خاج هاصك یو ها الاصیصك کاغا کرها او راملك ابی اسو

یعنی از برای آن خواطر هایید از برای شما پیغمبری که فارقلیط نام دارد و والیها و خلیفها و جانشینان بعد از او

ما تا و پیش شما باشند از آنها هلاك شوید و بجز به اعتقاد دار کشیده شوید از آنها بگریزید شهر بشهر اگر قبول

دین و نکنید اعتقاد آرید که کیست خدا چهل و سیم آنچه در فصل شانزدهم انجیل یوحنا است که

عیسی میفرماید آنچه ترجمه اینست که مصلحت شما در آنست که من بروم زیرا اگر من نروم فارقلیط نخواهد

آمد و وقتیکه او بدنیا بیاید الزام خواهد دنیا را از سه چیز از گناه و از جهت که خواهد گرفت و از قیامت

زیرا که من میروم بنزد پدر و بعد از این شما مرا نخواهید دید آنچه را بعضی از محرفین انجیل در توجیه این فقره نقل

کرده اند

کرده‌اند که مراد حضرت عیسی است که بعد از شنودن از قول خود مراجعه نمود سخن پوچی است چه ظاهر میشود که فارقلیط
غیر از عیسی است و نیز گفته که دیگر مرا نخواهید دید و فارقلیط در نهان الیتیمی بمعنی واسطه است چهل و چهارم
اینجا باز در همان فصل بعد از آن فقرات حضرت عیسی میفرماید که من الحال از برای شما امیرم و خبرهای بسیار
داشتم که با شما بگویم اما شما حالا نمیتوانید آنها را حفظ کنید لکن آنوقت که آن روح راست که آن فارقلیط
است که من آن را فرستادم اینجا بشما خبر داده‌ام بیاید بشما تعلیم خواهد کرد همه حق و راستی را زیرا که آنچه خواهد
گفت از جانب خود نخواهد گفت بلکه هرچه از جانب پروردگار خود بشنود همان را خواهد گفت و او است
که هرچه آینده است تا قیامت بشما خبر خواهد داد و آن روح راست مرا جلیل خواهد ساخت مراد از هرچه
آینده است تا قیامت یعنی از احکام امور آینده تا قیامت و مراد از جلیل ساختن عیسی بیرون آوردن او
از آنهایی که یهود نسبت با حضرت گفتند چهل و پنجم در فصل چهارم از همان کتاب است که حضرت
عیسی بحواریین منت گذاشته فرمود که من از الناس خواهم کرد از پدر که فارقلیط روح راست دیگر را
بشما بفرستد که نصیحت چون شریعت عیسی را ابدی میدانند معترف نیستند که نسخ شریعت میاید همه اینها گذ
باشد بنا بر این آنچه میگویند اینست که این روح راست را بروح القدس تعبیر میکنند نمی فهمند که این ممکن
نیست چه ایشان اعتقاد دارند که ذات روح القدس با ذات عیسی یکیست و الا لازم میاید
وجود دو خدا و آن نزد ایشان کفر است بنا بر این چگونه میگوید تا من نروم فارقلیط نمیاید
یا روح راست دیگر صریح در تباین است و همچنین سایر آنچه گفته شد معلوم است که پیغمبری دیگر
ابدی همین قول ایشان باطل و انطباق آنچه در این فقرات است از بیان احکام تا قیامت و الزام
کردن از قیامت و بیرون آوردن عیسی از تهمت بر پیغمبر آخر الزمان واضح است چهل و ششم
آنچه در فصل سیم انجیل متی مذکور است که در وقتیکه عیسی خبر آمدن رسول عربی را با امت خود
میداد میفرمود من شما را غسل تو بر آب میدهم و آنکسی که بعد از من خواهد آمد از من بزرگ

نتوانسته

ومن بنده او نمی ارزم که کفشهای او را بردارم او شما را بروح القدس غسل خواهد داد چهل و هفتم
انچه در فصل اول انجیل یوحنا مذکور است که از زبان حضرت یحیی میگوید که اینست انکسی که بعد از من
خواهد امد و پیش از من افریده شده است و نصاری نمیتوانند بگویند که این حضرت عیسی است چه در فصل اول سیم
انجیل لوقا نوشته است که در وقتیکه مریم بعیسی حامله بود آمد بخانه ذکریا بدیدن الیصابات مادر یحیی هنگامیکه
الیصابات نیز بیحیی حامله بود و چون مریم رسید ندو مریم سلام کرد یحیی در شکم مادر از خوشحالی بحرکت آمد
والیصابات از روح القدس ممتلی شد بمریم گفت تو مبارک هستی در وقتیکه صدای سلام تو بلند شد جنین
در شکم من حرکت کرد و تهلیل نمود پس معلوم میشود که یحیی وقتی این خبر را میداد عیسی بدنیا امده بود بلکه مبعوث هم
شده بود دیگر چگونه میگوید بعد از من خواهد امد مخفی نماند که انچه در اینجا از بیست و پنجم تا سی ام از اناجیل نقل
شده لما بیست پنجم را که اصل عبارة انجیل نقل شده فاضل محدث مرحوم ملا محمد باقر مجلسی علیه الرحمه در بعضی
از مولفات خود نقل کرده ولیکن حقیر هر چند از اصلاح انجیل او بعد تفحص کردم او را نیافتم و اما این پنج دیگر را
بنوعیکه نقل شده از قراریست که در ترجمه انجیل که بعضی از علمای نصاری که مسلمان شده بود ذکر کرده
وانچه خود ملاحظه نمودم همه در موضع و هم در بنا فی الجمله تفاوتی دارند لهذا انچه خود در انجیل یافتم نیز نقل
میکنم اما انچه در بیست و ششم و بیست و هفتم از شانزدهم انجیل یوحنا نقل شده در فصل سی و پنجم از انجیل است
واول ان اینست که عیسی میفرماید هر گاه بیاید انفار قلیطی که خدا او را بشما خواهد فرستاد ان روح مقدسی است
که از جانب خدا است و او بجهة من شهادت خواهد داد و شما مشاهده خواهید کرد چرا که همیشه با هم بوده اید این سخن را
گفتم تا تشکیک نکنید پس بعد از چند فقره میفرماید حق را بشما بگویم بهتر است از برای شما که من بروم چرا
که اگر من نروم فار قلیط نخواهد امد اما هر گاه که من رفتم او میاید و او الزام خواهد داد عالم را بر سه چیز
گناه و نیکوئی و حکم پس بعد از فقراتی دیگر میفرماید و من سخن بسیار دارم که میخواهم بگویم لیکن حالا شما
طاقت ان را ندارید چون ان روح راست بیاید پس از جمیع حق را بشما تعلیم خواهد کرد چرا که او پیش خود

سخن نمیگوید

سخن نمیگوید بلکه هرچه شنید میگوید شما را از آینده خبر میدهد مجد مرا ظاهر میکند مخفی نماند که آنچه میشنود
که آنچه شنیده میگوید مصداق وَمَا يَنطِقُ عَنِ الْهَوَىٰ إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَىٰ است و مراد از اینده احوال قیامت
و تمجید کردن عیسی ظاهر است چنانکه گذشت و اما آنچه از بیست و هشتم از فصل چهاردهم از کتاب نقل کرد در فصل سیوم
سیم از کتاب است باین نحو که بعد از سؤال فیلپس که یکی از حواریین است در حینیکه یهود اراده کشتن عیسی را داشتند
عیسی میفرماید اگر هستید که مرا دوست دارید حفظ کنید وصایای مرا و من از خدا میطلبم که از برای شما فارقلیطی
دیگر بفرستد تا روح راستی را تا ابد در شما ثابت کند اما آنچه در بیست و نهم از فصل سیم انجیل متی ذکر کرد در فصل
پنجم از انجیل است و در فصل نهم لوقا نیز هست و آن نیز باین نحو است که در وقتیکه یحیی امد به بیت اوریشلیم گفت
توبه کنید که نزدیک شده است ملکوت سموات اینست که شعیا خبر داده میا به یحیی میگوید هم اهل اورشلیم و کل
یهودیه بر او جمع شدند که کنار اردن او تعمید میکرد اینها ایشان را در نهر اردن و غسل توبه میداد و اعتراف
بگناهان خود میکردند بعد از ان یحیی میگوید که خود را بزرگ بشمارید بگوید که ما فرزندان ابرهیمیم میگویم
که خدا قادر است که از این کوهها پسران از برای ابرهیم بیرون آورد و هم اینست که داس در بیخ درخت گذاشته
خواهد شد هر درختی که میوه صالح نداشته باشد بریده خواهد شد پس من شما را غسل توبه با آب میدهم و آن
کسیکه بعد از من خواهد آمد از من بزرگتر است و من رتبه آن را ندارم که کفشهای او را بردارم او آنست که شما را
بروح القدس خواهد داد و آتشی که در دست او خواهد بود جوالی است که با آن خرمن را پاک کند و گندم آنرا
نگاه میدارد و کاه او را میسوزاند با آتشی که هرگز خاموش نمیشود و نمیتوانند شد که عیسی باشد چه عیسی بعد
از یحیی نیامد چنانکه گذشت علاوه بر اینکه در دست عیسی چیزی نبود و کاه را نسوزانید بلکه آن در دست
پیغمبر آخر الزمان بود چه او خرمن را پاک کرد و بدان را بشمشیر فرستاد باتشی که خاموش نمیشود بلکه آنچه از اول
فرمود که اینست که داس در بیخ درخت گذارده میشود و هر درختی که میوه صالح ندارد قطع خواهد کرد و ما بین
خواهد انداخت صریحست در اینکه عیسی نیست چه او درختی قطع نکرد و آنچه در سیوم از فصل اول یوحنا

نقل

نقل شده باین نحو است که اینست آن کسی که بعد از من خواهد آمد پیش از من بوده است چهل و هشتم و در فصل
سی و چهارم انجیل یوحنا میگوید عیسی که فارقلیط آن روح راستی را که خدا میفرستد بسوی شما تعلیم خواهد کرد
شما را همه چیزی و بیاد شما خواهد آورد هرچه من گفتم سلام من بر شما باد و طبع میکنم من شما را چهارم و
در فصل هفتم انجیل متی مذکور است که یسوع یعنی عیسی از ناصره بیرون آمد و رفت بکفرناحوم در لب دریا
ساکن شد تا اینکه میگوید از آن زمان عیسی ابتدا کرد به بشارت دادن و فرمود که توبه کنید که نزدیک شد
ظهور ملکوت الهی و همچنین در فصل بیست و ششم این انجیل است که بحواریین فرمود بروید بگویید که نزدیک
شد ملکوت سموات و همچنین در فصل سی و هشتم انجیل لوقا مذکور است که بحواریین گفت بمردم بگویید
که نزدیک شد ملکوت خدا و ظاهر است که مراد خود عیسی نیست چه او مبعوث شده بود دیگر نزدیک شدن
معاد ندارد پس باید خبر باشد از پیغمبری دیگر که بعد از او بلافاصله ظاهر شود و آن نیست مگر پیغمبر آخر الزمان
پیغمبر ما و در فصل چهل و دویم مرقس مذکور است که دنیا منقضی نشود مگر اینکه قایم و برپا شوند
امتها و مالک شوند مملکت را پیغمبر است و دیگر در فصل هفتاد و ششم انجیل لوقا است که عیسی
میفرماید هرگاه ببینید لشکرها یروشلیم احاطه کرده بدانید که خرابی یروشلیم نزدیک شده و در آن
وقت یهودان بکوهها خواهند گریخت آنهائی که داخل شهرند بیرون میگریزند و آنها که در خارجند داخل
چه این ایام انتقامست تا برسد وقتی آنچه خدا خواسته است وای بر زنان آبستن و شیر دهنده در این زمین چه
شدت و تنگی بسیار خواهد بود و این قوم یهود بسخط گرفتار خواهند شد باسیری خواهند رفت و یروشلیم
جای آمد و شد همه امتی خواهد بود تا کامل شود روزگار زمان سایر امتها برسد علامتها در خورشید
شید و ماه و ستارگان حاصل شود و زمین را تنگی برسد چون باینها شوید سرها راست کنید که خلاصی
شما نزدیک شده و نگاه کنید بدرخت انجیر و همه درختی که چون شکوفه کرد میدانید تابستان نزدیک
شده همچنین چون شما اینها را ببینید بدانید ملکوت الهی نزدیک شده و حق میگویم این گروه از اینجا

نخواهد

خواهد جنبید تا این همه واقع شود و ممکن است که آسمان و زمین زایل شوند و سخن من زایل نخواهد شد
پنجاه و دویم در فصل شصت و نهم انجیل متی است که عیسی فرمود میگویم بشما که ملکوت خدا از
شما انتزاع خواهد شد گرفته خواهد شد و بامتی دیگر داده خواهد شد پنجاه و سیم در فصل
بیست و هفتم انجیل مرقس عیسی میفرماید که هر که استنکاف کند که اعتراف کند بکلام من از این گروه
فساق خطاکار پس خواهد آمد پسر امینس با مجد خدا و ملائکه مقدسین او و او را رسوا خواهد کرد
مراد از پسر امینس پسر انسان است چه در نسخ انجیل سین داخل آخر اسما میکنند گویا تعبیر باسم مادر
آن حضرت بجهة این بود که چون پدر او عبد الله نام داشت [illegible] کس عبد الله صادق بود محل اشتباه میشد
و حضرت انصاری چون کلوبین که صاحب کتاب [illegible] است [illegible] انجیل که صاحب کتاب [illegible] و ملانس است دست
بازی کرده اند امینس را بمرد تفسیر کرده اند گفته اند پسر مرد و در انجیل عربی گفته ابن الانسان و حال اینکه
امینس بمعنی انسان نیست با وجود اینکه با این تفسیر ام مطلب ثابت میشود چرا که پسر مرد میباید و
مخالفین عیسی را رسوا کند نصاری بجز معاودت عیسی قایل نیستند او پسر مرد نبود و در چندین مکان
از اناجیل خبر از آمدن ابن امینس داده و در فصل سی و هشتم همین انجیل میگوید ابن امینس با الیا بیامند
و ابن امینس زحمتها بکشد دردها ببیند معلوم است که عیسی بعد خواهد آمد زحمتی نخواهد کشید البته
مراد علی است چنانچه بعد از این مذکور خواهد شد که در ترجمه عبری بدل بالف کرده اند پنجاه و
چهارم آنچه در فصل بیست و دویم آن کتاب یوحنا که الواپکلیپسی نام کرده اند مذکور است حاصلش
است که یوحنی [illegible] نوری روحها که آن را جبرئیل که یاد موس گویند دیده و با او سخن گفته نوشته
در آنجا میگوید که این سخنان من بتو گفته ام در نهایت راستی اند و حق میباشند زیرا که صاحب پیغمبران ارواح
ملک خود را بپیغمبران فرستاده که اعلام نماید بامتان خود آنچه را که باید در این زودی بعمل آید پیغمبر مابعد
اینست که من بزودی میایم و بجز پیغمبر آخر الزمان کسی نیامده و دیگر پیغام نصاری قایل نیستند و بر فرض

امدن

طرفه تر آنکه انبیای بنی اسرائیل چندین هزار بوده‌اند چه خصوصیتی باین پانزده نفر داشت و ایشان هم عمده
ترین انبیای بنی اسرائیل نبودند زیراکه انبیاء دیگر که در کتب نصاری ثابت مبشری باتفاق یهود و نصاری که هر یک زبوری
الکفل که او را ذکیل نامند و اشموئیل و شعیا و ارمیا و دانیال و داود و سلیمان و یحیی عمده‌تر بودند و صحف ایشان
مذکور شد که نمیتواند شد امت حضرت عیسی باشد چه آنحضرت خود در انجیل متی میفرماید که من فرستاده نشده‌ام
مگر بر بنی اسرائیل و نیز در فصل پنجم همین انجیل میفرماید که نه پندارید که من آمده‌ام دین موسی را بر هم زنم بلکه
آمده‌ام او را باتمام رسانم پنجاه و هشتم آنچه در فصل دویم کتاب اندراس نبی است و آن اینست که میگوید
بمن که اندراسم حکم از جانب خدای تعالی رسید که برو که نزد بنی اسرائیل و چون نزد ایشان
رفتم قول مرا رد کرده رسالتم را قبول نکردند بدین جهت بشما میگویم ای امت که میشنوید آنچه من در این
کتاب نوشته‌ام و انتظار باید که در آخر الزمان بیاید یعنی پیغمبر خود باشید زیراکه او استراحت
ابدی را بشما خواهد بخشید زیراکه نزدیکست بیاید آنکسی که در آخر الزمان خواهد آمد پنجاه و نهم
آنچه فاضل محدث مرحوم ملا محمد باقر مجلسی در بعضی از مؤلفات خود نقل کرده از کتاب زند و پازند که کتاب
استخراج جاماسب حکیم است نزد بعضی و شرح اوستا است که آن را اسطلح نیز گویند و از تصانیف زردشت
نزد مجوس نقل کرده ابتدای آن اینست پیام ایزد پنام نو آفریدون یعنی سلام خدا و سلام بر
باد بر صاحب هوش بر مرد علیم ایشان بزرگ مثل آفتاب بود که پیغمبر بیست سخن گوید آنا خوانند مردم را
بخدا که پادشاه قهار است پس از سالها خبر کند دوزخ و بهشت برین و پل صراط سخن گوید الی
باخدا است آخر دنیا پیدا شود تا دین حق همه شما بر جاده امیدوار و بر عید که به کیند پیش او نام او
سین است مثل نور است پیشانی پیش او بکذا اگر پادشا باشند و اگر خزانه‌دار اگر مرد بد و اگر
خوب او است آخر رسولان دولت او پاینده است شصتم آنچه یکی از علمای مشهور و معتبر متقدمین
بنی اسرائیل گفته و این نقل را در چندین کتابهای معتبر نوشته‌اند و معتقد هستند آن اینست که گفته

روزی

روزی بنده بحضرت الیاس که در غیبت است سلیم از ان حضرت طول مدت این عالم را سؤال کردم فرمود
انحضرت شنا الفین هو علما وحد خروب یعنی شش هزار عمر این عالمست و بعد خراب میشود شنی الفین الافق
بوشنی الافین نوراشنی الافین ماشیح یعنی دو هزار سالش تاریکی خواهد بود و دو هزار سالش نوریه
خواهد بود و دو هزار سالهم ماشیح و سابق برین مذکور شد که ماشیح اسم شخصی بخصوص نیست
بلکه هر پیغمبر صاحب شان را ماشیح گویند و مبدء دو هزار سال اخر مبعوث شد از زمان عیسی باشد چه
از زمان عیسی باشد چه از زمان موسی تا زمان عیسی تقریبا یک هزار و پانصد سال بوده و علاوه برین
مگر نقل شد از انجیل و این فقره نیز اعتراف [illegible] عیسی من بنام ماشیح تورات را بهم زنم
و نمی تمامند ان ماشیح که یهود میگویند چه تا حال از زمان تورات زیاده از هزار سال گذشته و ماشیح
نیامده با وجود اینکه یهود ماشیح را عرب میدانند پس نیست مگر پیغمبر اخر الزمان که از موسی تا
ان حضرت تقریبا دو هزار سال بود پس بنا برین باید ان حضرت پیغمبر برحق باشد شصت و یکم
اینکه در کتاب جاماسب نامه که ان را اسرار الهم نیز گویند و جاماسب در ان کتاب احوال حوادث آینده را
نوشته مذکور است و ان کتاب را مجوس مخفی دارند ولیکن فاضل محدث ملا محمد باقر مجلسی طاب ثراه در یکی
از مؤلفات خود نقل میکند که وزیر کرمان نسخه از ان را از برای من فرستاده بود که بپوست نوشته بودند
و اکثر خطوط ان شبیه بخط یونانی و معقلی و قلم داودی بود و بعضی بخط فارسی و منسوخ ان بعضی مندرس
شده بود میگوید در ان کتاب از زبان زردشت نقل میکند در فصل گاهنبارها و گاهنبارها
نیز گویند بگاف فارسی باصطلاح ایشان گاهنبارها ان شش روزیست که خدا تعالی عالم را
افرید میگویند هند در روز اخر افرینش ادم که بزعم ایشان کیومرث باشد و در اخر ان فصل احوال
پادشاهان و انبیا را میگوید که چند نفر و در چه زمان بهم رسیدند و دین ایشان چیست و کجا
میباشند و چه بر سر ایشان میاید تا پیغمبر اخر الزمان و گوید این پیغمبر عرب اخر پیغمبر انست که در میان

کهما

کوههای مکه پیدا شود و قوم او همه شترسواران باشند و با بندگان خوبی و با روش بندگان نشیند و
او را سایه نباشد و در پشت سر سایه پدید شود و بپیند دین او اشرف دینها باشد و کتاب او باطل گرداند
هر کتاب آسمانی را و دولت او نازیک را بر باد دهد و دین مجوس و پهلوی را برطرف کند و نار و سد و آتشکدها را
خراب کند و تمام شود رونق کلیسها و پیشوادیان و کهان و اسکانیان و شماسانان و مخفی نماند که همچنانکه در کتب
انبیای سلف و غیرهم تلویح و تصریح بذکر سامی پیغمبر آخر الزمان شده همچنین بذکر اوصیا و خلفاء
جناب نیز کلا او بعضا اشاره شده است و این نیز از جمله مؤیدات بلکه مثبت مطلوبست چه ولایت و
امامت آنها موقوف و بسته بثبوت آن جنابست و این از قبیل استدلال انی است که از معلول پی بعلت برده
میشود و چون حقیت ایشان ثابت شود حقیت آن جناب نیز ثابت میشود و شمه از ذکر ایشان گذشت که
در توریة و غیره ذکر دوازده نفر و پانزده نفر شده بیان نمودیم انطباق آن را بر ائمه اثنی
عشر و جران را و همچنین ذکر ذبیح در کنار نهر فرات شده ذکر ایلیا و حسنین چنانکه گذشت و نیز
از آنجمله آنچه ایست که یوحنا که از جمله حواریین حضرت عیسی است و او را یوحنای الهی گویند در فصل
بیست و یکم کتاب انکلیسی میفرماید که بهشت دوازده دروازه دارد که هر کدام از آنها یک گوهر است و در هر
کدام از آن درها اسم هر یک از آن دوازده نفر تعیین شدگان از جانب آن کسی که آن دوازده نفر در
در فرمانبرداری او بجمیع مخلوقات تقدم دارند نوشته شده است و بعضی از آنها بسبب ذبح شدن در
راه خدا بگوسفند تشبیه شده اند و از آنجمله حضرت شعیای پیغمبر در کتاب خود در سیمان بیست و ششم و بیست
و هفتم در بنا آمدن مهدی آخر الزمان میفرماید ابتدا در سیمان بیست و ششم میگوید یا سوقها چند که
اول آنها اینست بیوم ههو یوشر هشیر هزه بارص یهودا عیر عاز لانو یشوعا یشیت حوموت وحل
و خلاصه معنی این یاسوق یا یاسوقهای بعد بحذف بعضی آنکه در آن روز خوانده خواهد شد
در زمین یهودا یعنی بیت المقدس و حوالی آن تسبیح و ستایش تو و خواهد گفت این کسی است که شفاعت

کننده

کننده ماها است پس کذاشته شود دران حصار و پیش حصارها یعنی شهر حاجی ها ان باز کنید دروازه ها را از برای
انکه داخل شوند جماعت نیکوکار که حق را نکاه میدارند و خطیئه های کهنه کذشت تا اینکه میفرماید بلند
کرا و است که سرنکون خواهد ساخت انانی را که در بلندیها ساکنند و ان شهری که خود را از همه شهرها بلند
میشمرد سرنکون خواهد ساخت و پامال خواهند کرد ان شهر را پاهای فقرا و قدمهای مساکین زیرا که
راههای مقدسین پاک راست میباشد و جاده او از برای راه رفتن راست است و بعد میکوید شعیا ای نور
خدا اسم تو و یاد داشت تو خواهش روح ماها بوده است و نفس ما در شبها طالب تو بوده است و با نیز روح
ما را از برای تو در وقتیکه صبح طلوع کند بیدار خواهد شد ای نور خدا در وقتیکه دیوانهای داد
زمین بکنی تعلیم خواهند کرفت از تو ساکنان زمین عدالت را پس با بیچاره رحم با منافق نخواهی کرد
چه را نوفهم عدالت یاد نخواهد کرفت بجهت انکه در زمینی که بمقدسان تعلق داشت عملهای قبیح بجا
اورد پس ای نور خدا بلند شود انشاء الله دست تو و نه بینند اما به بینند و خجالت ببرند حاسدان
تو و اتش غضب تو دشمنان تو را بخورد ای نور خدا ان زمانی که ما بی تو بوده ایم همه کس ما را در تصرف
خود کرفته بود و با بیچهره تسلی ما همین یاد تو بود پس انانی که اهل جهنم اند رجعت نخواهند نمود و از
راه ای نور خدا خورد و خمیر خواهند شد انانی که ما را در تصرف خود کرفته بودند بجو بلکه یاد انها از
زمین کم شود ای نور خدا تازه جلالت بهم رسانیده بلکه جلالت تو از ابتدا بود و اینها که تابع تو اند
در وقت تنکی جستجوی تو را کرده اند در وقت شدت تحقیق تو در بین ایشان بود و اینست که در وقت
خوشی خواهند کفت ما در غیبت تو از قبیل زن حامله بوده ایم که نزدیک زائیدن او شده باشد و دردمند
باشد با وجود این اثر اهل داریم که سبب فنا دادن جباران که در زمین بوده اند بود که ماها در زمین عدالت
بجا نیاورده ایم و اگر انچه تو بواسطه کلام خدا فرموده بودی بعمل میاوردیم مدتی بود که جباران را
از روی زمین محو کرده بودی و زمان خوشی امده بود پس انچه ما کشیدیم از ظالمان بسبب اعمال خود ما

بود

بود زیرا اگر علمای خود را خالص نکرده زمان ظهور را بتاخیر میانداختیم پس میفرماید یحیو متیا نو لانی
یقومیم هاقیصو ورننو شوخنی عافار کی تل اوروت تلئیا واارص رفائیم تپیل یعنی زنده شوند مرده های
تو و اموات تو برخیزند ستایش تو کنند مسکن کنان خاک که شبنم تو شبنم روشنائی و نور است پس در سیمان
بیست و هفتم در پاسوق بیست و دوم میگوید لخ عمی بو بحدارخا ایسکور دلاتخا بعدخا حبی کمعط
رتقع عد یعبور زاعم کی هنه ادونای یوصا ممقومو لپقد عون یوشب هاارص عالاو و
قلنا ها ارص ات دامیها ولو تکسه عود عل هروغیها این خطاب بشعیا است بقوم خود یعنی ای قوم من داخل محال
سکناهای خود شوید و در بر روی خود ببندید سهل مدتی تا زمان خشم بکذرد زیرا که اینست نور خدا
که بیرون خواهد آمد از برای انکه دیوان گناههای ان ساکنان زمین را بکند و رد کند ان گناهها را
از برای ایشان و دران زمان اشکار خواهد کرد زمین خونهای خود را و نخواهد پوشانید کشتگان خود را
بیوم ههو یفقود ادونای بحربو هقاشا وهگدولا وهحزقا عل لیویاتان ناحاش باریح
وعل لیویاتان ناحاش عقلتون وهارق ات هتنین اشر بیام بیوم ههو کرم حمر عنو لا یعنی در ان
روز انتقام خواهد کشید نور خدا با شمشیر قوی و بزرگ و سخت خود از لیویاتان و لیویاتان را
که چرا ایم نصرانی ادر فهرست اسامی عبری نوشته دو معنی دارد یکی اجماع و اتفاق و دیگری دست برادری
دادن دو نفر بیکدیگر از برای خدعه و مکر و حیله بهر حال میفرماید انتقام کشید از لیویاتان که
النبی بود دست بکردن هم کرده که خبرها را از طرف بالا ببر میکرداشتند و این لیویاتان که ذکر کرده و
و بر پیچ بود پس دران روز نور خدا خواهد طلبید باغ خود را و حدیقه مهر و صدق خود را پس در
پاسوق بعد میفرماید خواهد کفت منم که ان را محافظه میکنم و عوض میدهم از برای انکه بخود هر چه
لیویاتان بد بکری خود را بند پس اگر منصف تامل نماید می بیند در این دو فقره که همه احوال ان خبر نیست که
پیغمبر ما در حق فرزندان خود فرموده و مقصد لیویاتان که بعینه مصداق ان اتفاق و عهد و پیمان و برادری صبر غا

حقوق آباء صاحب الزمان است و خصوصاً ان خوره خشاً چنانچه حضرت امیر المؤمنین ع در خطبه شقشقیه فرموده
که مصداق برج ذکور و برج ثابت و طلبیدن باغ مهر که اشاره بباغ فدک است که ابوبکر ان بدبختان خواهند
صریح در مطلب میشود خصوصاً چون با انضمام شود انچه را که حضرت شعیا در سیماسی و دویم کتاب خود میفرماید که او
با سوقها اینست که هذا حسنا فی ایملح مثلح اولصا ایم لمبش باد با سو بیم تا اخر با سوقها که خلاصه معنا انها این است
که بعد از ان پادشاهی خواهد کرد ان پادشاه و در ان زمان شاهزادگان دیوان مقدم خواهند بود و در ان روز
چنان خواهد شد که ان مرد و گویا اشاره بلیو بابا ان باشد چون کسی میشود که از طوفان بگریزد و خود را از رعد و برق
و باد پنهان سازد و ان پادشاه از قبیل ... خانه ... سایه سنگ عظیم در میان بیابان خواهد
بود و در ان زمان چشمها خیره نخواهد شد و گوشها ... خواهد شنید دلها ادراک خواهد نمود و زبان لالان
تکلم خواهد کرد و جاهل و نادان پیشوا گفته نخواهد شد ... نا امید نخواهد شد تا اینکه میفرماید زیرا
زمان از برای منافق بد نه بین و فقها خواهند بود زیرا که ... را با نفاق رفیق خود کرده است از برای انکه ضایع کنند
مظلومان را بسخن مردم فریب بنظر کن ای منصف با این تصریح نموده در اینمقام از مقدم بودن شاهزادگان دیوان
چه دانی و از ائمه اثنی عشر رجوع خواهند فرمود و از گریختن لیو بابا ان و وصف منافق و اینکه فرموده با نفاق
رفیق خود از برای ضایع کردن مظلومان بسخن مردم فریب گفته چه مصداق همه اینها ظاهر و هویداست و در احوال
ابوبکر و عمر منطبق و همچنین مصداق انچه در سیمای یازدهم است که ابتدای ان در اواخر مذکور میشود و اخر ان است
که در وصف ان نور خدا بعد از انکه خبر میدهد از اخر الزمان میگوید ان نور خدا بعدالت دیوان مساکین را
خواهد کرد و براستی انتقام مظلومان را خواهد کشید ایمان کمربند او خواهد بود و عدالت میان بند او و در زمان
او گرگ و بره با یکجا ساکن خواهند شد و پلنگ و بزغاله در یک مکان خواهند چرید و گوساله و شیر و میش باهم خواهند
بود و طفل شیرخوره دست در سوراخ مار خواهد کرد و چون با انضمام شود انچه در سیمای چهل و دویم و چهل و نهم
فرموده اظهر و اصرح میشود چه حضرت شعیا در سیمای چهل و دویم همین کتاب میفرماید که ابتدای ان سابق بر این

مذکور

مذکور شد در اخر میگوید من از خبرهای تازه خبر میدهم و پیش از انکه وقوع بهم رسانند شما را اعلام میکنم بسرایند
از برای خداوند سرود تازه و ستایش تازه که ستایش او را در انتهای زمین در دریای جزایر و ساکنان ان
جزایر است و در فصل چهل و نهم نیز میفرماید در مقامیکه خدا تعالی خطاب با ان نور کرده میفرماید انچه خلاصه ان
اینست که برگزیده کار و شیفته تو را و دست تو را گرفته کمک و محافظت نمودم تو را و تو را میثاق قرار دادم
از برای امت تا زنده سازی زمین را و وارث گردانی ببصر خود میراثهائی را که بتاراج رفته بود و تا محبوسین را بیرون اوری
از بندها و بانهائی که بظلمت غیبت گرفتارند بگوید که ظهور کنند تا اینکه میفرماید نیز اگر رحم کنند ایشان
حکومت ایشان را خواهد کرد و بچشمه های اب ایشان را خواهند برد و اینها اگر از دور خواهند امد از سمت
دریای مغرب و انچه در اخبار مروی شد که از سمت دریای مغرب خواهند امد و در فصل چهل و دوم فرمود که ستایش بهم
او در انتهای زمین در دریای جزایر است مطابقت با انچه شیعه میگویند که ان حضرت در دریای زمین مغرب در
جزیره خضراست جزایر دیگر بسیار است بلکه اهل فرنگ جمعی از ان جزایر خبر داده اند و حکایات جمعی در خصوص ان
جزایر بسیار است شایع است و اگر نه خوف تطویل بود حکایات شیعیان و فرنگیان را در این خصوص نقل میکردم ولیکن
کلام بسیار طول کشیده است انشاء الله بعد از اتمام کتاب شاید جزوی در اخر متضمن حکایات نقل نمائیم و ملحق
سازیم و از انجمله در اخر این فصل در واقعه حضرت سید الشهداء ابا عبد الله الحسین علیه السلام که سابق بر این هم
از فصل چهل و ششم کتاب ارمیا نقل شد تصریح بان نیز در کتاب شعیا مذکور است که خدا میفرماید
ای فرزند حبیب من بخاطر بسپار که در این زحمت و مصیبت که بمصلحتهای بسیار گرفتار شده من تو را فراموش کرده
ندانی خلاص نخواهم نمود خواستم که بواسطه تو رحمتها را بر همه مخلوقات تمام کنم باین جهة تو را خلاص نکردم و چنان
که من تو را فراموش کرده ام اگر مادر فرزند را فراموش کند من نیز تو را فراموش خواهم کرد بلکه اگر مادر فرزند را
فراموش کند من تو را فراموش نمیکنم پس اینست که من بکف دست خود تو را نقش کرده ام الم انداخته بودم باده نفر دیگر
که از ان در شهر علم بوجود میایند دیوارها و حصارهای ان شهر خواهند بود و انانکه میخواهند نسل شما را منقطع

کنند

کنند ممکن نیست که اراده خود را با تمام رسانند بلکه بنفاق و اعمال خود که فنا را از دنیا خواهند گفت تا اینکه
میغمبر باید بعد از کلامی که آن زمینی که تعلق بتو داشت که بسبب منافقین خراب و بیابان شده بود در آن وقت از فور
جمعیتی که بتو خواهم داد از برای سکنای ایشان تنگ خواهد بود با وجود آنکه آنانی که در آن روز تو را از قبل آب
میاشامیدند از روی زمین محو خواهم نمود که در آن زمان از آن فرزندان که در وقتی که خود را بی اولاد پنداشتی
از تو بوجود آمده‌اند بگوش خواهی شنید که میخواهند گفت وسعت همه زمین کم است از برای آنکه در آن ساکن
شویم پس وسعت ساز و در پس تو در دل خود خواهی گفت اینها را از برای من که متولد کرده اینک حال آنکه من خود را
بی اولاد می پنداشتم زیرا که در وقتی که دل از دنیا برکنده و او آمده بودم اکثر وقتها خود را اسیر سرگردان دا
نسته میکردم که از من کسی را نخواهد ماند زیرا که همه از دست اعادی من برداشته شدند و من تنها واگذاشته شدم
اینها که حالا می بینم کجا بودند پس من که خداوند هستم بتو میگویم که همینطور است که باید آن زمان بیند
من که دست قدرت خود را بسوی عجمیان دراز خواهم نمود و در دنیا اینها را برای خود علامت خواهم ساخت تا پسران تو را
در میان بغلها و دختران تو را در بالای دوشهای خود برداشته بیاورند پادشاهان پرستاران ایشان و زنان ایشان دایگان
اولاد تو خواهند شد و رویهای خود را بر خاک گذاشته تعظیم تو خواهند نمود و خاک قدم تو را بزبان خود
از روی اخلاص خواهند خورد و خواهند لیسید آن وقت خواهی دانست که منم خداوند و هر کس که ممکن نیست که از
شرمنده شوند آنهایی که امید خود را در من گذاشته اند تا اینکه میغمبر باید همه آنان که دیوان تو را گرفته اند
بعدالت دیوان ایشان را خواهم کرد و همه اولاد تو را مستخلص خواهم کرد و آنانی که بتو تمنا نمودند گوشتهای خود ایشان را
خواهم خورانید و خون ایشان را از قبیل شراب تازه نشده با ایشان خواهم نوشانید این تنبیهی است که بجهت ایشان
در دنیا مقرر خواهم نمود و صراحت این مراتب در حق سید الشهداء علیه السلام ملاحظه کن ببین چه نوع ظهور دارد از خطاب
بفرزند حبیب من و خبر از گرفتاری و مصیبت و بودن او با هفتاد و دو نفر دیگر از برادران و فرزندان او و در شهر علم
که پیغمبر تصریح نمود که أَنَا مَدِينَةُ الْعِلْمِ وَعَلِيٌّ بَابُهَا و خبر دادن از اراده قطع نسل ایشان که در کتابها تواریخ

ظاهر است و خراب بیابان شدن کوفه که زمینی است که با و تعلق داشت چه حضرت امیر المؤمنین فرمود مکه شهر خدا است
و مدینه شهر پیغمبر است و کوفه شهر منست و بسیار شدن اولاد آن حضرت و ظهور قدرت الهی در حق او و در حق ایشان تا آنکه همه
ایشان از شیعیان خاص او شدند و پادشاهان عجم و عرب در تعظیم و تضرع بخدمت او میکوشند که در بلده طیبه قم که جز شش
هفت سلاله از نسل آن حضرت مدفون نیست سلاطین ذوی الاقتدار چون بآن آستان رسیدند ابتدا آستان را میبوسند
و همه در آستان ملک پاسبان حضرت امام حسین علیه السلام سر خضوع بر خاک میگذارند و تربت مقدس آن حضرت
خدای تعالی شفا قرار داده تا صدق آنچه بشما فرمود که خاک قدم ترا خواهند لیسید بظهور رسید و دشمنان آن حضرت
چنان بجان هم افتادند که گوشت و خون یکدیگر را میخوردند چنانچه از حکایات حجاج بن یوسف و شبث بن ربعی ملعون
که در کربلا حاضر بود و عبدالله بن زبیر و غیره ظاهر است و در رجعت نیز ظاهر خواهد شد در خصوص آنچه در ایام
مذکور شد باد و بسیاری از علمای اهل ذمه صحیفه داشتند از تفسیر این باسوقها از ایشان استفسار شد
بعضی موافقه نمودند سرگذشت آنچه تفسیر شد و با بعضی دیگر اندک اختلافی بود که در مطلب تفاوتی نمیکرد و از آن
جمله نیز در روضه سید الشهداء در فصل چهارم کتاب ایشیا میگوید آنچه خلاصه آن اینست که چه شد و چه حادثه
روی داد که رنگ بعضی از طلا تار شد و سنگهای بنای عرش الهی پراکنده شدند و فرزندان بیت المعمور که با
طلا زینت داده شده بودند و از جمیع مخلوقات بخجسته بودند چون سفال کوزه گران پنداشته شدند و در وقتی که
حیوانات پستانهای خود را برهنه کرده بچهای خود را شیر میدادند عزیزان من در میان امت بیرحم دل سخت چون چوب
خشک شده در بیابان گرفتار مانده است و از تشنگی زبان طفل شیرخواره بکام او چسبیده بود حتی آنکه
که همه کودکان نان میطلبیدند چون بزرگان آن کودکان را کشته بودند کسی نبود که نان بایشان دهد آنانی که در سفره
عزت تنعم میکردند در سر راهها هلاک شدند آنهائی که در بهترین بسترها پرورش یافته بودند فضلات
اسبان را در بغل گرفته میغلطیدند پس وای بر غریبی ایشان بهر طرف شدند عزیزان من بنحوی که بهر طرف شدند
قوم سدوم عظیم تر شدند زیرا که اینها اگر بهر طرف شدند اما کسی دست بایشان نگذاشت اما اینها بوجود

الکفار

انکه از راه پاکی و عصمت مقدس بودند و از برف سفیدتر و از شیر بیغش‌تر و از یاقوت رخشان‌تر و رویهای ایشان
از شدت مصیبتها و دوران متغیر گشته بود که در کوچه‌ها شناخته نشدند زیرا که پوست ایشان با استخوانها چسبیده
بود و بعضی از علمای یهود عوض این تعزیه‌داری را می‌نمایند بر اهل شهر بیت المقدس و خرابی آن حمل میکردند و بسیار
از این غافل مانده بودند که هر دو خرابی بیت المقدس بسبب کثرت معصیت ایشان و قتل انبیا و بت‌پرستی‌شان
این امور بود بعد یکه خداوند عالم بر ایشان خشم کرد و لعنتها کرد چنانچه شمه‌ای از آن از کتب ایشان در بعد از این
در جایی که متواتر نبودن توریت را نقل میکنیم ذکر خواهد شد و این منافات دارد با اوصافی که در این مقام مذکور
شد و شنیده نمیتوان حمل بر ایشان شود و از آنجمله خبری است که در ... اخبار از حضرت صاحب الزمان علیه افضل
والسلام که در کتاب جاماسب که سابق بعضی شمه‌ای از آن ... از آن نقل شده نوشته بعد از آنچه از او نقل
شد نوشته است که فرزند دختران پیغمبر که خورشید جهان و شاه زنان نام دارد کسی پادشاه شود در دنیا بحکم یزدان
که جانشین آن پیغمبر باشد که میانه دنیا و ... و قیامت ... باشد بعد از پادشاهی او دنیا بر طرف
شود و اسماء حجت شود و زمین با ... و کوهها ... شود و اهرمن ... را که ضد یزدان و بندهای
او است گرفتار شود و او را حبس کند ... و ... و عبادتگاه ... اهرمن یکی شود و خلاف
یزدان خوانند و نام و مذهب او برهانهای قاطع باشد ... عالم ... شوند ... اسماء که عبادت و میکائیل
و جبرئیل و عزرائیل باشد و نام ... و بهرام فرشته موکل ... و ... موکل ... ملک
کاوان و گوسفندان و آذر ... روز ... موکل بر آتش و ... بخش که روح القدس
باشد ... بسیاری از خلق بدان و نیکان را و بنده کردانند پیغمبران بسیار را چون ملکاید خضر
مهراس ... الیاس ... ماس ... و آصف بن برخیا وزیر ... سلیمان است و ارسطوی
مافدونی و سام ... فریدون و ... نوح است و شمعون عابد و ... و شادلی و شموئیل و ... و حزقیل و
و شعیا و ... و ... پیغمبران اسرائیلیان ... عابر بن شالح و حاضر شود نزد او

دانیال

و از بدان زنده کرده اند سوفسطیوس که نمرود است و او را بسوزانند و تبع و توح که فرعون و قارون است
و زنده کرده اند هامان وزیر فرعون را مرده زنده برهان کند و از چاه دماوند بهرام ضحاک علوا را
و او را بیرون مطالبه کند و بخت النصر را که دشمن کعبه بیت المقدس است خراب میکند و زنده کند
شما هورا که دمی پهلوی را بر هم میزند و زنده کند سدوم قاضی شهر لوط را و اسقف قاضی ترسایان
و ذو بلغ اهرمن را که بانی قوم لوط شد و زنده و نراکه از اکابر فرس است و شید بغرا و صابیان
که شاه پرستیرا وضع کرده و زنده کرده اند کیومرث و همه را بسوزانند و دیگر زنده کرده اند و بکشد انها و امثال
اقوام خودش که فتنها در دین کرده باشند و بدین دان و اکثر باشند و رستم بن زال را و کیخسرو را و نام
ان پادشاه بهرام باشد از خورشید تبار و شاه زنان که دختر سین است و سین نام مبارک محمد است بلغه
پهلوی چنانچه در قران میفرماید یاسین و ظهور او در آخر دنیا باشد و عمر هفتاد کرکس داشته باشد
و چون خروج کند سی قرن باشد که ثانیان بر فارس با غلبه کنند و شهرهای ایشان را بگیرد و در روز
یعنی دجال را بکشد و ان کسی باشد خر موله که دعوی الهی کند و او را خواهد بود صاحب جهانی که عیسی است
و اسکندر بن دارا و قسطنطنیه را بگیرد و هندوستان را بگیرد و ملتهای مسلمانی در اینجا برپا کند و عصا و شاخ
شبان با هود دارد که موسی باشد با او باشد و انگشتری سلیمان با او باشد و ابن بهرام بنای او از فرزندان دندمان
بزرگ که ابرهیم است خواهد بود و او است از عکس بمعنی خداپرست و اتابک بزرگ و کیاوند و شیر بهر یعنی
شکوه مند کیهان خدیو و شهنشاه و از دختر سین است و در مدت اندکی پانصد قرن باشد او و یارانش پادشاه
کنند و برود تا عقد منبر که دار الملک فیلقوس است و در ساحل بحر اقیانوس که آخر دنیا است خیمه زند و همه
جهان را ایمن دین کند و کیش کبری و زردشت نماند و از مغرب برگردد و داخل ظلمات شود و جزیره تنناس را خراب کند
و حبابوق نزدیک آید که اسرافیل است تا اینجا است کلام جاماسب حکیم و حقیر خود تقریبا بیست و پنج سال
قبل از این جزوی از جاماسب نامه دیدم که در اینجا بطریق استخراج از احوال نجوم نه بقاعده معروف میان

منجمین بلکه بقاعدهٔ دیگر که از برای هر کوکبی هست و بانی اثبات کرده بود و ازان علم عبهنو بعضی احوال آینده را
خبر داده بود که حال تفصیل آن در نظرم نیست اینقدر در خاطر مانده است که از موسی بن خضر نسبانا با هنود تعبیر
کرده بود و در حق پیغمبر آخر الزمان نوشته بود که از تخم هاشم بود ال پشت پیغمبری آید بعضی از اوصاف آنحضرت را آنجا نوشته
بود ازانجمله آنکه او را اولاد ذکور نباشد و مئی بود از خون منع کنند بعد ازان وقایع بسیار استخراج کرده بود
گفته بود که بعد از آن دنیا فرزندان پیغمبر آخر الزمان بر ایشان دنیا را چون گلستان کنند فاضل مرحوم مذکور احوال
حضرت صاحب را ازان بعضی دیگر از کتب براهمه هند ان نیز نقل نموده ازانجمله در کتاب پاتنکل که از کتاب اعظم کفرهٔ
هند است در مقدمه عالم گوید که عمر دنیا چهار طور است امر او با یک دیگر راست و هر کوری چهار دور است و هر دو
چهار هزار سال است و چون دور تمام شود صاحب دولتان پیدا شود از فرزندان پیشوای جهان که یکی نام او
پیغمبر آخر الزمان است و دیگری بود که نیز نام دارد یعنی پادشاهی و خلیفه را نام باشد یعنی خداوند پادشاه
بجای پیغمبران چون ابراهیم و خواجه خضر [illegible] حکم براند او منصور نسبت باشد هر که بنا بابو ببرد و بن بدان او را
لشکر کند [illegible] باشد [illegible] و دولت او بسیار کشد از نسل فرزندان ناموس اکبر زیاده باشد کوه
آخر دنیا با و تمام شود و از ساحل دریای محیط و قبر بابا آدم و جبال الغور شمال هیکل الزهره تا سیف البحر را مسخر کند
و ازانجمله شاکمونی که باعتقاد کفرهٔ هند پیغمبر صاحب کتاب است و گویند اهل خطا و ختن منسوب بدو است مولد او شهر
کیلوس بود گوید که دولت دنیا و حکومت آن بفرزند سید خلایق دو جهان کشن بن دکوار تمام شود و او باشد
که بر سر کوههای مشرق و مغرب دنیا حکم براند و بر ابرها سوار شود و فرشتگان کارکنان او باشند از سوادان که
زیر خطا است و السنه عرض سفین که زمین خطا قطب شمالی است ما وراء اقلیم هفتم و گلستان ارم را صاحب شود
و دین خدا یک دین شود و آن از جمله در کتاب باسک که نام یکی از صاحب شریعتان کفرهٔ هند است اعتقاد
ناسک و اتباع او هم که آنست که آدمی هم چون کیامرث بختنک مبشوی و از نهم میرید گوید که دنیا تمام شود
بپادشاهی در آخر الزمان که پیشوای ملائکه و آدمیان باشد و از فرزندان پیغمبر آخر الزمان هشتم باشد و حق

راستی با او باشد و آنچه در دریاها و کوهها و زمینها پنهان باشد همه را در او رود و از آنجمله ماهی شود
که نام یکی از صاحب شریعتان کفره هند است در کتاب بید که باعتقاد هندوان آسمانی است در باب جوابی که ... گوید
پادشاهی در آخر الزمان پیدا شود که امام خلایق باشد و عالم را تمام بگیرد و بدین خود در آورد و همه کس را
مؤمن بداند و نیکوکار باشد و هر کس او را بشناسد هر چه از خدا طلب کند باو برسد و از آنجمله صاحب کتاب روشن
که نام او جوان است گوید روز آخر دنیا بکسی بگردد که خدا او را دوست دارد و از بندگان خاص او باشد و راه
نمای ... و بهتر خلق را زنده کند بحکم جاثلیق یعنی خلیفه گناهکاران را زنده کند و راند کند در دینها اختراع کرده باشند
... برا پامال کرده باشند همه را بر اندازد دنیا را نو کند و آن کس هم بر دولت او باشد خود و اقوامش
پادشاهی کند این است عباراتی که از کتب انبیای سلف و غیر ایشان اجمالا نوشته شد و همین قدر طالب حق را
کفایت ... و الا چنانچه کسی را وقت فراغ و فرصت تتبع باشد از همین کتب بسیار کتب سماویه اینقدر عبارات
... می یابد که از نوشتن آنها کتابی جداگانه ... میشود با وجود اینکه چنانچه مذکور خواهد شد
تقریبا ... و تعبیرات بسیار با کثر آنها راه یافته و ارباب عناد و صاحبان اهوا و آراء در آنها دخل و تصرف
نموده اند علاوه بر تغییراتی که بواسطه تغایر لغات و یافت نشدن بعضی حروف در بعضی لغات چنانچه
... مذکور خواهد شد حاصل میشود همین اسم جناب مقدس عیسی را ملاحظه کن که در عربی بعیسی تعبیر
میشود و در جمیع انجیل اربعه بلکه سایر کتب نصاری از آن بیشوع تعبیر میشود و در نزد یهود بیشیع و ایشو و
بعضی شیلوه گویند و از حکمای ... نظر زبان ... تعبیر شده و از حزقیل بحزقیال و از یوئیل بجوال و از بیت المقدس
به یروشلیم و هکذا و کاهست بعضی الفاظ دو سه معنی دارد و هر کس بهوای خود از آن معنی میکند ملاحظه کن
فرسی را که ... نوشته اند امروز اکثر لغات ایشان غیر مفهوم و بسیاری از اسماء و ولایات مذکوره که کسی نمیداند
کجا بوده و بعد از تفحص معلوم میشود که اسم فلان ولایت اکنون در زبان تعبیر یافته و مخفی نماند که عبارات مذکوره
بعضی ... صریح در مهدی ... و بعضی دیگر اگر چه صریح نباشد لیکن دلالت ظاهره بر مطلب دارند بلکه با وجود اجتماع

مرجع

بتوصریح میشوند چه همه آنچه در همه اینها مذکور است مجتمعا تخصیص به پیغمبر آخر الزمان محمد بن عبدالله صلی الله علیه وآله
دارد و در غیر انجناب یافت نمیشود پس نظر کن در همه آنچه ما ذکر کردیم از تصریحات و اشارات و بشارات کتب
سماویه و تامل کن در آنچه از معجزات آنحضرت در شرق و غرب عالم انتشار یافته و در آنچه از اوصاف و اخلاق و اعمال
برگزیده او بمثابه حد وضوح رسیده و در آنچه از علوم و حکم و اتقان شریعت مقدسه او که ملاحظه میشود پس
ببین آیا معاندی از دور آمده که نه ایشان را در کتب سماویه تاملی و نه از اخبار و آثار تتبعی نه در نزد او از علو
و حکم آنحضرت و آل او چیزی و نه او را از اقوال و اعمال ایشان خبری و نه در کتاب خدا و احادیث نبویه و الیه و کیفیت
شریعت او نظری یاره سخنان بیهوده بر هم میبافد و انکار نبوت او را میکند در پیش خدا معذور و از عذاب الهی بری
خواهد بود معاذالله سند از تعصبات و امارات النفس مقتضا طریقه بالنفس است و ان نفس را بوده قد جاءکم بصائر من ربکم
فمن ابصر فلنفسه ومن عمی فعلیها لا اکراه فی الدین قد تبین الرشد من الغی تقصیر از جانب ماندانست شعر هرچه هست
از قامت ناساز بی اندام ماست ورنه تشریف تو بر بالای کس کوتاه نیست اگر خواهی به بینی که با وجود چه قدر
جهل و نادانی و تقصیر کوتاهی در صدد انکار بر آمده بر دین مبین بمیانه رجوع کن بر رساله که چندین قبل
ازین یکی از پادریان نصاری در فرنک که نام او پادری تاپیب بوده در رد اسلام نوشته که همین شخص نهایت
بیهودگی نموده و بعضی خبرها را از اسقاط و باقی را آنچه گفته اکثر از رساله تاپیب است تتبع آن بیچاره از احوال پیغمبر
چنین بوده که میگوید پدر عبدالله و مادر او بیناو مرضعه او حلیمه بوده و آنحضرت قبل از بعثت اسیابانی
میکرده و از احوال اصحاب آنحضرت چنین بوده که میگوید الی یعنی بگفته علی عایشه یعنی عایشه عثمان را کشت
پس معاویه الی بانتقام خون عثمان کشت پس حسین پسر معاویه را کشت پس یکی از خویشان معاویه حسین را کشت
و از شریعت مقدسه او چنین بوده که میگوید آخر رابع محمد آنست که در ظهر هر روز جمعه باید زنان و مردان
همه در عبادتخانه‌های ایشان که مسجد مینامند جمع شوند و مجموع از سر تا پا در حضور یکدیگر عریان شوند و قاضی
کنند و در همین معاهره چنین بوده که محمد خدا را جسم میدانسته بدلیل آیه فکان قاب قوسین او ادنی

که در انجیل صحیح غیر ما بید ببینا المعد من قسم بید که اینجا جای تدهین ابو دی کار است بعد از انکه
بتقدیم رسول و تعبیر ان کرده و دلالت بر حبس همینکند تا بتوسین بر دلالت نخواهد کرد و در همه انجیل
که عیسی با سما رفته در دست راست خدا قرار گرفت آنچه در توجیه این فقرات میگویند مبدا آنچه او را آیات
قرانیه میگویند مرتبه فهم او در عربیت این بود که میگوید محمد هم شریک بوده العیاذ بالله من هذا القول و خود
خدا میدانسته باطل امر کردن او وامت خود را که بگویند لا اله الا الله محمد رسول الله و محمد آل الله
سبحان الله با این تتبع درست و فهم صحیح و سلیقه مستقیمه سال ها نوشتن تماشا دارد شعر قدیم
موی سفید اشک دمادم بجیحون تو باین هیئت اگر بهشتی بنازی بشو باب سیم در ذکر
که بادری کفته و دران نصرانی کفته معجزه چیز نیست که خارق عادت باشد زیرا که غرض از او رد
معجزه انست که ظاهر کردن که این شخص از جانب خدا است و این ظاهر نمیشود جز بعملی که فوق عادت انسانی
باشد و عادت انسانی خصوصیت دایره نیست بلکه باید هیچ فرد انسانی از ان بیرون نباشد زیرا که اگر چیزی
باشد که یکنفر بان اتیان نماید هر چند جمیع مردم نتوانند کرد فوق قوت انسانی نخواهد بود جواب
بدان اولا که ظاهر از ذکر قوة و عادت باهم انست که این شخص خارق عادة و خارق قوه را یک چیز دانسته
و تفرقه میان امر خارج از قوت انسانی و خارج از عادت نکرده و این اشتباه است زیرا که وقوع ان تمنا با عادت
ندارد و با قوه دارد چنانکه اگر کسی نوعی باشد که ده هزار بیت یکدفعه خواندن حفظ کند بی زیاد و کم
امر خارج عادة انسانی بجا آورده اما خارج از قوت انسانی نیست و لذا این جهة است که بعضی عادة الله بر آن جاری
نشده و عادة الله بان تعلق نگرفته قدرة الله میتواند بان تعلق گیرد پس میان خارج قوه و خارج عادة
عموم و خصوص مطلق است و هر خارج قوة خارج عادة هست و لا عکس و بودن فلان امر فوق عادة
انسانی و خارق عادة و خارج عادة انسانی امریست که اکثر مردم میتوانند دانست و فهمید که عادت
جاریه میان بنی نوع انسان را میدانند بخلاف خارج از قوه و قدرة چه دانستن ان موقوفست بر احاطه

تامه بغایة مرتبه انسانی و غایة آنچه میتوانند انبیا و اولیا حاصل شود در مراتب علم و عمل و قدرت بلکه احاطه
بحقایق مقدورات نیز و این احاطه حاصل نمیشود مگر از برای انسان کامل و از اینجاست که همه کس میتوانند
بفهمد که باشاره شکافتن ماه یا دریا خارج عادتست اما آیا خارج از قوه انسانیست یا نه نمیتوان دانست
و ایضاً فهمیدن اینکه فلان امر خارج از قوه بنی نوع انسانست ممکن نیست مگر بعلم باینکه جمیع افراد انسان
از بدو ایجاد ایشان تا آخر و کل در دنیا همه قوه و استعدادات قابلیه خود را بفعلیت آورده اند و فعلیه از برای
همه حاصل شده و عاجز از اتیان بآن امر بوده اند و این موقوفست باحاطه بجمیع افراد انسان و بدانستن اینکه
قوه خود را همه بفعل آورده اند و این امریست ممتنع الوقوع بخلاف فهمیدن اینکه فلان امر خارج عادتست
چه اکثر مردم بلکه همه کس میدانند که شق القمر و شق البحر و احیاء اموات [illegible] یا اراده فوق عادتست
انسانست هر گاه این دانسته شد میگوییم که اگر این شخص گفته که باید هیچ فرد از انسان خارج از آن نباشد
که اگر یکنفر هم اتیان نماید خارج از قوه انسانی نخواهد بود و اگر مراد اینست که خارج از قوه انسانی
باید چنین باشد درست گفته است و چنین است و اگر مرادش اینست که خارج از عادة بودن نیز همیشه
انسانی اینست صحیح نگفته چه باتیان یکنفر از تمام بنی نوع در [illegible] بلکه امری از خارج عادت بودن بیرون
نمیشود شنیده که یکشتا چاه نخستین چاهی ماهی [illegible] طرف چاه را [illegible] و جوانی حال
اگر کسی بکند همه کس میگوید خارج از عادة را کرده و از شیخ ابو علی منقولست والعهدة علی الراوی که
بفارس آمد کتاب قانون او را که قریب بشصت هزار بیت است از او خواستند همراه نداشت و از حفظ
برای ایشان املا کرد بعد از حصول نسخه در یکمقام لفظ او تفاوت نداشت این امر با وجود تحقق بر فرض
تحقق موجب بیرون رفتن از [illegible] خارج عادة نمیشود و هم چنین در حدیثست که شخصی در عهد صادق
بمدینه آمد از مخفیات خبر میداد آنحضرت بقدرت و لایه تخم کبوتری از کنار بحر محیط برداشته در کف دست
مقدس پنهان نمود و نزد آن شخص بفرستاد انما فی الید استفهام فرمودند آنشخص سر بزیر افکند و برده بعد از

ساعتی سر بر داشته گفتند همه جزایر در مقام خود دیدیم مگر دو جزیره که بیرون در کنار بحر محیط بودند یکی از آنها نیست و همانا او در کف شما است و شکی نیست که با وجود این خبر از آن شخص از خارق عادت بودن بیرون نمی‌رود و امثال این قبیل امور بسیار است اگر گویید مسلم داریم که خارج عادت چنین است لیکن لازم نمی‌آید که معجزه باید خارج از قوه انسان بما هو انسان و من حیث هو انسان باشد و محض خارج از عادت بودن کافی نیست گوییم بنا بر این چگونه بدانیم که فلان عمل معجز است چه فهمیدن اینکه فلان امر خارج از قوه انسانی بود یا نه موقوف بر آنکه همه افراد انسان موجودین از ابتدای عالم تا انتهای آن در جمیع دنیای عالم از شرق و غرب همه قوه خود را بفعلیت آورده و نمو داده باشند تا هر یک نتایج آن را دیده باشیم پس بفهمیم که فلان عمل خارج از قوه است یا نه یا آنکه خود را بمرتبه رسانیم که اعاظم ناس بغایت قوه و مرتبه انسانیه معتقد و داشته هم برسانیم و بدانیم که ممکن نیست که قدرت انسانیه بفلان مقدور تعلق گیرد و این نیست مگر انسان کامل در مرتبه علم و عمل و بر فرض اینکه یک چنین شخصی محقق شود یافت شود میتوان دانست که او چنین شخصی هست مگر باعجاز پس معجزه از برای غیر این یک نفر بکار نمی‌آید لیکن از برای امثال چنین شخص با خبر دیگر نیست و در شناختن بعضی محتاج بمعجزه او نیست بلکه او را میشناسد اعجاز اگر گویید که شناختن انسان من حیث هو انسان امری سهل است و بعد از شناختن او بهمین قدر میتوان یافت که قوه او تا چه حد است و چه قدر از قدرت اقتضا میکند گوییم اصلاً و مطلقاً نمیتوان یافت چه قوه و قدرت انسان غالباً از آثار بمعنا نفسانیه و قوای فعالیه معروف اما است که فهم جنس و فصل انسان و دانستن انسان بما هو انسان در دانستن آن فایده نمی‌بخشد نمیدانیم فهمیدن اینکه انسان حیوان ناطق است یا قابل علم و صنعت کتابت است یا نه این چه چگونه اقتضا فهمیدن این میکند که بعضی که قوه‌اش سبب بمرتبه رسل و وحی الهی بر او و الهام دارد یا نه یا اینکه میتوانند ماکان از غیبیات خبر بدهند و بر فرض توانستن فهمیدن نمیدانیم چگونه میتوانند فهمید که بر آوردن ما از غیبها یا اخبار از مخفیات بحرکت یا دویدن انداختن ریسمانها چنانکه سحره فرعون کردند یا معالجه سکنه خارج از قوه نیست شق البحر یا نمودن ید بیضا

یا براه انداختن

یا براه انداختن عصا یا احیاء اموات فوق قدرت است اگر گویند هرگاه چنین نباشد در معجزه خارق عادت کافی باشد
و خرق قوه جمیع افراد انسان شرط نباشد چگونه بان مدعای ثابت خواهد شد گوییم دانستی که در معجزه مجرد خارق
عادت بودن کافی نیست و مجرد اعجاز بودن لازم نماید و ادای آنکه ادعای نبوت نماید با خصم تطابق با مطلوب
خصم در صورت طلب و عدم حصر عمل خاصی بآن ضم شود نصرانی گفته و اگر گویند طایفه که اهل فن نیستند
چون عاجز باشند از اتیان مثل آن طوایف دیگر بطریق اولی نتوانند و اگر گوییم که عجز طوایف غیر فن بالفعل است
نه بالقوه چه شاید که اگر دیگران از طوایف که استعداد شان بیشتر باشد بان فن عمل نمایند توانند مثل آن معجزه
پس معلوم شد که معجزه خلاف عادت کلی است نه جزئی جواب اولاً این شخص پیش از این گفت که
باید فوق عادت کلی باشد و هیچ فردی نتواند مثل او را بیاورد و این ایرادی که بتقدیر کرده نمیدانم ایراد بر چه مقدمه
آن میتواند شد چه این پیش از این نیست که از عجز اهل فن از اتیان بمثل آن عجز دیگران نفهمیم و میدانیم که این امر
خرق عادت کلی است و این چه ایرادی بر ما میشود مگر ... ثانیاً نمیدانیم آنرا
در جواب گفته که از عجز اهل فن نمیتوان دانست عجز اهل غیر فن را چگونه بر آن متفرع شود مجرد بعد از آن گفته
که پس معلوم شد الخ و ثالثاً از اینها قطع نظر کرده قبول کردیم که شرط معجزه عجز جمیع افراد انسانی است و خرق قوه
و قبول تو خرق عادت کلی اگرچه عبارت بی معنی است قبول هم کردیم که عجز اهل فن موجب علم بعجز دیگران نمیشود تا
لکن نمیبینیم آنکه عجز تمام افراد انسان را از موجودین از زمان آدم ابوالبشر تا روز محشر از اهل مدن و کشور و سکنه بحر و بر
و جمیع بلاد و قری و صحرانشینان میفهمیم و میدانیم و بیقین میکنیم که از شق البحر و ید بیضا نمودن و شفای اکمه و ابرص بلکه احیاء
موتی عاجزند و استعداد و قابلیت و قوه خود را بالجمیع در این خصوصها بفعلیت آورده اند چه معجزه نیست که این مطلب را
در آن اثبات مینمایی و چگونه اثبات میکنی و از چه راه علم بهم میرسد و اگر در بنی اسرائیل بموسی علیه السلام میگفت از کجا
بفهمیم که در قوه هیچ فردی از افراد انسان نیست اگرچه تمام استعداد خود را بفعلیت آورد که نمیتواند عصا را بسخن
در آورد یا ید بیضا بنماید یا بعیسی علیه السلام میگفت که چگونه این مطلب را در حق معالجه اکمه و ابرص یا احیاء اموات

بهم چگونه او را جواب میدادند متقاعد مینمودند نصـــــرانی گفته معجزه اختصاص بنبی دون غیر ندارد
لکن نه مطلقا زیرا که اگر امر غریبی که فی الحقیقة از جانب خدا باشد دیده شود و واضح شود که انسانرا در آن عادتی نیست خرق
عادة نخواهد بود چون علم کیمیا با آنکه باید از فنونی باشد که کل انسانرا در آنها عادتی باشد و با آنها کار داشته باشند
زیرا که جائی که کار نداشته باشند سعی نیست جائی که سعی نیست قوه پنهان مانند از عجز انسان از اتیان بمثل آن معلوم
نمیشود که این عمل معجزه باشد چه شاید اهل سحر باشد بخلاف امری که هر کس در آن سعی نموده باشد یا سعی نمودن را
بتواند دانسته باشد یقینا است که آن عمل فوق قوه انسانیست جواب ـــــ اولا آنچه گفته امر غریبی که انسانرا
در آن عادتی نیست خرق عادت نیست نمیدانم اگر کسی صعود کند تا حوالی آسمان یا کوه عظیمی از مکان خود متحرک کند آیا
این مرد از اخرق نخواهد دانست یا خرق عادت است اگر بگویند اینها بدیهی کرده و اگر بگویند نمیدانم انسانرا در این
دو عمل چه عادتیست که در عمل دیگر که اینهم میخواهد از آن تمکن نیست و ثانیا آنچه گفته که باید از فنونی باشد
که کل انسانرا در آن عادتی باشد نمیدانم ید بیضا و بیجان اوردن عصا و شق البحر که معجزه بودند تمام افراد انسانرا
در اینها چه عادتیست که در عمل دیگر نیست همه کس را با اینها چه کار بود که با کار دیگر نیست و ثالثا چه را انسه زنده کار و آنکه
کل انسانرا در آن عادتی باشد و با آن کار داشته باشند اگر مرادش اینست که کل انسان غایة سعی خود را داده
نموده باشند تمام قوه خود را بفعلیة اورده باشند بیان کند ببینیم چه امریست که از این قبیل است و علم داریم که
تمام افراد انسان سعی خود را در آن کرده اند و کدام معجزه است که این در آن جاریست ید بیضای موسی یا احیاء
اموات عیسی را از کجا دانستی که همه افراد انسان قوه خود را در این مراحل بجا آوردند و سعی خود را کردند و همه
همه کس را دانسته که قوه خود را بفعل آوردند حال آنکه یقین داریم که از صد هزار نفر یکی هم باین فکر نیفتاده
و اگر گوئی احیاء اموات از فن طبابت است همه کس را با آن عادت نیست و با آن کار است گوئیم از کجا که این نتیجه
فن طبابت باشد شاید عملی باشد ورای طبابت و بر فرض تسلیم از کجا همه کس سعی خود را در طبابت بجا اورد
و غایة قوه خود را بفعلیت رسانید بلکه یقین داریم که از هر هزار یکنفر بیشتر سعی در این فن نکرد و بسی

[illegible]

اهل بغداد

اهل استعداد و قابلیت که اصلاً قدم در این مرحله ننهاده‌اند و بسی قدم نهادند و چندان سعی نکردند مگر نکوئی
همه کس را بعطابه احتیاج است گوئیم محتاج باینکه خود طبیب شوند نیست بلکه کافی محتاج بتشخیص طبیب و معالجه می
و اینقدر فایده برای مطلب تو ندارد و الا همه کس را هم باید دعوی دبنا رکار است پس باید کیمیاگری هم از این معقوله
باشد و احتیاج بآن داشته باشد میدانیم مجرد همین بدن و سعی و بذل تمام مجهود چه فایده دارد و معذلک
چنانچه گذشت نقض بکیمیاگری و امثال آن نیز وارد میباید و رابعاً آنچه گفته که هر جا که سعی نیست قوه پنهان
نمانده است گفته است اما چنین نیست که هر جا سعی باشد قوه پنهان نماند زیرا که سعی یا سعی تمام افراد است
یا بعض افراد و علی التقدیرین بامیدانیم ساعی غایة سعی نموده [illegible] یا میدانیم در صورت سعی بعض
یا اینکه بذل غایة سعی با قوه آن بعض دیگر با آنکه تمام سعی نکرده [illegible] نیست [illegible] در جائیکه معلوم
باشد سعی تمام افراد انسان و بذل غایة سعی ایشان [illegible] فوق آن معلوم نباشد ممکن نباشد قوه پنهان نخواهد
بود اما این کدام فعل است و چه معجزه ایست که [illegible] در آن معلوم شد بلکه میتواند شد
تمام افراد انسان تمام سعی خود را در [illegible] بر فرض امکان چگونه غیر علام الغیوب را علم باین مرحله
میتواند حاصل شد و خامساً آنچه گفته که امری که هر کس در آن سعی نموده یا سعی نمودن را بیفایده دانسته
یقین است که فوق قوه انسانی است بلی چنین است ولیکن کدام عمل است که از این قبیل است و همه کس در آن
سعی کرده یا دانسته که سعی در آن بیفایده است مردم در انشین یا ماهی دیگر چگونه میفهمند که انسان
بصورت گوسفند کردن چنانکه بعضی از سحره کردند سعی در آن بیفایده نیست و در احیاء اموات یا شق
القمر بیفایده است [illegible] اگر گویند اعتقاد بر اعجاز موسی و عیسی [illegible] سحره است
که اهل فن بودند و الا از کجا دانیم که احیاء [illegible] سحر نیست جواب گوئیم که معجزات عیسی اکثر از
معقوله بود که هیچکس احتمال نمیدهد که از طب باشد زیرا که شنیده و نوشته نشده است که طبیبی بمحض
تکلم یا اراده صد اعمی را بینا نموده باشد چه جای آنکه احتمال دهیم که مرده را زنده تواند کرد

هیچکس احتمال نداده و نمیدهد که هرگاه این مرده را نزد اطبای حاذق بریم کا هست که زنده تواند نمود
و بالبدیهه همه کس میداند که طب تدبیر در بدنست بواسطهٔ غذا و دوا نه بمجرد تکلم با اراده پس احتمال طب
مطلقا در اعمال عیسی علیه السلام نمیرود جواب ——— در این کلام نفی احتمال الطب بودن را از اکثر معجزات
عیسی نموده و این مطلب اگرچه از برای ما ضرری ندارد و ما را در آن انکاری نیست و از برای او هم فایدهٔ تمامی
ندارد زیرا که نفی احتمال طب نفی احتمال دیگران را نمیکند چنانکه مذکور میشود ولیکن میگوییم که آنچه از کلام
او مستفاد میشود نفی احتمال الطب بودن را به دو وجه نموده یکی آنکه طب تدبیر و تصرف در بدنست بواسطهٔ غذا
و دوا نه بمجرد تکلم و اراده و احیاء اموات از عیسی بمجرد تکلم و اراده بوده دوم آنکه هیچ طبیبی نشنیده ایم که مرده زنده نموده
کرده و احدی این احتمال را در حق اطبای حاذق نمیدهد بر وجه اول وارد می آید که بلی طب تدبیر و تصرف در بدنست
ولیکن مخصوص غذا و دوا نیست بلکه معالجه به تمیمه یا [illegible] و سحر و نغمه چنانچه در بعضی انواع تغییر هوا
و دلک و تحریک و غیر و شد و امثال آن را نیز اطبا ذکر نموده اند و بالجمله معالجه طبابتی تدبیر حقیقی است در بدن پس اگر غرض
او اینست که طب همین تدبیر بواسطهٔ غذا و دواست که خورده و آشامیده شود مطلقا مسلم نیست و اگر غرض
او از دوا مطلق تدابیر حسیه است تا شامل جمیع آنچه مذکور شد باشد مسلم است ولیکن خصمی را در مقام مجادله
میرسد که بگوید قدر معلوم یقینی اینست که عیسی مرده را زنده کرد بعلاوه اینکه از اکل و شرب غذا و دوا هم
نبود اما اینکه تدابیر بدنیه را اصلا در آن مدخلیتی نبود از کجا میتوان شد که فلان معین از نفخ صور یا زدن
با یلعصا یا دست به موضع خاصی که به بجز عیسی بر آن مطلع نبود موجب زنده شدن باشد و بر وجه دوم وارد می آید
که بنا بر آنچه این شخص سابقا مذکور ساخت زنده نکردن هیچ طبیبی مرده را در وقتی مفید است که بدانیم جمیع افراد
انسان تمام قوهٔ خود را در فن طب بفعلیت آورده اند و نتوانسته اند این از کجا بر ما معلوم شود و ممکن که از همه
افراد همین عیسی قوهٔ خود را بجا آورده و باین مرتبه از طبابت رسیده باشد و اینکه گفته احدی در حق اطبای حاذق
این احتمال را نمیدهد اگر غرض اینست که در حق این اطبائیکه بوده اند یا حال هستند است ولیکن محتمل اینها تمام قوهٔ

خود اعتراف نکرده باشد یا قوه ایشان مخصوص بیش از این نبوده و اگر غرض اینست که احتمال میدهند که طبیبی واقف
شود که این عمل را تواند کرد ممنوعست چه شاید در افراد انسان کسی باشد که اگر تمام قوه خود را صرف کند غایه
مجهود خود را بذل نماید در مطالب بهمچنین مرتبه تواند رسید نصرانی گفته و بعد از دفع احتمال
طب هر چند کسی احتمال نداده اما احتمال سحر داده که چنانچه در اعمال موسی احتمال سحر میرود در اعمال عیسی نیز احتمال
بر سحر نمایند پس در جواب او نیز میگوییم اما اولاً تصدیق سحره اگر در هر معجزه ضرور باشد در معجزه محمد صلی الله
علیه و آله نیز ضرور است که ایشان تصدیق کنند که این سحر نیست و اما ثانیاً باینکه معجزات موسی و عیسی احتمال
ندارد که از فن سحر باشد زیرا که دیده و شنیده و نوشته نشده است که هیچ ساحری مرده را زنده کرده باشد
یا ابکم یا داسکافه باشد که اینها تا الی زماننا هیچ جا بجز اینها خارق عادة غیر سحر میباشند خارق عادة
سحر نیز میباشد زیرا که از فن سحر هم هنوز مرده زنده نشده است شخص آیه دیگر را انشکافته است پس ما دامیکه
مکر و این عمل را انکر است ضد معجزه که خارق عادة کلی است مراد و ضامنست و همین سر است ما را بجز اعجاز
جز بهر که حل معجزه که خلاف عادت کلی باشد بر او صادق نیست زیرا که تمامی را در آن عادتی نیست که خلاف
باشد جواب اولاً اینکه آنچه گفته که کسی احتمال سحر نداده ممنوعست چه از غیر طوایف مسلمین و نصاری
از یهود و هنود و مجوس و غیر اینها از کسانیکه نبوت عیسی قابل نیستند کسانی که در عهد او بوده معجزه او را دیده
و نبوت او قابل نشده اند عمل او را حمل بر سحر مینمایند و ثانیاً اینکه آنچه گفته که اما اولاً الخ نمیدانم این چگونه جواب
از احتمال سحر در اعمال موسی و عیسی میشود و چه دخل بنفی این احتمال دارد خصم میرسد که بگوید تصدیق سحره
در هر معجزه ضرور نیست اما باین نفی احتمال سحر از معجزه موسی و عیسی میشود یا بگوید در معجزه محمد صلی الله علیه و آله
هم ضرور است و باین هم انتفاء احتمال مذکور لازم نمی آید و ثالثاً آنچه گفته که دیده و شنیده نشده که هیچ ساحری
الخ خود این شخص سابق بر این مذکور کرده که شرط نیست در معجزه که خارق قوه انسانی باشد و گفته باید بدانی
که در قوه هیچ انسانی نیست بنابراین میگوییم که دیده و شنیده نشدن دلیل بر سحر نبودن نمیشود چه میتواند

... همه لیکن شاید ... خود دا ... نکرده باشد چه مانع از اینکه اگر همه تمام خود را بعد اینها اورده اند
بعضی از ... بیشتر ... کرده ... اتفاقا ... داشتم که هیچ ساحری زنده نکرده اما بعضی ساحران اهل تسخیر جن را
بصورت انسان نموده اند و از اسبی ... را ویده بلکه جن را داخل جسد مرده نموده و از او آواز برآورده اند و متکلم کرده
همچنانکه در عصر ما در خود شخص قریب بر این اتفاق افتاد پس شاید خصم گوید که انجا که عمل عیسی از این قبیل
نبوده و همچنین چشم بندی و نبوده را بوده نموده و نشنیده را شنیده نموده و خامسا اینکه کجا دیده و شنیده و نوشته
دشت
شده است که غیر از صاحب چاه نخشب ماه کذائی انجا بر اورده یا غیر از مانی نقاش عمل او را کرده یا سبوی زند
مجوس ... او کرده کرده باشد پس همه اینها ... خواهد بود بلکه بسی از اعمال سحر اتفاق افتاده که همان یکسان آن
کرده و دیگری نکرده پس معجزه خواهد بود اگر کوئی همان کردن انها کافی است در معجزه نبودن گوئیم اگر بکوئی نکردن همه
ان معجزه بودن خارج میشود چرا در کردن موسی و عیسی خارج نشود اگر گوئی دیگران هم کرسی میکردند میتوانستند
بکنند گوئیم بکدام دلیل این ... در عمل انها میکنی و در عمل موسی و عیسی نمیکنی و سادسا اینکه بعضی از آنچه گفته
در معجزه محمد صلی الله علیه و آله بار نیست چه دیده و شنیده و نوشته نشده است که ساحری شق القمر نماید یا سنگ با وی
تکلم کند و همه فصحا و بلغا از اهل ان لسان اگر در مقام مخاصمه و مجادله با او باشند بگوید که یک فقره و یک
ایه مثل ان را بیاورید اگر همه جمع شوید نخواهید توانست و با وجود این نتوانستند و نیاوردند اگر گوئی از کجا ... که
مثل ان را نیاوردند و نکردند گوئیم از کجا دانستی که دیگری مرده زنده نکرد و ید بیضا ننمود و در ... بانست
اگر گوئی کسی چنین نقلی نکرده و نشنیده و ننوشته گوئیم کجا نقل شده یا شنیده شده یا نوشته شده که کسی ایه
مثل ایه قران اورده و اگر شنیده بگو ببینیم کدام ایه است و حال اینکه مرده زنده کردن بعد از عیسی از محمد
و اوصیای او شنیده شده و در کتب نوشته شده و نشنیدن تو از بی تتبعی و تقصیر تو است بیا تا من کتبی
که اینها در انها نوشته شده معتمد بتو نشان دهم و سابعا انچه گفته که مادامیکه دیگری نکرده معجزه بودن
بران صادق است بران وارد میاید که بنا بر این بر اوردن ماه از چاه و نقش مانی ساحر و عمل زردشت

از صوفیان ... است انها که بعضی از اعمال الذی بغیر العادت

۱۸۰ باید معجزه باشد چه هنود دیگری نکرده بلکه از ثقه مسموع شد که یکی از سحره در مسقط شخصی را بصورت گوسفندی
کرد باید معجزه باشد تا جمال الجبر از او این عمل را از دیگری نشنیده ایم و همچنین از بعضی سحره بعضی اعمال مذکور
شد که هنوز از غیر او نشنیده ایم پس باید معجزه باشد و ثانیاً آنچه گفته زیرا که تماماً میراد ران عادتی نیست
کاش میدانستیم که چگونه تمامی را در شکافتن دریا عادتی نیست و در بعضی اعمال سحره عادتی نیست نصرانی
گفته و اینکه گفته شد که معجزه هر پیغمبری باید از فن شایع در آن وقت باشد چون طب و سحر در زمان موسی و عیسی
که معجزات ایشان از این دو نوع بود گویا منشاء این از اشتباه مورخین است زیرا که نیست در اسلام تاریخی
که از عهد سلف نوشته شده باشد و حجت باشد در تاریخ اهل یونان که از اوان سلف نوشته شده است مطلب
مذکور نیست که در عهد موسی و عیسی طب و سحر شایع بوده زیرا که از ایام موسی مطلقاً کتابی نیست در دنیا
جز آنچه حضرت موسی خود در توریت نوشته است و او جز این ننوشته است که در بارگاه فرعون ساحران می بودند
که عصا خود را انداختند مار میشد بعضی کارهای دیگر که او کرد نیز کردند اخر الامر یوشع کارهای کرد که نتوانستند
کرد دانستند که از جانب خدا است و در ایام عیسی آنچه نوشته اند اینست که فن سحر در میان یهود و فصاد جهت میان
یونانیان متداول بود و مطلقاً ننوشته اند که فن طب را در تعلیم یهود بهره بوده یا در آنها شایع بوده جواب
اولاً ما نمیگوییم بلکه هیچکس نمیگوید که باید معجزه هر پیغمبری از فن شایع در آن عصر باشد چگونه حال اینکه ما شق
القمر و تکلم حیوانات و سنگ ریزه و آمدن درخت و غیر اینها را از معجزه محمد صلی الله علیه و آله میدانیم و از آن
فن هیچ شایع در آن عصر نبود بلی میگوییم که اگر فنی در عصر آن شایع باشد اولی اینست که معجزه از آن فن داشته
باشد و همین مطلب از کلام سابق این شخص نیز استنباط میشود چه گفت که باید معجزه از فنی باشد که هر کسی را
در آن سعی باشد و شکی نیست که چون فنی شایع باشد سعی جمعی از اهل آن عصر در آن بیشتر و همچنین اهل
آن فن بقبول آن معجزه اقرب اند چنانچه خود این شخص گفته که چون سحره فرعون دیدند که نتوانستند دانستند
که از جانب خدا است بلکه مضایقه نیست که بگوییم هرگاه فنی شایع باشد در آن فن مهره و صاحبان

یعنی این بیمعنی است

تسلطی باشند باید از آن فن هم معجزه داشته باشند تا مبادا صاحبان آن فن اعمال خود را در مقابل معجزه او در آورند
و باعث تزلزل دیگران یا خود ایشان شود و ثانیا آنچه گفته که گویا منشأ این ارتشا همین است نیز
که نیست در اسلام الخ چرا در اسلام چنین تاریخی نیست اگر غرض این است که تاریخی که در سلف نوشته شده
باشد از انبیا الخ مثل موسی چنین نه تا موسی و عیسی باشد امروز در میان ایشان نیست چه در مذهب ما چه شکی نیست که چنین
تاریخی در صدر اسلام بوده و مسلمین بسی حکایات را از زبان عربی و فارسی نقل کرده و نوشته‌اند چنانچه حکمه
یونانیان و هندسه و ریاضی و مجسطی را کرده‌اند و اکثر کتب افلاطون و ارسطو را شرح نموده‌اند و اگر غرض این است
که هیچ از احوال سلف در تواریخ مسلمین نیست غلط گفته چه احوال انبیاء سلف و امتان ایشان و سلاطین
عجم و غیر ایشان و حکمای یونانیین و کلدانیین و بابلیین و قدمیین و غیر هم در تواریخ مسلمین بسیار
مضبوط است و در اول عهد سلاطین فرس که منتهی شد با وایل عهد اسلام بسیاری از کتب را از روم و هند و چین
جمع نموده به زبان فارسی نقل نموده‌اند و مقصد ایشان و کردن و ترجمه آنها هرمس بابلی و دوریتوس سریانی و
قندروس یونانی و بطلمیوس سکندرانی و فرماسب هندی بوده‌اند و بسیاری در عهد کسری انوشیروان ترجمه کردند
و بسیاری از کتب تواریخ و سیر و سایر علوم متقدمین در خزانه اصفهان در مقامی مضبوط بوده در عهد بنی
العباس ظاهر شد و بسیاری از کتب سامیین و یونانیین و سریانیین در عهد خالد بن یزید و حجاج بلغت عربی
نقل کرده‌اند و منصور بن سرجان بامر هشام بن عبدالملک بسیاری را بعربی ترجمه نمود و مأمون نزد پادشاهان
روم فرستاده هر نسخه از کتب ایشان را طلب نمود و جمعی به ترجمه آنها مأمور که از جمله ایشان حسین بن
اسحق مترجم بود که ابتدا نصرانی بود و در آخر اسلام آورد و بسیاری از کتب افلاطون و ارسطو را او
تفسیر نمود و بعد از ایشان جمعی متصدی این امر شدند مانند ابو الخیر حسن بن باباسوار بن بهنام که بسیاری
از کتب را از سریانی بعربی نقل کرد و یعقوب بن اسحق کندی که ابتدا یهودی بود و حکیم بن یونس مترجم که حکیم
نصرانی بود و اکثر احوال سلف و تواریخ ایشان در میان مسلمین شایع شد علاوه بر اینها مسلمین

واوصیا خاتم النبیین بر همه احوال سلف آگاه و مطلع و نزد ایشان حاضر و واضح و قول ایشان حجت قاطع است
و اکثر این احوال بواسطه احادیث ایشان بما رسید و ثالثاً الحجر گفته که در فلان کتاب نیست که سحر و طب در
زمان موسی و عیسی علیهما السلام شایع بوده ضرری بما ندارد زیرا که نبودن در یک کتابی نفی بودن را نمیکند و حال
اینکه خود این شخص گفت که در بارگاه فرعون سحره بود و این دلالت میکند بر رواج این علم در آن وقت که جمعی از
ایشان در بارگاه سلطان حاضر بوده اند و سحره مصر که بعد از زمان ابراهیم علیه السلام تا زمان موسی علیه السلام بوده اند مشهور است
و جمعی از حکماء یونان که از آن جمله فیثاغورس بوده بجهة اخذ این علم از ایشان چون فنی از حکمت است مهاجرت بمصر
نموده اند و چند بلده از مصر جمعیت ایشان بوده از آن جمله [illegible] و بوسیر و مدینة الشمس و از برای
ایشان روسا و استادان بوده حتی اینکه یکی از [illegible] ملک [illegible] تعلیم او بوده ده نفر از [illegible] شان را
از یک بلده بامتحان او فرستادند [illegible] از این [illegible] نادان که از کتب خود نیز [illegible] بیخبر بوده چه در سیره ماراش
[illegible] و ماراش و ابن [illegible] پاراش بوده [illegible] شده که [illegible] عصر بوده اند و [illegible] ماراش
مذکور است که کل مصر [illegible] و هم [illegible] از اعظم روسای ایشان بوده اند
و پیوسته در درگاه فرعون حاضر بوده اند این [illegible] یحیی و ممری و یونوس و [illegible] بیغام [illegible] بعضی نیز
انها شمرده اند و اما شیوع طب و وجود مهره در این در عهد عیسی و حوالی آن بر متتبع بسی ظاهر و روشن است چه
ملوک آن زمان را عنایت تام باین علم بوده و از برای هرکدام در هر شهری جمعی بوده اند که در [illegible] التحصیل منسوب
بلکه اصل شیوع طب بر آن دوران بوده چه اسقلینوس اول کسی که [illegible] قبل از عیسی بوده و مبدء و منشاء علم
طب بوده و از [illegible] این بوده که طب [illegible] و بغیر انبیا [illegible] و بلغنی که هم کسی [illegible] آن علم سحر [illegible]
تا آن علم از انبیا و اولاد ایشان [illegible] و بجز اسقلینوس [illegible] کسی نمیدانسته و مانند کیمیا عزیز بوده تا قریب بعهد
تولد عیسی یکی از اولاد او که غایت مهارت در این فن داشت این را لایق ندید نشر و تدوین و تعلیم آن را صواب
دانسته ابراز آن علم نمود و بتعلیم آن مشغول شد و جماعتی بتلمذ او و عمل در این علم و تفکر در آن مشغول

شده باطراف نشر کردند و خود واضح است که در مدتی که نشر علمی عزیز چه مقدار طالب پیدا شده بودند و سلاطین و حکما
کرده و همه فنون طبیعی که از انجمله طب است هر یک رئیس استاد و ماهر بوده اند در زمانی متقدم بر عیسی و
مقارن با زمان عیسی واضح و لایحست چنانچه در تاریخ فرفوریوس مسطور است و از برای هر یک از تلامذه بیشمار
بوده و هم چنین تلامذه تلامذه و هکذا چون افلاطون و ارسطاطالیس و آودیموس و اسخولوس و ثامیطوس و کسانوفن
قراطیس و زینون و سقراط و بعضی دیگر که در سفر یوسفی که از تواریخ معتبره اسرائیلیان است مذکور است چون
بوت شینا و یاپاش و الکیستیس و بیبیضی و بیلان و انوبینا و غیر اینها که هر یک از اینها ارکان سه تعلیم بوده
و در هر فنی طایفه از شاگردان داشته اند هر یک را در فن طب آثار عجیبه و معالجات غریبه بوده است بعضی از ایشان اطبا
که معظم فن ایشان طب بوده در زمان هرمس بوده اند از انجمله شش نفر از استادان بوده اند که ایشان را اطبای سته گویند
که طبابت برای ایشان منتهی بود و خاتم اینها بقراط حکیم بوده و ایشان هرمس و میناس و برماکیدس و اسقلبیوس ثانی
و بقراط و جالینوس باشند این شش نفر را با اسقلبیوس اول که اول اطبا است اطبای ثمانیه گویند که محور دایره طبابت اند
و همه در زمان عمومی بوده اند هر یک را مستعلمین بسیار بود شاگردان بسیار بود بعضی از اطبائی که از ایشان آموخته بوده اند
چون نیقوماخس طبیب پدر ارسطو و میسوس طبیب برمانیدس طبیب و اقرن طبیب دیوفیلس طبیب و ثاسالیس پسر اقرن
که طبابت بتجربه تنها بود و لکن دیوقلیس بقیاس بوده و عمل ثاسالیس بتدبیر و تفکر بوده و هم چنین ثاسالیس بن بقراط
و دراقن بن بقراط و بقراط بن ثاسالیس بقراط و اقن و پنج نفر از اطبا بودند که هر یک در فنی از طبابت سرآمد اطبا
روزگار بوده اند یکی مبرس در تدبیر ابدان و یکی فوارس در فصد و داغ و سیم بافرون در جراحتها و زخمهای
سر و چهارم خس در معالجه چشم و پنجم فامیقوس در جبر عظام مکسوره و اینها همه روسا و استادان اطبا از اعصار بوده اند
که نام ایشان تا این زمان باقی مانده و آنچه نام ایشان نمانده و هم چنین شاگردان و شاگردان ایشان که عدد
ایشان را خداوند عالم داناست از حد متجاوزند و خود ظاهر است که در هر روزگاری که در آن عصر بیش و بعد
از آن اینقدر اطبا بوده که تا قریب بهزار سال اینقدر از ایشان مشهور و مذکور بوده اند چه نوع این فن را

شیوع بوده و این شخص بی تتبع مجرد اینکه میکوید در فلان تاریخ نیست یا تاریخی از ایام عیسی و موسی نیست
بحث میکند و حال اینکه نباید اصل تاریخ از تالیف آن زمانها بوده باشد بلکه نقل از انها بتواریخ دیکر هم چنین
تا مطالب آنها داخل کتب مسلمین شود کفایت میکند نصرانی کفته و اینکه کفته شده است که بر غیر عرب
ثابت میشود معجزه بودن قران باعتراف عرب بعجز از اتیان بمثل آن تبین کوئیم که اعتراف عرب بعجز با قطع نظر از
انچه پیش مذکور شد نفعی بجهة ماندارد زیرا که در این مقدمه تمامی مدعی می باشند و مشهور است اکر خصم را
قاضی قرار نباید داد جواب اکر این شخص را اطلاع بر معامله عرب با محمد صلی الله علیه واله نبود آفرین
بر تتبع او و اکر مطلع بوده با وجود این کفته عرب تمامی مدعی او می باشند احسنت بر مذهب یا انصاف او و علی
ای تقدیر با چنین حال در مبادی و ملت محاکمه کردن و رساله نوشتن تماشا دارد و کسی از این مرد بپرسد
که در مدت بیست و سه سال که فیما بین بعثت و رحلت سید انبیا بود ایا بغیر از عرب کسی شمشیر بروی او کشید
و قریب بیست غزوه که از آن حضرت و اصحاب او واقع شده با غیر عرب بود یا آنکه از مکه بجهت ایذاء عرب بیرون رفت
و مهاجرت نمود و اعدا اعدای آن حضرت که ابو لهب و ابو جهل و عتبه و شیبه و ابو سفیان و حکم بن العاص و مروان بن الحکم
و امثال اینها بودند از غیر فصحاء عرب بودند قریش و بنی قریظه و بنی النضیر و بنی قینقاع و خیبریان و غیر اینها
از طوایف آن حوالی که لشکرها بر سر آن حضرت کشیدند از عرب نبودند مسیلمه کذاب با توابع و اصحاب کذاب از اساس در
مقابل اساس آن حضرت میچیدند غیر عرب بودند ایا در ظرف سیزده سال که آن حضرت در مکه تشریف داشتند
از قبایل عرب غیر از معدودی با او ایمان آوردند و بالجمله روزی که آنحضرت مبعوث شد تمام عرب بعضی یهود بودند
و برخی نصاری و جمعی بت پرست بودند و همه اینها مدعی آن حضرت بودند و کمر عداوة آن حضرت را بر میان بستند و آنچه
در قوه ایشان بود از مجادله و مخاصمه کردند و چون از مجادله بلسان و برهان عاجز شدند بنای مخاصمه بتیغ و
سنان کذاشتند و نمیدانم اکر کسی باین شخص کوید در صورتیکه توان کفت که عرب جانب محمد را داشتند
اکر کسی کوید آنجا سحره فرعون جانب موسی را نداشتند چه جواب خواهد کفت علاوه بر اینکه بالفعل

می بینم که در شام و بیت المقدس و مصر و بغداد و بصره یهود و نصاری از عرب بسیارند شکی نیست که اینها عجمی مثل
شما نیستند بلکه مخاصم با شما شریکند باید در عرض مدت نزدیک هزار سال یکی از ایشان آیه مثل قرآن بیاورند
و اگر بواسطه تسلط اسلام بر این بلاد میسر نشد می بایست این آیه را نزد چون توئی از اهل فرنگ یا جز آن
بفرستند و او باسم خود بروز دهد یا بی اسم نقل کند نصرانی کهنه و اگر گویند برای علم بر اعجاز قرآن
باید تصدیق عرب را قبول کنیم زیرا که ما عالم به بلاغت عربی نیستیم و در این دعوی ما و شما شریک هستیم جواب
گوئیم که در هر مقدمه که تعلیق یافت ثبوت آن مقدمه فیصل نخواهد یافت جواب ـــ این سخن از پیش
مذکور شد معلوم میشود چرا نشود که باید تصدیق عرب را قبول کرد و مکلف نیستند علاوه بر اینکه عرب
نبوت ما موجب این نشود که نتوانیم حالا با غیر عرب بشویم بلاغت و فصاحت و اعجاز آن را بفهمیم و با آنکه
اعجاز آن منحصر نیست بر فصاحت و بلاغت بلکه جوابی دیگر از اعجاز دارد که غیر عرب هم میتوانند دانست
چنانکه شما را از آن گذشت و خواهد آمد نصرانی کهنه اگر گویند که نشنیدیم تصدیق عرب بر نبوت
آن حضرت محض لجاج و عناد است زیرا که عیب نداند که الحال عرب تمامی متعصب بودند دروغ گویند جواب
گوئیم اولا آنکه چون است که احتمال می‌دهند که تمامی عرب یهود و نصاری که چندین مقابل عرب میباشند هم نمی
دانستند که محمد صلی الله علیه و آله پیغمبر است و محض از لجاج ایمان نیاوردند و کتابهای خود را تحریف نمودند
و هم چنین عرب قبل از لجاج اسلام میشوند و معجزه را میدیدند و اسلام نمی آوردند تا اینکه کار بشمشیر
رسید چنانکه در کتابهای اسلام از اینها قول نوشته شده است و میگویند که احتمال ندارد که قوم عرب حال
لجاج نمایند ثانیا اینکه اگر باعث قوی از برای این قول نداشتند چنین بود لیکن حال باعث قوی
برای این قول هست که آن تبدیل دین و اعتراف بناحق بودن آبا و اجداد خود و تکذیب پیغمبر خود و آبا
و اجداد شان بیش از این گفته پس شاید بجهت همین مدعی تمامی انصاف نمایند و بطلان دین محمد را این
جهت بروز نداده اند و اگر احیانا هم بعضی از ایشان انصاف دهد و بیاورد مثل قرآن کیست که انصاف

دعوی که این چون قرآنست جواب اولاً بلی ما میگوئیم نشنیدن تصدیق عرب بر معجزه بودن قرآن
محض لجاج و عناد است و لیکن نه باین جهة که او گفته که یعنی نداند طایفه عرب تمامی تعصب نمایند بلکه بجهة
آنچه مذکور شد که همه عرب را ابتدا و اکثر ایشان بعد از آن در مقام معانده و مخاصمه و عداوت و زدن
حضرت بودند و آن حضرت با ایشان بقرآن تحدی کرد و مباحثه نمود و نبوت خود را بان اثبات مینمود و مهر مینمود اگر در نبوت
من سخنی دارید یک آیه مثل این قرآن بیاورید و هیچ یک از آن طوایف بهیچ گونه خارج از حیز حصر و حد
با وجود سعی بر اطفاء نور او نتوانستند آیه مثل آن بیاورند بلکه اعتراف نمودند از این امر گذشته بنای
محاربه بشمشیر و مخاصمه بتیغ و تیر گذاردند و بر ظاهر است که اگر بر ایشان ممکن میبود در ظرف این مدت
مدید که ایشان بمقام مخاصمه مشغول بودند از این طوایف عدیده یک آیه را میآوردند اگر گوئی
چه جواب گوئی آنکسی که گوید شاید مثل قرآن را آورده باشند و بما نرسیده باشد بجهة شیوع اسلام و تسلط
مسلمین [illegible] باشد گوئیم [illegible] گوئی از کسی که گوید شاید مثل ید بیضا یا شق البحر موسی
بالجمله امور [illegible] آورده باشند و بما نرسیده باشد بجهة تسلط [illegible] فرعون با شیوع نصرانیة
و غلبه نصاری بشما نرسیده باشد ثانیاً [illegible] که اهل امیه هند که تمامی مجوس الخ [illegible]
هرگز چنین احتمالی ندهیم و چنین نامربوطی نگوئیم بلکه میگوئیم مجوس و یهود و نصاری سه قسم بودند یک قسم
ایشانی هستند که دانستند محمد ص پیغمبر است و تصدیق وی کردند و با و ایمان آوردند و این قسم اکثر مجوس ایران
و غیره و حجاز و عمان و [illegible] دمشق و بیت المقدس و مصر از عهد وی بودند و قسم دویم ایشانی هستند که نبوت
او را تصدیق نکردند و با و ایمان نیاوردند بجهة آنکه حجت او هم بر ایشان معلوم نشد یا بسبب ضعف عقول ایشان
یا بواسطه تقصیر و کوتاهی در تفحص و تفحص یا بجهة عدم تمکن از تفحص بجهة بعد مسافه یا مانع دیگر و این قسم
اکثر عوام ایشان و نسوانند و ساکنین بلاد بعیده از خطه اسلام چون فرنگ و خطا و امثال اینها و قسم
سیم ایشانی هستند که دانستند نبوت آنحضرت را و با وجود این ایمان نیاوردند و این قسم نیز بود و نیز عند

بگویند

یکنوع کسانی بودند که اسلام را منافی کذران معاش خود میدیدند و چندان قوت دین نداشتند که دین را
بود بنا اختیار نمایند و نوع دیکر انها بودند که از عناد و لجاج و عصبیت استنکاف از اسلام کردند و این معدودی
بودند که نسبت بتمام قبائل عرب قلیل محسوب نداردند پس قیاس این قلیل را بتمام قبائل عرب که بعضی بتوریه
چنانکه کذشت امتی بیحد هستند نیست مکر از جانب نصرانی یا بی‌دینی یا بی‌مدرکی و ثالثاً انچه کفته‌اند که
میکویند احتمال ندارد که قوم عرب جهال لجاج نمایند ما چنین سخن نمیکوییم بلکه میکوییم احتمال ندارد
که قوم عرب که در ظرف بیست سال اکثر انها با محمد لجاج و عناد میورزیدند و مخاصمه و مجادله میکردند
و غیر اینها از انجز از ان زمان تا حال مسلمان نشده‌اند نتوانند مثل قران بیاورند و نیاورده باشند
و از این فساد انچه بعد از این فقره ذکر کرده نیز واضح میشود و رابعاً انچه کفته‌اند که شاید بجهة همین مدعی انصاف
نمایند و بطلان دین محمد را بروز ندهند کوییم که شاید در زمان موسی و عیسی نیز مثل معجزه ایشان را آورده
باشند و چون نکفته‌اند تواریخ از زمان سلف ما مسلمین نیست ایشان مطلع نشده و نصاری و یهود که مطلع
شده‌اند بجهة مثل این مدعا انصاف نداده بطلان دین ایشان را بروز ندهند و خامساً انچه کفته‌اند که اکر
احیاناً هم بعضی از ایشان انصاف دهند الخ کوییم اکر کسی بتو کوید که اکر احیاناً صاحب شمشیری بر سر قبری رود
و کوید من صاحب این قبر را زنده میکنم پس جمعی را بصورت صاحب قبر انجا حاضر کند کیست از شما اکر انصاف دهد که شاید
معجزه عیسی از این قبیل بود حقیقة زنده کردن ان میت نبود انچه را تو جواب از این سخن کویی ما نیز از همان مقوله
جواب بتو خواهیم کفت و حال انکه اکر مسلمین عرب انصاف ندهند یهود و نصاری در میان عرب بالفعل بسیار است
در انوقت بر انصاف از ادیان باطل نصرانی کفته‌اند و اکر کویند که از قواعد معانی و بیان معلوم
نماییم که چون قران هست یا نیست جواب کوییم که این خلاف قول شما است که میکویند معجزه بودن قران
معلوم نیست انرا که فصاحت و بلاغت باشد انچه از معانی و بیان معلوم میشود فصاحت و بلاغت است و حال انکه
چون مسلم شما است که قران فصیح و بلیغ است پس هر کلامی که نزد شما طور قران نباشد ان را غیر فصیح

میکویند

میگویند مثل قران نمیدانند تا دیگری بیاورد و اثبات مدعا کند جواب اولا ما هرگز نمیگوییم معجزه
بودن قران از جهت فصاحت معلوم نیست بلکه کتابهای اسلامیان مشحون است باین مطلب بلی میگوییم منحصر نیست
راه اعجاز بفصاحت و ثانیا آنچه گفته پس هر کلامیکه بطور قران نباشد آنرا غیر فصیح میگویید چنین نیست که فصیح
نزد ما منحصر باسلوب قرانی باشد بلکه فصاحت در غیر این اسلوب هم میشود بلی ما این اسلوب بخصوص را احسن اسالیب
میدانیم سلمنا که فصاحت را منحصر در این طور میدانیم و هر کلامیکه غیر اینطور باشد آنرا غیر فصیح میدانیم
خصم نیز اگر راست میگوید و میتواند مثل قران بیاورد بهمین طور کلامی بیاورد نصرانی گفته
و اگر گویند که در زمان محمد صلعم فصحا بسیار بودند و نخواستند که اتیان بمثل آن نمایند و نتوانستند پس گوییم که اولا
مسلم ندانیم که در عصر محمد صلعم فصحا بسیار بودند زیرا که در چند جای قران مذکور است که تورا از میان امیین
برانگیختیم و باتفاق روات و مفسرین قوم عرب اهل علم و سواد و کتابت نبودند و امی میگفتند چنانچه گویند که امی
بودن با فصاحت منافات ندارد چه تواند شد که شخص امی باشد و فصیح باشد گوییم چون نیست که علمای اسلام
اقرار کتب خود امی بودن محمد صلی الله علیه و آله را یکی از اعجاز قران میدانند و اگر یک دو شاعر فصیح در آن
عصر بهم رسیده یافت میشد سودی نخواهد بخشید زیرا که النادر کالمعدوم جواب اولا انکار وجود
فصحا و بلغا در آن عصر میمون و عهد همایون ناشی است از عدم تتبع و قصور اطلاع از احوال سلف و جواب
از برای این نیست مگر اینکه برو و تفحص کن تا بیابی چه امر عقلی نیست که برهان بر تو اثبات شود و ظهور این مرحله
بر متتبع و وجود مصاقع خطبا از عرب عرباء و کثرت فصحای قحطان و بلغای عدنان در آن عصر از اشتهار بحدی
رسیده که تشکیک در آن چون تشکیک در بلاد عظیمه چون هند خطا است و در آن زمان در این فن چندان
سعی داشته اند که بفصاحت و بلاغت بر یکدیگر افتخار میکردند و هر یک از فصحا که خطبه یا قصیده یا رساله انشا
میکردند در خانه کعبه میاویختند و قبل از بعثت پیغمبر چندان فصحا بودند که آثار ایشان تا این زمان مانده
و بسیاری از کلمات ایشان را صدوق علیه الرحمة در کتاب کمال الدین آورده و بالجمله این امریست واضح و ظاهر

[illegible]

کرد

کثرت فصحا و بلغا از عصر مقارب آن در ظهور بیّنانه ایست که انکار آن منصوص نیست مگر از جاهل بیّنات و
بیّنات ازیشان در کتب سیر مذکور است چون اوس بن کعب بن امیه و عمرو بن هاجر بن عمرو بن عبد العزی و عوام
بن منذر بن قیس بن حارثه بن لام و سیف بن وهب ذی‌بیه الطائی و ولید بن المغیرة و ارطاة بن دهیه المزنی
و سلج بن شباع و مستوغر بن ربیعة بن کعب و زهیر بن عبد الله الجعفی و لبید بن عبد الجعفری و محصن بن عثمان
الزبیدی و عمرو بن کنانة الکلبی و صیفی بن رباح الأسدی و اکثم بن صیفی و قیس بن ساعدة ایادی و حسان بن
ثابت و کعب بن اشرف یهودی و ابوطالب عم پیغمبر و غیر اینها که تعداد اینها میسر نیست که هر یک در تحبیر فصاحت بی‌بدیل
و در بلاغت بی‌عدیل و خطب و اشعار ابتدائیه و انشاءات ازیشان مذکور و همگی در زمان محمد موجود و مجتمع بودند و تمامی آنچه گفته
که در قرآن مذکور است که مراد از نبی امیین نه آنکه بعضی از شخص این عبارة را در قرآن دیده‌اند که در قرآن
از مکه بام القری تعبیر شده و بابن سبب اهل مکه را امیین می‌گفتند و مراد از آنکه گفته‌اند از میان امیین بعث نمود
اهل مکه است و در بیان این مطلب از حدیث ابو جعفر محمد نکرده‌اند که از کتب معتبر لغت عرب است چند تن مخصوص ذکر
کرده‌اند و از آنجمله کنز ... مکه ام القری و آن وابسته بسوره تفسیر نکرده و هم چنین بعضی کتب دیگر و در روایات
بسیار بیان بعث از امیین شده که بنشستن اهل اخبار اینها ندارد از آنجمله در کتاب بصائر الدرجات از ثابت شیخ بزرگوار
محمد بن الحسن الصفار باسناد متصل از جعفر بن محمد صوفی روایت کرده است که گفت سألت اباجعفر محمد بن علی الرضا
علیه السلام فقلت یا ابن رسول الله لم سمّی النبیّ الامّی قال ما یقول الناس قلت تزعمون انما سمّی الامّی
لانه لم یکتب قال کذبوا علیه لعنهم الله انّی یکون ذلک والله تبارک و تعالی یقول فی محکم کتابه هو
الذی بعث فی الامیین رسولا منهم یتلو علیهم آیاته و یزکیهم و یعلمهم الکتاب والحکمة فکیف یعلّم
ما لم یحسن والله لقد کان رسول الله صلی الله علیه و آله یقرء و یکتب باثنین و سبعین لسانا و
انما سمّی الامّی لانه کان من مکة و مکة من امهات القری و ذلک قول الله سبحانه و تعالی فی محکم کتابه
الکریم و لتنذر ام القری و من حولها و بعینه همین روایت را صدوق در کتاب علل الشرایع نقل فرموده

و در نکت و ابن بکر نیز در کتاب بصائر الدرجات از عبد الرحمن بن الحجاج روایت کرده است میگوید که قال ابو عبد الله
ع ان النبی صلی الله علیه و آله کان یقرء و یکتب و یقرء ما لم یکتب و در کتاب مجمع البیان از حضرت امام همام
امام محمد باقر علیه السلام هم چنین و در تفسیر عیاشی از آن بزرگوار امام مرویست که انه سئل لم سمی النبی الامی قال
نسب الی مکة و ذلک من قول الله سبحانه لتنذر ام القری و من حولها و ام القری مکة فقیل امی لذلک
و در کتاب مجمع البحرین که از کتب معتبره لغت است میگوید ام القری مکة سمیت بها لان الارض دحیت
من تحتها و ثانیاً آنچه گفتند که باتفاق رواة و مفسرین قوم عرب با علت عدم سواد و کتابت امی میگفتند این
کلام العدل از رواة و مفسرین نگفته چه جای آنکه اتفاق بران کرده باشند چگونه این کلام را میتوان گفت که قوم
عرب همه بی سواد بودند حال آنکه جمعی از احبار ربانیین بودند از یهود و غیره و از جمله ایشان عبد الله بن سلام
مدنی یهودی و سواد بن قارب که بوفور علم در میان عرب مشهور بود و در مکه بود در روز ولادت پیغمبر
خواهش دیدن او کرد و پای مبارک آنحضرت را بوسید و ورقة بن نوفل و عمرو بن اسد عم خدیجه که از جمله
قسیسان و علمای عظیم الشان بود و از آن جمله کعب الاحبار است که معنی عالم العلماست که از عرب بود و یهودی بود
و در زمان امیر المومنین علیه السلام اسلام آورد و قیس بن ساعدة الایادی که در اوایل بعثت وفات نمود و بخدمت
حضرت رسول مشرف شد صاحب علم و حکمت و خطب جلیله و اشعار جمیله بود و اول کسی بود در جاهلیت که ایمان
به بعث و نشر و قیامت آورد و از آن جمله یوسف یهودی که در مکه بود و همه کتب سماویه را خوانده بود و در شب
ولادة باسعادة سید انبیا اخبار نمود که امشب پیغمبر آخر الزمان متولد میشود و زید بن عمرو بن نفیل و سفیان
بن یوشع و تیم بن کنانه و سعد بن قطوران احبار یهود و از رهابین و علمای نصاری چون بحیرا و ابو الکوهب
شامی و فیلق بن یونان بن عبد الصلیب ملقب بابو جبر و غیر ایشان از علما و احبار و کفایت میکند وجود علی بن
ابی طالب علیه السلام در میان ایشان که جمیع علوم بآن منتهی و هر علمی را که دست برنهد تا مرتبه علیای او
می رسد در نزد آنسرور بوده چنانچه کسیکه در خطب نهج البلاغه تتبع نماید ملاحظه میکند که اعجاز دارد

علوم و حقایق حکم که از فقرات کتاب تصریحاً و تلویحاً مستفاد میشود از علوم حکمت و فلسفه و طب و تشریح
و هیئت و شرایع و ادیان است هیچیک از فلاسفه یونان و حکماء و اطبا و مهندسین و هیویین نرسیده
با وجود آنکه در هیچ بلدی بجهة تحصیل علم مسافرت نکرده پس اگر این علوم را بخود مخود استفاده فرموده باشد یقین است
که چنین شخصی نمیباشد مگر نبی یا ولی و اگر از علما تعلم نموده معلوم میشود که در مکه و مدینه علمای
فحول و حکمای ذوی العقول بوده اند و نیز مکاتبات بسیار از کاتبین آن زمان منقول است و گویا توهم این شخص
ناشی شده است از آنچه در بعضی از کتب لغویین است از آنجمله مجمع البحرین که گفته است والامی فی کلام
العرب هو الذی لا کتاب له من مشرکی العرب لان اکثرهم امیون والکتابة فیهم عزیزة و این بیش از این دلالت
نمیکند که در بت پرستان عرب کتاب آسمانی نبوده و اهل کتاب آن از تابعین ملة ابرهیم و موسی و عیسی علی نبینا و علیهم السلام
و مثال اینکه در تفسیر شیخ ثقه جلیل علی بن ابرهیم قمی رد این قول شده و تصریح شده که امیین گفتن
بجهة کتاب نداشتن ایشان بوده نه کتابت نکردن چه از حضرت ابی عبدالله جعفر بن محمد الصادق روایت نموده
و فی الامیین قال انهم کانوا یکتبون ولکن لم یکن معهم کتاب من عند الله و لا بعث فیهم رسول
فنسبهم الله الی الامیین چه گویا بودن ما در خود مانده اند و رابعاً آنچه گفته که چون است که علمای اسلام
از قرار کتب خود بلخ اگر کسی امی بودن محمد صلی الله علیه و آله را یکی از اعجاز قرآن گرفته باشند نه بجهة محض
فصاحت و بلاغت است بلکه بجهة اشتمال است بر اخبار سلف و حکایات امم سابقه و دقایق حکم و حقایق
علوم و بیانات صفات نفس و احوال مبدء و معاد و اساس شرایع و ادیان بنوعیکه علمای اعلام و حکماء ذوی الا
فهام نمیتوانند با نظر دقیق بیان نمایند پس چنانچه شخص امی این اساس را چیده باشد بی آنکه معلمی ببیند و از
کتابی اخذ کند معلوم میشود که از جانب خدا است شعر نگار من که بمکتب نرفت و خط ننوشت
بغمزه مسئله آموز صد مدرس شد و از آنچه مذکور شد و بعد از این مذکور خواهد شد معلوم میشود
که این شخص بسیار بی خبر بوده و بعض آنچه از یک نفری شنیده یا در کاغذی دیده اکتفا نموده و در دین

و مذهب

ومذهب مباحثه آغاز نمود مصرع تو با این همه اگر عشق بنازی چه شود
اگر هم مسلم داریم که بسیار بوده مسلم نداریم که مثل آن را نیاورده زیرا که محتاج بثبوتست بدلیل
اگر هم مسلم داریم که نیاورده مسلم نداریم که اگر میخواستند بیاورند نمیتوانستند بعلت اینکه مادام که
در مکه بود چون نمیدانستند که انجام کار او بکجا خواهد انجامید اعتنا نمینمودند خصوصا صاحبان فهم زیرا
که چون میدیدند خلق را از بت پرستی بخدا پرستی میخواند پس گران نبود ایشان را دعوت او واینکه
تا او در مکه بود جهال قدرت نیافتند با ایشان بمثل آن فایده مترتب نمیشود و بعد از آمدن بمدینه تا آن روز
هیچکس را از عرب نقل ممکن نشد که اظهار تواند نمود که قرآن معجزه نیست و محمد صلی الله علیه و آله پیغمبر نیست
و من میتوانم مثل آن را بیاورم یا آورده ام جواب — اما از آنچه گفته که مثل قرآن نیاورده محتاج
بثبوتست بدلیل قطعی بلی چنین است و ما دلیل قطعی بر نیاوردن داریم و آن بعینه همان دلیلی است که تو
بر زنده نکردن احدی غیر از عیسی از بدو خلقت تا الیوم این نحو مرده را و شفا دادن اکمه و ابرص را
و نشکافتن غیر از موسی آب دریا را و ظاهر نساختن ید بیضا را داری ببین آنچه دلیل تست بعینه
دلیل ما است اگر کوئی مرده زنده کردن و آب دریا شکافتن امریست غریب و توفر دواعی بر نقل آن
بسیار است و عادت حکم قطعی میکند که چنین امری اگر واقع شده میبود بتواتر ثابت شده بود و لا اقل
بطریق احاد نقل نشده یقین داریم که واقع نشده کوئیم با وجود اینکه بنقل متکثر و ثبت در کتب و
دفاتر نقل احیاء اموات از محمد و اوصیای او علیهم السلام شده و تو بدان و تتبع در اقصی بلاد فرنک در پیش مثل
خود اشخاصی میکوئی من چنین خبری نشنیده ام بعینه همین سخن در اتیان مثل قرآن جاریست چه عادت
حکم قطعی میکند که کسی که از میانه بر خیزد و ادعای پیغمبری کند و خود را خاتم پیغمبران کوید و افضل از همه
انبیا داند و دین و شریعت همه را نسخ کند و خدایان بعضی را چون بت پرستان و آتش پرستان دشنام دهد
و آباء و اجداد ایشان را مذمت کند و دین خود را در مجموع عالم قرار دهد و اهل سایر ادیان را کافر

[illegible]

خوانند و حکم نجاست کنند و ایشان را بکارهای عالم بگریزانند و همه اینها در صدد مخاصمه و منازعه آن بر آمدند با وجود این رد
کتاب و قول و مذهب ایشان بهم نرسیده شد که چند فقره مثل کتاب او بیاورند اگر چنین چیزی را کسی آورده بود البته در میان
مردمان لا اقل بعضی و فقرهای مشهور و معروف میبود مسیلمه کذاب که معاصر آنجناب بود نظم بوطی در مقابل قرآن بهم
بافت که الفیل ما الفیل و ما ادریک ما الفیل له ذنب وبیل و خرطوم طویل و دیگری گفت که الطاحنات طحنا
والعاجنات عجنا والخابزات خبزا و خود را مضحکه مردم کردند و در کتابها نوشتند و تا این زمان دست بدست اورده اند
و بعضی نظر بان عبارت اخر ضم کرد والاکلات اکلا پس چنانچه عبارتی که مثل قرآن باشد هیچ بیان نبود و
ذکر میکردند اگر کوئی بجهت قوت اسلام ایشان نا عمست انها رفته باشد گوئیم ای بیچاره مدان وقتی که همه
نصاری و مجوس عالم را افروکرده بودند گاهی به شمشیر جدال میکردند و گاهی بر مباهله می‌نمودند و طایفه جزیه
بر گردن میگرفتند تا بی ان زمان منتشر شده باشد و نزد علمای ایشان باشد تا بما رسیده باشد و آن را
امر و حجت خود کنند چگونه شد که اخفا نمیشد که بجهت قوت نصرانیان بعد از عیسی ما بیشتر بعد از
اخفاء معجزات مثل ایشان شده باشد نه حتی معجزه عیسی این احتمال را امید هست و اما جواب از انچه گفته که
ندانیم که اگر میخواستند میتوانستند اورد بلکه میتوانستند لیکن در صدد آن امر که در مکه بود اعتنا نکردند و وقتی که در
مدینه مدعی جرات نکردند پس اینست که میبایست در ان وقت که علما و احبار ایشان مجادله میکردند و روسا طوایف
لشکرها بر آنحضرت میکشیدند و شمشیرها از خون یکدیگر رنگین میکردند و در حنین و احد و بدر و مدینه کروه
گروه با تیغهای آخته حمله میکردند مثل قرآن را میاوردند و انها که جرات این امور را میکردند سهل بود یک فقره
هم مثل قرآن بیاورند معلوم نیست این عمل قلت و جرات زیادتر از زنان عالم خواهد و اگر انها نمیتوانستند
و کسانیکه در شهر مدینه بودند و محکوم حکم حضرت بودند میتوانستند کلام چیزی نبود که نتوان صاحب از انها
کرد و از جائی بجائی نقل کرده میبایستی پیش خود بستانند و از برای جنگ کنندگان بفرستند که زحمت جنگ نکشیدند
و به همین کلام دین او را باطل کنند و میدانیم این مرد که بی مکه است چه قدر عداوت داشته در اکثر مکه اقامه

حمزه

حضرت در مدینه طوایف عرب بجنگ و حرب ان حضرت مشغول و نزدیك ببود غزوه میان ایشان اتفاق افتاد
و جوان انها را داشتند جرات ملیکا بر او ممکن نداشتند حال اینکه در فتح هم که ان حضرت در مکه بودند با همه مجادله
بودند نمیدانم چگونه اعتنا نمیکردند و از برای بلك ایذای او دیدن و اعتنا میکردند با ایذاء ان حضرت و شبها در کمین
او نشستن و خار و خاشاك بر راه او ریختن و چندین نفر اندوستان تا حبشه نزد نجاشی پادشاه حبشه
بتعاقب معدودی از مسلمین فرستادند پس ان حضرت را از در و محافل و مجالس مجبور اسکات ان حضرت با کردن الی غیر ذلك
از سعیها شکرا اهل مکه و حوالی ان در اطفای نور ان حضرت و دفع او کردند تا چنان امر بر او تنك شد که در نیم شب
فرار کرده بمدینه هجرت نمود و اما انچه گفته که صاحبانم تجدید دعوت او بخدا پرستی برایشان گران نبود تا برا و رد کنند
سبحان الله دعوت او بخدا پرستی اگر گران نبود حکم او بنسخ شریعت ایشان و ترك کتاب ایشان و نهادن اساس عبادات
جدیده و احکام مخالفت با شریعت ایشان و امر او باطاعت پیغمبر ایشان و پشت سر انداختن اوامر و نواهی او هم بر ایشان
گران نبود اگر مجرد خواطر خدا نمیکردند چون در خدا پرستی شریك بر خود میدانستند جز خاطر پیغمبرشان نکنند
و اگر دعوت بخدا پرستی دفع نقل ادعای نبوت های کند باید بعد از انهم ارباب فهم بنای مجادله و ممانعت نگذارند
و بر توهم منفلد دگران نباشد که اینهمه بی انصافی را مرتکب شده مسلم داشتیم که ابتدا اعتنا نکردند و انتها جرات نکردند
اخر هیچ وقت نبوت که بین الامر بنا شد و دفعه از مرتبه ذلتی که هیچکس با او اعتنا نمیکرد بر حسب فهم بمرتبه که تمام
جهان و شهر مدینه خانهای خود هم بلکه ابه ساختن نداشتند انصاف و مکرك ببهره نقص سر انکفنه
و اگر مسلم داریم که خواستند مثل آن را بیاورند و نتوانستند باز ثابت نمیشود که معجزه باشد زیرا که عادت
جاری شده که در هر کسی کتابی است از سلف که هنوز مثل ان نیاورده اند مثل کتاب جهر وینس و دیوان احمد
دره لبتوی و همچنین در بسیار السنه و در بسیاری از صنایع که در زمان سابق احداث شده است که مثل ان را
با وجود سعی بسیار از مردم نیاورده اند بخلاف قران که نسبت بان صنایع کم کسی بسبب اعتقاد بان رسول و صدق
ایشان بمثل ان بر امده و چون این ثابت شد که هرگاه نتوانستند مثل ان را اورد باز معجزه نیست پس معلوم

که انچه در قران مکرر واقع شده است که اگر قران معجزه نیست بیاورید مثل ان را چگونه است جواب
انچه گفته که در هر لسانی کتابی است که خواستند مثل ان را بیاورند سعی کردند نتوانستند بیاورند مسلم نداریم وجود
چنین کتابی را در سلطنت چه جاری بعاده بران و اگر اراده کرده که نیاوردند گو بجهة عدم التفات یا عدم اراده یا
عدم سعی باشد مسلم است ولیکن معلوم است که چنین نسبت مسلم داشتیم که خواستند سعی کردند نتوانستند ما
ا با تحدی بان کتب واقع شده اند معجزه نبوت قرار دادند یا نه اگر اختیار اول کنی مسلم نداریم بلکه کاذب یا شعبه
و اگر اختیار ثانی کنی فرق میان انها و قران حاصل نمیشود و اگر تحدی فارق نباشد بنا بر انچه تو تقریر کرده
کدام یک از معجزات انبیای سلف بودن انها ثابت میشود چه شکافتن دریا و احیا اموات را نیز میگوییم مسلم داریم
خواستند مثال ان را بیاورند و نتوانستند ولیکن ثابت نمیشود که معجزه باشد زیرا که هم چنانکه بنا بر گفته تو عادت
جاری شده که در هر لسانی کتابی باشد که مثل ان نیاورده باشند همچنین عادت نیز جاری شده که در هر فنی
از فنون علمی از بعضی چنان شده که دیگران مثل ان نکرده اند چون عمل مانی در فن نقاشی و حکم بن سیرین در تعبیر و یا
و اثار رستم در شجاعت ... در ... و بطلمیوس در مجسطی و اقلیدس در هندسه و اعمال بعضی
اطبا در بعضی از اعمال طب اعمال بعضی از سحره در بعضی از سحرها بلکه خود نیز تصریح کرده که در بسیاری از صنایع
با وجود سعی بسیار نیاورده اند بنا بر این میگوییم از کجا معجزه موسی و عیسی علیهما السلام از این قبیل نباشد اما
انچه گفته که قران را بسبب اعتقاد یا ترس در صدد اتیان بمثل ان بر نیامدند پس با وجود انکه مثل این کلام دور را اکثر
معجزات سایر انبیا نیز میتوان جاری کرد جواب ان معلوم شد و نمیدانم ان گروه بسیار و طوایف بیشمار
که در مدتهای متمادی متصدی محاربه و منازعه با ان جناب بودند اعتقاد بان حضرت داشتند یا ترس از ان و کفار
اطراف حال نمیدانم اعتقاد دارند یا ترس حال انکه ضرور نیست که متصدی اتیان بمثل قران معروف و معلوم
باشد چه شد که خائفین بر مثل ان در خلوت خود بیاورند و بجهة کفار بفرستند نصرانی گفته
و اگر گویند درصورتیکه محمد صلی الله علیه و اله پیغمبر نمیشود یا بیست خدا انکذارد که او قران اورد و تحدی کند

کذب یا بعد از تحدی بایست بدست دیگری مثل آن را جاری کند و او را ظاهر سازد زیرا که اجرای معجزه بر دست کاذب محالست گوئیم که این مسئله منظور است بر آنکه بر خدا واجب است که خلق را بجهل قبیح باشد نگذارد و بضلالت باشند و این مقدمه مسلم نیست اولاً بجهت آنکه می بینیم که چندین پیغمبر کاذب چون زردشت و دیگران رواج دارند و هم بت پرستی و ثانیاً در خصوص محمد ص اجرای معجزه بر دست کاذب هم نشده است زیرا که اگر چه قرآن یک جزو معجزه که تحدی باشد بر آن صادقست لیکن جزو دیگر که خارق عادة کلی باشد بر آن صادق نیست پس تحدی بر غیر خرق عادت شده است و حجت خدا بر شما تمام است بر دست کاذب جاری نساخته جواب در این مقام لازمست تقدیم سه مطلب مطلب اول بدانکه متکلمین لطف را بر خدا واجب میدانند و این مقدمه را در کتب خود بیان کرده اند و آن را مقدمه اثبات تکالیف و وجوب بعثت انبیا و نصب اوصیا و امتناع اجرای معجزه بر دست کاذب قرار داده اند و ما را در تمامیت این مقدمه و ثبوت تکلیف و بعثت و استحاله اجرای معجزه بر دست کاذب بواسطه این مقدمه نظر است و از اتمام نمیدانیم چه اولاً میگوئیم معنی لطف که بر خدا واجب میدانند آنست که میگویند اللطف ما یقرب العبد الی الله و یبعده عن المعصیة است یا بیان مصالح و مفاسد اگر مراد اولست وجوب لطف موقوف بر ثبوت تکلیف است چه مادامیکه تکلیف ثابت نشود مسلم نیست وجود مقرب و مبعد چه مادامیکه تکلیف ثابت نشده مسلم نداریم که عمل آدمی را بخدا نزدیک یا از او دور میکند چنانچه در ساير حیوانات چیزی نزدیک شدن بخدا و دور شدن با تیان بتکالیف نیست و اگر مراد ثانی است اگر مراد مصالح و مفاسد بدنیه است واضح است که بیان آنها بر خدا لازم نیست و بیان آنها وظیفه شارع نیز نبوده باین جهة در شرایع انبیا غالباً بیان آنها نشده و اگر مصالح و مفاسد نفسانیه است وجود و ثبوت آنها نیز فرع وجود تکالیف است چه مادامیکه تکلیفی ثابت نشود نسبت همه افعال را بنفس یکی خواهیم دانست و از برای نفس مصلحت و مفسده مسلم نخواهیم داشت چنانچه از برای حیوانات مصالح و مفاسد غیر جسمانیه نیست و ثانیاً میگوئیم که شکی نیست که از افراد بنی نوع انسان جمع غفیر بیشمار در اطراف عالم هستند که هیچ دعوتی بایشان نرسیده و صیت ملتی بگوش

ایشان نخورده و جماعتی دیگر هستند که شنیده اند و متمکن از تفحص و تفتیش حقیقت و عدم حقیقت هستند
و جماعتی دیگر هستند که شنیده اند و متمکن بوده اند و تفحص بقدر قوه نموده اند ولیکن بجهة قصور فهم بحق نرسیده اند
و موافق قواعد عدلیه همین طوایف معذورند و انسان مواخذه نیست پس میگوئیم که ایا لطفی که واجبست
بر خدا نسبت ببعض افراد انسان است یا همه انسان معلوم است که نخواهی گفت و اگر هم گوئی گوئیم کدام دلیل است
که وجوب لطف بر بعض را میرساند و بس بلکه اگر هم ثابت شود این مقدمه فایده نخواهد بود چه از برای هر کسی که
خواهی بمقدمه جواز ثابت کنی او را نخواهد رسید که بگوید اینجا که من از این بعض هستم که لطف بمن واجبست
یا بگوید لطف نسبت ببعض [illegible] و اگر گوئی نسبت بهمه واجبست گوئیم چگونه
نسبت بطوایف مذکوره تخلف نمود اگر گوئی تخلف در اینها بجهة مانعی است گوئیم هرگاه تواند بجهة مانع
تخلف کند پس شاید [illegible] که خواهی باین مقدمه [illegible] ثابت کنی مانعی باشد بلکه جمیع افراد انسان مانع
از لطف باشد اگر گوئی مانع [illegible] نیست بلکه مانع معلوم در کار است گوئیم معلوم بر خدا یا بر تو
اگر معلوم بر خدا خواهی شاید [illegible] باشد و اگر معلوم بر تو خواهی بگو ببینم چه مانعی از لطف معلوم بر تو هست
بر جماعتی از اهل جاهلیت که مثلاً بیست سال قبل از بعث پیغمبر آخر الزمان بودند یا بر اهل جزایری بوده که پیغمبری
در میان آنها مبعوث نشده و دعوتی بگوش ایشان نرسیده اگر گوئی بر نفع مواخذه از آنها لطف نسبت بآنها بعمل
آید گوئیم باید این لطف نسبت بهمه افراد انسان کند و هیچ تکلیفی بهیچ یک نکند تا مواخذ نباشند و ثالثاً میگوئیم
شکی نیست که بعد از وقوع تکلیف و بعث رسل همچنانکه طایفه بواسطه در زمره سعدا داخل هم چنین جمعی
سرکشی و معصیت در سلک اشقیا منتظم و بعذاب ابدی مستحق میگردند پس همچنانکه بعث و تکلیف
در حق بعضی دیگر لطف است چه شکی نیست که اگر بعث و تکلیفی نبودی ایشان را لعن و مواخذه و عذابی
نبودی پس اگر لطف بر خدا واجب بودی چگونه در حق اینگروه تخلف نمودی و رابعاً میگوئیم آیا لطفی
که واجب میدانی میگوئی واجبست خواه مانعی از برای آن باشد یا نه تخصیص میدهی وجوب را بصورت

عدم مانع اول که محالست بجهت اینکه عدم مانع در وجود ممکن شرط نیست علاوه بر اینکه نسبت میدهند
متکلمین آنرا الطاف را بوجود مانع و از این جهت محقق طوسی ره در تجرید میفرماید وجوده لطف و تصرفه
لطف آخر و عدمه منا پس لا محاله تخصیص میدهی آن را بصورت عدم مانع پس میگوئیم آیا شرط عدم مانع واقعی است
خواه کسی بداند یا نه یا عدم مانع معلوم اگر عدم مانع واقعی باشد هم چنانکه فی الواقع هم چنین است گوئیم بنا
بر این مقدمه بیفایده میشود چه هر جا خواهی باین امر اثبات کنی خصم را میرسد که گوید شاید در اینجا مانعی باشد
از برای لطف و اگر شرط عدم مانع معلوم المانعیة باشد با وجود اینکه سخن فاسد است چه هیچ دلیلی چنین
تقییدی را ثابت نمیکند گوئیم معلوم بر همه کس یا بر بعضی و در اکثر [illegible] دارد میاید بسیاری از مواقع که مقتضای
لطف در آنها تخلف نموده مانع بر کسی معلوم نیست [illegible] گوئیم آیا لطفی را که واجب میدانید آن چیز است
که فی الواقع و نفس الامر لطف باشد خواه عقول ما لطف آن را درک کنند یا نه یا چیز نیست که بحسب عقول
ما لطف باشد اگر مراد اول است باز این مقدمه بیفایده میشود [illegible] استدلال تو از برای
اثبات امری خصم میتواند گفت از کجا که این امر فی الواقع لطف باشد [illegible] ان اثبات لطفیة
و امثال را نمیکند و اگر مراد ثانی باشد گوئیم آیا مراد چیز نیست که تمام عقول حکم کنند بلطف بودن آن یا حکم
بعض عقول کافی است اگر مراد اول است بیا کن ببینیم کدام چیز است از امور یکه این مقدمه را در آن بکار
میبری که یقین داری عقول حکم بلطفیة آن میکند بلکه یقین باختلاف در آن نداری و اگر مراد ثانی است
بیان کن ببینیم کدام دلیل این مقدمه با این قید را اثبات میکند اگر مراد چیز نیست که لطف بودن آن بدیهی
و ظاهر باشد نزد همه کس یا نزد بعضی کافی است اگر مراد نزد همه کس است کدام موضع است از مواضعیکه
با این مقدمه در اینجا محتاجند که لطف بودن آن مختلف فیه نیست و در نزد همه کس بدیهی است و اگر مراد
نزد بعضی است با وجود اینکه بدیهی بودن هیچ موضعی از مواضع مذکوره نزد احدی مسلم نیست کدام
دلیل است که وجوب لطف بدیهی در نزد بعض را برخدا اثبات مینماید مطلب دویم انکه

اگر چه ما مقدمه وجوب مطلق لطف بر خدا را تمام نمیدانیم و بدست او بر عنوان مطلق اثبات نمیکنیم اما
خصوص وجوب بعثت رسل را با آنچه در فایده چهارم از باب اول گذشت ثابت میکنیم و بوجوب بر خدا
امتناع ظهور معجزه بر ید کاذب ثابت میشود چه بعثت بدون نشان و برهان امریست بیفایده و از حکیم صدور
آن قبیحست و تکلیف باطاعت رسول بی نشان تکلیف بقبیحست و نشانی که از برای اکثر مردم مفید باشد
بجز معجزه نیست و اگر آنهم تواند بر ید کاذب جاری شود نشان نخواهد بود و سد باب معرفت رسول از برای
عالم مردم خواهد شد و بعثت رسول بیفایده خواهد بود مطلب سیوم بدانکه هر حکیمی که امری بر کسی
لازم میکند و تکلیف بآن مینماید لازمست اظهار مکلف به و فتح باب وصول بآن و رفع موانعی که رفع آنها در دست
مکلف نباشد بنماید چه [illegible] لازم میاید و قبح آن و عدم جواز آن بر حکیم مطلق
بدیهی است و اما رفع موانعی که از جانب مکلف باشد و رفع آنها در قوه او باشد پس آن بر تکلیف کننده
لازم نیست [illegible] چه در این صورت تکلیف نخواهد بود
و هر گاه رفع ما از جانب [illegible] تکلیف یا وصول [illegible] که در قوه مکلف رفع آن نباشد نشود لا محاله تکلیف
بآن مکلف به ساقط و مکلف از عهده آن [illegible] و مواخذه [illegible] بر کنار خواهد بود پس هر گاه خدا متابعت شریعتی
از امتی خواهد واجبست بر خدا اظهار آن شریعت و قرار دادن آن و تسهیل وصول هر یک از آن امت باحکام
شریعت و فهمیدن آن و فتح باب حقیت و وجوب اطاعت آن و رفع موانع غیر مقدور الرفع از برای مکلفان از
وصول بفهم حقیت و باحکام آن شریعت و رفع مواخذه و تکلیف از کسی از آن امت که مانع غیر مقدور الرفع
داشته باشد اما بعد از اظهار و فتح در باب مذکور رفع موانعی که از جانب خود مکلف است مثل مانعی که
از تقصیر یا عدم تفحص یا عدم اراده باشد بر او لازم نیست و بعد از بیان این مطالب ثلثه میگوئیم اما
آنچه این نصرانی گفته که این مسئله یعنی استحاله اجراء معجزه بر ید کاذب منظور است بر آنکه بر خدا واجب است
که خلق را بهر قسم باشد نگذارد بضلالت باشند و این مقدمه مسلم نیست بر آن وارد میاید که اگر آن

هم

هر قسم باشد عموم را اراده کرده هم چنانکه ظاهر لفظ است حتی رفع موانعی اگر از جانب مکلف باشد و حتی
سلب قدرت ان بر ترک و رفع عدم اراده ان مطلقا این مسئله بان منوط نیست و احدی ان را قایل نشده
و چنین سخنی نگفته چه رفع موانع مقدوره از برای مکلف خود بالاتفاق بر خدا واجب نیست و اگر
از هر قسم رفع موانعی که در دست خود مکلف نیست و قدرت بر رفع ان ندارد خواسته بلی این مسئله منوط
بان مقدمه است و نزاع این مقدمه منع بردار است و نه منوط بودن این مسئله بان بلکه هر دو مرحله در بداهت
بمرتبه هستند که انکار را در انها راه نیست اما وجوب رفع موانعی که رفع ان در قوه عبد نیست زیرا که چنانچه
بان اشاره شد تکلیف با وجود چنین موانعی تکلیف بما لا یطاق است و از قبیل امر کردن اعمی است بدیدن
و این ببدیهه عقل و اتفاق عقلا باطل است و [illegible] اجراء معجزه بر ید کاذب این مقدمه پس
بجهة انکه اگر جریان معجزه بر ید کاذب جایز باشد در هر معجزه احتمال کاذب بودن صاحب ان خواهیم داد پس
از معجزه علم بصدق هیچ پیغمبری نخواهیم رسید و این واسطه شناختن پیغمبر از برای اکثر مردم ممکن نخواهد
بود و چون وصول بمکلف به موقوف بقبول قول پیغمبر است و ان موقوف بر علم بصدق انست پس وصول
بمکلف به از برای اکثر مردم ممتنع خواهد بود پس اگر جریان معجزه بر ید کاذب جایز باشد تکلیف اکثر مردم باطاعة
پیغمبران تکلیف بما لا یطاق خواهد بود و بعث پیغمبران بر ایشان عبث خواهد بود و نمیدانم اگر محال بودن اجرای
معجزه بر ید کاذب مسلم این مرد نیست و جایز میداند بچه دلیل پیغمبری موسی و عیسی را ثابت میکند و چه اورا بان
داشته که نفی سحر و طب از معجزات ایشان بکند چه مسلم داریم که نه سحر بوده و نه طب و لیکن العیاذ بالله از کجا صادق
بوده اند و اما انچه گفته که می بینیم دین پیغمبر کاذب چون زردشت رواج دارد و همچنین بت پرستی بران
وارد میاید که بلی اگر میگفتیم بر خدا لازم است بهر قسم باشد رفع ضلالة از مردم بنماید این بحث وارد بود
و لیکن ما چنین نمیگوییم بلکه میگوییم بر او لازم است فتح باب فهم هدایة از ضلالة بکند و تسهیل درک فرق
بنماید بعد اگر مکلف بسبب خود در تحصیل فهم نرسد بر خدا حجتی نیست و در ادیان باطله چون دین زردشت

وبت پرستی وامثال اینها فتح باب شد و اگر نه تو از کجا دانستی که اینها ادیان باطله هستند و هر دین باطلی را
که نقض بیاوری یا بطلان ان را فهمیده و واضحست یا نه اگر واضحست پس معلومست خدا هم با بطلان ان
آن نموده حتی اینکه مثل تو کسی ان را فهمیده و اگر واضح نیست از کجا حکم ببطلان ان میکنی تا موجب نقض شود
وبالجمله خداوند با حق وصواب نموده و پرده انکار بار استان برداشت اگر کسی نفهمد خود تقصیر کرده چنانچه
در حق زردشت که چنان نمود که اتش با او سخن میگوید خدا تعالی انوشیروان را گماشت تا فساد امر او را
ظاهر ساخت و معلوم کرد که نقبی در زیر اتش کنده و شخصی را در انجا پنهان نموده تا سخن گوید لا اکراه فی
الدین قد تبین الرشد من الغی علاوه بر این انکه در حقیقت زردشت که این مرد مثال زند در حقیقت و بطلان
ان خلافست چه بعضی میگویند زردشت بعینه همان ابرهیم خلیل الله است و بعضی گویند زردشت
و برزین دو نفر بوده اند از پیشوایان ملت ابرهیم علیه السلام چون انبیاء بنی اسرائیل که بعد از موسی بوده اند
و کتاب ایشان حق بوده ولیکن امت ایشان ان کتاب را سوختند و پیغمبر خود را کشتند و زند و پازند شبه آن
کتابست و در بعضی از روایات دلالت بر این مطلب هست و بعضی گویند که ان کتاب خود را تحریف
نموده زند و پازند نوشتند و بعضی کتاب زند را صحف ابرهیم علیه السلام میدانند و بعضی زند و پازند را
دو نسک از صحف میدانند و بعضی زردشت را از نسل فریدون گفته اند و گویند پدر او پورشسب و مادر او
دغدو نام داشت و حکیمی بوده شاگرد افلادوس و ادعای پیغمبری کرد و حیلها انگیخت و کتابی ساخت زند نام
و در عهد گشتاسب بود و گشتاسب و اسفندیار بدین او در امدند و او بنیاد اتش پرستی نهاد و بعضی
گویند از اهل فلسطین بود و بعضی از اهل اذربایجان گفته اند و بعضی او را شاگرد ارمیا پیغمبر میدانند
بمصر و شام و روم و هند محل السمات و نیرنجات بیاموخت کتابی نوشت زند نام ان را تفسیری کرد پازند نام
پس به بلخ رفت و گشتاسب را بدین خود دعوت نمود و اما انچه گفته که بر قران بعجز و حد معجزه که خارق
عادت کلی باشد صادق نیست پس بر او وارد میاید که خالی از این نیست یا اوردن مثل قران را

دروغ

در قوه هیچکس نمیدانی یا میدانی پس بنا بر اول بقول تو خارق عادت کلی خواهد بود اگرچه عبارة نامربوطی است
و بنا بر ثانی که در قوه انسانی باشد پس باز خرق عادت کلی خواهد بود زیرا که بر ظاهر است که هرگاه چیزی
در قوه انسان باشد خصوص هرگاه از جنس سخن گفتن باشد که صعب ان را چندان صعب نیست و همه اهل ان فن
و ماهرین در مکه مدینه غایت سعی خود را در ان بکنند بلکه در ظرف مثل زیاده از هزار سال جمعی کثیر
در صدد اتیان بان باشند و ابقای دین ابا و اجداد خود را بلکه عدم ابطال دین پیغمبران خود را که غالبا
حمیت و غیرت در ان زیاده از همه چیز میباشد و قوف بران بر بینند و باتیان بمثل ان زن و فرزند و عیال
و مال خود را نتوانستند محافظت کنند و محتاج بشمشیر کشیدند و خود را در معرض هلاکت در آوردند و بنوعی
که پست ترین مذلات است بر گردن نگیرند و [illegible] و خون بادشان ندهند البته
اگرچه یک نفر هم باشد مثل ان میاورند خصوصا در صورتیکه صاحب ان کلام خود بگوید این معجزه منست و
همان کلام بگوید اگر مثل ان بیاورید [illegible] و بطلان دین من و بگوید که اگر همه انس و جن جمع
شوند نمیاورند و نخواهند آورد و اهل ان فن را ابستد عصبیت عداوت با او باشد که زن و فرزند و جان
خود را در معرض تلف آوردند دین او را قبول نکنند و بنا بر دین مثل ان با وجود این همه امر نیست که خلاف عادت
کلی است و عادت بنی نوع انسان بر چنین چیزی جاری نشده است و یقین دارم بلکه قسم باسم عظیم یاد
بر طبق ان یاد میکنم که اگر نه این بود که این مثل ان در قوه بنی نوع انسان نبود یا منع الهی بر اتیان بمثل ان نبود
با وجود مراتب مسطوره فریاد مسلمین در محافل و منابر که این معجزه پیغمبر ما است و اشتمال قران بر اینکه اگر
جن و انس جمع شوند یک ایه مثل ان نمیاورند اگر بایست از روم و فرنگ و چین و خطا بتعلیم لغت عرب رسند
و مثل ان بیاورند یا سلاطین این ممالک و علمای ایشان جمعی را بتعلیم ان لغت واداشته مثل ان بکار برند
خزانها خرج کنند کرده بودند و کتابها امثال ان ساخته بودند و باطراف عالم منتشر کرده بودند حاجت
نیست تا اینکه حقیت ادیان خود را ثابت کنند لا اقل هم دینان خود را که در بحبوحه عالم در ذلت و خواری هستند

هستند و انمباشره با رطوبه ممنوع و از اینجهه اندک عرقی در ان هست دور و بنجاسه مشهور ند و طرق حرنه
برکردن نهاده اند خلاص کنند و لا اقل اگر خلاصی نشود بلاد فع کنند و تشفی قلب حاصل نمایند و علما و روات مثل
ان مملو کرده بودند و این کار رها ادیکان میکردند چه کفار عرب که محتاج بتعلم نبودند نصرانی کفته و امثله
کفته شده است که معجزه قران اقوی است از سایر معجزات بجهه انکه این همیشه باقی است بخلاف معجزات سایر انبیا
که بطول مدت ضعف انها بیشتر میشود کوئیم که این درست است هرگاه معجزات ایشان از این قبیل بود که خود
ایشان نوشته بودند یا در عهد ایشان در کتب متعدد ثبت نشده بود و مشهور نشده بود بلکه تا مدتی بطریق
نقل و حکایت بوده و بعد از مدتی در کتابها بتدریج نوشته شده بود و لیکن چون چنین نیست هر قدر از
ضعف و قوت که انها را در عصر رسالت بوده است حال نیز همان قرار است و اگر از طول مدت ضعف در یقین
حاصل میشود پس باید اگر کسی در بیست سالگی یقین حاصل شود در ایام شصت سالگی نقصان پذیرد
یا انکه بقدر زیادتی سن یقین به اعجاز ... بیفزاید و هیچ یک ازین دو صواب ... اینکه انچه کفته شد از اقوی بودن معجزه قران
بجهه بقاء ان همیشه چنین است و ازبرای ان دو جهت است و جهت اول ... انکه انجمله بدیهیات است که
علم بمعنی و درک ان بواسطه احساسات مراتب اقوی است از علم بان بواسطه اخبار با حساس پس درک
بواسطه رویه ان چیز معین اقوی است از بواسطه استماع ان و علم ... بواسطه لمس ان و هکذا اقوی است از درک آن
بواسطه اخبار دیگری که ان را دیده یا شنیده یا لمس نموده زیرا که خود قوه حاسه را اثری دیگر است در نفس
و ازین جهه است که مثل مشهور شده شنیدن کی بود مانند دیدن و نیز درک بقوه حاسه حافظه تفصیلیه
است بمحسوس که غالبا در اخبار با ان خصوصیات نیست که علم بجمیع تفاصیل ان حاصل شود نمیشود و علم با خبار
از نوع اجمالی که غالبا موجب تردید در وقوعه میباشد خالی نمیباشد مثلا در اخبار با حیا اموات غالب
که بعد از مدت متمادیه هرگاه واقعه بتواتر خبر محفوف بقرینه ثابت شود زیاده از اینکه فلان کس مرده زنده
کرد یا فلان مرده را زنده کرد معلوم نمیباشد اما اینکه ایا یک مرتبه این عمل از ان صادر شده یا مکرر و ان مرده

زیاده از سیصد سال از فوت او گذشته بود یا اینکه احتمال سکته داشته بود یا آنچه منقول از بعض اطبا است
که گفته‌اند مرده پیش از تمام شدن سه روز زنده نمودن بعید نیست یا نه و آیا بمدد او بود یا بتکلم یا باراده و یا دعا که
یا به هیئت یا بدست رسانیدن بموضع مخصوص از آن بود که احتمال تاثیر آن عمل در احیا آن بود یا نه و آیا زنده شدن
آن شخص حرکتی بود که کرد که احتمال تحرک قسری بواسطه بعضی افسونها یا اعمال دیگر بود یا آنکه حقیقة
زنده شد و تکلم کرد و راه رفت و تکلم آن بکلام مثل کلام آدمی بود یا نه و آیا این میت را حاضرین قبل از آن
مرده دیده بودند که بدانند همان شخص است یا نه و آیا این میت بعینه همان شخص بود که احتمال یکی از حیلها
بودن آن نرود یا مثل آن بود مجملا در افعال و اعضا با او یکی بود داشت و آیا جمیع حاضرین که خبر دادند
مردمان فطن زیرک بودند که امر بر ایشان مشتبه نشده است و آیا ایشان از موافقین عیسی بودند و هم دستان او
بودند تا احتمال خلاف واقع نرود یا نه الی غیر ذلک من الاحتمالات الا بخلاف اینکه آدمی خود ملاحظه مرده زنده
کردن را بکند چه در این صورت علم تفصیلی بجمیع جزئیات آن دارد و هر کس انکار از جمله اوضح واضحات است
که هر گاه علم بمعجزه با حس ما بآن بنا شد و باخبار یا ما ثبت در کتب باشد بعد از طول مدت و تمادی آن و تبدل
طبقات مخبرین بعضی احتمالات حاصل میشود که در مبادی امر نبود چه ظاهر است که هر گاه جمعی بسیار خبر دهند
ما را که ملاحظه کردیم که فلان کس فلان مرده را زنده ساخت بنحوی که علم از برای ما هم رسد تفاوت
بسیار دارد با اینکه بعد از هزار یا دو هزار سال این واقعه دست بدست رسیده باشد چه خبر از
مخبرین طبقهای مبتدا ندیدیم چه احتمال میرود در آنها جماعتی اندک باشند هم چنانکه این شخص خود در حق
بعضی از معجزات پیغمبر آخر الزمان صلی الله علیه و آله میگوید چه بسیار از متواترات است که بعد از پس نشستن
منتهی بیک نفر یا دو نفر میشود چنانچه در حدیث انما الاعمال بالنیات گفته شده و بالجمله بعد از
طول مدت و تعدد طبقات لا محاله در هر طبقه یک احتمالی که در طبقه متقدم بر آن نیست و اگر آن
احتمالات بعیده باشد که موجب رفع علم نشود لا محاله تفاوت در وضوح و ظهور و مرتبه علم میکند

بیشتر

وانکار

و انکار اینکه علم حاصل از اخبار در طبقه اولی تفاوت دارد با علم حاصل از اخبار بعد از گذشتن هزار سال مثلا
و همه سلسله طبقه انکار بدیهیات است و همچنین ثبت در کتب چه بعد از طول مدت و تعدد نسخ در علم باینکه
آیا مؤلف این کتاب چگونه شخصی بوده و تحریف در آن راه نیافته و مراد از این لفظ چه بوده آیا اصطلاح
در این لغه تفاوت کرده یا نه الی غیر ذلک تفاوت حاصل میشود و هرگاه این معلوم شد میگوییم که آنچه
نصرانی گفته که ضعف علم بواسطه طول مدت در وقتی درست بود که معجزات ایشان از خود ایشان نوشته نبودند
یا در عهد ایشان در کتب متعدده ثبت نشده بود الخ از غرایب سخنها است که کسیکه اندک شعوری داشته
باشد نمیگوید اما اولا بجهة آنکه نمیدانم نوشته شدن خود معجزه چه فایده بر آن مترتب میشود چه ثبوت صدق
آن موقوف بر ثبوت معجزه او است و بنا بر این ثبوت معجزه او هم موقوف بر ثبوت صدق او خواهد بود و این دور است
و از این قبیل خواهد بود اگر بگوییم که فلان شخص گوید من معجزه دارم پس البته پیغمبر است بعلت اینکه خود تصریح
میکند که من معجزه دارم اگر گویی چون معجزه امر محسوسی است پس معجزه او در کتاب خود نوشت یقین بصدق
او میکنیم زیرا که اگر دروغ میبود از خوف تکذیب در آن نمینوشت گوییم چگونه که این سخن در حق موسی
و عیسی درست است در حق محمد صلی الله علیه و آله که در کتاب او هست که نام مرا در کتب خود میابید
و نام من در توریه و انجیل هست درست حال اینکه علمای یهود و نصاری در آن عهد بسیار و نسخ توریه
و انجیل بسیار بود چگونه از خوف تکذیب بر آن دلیل بر کذب او نمیشمارند سبحان الله هذا لشیء عجاب
و اما ثانیا بجهة آنکه اگر مراد از کتب متعدده آنست که یک کتاب بنسخهای متعدده داشته باشد که همه
منتهی بیکنفر شود نمیدانم این چه باعث علم میشود و قول یک نفر و آن هم بنوشتن چرا افاده علم میکند و اگر
مراد او از کتب متعدده مؤلفات متعدده است اگر مراد از تعدد دو کتاب یا سه کتاب و امثال آن است از اعداد
که بحد تواتر نرسیده نمیدانم چرا افاده علم میکند و احتمال دروغ و ساختگی در آن نمیرود و چگونه
خبر اینها مفید علم نیست و نوشتن اینها مفید علم هست و در عهد آن پیغمبر بودن اینها چه فایده

میکند

میکند که مؤید عهد او و دروغ نمیتوان گفت من چنان و چنان دیدم یا ما جماعتی دیدیم ضرور نیست بگوید
فلان و فلان هم از مخالفین بودند که تو بگوئی اگر دروغ بود براو رد میکردند و اگر مراد از تعدد صد کتاب
و پنجاه کتاب است و امثال آن باز اعدادی که بحد تواتر برسد نمیدانم بچه کلام مذهب اینقدر کتاب از مؤلفین
متعدده که نسخ همه بحد تواتر رسیده باشد تا این زمان باقی مانده آیا از زمان عیسی مانده یا موسی یا ابرهیم یا نوح
خود تو سابق بر این گفتی از ایام موسی کتابی در میان نیست و معلوم است نوشتن خود موسی هم فایده ندارد
و شخصی هم از عهد موسی تا حال نمانده و شهرت بعد از آن هم تو مفید فایده نمیدانی چنانکه گفته و خواهی گفت
پس نمیدانم از کجا معجزات موسی را دانستی و اما آنچه گفته که ما کتابها داشتیم بطریق نقل و حکایت بود الخ و غرض او
هم چنانکه از کلام بعد او مستفاد میشود طعن بر مسلمین است که بزعم فاسد خود چنان میداند که اکثر معجزات
پیغمبر ما باین طریق است کاش کسی از این مرد بپرسد که هر گاه چیزی که بطریق نقل و حکایت باشد بی فایده
و اسطه نوشته شدن حجت خواهد بود آنچه از تو کتابها میگوئی خود آن پیغمبران نوشته‌اند یا در عهد ایشان
در کتب متعدده نوشته‌اند از کجا دانستی که خود آن پیغمبران نوشته‌اند یا در عهد ایشان نوشته شد یا
مؤلفین ایشان بتو گفتند که ما در آن عصر نوشتیم یا وحی بتو نازل شد اگر گوئی در کتابهای دیگر نوشته شده
که این کتابها در عهد ایشان نوشته شده نقل کلام در این کتب میکنیم پس لابد بطریق نقل و حکایت خواهد
بود و تو بدون حجت این کتابها را از او خواهی دانست و حالا اینکه خواهد آمد که نقل معجزات پیغمبر از راه
مسلمین منحصر بهمین طریق نیست و اما آنچه گفته که اگر از طول مدت ضعف در یقین حاصل شود الخ
گویا این شخص چنین یافته که مجرد طول مدت باعث تفاوت علم دانسته شده و نفهمیده که مراد این است که
بطول مدت و تعدد طبقات مخبرین و اختلاف قراین و نحو اینها یقین ضعیف میشود و اما آنچه گفته که با تفرقه
یافت میشود میان معجزات موسی و عیسی گوئیم اگر مراد عدم تفرقه میان مجمل معجزه داشتن این دو پیغمبر است
این بواسطه علم مجمل بان عادت هم هست با اینکه هر پیغمبری را معجزه ایست و دخل بثبت در کتب و نقل

البته

وخبر نداده‌اند و اگر در تفاصیل معجزات ایشان است پس اگر علم تفرقه را مسلم داریم گوییم با این جهت است که عیسی
خبر از معجزات موسی داده چنانچه پیغمبر ما خبر از معجزات هر دو داده و نظر بیقین بصدق قول پیغمبر صلی الله علیه و آله
آنچه ضعیف که در ظرف مدتی که میان موسی و عیسی علیهما السلام بجهت طول مدت حاصل شده بود بر طرف میشود
و مثل زمان عهد موسی میشود بخلاف اینکه طبقات مخبرین غیر از پیغمبران باشند نصرانی گفته‌اند و اگر گویند
که معجزه قران چون از عقلیات است اقوی است از سایر معجزات که از مقوله حسیات است گوییم که اقوی بودن هر چیز
بحسب غایه آنست پس اقوی بودن معجزه آنست که انفع باشد و در اعجاز قران اکثر عوام را فهم نیست که در دلیل
معجزه بودن آن در مانده‌اند و خواص را چشم هست که سایر معجزات را ببینند نفهمیدن عوام معجزه قران را از نقص
او است زیرا که هر معجزه که اکثر مردم ندانند که آیا این معجزه هست یا نیست ناقص است جواب
اگر عوام را فهم آن نیست که دلیل معجزه بودن قران را از راه معانی خفی کنند این را درک میکنند که پیغمبر ما
آن را معجزه خود قرار داد و تحدی از فصحا بمثل آن نمود نتوانستند بیاورند و این یا از راه عجز قوه بشریه است از آن
چنین کلامی یا اینکه با وجود سهولت آوردن ممنوع شدند و علی التقدیرین معجزه است خلاصه اینکه همه عوام
میفهمند که اینکلام یا در فصاحت بمرتبه ایست که فوق طاقت بشریست اتیان بمثل آن یا نه و علی التقدیرین
معجزه است بلکه عامی در فهمیدن اینکه کلامی که طوایف بشر نتوانستند یک آیه بمثل آن را بیاورند
تا محتاج ببذل خانمان و عیال شدند معجزه است اقربست یا فهم معجزه بودن مثل شق البحر و احیاء
الاموات پس قران از حیثیت فهمیدن عوام و خواص با سایر معجزات شریک خواهد بود و محتاج بودن
عامی بنقل در خصوص اینکه کسی مثل آن نیاورد مثل محتاج بودن غیر از چند نفر قلیلی است که در حین مرده
زنده کردن عیسی حاضر بوده‌اند و زیاد خواهد نفع قران از این حیثیت که خواص هر عصری تا روز قیامت
خود این معجزه را مشاهده میکنند و ضعیف نمیشود بخلاف سایر معجزات که بجز کسانیکه در حین صدور
معجزه حاضر بوده‌اند از مشاهده آن محروم و در فهم آن محتاج بنقل هستند پس از این حیثیه

نفع قران

نفع قران اگر خواهد بود علاوه بر منافع دیگر چون استشفا بایات ان و دفع اعادی بواسطه توسل بانها
و بر امدن حاجات بسبب تمسک بانها چه در هر عصر چه قدر بیمارانند که بتوسط توسل بایات قرانیه خلعت شفا
پوشیدند و چه بسیار ترسناک که بوسیله تمسک بانها در مهد امن و امان خوابیدند و چه بسیار حاجتمند که
بسبب تشبث بانها مقضی المرام گردیدند و چون وصول بحقایق معارف و دقایق حکم که در عهد نبوی نیز عارفان
که از سلسبیل قران جرعه های معارف بانها نوشیدند و بسی از علما که لطایف حکمیه را بواسطه ان فهمیدند و چه
دلهای مرده که باستماع ایات قرانیه بزندگانی ابد رسیدند بلی نصرانی بیچاره از همه جا بیخبر سری از کفرستان بیرون
میکشد و ان پیش خود حرفی میزند شعر گوش پهن و دمت از پی بنشانی دو ابو که ملامت کنی بنجاب
پس معلوم شد که قران اقوی معجزات و انفع انها است نصرانی گفته و اگر بگویند تا بید نمایند
معجزه بودن قران را اشتمالش بر غیبات و علوم مذکوره و حکم مذکوره و شرعیه متینه ان گوئیم اما اشتمالش
بر غیبات انچه مشهور است در کتب شش هفت موضع بیش نیست از قبیل الم غلبت الروم و دیگر وعد الله
الذین امنوا منکم و عملوا الصالحات لیستخلفنهم و چند تا دیگر و بر متتبع واضح است که انقدر مفسرین
در طور قرائت آنها و شان نزول و مقصد انها اختلاف نموده اند که حال از انها معنی معین بدست
نمی اید این اختلاف نفی اعجاز میکند جواب اولا مسلم میداریم که شش هفت موضع بیش نیست
اگر مجوز اعجاز است یک خبر از غیب هم کافیست چه جای شش موضع نمیدانم از عیسی علیه السلام زیاده از دو
و سه مرده زنده کردن بحد یقین رسیده یا از موسی زیاده از یکبار حجر را شکافتن که شش هفت خبر از غیب
بنظر این شخص کم می آید و ثانیا نمیدانم اختلاف در نحو قرائت یا شان نزول بر فرض تحقق چه ضرر بالخبار
از غیب بودن میرساند و اما اختلاف در مقصد انها پس اگر اختلاف در جزئیات تفاصیل را اراده کرده
وجود ان در بعض مواضع مضایقه نیست و لیکن ان اختلاف اصلا موجب اختلاف در مطلب نمیشود چنانچه
اختلاف در تفصیل مرده زنده کردن عیسی نیز شده که در کدام وقت بود که مرده را زنده کرد و بچه نوع

زنده

زننده کو و اکر اختلاف در اصل مطلب خواسته مطلقا چنین اختلاف در آیات اخبار از مغیبات نیست و بر فرض اینکه
در یک موضع باشد و موضع باشد در مواضع دیگر نیست چه وقوع اخبار از مغیبات در قرآن منحصر در دو سه موضع نیست
بلکه بسیار است و کلیه آنها بر دو قسم است قسم اول ـــــ اینست که در بسیاری از آیات کریمه حق سبحانه و تعالی اخبار
فرموده است بآنچه کافران و منافقان در خانهای خود میگفتند با یکدیگر مذکور میساختند یا در خواطر خود
میگذرانیدند و بعد از خبر دادن تکذیب آنحضرت میکردند و اظهار توبه و ندامت میکردند و از این باب در قرآن بسیار است
و از آن جمله در باب جمعی از منافقان یهود که میآمدند و با آنحضرت میگفتند ما ایمان آورده ایم و وصف تو را در توریة خوانده ایم
و چون بخلوت میرفتند میگفتند بعضی با بعضی که چرا آنچه خدا علم آن را بشما مفتوح نموده در توریة از وصف آن
حضرت نزد مسلمانان اظهار میکنید پس حق تعالی این نیت ایشان را آشکار فرمود گفت وَإِذَا خَلَا بَعْضُهُمْ إِلَىٰ بَعْضٍ قَالُوا
أَتُحَدِّثُونَهُمْ بِمَا فَتَحَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ یعنی چون بعضی از ایشان با بعضی دیگر خلوت کنند گویند چرا مسلمین را خبر
دادید از علمی که خدا بشما گشوده است و از آن جمله چون در اول اسلام مردم حرام کرده جماع کردن در شبهای ماه
رمضان و بعضی از ایشان پنهان در شب جماع میکردند فرمود عَلِمَ اللَّهُ أَنَّكُمْ كُنْتُمْ تَخْتَانُونَ أَنْفُسَكُمْ یعنی خدا
دانا است که شما در شبهای ماه مبارک رمضان خیانت میکنید با خود و از آن جمله با یازده نفر از یهود خیبر متعهد شدند
که نزد حضرت آمده در اول روز ایمان آورند و در آخر روز کافر شوند و بگویند ما اوصاف او را موافق با آنچه در
توریه است نیافتیم شاید این باعث شود که مسلمانان بتشکیک افتند حق تعالی خبر داده فرمود وَقَالَتْ طَائِفَةٌ
مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ آمِنُوا بِالَّذِي أُنْزِلَ عَلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَجْهَ النَّهَارِ وَاكْفُرُوا آخِرَهُ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ یعنی جماعتی
از اهل کتاب گفتند که ایمان بیاورند بآنچه بر مؤمنین نازل شده در اول روز و در آخر روز آنرا انکار کنند
شاید باین واسطه مؤمنین برگردند و از آن جمله چون در خلوت انگشتان خود را از خشم میخائیدند خدا از آن
خبر داده فرمود وَإِذَا خَلَوْا عَضُّوا عَلَيْكُمُ الْأَنَامِلَ مِنَ الْغَيْظِ یعنی چون خلوت میکنند انگشتان خود را
از غیظ میگزند و از آن جمله میفرماید وَيَقُولُونَ طَاعَةٌ فَإِذَا بَرَزُوا مِنْ عِنْدِكَ بَيَّتَ طَائِفَةٌ مِنْهُمْ غَيْرَ الَّذِي

تقول والله يكتب ما يبيّتون یعنی در حضور تو میگویند که از ما است فرمان برداری و چون از نزد تو بیرون روند در شب با یکدیگر میگویند طایفه از ایشان چیزی میگویند غیر از آنچه در حضور تو می گفتند و از آن جمله در قصهٔ طعمة بن ابیرق و مکر منافقان چونکه تدبیری کرده بودند و کسیرا بران مطلع نساختند منهم بالله ما يستخفون من الناس ولا يستخفون من الله وهو معهم اذ يبيّتون ما لا يرضى من القول یعنی شرم میدارند و خیانهٔ خود را پنهان میکنند از مردمان و شرم نمیکنند از خدا و حال اینکه خدا با ایشانست در هنگامیکه شب تدبیر مکنند و چیزها میگویند که خدا نمی پسندد و از آن جمله میفرماید يحلفون بالله ما قالوا ولقد قالوا كلمة الكفر وكفروا بعد اسلامهم وهمّوا بما لم ينالوا یعنی قسم یاد کردند بخدا که [illegible] که گفتند کلمهٔ کفر را و کافر شدند بعد از مسلمان شدن و قصد کردند امری را که بآن نرسیدند از آن جمله است قوله سبحانه قل لا تعتذروا لن نؤمن لكم قد نبّأنا الله من اخباركم یعنی بگو که عذر نیاورید که ما عذر شما را قبول نمیکنیم بدرستی و تحقیق که خبر داده است ما را خدا از خبرهای شما و نیز میفرماید [illegible] ان اردنا الا الحسنى والله يشهد انهم لكاذبون یعنی قسم یاد میکنند که ما اراده نکردیم مگر نیکی را و خدا گواهی میدهد که ایشان دروغگویانند و نیز منقول است که زنی خوش روی بنماز حاضر میشد بعضی از نیکان صحابه پیشتر می ایستادند که در نماز نظر ایشان بر او نیفتد و جمعی از اشقیا عقب می ایستادند که او را ببینند حقتعالی از اسرار ایشان خبر داده فرموده است ولقد علمنا المستقدمين منكم ولقد علمنا المستأخرين و از آن جمله در حق یهود میفرماید بأسهم بينهم شديد تحسبهم جميعا وقلوبهم شتّى یعنی میان خود ایشان باس و سطوتشان بسیار است اما از شما ترسیده اند و چنان پنداری که ایشان متفق اند ولیکن دلهای ایشان پراکنده است و از آن جمله دو طایفه که بنو سلمه و بنو حارثه اند یا طایفه از مهاجرین و طایفه از انصار که در جنگ احد نیت برگشتن کردند ولیکن برنگشتند این آیه نازل شد اذ همّت طائفتان منكم ان تفشلا والله وليهما یعنی چون قصد کردند دو طایفه از شما که بددلی کنند و برگردند خدا یار و نگهدار ایشان بود الی غیر ذلک و آیات از این قسم بسیار است قسم دویم آنست که حق سبحانه و تعالی

بسیاری در

پس بسیاری از آیات قرآنی خبر داده است از اموری چند که غیر خدا را بر آنها اطلاع میسر نیست بعضی از آنها
پیش از وقوع آنها و بعد از آن مطابق آن واقع شده است و آن نیز بسیار است اول اینکه در حق ابولهب
فرمود سَیَصْلی ناراً ذاتَ لَهَبٍ یعنی زود باشد که ابولهب را برسد آتشی که صاحب شراره و شعله است چه این آیه
در وقتی که اخبار از ایمان نیاوردن او و اگر ایمان میاورد به جهنم نمیرفت و کذب این آیه لازم می‌آمد دوم آنکه
در نجاد بکرد در حق جماعتی از کفار اخبار میفرماید که سَوَاءٌ عَلَیْهِمْ أَأَنْذَرْتَهُمْ اَمْ لَمْ تُنْذِرْهُمْ لَا یُؤْمِنُونَ
یعنی یکسانست خواه بترسانی ایشان را یا نترسانی ایمان نخواهند آورد و با وجود این اخبار از اعجاز قرآن اظهار
کذب آن حضرت اظهار ایمان نکردند سیم آنچه سابق بر این مذکور شد که در آیات بسیار اخبار فرموده که مانند
این قرآن و سوره از این قرآن نمی‌توانند آورد و نخواهند آورد چنانچه فرموده است فَاِنْ لَمْ تَفْعَلُوا وَلَنْ تَفْعَلُوا
یعنی پس اگر نیاورید مثل این قرآن را و حال اینکه هرگز نخواهید آورد و اگر آن حضرت متیقن نبود بحقیقت خود
چگونه بر سبیل قطع و تاکید اینها میفرمود که بگو اگر جن و انس جمع شوند که مثل این قرآن بیاورند نخواهند
توانست بیاورند چهارم خبر داد از مذلت یهود تا آخر الزمان و واقع شد آنکه تا حال در میان
ایشان پادشاهی بهم نرسید و در هر ملکی هستند از همه خلق ذلیل‌ترند بلکه در مملکت نصاری پیدا نمیتوانند شد و در
ملک اسلام ذلیل و زبون هستند خدا از آن خبر داده فرموده که نمیتوانند بمسلمین ضرر برسانند مگر اندک ایذای بزبان
چنانچه میفرماید لَنْ یَضُرُّوکُمْ اِلَّا اَذًی وَاِنْ یُقَاتِلُوکُمْ یُوَلُّوکُمُ الْاَدْبَارَ ثُمَّ لَا یُنْصَرُونَ ضُرِبَتْ عَلَیْهِمُ الذِّلَّةُ
اَیْنَمَا ثُقِفُوا اِلَّا بِحَبْلٍ مِنَ اللّٰهِ وَحَبْلٍ مِنَ النَّاسِ وَبَاؤُا بِغَضَبٍ مِنَ اللّٰهِ وَضُرِبَتْ عَلَیْهِمُ الْمَسْکَنَةُ یعنی هرگز نتوانند
ضرر بشما نمی‌توانند رسانید مگر اندک آزاری که بزبان خود رسانند و اگر با شما کارزار کنند پشتها
بشما برگردانند و بگریزند پس از کسی یاری کرده نشوند زده شده بر ایشان مذلت و خواری هر جا که
یافت شوند مگر بعهدی از خدا و عهدی از مؤمنان که قبول جزیه کنند و بازگشتند بغضبی از خداوند و زده
شده است بر ایشان مسکنت و پریشانی که اگر مال دارند هم باشند اظهار آن نکنند اینها همه واقع است چه ایشان

بدترین دشمنان آن حضرت بودند و دشمنان خونخواری بودند در مدینه از فرو کرمه بودند و معظم غلبه ایشان
زیاده از دیگران بود چنانچه اهل بدر را ذلیل کرداینده ضرب تمسک آنان نتوانستند نمایند تا حال بمذلة کرفتار اند
و بخواری ایشان امر پنجم خبر دادن از عداوت یهود و نصاری تا روز قیامت و عدم اجتماع ایشان با هم ۴۰
در بین مسلمین چنانچه میفرماید وَأَلْقَيْنَا بَيْنَهُمُ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ كُلَّمَا أَوْقَدُوا نَارًا
لِلْحَرْبِ أَطْفَأَهَا اللَّهُ یعنی انداختیم میان یهود و نصاری دشمنی و کینه تا روز قیامت هر وقت که برافروزند آتشی را
جنگ محمد ص خدا آن را خاموش کرداند ششم خبر دادن از مغلوب شدن کفار و غلبه آن حضرت بر ایشان با وجود
اینکه کفار عالم از فرو کرمه بیشتر بودند در آن وقت حال آن حضرت حالی بود که کسی نتواند از آن استنباط غلبه نمود بلکه غلبه
آن حضرت با وفور اعادی و قلت ... ظاهرا بحسب اسباب و عدم ناصر از جمله خوارق عادات بود است چنانچه فرموده
قُلْ لِلَّذِينَ كَفَرُوا سَتُغْلَبُونَ وَتُحْشَرُونَ إِلَى جَهَنَّمَ وَبِئْسَ الْمِهَادُ یعنی بگو ای محمد آن کسانی را که کافر شدند از یهود و دان
و کفار قریش که زود باشد مغلوب شوید ... در دنیا ... شوید ... بجهنم و بد آرامگاهیست جهنم هفتم
خبر دادن از اینکه یهودان هرگز آرزوی مرگ نخواهند کرد با وجود اینکه دعوی ... ایشان مرتبه ولقا بود دکار
نیا بود چنانکه بعد از آنکه یهودان کفتند که بغیر از ما کسی داخل بهشت نمیشود حق تعالی فرمود قُلْ إِنْ كَانَتْ
لَكُمُ الدَّارُ الْآخِرَةُ خَالِصَةً مِنْ دُونِ النَّاسِ فَتَمَنَّوُا الْمَوْتَ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ وَلَنْ يَتَمَنَّوْهُ أَبَدًا بِمَا قَدَّمَتْ عند الله
أَيْدِيهِمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالظَّالِمِينَ یعنی بگو ای محمد ص با یهودان که اگر راست میگوئید که خانه آخرت نزد خدا
شما است و بس و دیگران را از آن بهره نخواهد بود پس آرزوی مرگ کنید اگر هستید راستگویان و آرزو
نخواهند کرد مرگ را هرگز بجهت اعمالی که کرده اند چنین است که آن حضرت خبر داده که ایشان هرگز آرزوی مرگ
نکردند و نمیکنند و حضرت رسول ص فرمود که اگر آرزو میکردند هر یک در جای خود میمردند و یک یهودی باقی نمیماند
هشتم آنکه بعد از آنکه در فتح مکه یا جنگ خندق حضرت رسول ص خبر داد که خدا بمن و امت من داد
ملک روم و عجم و یمن را منافقان کفتند اکتفا بمکه و مدینه نمیکند طمع در ملک پادشاهان میکند

خواهند

خداوند عالم این آیه را فرستاد که قل اللهم مالک الملک تؤتی الملک من تشاء وتنزع الملک ممن تشاء وتعز
من تشاء وتذل من تشاء بیدک الخیر انک علی کل شیء قدیر یعنی بگو ای محمد که خداوندا مالک پادشاهی میدهی
پادشاهی را بهر که میخواهی و میگیری پادشاهی را از هر که میخواهی و عزیز میکردانی هر کرا میخواهی و خوار میکردانی
هر کرا میخواهی بدست تو است نیکیها و تو بر هر چیز توانائی نهم قول خدا تعالی که میفرماید فسوف
یأتی الله بقوم یحبهم ویحبونه اذلة علی المؤمنین اعزة علی الکافرین یجاهدون فی سبیل الله ولا یخافون
لومة لائم یعنی زود باشد که خدا بیارد گروهی را که خدا ایشان را دوست دارد و ایشان نیز خدا را دوست دارند
و تذلل و فروتنی نمایند نزد مؤمنان و عزیز و غالب باشند بر کافرین و جهاد کنند در راه خدا و نترسند از ملامت
ملامت کنندگان و چنان شد که فرموده چنانکه در حق حضرت امیر المؤمنین علیه السلام و اصحاب آن حضرت ظاهر است دهم
خبر دادن حضرت از تسلط مؤمنین بر زمین و خلافت ایشان چنانچه فرموده وعد الله الذین آمنوا منکم
وعملوا الصالحات لیستخلفنهم فی الارض الآیة یعنی خدا وعده فرموده است مؤمنین را که ایشان را در زمین
پادشاهی دهد خلیفه گرداند بغیر را که پیش بوده اند یازدهم خبر دادن از ظفر یافتن حضرت بر قافله
قریش و اموال ایشان یا بر لشکر ایشان در جنگ چنانکه فرموده وإذ یعدکم الله احدی الطائفتین انها لکم
یعنی یاد آورید وقتی را که خدا وعده بشما داده یکی از دو طایفه را که از شما خواهد بود عاقبت چنان شد که
حضرت بر لشکر ایشان ظفر عجیبی یافتند دوازدهم خبر دادن از اینکه زود کفار زرها خرج خواهند
کرد برای جنگ با محمد و در بدر یا احد مغلوب خواهند شد این خرج کردن حسرت و ندامت از برای ایشان
خواهد بود چنانکه میفرماید فسینفقونها ثم تکون علیهم حسرة ثم یغلبون سیزدهم خبر دادن از غلبه
دین آن حضرت بر سایر ادیان چنانکه میفرماید یریدون ان یطفئوا نور الله بافواههم ویأبی الله الا
ان یتم نوره ولو کره الکافرون هو الذی ارسل رسوله بالهدی ودین الحق لیظهره علی الدین
کله ولو کره المشرکون یعنی میخواهند کفار که فرو نشانند و خاموش کنند نور خدا را که پیغمبری حضرت

رسول باشد بسخنهای خود وخدا ابا مینماید مگر اینکه تمام نماید نور دین روشن خود را واگر چه کفار
نخواهند او است خدائی که فرستاد رسول خود را با هدایت ودین حق تا غالب کند دین او را بر همه دینها اگر چه
مشرکین مکروه دارند آن را چهاردهم خبر دادن خدا تعالی از اینکه خدا تو را نگاهداری میکند
از شر دشمنان وسایر قوم چنانچه فرمود وَاللهُ یَعصِمُکَ مِنَ النَّاسِ یعنی خدا تو را از شر مردم نگاه میدارد
وحقیقت این خبر ظاهر شد چه دشمنان هر چند سعی در اهلاک واضرار آن حضرت کردند نتوانستند مگر
که پیش از نزول این آیه جمعی اصحاب چون سعد وحذیفه در شبها پاسبانی آن حضرت میکردند چون این آیه
نازل شد حضرت ایشان را عذر خواست وفرمود احتیاج بپاسبانی شما ندارم چه خداوند عالم محافظ
من شده است پانزدهم خبر دادن خدا تعالی که قوم تو از دین تو نخواهند ساخت چنانکه فرمود وَمَا
یَضُرُّونَکَ مِن شَیءٍ یعنی هیچ ادیتی بتو نخواهند رسانید شانزدهم آنکه بعد از مراجعت آن حضرت از غزوه تبوک
وحی شد بآن حضرت که قُل لَن تَخرُجُوا مَعِیَ اَبَداً وَلَن تُقاتِلُوا مَعِیَ عَدُوّاً یعنی ای محمد بگو بمنافقان که بعد از این بیرون
نخواهید آمد با من بسفری هرگز وجنگ نخواهید کرد همراه من با دشمنی چنانشد که فرموده بود هفدهم
آنکه خدا تعالی خبر داد او را بعد از مهاجرت از مکه که البته تو را بمکه خواهد برگردانید چنانکه فرمود اِنَّ الَّذِی فَرَضَ
عَلَیکَ القُرآنَ لَرادُّکَ اِلی مَعادٍ یعنی آنکسیکه واجب کرد بر تو قرآن را البته برگرداننده است تو را بجای بازگشت تو
هیجدهم آنکه چون حضرت رسول صلی الله علیه وآله نامه بپادشاه روم نوشت ونامه بپادشاه عجم پادشاه
روم نامه او را اعزاز واحترام نمود وپادشاه عجم نامه آن حضرت را پاره کرد وباین جهت رومیین در دل
مسلمین جای گیر شدند وگبران متنفر شدند وبا وجود این رومیین از اهل شریعت وکتاب بودند وگبران را کتاب
وشریعتی نبود باین سبب مسلمین را با رومیین میلی واز گبران هراسی بود در جنگی که میان این دو گروه واقع شد
رومیین مغلوب شدند باین جهت مسلمین اندوهگین گردیدند خدا تعالی بجهت تسلی خواطر ایشان خبر داد که
قلیل مدتی که میگذرد رومیین غالب خواهند شد ومؤمنین فرحناک خواهند گشت چنانکه فرمود

الم غلبت

الم غلبت الروم فی ادنی الارض وهم من بعد غلبهم سیغلبون فی بضع سنین لله الامر من قبل ومن
بعد ویومئذ یفرح المؤمنون بنصر الله ینصر من یشاء وهو العزیز الرحیم وعد الله لا یخلف الله وعده
ولکن اکثر الناس لا یعلمون واین معنی بنابر تفسیری است که در کتب تفاسیر مذکور و در نزد سنی و شیعه
مشهور است و این آیه را معنی دیگر هست که در اخبار از سر آینده شده است که یکی از آن بوجود آمده و
دیگری خواهد شد آن معنی اینست که مغلوب شدند یعنی خواهند شد بجهت شدت تحقق گویا شده است مبین که تمام
باشد یعنی مغلوب مسلمین خواهند شد شهرهای معظم و عبادتخانهای خود و محل پیغمبران خود را ترک خواهند
کرد و مسلمین آنها را متصرف خواهند کرد و بعد از مغلوب شدن غالب خواهند شد در اندک سالی
یعنی در چند سالی غلبه ایشان خواهد بود بر مسلمین ولله الامر من قبل ومن بعد و قبل از این غلبه
و بعد از این امر از برای خدا خواهد بود و مسلمین که اهل دین خدا هستند غالب خواهند بود اما قبل
و امتحان است اما بعد پس مراد آنست که بعد از آن صاحب الامر ظهور خواهد نمود و آن روز مؤمنین شاد
خواهند شد بیاری کردن خدا و این وعده خداست و تخلف در وعده خدا نیست ولکن اکثر مردم
علم و اعتقاد باین وعده ندارند و این معنی اظهر است چه تخصیص فرح بمؤمنین که کرده شیعه هستند
و نسبت آن بیاری کردن خدا دادن و این را وعده خود فرمودن و نفی اعتقاد اکثر را بان کردن چنانکه سنیان
که اکثر مسلمین اند علم باین نداشتند با این تفسیر مناسبتر است و غلبه بعضی کفار بر بعضی که سبب فی الجمله شادی
مسلمین شود چندان اعتنا بان نیست که باین تاکیدات بیان شود و از این سخن که یکی مغلوب شدن باشد
باشد یا مقصود وعده وارد دیگر که غالب شدن ایشان و در سالی و ظهور صاحب الامر بعد از آن تا امر محض خدا
شود در آخر الزمان واقع خواهد شد نوزدهم خبر دادن حق سبحانه و تعالی از هزیمت لشکر کفار
در جنگ بدر و بهت کردن ایشان بعد از رسیدن خبر اجتماع ایشان چنانکه فرموده سیهزم الجمع ویولون
الدبر بیستم خبر دادن از اینکه پیغمبر با اصحاب در نهایت امنیت داخل مسجد الحرام خواهند شد با سرهای

تراشیده وموها وناخنهای کوتاه کرده واز کسی نخواهند ترسید چنانکه فرموده لتدخلن المسجد الحرام ان شاء
الله آمنین محلقین رؤسکم ومقصرین لا تخافون ولفظ ان شاء الله بجهت تاکید واستثنا است چنانکه
میگویند ان شاء الله چنین وچنان خواهیم کرد نه بجهت تعلیق بیست ویکم آنکه بعد از آنکه فرزندان حضرت
رسول وفات نمودند دشمنان گفتند ابتر است تا روزی آنحضرت داخل مسجد شد عمرو بن العاص وحکم بن العاص
در مسجد بودند چون حضرت را دیدند گفتند یا ابا الابتر وعمرو عاص گفت انا اشنی محمدا من دشمن دارم محمد را
در آنوقت حقتعالی سوره کوثر را فرستاد که انا اعطیناک الکوثر ما بسیاری به تو عطا فرمودیم تا قوله
منها ان شانئک هو الابتر ابتر ومقطوع النسل آنست که ترا دشمن دارد وچنان شد که فرموده
چه بسیاری وکثرت نسل آنحضرت با وجود شهادة اکثر ذریه او بدست دشمنان بمرتبه رسید که نزدیک نصف
مردم سادات شدند واز عمرو عاص اصلا نسلی واثری باقی نماند بیست ودوم قول حقتعالی الم تر الی الذین
نافقوا یقولون لاخوانهم الذین کفروا من اهل الکتاب لئن اخرجتم لنخرجن معکم ولا نطیع فیکم احدا
ابدا وان قوتلتم لننصرنکم والله یشهد انهم لکاذبون لئن اخرجوا لا یخرجون معهم وان نصروهم
لیولن الادبار ثم لا ینصرون این آیه مبارکه در حق عبدالله ابی واصحاب او نازل شد یعنی آیا نمی بینی
منافقین را که اهل کتاب میگویند که اگر شما را از دیار شما بیرون کنند ما هم با شما بیرون میآئیم ودر فرمان
احدی را در باره شما نمی بریم واگر با شما جنگ کنند ما یاری شما میکنیم وخدا گواهی میدهد که ایشان
دروغ میگویند اگر کفار بیرون کرده شوند منافقین با ایشان بیرون نمیروند واگر یاری ایشان کنند وبگردانند
پس یاری کرده نمیشوند وچنان شد که فرموده بود واین اخباریست صریح از امر آینده که بعضی ازانها شده فرموده اند
بیست وسیم قول حقتعالی لا یقاتلونکم جمیعا الا فی قری محصنة او من وراء جدر یعنی یهود با شما جنگ
نخواهند کرد مگر در قلعهها یا از پس دیوارها وچنین واقع شد بیست وچهارم آنکه در حین اراده جنگ
بدر این آیه نازل شد سالقی فی قلوب الذین کفروا الرعب فاضربوا فوق الاعناق یعنی زود باشد که بیندازیم

رعب و ترس را در دلهای کافران پس ببینید شما که چگونه ایشانرا و عنا فتنه هر باد انی حیم میکند

شما را امید که همین نباشد چنین اخبار نیکی چه شایسته شود و کذب او ظاهر شود بیست و چهارم

آنکه در هنگامی که در حین روانه شدن بجنگ بدر کبری خبرهای لشکر قریش باصحاب رسید ابنیار بسیار

بترسیدند و تضرع و استغاثه بپروردگار کردند پس در آنوقت جبرئیل نازل شد و این آیه را آورد اذ

تستغیثون ربکم فاستجاب لکم انی ممدکم بالف من الملائکة مردفین یعنی چون شما استغاثه بپروردگار

میکنید پس او استغاثه شما را اجابت کرد و من هزار نفر ملائکه پی در پی بامداد شما میفرستم بیست و ششم

قوله عز اسمه لقد رضی الله عن المؤمنین اذ یبایعونک تحت الشجرة فعلم ما فی قلوبهم فانزل السکینة

علیهم واثابهم فتحا قریبا ومغانم کثیرة یاخذونها چند و این خبر داد بمؤمنینی که در زیر شجره بیعت با رسول

کردند که ثواب فتح با ایشان عطا خواهد داد فتح نزدیک را و غنیمتهای بسیار خواهند گرفت و چنانکه خبر داد

بوجه اتم و اصح و ظاهر است که غیر ذلک من الآیات که همین قدر طالب حق را کفایت میکند بلکه اخبار از

مغیبات همین در این بیست بلکه بسیار است که امثال اینها زیاد از حد حساب یافت میشود و ما در این مقام

نقره از خطب نهج البلاغه که از علامات معجزات کاسر رد اولیا و خاتم اصفیا علی بن ابیطالب علیه الصلوة

والسلام که وصی خاتم انبیاست ذکر میکنیم و ایراد مینماییم و در مقابل آنچه ایشان خواهند گفت که از بعضی اولیا

نیز بعضی امور که خارق عادت است سر زده و در کتابها نوشتند و اعجاز آنحضرت در آنکتاب مسطور مذکور است

بسیار و در اینجا بنقره اکتفا میشود نقره اول آنچه باصحاب خود فرمود اما انه سیظهر علیکم

بعدی رجل رحب البلعوم مندحق البطن یاکل ما یجد ویطلب ما لا یجد فاقتلوه ولن تقتلوه الا و

انه سیأمرکم بسبی والبراءة منی یعنی آگاه باشید که زود باشد غالب شود بر شما بعد از من مردی حلقوم

گشاده شکم برآمده که هرچه یافت میخورد و هرچه نیافت میطلبد پس بکشید و نخواهید کشت او را

و بدانید که او امر خواهد نمود شما را بدشنام و سب و بیزاری از من و چنانکه حضرت فرموده چنین شد

از آن خبر

بعد از آنجناب غارتیه بر آن قوم غالب شد از سبب دعای آنحضرت و بود شکم او بسی عظیم بود که هرگاه
نشستی شکم او بر زانوهای او افتادی و هر که بسیار شد بلکه نمیخورد تا هلاک نشد پس میگفت بدارید بخدا
قسم که سیر شدم ولیکن ملول شدم و گفته کلام او بسی عجیب بود که شاعری از شعراء عرب بنی بجید خود
هجو کرده میگوید شعر وصاحبٌ لی بطنُهُ کالهاویة کأنّ فی احشائه معاویة فقره دویم دوره تنکبه
بخیر بخوارج نهروان تشریف میبردند از برای حضرت خبر آوردند که خوارج از جسر نهروان عبور کردند
و بانی طرف آن نهر رفتند فرمود مصارعهم دون النطفة والله لا یفلت منهم عشرة ولا یهلک منکم عشرة یعنی جنگیدن
و ایشان عبور نکرده اند و کشتن گاه ایشان اینطرف آبست بخدا قسم که ده نفر از ایشان نجات نخواهند یافت و از شما
ده نفر کشته نخواهند شد چون با جناب سید [illegible] جنگ نه نفر از
خوارج فرار کردند و نه نفر از اصحاب آنحضرت شهید شد فقره سیم اینکه در همان جنگ بعد از
خوارج آنحضرت عرض کردند که همه خوارج کشته شدند [illegible] فرمود کلا والله انهم
نطف فی اصلاب الرجال وقرارات النساء کلما نجم منهم قرن قطع حتی یکون آخرهم لصوصا سلابین یعنی حاشا
و کلا که چنین باشد بلکه نطفها از ایشان در صلبهای پدران ایشان و رحم زنان ایشان هست که طلوع خواهند
کرد و هر طایفه از ایشان طلوع کنند قطع خواهند شد دعوت ایشان [illegible] خواهد رسید تا آخر ایشان دزد و راهزن شوند و
زنو چنان شد که فرموده بود چه بعد از آنحضرت طلوع کردند هر وقت طلوع میکردند خلیفه زمان ایشان
انفار استیصال میکردند تا آخر امر ایشان دزد و راهزن شد چه ولید بن طریف سکسکی در ایام هرون
الرشید از ایشان طلوع کرده با جمعی بنای قطع طریق گذاشت و هرون فرستاده او را گرفت و کشت
و بعد از آن در ایام متوکل بر عمر خثعمی از ایشان طلوع نمود و [illegible] بنیاد راهزنی گذارد و [illegible] او
نمود ابو سعید طائی بسروی آمده جمعی از رفقای او را کشت و او خود بدر رفت و بعد از اینها جمعی از ایشان
در ولایت عمان و کرمان بنای راهزنی گذاردند فقره چهارم چون آنجناب به بصره با خیل جلال بر فرمود

وارد

و ایشان را منهزم کردند مروان بن حکم که از آن جمله بود اسیر عسکر آن حضرت شد پس حسنین شفاعت او را کردند حضرت
او را رها کرد پس گفتند بیعت کند با تو فرمود لو بایعنی بیده لغدر بسبته مجمل و ابنه ضلالة بعد ما نشب
فان له امرة کلعقة الکلب انفه وهو ابو الاکبش الاربعة وستلقی الامة منه ومن ولده یوما احمر یعنی
اگر بدست خود با من بیعت کند به پیچ خود غدر خواهد کرد و این از راه تشنیع است و فرمود پس فرمود که او را
برخواهد داشت در هنگامی که موی عارض او سفید شده باشد از برای او امارتی و پادشاهی خواهد
بقدر اینکه سگی سر بینی خود را بلیسد یعنی زمان بسیار اندکی و پدر چهار کبش است که چهار نفر مانند قوچ از اولاد او
رسد این امت را از او و از اولاد او روز سختی خواهد رسید و چنان شد که آن حضرت فرموده بود چه آن
ملعون بعد از آن حضرت ... شد و بعد ... نشست و بجای ... الخلافه و بود آنست
و بر مسند خلافت نشست نه ماه خلافت کرد و چهار پسر او یعنی سید عبد الملک و عبد العزیز و بشر
و محمد هر چهار شجاع بودند و عبد الملک خلیفه شد و بشر والی عراق شد و محمد والی جزیره شد
و عبد العزیز در مصر ولایت و امارت یافت و میتواند که اکبش اربعه چهار پسر عبد الملک باشند که
هر چهار بر مسند خلافت نشستند که ولید و سلیمان و یزید و هشام باشد و آنچه از اولاد ذنبای آن ملعون
با این امت رسید مشهور و معروف و در سیر و تواریخ مسطور است نفسه ... در خطبه میفرماید
فوالذی فلق الحبة وبرأ النسمة ان الذی انبئکم عن النبی الامی ما کذب المبلغ ولا جهل السامع لکانی
انظر الی ضلیل قد نعق بالشام وفحص برایاته فی ضواحی کوفان الی ان قال فاذا اینع زرعه وقام
علی ینعه وهدرت شقاشقه وبرقت بوارقه عقدت رایات الفتن المعضلة واقبلن کاللیل
المظلم والبحر الملتطم هذا وکم یخرق الکوفة من قاصف ویمر علیها من عاصف وعن قلیل تلتف
القرون بالقرون ویحصد القائم ویحطم المحصود یعنی بآن خدائی که دانه را شکافت و انسان را آفرید
که خبر میدهم شما را آنچه پیغمبر من خبر داده است او دروغ نگفته و نه من در شنیدن اشتباه کردم گویا می

که گمراهی از شام صدای خود را بلند کرده و علمهای خود را بنواحی کوفه داخل نموده پس چنان امر شد کا
شده و او رفت رایات گمراهی بسته شود و مانند شب تار بوده باشند و چه قدر قطع کننده که کوفه را قطع کند
خوبادها قویه که با بجا بوند و بشکند آن را و چندان نگذرد که شاخها بشاخها بند شود یا گروهی بگروهی
دیگر پیچیده شود یعنی دولتی دیگر ظاهر شود و یحصد القائم یعنی آن دولت سابق را درو کنند و برطرف
کرده شود و هر که را درو کردند و اسیر کردند پایمال کنند و همچنان شد که فرموده چه بعد از آن حضرت
عبدالملک در شام صدای خلافت بلند کرده رایات خود را در نواحی کوفه زده و چه فتنها و شد که روی تعالی
داد چنانچه از وقایع حجاج ثقفی که در تواریخ مسطور است و فتنهای بیحد آن ظاهر است و چه رایهای
گمراهی که بسته شد و پسران عبدالملک جنگها کردند با زید بن علی و بنی المهلب خبرا بها و چه بلاها که با
واسطها بکوفه رسید پس پیچیده شد گروه بنی العباس با بنی مروان و دولت بنی مروان زایل شد و امرای ایشان
کشته شدند و میتوانند اشاره بمعاویه و پسر او یزید باشد هر چند داستان کوفه نباشد و رخنهای از فتنه زیاد ملعون
و عبیدالله بن زیاد ملعون و مراد از قائم امام عصر باشد که امام حسین علیه السلام است و چه او را
نوع درو کردند و اسرای آن حضرت را پایمال کردند فقره ششم در خطبه منبریه اما والله لیسلطن
علیکم غلام ثقیف الذیال المیال یاکل خضرتکم و یذیب شحمتکم ایه ابا وذحة یعنی آگاه باشید بخدا قسم که مسلط
خواهد شد بر شما جوانی از بنی ثقیف متکبر ظالم که بخورد همه مالهای شما را و بگدازد پیه شما را پس گویا
آن جوان نزد او حاضر بوده میفرماید هی تو ای وذحه و این خبر است از تسلط حجاج ثقفی که بعد از
بیست سال تقریبا از وفات آن حضرت گذشته بامر عبدالملک مروان بر کوفه و سایر عراقین مسلط شد
و تکبر او بحدی بود که در تکبر او مثل زدندی و ظلم او مشهور آفاق بحدیکه تا حال که نزدیک هزار و دویست سال
از عهد آن ملعون گذشته ظلم او ضرب المثل است منجنیق بخانه کعبه بست و خراب کرد و زیاده از سیصد هزار
نفر مقتولین او بقتل آمدند چنانچه بعضی نقل کرده اند و در زندان وفات او پنجاه هزار نفر در زندان او بودند سی هزار

سی هزار مرد و بیست هزار زن در زندان او و مستغرق بود و همه اموال مردم را بظلم و ستم تاراج کرد بعد از آن
گویا آن ملعون نزد آن جناب حاضر بود خطاب باو میفرماید که ما ای بوی خنفسا چرا آن ملعون مبتلا بمرض
حکه بود بنحوی که هیچ آرام نداشت و باین جهة تعبیه نموده بود خنفسائی بر در مقعد خود نشانیده بود که در اینجا
حرکت میکرد و او را آرام میکرد و عاقبت خنفسائی او را گزید و ورم کرد و مرد فقره هفتم در وقتی
که آن حضرت در بصره بود احنف را که یکی از اصحاب آن حضرت بود مخاطب فرمود یا احنف کأنی به وقد سار
بالجیش الذی لا یکون له غبار ولا لجب ولا قعقعة لجم ولا حمحمة خیل یثیرون الارض باقدامهم
کأقدام النعام ویل لسکککم العامرة والدور المزخرفة التی لها اجنحة کاجنحة النسور وخراطیم
کخراطیم الفیلة من اولئک الذین لا یندب قتیلهم ولا یفقد غائبهم یعنی ای احنف گویا من حاضرم
و می‌بینم این شهر را که گردیده است مغلوب لشکری که نه ایشان را است غبار پای مراکب و نه صدای شیهه
اسبان و نه آواز مضطرب لجامهای ایشان نه جولان اسبان و نه صدای ایشان بر می‌انگیزند زمین را بقدمهای خود یعنی پیاده که گویا قدمهای
ایشان قدمهای نعام است وای بر منازل معموره و خانه‌های طلاکاری شما که از برای آنها شاخهای کرکس و ناودانهای
که بخرطوم فیل شده باشد از آن گروهی که هر که از ایشان کشته شود نوحه کننده ندارد و هر که از ایشان پنهان
شود جوینده ندارد یا از کثرت بنظر نمی‌آید پنهان شدن او و این اخبار است از مقدمه صاحب زنج که بعد از
دویست و چند سال از عهد آن حضرت ظاهر شد در حوالی بصره و گفت جمیع بندگان این قوم آزادند
پس جمیع سودان یعنی غلامهای سیاه که در ولایت عمان و عراق بودند بر او جمع شد و جمعیتی عظیم از ایشان
فراهم آورد و همه پیادگان بودند و بجز اسبان بی‌لجام که بعد از مدتی از برای خود مهیا کردند دیگر
هیچ اسبی نداشتند و چون لشکر او همه از این جماعت بودند نه اولادی داشتند و نه زنی و نه خویشی چون کشته
میشدند نوحه کننده نداشتند و اگر کسی از ایشان گم میشد جوینده نداشت یا از بسیاری بقدری
بودند که پنهان شدن او نمایان نمی‌شد در آن حوالی فتنه‌ها برپا کردند و جمیع اطراف بصره را قتل و غارت

نمودند

نمودند و بر احدی ابقا نمی نمودند حتی اسیران و امان دادگان خود را تا آنکه بر بصره مستولی شدند جمیع
خانهای بصره را آتش زدند سوزانیدند و قتل بافراط کردند و چند نفری که مانده بودند بچاههای خانهها
گریختند و اکثر در آنجا از گرسنگی مردند و آنچه آن حضرت خبر داده بود محقق شد و نیز در این فقرات اخبار
فرموده اند از اینکه اهل بصره از جاده اهل الحق منحرف خواهند شد و خانهای خود را مزخرف و طلا آلوده
خواهند نمود و اخراج دواشن و نصب مناهب بر طرف خواهند کرد فقره هشتم آنچه در آن اخبار
از آمدن ترکان و لشکر چنگیز خان فرموده میفرماید كَأَنِّي أَرَاهُمْ قَوْماً كَأَنَّ وُجُوهَهُمُ الْمَجَانُّ الْمُطَرَّقَةُ يَلْبَسُونَ
السَّرَقَ وَالدِّيبَاجَ وَيَعْتَقِبُونَ الْخَيْلَ الْعِتَاقَ وَيَكُونُ هُنَاكَ اسْتِحْرَارُ قَتْلٍ حَتَّى يَمْشِيَ الْمَجْرُوحُ عَلَى الْمَقْتُولِ
وَيَكُونَ الْمُفْلِتُ أَقَلَّ مِنَ الْمَأْسُورِ فَقَالَ لَهُ بَعْضُ أَصْحَابِهِ أُعْطِيتَ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ عِلْمَ الْغَيْبِ فَضَحِكَ
وَقَالَ لَيْسَ هُوَ بِعِلْمِ غَيْبٍ إِنَّمَا هُوَ تَعَلُّمٌ مِنْ ذِي عِلْمٍ یعنی گویا میبینم ایشانرا که رویهای ایشان مانند
سپرهای مطرق است جامهای حریر و دیبا میپوشند و اسبان اصیل خواهند شد و قتل بسیار شدید میشود بنحوی که
زخم خوردگان بروی کشتگان راه روند و گریختگان کمتر باشند از اسیرشدگان و در اینجا بعضی فقرات
دیگر حضرت خبر میدهد از آنچه تقریبا ششصد سال بعد از زمان آنجناب واقع شد از خروج لشکر تتار که
رویهای ایشان بعینه مانند سپرها است همچنانکه در بقیه آنها آمده و هستند که طایفه اوزبکیه باشند
بالفعل مشاهد است و ابن ابی الحدید که در حدود سنه ششصد و پنجاه هجری بوده در شرح کتاب نهج البلاغه
میگوید که این غیبی را که حضرت در این خطبه اخبار فرموده از اول اسلام تا این زمان مردم نظر بر او نموده
حضرت انتظار آن را میکشیدند تا اینکه در زمان ما مقدر شده بود واقع شود و بواسطه اخبار آنجناب
شهر حله و حوالی آن از نهب و قتل تتار ایمن ماند چه بعد از آنکه هلاکو خان بر سر بغداد آمد
و آنجا را محاصره کرد علمای حله که همه شیعیان آن حضرت بودند چون شیخ ابو القاسم نجم الدین و حسن بن
یوسف بن مطهر الشهیر بعلامه و دیگران چون بواسطه اخبار حضرت علم بغلبه تتار داشتند قبل

از فتح ایشان نیز در ایشان آمده امان طلبیدند و هلاکو خان سبب مبادرۀ ایشان را پرسید گفتند ما
بواسطه فرموده امام خود میدانیم تو غالب خواهی شد او امان نامه نوشته بایشان داد و بعد از آن
غلبه طایفه شیعه را گرامی میداشت و بالجمله این طایفه در حدود سنه ششصد و شانزده هجریه از اقصی
بلاد مشرق و حدود ختا و الغور بسمت ولایة اسلام میل نموده و آتش قتل و غارت و اسر و هتک در تمام
بلاد مسلمین افروختند از سمرقند الی حدود شام را بنحوی قتل نمودند که از ابتدای ایجاد عالم تا این زمان کسی
مثل آن حکایت نکرده اگر چه ابتدای ظهور ایشان باصل بغداد نرسید اما عاقبت هلاکو خان انجا را
نیز چون سایر بلاد نموده منقرض ساخت و اسلام از ستم ایشان قاعا صفصفا گردیدند و نظر
بهم اخبار آن حضرت است از شهادت خود چنانچه در فصول از نهج البلاغه و حکایت مکالمه خود با حضرت رسول
میفرماید میگوید فَقُلْتُ یا رَسُولَ اللهِ اَوَلَیْسَ قَدْ قُلْتَ لِی یَوْمَ اُحُدٍ حَیْثُ اسْتُشْهِدَ مَنِ اسْتُشْهِدَ
مِنَ الْمُسْلِمِینَ وَحِیزَتْ عَنِّی الشَّهادَةُ فَشَقَّ ذٰلِکَ عَلَیَّ فَقُلْتَ لِی اَبْشِرْ فَاِنَّ الشَّهادَةَ مِنْ وَرائِکَ
فَقالَ لِی اِنَّ ذٰلِکَ لَکَذٰلِکَ فَکَیْفَ صَبْرُکَ اِذاً فَقُلْتُ یا رَسُولَ اللهِ لَیْسَ هٰذا مِنْ مَواطِنِ الصَّبْرِ
وَلٰکِنْ مِنْ مَواطِنِ الْبُشْرىٰ وَالشُّکْرِ یعنی حضرت رسول عرض کردم که آیا تو نفرمودی بمن در روز
جنگ احد وقتی که جمعی از مسلمین شهید شدند و من شهید نشدم و این بر من گران آمد که بشارت
باد ترا که شهادت در عقب تو نیز هست حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمود بلی چنین گفتم
پس در آن روز صبر تو چگونه خواهد بود من عرض کردم یا رسول الله این مقام صبر نیست چه صبر در
مصیبت میباشد بلکه این مقام بشارة و شکر است نص اخر اکفته که و اما اشتمال او بر علوم
مذکوره و حکم مزبوره و سایر خیرها بر متتبع واضح است که بسیاری از کتب کفار و غیر ایشان میباشد
که مشتمل بر این فواید است پس اینها علامه بر اینکه قرآن از جانب خدا است نمیباشد جواب آن
بلی بسیاری از کتب حکماء متضمن بعضی از فقرات حکم میباشد ولیکن شعر میباشد من تاما کردن

تفاوت

تفاوت از زمین تا آسمانست چه بودن بعید است میان آنکه شخصی که نشو و نمای او شده میان قوم جاهلیه که
از شریعت میان ایشان خبری نباشد به هیچ ولایتی مسافرت نکرده باشد و در پیش هیچ معلمی تعلیم نگرفته باشد
و در نزد هیچ استادی تلمذ ننموده باشد ناگاه چون خورشید درخشان از افق کمال طالع شود و کتابی
از خود آورد که مشتمل باشد بر اساس شریعت و دین و تمهید قوانین ملت و آیین بنحویکه بالاتر از آن
متصور نباشد و حال زیاده از هزار سال باشد که احدی را امکان در آن شریعت نرسد با وجود معاندین بعید
و متمسک بان شریعت را امور شتات و معاد منضبط و منسق باشد بر بیان احوال مبدء و صفات الهیه و نعوت
جلالیه و جمالیه و عوالم عالیه و مبادی متعالیه و جزئیات و تفاصیل احوال نشأت بهشت و دوزخ و مقامات متعلقه
بها بطریقی که پیغمبران اولوالعزم و انبیای مرسل و حکمای عظام ازان بالاتر بیان نکرده و نفرموده اند و در بیان
احوال نفس از صفات جمیله و اوصاف رذیله و صحت و مرض آن دقیقه از دقایق آن فرو نگذاشته و نکته
ازان خارج نشده بنحویکه هر که نفس خود را [illegible] از جمیع امراض و استقامت نفسانیه
خالی بلکه عکس پذیر نقوش غیبیه و مجلای مظاهر ربیه مشاهده کرد آنرا باهره میکرد و در قصص و اخبار
و حکایات انبیا و اولیا و امم سابقه از آدم تا خاتم بنحویکه مطابق کتب سلف و موافق تواریخ و سیر است
با نهایت اختصار و غایت ایجاز و بر دقایق حکم و علوم و لطایف حقایق بنحویکه آنچه را علمای اولوالالباب بعمرهای
در سالهای سال بعد از تتبع بسیار و فکرهای بسیار در رسائل مطوله ثبت نموده اند در یک فقره
ازان استخراج میشود بالجمله هیچ مطلبی از مطالب حکمیه و دقیقه از دقایق عرفانیه نیست مگر اینکه
ازان کتاب مستخرج میشود چه جهل و بی انصافی است که چنین کتابی از چنین شخصی را کسی قیاس نماید بدو سه
فقره از حکمت با چند مطلب از فلسفه که شخصی دیگر از خود بنویسد بعد از آنکه سالیان دراز زحمت کشیده
باشد و خونها خورده باشد و سر بجیب تفکر فرو برده باشد و جبهه بزانوی تدبر نهاده باشد و بیابانها
مسافرتها کرده باشد و در نزد استادان و معلمین ماهر زانو زده باشد و تلمذ نموده باشد با نصف

نصف

گفته و اگر گویند فرق است میان معجزات محمد صلی الله علیه و آله و معجزات سایر انبیا بجهة آنکه آن از سید است
بعد تواتر گوییم که معجزات موسی علیه السلام آنچه واقع شده است تمامی در توریه مذکور است و چنانچه توریه
نزد تمامی فرق متواتر است آن معجزات نیز متواتر است و در کتب دیگر ایشان هم آن نقل نوشته شده است
که مجال سخن در آن نیست جواب اگرچه ما باخبار رسول مختار و ائمه اطهار صلوات الله و سلامه علیهم
موسی علی نبینا و علیه السلام را معترفیم و بآن اعتقاد داریم ولیکن این بواسطه اخبار ایشان است و
ما ایشان را پیغمبر و امام و راستگو میدانیم و اگر از اخبار ایشان نبودی یا العیاذ بالله در صدق ایشان تزلزل
بودی مطلقا بر ما معجزات سایر انبیا اثبات نبوت و قبول نمی نمودیم و اما آنچه این نصرانی گفته معجزات موسی تمامی
در توریه مذکور است و چنانچه توریه متواتر است سخن بیهوده ایست اما اولا بجهة آنکه بر فرض اینکه متواتر
بودن اصل توریه مسلم داریم از کجا هر فقره فقره آن متواتر باشد چه شاید بعضی فقرات در آن زیاد کرده
باشند و ثانیا بر تقدیر آنکه مسلم داشتیم متواتر بودن جمیع اجزاء آن را از موسی ولیکن هرگاه شخصی کتابی
تالیف کند و بعد از آن خبری نقل کند و آن کتاب از آن شخص متواتر شود آن خبر متواتر مطلق نخواهد شد بلکه
از آن شخص متواتر خواهد شد و منتهی بیک نفر خواهد شد پس متواتر بودن توریه بیش از این فایده نخواهد
داشت که متواتر خواهد شد که موسی اخبار از معجزات خود نموده و هرگاه ما بتصدیق پیغمبر آخر الزمان و ائمه
الهدی او نبوت و معجزه موسی را ثابت نکنیم و تشکیک در نبوت او داشته باشیم چگونه خبر دادن او را قبول خواهیم
کرد بقول الطلبة ثبت العرش ثم انقش تو اول ثابت کن پیغمبری موسی را بعد از آن خبر او را در توریه قبول کن تو میخواهی
نبوت او را بمعجزه ثابت کنی پس چگونه معجزه را بخبر او ثابت میکنی اگر گویی که چنانچه دروغ می بر آورد
میکردند گوییم تو خود منکر میگویی اخبار مسلمین فایده نمیدهد از برای اثبات معجزه محمد صلی الله علیه
و آله چه ایشان صاحب غرض بودند و میگویی شاید مثل قرآن آورده باشند و بما نرسیده باشد پس
ما را نیز میرسد که بگوییم دروغ نگرفتن بنی اسرائیل فایده نمیدهد چه ایشان از اتباع موسی بودند و بگوییم

کشاید رد کرده باشند و بواسطه طول زمان بما نرسیده باشد و اما ثالثا پس بجهة اینکه انچه گفته که در
کتب ایشان هم انقلاب نوشته شده که مجال سخن دران نیست اگر کتبی را میخواهد که بعد از عهد موسی نوشته
شده این شخص خود میگوید کتابی که در عهد پیغمبر نباشد و بعد بواسطه اشتهار یا نقل نوشته شده باشد
حجت نیست و بهمین سبب معجزات پیغمبر ما را قبول نمیکند پس چگونه حال حجة باشد و اگر کتابی را میخواهد
که از عهد موسی نوشته شده خود پیش از این گفته که از ایام موسی علیه السلم مطلقا کتابی بغیر از توریة در میان نیست
و علاوه بر این گفته در کتب ایشان یعنی یهود نوشته شده و خود میگوید کتب مسلمین و اخبار ایشان حجت نیست
بر دیگران چون معلل بغرضند چگونه کتب ایشان بر دیگران حجت میشود بلی راست گفته اند که دروغگو
حافظه ندارد و ابطال شریعت اسلام این شخص را بر کفش ممتاز منتا قسن اشتر تا سوی نصرانی
گفته و اگر گویند در زمان بخت النصر خرابی باقی شد و منتشر واضحست در زمان بخت النصر بجز قدیم و اسلیم و بعضی
از نواحی ان را پیش قتل نموده اند و نیز از مردم اخبار را اسیر برده بودند فقط بعضی و مطلقا بدین
و کتاب انها تعرض نموده اند بلکه در این صد دهم میبا ماند و باقی مملکت یهود او کتب ایشان برقرار بود
و دیگر انکه بعد از زمان بخت النصر چند پیغمبر در میان بنی اسرائیل بوجود امد اگر خرابی در زمان او میرفت
ایشان درست مینمودند و اکثر علمای بنی اسرائیل هم گفته اند وقتیکه بنی اسرائیل از اسیری بابل نجات
یافتند بزمین کنعان امدند خط عبری را بالمرة فراموش کرده بودند و این خط که الحال مینویسند بخط
اشوری مشهور است یعنی خط مردمان زمین بابل است نه انکه مضامین توریة هم از نظر رفته باشد چه
بدانکه در این توریتیکه امروز در میان یهود است بعضی احکام است که باعتقاد اهل اسلام انها منسوخ ند
بود در شریعة موسی باشد لهذا جواب میگویند که ما را معلوم نیست که این توریة بجمیع اجزائه و تفاصیله
توریة منزل بر موسی باشد چه شاید در توریة تحریف واقع شده باشد بلکه میگوئیم واقع شده چنانچه
اشاره بان خواهد شد طایفه یهود جواب میگویند که ما تواتر کل مطالب و اجزاء ان معلوم نیست بلکه

علم تواتر معلوم است چه موسی بر بنی اسرائیل مبعوث بود و بس پس علم توریة منحصر گردید در بنی اسرائیل
و معلوم است که منحصر بود و چون در بنی اسرائیل هم نزد علما و احبار و دانایان ایشان نه عوام الناس
و جهال خصوص در آن زمان که کتابت و رسم مطالب در اوراق و صحایف نادر بود و چندان شیوع نداشت
و اکثر علوم بحفظ و ضبط در خواطر بود و در مقدمه بخت النصر و قتلهای شنیع بنی اسرائیل بقتل
رسیدند و از علما و دانایان ایشان به نوعی بر طرف شدند که اخبار ایشان افاده تواتر کند یا نماند یا معلوم
نیست باقی مانده باشد و تواتر در این زمان فایده ندارد چه در تواتر تساوی وسط طرفین انا شمال
بعد مفید تواتر و علم نشد پس سخن مسلمین این نیست که بخت النصر با دین و کتاب ایشان
کار بود بلکه می‌گویند از ایشان این قدر کشت که علمی به تواتر از علما او   د به تواتر باقی نماند و آنچه
هم باقی ماندند دروغ گویان و فساق و فجار و کفار بودند که مطلقا بقول و اخبار ایشان اعتماد
نیست اما بسیار کشته شدن ایشان و تفرقه ایشان در تواریخ کتب سلاطین و کتب یهود چون کتاب تاریخ
یوسف بن کریون یهودی یوسف البیون و کتاب یوسیفون و امثال آن واضح است که محل تشکیک نیست چه بنی اسرائیل
بالجمع در اورشلیم که بیت المقدس است و نواحی آن ساکن بودند در هیچ موضع دیگر نبودند چند
دفعه بر ایشان قتل و نهب واقع شد یک دفعه بخت النصر ملک بابل یا ملک فارس علی اختلاف القولین
که در کتب یهود از آن به سنحاریب تعبیر می‌کنند با ششصد هزار مرد جنگی بر سر اورشلیم آمد و اگر
چه در آن یورش بر اورشلیم تسلط نیافت و در یک شب یکصد و هشتاد هزار نفر از لشکر ایشان بامر الهی مردند
ولیکن از ده سبط بنی اسرائیل نه سبط و نیم ایشان را که در بیرون شهر مسکن داشتند کوچانید
در ولایات خود چنان متفرق ساخت که اثری از ایشان معلوم نشد و یارای اظهار دین و مذهب چه جای
توریة و کتاب نکردند و بعد از آن بخت النصر که در کتب یهود او را از امرای سنحاریب شمرده‌اند و بعضی
گویند از اولاد کودرز سپهسالار کیخسرو بوده در دفعه اول بر سر بیت المقدس که مسکن بنی اسرائیل بود

آمد و شهر را محاصره کرده بگرفت و قتل بی نهایت کرده فرمان بغارت داد در آن اثنا بجهة گرفتن تضرع و زاری
و مناجات او و توبهٔ بنی اسرائیل از غیب تیری بر پیشانی او آمده اسب بر سر بجر انداخت و لشکر او مضطرب
لشکر او مضطرب گشته از عقب او پراکنده شدند و دفعه دویم بر سر بیت المقدس آمد و جمیع نواحی
انجا را قتل و اسیر نمود مشغلی الا کر بخت نصر را نیافت پس شهر را بگرفت و با ایشان این معامله نمود
ارمیا پیغمبر را که بنی اسرائیل حبس نموده بودند بنواخت و او را مرخص نمود و با اسرای بنی اسرائیل را جمع نموده
بقیة السیف بنی اسرائیل بمصر رفتند و پناه بپادشاه مصر بردند و ارمیا هر چند مانعت نمود مفید نیفتاد بخت النصر
از این واقعه مطلع شده بپادشاه مصر نوشت که جمعی بندگان من که گریخته بان ولایت آمدند ایشان را بفرست پادشاه
بیا مصر قبول نکرد بخت النصر لشکر بمصر کشید و تمام اهل آن ولایت را بقتل آورد مگر معدودی که ولجا ایشان
نادر مانده بودند که با اسیر بغنم مدت ... بالاصفهان ... الغوالین ... متفرق و
بودند تا بعد از آن مهر پسر بخت النصر ... الاخلاق ... ایشان که مانده بودند رخصت
داده بمکان بیت المقدس آمدند و انچه از کتب یهود مستفاد میشود آنست که بخت النصر خود پادشاه
بوده و بخود خود این اعمال نموده و نزد بعضی تواریخ مذکور است که دفعه اول بفرمان ... لشکر به بیت
المقدس کشید و در دفعه دویم بفرمان بهمن ابن اسفندیار شاه فرمان فرمای عجم و از بعضی تواریخ مستفاد
میشود که معاصر اردشیر بابکان و شاپور بن اردشیر بوده والله سبحانه اعلم و نزد بنی بکر فرقه و ناهملک عمان
و فارس بقتل بیت المقدس اقدام نموده غیر از نام غلام خود را فرستاد و خود در ... توقف نمود امر کرد
تا مهری حفر نمودند از انجا به بیت المقدس بفرستاد کرد که تا به چندان قتل کنی که خون از بیت المقدس
باینجا جاری شود و قتل کرد چندانکه خون یحیی از جوش باستاد و در کتب یهود این قتل را نیز نسبت بخت
النصر میدهند ... و در کتب ... و لیکن در این صورت که خون یحیی علیه السلام میبوده شد
چه میان قتل یحیی که در زمان عیسی بوده و میان بخت النصر زیاده از ... سال فاصله بود و لیکن بعضی از یهود

چون چندان اطلاع از احوال یهود ندارند از پیش از بخت النصر نیز ذکر میکنند و نوبتی دیگر پادشاه روم
لشکر به بیت المقدس کشید آنجا را محاصره نمود یوسف بن کریون یهودی در تاریخ خود نقل کرده که در آن
محاصره زنان فرزندان خود را کشتند خوردند و در بعضی تواریخ بنظر رسید که قاذورات و غایط و فضلات را نیز خوردند
و یوسف نوشته که در آن محاصره در شهر سوای آنچه بدست دشمن کشته شدند و گرفتار شدند هزار هزار
و صد هزار نفر بودند و دیگران میان پادشاهی انبیای ایشان بیرون رفت و خود معلوم است که طایفه که
در یکجا مجتمع باشند این همه قتل و اسیر شوند از ایشان چه باقی میماند تا آنکه علما و دانایان ایشان بعد تواتر
باقی مانده باشند بلکه در قتل و عهد بخت النصر هم کسی باقی نماند مگر اسرا که صد سال در ولایت کفر متفرق
و اسیر بودند و ظاهر است که اینها اکثر از عوام الناس بوده اند اگر عالمی هم در میان ایشان بوده نه بحدی
بوده که بعد تواتر رسیده باشند و در این صد سال نقل ... در میان ایشان عقبا بعد عقب
در ولایت مخالفهم نرسیده که تورات متواتر باشد نظر کن ای مرد با انصاف که خود میگوئی در مدت اسیری
چنان گرفتار بودند که خط خود را فراموش کردند و بعد از مراجعت هم کسی نمانده بود که خط ایشان را که دانسته باشد
بخط اهل زمین بابل نوشتن آغاز کردند و خود معلوم است که تورات بخط بابلی نبود پس توریتی که هست
همانست که مضمون آن را در حفظ داشته اند چنانچه عزیر هم که گفته نه اینکه مضمون تورات از نظر رفته باشد
بر آن دالست اگر قبول کنیم که مضمون تورات در نظر بود ظاهر است که کسانیکه صد سال در ولایت مخالف متفرق
بوده اند چه قدر از مضمون را یاد داشته اند چند نفر بوده اند و در تعبیر از مضمون چه اختلافها غالباً هم
میرسد و آیا چه نوع کسانی بوده اند از نیکان بوده اند یا بدان فساق یا ثقات راستگو یا دروغگو یا
و حال اینکه آنچه از کتب معتبره انبیاء و ایشان معلوم میشود دروغگوئی و فسق و معاصی و لهو و لعب در بقیه
بنی اسرائیل از زمان شعیا و ارمیا و بعد غالب شده اما این مطلب پس از کتب انبیاء ایشان تصریح شده است
ذکر: از آنجمله در اول کتاب شعیا پیغمبر آیاتی چند مذکور است که حاصل ترجمه آن اینست که ای آسمانها بشنوید

واعد منها

وای زمینها گوش کنید چنین میفرماید خدا که پسران بزرگ کردم و بلند کردم و ایشان نافرمانی کردند
میشناسد گاو صاحب خود را و خر آخور صاحب خود را و بنی اسرائیل که قوم منند مرا نشناختند و فهم نکردند
وای بر قوم خطاکار قوم سنگین گناه نسل بدکاران واگذاشتند خدا را و بغضب آوردند خدای بنی اسرائیل را
تا اینکه سخن بجائی رسید که میفرماید ماهها و عیدهای شما را دشمن میدارم و در هنگام برداشتن شما
دستهای خود را بدرگاه من میپوشانم چشمهای خود را از شما هر چند بسیار تضرع کنید من نیستم شنوای آن را
دستهای شما آلوده است بخون و نیز در نشان ششم همین کتاب مذکور است آیاتی که حاصل معنی آن اینست که تا این
قوم که شنیدن بشنوید و فهم نکنید بدل و دیدن ببینید و ندانید زیرا که دلهای شما در ظاهر چشم و گوش
بود خدا بر آنها مهر خواهد نهاد که نفهمند و تعقل نکنند و در نشان پنجاه نهم این کتاب مذکور است که گناهان شما
حایل شده میان شما و خدا و خطاهای شما پوشانیده است رحمت خدا را از شما زیرا که دستهای شما بخون
آلوده است و انگشتان شما در معصیت فرو رفته است لبهای شما دروغ گفته‌اند زبانهای شما بباطل و
ناحق گفتگو میکند نیست کسی که راست گوید در میان شما و نیست بعد از آن که ... میل کنند که بهیچ
پوچ و سخن گویند که ... بباطل و لا یعنی و ایضا در نشان شصت و پنجم آن کتاب مذکور است که و شما ای بنی
اسرائیل بسبب اینکه بت پرستی کنید و از برای بت خانها و سفرها ترتیب دهید کشته شوید بسلاح خانه
برده و سر بریده شوید زیرا که خواندم و جوابم نکردید کلام فرمودم و شما نشنیدید و بد کردید در نظر من
و آنچه من خواستم شما نکردید و آنچه نخواستم شما کردید باین سبب چنین امر کرد خدای رب العالمین که بخورند
بندگان من و شما گرسنه باشید و بندگان من شادی کنند و شما شرمنده باشید و بندگان من خوشحالی کنند
از خوشی دل و شما ناله کنید از درد دل و از شکستگی خاطر مویه کنید و یاد کرده شود اسم شما بنفرین
و در نشان هفتم کتاب ارمیای نبی خطاب بارمیا میفرماید حقتعالی که تضرع و التماس در باره این قوم
مکن که من از تو نخواهم شنید آیا نمی بینی که چه میکنند ایشان در شهرها و کوچهای بیت المقدس که همه جمع

میکنند

میکنند اطفال ایشان وا تش میکنند مردان ایشان و ترتیب میکنند قربها پیشکشها بجهة خدایان بیگانه
و حرص ایشان خشم او ور ... راست و در نشان هشتم میفرماید بدهم زنان ایشان را بدیگران و صحراهای
ایشان را بمیراث بران زیرا که تمام ایشان از کوچک و بزرگ طماعانند و دروغگویانند و در نشان
یازدهم میفرماید که باطل کردند بنی اسرائیل شرطی را که شرط کرده بودم با پدران ایشان و باین سبب
کرد خدا که من میاورم از برای ایشان بلا را که نتوانند بیرون آمد از ان تضرع کنند بمن و من نشنوم
از ایشان بروند بان شهرها و کوچها که عطرها بجهة بتها میسوزند و نزد ان بتها تضرع کنند که فرج از برای ایشان
نخواهد بود زیرا که بعدد شهرها بنی اسرائیل و کوچهای بیت المقدس بودند بتهای ایشان ای ارمیا تو التماس
مکن از برای این قوم و ایشان را دعا مکن که من نمیشنوم ایشان را ... و در اول نشان پانزدهم میفرماید که اگر
بایستند به پیش من موسی و شموئیل بجهة التماس بجهة اسرائیل من قبول نخواهم کرد التماس ایشان را دور کن این
جماعت را از پیش من اگر گویند به تو که بکجا رویم بگو بایشان که چنین میگوید خدا که هر که مرگ خواهید بسوی
مرگ و اگر شمشیر خواهید بسوی شمشیر و اگر قحط خواهید بسوی قحط و اگر اسیر خواهید بسوی اسیری و در نشان
شانزدهم ارمیا میفرماید که چنین امر شد بمن که ... از برای ماتم داری ... کوی
از برای ایشان که برداشتم سلامتی خود را از این قوم و فضل و رحمت خود را میمیرند بزرگان و کوچکان و بی قبر
قبر شوند کسی از برای ایشان ماتم نگیرد و در آخر نشان بیست و چهارم میفرماید که بدهم ایشان را بترس
و اضطراب و بدی در همه مملکتهای ... بجهة بدی که ضرب المثل باشند بنفرین و در همه مملکتها ایشان را
پراکنده خواهم کرد و بفرستم بر ایشان شمشیر و قحطی و مرگی تا تمام کنم ایشان را از ان زمین که دادم بایشان
و بپدران ایشان و خود بر صاحب بصیرت واضح است که منتقی از جهال نادان از بقیة السیف و تتمة الاسیر از قومی
که خدا ایشان را در چندین جا نا راست و دروغگو فرموده و خبر داده که عادل و راستگو در میان ایشان
نیست و عذاب غضب من بر ایشان وارد است و علیهما ایشان را دشمن دارم و همیشه گرفتار غضب من

خواهند بود

خواهند بود و بسبب تعنتی که کرده و چندین پیغمبر جلیل القدر را چون شعیا و زکریا و یحیی کشتند و بعید است
در میان ایشان مانده باشند در حالتیکه خطوط خود را فراموش کرده و اگر چیزی از توریة کفته‌اند از حفظ
از چنین خاطرهای پاک بیرون آمده چگونه افاده مظنه میکند چه جای علم و تواتر علاوه بر اینها
پیغمبر گفته که بدین و کتاب ایشان دخل و تصرف نمودند بلکه در اصل هم بر بنا مذهب تتبع کتب بنی
اسرائیل است و مؤید این معنی بعضی از تواریخ ایشانست در سبب قتل بخت النصر بیت المقدس را ذکر
نموده اند چه در آنجا مذکور است که بخت النصر را وزیری بود و بعد صیفیا نام که از جمله انبیا یا اوصیا و خلفا
و با او نهایت اعتقاد داشت روزی ناگاه صیفیا بر خلوت او وارد و بسری از اسرار او که غایت جهد در اخفاء
آن داشت واقف شد بخت النصر از این مقدمه بسیار دلگیر و بیتاب شد صیفیا را امید است قرار داد که او
قسم بدهد که این سر را جائی مذکور نسازد صیفیا قسم یاد نمود و بعد از این بود صیفیا افزوده و او را
تابع خود کرده و بعد چندی از برای بخت النصر [illegible] بیت المقدس آمد
و بنی اسرائیل گفت که اگر قسم خورده بود بعضی از احوال بخت النصر میگفتم سینه من شکی میکند
انظار این سر و نزدیکست که مرا خسته سازد علمای بنی اسرائیل گفتند در توریة کفاره قسم تعیین شده پس
از برای صیفیا فتوی نموده او کفاره داد و آن سر را در میان با بعضی از ایشان نهاده مبالغه در اخفاء آن کرد و مضمون
کل سر جاوز الاثنین شاع اندکی بر نیامد که این راز فاش شد رفته رفته گوش بخت النصر شد و میدانست
که غیر از صیفیا کسی بر آن واقف نه و یقین داشت که صیفیا مخالفت قسم نمیکند مگر اینکه در توریة
تجویز آن کرده باشد پس مطلب را بکسی نگفت بسفر بیت المقدس رفت و در آنجا جمیع علمای
بنی اسرائیل را طلبیده کرسیها نصب نمود و ایشان را بر کرسیها نشانید و میدانست که اگر خصوص این خبر
میخواهد استفسار کند از مقصد او مطلع میشوند و انکار میکنند لهذا خواهش نمود که از ابتدای توریة
گرفته هر روز بر او بخوانند و بیان کنند چنین میکردند تا بیاراتش قسم رسیدند جواز شکستن آن و کفاره از آن

شبهات این مذهب نقل شده حقیقة نمیدانم ترکه تا زینش مجموع آن علما ابو دعها اشتباه در بیا بانها
سرداده مجهولا اشته بنی اسرائیل را قتل کرده هرجا اثر از نشان میکرفت آنرا نابود میکرد اینست آنچه در
بعضی از کتب بنی اسرائیل در سبب قتل یوشلیم و بنی اسرائیل ذکر کرده شده این عین صدد تخریب توریه بر اهل سنت
و اما آنچه این مرتادان گفته که بعد از بخت النصر چندین پیغمبر در میان بنی اسرائیل بودند اگر چیزی از توریة
انبیا میرفت ایشان درست میکردند کسی از اینهم نمیپرسد که سخن در اثبات نبوت موسی بمعجزه و معانی محولهم
بتواتر معجزه بواسطه تواتر توریه نبوت موسی ع را ثابت کنی پس کسیکه منکر نبوت موسی را قبول نکرده چگونه
قبول میکند که این اشخاص پیغمبر بوده اند چه ایشان تابع موسی بوده اند اگر خصم پیغمبری موسی را قبول دارد چه
احتیاج است بدندن تواتر معجزه دارد و اگر قبول ندارد چگونه پیغمبری اینها را قابل میشود سلمنا که پیغمبر
بوده اند و توریة را درست کرده اند انجا این نوع تکرده بلکه همین دست است که ایشان درست کرده اند
ادعا تواتر توریه از آن سایر پیغمبران هم چون عاموس و ملاخی و شعیا و ذکریا نیز کنند علاوه بر اینکه
وقوع تحریف در توریه که با مجمل تشریعات متواتر شد چنانچه اشاره بان خواهد شد نصرانی
گفته و اگر گویند معجزات عیسی را سه چهار نفر پیش نوشته اند گوئیم بر متتبع ظاهر است که این سه چهار
نفر کسانی هستند که انجیل را نوشته اند یعنی احوال عیسی مفصل لکن بعضی حواریین که انجیل را نوشته اند
هم در انجیل خود نوشته اند که بودیم و بچشم خود دیدیم و چون اخبار ایشان اعتباری تمام وارد است که
نزد اهل یوروپ اشهر است و الاشهر نصاری روم معجزاتی که از برای دیگران نقل میکنند در کتب منسوب
خود بلا تعد و لا تحصی ضبط نموده اند لیکن اهل یوروپ بعلت شهادة تمامی حواریین از انها مستغنی
میباشند جواب بلی اعتقاد نصاری اینست که انجیل از آسمان نازل نشده بلکه چهار نفر از حواریین
عیسی علیه السلام مقرر کرده اند که آنچه از احوالات آنحضرت باشد از وقت ولادة تا وقتیکه او را بر دار
کشیدند بنویسند و ضبط کنند و آن چهار یوحنا و لوقا و متی و مرقس اند و از اینجاست که چهار انجیل

[illegible]

باسم این چهار نفر مذکور است و مجموع حواریین دوازده نفر بوده‌اند که بجهت تصدیقات نبوت خود
اند ذاتاً اصلاً یا بجهت اینکه ابتدا کار زن بوده‌اند و عباها می‌شسته‌اند ایشان را حواریین گویند یا بجهة آنچه
این نصرانی گفته در اثبات معجزات عیسی خلاصه‌اش اینست که این چهار نفر حواریین که بلحاظ اینها اعتبار
تمام دارد خبر داده‌اند که بچشم خود دیده‌ایم و تمامی حواریین هم شهادت داده‌اند و نصارای روم هم معجزاتی
دیگر در کتب مطبوعه خود ضبط نموده‌اند بر آن وارد می‌آید بعد از منع اینکه همه صاحبان انجیل معجزات عیسی
دیده‌اند چه بعضی از ایشان بعد بوده‌اند اولاً که اگر خصم با این مرد ناحسابی گو بگوید که تو خود بعد از این میگوئی
که قول صدهزار مسلمین و اخبار ایشان در حق معجزات پیغمبر آخر الزمان چون مدعی هستند مطلقاً مقبول نیست
و افاده علم نمیکند پس چرا قول چهار نفر یا دوازده نفر حواریین در معجزات عیسی قبول است و حال اینکه اعظم
مدعین در حق عیسی ایشانند اگر گوئی بجهت آنکه ایشان از جمله صدیقان و مقربان بارگاه احدیت‌اند دروغ نگو
نبستند گوئیم خصمیکه در حق حضرت عیسی با این همه اشتهار باشد نبوتشان را الیا بتّه انکار کند چگونه
تصدیق بودن حواری تابع بودن او را قبول میکند زیرا ایشان موقوف بثبوت نبوت عیسی است و حال آنکه در
مخبرین معجزات محمد صلی الله علیه و آله از مسلمین مانند سلمان و ابوذر و مقداد و حذیفه و عمار یاسر و
بریده اسلمی و قیس بن سعد و محمد بن الحنفیه بوده‌اند که اعتبار ایشان نزد مسلمین بی نهایت از اعتبار حواریین
در نزد نصاری بیشتر است و مرتبه ایشان را باضعاف مضاعف بالاتر میدانند بلکه در مخبرین از معجزات محمد صلی الله علیه و آله
مثل ائمه المتقین امیر المؤمنین علی بن ابیطالب و امام حسن و امام حسین علیهم الصلوة و السلام بوده که
حواریین اگر بجاروب کشی آستان ایشان ماذون شوند افتخار باید کنند علاوه بر اینکه یکی از حواریین
آن بود که یهودا را بعیسی راه نمائی کرد تا او را گرفته بر دار کشیدند چنانچه در انجیل ثبت است و یکی دیگر
اناکابر حواریین را در چند موضع انجیل از زبان عیسی با شیطان خطاب نموده و برخی از کسانیکه خود را
داخل حواریین نموده‌اند کاذب بوده‌اند چنانچه در فصل دوم مکاشفات یوحنای الهی که از حواریین است

تصریح بان شده میگوید انشخصیکه در هفت چراغدان طلا و هفت ستاره پیدا شد بود طرف چپ او
بود بتفصیلیکه در فصل اول نوشته بود و گفت که من از کارهای تو و مشقتهای تو و صبر تو مطلع و اینکه
تو بدان را متحمل نمیتوانی شد و انانرا که مدعی حواری بودن هستند و نیستند آزموده و ایشانرا کاذب یافته
تا آخر فصل پس در اینصورت ما از کجا بفهمیم که این کتابها از حواریین صادقند یا کاذب اگر گویند
ایشان خبر دادند و نوشتند و دیگران رد نکردند و تکذیب نمودند یقین میشود که راست نوشته اند
گوئیم شکی نیست که در زمان حیات حضرت عیسی بانجناب نگرویدند مگر اندکی قلیلی و حواریین بعد از عروج
انحضرت باسمان بترویج دین او مشغول شدند اما [illegible] بعد از انحضرت و انتشار و استنساخ نسخ و نسخ
منقحه مشهور شده پس شاید که کسانیکه در ثبت صدور معجزه از عیسی در انجلس حاضر بودند در وقت جمع
انجیل نبوده اند یا بوده و مطلع نشده اند و در وقت اشتهار انجیل نبوده اند یا همه وقت بوده اند و چون دلها
دین عیسی شده بی بند [illegible] بوده و دلها بی جبر رد نکرده اند و اما دیگران چون حاضر نبوده اند و صدق
و کذب واقع برایشان معلوم نبود سکوت کردند فلا [illegible] اینکه رد و انکار را کسی مینویسد که در آن
عهد بلکه در انجلس که نسبت صدور معجزه در آن شده حاضر باشد و معلوم ما نیست که حاضرین
مجلس معجزه عیسی چه قدر بوده اند و همان اشخاص از ثبت معجزات در انجیل مطلع شدند و با انحضرت نگرویده
بودند که عدم رد ایشان بجهة مدعین بودن باشد و اما غیر حاضرین نیز صدق و کذب برایشان معلوم
نیست خصوص در بلاد بعیده و بعد از گذشتن مدتی چه حواریین در بلاد متفرقه بعد از عیسی ع
نشر انجیل نمودند عدم رد ایشان و سکوت ایشان اعتباری ندارد و بالجمله بر خصم زیاده از اینکه
انجیل از بعضی از حواریین مشهور بلکه متواتر شده ثابت نیست و اما اینکه آیا در زمان حواریین
نوشتند و مشتهر کردند و بر مردم خواندند آیا کسانیکه در مجلس معجزه عیسی بلکه در آن بلد در آن وقت
زنده بودند دیگر مطلع شدند آیا از مدعیان بودند یا نه اصلا بر ما معلوم نیست اگر گویی

معجزه

معجزات عیسی در نزد مسلمین مسلّم و متواتر است گوییم بلی متواتر است که پیغمبر ما اخبار از آنها فرموده
و متواتر او را پیغمبر دانسته‌ایم که میدانیم میگوییم معجزات عیسی واقع شده و اگر العیاذ بالله در نبوت و راستی محمّد
صلّی الله علیه و آله شکی باشد هیچ راهی از برای اثبات معجزه عیسی و موسی علی نبینا و آله و علیهما السلام
نداریم چرا که احدی از مسلمین نگفته و ننوشته که من خود معجزه از عیسی دیدم یا بوسائط دست بدست به ما
تا زمان عیسی ثانیاً بر آن نوارد که میدانیم چگونه ضبط نصاری روم که سالیان دراز بعد از عهد با
عیسی علیه السلام بنصرانیت در آمدند معتبر است و ضبط مسلمین مصر و شام و یمن و ایران که اضعاف مضاعف ایشان
هستند و پیشوایان بی نهایت و علمای بیحد در ایشان بوده خلفاً عن سلف معتبر نیست نصاری را
گفته و اگر گویند بر اثبات معجزات محمّدی صلّی الله علیه و آله خبر متواتر قرینه ... تواتر لفظی و تواتر معنوی
امّا در جواب معروف بقرینه یعنی خبر دادن آن حضرت معجزات سایر انبیا و خود بر ادعای پیغمبری نموده اکنون نیست
که خود معجزه نداشته باشد گوییم اولاً قرآن را معجزه خود قرار داده بود دیگر احتیاج بمعجزه دیگر
نداشت جواب چون از برای هر یک از سایر انبیا اثر معجزات بیان فرموده چون تکلم
عصا و ید بیضا و شق بحر و تکلم شجره و غیر اینها از برای موسی و احیا اموات و شفاء اکمه و ابرص
و خبر از آنچه در خانه‌ها ذخیره میکردند و تکلم در گهواره و نحو اینها از برای عیسی پس نشاید خود که
تصریح فرموده که از جمیع انبیا افضل و بر همه سید و سرورند همین یک معجزه اقتصار فرمایند
و معجزات متعدد نیاورند بلکه عادة حکم میکند که با وجود ادعای افضلیت و جامعیت مراتب همه
انبیا مثل جمیع معجزات هر یک را آورده باشد تا شاهد بر این ادعا باشد و در سیر و تواریخ و
کتب احادیث ما نیز بهمین طریق ثبت شده از آنجمله در تفسیر امام حسن عسکری علیه السلام روایت شده
از حضرت امیر المؤمنین علی بن ابی طالب علیه السلام که روزی گروهی از مشرکین بخدمت سید المرسلین
آمده عرض کردند که ای محمّد تو دعوی میکنی که رسول پروردگار عالمیانی و باین هم راضی نشدی بلکه ادعا

مبیّنا که مشهور و افضل پیغمبران اکر است هیچکونه معجزات پیغمبر کذشته که انوشوالهکنیم پیاوریم پس ایشان مطالبه معجزه
چها پیغمبرانموده ندوان حضرت مثل معجزه نوح و ابرهیم و موسی و عیسی با ایشان ننمود بتفصیلیکه در کتب مبسوطه
مذکور است و در میان مسلمین مشهور نفسـیر انکه ثانیا او گفت قران در چند جا ذکر نموده است که منتفع
واقع میشود که غیر از قران چیزی نداشته است از انجمله در سوره اسری میفرماید وَمَا مَنَعَنَا اَنْ نُرْسِلَ بِالْاٰیَاتِ
اِلَّا اَنْ کَذَّبَ بِهَا الْاَوَّلُوْنَ جوابـــ بدانکه معجزات انبیا بر دو قسم است یك قسم معجزاتیست که خداوند عالم
بر ید ایشان جاری میکند بدون مسبوقیت کسی بطلب ان معجزه را چون عصا موسی و ید بیضا و قران و غیر اینها و
در این قسم معجزه نسبت جمیع مکلفین علی السویه است و قسم دیکر معجزاتیست که بجهت طلب طالبی و بخواهش آن جاری میشود
چون ناقه صالح و مائده عیسی علیه السلام و غیر اینها و چون اول بطلب شخص خاصی واقع نشده هرکاه کسی ان را ببیند
و ایمان نیاورد نقض عهدی با خدا نکرده و مکر و خدعه با او بجا نیاورده و اما کسی که معجزه بطلب او ایشان
شود هرکاه ایمان بان نیاورد نقض عهدی که نموده میکرد طلب ان مشاهده ایست فیمابین او و خدا و ایمان نیاوردن
با وجود ان مکر و خدعه با حضرت باریست و در این صورت مستحق حلول عقاب و نزول عذاب میشود بلکه چون تا ایمان
بان معجزه اتمام حجت بر او شده استحقاق فوریت هلاکت را بهم میرساند و بسا باشد کسانی باشند که حکمت بالغه
ربانیه اقتضای تعجیل در اهلاک ایشان نماید چه در ایشان استعداد و قابلیت ان باشد که بمرور ایام و تکرر مشاهده
معجزات و شنیدن مواعظ و ایات منسلك در سلك مومنین کردند یا در صلب ایشان نطفه مومنین و
احبا مستقر و مستودع باشد پس مقتضای حکمت کامله حکیم مطلق در حق چنین اشخاص انست که معجزاتی را
که ایشان طلبند هرکاه خداوند عالم داند که در انوقت ایمان نخواهند آورد انجاح مطلوب ایشان ننماید بلکه
و در حق ایشان بمعجزات عامه یا مقرره دیکران اکتفا فرماید و شاهد واضح بر این مطلب انچه در شماره ششم
از انجیل یوحنا است که در مقام تجربه یکی از حزب شیطان بعیسی کفت که اکر تو پسر خدائی بکو این سنگها نان
شود جواب داد که نان تنها ادم را زنده نمیکند بلکه کلمه که از خدا صادر شود ان را زنده میکند پس آن را

بر بالای کوهی و کفت خود را بینداز چه تو میکوئی که خدا ملائکه خود را فرموده است تا ترا محافظت کنند
بدست خود تو را بکیرند عیسی کفت کسی خدا را امتحان نمیکند پس هرکاه عیسی کسی را که یقین داند ایمان نیاورد
چنین رد جواب او کوید این مرد نادان بی تتبع چه بحث بر پیغمبر آخر الزمان دارد و نیز در شماره بیست و پنجم انجیل
مرقس میکوید که چون عیسی بنواحی دلمانوتا آمد جماعت فریسیون آمده و از او خواهش نمودند که آیه از آسمان
با ایشان نماید تا او را امتحان کنند عیسی باصحاب خود کفت این طایفه چه طلب معجزه میکنند حق را میکویم
نیست که این طایفه که با ایشان آیه نموده شود و در شماره سی و ششم انجیل متی است قومی که از کتبه بیت المقدس
و فریسیین از عیسی علیه السلام آیتی طلبیدند فرمود طایفه شریر فاسق چون آیتی بطلبند داده نمیشوند و چون
این را دانستی بدانکه مراد از آیات در این آیه مبارکه [illegible] باشد به استحقاق جناب محمدی
صلی الله علیه و آله آیات قرآنیه از جمله معجزات آن حضرت نبی پس منسوخ اند معنی این باشد که عاجز نیم ایشان فرستادیم
بلکه الف و لام عهد است و مراد آیات مطلوبه ایشانست یا [illegible] ست معنی آنست که جمیع آیاتی را
که از انجمله خبرها ثبت که ایشان طلب کرده اند نفرستادیم بلکه بعض آنها فرمودیم تا مانند قوم
سابقین مثل قوم صالح و قوم لوط و نحو ایشان تکذیب نمایند و بهلاکت نرسند چه حکمت اقتضای
تعجیل در هلاکت ایشان نمی نمود پس این دلالت بر اختصاص معجزه بقرآن نمیکند بلکه بعضی معجزاتی
که مطلوب ایشان بود نفی میکند چنانچه استدلال نصرانی بآن بر اختصاص معجزه بقرآن باطل است علاوه
بر آنکه این آیه مبارکه را دو معنی دیگر نیز ممکن است اول آنکه مراد نفی معجزات مرسله از جناب الهی باشد
بنا بر اینکه مطلب آنست که معجزات انبیا از جهتی دیگر بر دو کونه است یکی معجزاتی که از خود ایشان صادر و بر دست
ایشان جاری چون ید بیضا و افکندن عصا و زدن بحر و اخبار از مغیبات و شفای مرضی و تکلم بکلامی
که دیکران از آن عاجزند و نحو اینها و دیکری معجزاتی که از آیات آسمانیه یا ارضیه هستند و مرسل
از جانب پروردکار هستند چون بیرون آمدن ناقه از کوه و نزول مائده از آسمان و [illegible] نزول کتابی

انان بتهما و فرود آمدن ملائکه و ظاهر شدن علامات سما و بیرون خواستها و این قسم معجزات مرسله هستند
که تاما مقتضای قسم ثانی از معجزات با اقتضای حکمت ما بعد دیدن آنها باشد که بعد از نزول آنها و اصرار بر مشاهده ق
بر جحود و انکار و سرکشی از ایمان و اقرار غضب الهی بر منکرین نازل شود و بعذاب هلاک گردانیده شوند چنانکه
در خصوص ناقه صالح و نزول اهلاک بر قوم لوط چنین شد و هم چنین خدا تعالی در نزول مائده بر امت
عیسی اخبار به پیغمبر ما بدین که قال عیسی ابن مریم اللهم ربنا انزل علینا مائدة من السماء تکون لنا عیدا لاولنا
وآخرنا وآیة منک وارزقنا وانت خیر الرازقین قال الله انی منزلها علیکم فمن یکفر بعد منکم
فانی اعذبه عذابا لا اعذبه احدا من العالمین پس از این معلوم شد که و بهم که واضح است قول خدا تعالی
وما منعنا ان نرسل بالآیات الخ درآنست که ممنوع معجزات مرسله است نه مطلق معجزات و همان معجزات نیست
که طواغیت قریش اقتراح نمودند که گفتند او تسقط السماء کما زعمت علینا کسفا او تأتی بالله والملائکة
قبیلا او ترقی فی السماء یعنی چنین کنند حتی تنزل علینا کتابا نقرؤه الی غیر ذلک و چون هلاک ایشان در
وقت مقتضای حکمت نبود چه ایشان در اصلاب بعضی بودند که ایشان اهل ایمان و غیر ذلک خدا تعالی اجابت مسئول
ایشان نفرمود پس بر همین بنا مدن نوع خاصی از معجزات را در آن وقت نفی پیغمبر ما باید نه مطلق معجزات را و لازم
نیست همه معجزات در یک وقت ظاهر شود و معنی و هم آنکه مراد از آیات نه معجزات باشد بلکه مراد آیات و سور متضمنه
احکام و شرایع باشد و همانا فرقه از کفار در مقام استفسار و استبعاد بر آمده این نوع سخنان متلقی
شده بودند که چگونه تخصیص داده شد بعثت رسول بایشان و نزول آیات قرآنیه بایشان در آن وقت و چرا
در زمانهای گذشته و مدت متمادی زمان جاهلیت و فترت این اتفاق نشد و پیغمبری مبعوث نگشت، این واقعه بر ما
واقع شد پس خدا تعالی به پیغمبر ما بیان فرمود که منع نکردیم ما از در سابق بر این از ارسال آیات مگر اینکه پیغمبران
بسیار و آیات بسیار فرستاده بودیم بر قوم سابقین که بنی اسرائیل بودند و ایشان در مقام تکذیب
آنها بر آمدند و آنها را قبول نکردند و شکر این نعمت عظمی را بجا نیاوردند پس ما نیز این نعمت را از ایشان

باز گرفتیم

باز کفر ایشان و غضب خود را بر ایشان فرستادیم و ایشان را طعمهٔ شمشیرها ساختیم و محل تزلزل و قحط و طاعون ساختیم
و بقیهٔ ایشان را در بلاد متفرق گردانیدیم تا آثار ایشان برطرف و نار ایشان منطفی شد پس دوباره ملل و فرق
موجود این نعمه ساختن پیغمبر فرستادیم و کتاب نازل فرمودیم و بنا بر این نفی اصلا این داخل در نفی معجزهٔ پیغمبر
نخواهد بود و علی جمیع التقادیر استدلال نصرانی باطل است مقصر انی کفته و در سورهٔ انعام میفرماید
وَأَقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ لَئِنْ جَاءَتْهُمْ آيَةٌ لَيُؤْمِنُنَّ بِهَا قُلْ إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ وَمَا يُشْعِرُكُمْ أَنَّهَا
إِذَا جَاءَتْ لَا يُؤْمِنُونَ وَنُقَلِّبُ أَفْئِدَتَهُمْ وَأَبْصَارَهُمْ كَمَا لَمْ يُؤْمِنُوا بِهِ أَوَّلَ مَرَّةٍ وَنَذَرُهُمْ فِي طُغْيَانِهِمْ
يَعْمَهُونَ وَلَوْ أَنَّنَا نَزَّلْنَا إِلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةَ وَكَلَّمَهُمُ الْمَوْتَىٰ وَحَشَرْنَا عَلَيْهِمْ كُلَّ شَيْءٍ قُبُلًا مَا كَانُوا لِيُؤْمِنُوا
إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَهُمْ يَجْهَلُونَ جواب ـــــ اولا معنی آیه مبارکه اینست که قسم خوردند که
ایشان را آیه بیاید البته ایمان خواهند آورد و این دلالت ندارد بر اینکه هیچ آیه آورده نشده چنانکه مطلوب این
شخص است چه بسا که آیات بسیار و معجزهٔ مخصوصه نیست که جمیع طوایف حاضر باشند و مشاهده نمایند
پس مراد ایشان این است که بر ایشان ظاهر شود و اگر مطلق آیه مراد میبود لئن جاءتهم میفرمودند جا
بر ایشان معجزهٔ تازه مثل ملائکه و غیره بود و نظر بعلم الهی بعدم ایمان آوردن ایشان چنانکه تصریح فرموده اند
بعد از این آیه که وَلَوْ أَنَّنَا نَزَّلْنَا إِلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةَ وَكَلَّمَهُمُ الْمَوْتَىٰ وَحَشَرْنَا عَلَيْهِمْ كُلَّ شَيْءٍ قُبُلًا مَا كَانُوا لِيُؤْمِنُوا
إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ یعنی الا ان تعلق بایمانهم مشیة الله فیجبرهم علی الایمان و یضطرون علیه و هو خارج
عن ساحة التکلیف واجب نبود بر خدا اجابت مسئول ایشان را چه از حکیم فعل لغو صادر نمیکردد و علاوه بر اینکه
موجب لزوم حلول غضب و هلاکت بر ایشان بود چنانکه گذشت و گاه بود که این مقتضی حکمت نبوده
بنحو دیگر بیان شد و ثانیا اینکه این شخص از راه خیانت کلام را در میان گذارده و تتمهٔ آیه را نقل نکرده چه خلاف
مطلوب او را افاده مینمود زیرا که بعد از قوله وَأَبْصَارَهُمْ میفرماید كَمَا لَمْ يُؤْمِنُوا بِهِ أَوَّلَ مَرَّةٍ وَنَذَرُهُمْ
فِي طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ و این دلالت میکند بر اینکه اولا معجزه بر ایشان رسیده و ایمان نیاورده اند

وقسم

وقسم خوردن ایشان بشدت وجد واجتهاد در قسم مشعر باین معنی است چه متعارف نیست ابتدا بطلب
وعدم ظهور خلاف کسی قسم بر مطلبی یاد نماید خصوصا با سعی وجد بلکه این در صورتی میباشد که چند
دفعه قرار داده باشد وتخلف کرده ولجاج وعناد ورزیده باشد نظیر این که عنقریب در سوره
انعام میفرماید وَإِذَا جَاءَتْهُمْ آيَةٌ قَالُوا لَنْ نُؤْمِنَ حَتَّى نُؤْتَى مِثْلَ مَا أُوتِيَ رُسُلُ اللَّهِ اللَّهُ أَعْلَمُ حَيْثُ
يَجْعَلُ رِسَالَتَهُ جواب نفهمیدم وجه دلالت این آیه مبارکه را بر اختصاص معجزه در قرآن وظاهرا
که معنی آیه را نفهمیده ومعنی آنست که هرگاه معجزه وآیه بایشان رسید میگویند ما ایمان نمیاوریم
تا بر ما هم نازل شود مثل آنچه بر پیغمبران نازل میشد یعنی وحی وکتاب بر ما هم نازل شود ومرتبه رسالت
ما را هم نصیب کرد وحال آنکه این ممکن نیست چه خدا داناتر است که کجا باید پیغمبری ورسالت خود را قرار دهد
مرویست که جمعی از قریش چون ابوجهل وغیره گفتند که ما مزاحم گشتیم وهمراه امدیم آل عبد مناف را
در بزرگی وشرف تا مانند دو اسب همعنان شدیم که بیکدیگر دوان بیکدیگر بردند وچون قریب بیکدیگر شدیم
ایشان گفتند چون از جانب خدا بما نازل میشود وحی پس از جانب خدا از ما پیغمبر است وما ایمان
باو نخواهیم آورد مادامی که وحی بما هم نازل نشود پس این آیه مبارکه نازل شد واز گفتار ایشان خبر داد
اینکه فرموده است وَإِذَا جَاءَتْهُمْ آيَةٌ دال بر صدق ومعجز است از آنحضرت یعنی هرگاه آیه مبارکه چنین میشود
که حَتَّى نُؤْتَى بصیغه خطاب باشد میگفتند مِثْلَ مَا أُوتِيَ أُمُّ رُسُلُ اللَّهِ محل اشتباه میشد نظیر آنکه
گفته در سوره اسری در جائی که از او طلب معجزه مینمودند در مقام اعتذار گفت قُلْ سُبْحَانَ رَبِّي هَلْ كُنْتُ
إِلَّا بَشَرًا رَسُولًا جواب بدانکه آنچه از آنجناب مستدعا طلب مینمودند وآنحضرت در جواب این سخن را فرمود
پیش از این فقره مبارکه مذکور است که میفرماید قَالُوا لَنْ نُؤْمِنَ لَكَ حَتَّى تَفْجُرَ لَنَا مِنَ الْأَرْضِ يَنْبُوعًا
أَوْ تَكُونَ لَكَ جَنَّةٌ مِنْ نَخِيلٍ وَعِنَبٍ فَتُفَجِّرَ الْأَنْهَارَ خِلَالَهَا تَفْجِيرًا أَوْ تُسْقِطَ السَّمَاءَ كَمَا زَعَمْتَ عَلَيْنَا
كِسَفًا أَوْ تَأْتِيَ بِاللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ قَبِيلًا أَوْ يَكُونَ لَكَ بَيْتٌ مِنْ زُخْرُفٍ أَوْ تَرْقَى فِي السَّمَاءِ وَلَنْ نُؤْمِنَ لِرُقِيِّكَ

حَتّی تُنَزِّلَ عَلَیْنَا کِتَاباً نَقْرَؤُهُ قُلْ سُبْحَانَ رَبِّی هَلْ کُنْتُ إِلَّا بَشَراً رَسُولاً و کسانیکه این سخنان را گفتند
و این معجزات را طلب کردند جماعتی بودند از معاندین آن حضرت از قریش که از ایشان بودند عتبه و شیبه پسران
ربیعه و نضر بن حارث و ابو سفیان و ابوجهل و عبدالله امیه مخزومی و امثال ایشان و بعد از این میگوئیم
که اولاً این شخص در مقام اثبات حصر معجزات در قرآن بود و این آیه مبارکه اصلاً دلالتی بر این هم طلب
ندارد غایت امر آنست که معجزاتی چند بخصوصها از آن حضرت طلب نمودند حضرت عذر منکور را فرمود و این
منافاتی با صدور معجزات بسیار دیگر ندارد و ثانیاً غرض از اتیان بمعجزه اطمینان قلب امت و گواه بر نبوت
تابان و استظهار ایمان او بوده و انجاح مسئول طالبین [illegible] کسانی از اهل عناد و لجاج و بنای
بر تعنت و عناد است و مطلوب استهزاء و [illegible] است و بارها آیات دیده و معجزات مشاهده کرده
و ایمان نیاورده باشد بلکه در انبیاء [illegible] لغو و قبیح است [illegible] که همین
اشخاصیکه این معجزات را طلب نمودند از [illegible] و عناد [illegible] معجزات دیده و با آنها
ایمان نیاورده و عناد و استهزاء ایشان [illegible] گفته اند او تسقط السماء
علینا کما زعمت و گفته اند تأتی بالله و الملائکة قبیلاً [illegible] که ضامن [illegible] تصدیق
باشند
کردن ما بشوند و گفته اگر باسما هم بروی ایمان نخواهیم آورد تا نامه از آسمان بیاوری که ما بخوانیم
و گفته اند خدا را بیاوری و اثار لجاج و استهزاء و عداوت از این ظاهر و باهر است و همین ابوجهل که
معجزات طلبید و معجزات بسیار مشاهده نمود و بر استکبار و لجاج او افزوده در صدد قتل آن حضرت برآمد و
همین نضر بن حارث بن کلده است که اَللّٰهُمَّ إِنْ کَانَ هٰذَا هُوَ الْحَقَّ مِنْ عِنْدِکَ فَأَمْطِرْ عَلَیْنَا حِجَارَةً مِنَ السَّمَاءِ
أَوِ ائْتِنَا بِعَذَابٍ أَلِیمٍ و با وجود چنین اعتقادی جهالتی ظاهر است که سؤال او معجزه را نبوده مگر از
عداوت و تحکم و اراده ایمان آوردن نداشته و خود واضح است که در چنین صورت اتیان بمعجزه فایده بلکه
غیر لایق بشأن حکیم مطلق است علاوه بر آنکه معجزاتی که خواسته اند از امور مختلفه است یکی آنکه خدا

بیرون روند ترسان و متقبل شود دویم ملتمس را بپا روند و با ایشان با نفوس خبیثه بنمایند و ضامن اند

و تسلیم نکنند تا نامه از خدا با ایشان برسد که ایمان بیاورند و محل وحی الهی و نامه خداوندی شوند خود ملاحظه

کن که اگر چنین امور را از موسی و عیسی میطلبیدند چه جواب میگفتند اگر خدا را میآوردند یا ملائکه را

یا نامه را طایفه بنی اسرائیل نیز خواهش و نیز خدا را نمودند اما خدا با ایشان نموده شد نیز و چنانچه بنظر

اینشخص رسیده بود آنچه را که شیخ طوسی در کتاب احتجاج و حضرت امام همام امام حسن عسکری علیه السلام

در تفسیر خود از آباء طاهرین روایت کرده اند در شان نزول و مورد این آیات مبارکات و کیفیت

مکالمات و شرح و تفسیر آنها معلوم میشد که استدلال او بآیه صحیح است یا نه و اعتذار حضرت بموقع است

یا نه و ملخص آنچه از دلائل سیاق آنها بطالب حق حقیقت حال روشن شود و آن اینست که روزی

حضرت رسول خدا صلی الله علیه و آله در مکه در مسجد الحرام کعبه نشسته بود که جمعی از بزرگان قریش در

آنجا جمع شدند و در میان ایشان بودند ولید بن مغیره مخزومی و ابو البختری و ابو جهل و عاص بن وائل سهمی

و عبدالله بن امیه مخزومی و جمعی بسیار از امثال ایشان و حضرت رسول با چند نفر از اصحاب خود نشسته

بودند و کتاب خدا را بر ایشان میخواند و اوامر و نواهی پروردگار را بر ایشان میرسانید پس آن کفار گفتند

بیکدیگر که کار محمد بزرگ شد و شان او بالا گرفته است بیائید تا او را در هم شکنیم و منکوب سازیم

و سرزنش کنیم و سر راه بر او بگیریم و کتابی که آورده باطل کنیم تا قدر او در پیش اصحابش کم شود و در نزد

ایشان کم وقع شود شاید باین واسطه امری را که پیش گرفته ترک کند و از تمرد و طغیان خود باز ایستد

پس اگر باین باز ایستاد فبها و الا شمشیر برنده با او در میان خواهیم گذاشت ابوجهل لعین گفت کدام یک

از شما است که با او بسخن درآید و با او مجادله نماید عبدالله بن امیه گفت که این کار من است

پس آن کفار بهیئت اجتماع نزد آنحضرت آمدند پس عبدالله ابتدا بسخن کرد و گفت ای محمد بتحقیق

که دعوای بزرگ کرده و سخن هولناکی گفته گمان کرده که تو رسول رب العالمین هستی و لایق

رب العالمین

رب العالمین و آفریننده خلق اجمعین نیست که مثل تو کسی را برسالت بفرستد تو هم مثل ما کسی هستی چیزی
میخوری چنانکه ما میخوریم و در بازارها راه میروی چنانکه ما راه میرویم بر نگاه کن اینك پادشاه روم و پادشاه
فرس را و ببین رسولی بجائی نمیفرستند مگر مردی را که صاحب مال و دولت بسیار باشد و او را قدر و منزلتی باشد
و مالک قصرها و خانها و خرگاه و بارگاه و خیمها و حشم و خدم و بندگان باشد و پروردگار عالمیان بالاتر از
اینها همه است و اینها بندگان او هستند و اگر تو پیغمبر میبودی با تو نیز ملکی میبود که تصدیق تو کند و ما او را
مشاهده نمائیم و اگر خدا میخواست پیغمبری بفرستد هر اینه ملکی را میفرستاد و تو پیغمبر نیستی و نیستی مگر
کسیکه تو را جادو کرده اند و دیوانه شده حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمود از سخن تو دیگر چیزی
باقی مانده گفت بلی اگر خدا میخواست بما پیغمبری فرستد بایکی انکه از میان ما کسی را که مال او بیشتر و حال
او خوشتر از تو باشد چرا نفرستاد این قرآن را که تو میخوانی مگر خدا نتوانست فرستاده بر یکی از بزرگان و
صاحب دولتان مکه یا طائف یا ولید بن مغیره در مکه و یا عروة بن ثقفی در طائف پس رسول خدا
فرمود دیگر سخنی داری گفت بلی ما نمیگرویم تا بشکافی از برای ما از زمین چشمه آب را در همین مکه
بدرستیکه این زمین ما سنگستانست و تنگنا است پس وسیع کنی زمین آن را و چاهها بکنی و چشمها
جاری کنی که ما بسیار باینها احتیاج داریم یا از برای تو باغ و بستانی باشد که در آن نخل خرما و درخت
انگور باشد که تو از آنها بخوری و بما نیز اطعام کنی و نهرها در خلال آن جاری سازی یا هم چنانکه گمان
میکنی که میتوانی آسمان را قطعه قطعه کنی و بر ما افکنی چه تو گفتی وَإِنْ يَرَوْا كِسْفًا مِنَ السَّمَاءِ سَاقِطًا
يَقُولُوا سَحَابٌ مَرْكُومٌ پس آسمان را قطعه قطعه بیاور و نشان بده ما این سخن بگوئیم یا خدا و ملائکه را نزد ما
بیاوری یا صاحب خانه از طلا شوی و بما بدهی و ما را غنی کنی تا ما در آن وقت طغیان کنیم و بتو راست گوید
آنچه تو میگوئی کَلَّا إِنَّ الْإِنْسَانَ لَيَطْغَى أَنْ رَآهُ اسْتَغْنَى یا آنکه بالا روی بآسمان بالا روی و اگر هم بآسمان
بالا روی ما بتو ایمان نخواهیم آورد تا نامه از خدا بیاوری که بخوانیم آن را و در آن نوشته باشد من الله

العزیز الحکیم الی عبد الله بن ابی امیة المخزومی و من معه بان آمنوا بمحمد بن عبد الله بن عبد المطلب فانه رسولی
مصدقوه بی تعالی فلا تعزز عندی پس خاطر جمع مشو ای محمد که هرگاه همه اینها را بیاوری بتو ایمان خواهیم
آورد بلکه اگر ما را بلند کنی و باسمانها بری و درهای آسمان را بگشائی و ما را داخل آنجا کنی خواهیم گفت چشمهای
ما غلط کرده و بیهوش و بما سحر و جادو کرده‌اند پس حضرت پیغمبر فرمود ای عبد الله دیگر سخنی داری
عبد الله گفت آیا آنچه گفتم ترا کافی نیست دیگر حرفی باقی نماند هرچه میخواهی بگو و خود را ظاهر کن و آنچه
گفتیم بیاور پس حضرت فرمود اللهم انت السامع لکل صوت و العالم بکل شیء خدایا تو همه آوازها را میشنوی
و همه چیزها را میدانی و میدانی آنچه بندگان تو گفتند ... اما آنچه گفتی که من چیزی میخورم چنانکه شما
میخورید و باین جهت نباید که رسول باشم الامر لله یفعل ما یشاء و یحکم ما یرید و از برای من و تو نیست
که بگوئیم و کیفیت اعتراض بر خدا نمائیم ... بعضی را فقیر کرده و بعضی را غنی و بعضی را عزیز کرده و بعضی
ذلیل بعضی را صحیح کرده و بعضی را سقیم ... نمیرسد که بگوید چرا
ما را فقیر کردی و دیگران را غنی و نه ذلیلان را میرسد که بگویند چرا ما را ذلیل کردی و دیگران را
عزیز و هم چنین جواب میدادند تا اینکه فرمود که و اما آنچه گفتی که مرا سحر کرده‌اند چگونه چنین هستم
و حال آنکه میدانید تمیز من و دیدن شما به کمال و عقل من بالاتر از عقل شما است آیا هیچ تجربه کرده‌اید
دروغی که من بسن امتلام تا حال که چهل سال از سن من گذشته لغزشی از من یا دروغی یا خیانتی
یا سهوی در گفتار من یا سفاهتی در رای من آیا گمان میکنید که در همه این مدت مردی از همه این عیوب
محفوظ باشد بحول و قوه خود او است یا بحول و قوه پروردگار و اما آنچه گفتی که پادشاه نیستم
فرس چگونه رسولها میفرستند بدرستیکه تدبیر و حکم از برای خدا است و افعال او با اقتراح و
گمان و رای تو نیست بل یفعل ما یشاء و یحکم ما یرید و هو محمود عند العقلاء ای عبد الله خدا
پیغمبر خود را فرستاده تا بیاموزد مردم مادین ایشان را و بخواند ایشان را بپروردگار ایشان و در شب و روز

دیای

در این دعوی خود را بتعب افکندی اکر صاحب قصر و بارکاه و حشم و خدم میبودی دست همه کس باو نمیرسید
و اینها او را از خدا باز میداشتند و باید بمصالح اینها بپردازد و این تضییع نبوت و رسالت بود نمی بینی
پادشاهان چون خود را از مردم محجوب ساختند چکونه قبایح و فساد جاری شد و ایشان نمیدانند ای عبد الله
خدا مرا برانکیخت در حالی که هیچ مال ندارم تا قوت و قدرت خود را بشما بشناساند و بفهماند که او یاری رسول خود
میکند نمیتوانید رسول او را بکشید و نه منع از رسالت کنید پس دلالة این بر قدرت او و عجز شما بیشتر است و زود
باشد که خدا مرا بر شما ظفر بخشد پس شما ها را بکشم و اسیر کنم پس مرا ظفر دهد بشهرهای شما و مومنین را بر آنها
مستولی سازد پس فرمود اما انچه کفتی که اکر پیغمبر بودی باید ملکی با تو باشد ملک را حواس شما نمیتوانند
که مشاهده کند چه او از قبیل هوا نیست که معاینه نمیتوانید اکر خدا قوه بینائی شما را چنان زیاد کند
که او را ببینید خواهید کفت این ملک نیست بلکه بشر است چه او بصورت بشر بر شما ظاهر خواهد شد
که بان الف کرفته اید تا کلام او را بفهمید و خطابات او را بشناسید پس از کجا میدانستید که او راست میکوید
و انچه میکوید حق است بلکه خدا بشر را رسول شما فرستاده و در دست او معجزات بسیار جاری ساخت که در قوه بشر
نیست پس بواسطه عجز خود از ان دانستند که ان معجزه است و این کواهی خداست بر راستی او و اکر ملکی
میفرستاد و بر دست او معجزه جاری میکرد از کجا میدانستید که ملائکه دیکر نمیتوانند مثل ان را بیاورند تا معجزه
باشد اما نمی بینید که طیور پرواز میکنند و این معجزه آنها نیست چرا که از جنس ایشان همه این پرواز را میکنند
اکر ادمی پرواز کند مثل اینها این معجزه خواهد بود پس خدا امر را بر شما اسان کرد پس فرمود اما انچه کفتی که
اکر خدا میخواست رسولی بفرستد باید مرد عظیم القدری بفرستد چرا نفرستاد قران را بولید بن مغیره یا عروة
بن مسعود بدانکه مال دنیا را در نزد خدا هیچ قدر و مرتبه نیست هم چنانکه در نزد تو قدر و مرتبه دارد بلکه
اکر دنیا را در نزد خدا بقدر پر پشه مقدار میبود بکفار و کسی که نا فرمانی او میکند یک شربت اب نمیداد
و خدا مانند تو نیست که از کسی بجهت مال و حال او بترسد و باین واسطه او را پیغمبر کند و نه طمع در مال

وحال کسی

و بمال کسی را دهم چنانکه تو طمع داری تا باین جهة او را مخصوص بنبوت گرداند و کسی نیست که در وسعت و بقول او
باشد پس مقدم دارد کسی را که سزاوار تقدیم نیست و اختیار میکند از برای افضل مراتب الدین کسی را که
باشد و مگر کسی را که در عطا از افضل و در تحمل او ساعی تر باشد و کسی که چنین باشد بمال و حال نظر نمیکند
بلکه مال و حال از تفضلات او است و قرض داده بهیچیک از بندگان خود نیست و در این مقام کلام بسیار
فرمود بعد از آن فرمود و اما آنچه گفتی که ما ایمان بتو نمیاوریم تا چشمها جهت ما بیرون آوری و چنین و چنین
تو اقتراح نمودی بر محمد رسول رب العالمین چیزها بسیار که بعضی از آنها از آنجمله است که اگر بیاورد دلیل بر پیغمبری
او نمیشود و شأن رسول خدا از آن ارفع است که از جهل جهال دلتنگ شود و با ایشان مجادله کند بچیزیکه
حجة او نمیشود و بعضی از آنجمله است که اگر بیاورد موجب هلاک تو میشود و پیغمبر آیات و براهین میاورد
که لازم آورد بر بندگان ایمان را و باعث هلاک ایشان نگردد و بعضی از آنجمله است که محالست تحقق
آن و ممکن نیست یافت شدن آن چون آمدن خدا و بعضی از آنها از آنجمله است که خود بدان اعتراف کرده
که از راه عناد و تمرد است و چیزی را نمیشنوی و برهان را گوش نمیکنی و هر که چنین باشد دواء آن آتشی است
که از آسمان نازل شود یا در جحیم جهنم باو برسد یا شمشیر دوستان خدا است ای عبدالله آنچه گفتی که ایمان
نمیاوریم تا آنکه زمین را بشکافی و چاهها بکنی و سنگها را متفرق کنی و از آن چشمه جاری کنی تو جاهلی بدلایل
خدا ای عبدالله آیا اگر تو چنین کاری کنی پیغمبر خواهی بود آیا دیده طایفه که تو در آن بوستانها داری
آیا در اینجا زمینها فاسد نبود که تو آنها را باصلاح آوردی و چشمها در آن بیرون آوردی گفت بلی گفت جمعی
دیگر هم چنین کردند گفت بلی فرمود پس شما ها پیغمبران خواهید بود گفت نه فرمود پس این حجة محمد نمیشود
بر پیغمبری او اگر نکند طلب تو از نوع معجزه را نیست مگر مثل اینکه بگوئی ما بتو ایمان نمیاوریم تا تو برخیزی
و بر زمین راه روی یا چیزی بخوری چنانچه مردم چیزی میخورند و اما آنچه گفتی که یا از برای تو بوستانی
باشد مشتمل بر نخل و تاک که از آن بخوری و نهرها در آن جاری کنی یا تو و اصحاب تو بوستانهای با

از این قبیل در طایف ندارید که از آنها میخورید و میخورانید و نهرها در ان جاریست آیا به این سبب شما
پیغمبر این خواهید بود گفت نه فرمود پس شما را چه بر این داشت که از رسول خدا توقع دارید چیزها با آنکه اگر باین شود
دلالت بر راستی او نخواهد کرد بلکه اگر تصدیق او دید آنها برا بد دلیل دروغ گوئی او خواهد بود که حجت
آورده خواهد بود چیزی را که حجت نمیتواند شد و فریب ضعفاء العقول والدین را خواهد خورد و شان رسول
خدا ارفع از این است پس فرمود که اما آنچه گفتی که آسمان را قطعه قطعه بر ما افکنی هم چنانکه گمان کردی پس
اذا دانستی آسمان بر شما هلاک کردن شما است و رسول خدا از ان مهربانتر است و تو را هلاک نمیکند بلکه
اقامه حجتها بر تو مینماید و حجتهای پیغمبر بحسب توقع بندگان نیست چه بندگان نمیدانند که چه حجتها جایز است
و انچه جایز نیست و بعضی امور و بسا باشد که مطلوب ایشان ضد یکدیگر باشد تا محال باشد وقوع آنها
پس طلب سقوط آسمان کنند و بعضی طلب عدم سقوط آن کنند بلکه طلب کنند که زمین را بلند کنند و بر آسمان
بند و وقوع این دو محال است و تغییر خدا و ملائکه جاری نمیشود ای عبدالله آیا دیده که طبیبی فرموده
باشد که مداوای او بحسب توقع مریضان بوده باشد بلکه هر چه صلاح میداند میکند خواه علیل از آن خوش شود
خواه بد و شما مریضانید و خدا طبیب شما است پس اگر دوای او را قبول کنید شما را شفا میدهد و اگر تمرد
کنید بیمار میکند ای عبدالله کی دیده که کسی ادعای حقی بر کسی کند نزد حاکمی و آن حاکم طلب شاهد کند
که مدعی علیه میخواهد اگر چنین بودی هرگز هیچ ادعائی ثابت نشدی و هیچ فرق میان ظالم و مظلوم
و صادق و کاذب ظاهر نگشتی پس فرمود که اما انچه گفتی یا خدا و ملائکه را بیاوری این از جمله محالات است
که خفائی در آن نیست بدرستیکه خدای عز و جل مثل مخلوقین نیست که بیاید و برود و حرکت کند
و مقابل چیزی شود و این صفت بتان شما است که ضعیف و ناقصند ای عبدالله آیا تو را املاک
و بساتین و باغات در طایف نیست و در مکه خانها و در مکه نداری و کارکنان بر آنها تو را
نیست گفت چرا فرمود پس جمیع احوال آنها را تو بخودی خود مشاهده میکنی یا امینان تو و اهل معامله

معامله نمی‌نمائی و ساباط و سفرها هستند گفت نه ملائکه خود را پیغمبر نمیفرستی که علما و اکره و خدم تو بسفری
تو بگویند که ما قول شما را در این پیغام قبول نمیکنیم تا عبدالله بن امیه بیاورید که ما او را مشاهده
کنیم و بشنویم آنچه شما میگوئید تو این ملکوت و ایشان را بجا خواهی آورد یا این سخن از ایشان درخواهند بود
گفت نه فرمود پس سفرای تو چرا باید کنند یا هفته‌ای که علامت صحیح از جانب تو بیارند که دلالت بر صدق
ایشان کند گفت چرا فرمود اگر قاصد سفر تو مراجعت کند و بگوید به خبر و با من بیا که اکره و علمه تو بودن
از من طلب کرده اند یا این قاصد خلاف رضای تو را نکرده و تو با و نخواهی گفت که تو رسول بودی مرا کذب
کنند و شک کنند گفت بلی فرمود پس چگونه از رسول خدا رب العالمین توقع میکنی چیزی را که بر قاصد خود
و بسوی علما و اکره خود روا نمیداری نسبت بشاء او نسبت بخدا بعمل آورد و همین سخن حجتی است قاطع از برای
رد جمیع آنچه تو ذکر کردی در همه آنچه توقع نمودی و اما آنچه تو گفتی که یا خانه طلا از برای تو باشد آیا
نه آن است که پادشاه مصر خانه‌ها از طلا دارد گفت بلی فرمود پس او پیغمبر خواهد بود گفت نه فرمود پس
این هم دلیل نبوت محمد نخواهد شد و اما آنچه گفتی که یا با آسمان بالا روی پس گفتی نه بالا رفتن بآن هم
ایمان نخواهیم آورد تا کتابی فرود آوری ای عبدالله آیا بالا رفتن بآسمان مشکلتر از فرود آمدن نیست و توقع
خود اعتراف نمودی که ایمان نخواهی آورد اگر من بالا روم فرود آمدن نیز چنین خواهد بود پس گفتی کتابی بیاور
که تو بخوانی پس گفتی بعد از این هم نمیدانم ایمان خواهم آورد یا نه پس ای عبدالله تو اعتراف داری که عناد میورزی
پس چاره دوائی از برای تو نیست مگر تادیب تو بدست اولیا و دوستان خدا یا بآتش جهنم الی آخر الحدیث
و اکثر این حدیث را با وجود طول نقل کردیم از برای اینکه مشتمل بر فواید بسیار و قاطع شبهه نادانان زندیق است
تا هر که در آن تامل کند می‌فهمد که چه معجزه را باید اجابت کرد و کدام را نکرد نصرانی گفته در سوره
انبیا در مقام شکایت از ایشان میگفتند قرآن از قبیل اضغاث احلام و شعر است و میگفتند فَلْیَأْتِنَا بِآیَةٍ کَمَا أُرْسِلَ
الْأَوَّلُونَ در جواب گفت مَا آمَنَتْ قَبْلَهُمْ مِنْ قَرْیَةٍ أَهْلَکْنَاهَا أَفَهُمْ یُؤْمِنُونَ و از این قبیل بسیار است

کہ بنابر تفسیر مفسرین دلالت میکند بر اینکه معجزه نیاوردن بحضرت از راه رحم بود زیرا که میدانست اگر بیاورد
باز ایشان ایمان نخواهند آورد و مستحق عذاب خواهند شد جواب بدانکه پروردگار عالم جل شانه شانزدهم
بجهة اصلاح بلاد و ارشاد عباد و هدایت گمرگشتگان و بنای شرایع و احکام بجهة ایشان بعد از انکه رسولی
فرستاد بجهة علامت صدق و گواه راستی او معجزه که ملایم حال قوم و مناسب عصر باشد کرامت
فرماید لِیَهْلِکَ مَنْ هَلَکَ عَنْ بَیِّنَةٍ وَیَحْیٰی مَنْ حَیَّ عَنْ بَیِّنَةٍ پس ان رسول اظهار دعوی خود مینماید و معجزه
خود را بایشان ظاهر میسازد پس بشواهد و مواعظ و نصایح ایشان را ارشاد و دلهای ایشان را نرم میسازد
و قوه ایشان را بفعلیة نزدیک میکند تا اینکه [illegible] بتدریج رشتها و مرور ایام قلاده دین را برگردن
نهند و براه راست داخل شوند پس اگر گروهی یا شخصی بان معجزه مطمئن نشده معجزه یا معجزات دیگر طلبیدند
که در ایمان خود قرار دهد پس اگر خدای عالم جل شانه و عظمت قدرته از حال او داند که طلب او معجزه را
بجهة اطمینان قلب او از راه حاجتست مسئول او را اجابت و ان معجزه را کرامت میفرماید و اگر داند که از راه
لجاج و عناد و عداوتست مطلقا ایمان بمعجزه لازم نیست بلکه اگر داند که ایمان نخواهد آورد و برای پیغمبر و
اصحاب او بقرائن معلوم باشد که او ایمان نخواهد آورد [illegible]
~~نخواهد آورد برای پیغمبر و اصحاب او بقرائن معلوم باشد که او ایمان~~
نخواهد آورد دادن ایمان معجزه قبیح و لغو است چنانچه حضرت عیسی علی نبینا و علیه السلام نیز ایمان نفرموده معجزه تکلیم
خواسته بودند چنانکه ذکر ان گذشت و چنانچه قومی بعد از طلب معجزه و اتیان بان بار سرکشی و استکبار
و بر انکار و اصرار نمایند عذاب الهی را سزاوار و سخط جبار را مستحق میگردند و سنة سنیه ربانیه بر نزول
عذاب و سخط بر ایشان جاریست چنانکه در قوم صالح و هود و لوط و غیرهم بظهور رسید لهذا هرگاه قومی باشند
که تعجیل عذاب و حلول بلا اگر بایشان مقتضای حکمت ربانیه نبوده باشد بجهة اینکه استعداد ایمان بدیع ملاحظه
ایات و استماع نصایح و مواعظ داشته باشند یا انکه در اصلاب ایشان نطفهای اهل ایمان مستودع باشد یا
حاجتی ز مومنین از ایشان ساخته گردد درینصورت مقتضای حکمت عدم اتمام حجت بر ایشان است و تاخیر

ابجاح مسئول انها به معجزات مقترحه ایشان تا بهلاکت نرسند نظیر اینمطلب در سلاطین بنی نوع انسان مشاهده است
هر یکی از ایشان تعیین والی از برای ناحیه با اطاعت او مامور شوند و مطالب چند بواسطه او از ایشان طلبد
پس بنظر آن سلطان لازمست که نشانیکه در آن عهد متعارفست چون فرمان یا خلعتی باید برسولی با او همراه کند
بعد از آنکه آن والی بآن ناحیه داخل و نشان خود را ظاهر نماید بر ایشان اطاعت او لازم و ایشان را اقتراح
فرمانهای متعدده یا نشانهای دیگر نمیرسد و اگر طایفه از ایشان با وجود ملاحظه نشان سرکشی و
استکبار نمایند و طلب نشانهای دیگر کنند و از وجنات احوال ایشان ظاهر باشد که مطالبه علامات دیگر
نه از روی احتیاج است بلکه از راه عجز و عناد است بدیهی است که سلطان ایشان را مورد مؤاخذه و سیاست نماید
بلی اگر فی الواقع کسی را در منصوب بودن آن والی از جانب سلطان تشکیکی باشد و بجهتی از جهات آن
نشان اطمینان بخش او حاصل نشود و از والی نشان دیگر طلبد [illegible] ای رعیت بروی والی است که کیفیت را
بعرض امناء دولت رساند و مقتضای رافت سلطانی از اینصورت فرستادن علامتی دیگر است و اگر باز آن علامت
نیز سرکشی کنند و گاهی خواهش امداد سلطانی و گاهی دیگر طلب صد فرمان بنام ایشان و ارسال توقیع و نزول
امناء دولت بمنازل ایشان نمایند سیما هرگاه آثار سخریه و استهزاء از ناصیه ایشان هویدا و علامت
تمرد و تکبر از جبین ایشان پیدا باشد بجز محاکمه شمشیر بران را نشاید پس بهمین منوال [illegible] صدور معجزات
انبیا منظور دار و چون این مطلب واضح شد بجهت رد استدلال این شخص باین آیه باختصاص معجزات محمدیه
در قرآن و نبودن معجزه دیگر میگوئیم که بعد از آنکه بوجود عالم جل شانه و علت آیاته معجزات ملائم
حال قوم آن حضرت که از انجمله قرآن باشد فرستاد بعضی از ایشان طلب بعضی معجزات دیگر که بانبیاء سلف
داده شده بود کردند خداوند حکیم در جواب ایشان فرمود ما آمنت قبلهم من قریة اهلکناها
أفهم یؤمنون یعنی کسانیکه در عهد انبیاء سلف بودند و آن معجزات را دیدند ایمان نیاوردند
ما ایشان را هلاک ساختیم آیا قوم تو بعد از دیدن این معجزات ایمان خواهند آورد یعنی نه معجزاتیکه خواسته اند

بزنیم

بعرسیم یا ایمان نخواهند آورد تا نفرستیم و چون قوم سابقین ایشان را هلاک نمائیم پس این معنی اینست
که کسانیکه سابق بودند و آن معجزات را مشاهده کردند و علم بحال ایشان بود و معجزه بودن آن را بهتر
می یافتند ایمان نیاوردند و ما هلاک ساختیم ایشان را پس اینها که استکبار و نفاق ایشان بیشتر و عناد و لجاج
ایشان واضح تر است و ظهور و اعجاز آنها بر اینها صعب تر چه از اهل آن فنون نیستند چگونه ایمان خواهند آورد
یعنی البته ایمان نخواهند آورد و در این صورت لجابت مسئول ایشان غیر لازم بلکه غیر جایز است و بر هر دو
تقدیر مطلقا این مبارکه را دلالتی بر انحصار معجزه آن جناب در کتاب مستطاب نیست بلکه بنا بر معنی اول
بجهة اتمام حجت از ایشان استفسار شده که آیا ایمان خواهند آورد بعد از دیدن آن معجزات تا اتیان آنها
نمودند و بنا بر ثانی تصریح باین شده که اعجاز مقترحه بجهة علم بعدم ایمان ایشان اصلا اتیان معجزه
که طلبیده اند لازم نیست نه اینکه معجزات دیگر نداشته یا اینکه از برای جماعتی دیگر آن معجزات آورده نشده
نصرانی گفته اما دعوای تواتر لفظی که کرده اید که علم داریم که قرآن از محمد است صلی الله علیه و آله و سلم
از کتب و تواریخ است که از عهد محمد تا حال ثابت شده نزد اتفاق مسلمین و اگر علم ما هم بعلت اخبار
مسلمین باشد ضرری ندارد زیرا که هزاران هزار هستند که کتاب تصنیف نموده اند لیکن در رسالات معجزات
باعث قوی هست که قول مسلمین را که مدعی میباشند قبول نمائیم که آن تبدیل دین ما باشد چه تبدیل
دین باتفاق مدعیان نمیتوان نمود جواب از جمله واضحاتست که قرآن در عهد محمد صلی الله علیه و آله
منجما آیه آیه و سوره سوره تا آخر حیوة آنجناب نازل شد و در ایام حیوة آنحضرت مجمع نشده بود و اشتات آنها
بود و متفرق در دست اصحاب بود و تمام ما انزل الله در نزد علی بن ابی طالب علیه السلام بود و در دست
همه کس نبود و آن هم که در نزد آنحضرت بود مجتمع نبود تا بعد از وفات حضرت رسول جمع نمود و نسخه او در نزد
او و اولاد طاهرین او بود و اما دیگران مصحفی نداشتند بلکه بعضی از صحابه قرآن را حفظ داشتند و از ظهر
قلب میخواندند تا بعد از آنکه جمعی از صحابه در حرب اهل یمامه کشته شدند و نزدیک بود که نفر از ایشان

هم

هم در حرب مسیلمهٔ کذاب بقتل رسیدند و صحابه ترسیدند که چون ایشان از میان بروند قرآن نیز از میان
برود پس زید بن ثابت را امر کردند تا قرآن را جمع نمود و ثبت نمود و آن در نزد ابوبکر بود و بعد از وفات او نزد
عمر بود و چون او نیز وفات نمود در نزد حفصه دختر عمر بود تا قریب بسه سال از هجرت نبویه گذشته
باین حال بود تا در زمان خلافت عثمان بن عفان حذیفة بن الیمان در هنگام سنجر ارمینیه و آذربایجان
دید ما بین بعضی از صحابه شد و یکی بدیگری میگوید قرائت من اصح است از قرائت تو پس کیفیت را بعثمان
اظهار کرد و گفت میترسم که اختلاف در قرآن نیز همرسد مثل اختلافی که یهود و نصاری در تورات و انجیل
کرده‌اند باین واسطه دین ایشان مختل شد پس عثمان فرستاد و مصحف را از حفصه طلبید پس زید بن ثابت
و عبد الله بن زبیر و سعید بن العاص و عبد الرحمن بن الحارث را امر کرد که چند نسخه بنویسند پس هفت
نسخه نوشتند یکی را در مدینه نگاه داشتند و یکی را بمکه فرستادند و یکی را بکوفه و یکی را ببصره و یکی را
بشام و یکی را بیمن و یکی را ببحرین پس منتشر شد و بهمه عالم نشر کرد و چون این دانسته شد میگوییم ظاهر است
که محمد در عهد خود در میان نصاری ننشست که تمام قرآن را بلفظ خود و آن مبارک از برای انشا کند و ایشان ثبت
نمایند و نسخهٔ تمامی هم در عهد او مجتمع و منتشر نبود که بر همه کس واضح باشد که این همان قرآنست تا نصاری
در آن عهد از آن نسخه بردارند و ثبت کنند پس ثبت نمودن ایشان یا با مدادی بعضی از مسلمین است یا از نساخ
از نسخی که مسلمین بعد از عهد محمد جمع نموده بودند پس بعد از آنکه علم تو باینکه این قرآن از محمد است باخبار
مسلمین حاصل شود چرا علم بسایر معجزاتیکه نقل کرده‌اند حاصل نشود و ثبت در تواریخ شما بعد از انتهای
آن باخبار مسلمین چه اثر دارد پس مناط اخبار مسلمین است پس سایر معجزات هم حال خود نبوییا از مسلمین بشنو
هم چنانکه صاحبان تواریخ قرآن را از ایشان فرا گرفتند و آنچه گفته که اگر علم ما هم بعلت اخبار مسلمین
باشد ضرری ندارد چه هزاران هزار هستند که کتاب تصنیف کرده‌اند ظاهر است که کتب مصنفه را با قرآن
فرقیست ظاهر چه باعتقاد مسلمین قرآن معجزهٔ پیغمبر ما است و آن را اقوی از سایر معجزات میدانند پس آنچه را

نوبارد

تواند باعث قوی دانستن از برای قبول نکردن قول مسلمین در سایر معجزات آن حضرت بود زیرا که قرآن نیز موجود است پس هرگاه
با وجود این اخبار ایشان باعث حصول علم در قرآن نشود چرا در سایر معجزات آن حضرت شود و اما آنچه گفتند که در سایر
معجزات باعث قوی از برای قبول نکردن اخبار مسلمین هست و آن تبدیل دین نصاری است و تبدیل دین باتفاق
مدعیان و قول ایشان نتوان کرد پس در جواب آن میگوییم که این سخن در وقتی جاری است که جمیع امت مسلمین حکایت
معجزه از برای مخالفین مذهب خود بنمایند به جهت ایشان روایت کنند و لیکن در وقتی که از برای اهل ملت خود
نقل کنند و مخالفی نزد ایشان نباشد چگونه تبدیل دین باعث قوی از برای نقل معجزه میشود و شکی نیست
که در عصر اول که زمان رسول خدا و متصل بان زمان که ابتدای زمان خلفا باشد صد هزاران هزار مسلمان با پای
دین و مومنان صاحب یقین و ثقات موحدین بلکه ارباب کرامات و سالکان استقامت مقامات و اکابر پارسایان و کاملان
که به بوته طاعت و عبادت و کسانی که ایشان را با کسی دشمنی نبود و نه مخاصمه و نه جدال و نه معجزات و خوارق عادات
بی حصر و حد از سید کاینات نقل کرده اند بلکه از [illegible] کرامات و احوال ایشان معلوم است که
همت ایشان از لوث تهمت غرض و ادعا پاک بوده ملکه ترک دین جان و مال و [illegible]
سهل شمرده اند و نمیدانم چگونه کسی میگوید که ده دوازده نفر حواریین عیسی علیه السلام که اناجیل اربعه را
نصاری از بعضی از ایشان میدانند مدعی نیستند و قول ایشان قبول و صد هزار نفر از مسلمین که بسیاری از
ایشان انبیا کرامات ظاهره و خوارق عادات باهره بود از جمله ایشانند صاحب شهر ولایت کبری و خلافت
عظمی سرور اولیا و سید اصفیا علی بن ابیطالب و امام حسن و امام حسین علیهم السلام که اهل عصمت
۴۰ و طهارت بودند و جعفر طیار و حمزه سید الشهدا و مسلم بن عقیل و محمد بن الحنفیه و سلمان و ابوذر و مقداد
و عمار و حذیفه و بریده و بلال و جابر بن عبد الله انصاری و خزیمه بن ثابت ذو الشهادتین و ابو ایوب
انصاری و ابو سعید خدری و سهل بن حنیف و عبد الله بن عباس و قیس بن سعد و اسامة بن زید و اصبغ بن
نباته و اویس قرنی و حبیب بن مظاهر اسدی و حجر بن عدی و حبه عرنی و زید بن ارقم و سلیم بن قیس و صعصعه بن صوحان

حمزه و عمرو بن حمق و عبادة بن الصامت و کمیل بن زیاد و میثم تمار و هاشم بن عتبه و ابو الهیثم بن التیهان
و رشید هجری و طاوس بن کیسان یمانی الی غیر ذلک مدعی هستند و قول ایشان مردود است و ما نصرانی را
کفته ایم و اما دعوی تواتر معنوی یعنی از اخبار متعدده علم حاصل میشود که این شخص صاحب معجزه بوده است اکرچه علم
بخصوص هیچیک از معجزه حاصل نشود میکوییم که اکر چنین باشد که از اخبار متعدده ما را نوعی علم حاصل شود پس از
اخبار کثیره که هنود از معجزات جماعتی در کتابهای خود لا تعد و لا تحصی نوشته اند و هم چنین است از برای
پیغمبر بت پرست خود هرآینه بایست ما یقین کنیم که ایشان پیغمبر بوده اند و حال اینکه چنین نیست جواب
امکان حصول علم بقدر مشترک از اخبار متعدده کثیره از جمله بدیهیات و واضحات است و منکران را بجز سکوت جوابی
سزاوار نیست چه خود می بینیم که علم بسخاوت حاتم و شجاعت رستم داریم و لیکن هیچیک از وقایع مخصوصه
انها را که نقل کرده اند علم نداریم و بدیهی است که اکر وارد شهری شویم و یکی از اهل این شهر بکوید
والی شهر ظالم و ستمکر است فرزند مرا کشت و دیکری بکوید خانه و مسجد مرا تاراج کرد و سیم بکوید بدون
جهت خانه مرا خراب کرد و چهارم بکوید بی تقصیر و بی تقصیری عیال مرا اسیر کرد و پنجم بکوید بعنف زن مرا تصرف
کرد و ششم بکوید بدون باعثی برادر مرا کشت و هفتم بکوید بدون موجبی پدر مرا کشت و هم چنین
تا هزار نفر باید و هزار نفر از اهل این شهر هر یک ظلمی از او حکایت کنند با اکرچه هر یک را یقین نمیکنیم
اما یقین بظالم بودن والی میکنیم بلکه انتقام میبریم که اکر از اخبار متعدده علم بقدر مشترک حاصل نشود
تو چکونه علم بمرده زنده کردن عیسی هم رسانیده چه شکی نیست که هیچیک از اموات بخصوصه که نقل شده
بحد تواتر نرسیده بلکه هر طایفه مرده نقل کرده اند و قدر مشترک میان همه مرده زنده کردن است و آن معلوم
شده و ثانیا اینکه کفته که باید از اخبار هنود بمعجزات امجد علم به پیغمبری او هم رسد کوییم دانستیکه دلالت معجزه
بر نبوت صاحب ان در وقتی است که ادعای نبوت بکند و بواسطه انست که اجراء معجزه بر دست کاذب و ارخاء عنان
او نمودن قبیح است و شکی نیست که قبح ان در صورتی است که در حکیم کذب مدعی را بوجهی دیکر ظاهر نسازد

پس در صورتیکه راه علم بکذب ایشان مفتوح نماید بنوعیکه هر که بذل جهد خود کند کذب ایشان را تواند دانست
کرد آن فعل معجزه نخواهد بود و بنابراین میگوییم اولا مسلم نداریم که حکایة معجزات مجند بر وجهی است که موجب علم
بقدر مشترک باشد و بر فرض تسلیم میگوییم یا ار مجند دعوی نبوت کرده یا نکرده است اگر نکرده باز عجایب معجزه
نخواهد بود چه شرط اعجاز مقارنه آن با دعوا است و اگر کرده یا راهی از برای علم بکذب او هست و هست یا نه اگر هست
باز معجزه نخواهد بود چنانکه مذکور شد و اگر نیست نمیدانم تو از کجا دانستی که او پیغمبر نیست و او را مادهٔ
نقض قرار دادی و اما پیغمبری پس نزد ما ثابت نیست و دلیل کذب او واست و عمل او معجزه نیست نقض سر او
گفتند و اگر گویند که اگر چنین باشد پیغمبری هیچ پیغمبری ثابت نمیشود گوییم که از برای دانستن صدق اخبار معجزات
دو شرط ضرور است اول آنکه در عهد آن پیغمبر در کتابی که اصحاب آن نوشته و مشهور باشد و از
قرائن هم معلوم شود که در همان عصر شهرت داشته است چنانچه موسی و عیسی علیهما السلام کرده اند و جناب محمد صلی الله علیه
که قرآن را معجزه میدانست چندین جا ذکر شده است و منکری ... نکرده
بلکه دیگر چیزی بنویسند انهم با اختلاف اکثر بر آنکه اگر همان عمل نوشتند ... نوشت چه میتوان
میبافت و دیگران تکذیب میکردند و بر خلاف آن میرفتند لیکن حال چون تفحص میکنیم نقل معجزات از
هم چنین دیگران از آن قبیل است نه از قسم اول بخلاف معجزات سایر انبیا جواب بلی میگوییم
که اگر چنین باشد پیغمبری هیچ پیغمبری ثابت نمیشود نه موسی و نه عیسی علیهما و نه غیر ایشان چه از اخبار متعدده معجزات
ایشان علم به معجزات آنها حاصل نخواهد شد تا تواتر معنوی متحقق شود و تواتر لفظی اگر از امت آن پیغمبر باشد
پس ایشان که مدعیان خواهند بود و باعث فوری که تبدیل دین دیگران باشد نخواهند داشت و قول ایشان
قبول نخواهد بود و اگر از غیر امت آن پیغمبر باشد یا از امتی خواهند بود که در عهد آن پیغمبر بوده اند
چون یهود که در عهد عیسی علیه بوده اند یا از امتی که در عهد آن پیغمبر نبوده اند چون مسلمین نسبت به معجزات
عیسی پس اگر از قبیل اول باشند معلوم است معجزات او را قبول ندارند یا دلیل واضحی در نزد خود

بمعجزه

به معجزه نبودن عمل او داریند و الا او ایمان میاورند چنانچه یهود که از ایشان در حق معجزات عیسویه
استفسار شد انکار بلیغ نمودند بلی بعضی از ایشان مذکور میکردند سخنانی دیگر که گفتند و اگر از قبیل ثانی باشد
معلوم است که تواتر در نزد ایشان اگر یافت شود یا منتهی شود بنقل از امت پیغمبر سابق و دانستی که آن مفید
نیست یا بنقل از پیغمبران امت و مفید بودن آن نیز بسته بثبوت حقیت آن پیغمبر است و آن نیز موقوف بثبوت معجزه اوست
پس نقل کلام در معجزه او میشود و هکذا و بعبارت واضح گوئیم تواتر معجزات عیسی یا از طایفه نصاری است
و ایشان مدعیانند یا از یهود و مخالف ایشان و ایشان منکر اند یا از مسلمین و تواتر میان ایشان منتهی به
پیغمبر ایشان میشود و ثبوت اعجاز [illegible] ایشان موقوف بثبوت پیغمبری اوست و پیغمبری او موقوف
بثبوت معجزه است و [illegible] پس اگر [illegible] ثبت در بعضی کتابهای شما است حال آن پیشوایان
شما اگر [illegible] است [illegible] کدام [illegible] معجزات موسی و عیسی و معجزات محمد
نیست [illegible] که در عهد آن پیغمبر و کتابش یا کتاب
مصاحبانش نوشته [illegible] شده باشد [illegible] مثلا بدعوی عیسی علیه السلام از کجا بدانیم که آن کتابی
که معجزه او در آن ثبت است [illegible] او نوشته شده ما خود در آن عهد نبودیم که ببینیم و هم چنین مسلمین
چه ایشان نیز در آن عهد نبوده اند و تواتر میان نصاری که فایده ندارد چه ایشان مدعیانند و اما یهود پس عوام
ایشان را خبری از این امور نیست و علمای ایشان در این امور [illegible] نیستند که اخبار ایشان افاده علمی کند
و این چند نفری هم که یافت میشوند مسلم ندارند که انجیل در عهد عیسی علیه السلام نوشته شد بلکه نصاری خود
نیز میگویند که حواریین نیز جمع نمودند بعد از رفع عیسی و ثانیا اینکه مسلم داشتیم که در عهد او نوشته شد
و خود آن پیغمبر نوشت یا مصاحبانش از کجا بدانیم که راست گفته اند و دروغ ننوشته اند و حال
اینکه خود او و مصاحبانش نفس مدعیانند اگر گوئی گفتیم شرط است که مشهور شده باشد تا
اگر دروغ باشد دیگران تکذیب کنند گوئیم اولا از کجا بدانیم که انجیل در عهد عیسی علیه السلام شهرت کرد

وانتشار

وانتشار یافت آیا بگفته نصرانیان که مدعی اند یا غیر ایشان و حال اینکه در میان غیر ایشان حکایت اشتهار
و انتشاری مذکور نیست و ثانیاً مسلم داشتیم که شهرت کرد از کجا بدانیم که اینقدر شهرت نمود که در میان غیر نصاری
نیز مشهور شد تا در بنویسند و ثالثاً مسلم داشتیم که در میان غیر نصاری شهرت یافت و لیکن چنان نبود که جمیع کسانیکه
غیر نصاری بودند در مجلسی که نسبت صدور آن داده شد حاضر باشند تا انصاف یا العیاذ بالله کذب آن مطلع
باشند تا در تصدیق یا رد برآیند پس از کجا بدانیم که بنظر کسانیکه در آن مجلس نبوده اند یا اطلاع از حال آن مجلس
داشته نیز رسیده باشد و این مرحله از کجا بر تو معلوم شد از قول غیر مدعیان و رابعاً آنکه بر فرض تسلیم
زیاده از اینکه انجیلی بوده و شهرتی یافته ثابت نمیشود اما اینکه جمیع اجزاء و فقرات انجیل حتی معجزه که در آن
ثبت است آن نیز از صاحب کتاب است و در آن وقت بوده شهرت یافته از کجا بدانیم بچه مستمسک ثابت کنیم
آنجا که این فقرات را بعضی از نصاری بعد از وی نوشته باشند بعد از اینکه تحریف تورات و انجیل در میان ما مشهور است
و بیان آن خواهد آمد و خامساً اینکه همه [illegible] و [illegible] همین شرط بعینه در معجزات محمد صلی الله علیه
و آله موجود و محقق است بلکه بطریق اولی چرا که معجزات موسی و عیسی علیهما السلام در کتب خود ایشان
ثبت است که تورات و انجیل باشد و معجزات محمد [illegible] در کتاب [illegible] ثبت است اما در
کتاب خود او پس در مواضع متعدده است از آنجمله اخبار از معجزه مشهور آن حضرت که در مکه واقع شد که شق القمر
باشد که میفرماید اقتربت الساعة وانشق القمر وان یروا آیة یعرضوا ویقولوا سحر مستمر یعنی قیامت
نزدیک شد و ماه دو نیم شد و این قوم اگر معجزه به بینند رو میگردانند و میگویند سحر است پیوسته و محکم
و مراد از قیامت نزدیک شدن بعثت پیغمبر آخر الزمان است که شروع [illegible] است بقیامت کبری و باین مضمون در آیات
متعدده حکم بقرب قیامت شده یا ساعت [illegible] اکثر معاندین و جاحدین [illegible] کشیدن تیغ و شمشیر
با ایشان بواسطه اتمام حجت با ایشان و نمودن چنین معجزه بر آنها و اکثر مفسرین خاصه و عامه ذکر کرده اند که
آیات و فی [illegible] نازل شد که قریش از آن حضرت معجزه طلب کردند و حضرت اشاره بماه نمود بقدرت حقسبحانه و تعالی

بدو نیم

بدو نیم شد و معنی کذا یتمثل لنا است تعقیب ذکر شق قمر بقوله عز و جل وَاِنْ یَرَوْا آیَةً یُعْرِضُوا وَیَقُولُوا سِحْرٌ مُسْتَمِرٌّ
و این معجزه را حضرت امام همام جعفر الصادق و حضرت امام ثامن امام رضا علیهما افضل التحیة و اکمل الثناء
روایت فرموده اند و از صحابه حذیفه و عبد الله بن عباس و جبیر بن مطعم و انس بن مالک و ضحاک و عبد الله بن مسعود
و عبد الله بن عمرو و غیرهم روایت کرده اند بلکه متواتره میان مسلمین است و در مکه واقع شد در شب چهاردهم
ماه ذی الحجه در هنگامی که چهارده نفر از کفار بخدمت رسول ابرار آمده عرض نمودند که از برای نبوت خود معجزه میخواهیم
حضرت فرمود چه معجزه میخواهید گفتند اگر تو را در نزد حق تعالی قدر است امر کن ماه را که بدو نیم شود پس بدو حصه شد
ابن مسعود گوید بخدا قسم دیدم کوه حرا در میان دو پاره ماه بود و گفتند امر کن که بجای خود باز گردد حضرت
امر کرد بجای خود بر گشت پس آن کفار گفتند برخیزید که سحر محمد در آسمان و زمین رسیده و مستمر است و در روایت
دیگر است که ابو جهل گفت این جادوئیست که بچشم ما چنین نموده میباید فرستاد از اهل مواضع دیگر سؤال
کرد که خبر رسید که در آن شب در مواضع دیگر ماه را شق شده دیده اند پس کافران گفتند که این جادوئی
بوده است که در همه مواضع رسیده و مستمر بوده است و در روایت دیگر وارد است که مقدار ما بین عصر و
شام ماه دو حصه بود و کافران میدیدند و میگفتند سحریست مستمر و ابو طالب عم آنحضرت در همان عهد
همین معجزه را منظوم کرده شعر او در میان عرب و علمای عجم مشهور است و از آنجمله اخبار نمودن از بسیاری چیزها را
از احکام توریة که کفار پنهان مینمودند چنانچه میفرماید قُلْ یَا اَهْلَ الْکِتَابِ قَدْ جَاءَکُمْ رَسُولُنَا یُبَیِّنُ لَکُمْ
کَثِیرًا مِمَّا کُنْتُمْ تُخْفُونَ فِی الْکِتَابِ یعنی بگو ای اهل کتاب بتحقیق که آمد شما را رسول ما که بیان میکند بسیاری
از آن چیزها را که شما پنهان میساختید و کلما در کتاب مصلحانش بین ظاهر است که اقرب مصلحات
علی بن ابیطالب است و خطب کتاب نهج البلاغه که از آنجناب مشهور و معروف و انتساب آن بآنحضرت اخفی از انتساب
این توریة و انجیل بموسی و عیسی علیهما السلام نیست متضمن ذکر معجزات آنجناب است از آنجمله معجزات
در خبر خواندن آنحضرت را ذکر نموده و ما کلام آنجناب را بتمامه اسناد میکنیم میفرمایند وَلَقَدْ کُنْتُ مَعَهُ

لما أتاه الملأ من قريش فقالوا له يا محمد إنك قد ادعيت عظيما لم يدعه آباؤك ولا أحد من بيتك ونحن
نسألك أمرا إن أجبتنا إليه وأريتناه علمنا أنك نبي ورسول وإن لم تفعل علمنا أنك ساحر كذاب فقال
صلی الله علیه وآله لهم وما تسألون قالوا تدعو لنا هذه الشجرة حتى تنقلع بعروقها وتقف بين يديك فقال له إن
الله على كل شيء قدير فإن فعل الله ذلك لكم أتؤمنون وتشهدون بالحق قالوا نعم قال فإني سأريكم ما
تطلبون وإني لأعلم أنكم لا تفيئون إلى خير وإن فيكم من يطرح في القليب ومن يحزب الأحزاب ثم قال صلى الله عليه
وآله يا أيتها الشجرة إن كنت تؤمنين بالله واليوم الآخر وتعلمين أني رسول الله فانقلعي بعروقك حتى
تقفي بين يدي بإذن الله فوالذي بعثه بالحق لانقلعت بعروقها وجاءت ولها دوي شديد وقصف
كقصف أجنحة الطير و وقفت بين يدي رسول الله صلى الله عليه وآله مرفرفة وألقت بغصنها الأعلى
على رسول الله ص وببعض أغصانها على منكبي وكنت عن يمينه ای مادة أغصانها على رسول الله ص فلما نظر
القوم إلى ذلك قالوا علوا واستكبارا فمرها فليأتك نصفها ويبقى نصفها فأمرها بذلك فأقبل إليه نصفها
كأعجب إقبال وأشده دويا فكادت تلتف برسول الله ص فقالوا كفرا وعتوا فمر هذا النصف فليرجع إلى
نصفه كما كان فأمره ص فرجع خلاصه معنى آنكه در خدمت پيغمبر بودم كه طايفه از قريش نزد او آمدند
پس گفتند ای محمد ادعای بزرگی كرده كه هيچيك از پدران تو ادعا نكردند ونه هيچيك از قوم تو وما چيزی
از تو خواهش ميكنيم اگر بجا آوردی وبما نمودی ميدانيم كه تو پيغمبری واگر نه ميدانيم كه تو ساحر ودروغگوئی
پس حضرت فرمود چه خواهش ميكنيد گفتند اين درخت را از برای ما بخوان تا با ريشه های آن كنده شود از زمين
وبيايد در برابر تو بايستد پس حضرت فرمود خدا بر هر چيزی قادر است پس اگر اين خواهش شما را بعمل آورد
ايمان خواهيد آورد وشهادت بحق خواهيد داد گفتند بلی فرمود پس من مينمايم بشما آنچه ميخواهيد و
ميدانم كه رجوع بنيكوئی نخواهيد كرد وميدانم كه در ميان شما كسی هست كه بچاه خواهد افتاد وكسی
هست كه لشكرها فراهم خواهد آورد پس فرمود ای درخت اگر ايمان بخدا وروز قيامت داری وميدانی كه من

پيغمبر

پیغمبر خدا هستم کنده شو از زمین با ریشه های خود تا بیائی و نزد من بایستی باذن خدا پس باذن خدا اینکه محمد را
براستی برانگیزانیده است که کنده شد آن درخت با ریشه های خود و آمد و از برای وی صدائی عظیمی بود مثل
بالهای مرغان تا آمد در برابر رسول خدا و شاخهای خود را بر آن حضرت کشید و شاخ بلند خود را بر سر حضرت
چون سایبان افکند و بعضی شاخهای خود را بر دوش من گذاشت و من بر طرف راست حضرت رسول بودم
قوم این را دیدند از راه عناد و تکبر گفتند آن درخت را امر کن که نصفش نزد تو بیاید و نصف دیگر بر جای
خود باقی باشد پس حضرت آن را چنین امر کرد پس نصفش با درخت نزد آن حضرت آمد بنکوتر آمدنی و با شدیدتر
صدائی و نزدیک بود که خود را بر دور آن حضرت [illegible] علیه و آله بپیچد پس قوم از راه کفر و سرکشی گفتند
این نصف را بفرما تا نزد نصف دیگر برگردد چنانکه بود پس حضرت او را امر کرد و برگشت و در این کلمات علاوه
بر اخبار از اجابت شجره مکاتبه از اخبار بعثت نیز هست چه خبر داده بود که در مغازی شما کسی هست که بچاه
افکنده خواهد شد و کسی هست که لشکرها جمع خواهد کرد و چنین شد چه شیبه و عتبه و ابو جهل در
روز بدر کبری بچاه افکنده شدند و ابو سفیان جمع لشکرها کرد و جنگ احزاب بر پا نمود و از آنچه
گفتیم معلوم شد که ذکر معجزات محمد صلی الله علیه و آله هم در کتاب خود و هم در کتب صاحبانش مذکور
و مسطور و چشم معاندان از مطالعه او کور بود اگر چشم از همه اینها پوشیده نمود گفته شود که چون در
عهد عثمان و عمر همه [illegible] تالیف و تصنیف در آن تا جهه چند آن رواجی
نداشت و با این جهت بسیاری از صحابه بنقل و روایت اکتفا نمودند ولیکن در عصر اوصیای طاهرین آن
حضرت خصوصا امام همام تمام امام محمد باقر و امام جعفر صادق تا آخر ائمه طاهرین صلوات الله علیهم
اجمعین چون بواسطه انوار باهره ایشان علم را رواجی و تالیف را رونقی بهم رسید محبان و مقبلان آن
آن حضرت در کتب خود از کرامات او و صفات و دلالات و صفات ایشان و خلافت ایشان در کتب معتدبه بسیار
اینقدر ثبت نمودند که منکر حسی را چاره بجز اذعان نبود خصوصا اینکه کتب بسیار بخصوص از برای ثبت

معجزات

معجزات و کرامات ایشان برشته تألیف کشیدند و حضرت صادق علیه السلام چهارصد شاگرد بود که چهارصد اصل نوشتند
که بسیاری از انها بخصوص امروز در دست و تتمه در کتب احادیث درج است و در بسیاری از ان اصول ابتداء ذکر معجزات
و کرامات ایشان شده و احدی انکار ننموده و شکی نیست که همه معجزات و کرامات ایشان دلیل نبوت خاتم انبیا است
نصـــرانی گفته شرط ثانی اینست که ازاده کی باشد یعنی هرکس بواسطه اعتقاد و عقیده جبر ننماید
تا اگر شخصی واضح شود که انچه در خصوص معجزات نوشته اند دروغ و بنوا الله بخلاف ان چه حرفی بنویسد و حال اینکه
در امت محمد صلی الله علیه و اله بوده و نمی باشد چنین زیرا که اگر کسی چنین چیزی بگوید یا بنویسد بر فرض محال
که حاکم شرع مجازات نماید او را و مهلت دهد که هرچه بشرع جایز است او را بکشند لکن از قبیل تخویف و
تحذیر و احتراز نمودن و اولاد از او ... پرهیز نمودن با مردم با او کار ... خواهند نمود
که هرگز جرات ابراز مطلب نماید که گویند ... سابقین اگر هرچه خواهند بنویسند و از کسی باکی نها
از بنی نمیرسد جواب ـــ هرگاه کسی را شبهه بوده باشد در مقام ... تشبهر کند و در صدد
تحقیق حق باشد مطلقا کسی را بر او سخنی نیست بحثی نیست و بسیار اتفاق افتاده و مباحثات در خصوص میان اهل اسلام
اتفاق افتاده و بر فرض تسلیم اگر مسلمین در مقام ... مباحثه بر ایند او را تخویف و تحذیر نمایند و لیکن
اهل سایر ملل و ادیان از کفار اهل کتاب و غیر ... شده که اگر دروغی بود اظهار نکنند کسی که با بنان
رجوعی نیست و همیشه علمای اهل کتاب با علمای مسلمین بلکه ائمه ایشان مجامع و محافل چیده اند و مباحثات
نموده اند مباحثات راس الجالوت و جاثلیق و ابن ابی العوجا و عبدالله بن مقفع با ائمه طاهرین علیهم السلام
مشهور و معروف و در کتب مسلمین چون عیون اخبار الرضا و غیره مسطور و مجمعی که مامون در مرو اراسته
و مشحون بعلمای هر ملتی بود مشهور نزد السنه و افواه مذکور است و یکی از یهود در تقویت مذهب
یهود و تضعیف اسلام چندی قبل از این در مشهد مقدس رضوی علی ساکنه الالف الصلوة و السلام
رساله نوشت و بجز اینکه بطریق بحث و در رساله او جواب گفتند و نوشتند کسی او را رجوع ننمود

و بر فرض تسلیم آنکه بعد از قوت اسلام و اسلامیان کسی جرأت اظهار رد و انکار نتواند نمود چه شد آنانی را
که تیغها بروی مسلمین میکشیدند و لشکرها بجهة محاربهٔ ایشان می آراستند چرا از ایشان کتابی یا رسالهٔ
در تکذیب معجزات حضرت ظاهر نشد آیا ایشان هم جرأة این معنی را نداشتند سلمنا که ایشان هم مانعی داشتند
نزاع در همه عصر خصوص در صدر اول علماء و دانایان اهل کتاب با مسلمین مخلوط بوده در هر ولایتی بسیار و با عقا
تو مسلمین که جرأة اظهار نمیکردند بیشمار و ضرور نیست در تکذیب معجزه و نوشتن اینکه فلان معجزه که
نقل شده دروغست صاحب کتاب معلوم و اسم او مذکور باشد باید کافری یا منافقی چنین چیزی نوشته
و در میان بلاد مسلمین یا بلاد کفار شایع نموده باشد بنوعیکه مسلمین ندانند این عمل از کیست و بر فرض
تسلیم که این را نیز نتوانستند و جرأة نکردند شکی نیست که آنچه را مسلمین موجب کفر میدانند و صاحب آن را
کافر و نجس میدانستند انکار نبوت خاتم الانبیا است نه انکار معجزه خاصی از معجزات او چه بعضی معجزات نزد
شده که بسیاری از مسلمین حکم قطعی بثبوت آن نمیکنند و میگویند این بخصوص ثابت نیست بنابراین چه شده
بود کسانی را که باعتقاد تو میدانستند این معجزات دروغست که بر سبیل مماشات و بجهة حفظ خون نیز
بگویند که ما همین در خصوص فلان معجزه و فلان معجزه سخنی است و بیان تکذیب آن را کنند شکی نیست که
این عمل نه باعث تکفیر است و نه موجب ایذا بلکه میتوانستند دو نفر یا ده نفر از کفار یا منافقین با هم
تمهید نمایند و هر یک بعضی از معجزات را تکذیب نمایند و بنویسند بنوعیکه مجموع تکذیب مجموع کرده باشند
اما یک بجز تکذیب بعض را نکنند چه در این صورت مسلمین را بر هیچیک از ایشان راهی از برای ایذا و اذیت
نخواهد بود و اما آنچه گفته که بخلاف سایر ادیان که هرچه خواهند مینویسند اگر چنین است پس این عداوت
شما با یهود از چیست و چرا یک یهودی جرأة نمیکند در پیش شما اظهار خود کند و سر بسر او در نصارا
گفته و اگر گویند که از هر یک از این دلایل علم حاصل نشود اما از انضمام بعضی ببعضی افاده علم مینماید پس میگوییم
که آیا میتواند شد که مجنون بمنزلهٔ عاقلی باشد یا چند مرده بمنزلهٔ زنده باشند و اگر گویند که چیزی از مجموع

حاصل شود

حاصل شود که از هر یک حاصل نشود گوییم اگر بر هر یک از آنها فرضا فایده جزئی مترتب شود آن وقت بر کل
فایده مترتب میشود که بر هر یک نمیشود اما حال چنین نیست بلکه از قبیل ضم معدوم بمعدوم است جواب
میدانیم هرگاه شخصی خبر بدهد که من در خدمت حضرت بودم و فلان عمل از او صادر شد حال مستمع در احتمال وقوع
و لا وقوع مثل حال از قبل از اخبار او خواهد بود یا فی الجمله تفاوتی اگر چه نسبتا اندک باشد در احتمال وقوع
هم خواهد رسید اگر بگویی اصلا تفاوتی هم نمیکند خواه یک نفر باشد و خواه نفر یا بیشتر باشند مکابر خواهی بود
و مستحق جواب نخواهی بود و اگر تفاوت کند در هر کدام از این اشخاص نسبتا شوند و بعد بعدد تواتر رسند البته
از مجموع چیزی حاصل خواهد شد که از هر یک حاصل نشود ثم ـــــ اینکه گفته پس بر منصف اینقدر
معلوم شد که باعث بر ایمان جهل او و تعصب نیست لیکن معلوم نمیشود که چرا ثابت البته با او نگرویدیم و اگر چه
گرویدن بنماز البته لازم است لیکن چیزی چند در اینمقام هست که اگر چه اگر یک یک از آنها در شخصی یافت شود دیگر
قابل تاویل هست و لیکن چون تمامی این افعال در این شخص یافت شود بر منصف واضح میشود که
این شخص پیغمبر نبوده است اول اینست که در کتب انبیای سلف ذکر او داده نشده است جواب
بلی بر منصف حقیقت حال معلوم شد و تا حال لابد بود در مقام رد دلایل نبوت جناب محمدی صلی الله علیه
و آله بوده و حال در مقام اثبات عدم نبوت آن جناب است و مزخرفاتی چند درین خصوص بر هم بافته که بر متتبع
و متامل بطلان آن واضح است و ما هر یک یک را ذکر و بطلان آنها را اثبات میکنیم اما آنچه گفته شده
که در کتب انبیای سلف ذکر آنها نشده سبحان الله گویا این مرد یک نظر بکتب انبیای سلف نکرده یا چنین
تصور کرده که علمای اسلام را خبری از کتب انبیای سلف نیست و بجهت بیخبری ایشان را این مطلب داشته و الا
ما زیاده از بیست کتاب که از کتب انبیای سلف که اکثر آنها را خود ملاحظه کرده ایم و با علمای یهود در تفسیر
و تصحیح آنها شهرها آورده ایم و در استخراج معانی آنها بکتب لغت آنها رجوع کرده ایم اسم سامی و اوصاف
آن جناب را بیان نمودیم بنوعیکه با وجود هزار تحریف که در بعضی از آنها واقع شده منصف را شک و شبهه

باقی نمیماند و علاوه بر این خود این مرد بی انصاف گفته که اگر پیغمبری معجزهٔ خود را در کتب خود ذکر کند دلیل بر صدق
او است والا اهل عهد او تکذیب او میکردند پس از همین راه بعینه معین میشود که نام آن حضرت در کتب انبیای
سلف بوده چه در کتاب خود در مواضع متعدده تصریح فرموده و اگر اینچنین هم بگفته که نیست و این دلیل
نفی نبوت او است درست باشد دلالت بر نفی نبوت عیسی اقوی تر خواهد بود که در کتب انبیای متقدمین
بر عیسی ذکر عیسی باسمه نشده بلی در توریة است که ماشیح خواهد آمد و مراد از آن مسیح است و حال آنکه
اختلاف یهودی را در معنی ماشیح شنیدهٔ و از کتب لغت عبری و سفر سیم توریة مراد مبین بود و سایر انبیا چنانکه
مذکور شد بر میاید که هر پیغمبری را مسیح گویند بلکه هر پادشاهی را و دلالت ماشیح بر عیسی همچنین است با آنچه را
در حق عیسی میآید چنانکه بعضی از ان مذکور خواهد شد اعم اند دلالت آن چهار کتب پیغمبران ذکر شد
بر محمد بن عبد الله خاتم النبیین است پس اگر با این واسطه نفی نبوت محمد بکنی اولا نفی نبوت عیسی را بکن نصرانی
گفته اگر گویند کتابهای سلف را تحریف نموده اند گوییم که این ادعا ثابت از شما و این قبول کرده نمیشود
مگر با ثبات که چه شخص تحریف نموده و کی شده و چرا نموده جواب اولاً خود این مرد در لغز این رساله
میگوید که یهود خود تحریف نمودند لاعن شعور یا اخبار خود کامل کردند و این عین تحریف است و ثانیاً میگوییم
نظری بکشای و ملاحظه کن فصل اول متی از انجیل و فصل سیم انجیل لوقا را و ببین با آنچه در میلاد عیسی در این دو انجیل
نوشته شده و بنگر چه قدر اختلاف دارند متی اول میگوید یوسف خطیب مریم شوهر او پسر یعقوب است و آن
پسر متثان و او پسر الیعازر و او پسر الیهود و او پسر اخیم و او پسر صادوق و او پسر عازور و او پسر الیاقیم
و او پسر ابیهود و او پسر زربابل و او پسر شئلتیئیل و او پسر یوحانیا و او پسر یوشیا و او پسر آمون و او پسر منسی
و او پسر حزقیا و او پسر آحاز و او پسر یوتام و او پسر عوزیا و او پسر یورام و او پسر یوشافاط و او پسر
آسا و او پسر ابیا و او پسر رحبعام و او پسر سلیمان بن داود است و در سیم لوقا میگوید یوسف بن هالی
بن متثات بن لاوی بن ملکی بن یونا بن یوسف بن متاتیا بن عاموس بن ناحوم بن حسلی بن نجای بن مات

[illegible]

بن

بن مکا بنو بن سمان بن یوسف بن یهودا ابن لوحنا و هم چنین میشمارد تا یهودا بن یعقوب بن ابرهیم خلیل

بواسطهٔ سلیمان و داود و اکثر انچه در سلسلهٔ اول ذکر شد بزعم اینمرد که انجیل و دروغ ندارد بیان

کند اگر تحریف لفظی یا معنوی واقع نشده سبب این اختلاف چیست و نیز در انجیل متی در فصل چهارم مذکور است

که عیسی چون متولد شد هیرودس که پادشاه یهود بود چون از مجوس وصف عیسی را شنیده بود در صدد

هلاک او بود امر شد در خواب یوسف شوهر مریم که مادر عیسی را با طفل بمصر برد چون هیرودس مع

ولد شلاوس پسر هیرودس بجای او نشست در خواب بیوسف گفتند که مادر و طفل را بر دار بیت

المقدس ابد و در همانجا انجیل بتصریح میکند ... تا ... کرمن عیسی صعود او باسمان

اگر این انجیل همه راست و از تحریف خالی هستند پس این جا است این اختلاف و ثالثاً میگویم در فصل

دویم انجیل لوقا ثابت است که ملائکه بمریم نازل شد و باو گفتند ... بیعنی ان خداوند خواهی زائید

پسری و میخوانی اسم او را یسوع یعنی عیسی ... خواهد ... کرسی داود پدرش را خواهد داد و ملک

میشود بیت المقدس را تا ابد و از برای پادشاهی او انقضائی نیست پس اگر تحریف نشده و این همان انجیل

حواریین است کو مالکیت بیت المقدس تا ابد و کو پادشاهی بی انقضا بمذهب شما عیسی نزد یهود بدست

و بصوت اولا شد و نیز در فصل دویم انجیل مرقس ثبت است که یحیی تعمید میکرد مردم را غسل میلاد و بشارت

بعیسی میداد و گفت ایمان بیاورید بانجیل حال میپرسم که کو آن انجیلی که یحیی امر بایمان آوردن بان کرد این

انجیل که بعد از عیسی یقیناً نوشته شده و در آن حکمی نیست که محتاج بایمان آوردن باشد بلکه وقایع عیسی است

تا گرفته شدن و هنوز نبود و بعد از سی چهل سال دیگر سه چهار نفر از حواریین نوشتند و کتابها از ایشان

دادند هم امری واضح بود احتیاج بایمان آوردن نداشت و علاوه بر این اگر این انجیلها مراد میبود

بلفظ مفرد تعبیر میکرد که بانجیل ایمان بیاورید بلکه تعبیر میکرد بانجیلها پس معلوم است که آن انجیل از میان

رفته و دست برداشته اند و رابعاً میگویم سبحان الله این چه بلیه ای است که چه بی تتبع بوده اند کتب الهی را

خود

یعنی بیکی از اهل ... از فصل ... انجیل

نمود مستمع باش تا از برای تو بیان کنم که کجها است تحریف شده و چه تحریف کرده و کی کرده و چرا کرده
اما بدیباچه کتاب که جرانیم نصرانی در ترجمه توریت نوشته و این جرانیم را نصاری محل حلول روح القدس
و مؤید میدانند و سیصد و هشتاد سال بعد از عیسی بوده بلکه چنانکه بعضی از پادریان نصاری ربع عمر
نموده این جرانیم همانکس است که امر و نواهی و کتب نصاری و امر دین و مذهب ایشان با و منتهی میشود
و این جرانیم بخواهش شخصی که دیزری درپون نام داشت توریت را از زبان عبری بزبان لتینو در آورده
در ابتدای ترجمه میگوید که ای دیزری درپون مکن التماس بمن که توریت حضرت موسی را از زبان عبری
بلتینو در آورده از ترجمهای دیگر که بلغات عبری و یونانی و غیره شد خالص برای تو بنویسم پس بدان
بدرستیکه این کار بسیار پرخطر میباشد زیرا که نمیشود که هرگاه این کار را بکنم بنقل لعن کنندگان من
و دشمن کردن زبان بملامت درازیده فریاد میزنند و میگویند که من ترجمه از ترجمهای هفتاد نفر مترجم
که بفرموده بطلمیوس نوشته اند میکنم چونان ترجمهای سابق مانند بدن کسی است که برص داشته باشد
بسبب چیزهای بسیار که داخل شده و بیرون کرده اند لکن پسی بهم رسانیده اند پس بعد از کلامی میگوید
که چنین نیست که من تنها کرده باشم بلکه اوری جنس ترجمه از ترجمه هفتاد مترجم و ترجمه تیادانیوس کرده
بهم مخلوط ساخت و قول این دو را بعلامتهای خاص که یکی بشکل ستاره بوده و دیگری بشکل سیخ است
از هم دیگر جدا ساخت از برای آنکه فرق شود میان آنچه در اصل توریت نبوده و زیاد کردند و میان آنچه بوده
و کم کردند و چیزهای چند که حواریین و علمای انجیل هم اقرار بآنها کرده بودند و باز از آنها انداختند
و از آن قبیل چیزها بسیار است که در توریت میخوانیم که در ترجمه ایشان نیست و بعد از اینها جرانیم میگوید
که نمیدانم که این هفتاد و طاق پر از دروغ یعنی هفتاد ترجمه در اسکندریه که مبنا کرده است و بعد از آن
عذری میخواهد از زیاد و کم مترجمین که چون در توریت خبرهای بعضی از امور آینده نبی از قبیل آمدن عیسی
و کشته شدن و دفن نمودن در آنها شک داشتند چنین کردند بعد از آن میگوید اما این قدر میدانم ان وصه

که ترجمهای که

کہ ترجمہ باشد کہ بزبان لتینی کردہ اند از ترجمہ کہ بزبان یونانی شدہ اند بہتر اند و ترجمہ یونانی از اصل عبری صحیح تر
میباشد و دیگر آنکہ این هفتاد مترجمی کہ جوابشان ذکر نمودہ کسانیند کہ در زمان پادشاهی بطلمیوس نام کہ
پادشاه مصر و حبشہ و بعضی از عربستان بودہ ترجمہ کردند چہ او فرمان داد تا هفتاد نفر جمع کردند از
علما و کتاب انبیا را از زبان عبری بیونانی نقل نمودند و هر یک از آن هفتاد نفر موافق رای فاسد خود هم
زیاده و نقصانی کہ خواستند در ترجمهای خود قرار دادند مدام مردم خصوص یونانیان بر ترجمهای ایشان اعتماد
بود و اصل توریت عبری از میان ایشان رفت مگر نزد قلیلی از یهود و بعد از آن بنیارانیوس از زبان یونانی بہ
بلغت لتینی در آوردہ هر تغییری کہ خواست در آنها کرد و بعد از آن اوری جنبی رامی نصرانی از آن توریت
یونانی و لتینی انتخابی کردہ و بدست مردم داد و نیز همین ایشم سبب از نشان دادن و شمردن بسیاری
از تغییرات میگوید کہ اگر از ایشان بپرسیم کہ چرا اینها افراط و تفریط شدہ است بعضی از ایشان کہ یهودی اند
جواب میدهند کہ بنا بر مصلحت وقت آن هفتاد نفر مترجم این کار کردند زیرا کہ چون بطلمیوس مکفر افلاطون
افلاطون بود خدا را بیکانگی میپرستید مترجمین از براء آنکہ در کتب عبری اشیاء کہ دلیل دو بودن خدا باشد موجود
نباشد هر عباراتیکہ در باب بدن پسر و روح القدس بودن خدا مذکور بود تبدیل کردہ اند یا انداختہ اند
کہ بطلمیوس را خوش آید و هم سر این دین فاش نشود و نیز همین در ترجمہ زبور داود کہ بخواهش دو شخص
کہ پاولہ واستاوفیو باشند نوشتہ میگوید کہ من در حینی کہ در شهر روم بودم زبور را و دیگر بار بطریقه
هفتاد نفر مترجم راست کردہ ام تا اینکہ میگوید کہ این تحفه را از شما قبول میکنم بشرط آنکہ بدستوریکہ همیشہ دارم
بشما مصلحت میدهم کہ نہ تنها شما خود کہ سبب نیست من هستید بلکہ دیگران را با خبر کنید کہ مسودہ این ترجمہ
تازہ مرا هر کس بہ بیند البتہ هر چہ من ساختہ ام بنویسید و در علامت ستارہ و شکل سیخ چہ نقش کردہ
بہ بیند تا جائیکہ دو نقطہ کذاشتہ ام آن چیز نیست کہ در ترجمہ هفتاد مترجم نبودہ و من در اینجا زیادہ کردہ ام
و هر جا کہ شکل ستارہ دیگر بہ بیند تا جائیکہ دو نقطہ نقش شدہ بداند کہ چیز نیست کہ از ترجمہ هفتاد

مترجم کم بوده من از نسخهای دیوان تیاوانیوس مترجم نسخه فراهم آورده زیاد نموده‌ام و همین را هم
در ترجمهٔ دیگر که بعضی یا در بیان از او نقل کرده میگوید که در این زمان از کتب شما و بهر نسخه صحیح نیست
زیرا که همه با هم اختلاف دارند و بر اینمعنا شاهد دیگر دیباچهٔ کتاب جروش بن شراک است که در آن دیباچه
میگوید ترجمه میکنیم این کتاب را و هرچند میدانم که بسبب این ترجمه لغتهای عبری کم خواهد گردید بلکه دین
موسی و سایر کتب انبیای بنی اسرائیل تغییر خواهد یافت بجهة اینکه این کتاب بزبان علوم گفته خواهد شد
هرچند که من راضی باین نیستم که این کتاب بلغة دیگر ترجمه شود و باعث تغییر و تبدیل احکام آن شود و بتنها
این عبارات تا زمر اینم و جروش در میان نیست بلکه در دیباچه هر کتابیکه نوشته اند باین اشاره مینمایند خصوص
در دیباچهٔ که بر بعضی از انجیل نوشته شده چنانکه بعضی از پادریان نصاری تصریح کرده‌اند یکی از آن
دیباچها بطریق تعلیم بمریدان خود میگوید که شما کتاب کی راو شمعون و انجیل و کتاب شمعون که خبر میدهد
از وقایع اینده دروغ پنداشته و اعتقاد مکنید پس ای منصف نظر کن در این کلمات که اکابر ایشان
ایشان نوشته اند و تصریح نموده‌اند بزیاد و کم در ترجمها بلکه در همه نسخ کتب شما و بهر و حال اینکه
نسخی که در میان ایشان هست همان لغت اصلی نیست بلکه ترجمه است دیگر تشکیکی در وقوع تحریف
زیاد و کم در انها باقی ماند و خود تصریح نموده‌اند که انچه از وقایع اینده بود بجهة تشکیک
در آنها ساقط نمودند و حاشا میگوییم که اینهم از نادانی خود تصریح نموده چنانکه گذشت بعد از
انکه همه در بابل زمین بودند خط خود را فراموش کردند و مضامین توریة در نظر ایشان بود
و خود ظاهر است که بعد از انکه مدت اسیری بقدری طول بکشد که خط خود را فراموش کنند البته همه مضامین
توریة نیز در نظر باقی نمیماند بلکه بسیاری فراموش و بسیاری محل تغییر میشود بعد از انکه مضمون را بخواهی
بعبارت در آوری چه بسیار تغییر که با اصل هم میرساند خصوص در صورت تفاوت لغتها چه بسیاری از حروف
در بعضی لغات نیست یا مبدل بحرف دیگر است و باین سبب اشتباه و تغییر حاصل میشود چنانکه

ملاحظه

ملاحظه میشود که از ولایتها بکرات هست در ولایات عجم چون با عرب مخلوط شدند اسامی قدیمه ایشان

سبب تغیر کلی یافته که حال نمیتوان فهمید که کدام ولایتست و چنانچه نصاری در لغة لبنی حرف عین ندارند

و ابن جعفر در ترجمه توریة هر جا عین است با الف نوشته اند چنانکه در لفظ بغداد پسران حام کنعان کنان

نوشته اند و در اعولیم مالغ بن عابر وادا و نوشته اند و حرف صاد ندارند و ابن جعفر صالح واشلح نوشته اند

و نیز ملاحظه کن که انه موسی در توریة بموشه و در قران بموسی تعبیر میشود و از کیلات بجالوت تعبیر میشود

و هم چنین اسمعیل و غیر اینها و نظر کن بتوریة و ترجمها انکه بلغة لبنی یا عربی کرده اند ببین در اسما

چه قدر تفاوت هم رسیده چنانکه در اسما پسرهای نوح بسوی ایشان نسبت در بعضی نسخ اسما اولادیافث را

عامر و ماجوج و مادی و یاوان و توبال و موشک و تیراس نوشته اند و در بعض دیگر عامر و ماجوج

و مدائی و یاوان و توبال و موشک و تیراس نوشته شده و پسران یاوان را در بعضی نسخ الیسا

و ترشیش و کاتیم و دودانیم پسرها از نسخ دیگر نوشته و این نامها در توریة است که پدر ابرهیم باشد

و هکذا و قلب یای در نصر ادر رساله که برده السلام نوشته چنانکه بعضی از ان مذکور شد ام کلثوم را

ام کلب نوشته و قاسم را قایم و زینب را زنب و هکذا نیز عباس را الابن و محمد را محمت

و اسمعیل را از ما ئیل نوشته و هکذا و بسیار میشود که لفظی معنی دارد و بمعنی دیگر تعبیر میشود و با ین جهت

مقصود مختلف میشود چنانکه در ترجمه جرائم میگوید که در امر قربانی کردن بکر پسر خود که یگانه تو و حبیب است

و او را دوست داری یعنی اسحق و برو بزمین مو ریا و در اینجا یگانه و حبیب را معنی این جنین قرار

داده است و با نحو معنی کرده و حال اینکه این لفظ در لغة لبنی هم چنانکه کالوین که مصنف کتاب

لغة ایشانست تصریح کرده و بعضی پادریان نصاری نیز گفته فرزند نیست که برادر و خواهر نداشته

باشد و در این صورت بر اسمعیل علیه السلم صادق خواهد بود و هم چنین لفظی را که بر و یا تعبیر کرده است

در لغة لبنی بمعنی معجزه است یعنی بنمبین معجزه و یک سبب کلی در تحریف اختلاف اراء ایشان چنانکه

در کتاب یوسف بن کوریون که از کتب معتبرهٔ ایشانست مذکور است که در اواخر بیت المقدس ثانی
بنی اسرائیل دو گروه شدند طایفهٔ که ایشان را باروشیم میگفتند بعضی اعمال و عبادات بعمل میآوردند
و آنها یهود دیگر که نامشان فراشیم بود بودند با انکار بلیغ نمودند از ایشان دلیل بر شرعیت آن اعمال از توریه
و ایشان قول علما را دلیل میآوردند و فراشیم قبول نکرده از توریه دلیل مطلبیدند و در توریه نبود تا آخر
الامر کار بجدال رسیده خلقی بسیار کشته شد و ساداسیان میگویم بعضی تصریح کرده اند که اختراع قسطنطین
قالبخانه فرنگ را بجهة تحریفی بود که در عهد او در کتب ادیان یهود و نصارای شد و گفته اند که
که نفر بیار دویست سال بعد از عیسی بود و بدین نصاری داخل شد و بدعت تثلیث و رهبانیت از عهد او شد
و مسلط بر همه یهود و نصاری شد در کتب سماویه تغییرات از کتب ادیان بظهور آورده او هر دخل و تصرفی که موافق رأی او
او بود کرده و هم کتبی که خلاف نظر او بود بتعدی و شمشیر جبر تطمیع و اعطاء بدست آورده و هم چنین
بعد از آن تابعین او بر نصاری حکمران بودند و یهود بنا بر ذلت و خواری زیر دست بودند ایشان
پادشاهان نصاری قدرت بر اختفا کتابی نداشتند و از جملهٔ قواعدی که قرار دادند و مؤید بلکه دال بر تحریف
این بود که هر کس که کتابی با خود داشته باشد یکی از شهرهای ایشان برود باید آن کتاب را بر پیش شخصی که در هر
شهری بجهة این امر تعیین شده و او را انکلی زیتور مینامند یا نایب آن که آن را ویدرمینامند ببرد و او آن
کتاب را ملاحظه نماید اگر با اصول یا فروع ایشان مخالفتی داشته باشد ملیتو نموده الا بصاحبش میدهند
و این قاعده را بجهة آن نهاده احتیاط دارند که اگر بهم رسد کسی کتابی را پنهان کرده وارد میکند پس بعد از قرار دادن
این قاعده قسطنطین امر کرد تا قالبخانه در فرنگ ساختند و آن همه کتب بهمرسانید که بود موافق تحریفی
که شده بود قالبها در قالبخانه گذاردند و کتب را بقالب زده باطراف بردند و از این جهة است که یهودی
که امروز در همه زمین شام و حلب و سایر ولایات سکنی دارند قالب زده فرنگستان بلکه نصارا نیز
هر کتاب توریتی که در دست دارند قالب زده فرنگست و در میان ارامنه که در روم میباشند تجارتی به

نیست که هر سال بفرنگ رفته منتخبهای توریة و نبوتها البته بیاورند و بعد از آن بدون سرایت
بسیار کتب نیز کرده نصـــــرانی کفته ودیگر آنکه از قران ظاهر است که پیش از وقت ظهور محمد
صلی الله علیه واله ذکر آنحضرت بوده از انجمله در سورهٔ بینه است لَمْ یَکُنِ الَّذِینَ کَفَرُوا مِنْ اَهْلِ الْکِتَابِ
وَالْمُشْرِکِینَ مُنْفَکِّینَ حَتّٰی تَاْتِیَهُمُ الْبَیِّنَةُ رَسُولٌ مِنَ اللّٰهِ یَتْلُوا صُحُفًا مُطَهَّرَةً و قایلند مفسرین طرا
باینکه غرض از بینه محمد است و دیگر در سورهٔ یونس وَاِنْ کُنْتَ فِی شَکٍّ مِمَّا اَنْزَلْنَا اِلَیْکَ فَاسْئَلِ
الَّذِینَ یَقْرَؤُنَ الْکِتَابَ مِنْ قَبْلِکَ و دیگر در سورهٔ انبیا فَاسْئَلُوا اَهْلَ الذِّکْرِ اِنْ کُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ
جواب ـــــ بدانکه معنی ایه اول وَاللّٰهُ اَعْلَمُ اینست که نبودند کسانیکه کافر شدند از اهل کتاب که
یهود و نصاری باشند و از مشرکین و بت پرستان قریش جدا شدگان از کفر و ضلالت تا آنکه محمد صلی الله
علیه واله آمد و بسوی ایشان تا از کفر و ضلالت رهانید پس بودند جدا شدگان از یکدیگر که همه
بلکه همه شریک بودند چه اَلْکُفْرُ مِلَّةٌ وَاحِدَةٌ ایمان بعضی از ایشان را از بعضی متمایز ساخت و اهل
استعداد ایمان را بدایرهٔ ایمان در آورد و در تصدیق نبوت او و هم انتظار او را میکشیدند
اما اهل کتاب بواسطهٔ اخبار کتب سماویه و اما مشرکین پس بواسطهٔ اخبار منجمین و کاهنان تا محمد صلعم آمد
بعد از آمدن او بعضی لجاج و عناد کردند و در اینمطلب اختلاف نمودند و بهر تقدیر اصلا دلالت ندارد ایه بر
دلالت بر عدم ذکر محمد در کتب انبیای سلف نیست بلکه هیچ معنی که مشعر باین مطلب باشد از ایه فهمیده
نمیشود و گویا ایشان چنین استدلال میکنند که ایه دلالت میکند بر اینکه اهل کتاب و مشرکین پیش از
آمدن محمد صلی الله علیه واله اختلافی نداشتند و اگر ذکر او میبود بعضی در پی بودند میان ایشان واقع
و نمیدانم قبل از ظهور او چه باعث اختلافی بود و اما ایه ثانیه پس عدم دلالت آن بر مطلوب ایشان اظهر است
بلکه ظاهر در خلاف مطلوب ایشان است چه میفرماید که اگر شک داری در صحت آنچه ما بتو فرستاده ایم
پس سؤال کن حقیقت حال را از کسانیکه کتابهای سماویه را پیش از تو بان رسیده میخوانند تا صحت آن بر تو معلوم شود

شود یعنی در آن کتب نبوت و آنچه بر تو نازل شده مذکور است و این جهة رفع شک تو میشود اگر گوئی اگر ذکر
او در آن کتب مبهم بود و قبل از بعثت او انبیا شده بود و در کتب سلف ذکر او را دیده بودند او خود در شک
نمیبود گوئیم معاذ الله که او را شکی باشد و خدا نفرموده که چون تو شک داری سؤال کن بلکه فرموده اگر شک
و این از قبیل اینست که در محاورات کسی به بندهٔ خود میگوید اِن کُنْتَ عَبْدی فَاَطِعْنی و بوالد خود میگوید
اِن کُنْتَ والِدی فَتَعَطَّفْ عَلَیَّ که مراد مبالغه است و بسیار است که بجهة مبالغه کلام را بصورت مستحیل ادا
میکنند و حاصل آن مبنی بر اِن کُنْتَ فی شَکٍّ فَاسْئَلِ الَّذینَ و از اینجهة بود که بعد از نزول آیه
حضرت فرمود لا اَشُکُّ وَلا اَسْئَلُ را این از برای تنبیه دیگرانست چه همچنانکه در احادیث وارد شده که
قرآن از باب اِیّاکَ اَعْنی وَاسْمَعی یا جارَة است پس خطاب بحضرت نبوی شد تا دیگران متنبه شوند و سؤال
کنند و بدانند که هرگاه شک کنند رای مطلب بسؤال از اهل کتاب بدفع تشکیک او میشود و بسی نادان که شد
که با وجود عدم اعتنای آن حضرت به تشریع شرایع و تاسیس احکام و سایر آنچه در کتاب نازل شده و حضرت فرمودی
کنایه و مجاز را که با مدلول قرینه الفاظ باشد [illegible] متشبث باین کلام شد آن را حمل بر امکان وقوع شک نمایند
اگر گوئی بنا بر اینکه مراد شک دیگران باشد باین مطلب نیست چرا که ذکر او را دیده بودند در کتب سلف
دیگر شک نمیکردند گوئیم ضرور نیست که همه کس ذکر او را دیده باشد چه بسیار بودند که کتب سماویه را
نخوانده بودند و اطلاع نداشتند و این آیه دلالت نمیکند که همه کس شک داشت بلکه آنکسانیکه کتاب را
نخوانده اند و مثل این آیه است آیه ثالثه بلکه عدم دلالت آن اظهر است چه خطاب در این با مسئول
عنه امر نیست غیر اینکه ما نحن فیه بعد از آنکه گفتند ما هذا اِلّا بَشَرٌ مِثْلُنا نازل شد که وَما اَرْسَلْنا مِنْ قَبْلِکَ
اِلّا رِجالاً نوحی اِلَیْهِمْ فَاسْئَلوا اَهْلَ الذِّکْرِ اِنْ کُنْتُمْ لا تَعْلَمونَ یعنی ما هیچ پیش از تو نفرستادیم مگر
اینکه ایشان مردانی بودند که ما وحی بایشان میفرستادیم پس بگو بایشان که سؤال کنند از اهل ذکر اگر
نمیدانند و مراد از اهل ذکر یا علمای اهل کتابند یا راسخین در علم از اهل بیت پیغمبر و علی ای حال نمیدانم

آیه را

این را چه دخل و چه دلالتی است بر عدم ذکر محمّد صلّی الله علیه و آله در کتب سلف و مرتبهٔ نادانی را نظر کن که
چشم از همه تصریحات قرآنیّه بذکر آنجناب در کتب سماویه و بعضی از آیات مشتبه ... من الاشتباه چنانچه گذشت پوشیده
و باین آیات که اصلاً دلالتی ندارد بلکه اشعاری هم بخلاف آن ندارد تمسّک جسته بلی حبّک الشّیء یعمی و یصمّ
نصرانی گفته و بعد از ظهور محمّد صلّی الله علیه و آله مطلقاً ذکر آن حضرت در کتابی یافت نشد
زیرا که از زمان عیسی تا محمّد ششصد سال فاصله یافته بود و هر ملکی که حال در تصرّف نصاری است آن
وقت نیز بود بلکه حال بعلت قوّت اسلام بعضی از آن بلدان از تصرّف نصاری بیرون رفته است و در میان
تمامی آن ملکها کتب مقدّسه میبود بلکه در اکثر السنه ترجمه آنرا کرده بودند و مطلقاً ذکری از آن حضرت
دیده نشده است جواب [illegible] مراد او اینست که هم چنانکه پیش از ظهور آن حضرت کسی ذکر آن را در کتب
سلف ندیده همچنین بعد از ظهور او کسی ذکر آن را در کتب سلف ندیده چه کتب سلف در اطراف بسیار
در ممالک بسیار منتشر و در هر قطعه ترجمه شده بود و هر کتب بدست بسیار رسیده و کسی ذکری از حضرت را
تا این زمان در آنها نیافته و جواب این است که این بیچاره را کور باطن بود و هم چون دیده بصیرت کور و
ظاهر چون عین باطن خالی از حلیهٔ نور است چه کم از کتب سماویه است که در مواضع متعدده از آنجناب
باسم او صفه نشده چنانکه شمّه از آنها گذشت و غیر مستور و اضحه و بیافتن ذکر آنجناب بعضی اکابر رحمه
عفیر از احبار یهود و پادریان نصاری باین واسطه بشرف اسلام مشرّف شدند و در این خصوص رسائل
کتب تالیف کرده اند و در قرب باین عهد یکی از پادریان بزرگ نصاری باین واسطه مسلمان شده
کتابی تالیف نموده مسمّی بسبیل المؤمنین و در آنجا از کتب بسیار از کتب سلف نقل ذکر آن حضرت نموده
و همچنین یکی از علماء یهود در دار العباره کتابی تالیف کرده مسمّی بمحضر الشهود و مجامع یهود جمع کرده
و ایشان را ملزم ساخته شعر از همه محروم و منحرف نیش بود که غیر واما فاش بود نصرانی گفته
و دیگر در باب تحریف هم چون بعضی نصاری انقدر اختلاف مذهب تا آن اماده بود که ما فوق آن متصوّر نیست

چگونه ممکن است که این همه کتابها را که ذکر میشود این همه طوایف بالاتفاق تحریف نمایند این همه مذاهب
مختلفه را به چنین اتفاق نمایند جواب ـــــ ثم چنانکه این همه طوایف مختلفة المذاهب مسلمین که اختلاف
ایشان بیش از اختلاف نصاری است باعتماد تو بالاتفاق وضع احادیث پیغمبر را نمودند اگر گوئی محمد بن مطلب
هم متفق بودند و اختلافی نداشتند گوئیم بعینه همه نصاری در تحریف انجیل دلالت بر بعثت محمد صلی الله علیه و آله
میکنند متفق بودند و اختلافی نداشتند علاوه بر اینکه اختلاف ایشان نمیتواند بود مگر از تحریف بعضی کتب
ایشان یا لفظی یا معنوی چه اگر هیچیک از اینها نبودی اختلاف نیز نمیکردند و با وجود اینها هم شکی نیست که
این شدت اختلاف در میان نصاری بتدریج حاصل شده و در ابتدای امر چنین نبوده پس شاید تحریف
قبل از تکثر اختلاف شده باشد ـــــ اذا گفته شود اگر گویند که بالفعل در کتب انبیاء سلف ذکر آن مباحث شد
گوئیم بر شما است اثبات آن بنوعی که عقل از آن باور داشته باشد و الا کسانیکه نقل معجزه از ایشان نموده اند
نباید سخن ایشان را اعتبار نمود زیرا که نقل معجزه او بیاورند در زمان جاهلیت بوده و در ایام جاهلیت معجزه
معنی ندارد جواب ـــــ بلی بر ما است اثبات و بمنة تعالی بر شما آن را بنوعی اثبات کردیم که هیچ جای معاندی ماند
بخلاف ما لیده شد نه بنقل از کتب مسلمین یا حکایات ایشان بلکه از خود کتب سماویه که اینها را از کتاب خدا
علمای اهل کتاب بیرون آوردیم و همه فقرات از اینها در محضر علمای ایشان استخراج کردیم و ایشان را بر همه آنها گواه
گرفتیم و اما آنچه این مرد معاند گفته که نقل معجزه او بیاوری در زمان جاهلیت بوده اگر مراد او از زمان
جاهلیت زمان عدم بعثت را میخواهد چرا در آن زمان معجزه معنی ندارد چگونه عیسی که در زمان حمل در
یافت طوق طاعت او بر گردن منها میتواند در گهواره سخن گوید و یحیی در شکم مادر بر عیسی سلام کند و محمد
که قافله سالار دخیل انبیا است نمیتواند قبل از بعثت معجزه نماید که نام آن را معجزه نگذاریم و کرامت گوئیم
و اگر مراد او از زمان جاهلیت زمان کفر او مراد است العیاذ بالله که در طرفة العینی آن وقت کفر بدان نام او رسیده
باشد بلکه اعتقاد ما معشر پیروان اهل بیت پیغمبر آنست که همه آباء ایشان از اهل توحید پر و کامل بوده اند

ونهم

وَنَشْهَدُ أَنَّهُ كَانَ نُوراً فِي الأَصْلابِ الشَّامِخَةِ وَالأَرْحَامِ الْمُطَهَّرَةِ لَمْ تُنَجِّسْكَ الْجَاهِلِيَّةُ بِأَنْجَاسِهَا وَلَمْ تُلْبِسْهُ
مِنْ مُدْلَهِمَّاتِ ثِيَابِهَا عالیجنابی که باواز بلند میفرماید کُنْتُ نَبِيّاً وَآدَمُ بَيْنَ الْمَاءِ وَالطِّينِ و این کلام ان
متواتر هست چگونه بوده از عمر خود را بکفر میگذرانید چون ان جناب از مادر والا گهر متولد شد همان لحظه
بسجده پروردگار افتاد و جبین بر خاک نهاد ایا نشنیده که چون در طفولیت انجناب را کذر بمنزل بحیرای راهب
نصرانی افتاد در حینیکه باتفاق عم خود بسفر شام میرفتند بحیرا بان حضرت عرض کرد که بحق لات و عزا
قسم میدهم که انچه از تو سؤال میکنم مرا جواب کوئی فرمود مرا بانها قسم مده که هیچ چیز نزد من دشمن‌تر از بتان
نیست پس گفت ترا بخداوند عالم قسم میدهم که جواب بگوئی گفت هرچه خواهی بپرس و ایا گوشت کر بود
و نشنیده که انجناب قبل از بعثت چندان بپروردگار سجده میکرد که قریش گفتند اِنَّ مُحَمَّداً قَدْ عَشِقَ رَبَّهُ
بدرستیکه محمد عاشق پروردگار خود شده ایا نشنیده که چون حلیمه مرضعه ان جناب وا از شیر باز کرفته
نزد عبد المطلب میاورد و در کنار مکه او را گذاشته بکوشه رفت بجهت قضای حاجت چون مراجعت کرد ان حضرت را
نیافت مضطرب گردید بهر طرف دوید و بنا گذاشت فریاد کردن بت پرستان او را دیدند از سبب اضطراب پرسید
گفت طفلی محمد نام را از شیر باز کرفته نزد جدش میاوردم و در این موضع گم کردم ان پیر گفت بیا تا من ترا
نزد بتان برم و شفاعت کنم تا ایشان گمشده ترا بتو رسانند پس حلیمه با آن پیر نزد بتان امده بت بزرگ را
مخاطب ساخته گفت شفاعت میکنم نزد شما از برای راه نمودن بطفلی محمد نام گمشده چون ان نام مقدس بر زبان
ان کس جاری شد همه بتان بروی در افتادند ان پیر گفت ای زن برو که این طفل را حافظی بیهمتا است
کسیکه از ذکر نام نامی او بتان بخاک افتند شخص مقدسش در پیش بتان بخاک می افتد و گویا این مرد
گفتار بعضی از نادانان مسلمین را که بجهة پوشیدن نقص ائمه خود گفته که ملک کافر بوده‌اند بجوز کفر قبل
از بعثت پیغمبر اکرده است و ان را مطابق واقع تصور نموده نصرانی گفته و اما دلیل اینکه او
بر جاهلیة بوده است که در سوره حم عسق مذکور است که وَكَذَلِكَ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ رُوحاً مِنْ أَمْرِنَا

ماکنت

ما کنت تدری ما الکتاب و لا الایمان جواب ـــــ شکی نیست که ائمه جمله انبیا و علم ایشان بتائید
بود کارا است و تعلیم و توفیق او چه اگر عیسی در شکم سخن گفت بتعلیم او بود و اگر موسی شیر غیر مادر خود
نگرفت بتنبیه او هر یک خدا را شناختند بتوفیق ربانیست و هر یک کتاب فهمیدند بتائید سبحانی هیچیک
از انبیای کمل نکته نیاموختند مگر در دبیرستان تعلیم الهی و هیچیک از اولیا دقیقه نشناختند مگر
در مکتب خانه تقدیس خدائی پس جبرئیل خدا همه وقت میگوید که به پیغمبر خود که تو را مؤید بروح القدس
کردیم و اگر نه آن بودی نبودی تو که بدانی کتاب و ایمان چیست ولیکن این تائید و توفیق و ارسال و الهام را
باید معین کرد که در چه وقت بوده نه اینست که مراد این باشد که قبل از بعثت و بعد از دخول در زمره
اهل تمام بوده تا بر همه از زنان تدریجی دانش [illegible] باشد بلکه قبل از تعلق بنفس قدسیه
بجناب ببدن جسمانی بوده چه در ابتدای خلق نور مقدس او علم و دانش او موقوف بتعلیم الهی و تائید
بروح القدس است همچنانکه احادیث بسیاری از ائمه اطهار رسیده است باینکه تادیب و تعلیم آنحضرت
بعالم قدس شده و اسحق بن عمار در حدیث موثق از حضرت امام جعفر صادق علیه السلام روایت کرده است
که فرمودند ان الله تبارک و تعالی ادب نبیه سبحانه [illegible] خود میفرماید کنت نبیا و آدم بین الماء و الطین
و نیز میگوید [illegible] عبادت میکردیم خدا را پیش از خلق آسمانها و زمینها و بنا بر اعتقاد آنکه قول خود او است که [illegible]
میگوید در این دنیا نمیدانستم کتاب و ایمان چیست خلاصه آنکه [illegible] لا لکن [illegible]
دلالت دارد بر اینکه چه زمانی نمیدانسته کتاب و ایمان را و وقت آن تمام وقتی است که معجزه از آن نقل میکنند
یا نه [illegible] که مراد ندانستن او [illegible] بعد از آمدن [illegible] باشد [illegible] مراد اینست که ابتدا که آمدی
کتاب [illegible] تعرض و الهام و تائید روح از جانب ما فهمیدی و لیکن دلالتی ندارد که تمام
زمان قبل از بعثت [illegible] بوده مجهول میشود که العیاذ بالله در طفولیت چون سایر اطفال از جاهل و چون
[illegible] تمیز [illegible] شده بتائید روح القدس ایمان را فهمید همچنانکه در احکام ائمه قبل از بعثت ما

میکردیم

میکوئیم بالهام یا بخواب او معلوم میشد و عمل میکرد پس آنچه را صد است از سنن او است در تمام زمان قبل
از بعثت ولیکن باید مراد از کتاب و ایمان تعیین شود چه الف و لام در کتاب و ایمان میشود الف و لام جنس
باشد و میشود عهدی باشد و از برای ایمان نیز دو اطلاق است یکبار ایمان را میگویند و اعتقاد مجموع
و یکبار شرایع و احکام بالمجموع اعتقاد و شرایع و احکام پس میتواند شد مراد این باشد که نبودی تو دانا که
این کتاب که بتو فرو فرستادیم و شرایع و احکام ایمان که بتو تعلیم نمودیم و شکی نیست که آنجناب قبل از
نزول قرآن و آمدن جبرئیل علم بآیات قرآنی و احکام ایمانی نداشت بلکه همه پیغمبران چنین بوده اند و قبل
از نزول کتاب بایشان و رسیدن احکام دین بایشان از جانب الهی علم باینها نداشتند و از این هیچ نقصی لازم
نمی آید و هیچ منافاتی با صدق و معجزه ندارد و اگر مراد جنس کتاب و جنس ایمانست ولیکن فرق بسیار است
میان کتاب و ایمان نداشتن یا انها را نشناختن بسیار اند که قرآن میخوانند و ایمان دارند اما حقیقت کتاب و
ایمان را نمیدانند بلکه هر کسی بقدر دانش خود از آن را نشناخته است و بعد از نبوت بایمان نشناختن
حقیقت آن نقصی نیست که منافی صدق و معجزه باشد ... که ... دیگر در سوره ضحی میفرماید
و وجدک ضالا فهدی جواب ... یافت ترا ضال پس هدایت و ندانسته که ضال چیزیست که و دیگر
کم کرده باشد نه کسیکه چیزی کم کرده باشد ندیده که در حدیث وارد شده که الحکمة ضالة المؤمن اینما
ما وجدها اخذها و ندیده که بهیمه از کسی کم شده باشد ضاله میگویند و ندیده که ضلّ در لغت بمعنی
ضلع است پس ضال چیزیست که از کسی ضایع شده باشد و بنابر این معنای آیه اینست که یافت ترا کم شده
یعنی در میان قوم خود کم شده بودی حق ترا نشناختند و راه بتو نمیبردند فهدی یعنی پس ایشان را بتو
راه نمود و ارشاد کرد و فضل ترا بایشان شناسانید پس مفعول هدی قوم منند نه آنجناب چنانچه مفعول
فاوی و فاغنی هم چنانکه امامین همامین امام جعفر صادق و امام رضا علیهما السلام تفسیر فرموده
و شیخین جلیلین علی بن ابرهیم قمی و عیاشی نیز درو تفسیر خود بیان کرده اند و فرموده اند الم یجدک یتیما ای وحیدا

ای وحیداً لا مثل له چه یتیم بمعنی منفرد و بی مثل است چنانکه میگویند دُرّةٌ یتیمةٌ فآوی یعنی چون تو را چنین
دید قوم تو را بتو پناه داد یعنی فآواهم الیک ووجدک عائلاً و تو را صاحب عیال دید چه قوم تو همه
عیال تو بودند و بر تو بود اغنای ایشان بمال یا بشرایع و احکام فاغناهم بسلّنا که ضال بمعنی کسی است
که چیزی گم کرده باشد و متحیر و گمراه باشد و مفعول هدی جناب محمد نیست لیکن باید معین شود که در چه چیز
متحیر بود و چه چیز را گم کرده بود میتواند شد که تحیر و گمراهی او در کیفیت دفع اذیت قوم و چاره شدن او از
اذیت ایشان باشد پس هدایت کرد او را بمهاجرة بمدینه طیبه و امر کرد بجنگ کردن و مقاتله با ایشان
و اینجا گو باچون در میان عوام عجم بر آمده که کسی را که راه دین گم کرده ضال میگویند چنان دانسته که
در لغت عرب هم جا ضال اینطور است ——— دیگر در سوره الم نشرح
میفرماید ووضعنا عنک وزرک الذی انقض ظهرک مفسرین گویند الذنوب التی کانت علیه فی الجاهلیة
جواب ——— مذکور شد که اینجا در میان عوام عجم بعضی الفاظ اشتهار در کلام عرب و کتاب الهی نیز بر این
حمل کرده از انجمله لفظ وزر چیزان را بسبب ... بر گناه اطلاق میکنند و حال آنکه وزر در لغت عرب
هم چنانکه در کتاب صحاح و قاموس و غیره تصریح کرده اند بمعنی ثقل و سنگینی است پس مراد اینست که ما انچه بر تو
سنگین و ثقیل بود و بار خاطر دل تو و دوری بار بود از تو برداشتیم و مراد از آن هم چنانکه سید مرتضی علیه الرحمه
فرموده میتواند شد ثقلی باشد که بواسطه غمی که داشت از مشرک بودن قوم و عشیره او و یا اینکه مراد
ثقلی باشد که بواسطه ضعف و مقهور بودن او و اصحابش بود میان کفار پس چون خدا اعلای کلمه او نمود
و او را مبسوط الید ساخت او و انما خاطب با بن خطاب فرمود و ابو مسلم گفته مراد اینست که ما از ایل گردانیدیم
از تو همومی را که دل تو را زیر بار کرده بود از اذیت کفار و ابو عبیده و عبد العزیز ابن یحیی گفته اند مراد
اینست که انچه بر تو سنگین مینمود از بار نبوت و دعوت ناس ما سنگینی اینرا برداشتیم و شیخ جلیل علی بن
ابرهیم قمی در تفسیر خود گفته مراد ثقل حرب است چه عبا نحضرت چنان در دلها قرار گرفت که دشمنان را

بهای نبات از غبار و خیال ما انا الله از سر بکن رفت و بالجمله مفسرین که اعتنائی بشأنش باشد با نچه ایشان کفته
تفسیر نکرده‌اند و ذنب را بمعنی گناه و معصیت نکرفته بلکه یکی از مفسرین ذنب را بمعنی گناه تفسیر کرده و لیکن و وضعنا
بمعنی عصمنا تفسیر نموده یعنی کفته معناه و عصمناک عن احتمال الوزر یعنی تو را معصوم کردیم از اینکه گناه کنی
که موجب نقاض ظهر تو شود و ممکن است که مراد از وزر در این مقام خلاف مقتضای ادب بوده باشد که
بمقتضای حسنات الابرار سیئات المقربین نسبت بجناب مقدس نبوی گناه خواهد بود و صدور اینچنین از ادب
از آن جناب منافات با معصوم بودن او ندارد و از برای توضیح این مطلب بیان معنی سوره الم نشرح را بوجهی دیگر
که محتمل است میکنیم تا واضح شود و آن اینست که میتواند مراد این باشد که چون بعد از افریدن نور
مقدس نبوی محمدی صلی الله علیه و آله خدا ایتعالی او را در عالم قدس بتجرد تربیت خود تربیت فرمود و آن
نفس مجرد در نهایت بسطت و ضیا و سعت و تجرد و اطلاق بود پس بعد از تربیت امر فرمود که ببدن جسمانی
تعلق کرفته داخل عالم عنصر شود و بارشاد خلق مشغول کردد پس آن نفس مجرده محیطه از این مرحله
غمناک چه عالم عنصر و تعلق ببدن خاکی لازم دارد احتباس در عالم جسم و افتادن در مضیق طبیعت و ماده
و اشتغال بتدبیر بدن که موقوفست بتغذی و مباشرت زنان و قضای حاجت و تطهیر بدن و آن حضرت
که خود را در بساط قرب الهی میدید و همیشه در حضور و شهود بود شک نیست که این امور نسبت باو
خلاف مقتضای نکاهداری ادب بساط قرب الهی است چنانکه در حضور سلاطین خوابیدن و خفتن
و خوردن و امثال اینها خلاف ادب و ما حل آن معاقب بخلاف آنکه در حضور نیست هم از برای او
مجوز است پس جناب اقدس نبوی ارتکاب این امور را اگرچه لازمه بشریت است معصیت دانسته و باین
جهت غمناک کردید پس خدا ایتعالی بجهت تسلی خاطر مبارک او شرح صدر او را عطا فرمود که با وجود
احتباس در مضیق جسم محیط بر عوالم دیکر نیز شد و از کذشته و آینده مطلع کردید و در این جسم
سیر عوالم دیکر مینمود و این امور خلاف ادب را او نیز پسندید و از او در کذشت و بعضی نیز فرمود

که با وجود حضور او در بزم شهود مرتکب این امور گردد پس در مقام امتنان و حصر نعم خطاب میفرماید که
أَلَمْ نَشْرَحْ لَكَ صَدْرَكَ آیا با وجود بودن تو در تنگنای عالم جسمانیات سینهٔ ترا گشاده نکردیم تا مجاری
عوالم غیبیه و حضور عالیه گردید و از تو برداشتیم اوزار خلاف ادب را که اگر نه عفو ما بودی صدور اینها از تو
معصیت بودند بدرستیکه با هر مشکلی آسانیست فَإِذَا فَرَغْتَ فَانْصَبْ پس هر گاه از ادای اعباء نبوت
و تادیه رسالة فارغ شدی کمر خود را راست کن و از اوزار عالم جسمانیه کناره جوی وَإِلَى رَبِّكَ فَارْغَبْ
و بجانب پروردگار خود میل کن و بعالم قدس کوچ کن نصرانی گفته و دیگر در سورهٔ فتح میفرماید
لِيَغْفِرَ لَكَ اللَّهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِكَ وَمَا تَأَخَّرَ مقاتل گفته ما تقدم فی الجاهلیة و ما بعدها و زمخشری
میگوید در تفسیرش و قیل ما تقدم من حدیث ماریة و ما تأخر من امرأة زید پس معلوم میشود که از
کسانیکه نقل معجزه پیش از بعثت از او مینمایند همان کسانی میباشند که نقل معجزه او در ایام جاهلیه
مینمایند پس مطلقا بقول ایشان اعتمادی نیست جواب از حضرت امام رضا علیه السلام مرویست
که مراد ذنوبیست که باعتقاد اهل مکه داشت قبل از هجرت و بعد از آن چنانکه گفتند أَجَعَلَ الْآلِهَةَ
إِلَهًا وَاحِدًا إِنْ هَذَا إِلَّا اخْتِلَاقٌ و سید بن طاوس میگوید که مراد ذنوبیست که اهل مکه داشتند
چون بعد از فتح از ایشان مواخذه ننمود و قتاده میگوید مراد ذنوب دوستان و امت او است
و دیگری از مفسرین میگوید مراد ذنوب کل ناس است از زمان آدم تا قیامت و میتواند شد مراد
ذنوب قبیله و عشیره و قوم او باشد قبل از فتح مکه و بعد از آنچه نسبت ذنب قوم کسی بآن کس متعارف
و متداول است و اما آنچه اینها نقل کرده بر فرض صحت اعتنائی بشان آن نیست چه معتبر از قول مفسرین
قول کسانیست که تفسیر را از کلام علمای اهل بیت رسالت اخذ کرده اند نه مثل مقاتل و زمخشری که
از پیش خود کلام الهی را بانچه موافق آراء ایشان بوده معنی نموده اند وَمَا يَعْلَمُ تَأْوِيلَهُ إِلَّا اللَّهُ وَ
الرَّاسِخُونَ فِي الْعِلْمِ بلکه تقلیل غفران بفتح مبین مطلقا مناسبتی باین تفسیرها ندارد باید مراد غفرانی

باشد که سبب این فتح تواند شد بر فرض اینکه مراد از ذنب حضرت رسول هم باشد مراد خلاف اولی است که
در تفسیر سورهٔ الم نشرح مذکور شد نصـــرانی کفته و دیگر بعضی از جملهٔ موقوف بر اعدام نبوت ان
حضرت رواج دادن دین خود را بقوت لشکر نه بقوت خدائی چون پیغمبران دیگر که شمشیر و اعطاء غنایم نداشتند
جواب ـــ بدانکه نزدیک بسیزده سال آنجناب مقدس در مکهٔ معظمه تشریف داشتند مامور
بجهاد با کفار نبودند و همچنین مدتی بعد از مهاجرت بمدینه و در سال دویم از هجرت غزوهٔ بدر کبری اتفاق
افتاد و در تفسیر نعمانی از حضرت امیر المومنین علیه السلام مرویست که اِنَّ اللهَ تَبارَکَ وَ تَعالی لَمّا بَعَثَ
مُحَمَّداً صَلَّی اللهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ اَمَرَهُ فی بَدْوِ اَمْرِهِ اَنْ یَدْعُوَ بِالدَّعْوَةِ فَقَطْ وَ اَنْزَلَ عَلَیْهِ یا اَیُّهَا النَّبِیُّ اِنّا
اَرْسَلْناکَ شاهِداً وَ مُبَشِّراً وَ نَذِیراً وَ داعِیاً اِلَی اللهِ بِاِذْنِهِ وَ سِراجاً مُنِیراً وَ بَشِّرِ الْمُؤْمِنِینَ بِاَنَّ لَهُمْ
مِنَ اللهِ فَضْلاً کَبِیراً وَ لا تُطِعِ الْکافِرِینَ وَ الْمُنافِقِینَ وَ دَعْ اَذاهُمْ وَ تَوَکَّلْ عَلَی اللهِ فَبَعَثَهُ اللهُ بِالدَّعْوَةِ
فَقَطْ وَ اَمَرَهُ اَنْ لا یُؤْذِیَهُمْ فَلَمّا اَرادُوهُ بِما هَمُّوا بِهِ مِنْ تَبْییتِ اَمْرِهِ اَمَرَهُ اللهُ تَعالی بِالْهِجْرَةِ وَ فَرَضَ عَلَیْهِ
الْقِتالَ فَقالَ سُبْحانَهُ اُذِنَ لِلَّذِینَ یُقاتَلُونَ بِاَنَّهُمْ ظُلِمُوا و در این وقت که مامور بجهاد نبودند جمعی بسبب
بدین آنجناب داخل شده چنانچه در آنوقت که در مکه بودند هفتاد نفر اصحاب خود را با اتفاق جعفر بحبشه
فرستادند و نجاشی پادشاه حبشه بدین آنحضرت در آمد پسر خود را که در آنوقت متولد شده بود محمد نام
نهاد و پیش از هجرت بسیاری از اهل مدینه و حوالی آن داخل اسلام شدند بحدی که حضرت رسول بر ایشان
دوازده نقیب تعیین فرمود بعدد نقبای بنی اسرائیل نه نفر از قبیلهٔ خزرج و ایشان سعد بن زراره
و براء بن معرور و عبد الله بن حرام و رافع بن مالک و سعد بن عباده و منذر بن عمرو و عبد الله بن
رواحه و سعد بن الربیع و عبادة بن الصامت بودند و سه نفر از قبیلهٔ اوس و ایشان ابو الهیثم
بن التیهان و اسید و سعد بن خیثمه بودند و بعد از هجرت آنحضرت و قبل از جهاد اکثر اهالی مدینه
و حوالی آن بدین آنحضرت داخل شدند و دو قبیلهٔ اوس و خزرج که دو قبیلهٔ بزرگ عرب بودند اسلام

اورده‌اند و در ان اوقات نیز بسیاری از اهل مکه اسلام اورده هجرت نمودند بنحوی که یکروز حضرت میان صد و پنجاه
نفر از انصار عقد مواخاة بستند چون این را دانستی میگوئیم اگر مراد ایشان اینست که مطلقا دین خود را بشمشیر
بگردن مردم گذاشت پس فساد ان معلوم شد و خود بدیهی است که در کدام شمشیر نبوی بلکه خلق بی
بدین او درامدند قبل از مامور شدن بجهاد و انچه پیش از جهاد داخل دین ان سرور شدند بسیار بیشتر بودند
از انچه در تمام مدت حیات جناب عیسی بدین او درامده بودند چه در جمیع مدت حیات انجناب که سی و سه سال بود
دین او را قبول نکردند الا اقل قلیلی هم چنانکه در همه تواریخ مسطور است و شاهد بر این مطلب اینکه
بعد از هجرت جناب محمدی صلی الله علیه و آله و سلم و هجوم اعدا از قریش و سایر احزاب بر سر آنجناب
اینقدر از اصحاب انحضرت بودند که دفع شر اعدا کنند و ایشان را در هم شکستند و از برای جناب عیسی در آخر
حیات که اعدا بر او حمله کردند از انصار ان بزرگوار چندان نبودند که در مقام معاونت آنحضرت برایند
چه جای دفع شر اعدا و همچنین بعد از رفع جناب عیسی باسمان دین او را چندان رواجی نبود تا یکی از سلاطین
روم دین مسیح را اختیار و بشمشیر او دین نصاری رواج یافت پس معلوم شد که شیوع دین محمد بقوت
الهی زیاده از شیوع دین سایر انبیا بوده و اگر مراد او اینست که اگرچه بدون شمشیر دین او را اختیار
ولیکن انحضرت جنگها کرد و شمشیرها کشید و قوت او منحصر بقوت الهی نبود بلکه قوه بشری را نیز ضمیمه امر
خود کرد و بسیاری را هم بضرب شمشیر داخل دین خود نمود گوئیم اولا اینکه انحضرت در اغلب مبادی جنگ
ننمود بلکه ابتداء اهل فتنه و لجاج اتش حرب افروختند یا امری را مرتکب شدند که موجب جهاد بر ایشان شد
وثانیا اینکه اهل بغض و عداوت را بجز عذاب و سیاست چاره نیست و شمشیر یکی از الاسباب ایشانست وثالثا
اینکه این دال بر مرتبه جامعیت او است چه مظهر جمیع اسماء الهیه بود هم چنانکه مظهر اسم رحیم بود و در حق او خدا
فرمود وما ارسلناک الا رحمة للعالمین هم چنین مظهر اسم قهار و صفت قهاریه نیز بود و باید این صفت نیز
در ان ظهور نماید و این بجز بکشیدن تیغ نمیشود و از اینست که فرمود نصرت بالرعب یعنی هیبه مرا در دلها افکندند

[illegible]

بلکه

بلکه همین عمل و دفع اهل لجاج و شر دلیل بر نهایت قوت مرتبه نبوت آن جنابست چه انبیا اطبای ارواح
و نفوسند چون اطبای اجسام و چنانچه اطبای اجسام معالجه به پرهیز و ادویه و امثال اینها مینمایند تا اینکه
یافتند که اینها مفید فایده نیست و عضوی چنان فاسد شده است که بجز قطع و قلع و قمع ان چاره نیست
و بقای ان موجب فساد سایر اعضا و هلاک شخص است در ان وقت مبادرت بقطع ان مینمایند و لکن
این عمل را نمیکنند مگر حذاق و اقویای النفوس از اطبا که از بواطن اعضا مطلع میشوند اما اطبائیکه تا این
مرتبه نرسیده اند و در حذاقت بغایت مرتبه کمال نرسیده اند هرگز اقدام باین چنین اعمال نمی نمایند و جرات نمی کنند
همچنین بر انبیا که اطبای نفوسند لازمست که چون در میان نوع انسان افراد بد بینند که امید اصلاح و استعداد
خیر در ایشان نیست بلکه فساد و فتنه ایشان سرایت در سایر افراد میکند برایشان لازمست قلع و قمع ایشان
و این موقوفست بوصول بغایت مرتبه احاطه که خود محیط باشد باستعدادات و قابلیات افراد بشر لهذا در مدت
پانزده سال ان جناب مقدس ارشاد و دعوت طریقت کرده و امر بقتال با اهل اقرار نیامد تا استعداد هر کس بمنصه
ظهور در پیشگاه خاطر همایون او رسید پس بقطع اعضای فاسده پرداخت و کسانیکه این جامعیت و احاطه
بمراتب استعدادات بنی نوع خود نبودی خود مباشر قطع و قلع نمیشدند و قطع و قلع اعضای فاسده خاصه
ان قابلیتها را بجز دانای مطلق و مطلع بر اسرار و بواطن نکردی و رابعا اینکه اگر شمشیر کشیدن و با اهل فتنه
و فساد آتش جنگ و حرب افروختن موجب نقص و خلل در مرتبه نبوت باشد بر اکثر انبیا لازم خواهد آمد
چه اکثر ایشان شمشیر کشیدند و با اعادی محاربها کردند پس آنچه در عذر ایشان گوئی در عذر محاربات
و غزوات سید کاینات نیز بگو و از آنجمله حضرت ابرهیم خلیل الرحمن علی نبینا و آله و علیه السلام همچنانکه
در باب اش الخلفا از توریة مذکور است که آنحضرت با سیصد و هیجده نفر بجنگ رفت و با نه پادشاه جنگ
کرد اول کدرلاعومر پادشاه عیلام دویم تدعال پادشاه گوئیم سیوم امرافل پادشاه شنعار چهارم اریوخ
پادشاه الاصار پنجم برع پادشاه سدوم ششم بیرشع پادشاه عمورا هفتم شیناب پادشاه ادما هشتم

شمیو پادشاه سوینیم تمم سیلع پادشاه صوعر و انحضرت با همه اینها جنک نمود بعضی از ایشان کرفتار شده
کشته شدند و بعضی خود را بجاه قیر انکندند و بعضی کریختند حضرت لوط را که کرفته بودند استرداد نمودند
با مال فراوان مراجعت نمود و از انجمله همچنانکه در اول پاراش متوت از توریة مذکور است بنی اسرائیل
با موسی محاربه نمودند با پنج پادشاه که بر سر ایشان آمده بودند و اسما این پنج پادشاه اینست اوی
رقم صور حور ربع و ایشان را شکستند غارت بسیار از ایشان اوردند از انجمله سی و دو هزار نفر ادمی
عیب اسیر کردند و ششصد و هفتاد و پنج هزار کوسفند و هفتاد و دو هزار کاو و شصت و یک هزار الاغ از ایشان
بغنیمت اوردند و از ان جمله همچنانکه در اخر بشلح مذکور است چون عمالق بر سر بنی اسرائیل آمدند
حضرت یوشع فرمود که مقابل ایشان رفت و چند روز چند شب با یکدیگر جنک کردند همه را کشتند و از
جمله امر همین بود که اکر دشمنان او را قبول نکنند شمشیر بکشند بر ایشان همچنانکه در پاراش بدبر
هبر لخا ... که سفر ... بنی اسرائیل ... یوشع ... عد ... حا
واشر حرب ... واخر ... خوشا تو بنی اسرائیل
کیست مثل تو ... اکر ... دشمنان تو ... کنند تو ... ایشا
را پامال کن و بکش و از انجمله همچنانکه در سفر یوشع در سیمان دوازدهم انکا با وین یعنی بنین مذکور است
حضرت یوشع با سی و یک پادشاه جنک کرد باین تفصیل پادشاه ... پادشاه عای پادشاه پروشلیم
یعنی بیت المقدس پادشاه حبرون پادشاه یرموت پادشاه لاخیش پادشاه عقلون پادشاه کیدر پادشاه
دبیر پادشاه کادر پادشاه حرما پادشاه عراد پادشاه لبنا پادشاه عدولام پادشاه مقدا پادشاه
بیت ایل پادشاه ... پادشاه حفر پادشاه ایق پادشاه شارون پادشاه مادون پادشاه حاصور
پادشاه شمرون مروم پادشاه اخشاف پادشاه طعناخ پادشاه مکدو پادشاه مقدش پادشاه
یوقنعام پادشاه دور پادشاه کلکال پادشاه ترصا و از انجمله در سفر شفتیم در سیمان چهارم

از کتاب

از کتاب ثنا دین است که صصر پادشاه کنعان بر بنی اسرائیل آمد و باراغ سرکرده بنی اسرائیل با ده هزار مرد
با مردوند اکه پیغمبر بود بجنک کرد و صصر را کشت و از آنجمله در سیم پانزدهم همان کتاب مذکور است که
شموئیل پیغمبر امر کرد بشاءئیل تا از بنی اسرائیل لشکر برداشته بر سر عمالق پادشاه کبران برده جنک کرد و همه را
قتل کرد و پادشاه را شقه کرد و از آنجمله جنک کردن حضرت داود است با کلیات کبران را بعربی جالوت کویند
که پادشاه کبر بود چنانکه در سیم هفدهم از آن کتاب مذکور است و از آنجمله یوشع در ولایت اریحا و
بلعا جنک کرد با ملک آنجا که بالق نام داشت و در کوه سلم با ملک آنجا که بارق نام داشت و در بلاد
ارمانیان که بلاد غربی باشد مدت هفت سال جنک کرد و پنج شهر بکرفت الی غیر ذلک و نمیدانم چکونه
این همه جنکها و شمشیر کشیدنها نقص پیغمبری نشود و جنک پیغمبر آخر الزمان از ادله عدم نبوت او کرفته
و علاوه بر این کفته که پیغمبران دیکر شمشیر نکشیدند و غنایم بر نداشتند چه فهمیده این مطلب را از کتاب دیان
خود پیغمبر بوده و بی تبع بوده بلکه تابع [illegible] و ظهور [illegible] شده با این تفحص و بذل جهد
در عیاد و عبادت [illegible] میکویند و نمیدانم چکونه [illegible] و غنایم بر نداشتند و حال اینکه در سفر چهارم تورات
خدا تعالی خطاب بموسی میفرماید و چون بجنک دشمنی بیرون روی و خداوند ترا بر آنها مسلط خواهد
ساخت و ایشان را اسیر شما کرداند و اسیران از ایشان بدست بیاورید و چون در میان اسیران زن جمیله
ببینی و خواهش داشته باشی که با او نزدیکی کنی باید که او را داخل خانه خود کنی بعد از آنکه پیشانی او را
از موی پاک کنند و ناخنهایش را بکیرند و لباس او را تغییر دهند و در خانه شما نشسته یکماه از برای پدر
و مادر تعزیه بدارند پس آنوقت بکیر آنرا و مثل زن تو خواهد بود نصرانی کفته و دیکر آنکه
تمامی احکام دین او موافق خواهش نفسانی او واقع شد زیرا که چون خواهش بسیاری بزن داشت و کفت
إن الله جعل لذتي في النساء والطيب پس بحسب خواهش خود شریعت قرار داد و بجهت خود نه زن مقرر
کرد و دیکران را چهار زن جواب سبحان الله این دلیل چه قدر بحیر نادان بوده کسیکه

انقدر بیمر از حال شخصی باشد چه هیچ نیست که بنده تمام رد دین او برآید میگوید تمامی احکام دین او
موافق خواهش نفس است و حال آنکه تمامی احکام این دین مبین موافق قواعد نقلیه و مطابق قوانین حکمیه
و این جاهل نادان آنجناب مقدس را تابع خواهش نفسانی شمرده و حال آنکه هیچ پیغمبری در راه خدا
انقدر ریاضت نکشید که آنجناب کشید هرگز بر بستر نخوابید و عبا بر روی حصیر گسترده بود اندکی خواب
کردی شبی یکی از ازواج آنحضرت بر آنحضرت ترحم کرده عبا را دو ته کرد حضرت فرمود میخواهی مکان من نرم
باشد و مرا خواب ببرد و از عبادت پروردگار باز ایستم پس امر فرمود تا آن را چهار ته نمودند و هرگز نان گندم
و نان جو سیر نخورد و بگرسنگی بسر برد میفرمود خود و عیال خود را بگرسنگی و ریاضت میداشت تا گفت اهل
بیت محمد یموتون جوعا و زینت دنیا را بر خود و اهل بیت خود حرام ساخت و بجهت پرده که بر در خانه
فاطمه زهرا دختر خود بود ... و از جهت ... از او اعراض فرمود و شبها نخفتی و بعبادت ایستادی تا صبح
ابتدا تا پاهای مبارک او ورم کرده و خطاب الهی رسید که طه ما انزلنا علیک
القرآن لتشقی و قلیلی از شب بخفتی و کسیکه تابع هواهای نفسانیه خود باشد چنین رفتار میکند
بلکه رفتار آنحضرت چنین بود که هر عاقلی نظر او را در دنیا میدید یقین بنبوت او میکرد تا اینکه شمعون
یهودی در حق اهل بیت او گفت والله ان هذا الهو الزهد فی الدنیا و ریاضات و صحابه آنحضرت بحدی
که احدی طاقت آن نبود شبی هزار رکعت نماز کردی و هرگز نان خورش نخوردی و سیر از رد جدا نکردی
و بالجمله این مرحله ایست که شرح آن کتابها خواهد هر که اندک خبری داشته باشد مطلع میشود و اما
آنچه گفت که چون خواهش بسیاری بزن داشت بجهت خود نه زن مقرر کرد و بجهت دیگران چهار زن
را امیر نادان و جاهل اینها را بر دیگران حرام کرد زیاده از چهار زن بعقد دوام و اما متعه
بر ایشان هر قدر خواهند حلال نمود و در استیفای لذت فرق میان زن دائمی و غیر آن نیست
فرقیکه هست در عدالت میان زنان و ادای حقوق ایشانست چون زن دائمی را حقوق بسیار است

که غیر ان را نیست و ان جناب خود البته عدالت را ترک نمیفرمودند و معلوم هوس غالب بر ایشان نبود پس هرچه
زن دائمی میکرفتند هم معصیتی نبود بخلاف امت چه ممکن بود در حق ایشان خروج از حد تحمل میان زنان
خصوصا با وجود تکثر ایشان باین جهت ایشان را منع فرمود و این بی مدرکان این را بر هوای نفسانی میکنند و اما انکه
زن کرفتن ان حضرت هرگاه باعث نقص نبوت او باشد بر انبیای دیگر نیز لازم اید چه حضرت داود صد زن داشت
و حضرت سلیمان سیصد منکوحه و هفتصد سریه داشت و این هیچ نقصی بر ایشان نبود و اما انچه کفته اند که
حضرت را میل بسیار بزنان بود اکر چنین باشد دلیل غایت تجرد نفس مقدس انجناب و میل او بعالم قدس است
چه هر مرغی که میل او باشیان بیشتر و قوت پروازش افزون تر است کسیکه خواهد ان را در جائی نگاه دارد
رشته او را قوی تر و محکم تر میکرداند پس هرگاه نفس او در غایت تجرد و نهایت اصل باشد و نهایت میل بعالم
قدس خود داشته باشد بجهت مصالح ارشاد عباد و تعمیر بلاد بایست چند رشته در این عالم نیست خدا بتعالی بحکمت کامله
باید او را در این عالم در مقابل او بدارد تا نفس او باختیار ترک علاقه بدن نکند از اینکه توجه
بامور این عالم بفرماید از این بود که هر وقت که انجناب مستغرق در توجه بعالم قدس میشد و چون میل
بانها هیجان میکرد میفرمودند ببعضی از زوجات خود یا حمیرا اشغلینی یا حمیرا کلمینی و کسیکه دیده
فرق میان صفت نقص و کمال نکرده محاکمه در میان مذاهب نتواند نمود و اما رغبت ان حضرت بطیب بجهت
این بود که انجناب پیوسته در عبادت پروردگار بود و خدا بوی خوش میطلبید چنانکه در تورات خطاب میفرماید
بموسی علیه و علی نبینا و آله السلام که ای موسی از بهترین خوشبوها و هیل و دارچینی و کافور برکن و روغن بت
عطری بکیر و از ان خوش بوی کن خیمه شهادت و تابوت سکینه و ان تخت را که بر بالای انست تا اینکه معجون مانند
و هم چنین جای قربانیها را انصـــرانی کفته و نقل نزند مشهور است که بر او عاشق شده و مع
که بود او را از کرفتن او ولیکن ایه دفع نمود و بکر نقل ماریه که حفصه او را با ماریه دید قسم خورد که بعد از ان
با ماریه نزدیکی نکند و چون خواهش بسیاری باو داشت ایراد در رفع ان قسم نمود جواب

اما اشل

اما نقل زینب بنت جحش زن زید پس بچند طریق نقل شده اول آنچه در کتاب احتجاج و عیون اخبار
الرضا روایت کرده اند با سند معتبر که مامون از حضرت امام رضا علیه السلام سؤال کرد از مقدمه زید پس حضرت
فرمود که بدرستیکه رسول خدا صلی الله علیه و آله اراده خانه زید بن حارثه را کرد بجهت شغلی که داشت پس
زن زید را دید که غسل میکرد فرمود سبحان الذی خلقک و باین کلام قصد کرد تنزیه و تقدیس حق تعالی را
از گفته کسانیکه گمان میکنند که ملائکه دختران خدا اند چنانکه فرموده افاصفیکم ربکم بالبنین واتخذ
من الملائکة اناثا پس چون پیغمبر او را دید که غسل میکرد فرمود سبحان الذی خلقک یعنی پاک و منزه است
آنکه ترا خلق نموده که فرزندی داشته که محتاج بغسل و تطهیر باشد پس چون زید بخانه معاودت نمود زن او
خبر داد او را از آمدن حضرت رسول و فرمودن سبحان الذی خلقک پس زید ندانست که حضرت از اینکلام چه اراده
کرده و گمان نمود که حضرت را از زن خوش آمده پس آمد بخدمت پیغمبر و عرض کرد که یا رسول الله زن من
بدخلق است و میخواهم او را طلاق دهم حضرت فرمود نگاهدار زن خود را و از خدا بترس و خدا بتحقیق عدد
زنان پیغمبر را باو شناسانیده بود و شناسانیده بود که اینهم از ایشانست پیغمبر این مطلب را در ضمیر خود
پنهان داشت و بزید ظاهر نکرد و ترسید که مردم بگویند که محمد بزید گفت که زنت را طلاق بده که زن من باشد
که زن تو زن من شود و این را عیب شمارند پس حقتعالی وحی باو فرستاد که واذ تقول للذی انعم الله
علیه وانعمت علیه امسک علیک زوجک واتق الله وتخفی فی نفسک ما الله مبدیه وتخشی الناس
والله احق ان تخشاه پس بعد از آن زید زینب را طلاق داد و چون عده او سر آمد خدا تعالی او را
تزویج بپیغمبر نمود و باین خصوص آیه فرستاد و فرمود فلما قضی زید منها وطرا زوجناکها لکیلا یکون علی
المؤمنین حرج فی ازواج ادعیائهم اذا قضوا منهن وطرا وکان امر الله مفعولا دوم
آنچه در تفسیر علی بن ابراهیم قمی از حضرت امام محمد باقر علیه السلام روایت کرده که فرمود منازعه واقع شد ما
بین زینب بنت جحش دختر عمه رسول الله صلی الله علیه و آله و میان شوهر او زید انکار کرده پس بخدمت حضرت رسول

آمدند

آمد نزد زید عرض کرد یا رسول الله رخصت بفرمائی او را طلاق دهم چرا که تکبر و افتخار میکند بر من
تکبر میکند و مرا بزبان اذیت میرساند حضرت فرمود اتق الله و زن خود را نگاه دار و با وی نیکی کن پس
بعد از مکرر زید او را طلاق داد و عده او گذشت پس خدا او را بنکاح حضرت رسول در آورد سیوم
طریقی است که علی بن ابراهیم ره در تفسیر خود از حضرت امام جعفر صادق علیه السلام نقل کرده و آن
اینست که چند روزی زید بخدمت حضرت رسول تاخیر افتاد پس آنحضرت بمنزل او رفت که از احوال
او بپرسد در آن وقت زینب در وسط حجره خود نشسته و عطری میسائید حضرت در را گشودند نظر او بر
زینب افتاد و زینب نیکو صورت و جمیله بود دیدن حضرت فرمود سبحان الله خالق النور و تبارک الله احسن
الخالقین و حضرت بخانه خود برگشت و حسن زینب در خاطر آنحضرت دستی بهم رسانید و چون زید بخانه
مراجعت نمود زینب او را خبر داد از آمدن حضرت رسول و فرموده بودند زید گفت میخواهی ترا طلاق دهم
تا رسول خدا بگیرد شاید ترا وقتی در خاطر حضرت ... باشد زینب گفت میترسم طلاق دهی و حضرت مرا
تزویج نکند پس زید آمد بخدمت حضرت رسول صلی الله علیه و آله و گفت پدر و مادرم فدای تو باد
زینب چنین و چنان حکایت کرد آیا میخواهی او را طلاق دهم تا بگیری حضرت فرمود برو و او را نگاه دار و از خدا
بترس بد و بعد از آنکه زید او را طلاق داد حضرت خواست لیکن این طریق را علمای شیعه اثنی عشریه
که فرقه ناجیه از فرقهای اسلام هستند نه پسندیده اند و رد کرده اند و این روایت را حمل بر تقیه نموده اند
چه طایفه اهل سنه که پیغمبران را خلاف اولی بلکه معاصی را تجویز میکنند باین مضمون روایت میکنند و حال
آنکه بر فرض ثبوت هم معصیتی از آن بر حضرت لازم نمیاید چنانکه بیان خواهد شد و علی ای حال در آیه
مذکوره که فرموده و اذ تقول للذی الخ خدا تعالی خبر از این قصه میدهد و میفرماید و اذ تقول یاد
کن وقتی را که میگفتی للذی انعم الله علیه یعنی باسلام و انعمت علیه یعنی بآزاد کردن امسک علیک
زوجک زن خود را نگاه دار و طلاق مده و اتق الله و بپرهیز از خدا در طلاق دادن وی

فی نفسک ما الله مبدیه و تخشی الناس والله احق ان تخشاه و پنهان میکنی در نفس خود آنچه را خدا
ظاهر کننده است و میترسی از مردم و خدا سزاوارتر است بترسیدن و آنچه را پنهان کرده و آن عبارت
از اینست که اگر زید طلاق گوید خواهم گرفت یا بجهت میل با وهم چنانکه بعضی گفته اند یا بجهت اینکه
زینب دختر عمه حضرت بود حضرت او را بزید تزویج کرده بود خواست او را بگیرد تا از عار طلاق زید بشرف
تزویج با رسول جبران شود یا آنکه ضایعه و معطله نماند بجهت اینکه مردم بدانند که زن فرزند خوانده حکم
زن فرزند ندارد چنانکه در جاهلیت چنان میدانستند و این حکم جاهلیه نسخ و برطرف شود و ترس او
از این بود که مردم ملامت کنند که مضایقه از طلاق او نکرد تا خود او را بگیرد یا عبارت از اینست که
این زن از ازواج او خواهد بود و زید او را طلاق خواهد گفت پس گفت بزید خود نگاهدار زوجه
آنچه حق با و شناسانیده بود اظهار نکرد و این موافق تر است بقوله سبحانه مبدیه چه آنچه را خدا
ظاهر کرد همین تزویج بود که فرمود زوجناکها این بود نه اینکه قصد حضرت آنوقت این بود که اگر زید
طلاق بگوید من خواهم گرفت و مراد از خشیت از مردم حیای آنجناب از ایشان است چه معلوم است آن
حضرت را ترسی از کسی نبود فلما قضی زید منها وطرا یعنی چون زید از قبیل با آن فارغ شد و آن را طلاق
داد و حتی از فراق آن نداشت زوجناکها ما آن را بتو تزویج کردیم تا آخر آیه مبارکه و مخفی
نماند که اگر کسی را اندک بصیرتی باشد تامل در این مقدمه کند برمیبیند در چه جای آن نقص و آن
جناب را نسبت باید چه مخالف شرعی یا عقلی از آن حضرت صادر شده اما بد طریق اول که واضح است
زیرا که نمیدانم نقص در نظر حضرت بر وی افتادن بی اختیار است که هیچ ملتی برای آن نقصی وارد نکرده اند
و بر آن عیب نکرده اند یا بر تزویج کردن و صدای از داشتن چنین فرزندی که امر بسیت مستحسن بلکه
لازم یا بر امر بزید بنگاه داشتن زوجه خود و طلاق ندادن یا بر تزویج زینب بعد از طلاق دادن
زید او را و بسر آمدن عده ملاحظه کن ای مرد با انصاف ببین در کدام یک از اینها نقصی یا عیبی عقلی یا

نه

بامر شرعی وارد است بلکه همه امور مستحسنه مستحبه را بجا آورد اما امر بخدا و نهی از طلاق واضح است و اما تزویج بعد
از طلاق پس بجهة اینکه موجب دفع عار از طلاق همه زاده خود و صون او از ضیاع است و اما بطریق اثبات بر
هیچ چیزی که نقضی بران وارد باید نیست مگر قلبی آنحضرت و گفتن تبارک الله احسن الخالقین و با وجود
اینکه این تفسیر و این روایة اصلا ثابت نیست و با قول حضرت که فرمود امسک زوجک واتق الله
که ظاهر در این است که منازعه فیما بین زینب و زید بود و با این جهة طلاق مالا یعنی ندارد و گفتن بعضی
از نسیان بجز نمیشود چه بسیار قوم انبیا به پیغمبر خود تهمت بستند چنانکه در توریة در سفر چهارم بید مارش
بفصل تحا مذکور است که بنی اسرائیل حضرت کلیم الله را تهمت داشتند بصحبت داشتن با زنی که بر آنحضرت
حرام بود و خداوند رحیم در مقام برائت آن بزرگوار از فرمود تهمت همه بزن و مریم خواهر او که چنین سخنان مکو شد
در باره پیغمبر خود که خدا با او سخن میگوید چنین نیست بنده من موسی متهم خلاف شرعی نیست چه تکلف
امثال و میل قلبی بمون یکسی بزبان نشتای از یار گفتن از نفس حمی نیست و عمل نامشروعی نیست چگونه
و حال اینکه در کتاب داود بن داود انبیای سموئیل ثانی در مقاله یازدهم که از کتب معتبره بنی اسرائیل است نقل
میکند که داود پیغمبر بعد از آنکه یواب بن ... سرکرده گروه عبلت لعل فرستاد او در ماجرای اتهمرا او
فرستاده و در زمان غیبت او در بر بام امد زنی را دید که گیسوی خود را شانه میکرد و آن زن مطیوع
دختر الیعام زن اوریای حتی و داود گرفتار شد و بر اوریا امر نمود که او را پیش جنگ کند و اگر این مرحله نقص
باشد هرگز از پیغمبری مثل داود صادر نمیشد اگرچه بعضی از مواضع این قصه نزد علمای شیعه صحیح نیست
ولیکن در کتب خود ایشان چنین نقل شده و اما آنچه این مرد گفته که مانعی بود که از گرفتن او بیننده به
دفع نمود کسی از این در مادران نمی پرسد که چه مانع بود و این کدام مانع را دفع نمود مگر اینکه شرم حضرت مینمود
که چون زن پسر خوانده خود بود مردم گویند مطلقه پسر خوانده خود را گرفت و خدا امر شد که شرم
مکن و اما مقدمه حفصه و ماریه و بیان امر رفع قسم را نمودن اشاره نمودنست بانچه در سوره تحریم است

که خدای تعالی میفرماید یا ایها النبی لم تحرم ما احل الله لک تبتغی مرضات ازواجک والله غفور رحیم قد
فرض الله لکم تحلة ایمانکم و در سبب نزول این ایه مبارکه خلاف است بعضی گفته اند که پیغمبر صلی الله علیه و آله چون
نماز صبح کردی داخل حجرات زنان خود میشد و هر یک را یک یک میدید و از برای حفصه در آن وقت و آنکه
عسلی آورده بودند و هر گاه حضرت بخانه او میرفت او حضرت را نگاه داشتی تا عسل میل نفرمایند عایشه را از طول مکث حضرت
در اعتبار شک بود پس یکی از زنان خود گفت چون پیغمبر بحجره حفصه رود ببین چه میکنند که من واقعه را
مطلع شده عایشه را خبر کرد پس عایشه مکری کرده و بسایر زنان حضرت گفت چون پیغمبر خدا نزد شما آید بگوئید
ما از تو بوی مغافیر می یابیم و آن بوئی است بد و آن حضرت رسول صلی الله علیه و آله را بسیار کراهت داشتی که از آن
بوی بد آید پس هر یک از زنان او چنین گفتند چون بعایشه رسید شما خود را اگر حضرت عرض کرد که شما مغافیر خورده اید
فرمودند بلکه خود عسلی بمن اشامانیده اند عایشه گفت لابد زنبور عسل از درختان سمغ گیاه میخورد
پس حضرت قسم یاد کرد که دیگر عسل تناول ننماید بعضی از مفسرین گفته اند که آن زن که عسل بیاشامانیده
بحضرت زینب بنت جحش بود و گفتند پس خدای تعالی این ایه را فرستاد و بعضی
دیگر از مفسرین گفته اند که حضرت رسول روزها را میان زنان خود قسمت فرموده بود در روز حفصه حفصه
اذن خواست که برود پدر خود را بجهت حاجتی ملاقات کند حضرت او را اذن داد چون بیرون رفت رسول کنیزه
خود ماریه قبطیه را که مقوقس بجهت آنحضرت هدیه فرستاده بود طلبیده با او مباشرت فرمودند در این اثنا حفصه
مراجعت کرده در حجره را بسته دید بر در نشست تا حضرت رسول بیرون تشریف آوردند عرض کرد
از این جهت مرا اذن دادی برفتن و در روز نوبت من و در فراش من با کنیز خود مباشرت نمودی ای ما
در جهت تو حضرت دید خاطر او شکسته شد فرمودند بجهت رضای تو او را بر خود حرام کردم
و بعضی از مفسرین گفته اند در روز نوبت عایشه بود با ماریه مباشرت نمود حفصه مطلع شد با وجود آنکه حضرت
با او فرمود این واقعه را بعایشه مگو مخالفت کرده نقل کرد حق تعالی این نقل این ایه نازل شد که چرا حرام میکنی

چرا

چیزهایی که خدا بر تو حلال نموده بجهت طلب خشنودی زنان خود خدا از برای شما قرار داده است چیزی که حلال کند
مخالفت قسم را و رخصت که بدهد وقت آن حضرت بکفاره آن بنده آزاد کرد ای مرد با انصاف تامل کن در کدام
یک از این دو تفسیر نقصی بر دامن طهارت آن بزرگوار می نشیند و چه عیبی بر آن حضرت وارد میآید اما
بنا بر اول که خود ظاهر است چه یعقوب اسرائیل نیز بعضی چیزها را بر خود حرام نمود و همچنین بنا بر ثانی چه حضرت
بجهت ملاحظه احترام و جا آوردن حرمت زوجه خود چنانکه یکی از کنیزان خود را بر خود حرام نماید
چه نقص و عیبی دارد است و بعد از آن قسم را بشکنی و کفاره دادن هرگاه قسم واقع شده باشد خصوصا هرگاه
راجح باشد در آن چه نقص متصور چه درست و رفع خاطر شکسته کنیزکی غریب بیکس امریست بسیار مستحسن
و این مرد بی انصاف این را حمل بر میل بماریه میکند ... اگر قسم همین بوده باشد ضرری ندارد و حمل
بر مراعات خاطر شکسته او و مخالفت قسم با کفاره دادن امریست در جمیع ادیان مشروع و باب پاداش توریه
باین خصوص وارد شده است و باین سبب ... از ... است بحث النصر علمای بنی اسرائیل
قتل کرد چنانکه گذشت اما آنچه گفته که ... و رفع قسم را نمود از نادانی اوست چه حکم کفاره قسم
بود و باین آیه رفع نمود نصرانی گفته دیگر آنکه زنانرا ... دیگران بگیرند بلکه گفتگو
باینها بکنند بخلاف باقی مردم و هیچکس بخانه اش بی رخصت داخل نشود و دیگر آنکه زنان او با مردان بلطف سخن نگویند
و امثال این قبیل آیات بسیار است که تمامی اینها محض اجرای خواهش نفسانیست جواب هرگاه خداوند
عالم جل شانه پیغمبری بفرستد بجهت ارشاد مردم و او متکفل هدایت ایشان شود و چون پدر مهربان
ایشانرا تربیت کند نمیدانم اگر خدا امر بنگاهداشتن حرمت او کند و نهی از نظربازی و ترک احترام او
کند آیا فعل خدا حسن خواهد بود یا قبیح شکی نیست که این فعل است و همه عقلا آنرا مستحسن میشمارند و
بعد از آنکه خدا چنین امری بکند بر آن پیغمبر واجبست تبلیغ آن باز شکی نیست در وجوب آن پس هرگاه این
حکم از جانب خدا مستحسن و مرضی بکند از جانب او باشد تبلیغ آن بر پیغمبر واجب میباشد پس چگونه طعن بر آن

حضرت میشود و حال آنکه در تورات نیز نسبت ماحی موسی و امر با جزای او شده بلکه موسی در تورات خبر داده که از
بنی اسرائیل پیغمبری چون موسی بر نخواهد خواست و در حق او سخن بد مگو شد پس وقوع همه این در تورات
نیز هست و چه طعن بر موسی میشود چه موافق خواهش نفسانیست علاوه بر اینکه چنین کاری هست که در شریعت موسی
۴ نیز زنان پیغمبران بلکه سلاطین بر شعبه انهار و اینست کرشمه اگر چه حال موضع این نظم نیست و چون همه
و چون همه عالم مامور بالله پیغمبر آخر الزمان بودند همه رعیت او میشوند و کردن زنان او بر هیچکس و انخواهد بود
و موافق مراعات جانب نبوت و عصمت نیز آن نبوت از نبوت جمیع امت نیز چنین اقتضاء میکند و اما اینچه گفته
که نباید کسی بزنان آنحضرت گفتگو کند چنین حکمی از آنحضرت صادر نشده و گفتگوی اشخاص بسیار با زوجات
مطهره آنحضرت که امهات المؤمنین هستند بسیار در سیر و تواریخ مسطور است و اما آن دو حکم دیگر
که بی‌رخصت داخل خانه‌اش نشوند و زنان او با مردان بنرمی و لطف سخن نگویند پس این دو حکم چنین است
۹ بلکه از برای سایر زنان نیز این حکم است و معلوم که هر یک از این دو حکم از مقتضیات خواهشهای نفسانی است و
اینکه هر دو حکم مقتضای عقل صحیح و منشأ بر مال و ادیان نیز مستحسن چه شک نیست که هر کسی را
خلوتی با باشد حالاتی باشد که شرم و حیا میکند از اطلاع دیگران بر آن از کشف عورت و تطهیر
و خوابیدن بلکه بسا باشد که او را خلوتی است با پروردگار خود و رازها هست که نمیخواهد بزبان بیاورد
عرض نماید که از اطلاع همه کس آنها مضایقه دارد و بی‌رخصت داخل خانه کسی شدن منشأ آن میشود که
باطمینان خاطر آدمی نمیتواند مراقب احوال خود بلکه بسا اگر پرده حیا دریده و شرم از هیچ عملی ندارند
و ادب را نشناخته‌اند و با خدای خود خلوتی نساخته‌اند از حالت مناجاتی خبر ندارند این عمل بمحض خواهش
نفسانی میشمارند مصرع انکار بسنا اهل بشارت که اشارت داند و هم چنین شکی نیست که نرمی و لطف سخن
۶ گفتن زنان با مردان منشأ طمع ایشان میشود و این عمل نه خصوصا نسبت بامهات مؤمنین و کسانیکه
تزویج ایشان محرم است معصیتی است واضح بلکه بسا باشد منجر و موجب اختلاط میان زن و مردان

میشود و بنتیجه مفاسد بر این مترتب تا میرسد بجائیکه موجب بنا و نسل میکردد که بعضی از اهل سنت
خواهش نفسانی میدانند که پرده عصمت و عفت او دریده و حلال و حرام در امور نان نشناسند و جمع مردم
و نفس را مضایقه نمیدارد و هیچ فرق نمیکند یک خوبی اینشناسد نعوذ بالله من نصب و از آن گفته و دیگر
آنکه سلطنت را بخویشان خود واگذاشت جواب آنچه واگذاشت سلطنت نبود بلکه خلافت نبوت
بود و آن موقوف بقابلیت و استعداد است و اگر بجز خویشان او سزاوار بنا شد چه کند تفویض این امر
موقوف بامر الهی است بعد از آنکه خدا خویشان او را برگزیده او را چه اختیار که تبدیل کند حال اینکه اکثر انبیا
باین طریقه عمل نمودند چه آدم پسر خود را بعد خود [illegible] هبة الله مسمی به شیث خلیفه ساخت و
پسر خود انوش را و او پسر خود قینان را و او پسر خود مهلائیل را و او پسر خود یرد بن مهلائیل را و او پسر خود
که عبارت از ادریس نبی باشد و او پسر خود متوشلخ را و او پسر خود ملک را و او پسر خود نوح را و او پسر خود
سام را خلیفه ساختند هم چنین ابراهیم خلیل [illegible] پسر خود اسمعیل را و او پسر خود یعقوب را و او پسر خود یوسف را
خلیفه کرد و ابراهیم لوط که پسر [illegible] برادر زاده ابراهیم بود [illegible] فرستاد و موسی در حیات خود هرون
برادر خود را خلیفه کرد و داود سلیمان را [illegible] کذا سنة الله التی قد خلت من قبل و لن تجد لسنة الله
تبدیلا و لن تجد لسنة الله تحویلا و عجب از این مرد بیمعنی که اکثر چیزها که دلیل عدم نبوت محمد صلی الله
علیه و آله میگیرد در اکثر پیغمبران دیگر که خود قایل است نیز جاریست و عجبتر اینکه تا حال طریقه سنیان
از اهل اسلام را حجت میکرد و قول مقاتل و زمخشری را دلیل میآورد و پیغمبر را معصوم نمیدانست و در اینجا
قول ایشان را باطل میداند و طریقه را حجت ساخته چه سنیان را اعتقاد آنست که پیغمبر کسی را بخلافت نصب
نکرد بلکه مردم بعد از او اتفاق کرده ابابکر را خلیفه ساختند و عمر را و عثمان را بالا اعتقاد
شیعه آنست که پیغمبر بامر الهی علی بن ابی طالب علیه السلام را خلیفه کرد و اینها مکرر الذکر تتبع از احوال شیعه اشتغال
ان سنیان نموده باشند میدانند که با وجود دیگر برای قابلیت خلافت نیست نصرانی گفته و دیگر

انکه میبینیم قران را و ملاحظه مینماییم چیزهائی را که در او است اما بخصوص فصاحت و بلاغت معلوم است که بلاغت
ندارد زیرا که نظم و ترتیب ندارد و تکرار غیر متناهی در او است و بعضی از فقرات محض از برای قافیه است
و معانی بهم نمیرسد و بسیار در او ثبت است و اکثر او قصه ها نیست که هیچ مضمون ندارد زیرا که این قصص در توریه
و انجیل و سایر کتب یهود و نصاری مذکور و مشهور است ـــ جواب ـــ انچه گفته که معلوم است که بلاغت ندارد
نیکو میماند بان شخص نابینائی که در سحرگاه ماه مبارک رمضان با جمعی در حجره بوده چون خواستند سحور
کنند ملاحظه کردند که روشن شده و اواز اذان از اطراف بلند شده و همه مشغول نماز شدند و بعد از فراغ
از نماز ملاحظه کردند افتاب در شرف طلوع بود و انها با نابینا رو بازار شده اند نابینا سفره گشوده
و شروع بچیزی خوردن نموده و او را ملامت کردند گفت معلوم است که هنوز صبح داخل نشده چه هیچ من
تفاوتی نکرده است ای مرد شنوده ای لغت عربیه را میفهمد چه جای انکه خوب و زشت ان را تمیز دهد زیاده از هزار
سال است که مخالف و موالف مجمعند تمام در اطراف و اکناف عالم بغایت فصاحت و بلاغت قران مجید
نمود فصحاء ذوی الاعتبار بعجز از اتیان بمثل ان نموده اند و اگر مانند سخنی گفته اند با طنابی نبوده که
محل اعجاز نیست نادانی الکن که هنوز معنی ... را نفهمیده میگوید معلوم است که فصاحت ندارد
و حال انکه هر ایه از قران که بمنزله کتابی باشد مانند ستاره در شب ظلمانی درخشان و تابان است و از این
طرفه تر انکه استدلال نموده باینکه نظم و ترتیب ندارد اولا اینکه نظم و ترتیب را چه دخل بفصاحت و بلاغت است
و ثانیا اینکه بسا باشد مطلوب ان ترتیبی نباشد در این وقت مقتضای بلاغت ترتیب نداشتن است چنانکه در نزول
قران چون متجزا و بتدریج نازل شد و هر وقت انچه مصلحت بود فرود امد چنین امری را چه نظم و ترتیب
میباشد علاوه بر اینکه گویا این مرد بیخبر خبر ندارد که این نظم و جمع از صحابه است و دخل باصل قران ندارد
و اگر شاعری زبردست اشعار ابدار بلاغت شعار از قصیده و غزل و رباعی و مثنوی و قطعه بتدریج
بگوید و بعد کسی انها را جمع کند بی ترتیب مثل اینکه قصیده را بعد از غزلی و غزلی را بعد از قصیده

وهکذا مرتب سازند یا هیچ نادانی میگوید که این شاعر شعر خوب بگفته چه اشعار او نظم و ترتیب ندارد و من لم
یجعل الله له نوراً فما له من نور و طرفه تر اینکه گفته تکرار غیر متناهی پیدا است و بیچاره نفهمید که همین
تکرار مقتضای اعجاز است بلکه یک واقعه را به چند تکرار اکثر در اعجاز و الزام خصم ادخل است و همین
یکی در تکرارات قرانیه است بیان این مطلب آنکه چون فصیحی در مقام فصاحت واقعه را ذکر کند و طلب مثل آن کند
و خصم جد و جهد کند و نتواند آن واقعه را بمثل آن کلام ذکر کند و ثانیاً آن فصیح همان واقعه را بکلامی دیگر
مثل آن در فصاحت ذکر کند و باز خصم سعی کند و نتواند مثل آن آورد پس ثالثاً آن فصیح همان واقعه را بر
عبارت دیگر تالی آن در فصاحت بیاورد و هکذا الی [illegible] خصماً اولی است از اینکه مطالب متعدده را
بعبارات مختلفه بیان کند آیا نمی بینی که اگر دو شاعر زبردست در مقام مجادله بیکدیگر برآیند و یکی
از آنها شعری در غایت نیکوئی و فصاحت بگوید بمناضحه او دیگر همان معنی را بمثل آن عاجز شود ثانیاً شاعر اول
همان معنی اول را بشعری دیگر مثل اول در فصاحت بگوید و باز دیگری آن را آورده نتواند و باز خصم او تدبر کند و نتواند مثل
آن بگوید ثالثاً همان شاعر اول همان معنی را بشعر ثالث مانند دو شعر اول بیان نماید خصم او متحیر و مبهوت میماند
بخلاف اینکه مطالب متعدده را باشعار متعدده در آورد بلکه بسا باشد که خصم تصور میکند که کلام فصیح
همان واقعه منحصر در اینست و اگر من ابتدا از اول میبودم مثل این میگفتم در اینوقت مقتضای اعجاز آنست
که ثانیاً همان واقعه بعبارتی مانند اول در فصاحت بیان کند و بسا باشد که تصور کند که زیاده بر دو عبارت
نمیشود در این وقت مقتضی اینست که ثالثاً بعبارتی دیگر بیان کند پس معلوم شد که تکرار مؤکد اعجاز
و فصاحت است نه منافی آن خصوصاً هرگاه در مرتبه ثانیه فواید و منافعی از عبارات آن مستفاد شود علاوه
برآنچه در کلام اول مستفاد میشد چه هر واقعه که نقل شده اگرچه مکرر شده باشد در هر دفعه فواید بسیار
و مواعظ بسیار را مفید است علاوه بر اینکه اگر تکرار دلالت بر این میکند که کتاب خدا نیست بر توریه
نیز وارد میآید چه نظر کن بسفر اول آن و ببین در قصه ابرهیم و زن او ساره و اینکه داخل مصر شد

وبین خود گفت که من خواهم گفت خواهد گفت تا آخر این قصه بطوله و تفصیله و جمیع جزئیات اینها زنند
شعرها و هیچ اعاده شده و نقل شده پس هرچه دیگران شعر خواسته میشود این نیز بخواه با وجود
اشتمال تکرار در قرآن بر اعجاز و مواعظ بخلاف تورات و اما بعضی الفاظ که باللفظ والمعنی مکرر
شده مثل قوله سبحانه فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ وقوله وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ پس جهة تأکید و تقریر است
چه بسا باشد که مطلب چیزی باشد که تأکید آن مطلوب باشد بلکه چیزی باشد که اعادهٔ آن با مطلب دیگر
لازم باشد و نه اینست که از این قبیل در اشعار فصحای عرب و عجم بسیار واقع شده یکی از اقسام اشعار عرب
ترجیع بند است که شعرها مکرر میکنند و آن منافی فصاحت و بلاغت نیست و اما آنچه گفته اند که بعضی از
قرآن از برای محض قافیه است پوشیده نیست که رعایت قوافی نیز یکی از فنون فصاحت است پس هر گاه لفظی
از برای قافیه و ردیف در کلام مذکور شود در آن فصاحت هم باشد بعد از آنکه مخل معنی نباشد چه منافات
با فصاحت دارد علاوه بر اینکه هیچ لفظی نیست در قرآن که بجهت تغییر فایده دیگر نبخشد بلکه هر لفظی از
الفاظ آن فواید بسیار دیگر هم دارد و اما آنچه گفته اند که تا اینجا بسیار دراز است اگر معنی اراده کرده
که نزد همه کس بدیهی است مسلم نداریم وجود همچنین چیزی و اگر در نزد بعضی بدیهیست پس چه ضرر
دارد چه قرآن از برای بعضی دون بعضی نیست بلکه لَا رَطْبٍ وَلَا يَابِسٍ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ پس باید
نفع آن عام و هر کس بقدر استعداد خود از او منتفع شود پس بدیهی بودن نزد بعضی کفایت نمی
کند علاوه بر اینکه معلوم است که یک مطلب عمده از نزول قرآن اعجاز است و عموم فهم اعجاز مقتضی
آنست که همه کس اعجاز آن را بفهمد و این متحقق نمیشود مگر اینکه معنی آن فهمیده شود پس باید
معنی آن باشد که مفهوم همه کس بلکه در نزد همه کس ظاهر و هویدا باشد تا اینکه بدقایق فصاحت و بلاغت آن
همه کس برخورند چه معنی که از خارج معلوم هست فهمیدن فصاحت الفاظ او بر آن اسهل است از فهمیدن
فصاحت لفظی که معنی آن هم از آن لفظ دانسته شود و بس و اما آنچه گفته اند که اکثر در قصه‌ها هیچ نیست که:

مقرر

معترض نداده زیرا که در توریة و انجیل و سایر کتب یهود و نصاری هست بلی و لا دانستی که مقصد اعظم
از قران اعجاز است و ظهور آن در ضمن هر معنی که متحقق میشود خوب است بلکه در معنی که کسی آن را بیند
اعجاز آن را بهتر میفهمد پس فهمیدن اهل کتاب اعجاز را در ماده قصصی که خوانده اند در کتب ایشان
هست اسهل است از غیر آن و ثانیاً بلیغ را ما اعجاز قران اشتمال آن بر حکایات سلف با وجود عدم رجوع
پیغمبر بآن کتب و نخواندن آنها و این لازم دارد که حکایات سلف در آن مذکور شود و ثالثاً دعوت
قران از برای قومی دون قومی نیست بلکه از برای همه اهل عالم است پس از برای کسانیکه اطلاع
از توریة و انجیل و کتب بنی اسرائیل ندارند چون مشرکین عرب و کل عجم و هنود و غیره وجود حکایات در
آنها فائده ندارد پس در قران بیان شد تا ایشان نیز مطلع شوند و رابعاً اینکه این سخن در تحقیق راه دارد
که مطلب از نقل حکایة همان مجرد حکایة باشد فایده معنویه دیگر بر آن مترتب نگردد و قران چنین نیست
چه در هر یک از آیات و حکایات فواید بسیار [illegible] از دقایق حکم و نصایح و مصالح و مواعظ و تنبیهات و
امثال عدیده است و خامساً اینکه وجود قصص در کتب مذکوره وقتی مفید بود و کفایت میکرد
که آن کتب محرف نباشند و تغییر و تبدیل بآنها راه نیافته باشد و حال اینکه همه آن کتب تغییر یافته و تحریف
شده چنانکه بیان شد پس وجود در آنها مصحف فایده نبود بلکه در تحریفی که در آنها واقع شده
در ضمن آن قصص نسبت بعضی از انبیا اموری ذکر شده که بیان تحریف آنها لازم بود و اگر مراد او
اینست که اصل این قصه ها چندان فایده ندارد پس فساد آن ظاهر شد و اگر چنین باشد بحث بر سایر
کتب انبیا نیز وارد است آیا نمی بینی که مجموع سفر اول توریة حکایة آدم و اولاد او و نوح و ابراهیم
و یعقوب و اولاد ایشان و اسمای پسران و دختران و شهرهای ایشان و دشمنان و دوستان و امثله شد
ایشانست و بر فرض تسلیم همه آنچه او گفته که قران مشتمل است بر تکرار بسیار و الفاظ زایده و معانی
بدیهیه و قصص معلومه همین اعجاز آن را بس که کلامی با این اختصار بسیاری از آنها از امور است که

مردکه عمده وجوابی که جمیع علمای متقدمین و متأخرین و حکما و اولین و آخرین از مسائل الهیه
که ادراک نموده اند از آن استخراج میشود بلکه هیچ عالمی و حکیمی و متکلمی بلکه اهل هر فنی نیامد مگر آنکه
از قرآن معانی استخراج کرد که دیگران بان پی نبرده و نرسیده بودند ذَٰلِكَ الْكِتَابُ لَا رَيْبَ فِيهِ هُدًى
لِلْمُتَّقِينَ نص سر الهی گفته و دیگر چیزهائی بمعنی که مدعا است چنانکه در سوره لقمان وَأَلْقَىٰ
فِي الْأَرْضِ رَوَاسِيَ أَنْ تَمِيدَ بِكُمْ و دیگر در سوره کهف فَأَتْبَعَ سَبَبًا حَتَّىٰ إِذَا بَلَغَ مَغْرِبَ الشَّمْسِ وَجَدَهَا
تَغْرُبُ فِي عَيْنٍ حَمِئَةٍ وَوَجَدَ عِنْدَهَا قَوْمًا جواب چه بسیار قبیح است که کسی چیزها خود نفهمد
و بگوید معنی است چه بسا باشد دیگران [illegible] را بدانند و حمل بر بی فهمی او کنند باری کاش این بسیار
ذکر میکرد تا بیان معنی آنها میشد اما اینکه اولی که ذکر نموده معنی آن را نفهمیده پس بدانکه خداوند عالم
جل شانه و عظم آیاته در مقام ذکر نعمتهای خود بر بندگان میفرماید که خدا قرار داد و افکند در
زمین کوهها عظیم تا زمین شما را به لرزه در نیاورد و اندر هلاک نکند و بیان اینکه اگر کوهها
نبودی باعث اضطراب و هلاکت خلق شدی چند وجه بر شمرده است اول اینکه شکی نیست که
کوهها در اعماق زمین فرو رفته و ریشه های کوهها در زیر زمین بیکدیگر متصل شده چنانکه مشاهد
میشود در کندن چاههای عمیق که بعد از آنکه بسیار کنده شد بسنگهای صلب میرسد و باین واسطه گویا
اجزای زمین بهم دوخته شده مانند دیوارهائیکه از قطعه های چوب ساخته میشود و میخها بان کوبیده میشود
بلکه اکثر قطعه های زمین در میان کوهها واقع شده اند که گویا آن کوهها بازوهای آنها که بیک
دیگر متصل شده اند این قطعه ها میان خود گرفته و ظرف آن شده اند و اگر چنین نبود بجهة بخاراتی که
در اعماق زمین بحرکت میایند و ابخره ئیکه در بواطن ارض متکون میشوند اجزای زمین از یکدیگر
متلاشی میشد و آنهم بجهة میشد چنانکه ظاهر است که خاک متفرق الاجزاء خصوصا هرگاه آن ابخره در
میان اجزای آن متکون شود و خصوصا هرگاه در اعماق آن ابخره متکون شود و خصوصا با وصول میاه

خارج بیابان در امطار و عیون و بخار اجزاء آن متفتت و متلاشی میگردد و صلاحیت محل سکنی و قرار
و بنا و زراعت ندارد و اهالی آن در آن زیست نمیتوانند نمود پس القاء این جبال بر اماکن مسطحه
بهم بستن اجزاء آن گردید تا صلاحیت حال استقرار داشته باشد و دیگر اینکه مراد از زمین قطعات
و بقاع زمین است نه مجموع کره ارض و مراد از حفظ جبال اینها را از میل و اضطراب اینست که اگر
این کوهها نبودی بواسطه بخارات محبوسه در زمین آن بقاع متزلزل و منقلب گشتی چنانکه
مشاهده میشود که در هر جا که کوهستان نیست چون زلزله واقع میشود اجزاء زمین از هم متفرق و دهن
میگشاید و خرابی بسیار میرسد و در کوهستانها اگر هم زلزله میشود سیوم آنکه شکی نیست که در زمین بالا دیر
و شلوط و رودخانها و انهار عظیم است و بواسطه امطار بسیار که از اوقات سیلها
عظیم بر میخیزد که اگر نه کوهها ... و مانع آنها باشند بسیاری از ولایات را خراب میکند پس مراد
انست که خداوند زمین کوهها قرار داد ... بواسطه آنها مواضع محفوظ کند
و بلاد محفوظ ماند و این امر ... که خداوند در زمین کوههای بلند قرار
داد تا اهل زمین بواسطه مشاهده انهار ... شناسند در زمین انهار را بهر طرف
انطرف بیندازد و متحیر و سرگردان نگردد و باقطع نظر از همه این وجوه از این مردان نادان که خبر از اندرون خود
ندارد که چه نوع آنچه میشود میخواهم بپرسم که تو از کجا دانستی که اگر این کوهها نمیبود زمین میل
و اضطراب نمیداشت و مستقر میبود یا میگوئی این آیه معنی ندارد راه علم خود را باکی والادم
و نفهمیدن تو معنی را باعث معنی نداشتن نمیشود علاوه براینکه در قرآن بلکه جمیع عبارات فصحا و بلغا
کنایات و مجازات فراوانست و از این جمله است که بعضی رواسی را در این آیه مبارکه احتمال داده اند
که مراد انبیا و اولیا و علما باشند که مانند کوه پا برجا در حالات ثابت ایستاده اند چنانکه در کلماتیکه
از حضرت خضر در تعزیه امیرالمؤمنین علی بن ابیطالب علیه السلم استماع شده وارد است که کنت کا

لجبل

کالجبل الابالیه النواصیف ولا یحرکه العواصف چون وجود ایشان سبب انتظام عالم و وجود بقا و عدم
اضطراب احوال اهل است پس ما نخند اخذ انمیدن و اضطراب مبین بابها شیء چنانکه در احادیث در وصف
ائمه و اولیا رسیده لولاهم لخسفت الارض باهلها و میتواند شد مراد از ارض اراضی قلوب بندگان باشد
و مراد از رواسی ثابته در این کوهها امال و متمنیات باشد چنانچه بعضی از اکابر در تطبیق عالم صغیر بعالم
کبیر گفته و فی الآفاق جبال شامخة و فی الانفس امال راسخة و مراد این باشد که این امیدها را خداوند در
اراضی قلوب بندگان قرار داد تا بتعمیر اینعالم کوشند و دست از اینعالم برندارند و میل کنند از این عالم بکلی بآن
عالم اخرت و فائده فرستادن ارواح باینعالم منتفی شود چنانکه در بعضی اخبار رسیده که چون خدا
دنیا را آفرید عرض کرد که مرا معمور نمیکند خدا تعالی امید را خلق کرد دنیا عرض نمود که همین مرا کفایت
میکند و اما ایه ثانیه پس معنی آن اینست که بعد از آنکه ذوالقرنین معمورهٔ دنیا را سیر کرد و بمغرب زمین
رسید بجائیکه دید شمس را که فرو میرود در آب و لای سیاهی و در آن مکان قومی را یافت گویا معنی
بودن این ایه را از این راه گفتند که زمین کرویست و آسمان محیط بآنست و خورشید در آسمانست
پس چگونه بزمین فرو میرود و نیز خورشید بسیار بزرگتر است از زمین بچندین مرتبه پس چگونه میتواند
شد که در چشمه از زمین فرو رود و نیز میفرماید و وجد عندها قوما و چگونه قومی در نزد شمس
ساکن میباشند و این بیچاره ملتفت نشده که تفسیر نموده اند و کانت تغرب فی عین حمئة بلکه فرموده اند
فوجدها تغرب فی عین حمئة یعنی ذوالقرنین چنان یافت که بآنجا فرو میرود و این معنی است متداول
و مشهور که میگویند خورشید بکوه فرو رفت و در صحرائیکه از هیچ طرف کوه نیست میگویند
دیدیم خورشید از خاک در آمد و بخاک فرو رفت و کسانیکه بدریاها مینشینند میگویند دیدیم
آفتاب از دریا بیرون می آید و بدریا فرو میرود پس بنا بر این خداوند عالم خبر میدهد که ذوالقرنین
معمورهٔ عالم را طی کرد و رسید بجائیکه هیچ معموره نبود و خواست بنا فرماید که خشکی را طی نمود

و بدریای

وبعد بآغربی رسید فرمود که بجائی رسید که خورشید چنان یافت که بآب فرو میرود و خواست بیابد آن
کران دریا محیط بود فرمود و بالای سیاه رنگ چه بعد از انکه آب بیابان شد ان فرمود سیاه نیست سیاه
وتیره مینماید چنانچه در قبه دریاها مشاهده میشود فرمود عین حمئة یعنی از کره آب گویا ان گل
تاریکی بود واگر حامیة خوانده شود هم چنانکه قراءة ابن مسعود و طلحة و ابو عمرو است مراد آب بیابان گرم خواهد
بود و اشاره بملوحت سخونت آن آب خواهد بود چنانکه شهادر دریاها مشاهده شده که آب بجهت شده
ملوحت مانند قطعه آتش مینماید میتواند شد که وصف عین بحامیة بجهة این باشد که وارد شده
که در جهنم دریائی است چنانکه در کمارای عور و ثم در پیرق شنیعه یعنی فصل دوم مذکور است
شلوشا پتاحیم لش الکم نام یعنی سه در که هست از برای جهنم یکی از آن میکوید یکی در بیابان یعنی بیابان
یکی در بام یعنی در دریا در یوشلیم یعنی بیت المقدس بعد از آن بیان میکند که دیگر دره دریا است
در دریا اوقیانوس است یعنی دریای ... پس میتواند ... این مراد این باشد که ذوالقرنین
رسید بجائیکه دید خورشید باینکه در دریای ... پس اشاره باینست که خشکی
وربع مسکون را طی کرد و ضمیر عندها میتواند ... باشد یعنی در نزد آن قوم را دید ... این
چرا معنی باشد فی الجملة معنا بن واضح است و غرض این است که اینها میگویند معنی است و حال اینکه
آنچه در بیان احوال اسکندر ذو القرنین که او را اسکندر رومی میگویند چنانچه در کتاب ... تصریح
فرموده و در ... عبری ... سند ... تفسیر نموده اند و در کتب یهود و نصاری بیان شده بسیار
اغرب و ابعد از اینست چنانکه در کتاب کمارا که از معتبرین کتب بنی اسرائیل است در کمارا ...
در احوال اسکندر میکوید که اسکندر تمام دنیا را اسیر کرد و بدر بهشت رسید میکوید عدد
منا لیستیجا دلیّ ... دامافل ... که رسید در بهشت اواز بلند کرد و بعد از آن میگوید
حلقه زد و خواست داخل شود گفتند درندگانی دخول بهشت میسر نیست پس چیزی

از ایشان

از ایشان طلبید که خلقه چشم انسانی باورداند و ایشان اینهارا تاویل میکنند پس چو در این آیه چنین تفسیر میکنند
نفسیر گفته شده در همین سوره مذکور است که اسکندر بخدا ایمان آورده و حال آنکه در کتب مضامین جهان
و قومش و تاریخ او معلوم میشود که بت پرست بوده و ایمان نیاورده بود در جواب سبحان الله میگوید
که اینرا اصلا از تواریخ یهود و نصاری و کتب قوم خود خبر ندا شته نظر کن بسفر یوسف بن کوریون
که از تواریخ متقدم است و در متقارب عهد اسکندر ذوالقرنین نوشته میگوید الخ سند به ترکی
بنومی هوو ما شالوش لموت قوما تواملخ اذاق ایش الوهیم ها بابملیسحو شنه قرنین کقرن هشور
یعنی اسکندر میانه بالا سه ذرع قامت او بود پادشاه قومی بود مرد بلحذا بود در پیشانی او دو شاخ بود
مثل دو شاخ گاو و بعد از آن نقل میکند از او که چون پدر او پولیپوس وفات کرد اهل مقدونیه که وطن
او بود جمع کرد و گفت شمعیا سار مقدونیا وخل یوشبی ایم و هیبنو ادرا ولی و الیتو نخو بکودت
ادام سلی بهشیم لیتارخ لو دا و موبو شیخ نیبه بشبیت ایهی ای بزرگان مقدونی و ای اهل بدی
نگاه کنید به بینید که من در پیشتر من بد بنود حبروت انسان بغیر از حقیقتها و تعابشهای که او ثابت
نمی دهند شما پس ایمن بر باانصاف نظر کن ببین که چنین کسی بخدا ایمان نیاورده و بت پرست میبوده هم چنین
از کتاب کتار استفاده میشود که خدا پرست بوده بلی معلوم میشود که بر دین موسی نبوده و این مطلقا
غرض ندارد بجهت اینکه اعتقاد ایشان چنین است که موسی بر بنی اسرائیل مبعوث بود و بس و اسکندر
از بنی اسرائیل نبود و در کتار اتامید بیان میکند که بعد از جمع کردن او علما بنی اسرائیل را انچه از ایشان سوال
کرد و ایشان از توریه دلیل آوردند قبول کرد و تحسین کرد ایشانرا و خلعتها از ارغوانی بایشان
پوشانید و طوقهای طلا زینت کرد بنای ایشان کرد و در انجا میگوید الخ سند به ترکی مقدونی
که پادشاه یاوان یعنی روم بود و عالمگیر شد بمملکت افریقی رفت که راه شهر طلمات است و شهر
زبان رفت و میگوید بحکمت فیلسوفیم شه اتلمید شل ارسیطوطلوس یعنی صاحب حکمت فیلسوفی بود و شاگرد

ارسطاطالیس

ارسطاطالیس بود پس میکوید از علمای بنی اسرائیل ده چیز پرسید یکی از آنها هم شامین بره وبحید او ها
آرص آمر و شامین بره وبحیلا یعنی کفت با ایشان اسمان اول افریده شد براشیت بارا ابارا الوهیم آت
هشامین واث ها آرص یعنی اول افرید خدا اسمان را بعد زمین را و هم چنین تا ده چیز ازاو پرسید سؤال
از کیفیت افرینش خدا کرد و ایشان کفتند خدا چنین و چنان کرد و ان توریة را شاهد اورد و ازایشان
بپذیرفت و اینهمه دلیل بر خداپرستی او است و از انچه نقل شده معلوم میشود که اسکندر ذوالقرنین که
عالمگیر شد همانا اسکندر مقدونی پسر فیلقوس است چون پولیپوس یعنی فیلقوس است و از تاریخ
عهد او که در کتاب کارادکر کرده مستفاد میشود که از امسال که سنه یک هزار و دویست و سی و سه سال
هجریست دو هزار و یکصد و سی سال میشود پس اینها اسکندر از تواریخ اهل اسلام مستفاد
میشود که دو اسکندر بوده نمیدانم از این تاریخ که کدام یک از آنها که میکوید بت پرست بوده
وچنان دانسته که کدام یک است که در قرآن ذکر او شده ـــــــــ این کفته و دیگر اختلاف
در او است یعنی در احکام او که علاجش ناسخ و منسوخ است جواب واضح است که هرگاه کسی اول
بر بیند کتابی را که این همه اختلاف در او است یقین میکند که از جانب خدا نیست هر چند در شریعت
بشری جایز است این اختلاف بسبب عدم علم بمستقبل ان لیکن در شریعت خدائی بسبب علم او بماضی و مستقبل
اینها جایز نیست چنانکه در توریة و انجیل ناسخ و منسوخ یافت نمیشود و انجیل ناسخ توریة نیست بلکه
تکمیل او کرده است جواب ـــــ اولاً انچه این مرد نادان کفته که انجیل تکمیل توریة کرده است مسلم
داریم یا ابتداء توریة کامل بود یعنی بکلیه هیچ نقصی در آن نباشد یا نه اگر کوئی بود پس تکمیل چه معنی
چه معنی دارد و اگر نبود پس در عهد موسی ع با احتیاج بکامل بود یا نه و اگر کوئی بود پس خدا تقصیر
در حق اهل آن عهد کرده و اگر نبود یا در عهد عیسی نیز ضرور نبود یا بود اگر نبود پس العیاذ بالله از خدا
عمل ناصواب در شده و اگر بود پس معلوم میشود که امور الهیه نسبت بازمنه مختلف میشود پس چه ضرور

دارد که حکمی در زمانی ثابت و در زمانی دیگر غیر ثابت و مرجع نسخ به همین است چنانکه مذکور
شد و نیز آنچه گفته که نسخ در غیر این شریعت معلوم نبوده یا از بی‌خبریست یا از محض عناد و لجاج
و یوسف بن البونه که از علمای بنی اسرائیل است در فصل سیم از باب چهاردهم از کتاب عقاید
ذکر کرده که تتبع و تدرب کتب سابقین کرده دریافتم که طلاق اخذ در وقتی حرام میگردید و در زمانی
در وقتی حلال میشود پس بعضی از آنچه را که ما ذکر خواهیم کرد ذکر نموده و از نسخ در احکام الهیه تمهید
چه میگوید حضرت عیسی علی نبینا و علیه السلام در فصل [illegible] از انجیل مرقس که طایفه فریسیان از عیسی پرسیدند
که چه میگویی ای معلم در طلاق زن عیسی پرسید که موسی چه گفته گفتند گفته هر که خواهد طلاق بگوید
و طلاق نامه بنویسد [illegible] زن را رها کند عیسی فرمود که ابتدا اظهار احذار زن و شوهر ملاق نمودید
[illegible] خدا از و ذبح [illegible] بنی اسرائیل میکنید پس [illegible] که زن خود را طلاق دهد دیگری را
بگیرد زنا کرده است و اگر آن زن هم شوهر دیگر بکند زنا کرده است و نیز که نسخ نیست چه میگوید حضرت
عیسی در فصل نهم انجیل متی [illegible] اگر عیسی [illegible] پیش از این چنین گفته شد پس حکم را بیان میکند
و من چنین میگویم و نوعی دیگر بیان میکند تا آخر از فصل همه با این مخواست و دیگر کتب در احکام
سابقه بر توریه در توریه نسخ اظهار رسید از آنجمله بر آدم و فرزندان او تا زمان نوح خوردن غیر گیاه
و زمین حرام بود و در زمان نوح علیه السلام اکل مطلق حیوانات حلال شد چنانچه در سفر اول توریه
خدا از برای موسی حکایت میکند در مقام احوال نوح که خدا بنوح فرمود که هر چه حرکت میکند زنده است
از برای شما نوراک خواهد شد چنانکه در زمان آدم تا مال بود و هر چه که از زمین میروید دادم
بشما همه گوشت بخورید مگر گوشتی که در آن خون باشد تا حضرت موسی آمد و غیر مذکی را
بر و همه ظاهر حرام فرمود و همچنین بعضی از حیوانات را حرام کرد چنانکه در توریه مذکور است که
میفرماید اینست آن حیوانی که باید گوشت اظهار آنها رید کار و گوسفند و بز زن و بز و بارن

وبز

و میش را موده توریة گاو راست میفرمود کشتن نیز است در باب نهم از سفر تکوین مذکور است که هر حیوانی
که ناخن او شکافته باشد نشخوار کند اما آن حیوانیکه نشخوار میکند و ناخن او شکافته نیست مثل خرگوش
و روباه گوشت او را نخورید بعد از آن سفر مائیه خواهند چنین است که هر چند ناخن شکافته دارد اما
چون نشخوار نمیکند حرام است پس گوشت او را نخورید و او را باعضای خود لمس مکنید اما آن
اینها که در ابهام میباشند هر کدام که بال و فلس دارند و فلس دارند بخورید اما آنهائیکه بال ندارند و
فلس نخورید و تزویج بعضی از محارم پیش از موسی حلال بود و بعد آنحضرت حرام کرد و از آنجمله پیش از نزول
توریت تزویج یکمرد دو خواهر را باهم حلال بود چنانکه حضرت یعقوب دو دختر لابان را که اسم بزرگ
لیه بود و کوچکتر راحیل تزویج کرد چنانکه در باب بیست و نهم از سفر تکوین مذکور است که حضرت یعقوب رفت
بشهر لابان و هفت سال خدمت او کرد پس میگوید و للابان شتی بانوت شم هکدولا لاه و شم هق
تناه راحیل یعنی از لابان دو دختر بود که اسم بزرگ لیه و کوچکتر راحیل داد او را و در توریة
جمع میان دو خواهر حرام شد چنانکه در باب هجدهم میفرماید و ایشا ال اخوتا لو تقاح لیصرور
لکلوت عرواتاه عالیها بحییها یعنی زن را با خواهرش نستانید که باهم جمع شوند بکشف کردن شرم او
او در حیات او و از آنجمله ساختن بسا که موضع مرتفع است که بجهة گذاردن قربانی میساختند اول
بعثت موسی ع بود و آنحضرت در پای کوه در اقصی ما ساخت و بعد از چند وقت حرام شد و حضرت
منع فرمود از ساختن او پس میگوئیم اگر نسخ جایز نبودی در احکام جاری نشدی چگونه حضرت ابراهیم
خلیل الرحمن مامور شد بکشتن فرزند خود پس ممنوع شد پس میگوئیم و اگر نسخ روا نیست در غیر
مثل توریة است که طائفه نصاری چرا دست از سبت برداشتید و حال آنکه آیات متعدده در
توریة در وجوب اخذ سبت و لعن متعاون باو رسیده و چگونه دست از ختان برداشتید و برخی
و کوچک ... از دنیا میروید و حال آنکه در مواضع بسیار از توریة امر اکید بختنه شد

از آنجمله در سفر اول در آخر پاراش لخ لخا از توریه میفرماید و اعادل زاخار اشر لو یمول آث بسر عرلتو
ونکرتا هنفش ههی معمیها یعنی پسری که داخل نشود اگر ختنه او را نکنی بشود جان او از میان قوم و شرط
مرا نگاه نداشته و در همان سفر مکرر بحضرت ابرهیم علیه السلام خطاب شده که ختنه کنید و میثاق ابدی مرا نگاه
دارید پس شما چون از جواب عاجز میشوند میگویند ما خود را گرده ایم اما نه ختنه زیادتی گوشت بلکه
زیادتیهای خواهشهای نفس اماره و قوای شهوانی و انها را از خود دور کرده ایم و حال اینکه تصریح
شده در توریه که زیادتی گوشت الت رجولیت خود را ببرید وَمَن لَم یَجعَلِ اللهُ لَهُ نُوراً فَمَا لَهُ مِن نُورٍ
و چگونه شراب میخورید و حال اینکه در جمیع کتب انبیای سلف مذمت آن رسیده چنانکه در سفر سیم توریه
در پاراش لو شیمینی مذکور است که خدا بحضرت هرون فرمود که تو و فرزندان او شراب مست کننده نخورند و
فرمود که این حکم ابدی شما است و در سفر چهارم چنانچه مذکور است که هر مرد یا زن که خواهد رضامندی خدا
حاصل کند باید شراب و چیز مست کننده نخورد و در کتاب حضرت شعیا پیغمبر فرموده وای بر کسانیکه صبح زود
شراب را خواهند و ... وای بر شجاعانی که شراب خورند و ایضا در سیمان
بیست هشتم از همین کتاب مذمت بسیاری از شراب کرده پس فرموده از خوردن شراب کج گردیده اند
و همه سفرها پر است از قی و نجاست و در سیمان چهارم از کتاب هوشیع پیغمبر گفته زنا کردن و شراب خوردن
دل آدمی را از دست میگیرد و در سیمان ششم کتاب عاموس پیغمبر میفرماید ای آنانی که شراب میخورید با شیشه
برده شوند با اسیر اینها و ایضا در سیمان بیستم کتاب مثل که از نصایح حضرت سلیمان است گفته که هر کسی
که در کار شراب ... غلط بیفتد و در آخر سیمان بیست و سیم همین کتاب حضرت سلیمان فرموده
مباش با شراب خوار بعد از آن پاسوق چند میفرماید از انجمله پاسوق اینست که اول ان اینست که ال
تیرا این کی یتادم الی آخر یعنی مبین شراب که سرخ نماید در قدح و خوش آینده است که آخر آن مار گزیده
و چون افعی زهر میریزد الی غیر ذلک و چگونه خوک و وزغ و شب پره و هر حیوان اجنبی بی ذبح میخورید
و حال آنکه

وحال اینکه در توریة در همه جا اینها منع رسیده و چگونه بر حجاب و عصمت انبیا برداشته‌اند و نان را
خود سر کرده‌اید و حال اینکه در کتب انبیای سلف همه را از برای زنان شر قرار داده‌اند و چگونه غسل جنابت را
ترک کرده‌اید و حال اینکه در توریة امر بآن شده و ثالثاً میگوئیم چگونه نسخ ممکن باشد و حال اینکه هوشیع
پیغمبر در کتاب خود از جانب خدا بنی اسرائیل را خبر داده و گفته است باطل خواهیم کرد همه شادیهای ایشان را
و حجهای ایشان را و ماههای ایشان را و سنیهای ایشان را و همه عیدهای ایشان را و ابداً میگوئیم که آخر
گفته که اختلاف نسخ در شریعت الهیه جایز نیست بجهت علم او بما مضی و مستقبل این از راه جهل او است بمعنی نسخ
و چنان تصور کرده که نسخ عبارتست از پشیمان شدن از حکمی که سابق کرده و خلاف آن را گفتن و حال
اینکه چنین نیست بلکه نسخ عبارتست از بیان انتهای مدت حکمی که در علم الهی بود و ظاهر شد اینکه
نیست بلکه همین مدت بوده که در اول حکم بجهت بعضی مصالح ذکر نکرده و تعیین آن نشده چنانکه اول حکم
مینماید پیغمبر خود را بعمل آوردن امری که مصلحت ایشان در وقت معینی باشد و چون مدت بدل شود تحول کند
امر تغییر یافته پس گفته میشود که حکم از آن نسخ شد یعنی ظاهر شد که مدت آن اینقدر بوده چنانکه
موسی را در ابتدا امر مأمور بمقابله فرعون شد و بعد ماهها شد که بنی اسرائیل را بر داشته بیرون برد
و بالجمله امر بسیار ظاهر و بیّن است که احکام شرایع مصالح و مفاسد باختلاف زمانها و اشخاص و حالات ایشان مختلف
میشود و بسا باشد موافق مصلحت زمانی حکمی باشد که زمان دیگر اقتضای خلاف آن کند و بسا باشد
که مصلحت در بقای مدت حکم اول نباشد پس آن را مطلق میفرماید چون مدت آن سر آمد مقتضی حکم دیگر
شد بنا بر حکمت امیکند حکم اول را نسخ میفرماید و این هیچ اختلافی نیست و منافی با علم بماضی و مستقبل
نیز ای مرد نادان نظر کن بسفر اول توریة در ضمن حکایت طوفان نوح ببین در آنجا ثبت است که میفرماید چون
خدای عزّ شأنه دید که قباحت ایشان در زمین بسیار شده بود و همه خیال دل ایشان همه وقت مایل به بدی
بود پس پشیمان شد در بنا عمل او و آن ایشان را در زمین و تأسف خورد بدل پس گفت برطرف خواهم

کردانیدن را از زمین بجهة اینکه پشیمانم که ایشان را بعمل آورده‌ام پس بنوح فرمود که کشتی بساز و بعد از مقدمه
طوفان بار دیگر فرمود ... چون نوح از کشتی بیرون آمد از چهارپایان در مذبح قربانی سوخته پس
بو کرد بوی خوش فرمود بعد از این بر خود قرار کرده‌ام که لعن نکنم زمین را از جهة بنی آدم و بر خود قرار کردم که نزنم هر نفس
زنده را چنانکه کرده بودم پس آنچه این مرد پشیمانی و تأسف و همچنین قول آخر را تأویل میکنند در نسخ نیز
بگویید اما آنچه گفته که کتابی که اینهمه اختلاف در او است اینهم داخل در بیان نکرده که اشاره بان کنند
بگویید اینهمه محال اینکه ناسخ و منسوخ که بزعم اینها اختلاف قلیلی بیش نیست و اگر در غیر اینها جاها نصوص اختلاف
نماید از راه نفهمیدن او است معنی را و محال اینکه اگر مجرد اختلاف نفی کلام خدا بودن کند بر توریت نیز وارد است
ملاحظه کن در سفر اول آن که میگوید خدا بنوح فرمود که از جمیع بکشتی از حیوانات پاک هفت هفت و
از غیر پاک دو دو و از طیور هفت هفت بعد از آن میگوید که پس نوح از هر حیوانی دو دو داخل کرد چنانکه
خدا فرموده بود و نیز نظر کن بصحاح اول توریت که ... ابرهیم علیه السلام که او را بجهة خوف
پادشاه خواهر خود خوانده ... را نقل و ... اختلاف تمام نصرانی گفته و غرض
از ایراد این اقوال اینست که اگر کسی یقین در پیغمبری کسی داشته باشد هرگاه یکی از این اعمال و اقوال را
در او ببیند آن را تأویل خواهد نمود لکن کسیکه خارج از دین باشد و تمامی این اقوال و افعال را از شخصی
ملاحظه نماید یقین کند که صاحب این صفات پیغمبر نبوده است و اگر بفرض محال امر عجیبی هم از او
ناشی شده باشد از جانب خدا نخواهد بود جواب هرگاه این اقوال و اعمال قابل تأویل و توجیه
هست پس در همه جا هست و بر خارج از دین کسی نیست نفی نبوت انبیا و اگر قابل نیست در هر که
موجود باشد نفی نبوت او را خواهد کرد و نیز اگر علم خارج از دین بهمین مسموع باشد و اگر بهمین
قدر نفی نبوت کند اکتفا کنند معذور باشند بر هر که خارج از دین موسی و عیسی هست و بسی سخنان
واقضا نالایق میگویند هر ایشان مسموع خواهد بود نعوذ بالله من هذه الهفوات نصرانی

گفته

کفته‌اند و میکویند که در دین اسلام راه نجات از عذاب اخروی منحصر بدو چیز شده اند اعمال شایسته یا توبه و عفو خداوند
و هیچکدام از این دو بلکه هر دو باهم نیز سبب نجات نمیشود زیرا که این اعمال یا بر حسب حکم خدا شایسته است یا نه
پس اگر بر حسب حکم خدا نیست پس معصیت است و اگر هست هر عمل نیکو که از شخصی سر زند جزای آن عمل مخصوص بهمان
عمل است و نمیتواند که جزای این عمل نیکو عوض عمل ناشایسته دیگر واقع شود زیرا که این عمل نیکو نیز واجب
بود چنانکه اجرای آن را بعوض دیگری محسوب دارند چنین پیشتر که آن را نکرده باشند نیست لیکن اگر
خدا او را مامور کرده است بعمل آورده بلکه یکی از آنها را اگر آن اینست که توبه [illegible]
و نه هیچ چیز هیچکس را پس معلوم میشود که باعمال شایسته نتوان نجات را تحصیل نمود و اما توبه و عفو
کوئیم نیز از عفو و رحم که لازم آید از آن تادیب و قوانین که البته کناه را جزای خواهد بود چنانکه عفو
بانه حاکم است زیرا که کناه عمل بر خلاف شریعت [illegible] میشود پس اگر کناه را بدون سزا
بخشد [illegible] اگر کسی بدهی بکسی داشته
باشد و توبه نماید که دیگر از او قرض نکند [illegible] همچنین اگر کناهکار نزد حاکم
توبه کند که دیگر آن عمل را نکند حاکم را نمیباید که آن عمل را عفو کند حکم شریعت بر جای نماید و ما
میدانیم که خدا حاکم عادل است اگر چه پدر و مالک دانیم که فرزند و غلام را عفو نمایند لکن حاکم را
نمیباید یعنی چون پدر و مالک و حاکم شرع باشند ایشان را سزاوار نیست که چشم از حکم شرع بپوشند و تقصیر
ایشان را عفو نمایند جواب ـــــ ما اولا از کتب انبیای سلف از توریت و غیره که مسلم اهل اسلام است
بیان میکنیم باعث شدن اعمال شایسته و توبه را از برای محو کناهان و لازم نبودن بر خدا جزای بد را
دادن پس چون آن را عقلاً ثابت میکنیم در باب [illegible] کتاب هوشع که یکی از انبیا است و بعد از
ذی الکفل مبعوث شده خدا تعالی [illegible] بنی اسرائیل [illegible]
ای بنی اسرائیل باز کرد و توبه کن بسوی خالق خود که غرق شده در گناهان خود [illegible] دور

وشووو ال اذونای امر الی وکل بیشاعاوون وحطوب نی شلما یادیم سقاتینو یعنی قبول کنید
ای بنی اسرائیل سخن هوشعرا و توبه کنید بدرکاه خدا انوقت می بخشد تمام کناهان شما بجهت همین تشوبه
در وقتیکه تشوبه کردی من از سر تقصیرات شما میکذرم بشرطیکه تشوبه تمام و درست باشد یعنی در تشوبه
روزه کرفتن و پلاس پوشیدن و اقرار بکناهان کردن و کریه کردن و دل شکسته شدن است جهت
اشاره به تعنیت است که روزه باشد و بیق اشاره بتاقست که پلاس پوشیدن باشد و اشاره بودوی
که اقرار باشد و بی اشاره بیخیا است که کریه کردن باشد و ه اشاره بحخا است که دلشکستکی باشد
پس خدا تعالی این اعمال شایسته را بخشیدن و کذشتن از کناهان ایشان قرار داد اکر با وجود این باز کناهان
ایشان را ببخشد پس اینکه فرموده انوقت می بخشد کناهان شما را و از تقصیرات شما میکذرم چه معنی خواهد داشت
و مقدمه تشوبه و بخشش کناهان بواسطه آن در کتب انبیا سلف بسیار مذکور است و اینهم در کتاب شموئل شنی
یعنی کتاب دویم شموئل یاد بشما نموده ام در بیان حضرت داود و بیاجینی مذکور است که خدا تعالی
امر کرد بناتان پیغمبر که حضرت داود را خبر ده که غلط کردی به کاهن ناتان آمد خبر داد بداود پس منه قبا
ویومر داوید ال ناتان حاطاتی لدونای یعنی کفت داود بناتان پیغمبر که عجب خطائی کردم بدرکاه
خدا این خطاب بناتان شد که بداود بکو تشوبه کند بدرکاه من پس چون ناتان بداود کفت داود دیر نکرده
نشست و تشوبه بعمل آورد پس میکوید ویومر ناتان ال داوید لم ادونای هعویر خطاتخا لو تاموت یعنی
ناتان کفت بحضرت داود که خدا از سر تقصیر تو کذشت و اکر البته جزا دادن خدا لازم باشد پس چکونه از سر تقصیر
کذشت و دیکر ان سفر شموت در پاراش کی تیسا از توره خدا تعالی میفرماید و یعبور ادونای ال پانا
ویقرا ادونای ادونای ال رحوم وحنون ارخ اپیم ورب حیسد و امت نوصر حسد لا الافیم نوسی
عاون وابشع وحطا یعنی بکذشت خدا از غضب و و بخوانند خدا را خالق رحم کننده و شفقت کننده
تحمل کننده بسیار فضل دارنده و راست نکهدار فضل بدو هزار دور و بخشنده کناه تقصیر و خطا و اکر هر کناهی را

جزائی لازم بود بخشیدن را چه معنی بود و دیگر در باب اینکه لهذا بعد از آنکه موسی بجهة قوم خود که گوساله
پرست شده بودند التماس و شفاعت کرد میفرماید و قوم را از دنیای صالحین کید و از بخاطر یعنی فرمود خدا
بحضرت موسی بالتماس تو از تقصیر بنی اسرائیل گذشتم پس معلوم میشود که بجز این هم از تقصیر میتوان گذشت
و بالتماس دیگری هم میتواند شد گناه بخشیده شود و حال اینکه در احادیث ما وارد است که عطا نمود
بالتماس حضرت آدم علیه السلام شد عرض کرد بار پروردگارا شیطان را جاری مجرای عرق فرزندان من ساخته
داری و او ایشان را وسوسه میکند بمعصیت میدارد باین جهة عوض با ایشان کرامت فرمای خدا بتعالی
فرستاد که بعضی از آن توبه را بفرزندان تو دادم پس بعد از آنکه بالتماس موسی گناه قوم او بخشیده شود چه
که بالتماس آدم گناه فرزندان او بعد از تقصیر [illegible] بخشیده شود پس معلوم شد که در دین
انبیای سلف هم اعمال شایسته در رفع گناهان میشود و بعلاوه [illegible] بر قول او است
پولوس حواری تعبیر میکنند [illegible] کتابی که بعبرانیان نوشته
میگوید که قربانی کردن موجب رفع گناهان میشود و هر گاه قربانی کردن موجب شود چرا اعمال شایسته نشود
و اگر قربانی بغیر ما خداست پس باید آن نیز از قراینه که غیر این هم جزای علیحده داشته باشد چون این معلوم
شد میگوئیم اولا در دین اسلام راه نجات از عذاب آخرت را منحصر باین دو نکرده اند بلکه شفاعت و اولیا
و شهدا و همچنین مصائب و بلاها در دنیا را نیز راه نجات از عذاب آخرت شمرده اند پس انحصار یکه گفته باطلست
و ثانیا میگوئیم چه ضرر دارد که اعمال شایسته موجب نجات از عذاب آخرت شود و چه محذوری بران وارد میاید
و چه قبح بر آن مترتب میشود آیا نمی بینی که اگر کسی نسبت بپادشاه عادلی معصیت کند پس بعد از آن خدمات
شایسته بجا آورد و آن پادشاه بواسطه آن خدمات گناه او را ببخشد و از او درگذرد اصلا و مطلقا نقص
بر آن پادشاه وارد نمیاید و احدی تقبیح آن نمیکند بلکه او را تحسین مینماید و اما آنچه گفته که جزای عمل نیکو
بعوض ناشایسته دیگر نمیتواند واقع شود زیرا که آن عمل نیز واجب بود پس اگر جزای آن داده شود

بعوض

عوض عمل دیگر مثل این خواهد بود که نکرده باشد پس سخن بسیار پوچ است چرا اولاً ضرور نیست که هر عملی نیکی وآن
باشد بلکه مستحب است نیز و ثانیاً اینکه حصول نجات از عذاب بواسطه عمل شایسته دو نوع میشود یکی اینکه عمل شایسته
علیحده باشد که اینقدر اجر و ثواب را ازای آن داده شود که الم جزای آن عمل ناشایست در جنب آن محسوس نشود بلکه
الم حاصل نشود و این بسیار محقق میشود چنانکه اگر کسی معصیتی نسبت بپادشاهی کرده باشد که جزای آن این باشد
که مملکتی بآن عطا فرماید و هر دو یکدفعه باو برسد اصلاً از ضرب آن یک چوب متألم نمیشود خصوصاً اگر
جزای دو عمل ضد یکدیگر باشند چنانکه جزای معصیت این باشد که یکی را از او بگیرند و جزای خدمت این
باشد که صد تومان باو بدهند چنانکه در جزای اعمال نسبت بحضرت ذو الجلال اکثر چنین است چه جزای معصیت
بعد از خداست و جزای طاعت قرب باو و این دو ضد یکدیگرند پس بسا باشد معصیتی بعدی اقتضا کند و طاعتی
قرب بیشتر و شکی نیست که در قرب بعد معصیت منتهی میشود و نجات از آن حاصل میشود دویم اینکه جزای عمل
شایسته رفع مؤاخذه باشد چه ضرور نیست که جزای هر طاعتی این معنی باشد پس میتواند بود که جزای طاعتی
رفع مؤاخذه از معصیتی باشد چنانکه سلطان بشخصی میگوید که اگر فلان خدمت را میکنی از فلان معصیت تو
میگذرم پس بسا باشد که بعضی اعمال شایسته را جزا همین باشد پس هم جزای آن عمل داده شده و هم نجات از عذاب
حاصل شده و ثالثاً میگوییم که چه ضرر دارد که توبه و پشیمانی و عجز و شکستگی و اقرار بقصور منکر موجب عفو الهی
از گناه بنده مومن نبایل شود بلکه یقین داریم که اگر بنده معصیتی کند بعد پشیمان شود و توبه کند و انابه
کند و از ترس عذاب الهی شبها و روزها بدرگاه او بالله استغاثه کند و عجز کند و بیچارگی خود را شفیع او
البته مقتضای افراد بخشیدن آن بیچاره است نه اینکه بگوید اگر خود را کشته من تو را عذاب خواهم کرد و اما
اینکه گفته که از آن تکذیب قول خودش لازم میآید که هر گناهی جزائی دارد اولاً اگر این را گفته از او هم گفته
که هر بنده از من حاجتی بطلبد من روا میکنم و حاجت خود را بمن عرض کند پس اگر این گناهکار حاجت او این باشد
که توبه او را قبول کند اگر نشود تکذیب خود لازم خواهد آمد و ثانیاً اینکه مسلم نداریم که مطلق فرموده

که این

که این جزا را خواهد داشت بلکه فرموده اگر توبه نکند من عفو نکنم این جزای او خواهد بود و ثالثاً اینکه
توبه نیز عمل شایسته است و طاعت است و شرایطی که همه اعمال شایسته اند جزای آن را خدا رفع مؤاخذه
قرار داده پس جزای این عمل همان مؤاخذه او میشود و تکذیب لازم نمی‌آید چه اگر این معصیت نمیشد این اعمال خوب
رفع درجات میشد حالا آن درجات اند ستاند و درفته و همین نجات از عذاب و ماند و این خود جزای
آن عمل ناشایسته و اما آنچه گفته که اگر کسی بدهی داشته باشد الخ قیاس باطلی است چه فرق میان قرض و نا
فرمانی بسیار است علاوه بر آنکه توبه خود نیز عمل شایسته است چه پشیمانی و ندامت و عجز و تذلل
و دلشکستگی مطلوب درگاه الهی است پس این توبه به منزله گفتن اینست که دیگر قرض نخواهم کرد چه این
مطلوب طلبکار نیست بلکه مثل اینست که شخص بجهت عفو آن عاصی بجهت طلبکار فرستد و در این صورت باید
باشد که طلبکار طلب خود را ببخشد خصوصاً اگر داند که مطلوب قرضدار را بر بعضی بخشیدن قرض است
و اما آنچه گفته که حاکم شرع نوکر یا بکر نیست و اما نوکر یا کار است و حکم ما لازم و وکیل دارد و آنچه اقای
او یا فرموده باید بکند اما خدا نوکر کسی نیست یفعل ما یشاء و یحکم ما یرید اما آنچه گفته که پدر و
مالک را نمی‌رسد که عفو کنند از فرزند و غلام همین جزای خود را بیند چه مالک حقیقی است و بنا
بر گفته ایشان لازم می‌آید که اگر قومی دعوی مالک عادل باشند نباید عفو بکنند و عفو از ایشان جایز نباشد
نصرانی گفته پس چون اقتضای حکومت و عدالت خدا اینست که هر عمل ناشایسته را جزای
بدهد چنانچه بندگان خود جزا یابند نجات حقیقی حاصل نخواهد شد پس باید دیگری بجای بندگان عوض
برسد تا ایشان را نجات حاصل شود حالا می‌بینیم که چه کس شایسته است که بعوض تمامی خلق عوض
رسد چون تقصیرات ایشان نسبت بخالق غیر متناهی پس آنکسیکه بعوض اینچنین تقصیر بقصاص رسد باید که
مرتبه او نیز غیر متناهی باشد و مرتبه غیر متناهی و لهذا در هیچکس جز خدا و کلمة الله و روح الله اگر
چگونه هر کس صاحب مرتبه غیر متناهی باشد و حال اینکه این مرتبه مخصوص خدا است گو تیم که نسبت روح الله

[illegible]

وکلمة الله با خدا چون نسبت شخصی است با کلام و روح او که نفی العَیبیّت نکی میشند لکن بلا حَظر و اعتبار
نسبت بدیگران متعدد میشوند مثل امر [illegible] طابسه خدا قابل نمی باشیم پس کلمة الله خود بالقصاص داد
نا نجات از برای دیگران حاصل شود پس انحصار کلمة الله باینست که یقین بپذیرد تا آنکه قصاص باشد و الا اصل
ذات او قابل مقتول شدن نیست پس چنین بایست که او بنا بد پیش از او خبر از آمدن و افعال او داده
چنانکه بهم قربانی که در هر طایفه بود که بجهة مکافات خلق میباشد چنانکه در عهد موسی که بجهة هر گناه
قربانی مقرر شد بلکه بجهة هر قسم از نجاست چون مس میت و غیره بر واضح است که میان خون ریزی و رفع گناهان
و نجاسة هیچ مناسبت جز اینکه اشاره باشد که خون [illegible] مسیح سبب آمرزش گناهان و دفع نجاسة [illegible]
نیست جواب [illegible] عدالت [illegible] نیست که هر عمل ناشایسته را جزائی [illegible]
قصاص خون [illegible] دیگری باعث دفع از جزا میشود و این [illegible] است که دیگری بقصاص برسد
سبب رفع مؤاخذه از دیگری باشد چه مناسبت میان خون [illegible] و رفع مؤاخذه دیگری شود
چنانچه خود [illegible] بواسطه قصاص دیگری مناسب
و تکذیب خدا لازم [illegible] ارتفاع [illegible] بواسطه [illegible] گناهکار [illegible] شکستگی [illegible]
اعمال شایسته او عدالت و تکذیب لازم آید و چه وجه است که اول منافی عدالت و باعث تکذیب نیست و
هست اگر گوئی چون دیگری بقصاص رسید خود را فدای آن گناهکار کرده پس همان قصاص او بمنزله
مؤاخذه آن گناهکار است گوئیم از جمله اعمال شایسته یکی شهید شدن خود آن گناهکار است [illegible]
خدا پس چرا این الم مواخذه این گناه نتواند شد و الم دیگری بتواند شد بلکه بسیاری از اعمال شایسته هست
که موجب تحمل مشقت و المست جسمانی یا روحانی بلکه خود پشیمانی و دل سوختگی و گریه و خوف و بیم همه الم
هستند چرا اینها بمنزله مؤاخذه نشوند و ثانیا میگوئیم اینچه خود در سایر اعمال شایسته [illegible] در اینجا
وارد داشت مثل این قصاصی که شده آیا بر حسب حکم خدا است این عمل را جزائی خواهد بود جزای این عمل مخصوص

اینعمل

اینها خواهند بود و بعوض اعمال ناشایسته دیگر نتوانند محسوب شود و ثالثاً میگوئیم که آیا این قصاص عوض
گناهان تمام خلق است و باعث نجات حقیقی همه ایشان میشود یا بعضی از ایشان اگر گوئی کفاره همه گناهان
تمام خلق است چنانکه در عبادت تلو تصریح شده لازم می‌آید که کفاره همین قصاص رسانیدن هم باشد یعنی
یا بواسطه گناه کسانیکه او را بقصاص رسانیده و کشته‌اند نیز کفاره شود و این خلاف مقتضای عقل صریح است چه
هیچ عقلی جزئی تجویز نمیکند که معصیتی کفاره همان معصیت بخصوص شود علاوه بر اینکه بنابر این باز برای همه افراد
انسان نجات حقیقی حاصل خواهد بود و ما و تو مساوی خواهیم بود پس چه بحث میکنی که چرا فلان کس را نمی‌بخشی
میدانی یا نه بلکه چرا بر هیچ بحث میکنی که چرا [illegible] و چرا بر بعضی گناهان در ملت شما
حد و مؤاخذه جاریست و چرا در فصل [illegible] کتاب انجیل [illegible] خدا [illegible]
جهنم خواهند بود همه [illegible] اکولایس [illegible] در کتاب خود تفسیر اکولایس را
بهم [illegible] و تعدی از سایر [illegible] و اگر گوئی کفاره معصیت [illegible] شد گوئیم هرگاه تواند شد بعضی از
خلق را نجات حقیقی نباشد از کجا بدانیم که باید کسی بقصاص برسد بهر گناه گناهان بعضی دیگر چه ضرر دارد
که هیچیک از گناهکاران را نجات حقیقی حاصل نباشد و ادعا میکنیم مسلم داشتیم که قصاص شخصی باعث
نجات حقیقی گناهکاران میشود از کجا که آن قصاص حصر عیسی بوده گفته بجهة آنکه تقصیرات خلق غیر متناهیست
پس باید آن شخص کسی باشد که مرتبه غیر متناهی داشته باشد گوئیم از غیر متناهی چه اراده کرده اگر اراده غیر متناهی
عقلی نموده یعنی چیزیکه آن را اصلا نهایتی معلوم نباشد چون بقای واجب پس مسلم نداریم عدم تناهی
تقصیرات را چه خلق متناهی است و تقصیر هر یک نیز متناهی و از ضم متناهی بمتناهی جز متناهی حاصل نشود
و اگر از غیر متناهی بسیار بسیار که نتوان بشماره در آورد اراده کرده مسلم داریم و بنابر این باید کسی بقصاص
برسد که مرتبه او نیز چنین باشد و لازم نیست که خدا باشد بلکه بسا باشد که مرتبه یکی از مخلوقات او باین
مثابه برسد چنانکه پیغمبر آخر الزمان در حق وصی خود علی بن ابی طالب علیه السلام فرموده ضَرْبَةُ عَلِيٍّ يَوْمَ الْخَنْدَقِ

خبر من عبادة الثقلین پس میشود که تشخص کرد با نکه چون علی بن ابی طالب با فرزند دلبند

او حسین بلکه مرتبه ایشان در نزد خدا کمتر از عیسی نیست بلکه بالاتر است بلکه چه ضرر دارد که آنچه

هنوز نیامده است بعد از این بیاید چنانکه میگوییم بزرگی جناب عیسی که کنکر راجع باتحاد ذوات است خلقه

باعتبار و یقین آن معنی است بیهوده که اهل بدعت از نصاری از او ضع کرده و از جمله و اضعین ابنا کی

اثنا یوشع است که یکی از امامان ایشان است تمام زیرا که حال در کلیسا ها عمل میاورند بتعلیم او و عبادت را

که او در انجا وضع کرده و تعجب که از انها که بان عیسی را ستایش میکنند اینست که بعد از فرزند نشده بلکه

میتولد شده است و بر فرض اینکه چنین خبری توان گفت از کجا که عیسی باشد از کجا بفهمیم و محض بید متولد

شدن دلالتی بر این ندارد چنانکه ادم و حوا بی پدر و مادر هم هستند بلکه کاهست که بعد از این دیگری

همچنین متولد شود و اگر بواسطه تعبیر او در انجیل بروح القدس یا ابن الله است پس همین انجیل نظر

کن به میگوید انجیل لوقا در فصل اول که یحیی مملو از روح القدس شده هنگامی که در شکم مادر بود

و نظر کن بفصل سوم و دوم انجیل متی و سی و چند که تمام ابنا الله خوانده خدا را نسبت به همه کس پدر گفته و میگوید

یکی تمام که در اسمانست نور او پرتو و برابر است و میگوید ایشان از برای پدر خود در خلوت عبادت کنید دوم

چه یکی تمام عالم را او هست هم چنین هر جهتی از فصول انجیل همین را میگوید بس ساده است میگوییم

که انجیل گفته که میان خون ریختن و رفع گناهان مناسبتی نیست پس این اشاره بخون ریختن مسیح است

که گویم از امور مناسبتی نیست چه هست بلکه اما میکند شجره خبیثه علاجی جسمانی که مبدأ تمام رسالت

نوع است از امدن است بمنزله سفاینست که همه آفات گناه و هم رافع جنایت میتوانند شد و تا بیایان کجا

اشاره بخون ریختن عیسی باشد اشاره بریختن خون علی بن ابی طالب یا حسین بن علی علیهما السلام انبا مثل

نسبت که اکنون و دیگر در کتب انبیای سلف تمامی اشاره بامدن عیسی و افعال او نموده اند چنانکه

در تورات چندین اشاره بلکه تصریح است لکن چون نوشتن تمامی انها موجب تطویل میشود از کتاب ...

بنوشتن بکند و فقره اکتفا میشود از جمله در توریة است که فرزندان زن سر شیطان را خواهد کوفت و تو [illegible]
باشنه پای او را خواهد گزید و دیگر با ابراهیم و اسحق و یعقوب هم همین وعده نمود که برکت که از برای [illegible]
خلق حاصل شد از اولاد شما ظاهر خواهد گردید [illegible] از بنی یعقوب یهودا برگزیده شد و از بنی یهودا داود و از [illegible]
از اولاد او بود و دیگر در زبور داود اینست که نعش مرا در قبر نخواهی گذاشت و اجازه نمیدهی که [illegible]
تو فنا یابد و دیگر ای [illegible] ابدی باز شوید که پادشاه ذوالجلال داخل خواهد شد و دیگر در کتاب میخای
بیت اللحم با وجود آنکه تو در میان امرای یهوده حقیر میباشی لیکن از میان تو آنکس خواهد برخاست که بر [illegible]
حاکم شود که صدورش از قدیم و از ایام ازلیست و دیگر در کتاب شعیا دختر باکره حامله خواهد شد و پسر
خواهد زائید و دیگر برای گناهان ما زخم خواهد خورد و بر خطاهای ما جراحت [illegible] حیله [illegible]
شد و بضربهای وی شفا می یابیم [illegible]
جمیع [illegible] برای گناهکاران شفاعت میکند و دیگر در کتاب دانیال هفتاد هفته مقرر شد بر قوم
تو در شهر مقدس تو خطاها کفاره شود تا عدالت ابدی داخل شود [illegible] ختم شود تا آنکه [illegible] مسیح
شود و دیگر بعد از شصت و دو هفته مسیح بریده خواهد شد لیکن از برای خود [illegible] بعد از آمدن
یحیی بن زکریا که بحسب اخبار پیشینیان [illegible] مسیح از دختر [illegible] از خاندان داود در بیت اللحم [illegible]
معجزه نمود لیکن خود یهود انتظار میکشیدند چنین کسی را لیکن میخواستند که آنشخص با جاه و جلال دنیوی
باشد پس او را قبول نکردند بقتل رسانیدند و کتاب [illegible] کامل کردند موافق اخبار خود بعد از
کشته شدن در روز سیم برخواست و ظهور نمود بشاگردان خود چندین دفعه در پیش ایشان طعام خورد
و باسمان صعود نمود جواب ــــ از آنچه در این موقع از کتب انبیای سلف نقل نموده [illegible]
نیز ظاهر میشود [illegible]
شکسته [illegible] که [illegible] میکویم که ما در مقام رد [illegible] نبوت عیسی نیستیم

بلکه بتمام بودن آنها چشم مار و شیر میشود و ماخوذ از کتب انبیاء سلف بود مخبر از انچه اینجا گفته شد بلی
از برای عیسی علیه السلام ذکر کنیم از انجمله در باب ایشا و یحیی یعقوب در سفر اول توریة باب نهم است که ابتدای آن اینست که
لا یاتون راشبط میهودا ومحوقق متین دغلا و عل کی یابو شیلو ولو ییقهت عمیم و شیلو اسم مسیح است
چنانکه علمای یهود معترفند یعنی دور نشود سلطنت از یهودا و بزرگی از فرزندان او تا بیاید شیلو و برا او جمع
شوند قومها و دیگر در نشان یازدهم کتاب شعیا مذکور است که و یاصا حطر مبکزع ییشی و نیصر میشاراشیو
یفره وهکذا چنین تا اخر ده ! بر خلاصه معنی آنست که بیرون آید شاخی از ریشه میشا و برومند شود و قرار
گیرد بر او روح خدا و روح حکمت و روح دانش اساس کار او بر عدل و راستی باشد بطریقی که گرگ
و میش با یکدیگر چرا کنند و کسی از ایشان که به شیرخواره دست در سوراخ مار کند و شیر و بره با هم مانند
حیوانات بچه در چریدن شوند که خاص هنا دانش و فهم الخ وانا ولا دمیشا بودن حضرت عیسی از کتب و تواریخ منکوب است
المعبر ذلک اگر چه در این دو موضع بعضی سخنان گفته اند چنانکه در موضع اول عدم ثبوت اراده مسیح از شیلو
و عدم دلالت بر ثبوت او غرض اراده گفته اند و در موضع دویم عدم ثبوت انتهاء نسب عیسی بداود و عدم
حصول سایر نشانها که ذکر شده کرده اند و احتمال اراده مهدی علیه السلام صاحب الزمان داده اند چه ممکن است
که مادر او از اولاد داود بوده باشد چه او از نصاری بوده و اسیر شد بلکه بعضی احتمال داده اند که پیغمبر آخر الزمان
باشد چه در فصل دویم کتاب اول تواریخ ایام مذکور است که داود دو خواهر داشت یکی ابیغائیل و یکی
صرویا و ابیغائیل شوهر کرد به یثری از اولاد حضرت اسمعیل و از او پسری زائید امرا نام و لیکن این سخن تمام
نیست چه سلسله نسب پدر و مادر آنجناب مضبوط است بلی آنچه بر این وارد است اینست که مطلقا از اولاد
ایشا بودن عیسی معلوم نیست و در کتاب انجیل متی در فصل اول کتاب میگوید میلاد یسوع المسیح ابن
داود ابن ابرهیم پس میشمارد نسب او را تا یعقوب تا به یشا میرسد و در انجا ایشا میگوید همچنین تا برسد
تا یعقوب نامی میگوید یعقوب زائید یوسف را و این همین یوسف نجار است و یوسف نامزد کرده بود مریم را

بود وضی

در فصل دویم میگوید چون یوسف هراسان شد بلی پیش از آنکه بهم برسند خواست که او را رها کند
و متفکر در این امر بود که فرشته ای در خواب با او گفت که ای یوسف پسر داود مترس که از زن خود مریم بگیری زیرا چه در آن
متولد شده از روح القدس است این است آنچه میگویند و شکی نیست که یوسف شوهر مادر عیسی [illegible]
ایشان با داود یا ابرهیم بودن دلالتی بر آنچه مدعا است نکند که نسب عیسی به داود [illegible]
[illegible] خواهد بود حقیقی و شکی نیست که مراد شعیا نسبت مجازی نیست چه از بشر کسی نبا شد
مگر [illegible] حقیقی او و بهر حال بدیده انصاف نظر کن در مقابله این اشارات و تصریحات با آنچه از
کتاب انبیاء سلف از اشارات و تصریحات بر نبوت محمد صلی الله علیه و آله ذکر نمودیم و ببین کدام [illegible]
هر است و کسیکه این اشارات را مستمسک [illegible] شده باشد از بحر لجاج و عناد خبری [illegible]
شد علاوه بر اینکه بعضی از آنچه [illegible] اصلا دخلی بمطلب ندارد مثل [illegible] چه از نظر
که در کتاب [illegible] از شجره خود [illegible] پس
بعد از آن میفرماید حکایت از آنچه [illegible] عداوت و مباینت [illegible]
و نسل او و سبب علما و تبکر با تو خواهد داشت [illegible]
و اینها هیچ دخلی بحضرت عیسی ندارد و بعضی دیگر احتمال بلکه ظاهر در جناب محمد است صلی الله علیه و آله
از آنجمله آنچه خطاب با برهیم و اسحق و یعقوب شده چه شما مسلم دارید که جناب عیسی از برای تکمیل تورات آمد
و تکمیل دین موسی نمود و در کتب شما تصریح شده چنانکه گذشت که مبعوث بر بنی اسرائیل مبعوث بود و تعیین
عیسی بلکه خود عیسی چنانکه در فصل پانزدهم انجیل متی مذکور است میفرماید که من فرستاده نشدم
مگر بر بنی اسرائیل پس برکت تمام خلق نخواهد بود و برکت تمام خلق نیست مگر محمد بن عبد الله صلی الله
علیه و آله که بر همه عالم مبعوث بود و اینکه فرمود از اولاد شما خطاب بحضرت ابرهیم است نه [illegible] واضح است
که در ملکوت خطاب با برهیم و اسحق و یعقوب که بعد از انقضای نبوت رسید محقق نشده و از آنجمله آنچه از زبور

نقل کرده که پادشاه دجال داخل خواهد شد یعنی دجال الصاحب شوکت و جلالت نه اینکه مراد
خدا باشد پس میتواند پیغمبر آخر الزمان باشد که جامع میان مرتبه نبوت و سلطنت بود و دیگر آنچه از کتاب میخا نقل
کرده و احوال او را تفسیر کرده باینکه صدورش از قدیم و ایام ازل خواهد بود درست تفسیر نکرده و جهة اثبات
قدیم بودن مسیح چنین تفسیر کرده و این پاسوق در فصل پنجم کتاب میخا مذکور است که اول او اینست و آنت
بیت لحم افراتا الخ و معنی آن اینکه ای بیت لحم ای افراتا تو خرد بودن کان بهو کوچکی و از تو برای من بیرون خواهد آمد
مسلط شدن بر بنی اسرائیل و بیرون آمدن او امریست که مقدر شده پیش از خلقت عالمیان لیکن بدهد ایشانرا نجی
تا وقتیکه زاینده بزاید و بیت لحم نام قریه ایست از قرای بیت المقدس که در زمان بنی اسرائیل در تصرف سبط یهود
بود و آن قریه را افراتا نیز میگویند و موقع این اینست که حضرت عیسی در قریه بیت لحم متولد شد و بعضی منع دلالة
این پاسوق را کرده اند و گفته اند عیسی در ناصره متولد شده نه در بیت لحم و باین جهة آن را وانصاری گویند
و میتوان جواب داد که تولد او در بیت لحم بود و لیکن نشو و نمای او در ناصره بود چنانکه از فصل سیم و چهارم
انجیل متی بیرون میآید چه در فصل سیم آنست که یسوع متولد شد در بیت لحم یهودا در زمان پادشاهی
هیرودس که از جهود بود و مجوس از مشرق باینجا آمدند ذکر آمدن پیغمبر را کردند و هیرودس مضطرب شد
و در یورشلیم امر کرد بتفحص تا ... تا اینکه آخر میگوید که یوسف در خواب دید که مادر یسوع با طفل
بردارد و بمصر برود و آنجا بود تا هیرودس مرد در خواب بیوسف نمودند که طفل و مادر او را برداشته
بزمین بنی اسرائیل برود و چون روانه شد شنید که ارشلاوس پسر هیرودس بر یهود پادشاه شده است
و آمد بحوالی قدس خلیل و در شهری که آن را ناصره گویند ساکن شد تا درست بیاید آنچه انبیا خبر داده
بودند که این پیغمبر نصرانی باشد و دیگر آنچه از کتاب شعیا نقل نمود که برای گناهان زخم میخورد و جراحت زده
می بیند و بضربهای وی شفا میابد شفاعت میکند میتواند شد بلکه ظاهر اینست که اشاره بشهادت
سبط پیغمبر آخر الزمان حسین بن علی علیهما الصلوة والسلام باشد چه او زخمها خورد و جراحتها دید

وضعها یافت و شفاعت خواهد نمود چنانکه در احادیث ما وارد است که بعوض شهادت آنجناب شفاعت گناه
کاران امت حضرت ختمی مآب باو کرامت شد و اما جاثلیق عیسوی اگر چه بهتر کرد ندامت از خبرها احتراز نشست
باو بعمل نیامد علاوه بر این نکره اعتقاد شما آنست که آنحضرت قصاص شد و باین واسطه گناهکاران
نجات یافتند نه اینکه او شفاعت کند و اما آنچه ذکر کرده از هفتاد دهه حضرت دانیال پس کیفیت آن اینکه در
در فصل نهم کتاب آن حضرت مذکور است اینست که میگوید در سال اول پادشاهی داریاوش مطالعه میکردم
کتابها که در آن بود شماره هفتاد سالی که خداوند عالم خبر داده بود بارمیا پیغمبر که باید بیت المقدس در
از ظهور مدت خراب باشد پس روزه گرفتم و پلاس پوشیدم و بر خاکستر نشستم و در مقام تضرع و زاری
برآمدم و تضرع کردم بسوی خالق خود و گفتم ای خداوند الهی بزرگوار تنها کنیم بوعده ما خطا کردیم و براه
کج رفتیم و ظلم بر خود کردیم و تو را فرمان برداری نکردیم و نشنیدیم سخن پیغمبران ترا که از جانب تو سخن گفتند
بگذشتگان ما خداوندا حکم تو عدالت است و از ما شرمساری ما ... بخششها از جانب تست و ما همه
گناهکاریم و از فرمان تو و پیغمبران تو بیرون رفته‌ایم و آنچه بما رسیده است بسبب گناهان ماست که ما را خبر
داده بود بندۀ تو موسی بحصول پیوست سختی او که نشر بود بما و معصیت بسیار کردیم و توبه نکردیم از گناهان
نشدیم و رسید بما آن سزاها و بدیها ای آیما المولی اگر درست کردار و عادلست خدای خالق ما
اکنون بشنو خدای خالق ما تضرع بندۀ خود را و نالهای او را و رحم کن بر آن زمین مقدس که خراب است
بامر تو خدایا مستجاب کن دعای ما را و رحم کن بر پریشانی ما و پریشانی آن شهر که عبادت تو را در آن شهر
میکنیم مائیم و امانده گان و تضرع ما بامید بسیاری رحمت تست خدایا ببخش ما را و مستجاب کن دعای ما را
و بتاخیر مینداز استجابت دعای ما را زیرا که میخوانیم تو را و دعا میکنیم بنام تو و این قوم و مکانی که
و این شهر برگزیدۀ تواست و من اقرار کننده‌ام بگناهان خود و گناهان قوم خود که بنی اسرائیلند قبول
کن التماس مرا و مستجاب کن دعای مرا حضرت دانیال میفرماید که من در نماز بودم و تضرع میکردم

ناله

ناگاه همان جبرئیل علیه السلام که او را پیش از این دیده بودم و میشتافتم پروازکنان نزد من آمد وقت شام بود
که نزدیک من رسید گفت ای دانیال اکنون آمدم که بفهمانم ترا و اول تضرع کردن پیر و بیامد سخن من
آمدم که اعلام کنم ترا زیرا که تو پسندیده فهم کن سخن را و بفهم نمایش را پس جبرئیل گفت که شابوعیم شبعیم
نحتخ عل عمخا وعل عیر قادشخا لخلی هپشع ولحاتم حطاوت ولخپر عاون ولهابی صدق عولامیم
ولحتوم حازون ونابی ولمشوح قدش قاداشیم و آنچه اینجا ذکر کرده ترجمه این فقرات است و مخفی نماند
که شابوع باتفاق جمیع علمای یهود اینجا بمعنی هفت سال است بلکه هر وقت که ذکر میکنند از آن هفت سال
اراده میکنند چنانچه سابوع بسین مهمله را هم در لغت عربی الطباق همین بمعنی استعمال میکنند و در بعضی
عمر مولود میگویند که در سابوع اول چنین [illegible] و در دوم چنین غرض ایشان هفت سال اول
و هفت سال دوم است و در فصل دهم کتاب دانیال که سابوع بمعنی هفت روز استعمال شده مقید بیامیم است
و شبعیم بمعنی هفتاد است پس [illegible] سال است که جمعا عدد نود سال باشد و کلمه نحتخ بمعنی
منقطع شده و بریده شده و مقرر شده ترجمه میکنند و [illegible] عمخا بمعنی بر قوم تو است و عیر بمعنی شهر
و قادشخا بمعنی خاص تفسیر [illegible] و بمعنی مقدس [illegible] و لخلی هپشع بمعنی تمام شدن گناه است
و لحاتم حطاوت بمعنی ختم و تمام شدن خطا است و لخپر عاون بمعنی کفاره شدن گناه است و میتواند بمعنی
برطرف شدن گناه نیز باشد که و لخپر [illegible] باشد نزد فارسی صدق بمعنی راستی و عدالت است و عولامیم
از الفاظ مشترکه است و بچند معنی استعمال شده چنانکه در تورات و سایر کتب استعمال شده بمعنی زمان
طویل و در نشانه بیست و هشتم کتاب [illegible] بمعنی هفتاد سال استعمال شده و هادیم که یکی از مفسرین
توریت بمعنی جاوید ابدی گرفته و در بعضی مواضع بمعنی پنجاه سال تفسیر کرده اند و یوسف آلبو بمعنی
جاوید بودن او را نپسندیده و بعضی بمعنی عالم تفسیر کرده اند و عولامیم جمع او است که بمعنی عالمین
باشد و لحتوم بمعنی ختم و مهر شدن است و حازون بمعنی وحی است و نابی نبی است و لمشوح بمعنی برای

بنذر

شده [illegible] که خداوند چند موضع معین فرموده و زمان ارائه کرده‌اند و قد
[illegible] مقدس [illegible] و مظهر خدا ساخت و باتفاق علمای یهود و نصارای این [illegible] انبیا [illegible]
و خبر است از آبادی بیت‌المقدس [illegible] و مقبول است [illegible] انبیا [illegible] و [illegible] الفاظ [illegible]
که هفتاد و هفت سال [illegible] کردم [illegible] قوم تو [illegible] تمام شد [illegible] و ختم شد
و کفاره شد گناه و [illegible] شدن راستی عالمها و ختم شدن [illegible]
مقدس‌ها و علمای یهود [illegible] اشاره بآبادی دویم بیت‌المقدس کرده‌اند [illegible]
احتمال کرده [illegible] ماشیح کرده‌اند و علمای [illegible] مسیح [illegible]
نموده‌اند [illegible] فقرهٔ اول [illegible] اسلام [illegible]
محمد بن عبدالله صلی الله علیه و آله [illegible] است [illegible] بکلام انست که [illegible]
[illegible] ایشان را که [illegible]
تمام شود [illegible] ایشان و این مهلت
هفتاد هفته [illegible] سال [illegible] مهلت دادیم تا گناهان ایشان
محکم و ختم شود تا راستی ابدی بیاید [illegible] و مصداق فقرهٔ اول
که ظاهر است [illegible] آبادی [illegible] بیت‌المقدس [illegible] انبیا [illegible] چهارصد و نود سال بود
و در این [illegible] بنی اسرائیل [illegible] چنانکه [illegible] که خدا [illegible]
انبیا [illegible] شوند [illegible] ایشان را [illegible] ایشان را و در آن [illegible]
[illegible] قرار [illegible] مثل ذکریا و یحیی و عیسی [illegible]
از انبیا [illegible] و لهذا [illegible] انبیا [illegible] در [illegible]
[illegible] از ایشان [illegible]

این بود که خدا با ایشان امر فرمود که تمام ایشان را از بابل نه بین که حال بغداد است حرکت کرده به بیت المقدس
روند و آنجا را آباد کنند و بر طبق فرمان خدا پادشاه آن زمان نیز حکم کرد که بالتمام از بابل حرکت کرده
مصالح و علوفه ایشان را در هر منزلی معین کرد و مع ذلک بجز از تاریخ یوسف بن کوریون معلوم میشود
و در آن کتاب که از معظم کتب بنی اسرائیل است تصریح شده غالب خطای ایشان در بابل توقف نموده آن
دفن بیت المقدس تخلف ورزیدند و طایفه از فقراء و اواسط الناس به بیت المقدس برگشتند بلکه
ایشان هم قلیلی از بنی اسرائیل بودند چنانکه در کتاب عزیر عزره مسطور است چهل و دو هزار و سیصد و
شصت نفر برگشتند و بقیه ماندند و حال اینکه بیش از این بودند چه هم چنانکه در تورات مذکور است
بنی اسرائیل که عرض یعقوب با اولاد او باشند در زمان حضرت یوسف هفتاد نفر بودند که رفتند بمصر و در زمان
حضرت موسی که بنی اسرائیل از مصر بیرون آمدند فاصله میان دو زمان دویست و ده سال شده بود شماره کردند
و از مصر بیرون آمدند شش صد و سه هزار و پانصد و پنجاه نفر مرد جنگی بودند از بیست ساله تا شصت ساله
و کمتر از بیست ساله و زیاده از شصت ساله و زنان را اهل شماره نمیکردند و در زمان داود علیه السلام با حضرت
امر شد که بنی اسرائیل را شماره کنند در آن وقت هزار هزار و سیصد هزار مرد جنگی بودند و در وقت اسیری بابل
بغیر از آنچه کشته شدند و متفرق شدند باطراف عالم سیصد هزار مرد باسیری بابل رفتند و بعد همانا تدر
که مذکور شد مراجعت کردند با وجود امر بهمه که بیایند و بیت المقدس را آباد کنند و این اول نافرمانی بود که کردند
و جماعت یهود که حال در عراق عرب سکنا دارند در اطراف عالم مشهور است که از آن طایفه که ماندند متفرق
شدند پس صادق آمد که در این مدت مهلت گناه بر ایشان تمام و خطا ختم و معصیت کم شد چنانکه از
عبارت اینکه سابق بر این در مدت بنی اسرائیل نقل شد صریح در این مطلب بود و تطبیق سه فقره اولی ظاهر
شد اما مراد از سه فقره آخر پس آنست که امد فرمود این مهلت داده تا مرتبه گناه بنهایت رسد و بدرک
شود گناهان و ختم شود خطا پس میفرماید که اینها میشود تا عدالت و صلح همه عالمها یا صدق و عدالت

جاوید

جاوید بماند و نبوت ختم شود و بر پا شود مقدس مقدسان یعنی اسپ بر کی او و بعد مدتی و اما تعمیر
او بر پا شود و تحقیق این مطلب آنست که چنانکه مشاهده است عادة الله بر این جاری شده که بعثت پیغمبران در
حالت شدت معاصی و طغیان عباد بوده باشد خصوص پیغمبران اولوا العزم با ظهور فساد و جود انبیا بمنزله طبیب
هر چه مرض عظیم تر بیمار پست حاذق تر بر سر او میاورد و از این جهت بود که بعثت ابرهیم بعد دعوای خدائی
نمرود و بعثت موسی در وقت دعوای خدائی فرعون اتفاق افتاد پس باید بعثت مقدس مقدسان در وقتی
باشد که کفر عالم را بگیرد و از این جهت بود که بعثت پیغمبر آخر الزمان که سر سر کرده خیل انبیا بود در وقتی شد که بنی اسرائیل
که عمده خدا پرستان بودند باغی و طاغی شده مغضوب درگاه الهی گشتند و نصاری دعوای الوهیت عیسی نمودند
و عجمان آتش را خدائی قبول نمودند لهذا جبرئیل از قول خدا این را بدانیال میگوید که هفتاد و هفت سال مهلت
بقوم تو دادیم تا بمرتبه برسند که دیگر سزاوار بخشش نباشند معصیت را بانجام برسانند تا باید راستی عالمیان
و تمام پیغمبران و اساس بر پا کجا و چه شود و اساس بر چه بنا شد و بر پا شدن او بفرد کو کفر عالم را
متحقق میشود پس چون بنی اسرائیل معصیت را بنهایت رسانیدند ابتدای بر پا شدن خانه خاصان میشود و دین
شد چه بعد از تمام شدن این مهلت که نزدیک بیکصد سال بعد از عیسی بود طایفه نصاری ابتداع دعوای
الوهیت عیسی را کردند و قریب بدان اوان اساس آتش پرستی در عجم بر پا شد اساس ظهور خاتم پیغمبران مرتب
شد پس انطباق این سر فقره بر پیغمبر آخر الزمان واضحست و اینکه میان تمام شدن آبادی بیت المقدس در مرتبه
دویم و میان ظهور پیغمبر ما تقریبا سیصد و چهار صد سال فاصله شد منافی این فقرات نیست چه نفرموده
که این مهلت دادیم تا بیاید بلا فاصله راستی عالمیان و خاتم انبیا بلکه فرموده که این مهلت داده شد تا ختم
گناهان بشود و ما بعد او بنا باید بر پا شود و در عرض این مدت فاصله هم اساس ظهور او مرتب میشد
پس این فقره اشاره به بعثت خاتم انبیا خواهد بود و اما حمل بر آمدن ماشیح که یهود میگویند اصلا راه
ندارد چه از زمان دانیال تا حال که تقریبا دو هزار و دویست و پنجاه سال میشود اصلا اثری از ظهور او نشده

نرسیده و اساس ظهور او مرتب نشده و خدا پرستی در بسیاری از این زمان بالاتر و بهتر از زمان بنی اسرائیل
و موسی ظاهر شده و ایضاً اتفاق علمای بنی اسرائیل است که مسیح در مرتبه نزدیک بموسی هم نخواهد بود
چه جا اکرم الاولین باشد و معتقدین مقدسنا بلکه چنانکه گذشت در توریه تصریح است باینکه از بنی اسرائیل پیغمبری
چون موسی مبعوث نخواهد شد و اما حمل بجانب عیسی چنانکه این پادری گفته اگر چه [illegible] است و منافی [illegible] عیسی قطع
نبوت و دو وجه قطع آن از قوم دانیال که بنی اسرائیل باشد همچنانکه متبادر [illegible] اینکه کار
در حق قوم او است و لیکن بعث عیسی و رفع او با تمام بیش از هفتاد هفته بلکه شصت [illegible] اتفاق افتاده از برای
کشیدن [illegible] دانیال تا زمان عیسی [illegible] بود و ایضاً بقول نصاری مقدسین مقدسنا بزرگ
نشد بلکه تنزل کرد چه [illegible] شد [illegible] هبوط کرد علاوه بر اینکه عیسی
عالمیان نیست چه او خود میفرماید من برای بنی اسرائیل [illegible] بنی اسرائیل بود و در توریه وارد است
که پیغمبری برنخیزد از بنی اسرائیل [illegible] مقدس [illegible] ابراهیم در کتب انبیا
ذکر شده [illegible] این مقدمه اگر اظهر در اخبار از پیغمبر آخر
الزمان نباشد احتمال او [illegible] احتمال حمل بجانب عیسی [illegible] نیست و اما آنچه گفته که آخر الامر بعد از آمدن
یحیی بن زکریا که بحسب اخبار او [illegible] این عبارت را بر یحیی گفته که حمل کنند [illegible] یحیی در فصل
پنجم انجیل یوحنا [illegible] است و گذشت در جائیکه ما استدلال [illegible]
نمیتواند شد و باشد و اما آنچه گفته [illegible] کتاب [illegible] الاعز [illegible]
خود پس این منافی آنچه نیست که سابق [illegible] که کتب انبیا سابق تحریف نشده و [illegible]
و اما آنچه گفته که بعد [illegible] بر خواست و ظهور نمود [illegible] ثابت نیست [illegible] انجیل یوحنا
و [illegible] که [illegible] نخواهد آمد چنانکه گذشت [illegible] زیاده شده که یعنی
عیسی بعد از قتل خود نزد حواریین آمده [illegible] بعضی از ایشان [illegible] و بعضی [illegible] بود

و با ایشان گفت که اختیار زمین و آسمان بمن داده شد بروید بتمام دنیا و غسل بدهید مردم را بنام

اب و ابن و روح القدس و لفظ یعنی ظاهر در اینست که این از الحاق مفسر نیست و کسانیکه بعضی از عیسی [illegible]

دیده بودند او را بدین او را برهم زدند چنانکه مذکور میشود نه کلام خود یوحنا است و الا بعینه کفت

علاوه بر اینکه اگر قول عیسی بود چرا حواریین اطاعت نکردند و بتمام دنیا نرفتند و همگی [illegible]

و اگر بشنوند چرا عیسی که باعتقاد شما اختیار زمین و آسمان داشت و پسر خدا بلکه خدا بود [illegible]

مطلع نبود که نمیتوانند بتمام دنیا بروند و همگی را غسل بدهند ایشان را چنین امری کرد و بر فرض اینکه [illegible]

از یوحنا است از کجا آنکه آمد و ظهور کرد عیسی بود بلکه جن بوده چنانکه خود میگوید بعضی حواریین [illegible]

جن دانستند بعضی عیسی بلکه آن بعضی درست فهمیدند [illegible] که فهم این بعضی حواریین در

نزد آن بعضی [illegible] تاریخ داریم و از مصاحبان [illegible] و از معاصرین ایشان

[illegible] و تاریخ [illegible] معجزات مصاحبان [illegible] که اطراف عالم برسید و [illegible]

کنید [illegible] خلق [illegible] که ایشان را پاک [illegible]

[illegible] تعمید با اهل دین کنید و [illegible] قتل و [illegible] گویند از کجا معلوم

میشود که این اشخاص این خبرها را از پیش خود ساخته باشند و راست گویند گوییم که اگر ایشان از پیش خود آنها را

میساختند نمیکردند کاری را که هیچکس نمیکند زیرا که خود نوشته اند که نه حرمت و نه دولت و نه عزت و نه اجر

یافت و اگر میساختند یکی از اینها را خود تکذیب نمیکردند و اگر آن چیزها را دروغ میگفتند بایست همان وقت

تکذیب ایشان کنند و نگذارند دین مسیح جاری شود زیرا که شروع بدعوت در یورشلیم نمودند و در جائیکه

مسیح کشته شد [illegible] نیست بلکه موید ما است زیرا که حال که ایشان [illegible]

میتوانند [illegible] از کتاب انجیل که این چهار تاریخ از مصاحبین

[illegible] که از مصاحبان [illegible]

مطابق واقع است و آن مورخ دیگر را از چه دانیم که راست گفته اگر از کجا دانیم که آن تاریخ آن صحیح نوشته
و بالجمله آنچه امروز در معجزات و احوال پیغمبر ما گفت تمام در اینها جاریست و اما آنچه گفته که حواریان از فرمود
کرده اکنون بار نوشتن گناهان خلق منافیست با آنچه در فصل نوزدهم انجیل متی مذکور است که شخصی از عیسی
پرسید که چه کنم که به بهشت بروم گفت احکام دین تورات را عمل کن و چه اگر گناهان بخشیده شدی بهشت رفتن
موقوف بجا آوردن اعمال تورات نبودی و با آنچه در فصل سیم کتاب ارمیای نبی است که خدا به پیغمبر ما دید به جهنم
خواهند بود همه مسیحیان که پادریها اکولانیین و کالوینی که صاحب لغتها ایشانند اکولانیس را به همه سمت در میون فدری آن
سایر فرهنگ تفسیر کرده و با آنچه حال معمول پاپانیه نصاریست که میروند به کلیساها و به پادری چیزی را
میبخشد و حال اینکه حال این عبارات انجیل فصل سیم [illegible] باسم [illegible] است معلوم شد و اما آنچه گفته
که اگر گویند از کجا معلوم میشود که الحال کتاب هست که چنین میگوید و اما آنچه جواب گفته باطل است زیرا که
میگوییم از کجا اگر کردند [illegible] که هیچ کس نکرده و هیچ دلیل نوشتن [illegible] نخواهیم یافت عرض و دولت آن را ام
و چرا این الحاق زیاد کنند که آن نباشد مسلمانان نوشتند از کجا اگر آن را نوشتند که نخواهیم یافت بیا نمیفتند بلکه با
باشند و هیچ دلیل که نوشته مطابق واقع شد گفته که اگر دروغ میبود بایست یهود تکذیب کنند گوییم از کجا
یهود این نوشته را دیدند مسلمانان دیدند از کجا تکذیب نکردند گفته که اگر تکذیب میکردند میبایست نقل از دین
مسیح جاری شود گوییم که هست نمیتوانستند بجهت کثرت اعوان اینها بلکه میگوییم نقل داشتند انتشار دین ایشان را
در عالم تا پادشاهی قسطنطین نام آمد که دویست سال تقریبا بعد از عیسی بود و او نصرانی شده باعث
انتشار این دین شد و بعد از اینها همه میگوییم که تمام آنچه را گفته از تواریخ و تاریخ معجزات مصاحبان
و احوال اصحاب و عدم ورود مخالفین مسلم میداریم و از برای ملاحظه زیاده بر ما حضرت عیسی را پیغمبر عظیم
الشان میدانیم و در اثبات حقیت او احتیاج باین سخنان واهیه نداریم ولیکن همه اینها در حق پیغمبر ما
نیز جاریست چه تواریخ بسیار است چون اصول اصحاب ائمه که مشتمل بر احوال پیغمبر و اوصیای آن حضرت است

و گناهان خود را به پادری میگویند و پادری میبخشد گناهان ایشان را گویا خدا امرزند و عیسی خدا شد

تراکی

که اکثر معجزات اوصیا از چیزهائیست که راوی و حساب اصل و تاریخ خود بچشم خود دیده و ثبت نموده دست
بدست رسانیده‌اند و نیز میکوئیم که آنچه کفته که و اکر کوئید از کجا معلوم شد که این اشخاص آن چیزها را
از پیش خود نساخته باشند تا اینکه کفته و نکذارند دین مسیح جاری شود میکوئیم از کلام پیران و متقدمین
خود ایشان مستفاد میشود که این چیزها را از پیش خود ساخته‌اند و نکذاشته‌اند دین مسیح جاری شود
اکر خواهی ببین بلوس که موسس سایر ایین متداول در میان اکثر نصاری و میم پاپایانست و بعضی از دعوی‌هایش
ان مذکور خواهد شد و معاصر حواریین بوده چه میکوید ببین رسول مذهب ایشان هر یک در حق
یکدیکر چه میکویند اما کفته بلوس اینست که در بیان احوال خود میکوید ای برادران من انجیلی که بواسطه
من بشما ها داده در فصل اول کتابی که بجماعت غلاطیان نوشته شده است از هیچ فردی از افراد انسان بمن
نرسیده است و من تعلیم آن را از کسی نکرفته‌ام بالهام عیسی که خدا است بمن رسیده است و شما ها شنیده
خواهید بود که من وقتی با یهودیان چه قدر بسیار متعصب بودم بمرتبه که دشمنی میکردم جماعت خدا
بمرتبه که بر همه همسنان خود پیشی میکرفتم ما زهر ایشان در اهتمام دین و شریعت پدران خود متعصب
بودم اما در وقتیکه انکسیکه مرا از شکم مادر من از دیکران جدا کرد و بلطف مرا بخود طلبید بواسطه
انکه بمن ظاهر سازد فرزند خود را و از برای انکه در میان [illegible] خبر خوشحالی بدهم و من از آن زمان
بخون و کوشت خود متوجه نشده‌ام و به پیش شمعون و سایر حواریین که در بیت المقدس بودند نرفتم
بلکه بعربستان رفته بدمشق باز کشتم و بعد از ان بسه سال به بیت المقدس رفتم و پانزده روز نزد شمعون
ماندم و اما از سایر حواریین کسی دیکر را ندیدم بغیر از یعقوب برادر حضرت عیسی و اینها که بشما مینویسم
خدا میداند دروغ نمیکویم پس از بیت المقدس امدم بسمت عراق زیرا که در میان جماعتهای یهود که حضرت
[illegible] را قبول نداشتند غریب بودم پس میکوید چهارده سال بعد از ان یکبار دیکر همراه شاکرد خود
برناباس و تیتوس به بیت المقدس رفتم و با نها که مردم نپنداشتند چیزی هستند یعنی شمعون و سایر

[illegible] بودم و با ایشان در باب ان خبر خوشحالی [illegible] و [illegible] نزاع [illegible]
و برداشتن احکام [illegible] در خلوت نزاعها کردم از برای انکه تا باعث [illegible] باشد
و اما تیتوس هم که با من بود ملازم نتوانست شد تا خود را ختنه کند از ان بعد از چند منافق داخل
مذهب ما شدند تا جاسوسی کرده ما را از اختیار [illegible] دین مسیح [illegible] بر گردانند و به بندگی [illegible]
اوردن احکام شرعی [illegible] ایشان روا نکردیم بلکه یک ساعت [illegible] کردن خود را [illegible] ایشان کج نداشتیم برای
انکه خبر خوشحالی مذهب خود را که بشما تعلیم نموده ام محکم نماید پس در باب انها که خود را چیزی می پنداشتند
با من کار نیست اما این [illegible] که نسبت [illegible] انها که در نظرهای خود خود را [illegible] می پنداشتند دران
هیچ نتوانستند کرد بلکه قضیه بر عکس شده زیرا که چون دیدند که [illegible] انکه شمعون انجیلی که سنت کردن
واجب است داده شود [illegible] انجیلی داده شده که سنت [illegible] دران [illegible] دانستند که
شمعون [illegible] کرده [illegible] است [illegible] کرده است و [illegible]
که [illegible] داده [illegible] با من [illegible]
شاگرد من دست برداری داده اند زیرا [illegible] است [illegible] ایشان [illegible] است [illegible]
و اما چون شمعون با نطاکیه [illegible] زیرا که سزاوار تنبیه بود زیرا که پیش از انکه [illegible] چند از
یعقوب که انهم [illegible] امده باشند با کفار [illegible] مذهب [illegible] اما بعد از انکه ایشان
آمدند خود را [illegible] کرد از انها [illegible] ختنه کرده [illegible] بسیار [illegible] و این [illegible] سایر [illegible] یهود [illegible]
از [illegible] شمعون آمد اما چون [illegible]
انجیل [illegible] شمعون [illegible] که [illegible]
[illegible]
[illegible] احکام دین [illegible] بلکه [illegible] داشتن [illegible] خدا است [illegible]

بایر [illegible]

باین سبب باین معنی ایمان بعیسی آورده‌ایم از برای اینکه بواسطهٔ این ایمان بدون عمل کردن باحکام دین بی‌گناه
شویم حال النظر کن باین کلام ابیمزد که معاصر حواریین بوده باینکه خود را از حواریین بالاتر میداند و ببین
در حق ایشان چه میگوید و ببین این انجیلی که آورده کجاست و اسم آن را بفهمیم یا راستی شما بر انجیل را که
منعا بعد تحول و فرموده پیغمبر آخرالزمان را کنیم و آن فرموده و نبوت عیسی را ثابت نمائیم و اگر انجیل سلویس درست
راه ثبوت آن را بیان کن و اگر سایر اناجیل درست است ختنه شما کو و شنبه شما کو و رهبانیت چه سبب و حلال دادن را
زن نمیگیرند و چرا عیسی را خدا میدانند و نظر کن با نچه پاپای لوید تو بکوبین دید مو نصرانی در کتابیکه بچه شود
در شهر آگره بفرموده اکبر شاه هندی پسر همایون شاه نوشته ... ابتدا خطاب بشوهر کرده در ... صفحه چهار صد
چهل و ششم که ای پادری تو ادعا کرده که حضرت عیسی ... فرموده است که من از برای تو دعا
کرده‌ام که ایمان تو نقصان نپذیرد ... خود را در ایمان قوی کردان و ... خلفای مذهب نصاری
کردیم پاپا یا پاپای ما ایشان را از شمعون ... میدانند ... که باعث زوال ایمان
شود نکرده الله ... و این ... شرق بلکه تمام مغربی
میباشیم از برای پوشانیدن کفر و قباحت ... پاپایان خود جرات نموده و عیسی که خدا است حرفی
بسته که بعلاوه آنکه نگفته است هرگز در خاطرش هم خطور نکرده بوده ببین بگو از کجا و در چه وقت و عیسی
که خدا است این را بشمعون جانشین خود گفته است بلکه چگونه میتواند جانشین داشت کسیکه همیشه
زنده است و هرگز منصب خدائی خود را از خود جدا نکرده و اگر عیسی این را ادعا میکنی گفته باری همین
ادعا را بکن که شمعون جانشین او بوده نه همه خلفا زیرا که از کجا میگوئی هر خلیفه و دیگر پاپائی از شمعون
بیرون آمده و از کجا میگوئی که ایشان گناهی که سبب نقص ایمان باشد نکرده‌اند زیرا که هر یک از ایشان گناهان
چند کرده‌اند که ایمان هزار فرسنگ از ایشان دور رفت چنانچه تو تولیانوس که از مشاهیر علمای شما است
در کتابی که بر شخصی مرسین نام نوشته است اقرار داده که زفرینوس مذهب کفار را حق دانست و

وادنیبوس که از مشاهیر خلفای متها است در کتاب خود نوشته است که مرسلینوس را نوا هم این که مبادا
او را بدار کشند از برای بتهای منعوق قربانی کرد و جرایم مشهور در کتاب تاریخ و کتابیکه ذکر علمای دین خود را
میکند نوشته است که لیبرایوس و فیلکس که از مشاهیر خلفا هستند هر دو بمذهب آریانی بودند و آریانیان
طایفه‌ایند که حضرت عیسی را خدا نمیدانند بلکه میگویند پسر خدا است و بهترین مخلوق پروردگار بوده و آن بدن
از برای خود گرفته مدتی که در دنیا زنده بود از قبیل روح در آن بدن زندگانی کرد و این اعتقاد در میان
همه فرقه نصاری که امروز در زمین میباشند کفر عظیمست و نیز نوشته است که ویرجیلیوس پیروی کرد ابونیکدس را
و مذهب او را اختیار نمود و او اعتقاد داشت که عیسی کلام الله نبود بلکه چیزی بود از خدا و میگفت بدن
عیسی از قبیل ابدان افراد انسان نبود بلکه مثل او بدن مثالی بود که از آسمان آورده بود و بظاهر هشتم
از مریم متولد شد و انکار میکرد که عیسی دو ذات یکی الهی و یکی انسانی بیکو خود موجود شده‌اند و همه این
مراتب در دید که امروز نصاری اند کفر میباشد و در کتابیکه آن را کتاب پاپ نامند نوشته است
که خنادیوس خلیفه که او را خنادیوس اول میگویند تا فرشد و استفنوس را که استفنوس ششم
میگویند همه آن احکامی که پیش از او باطل کرده حکم فرمود که هر که حکم پیش را قبول کند لعنتی باشد و
جوانس نهم خلافا و هر حکمیکه استفنوس کرده بود باطل نمود و حکم نوشت که هر که استفنوس را قبول کند
لعنتی باشد و فرماروس حکم کرد که هر که آنچه را جوانس و سرجیوس حکم کرده‌اند قبول کند لعنتی باشد و بس
و همین مطلب را در کتابیکه او را پلاتینه میگویند و از آن معتبرتر کتابی نباشد نوشته است و دیگر بنوس
پولانوس در کتاب خود نوشته است که سیلوستر ساحر بوده است و آخر شیطانیکه با او اختلاط داشت
بوضع بسیار زشتی او را کشت و برانی کردینالس در کتاب خود نوشته است که کریکاریوس هفتم از همه
بدتر بود و ملحد شد بخدا و آخرت مطلقا اعتقاد نداشت و یوحنس که یوحنس بیستم باشد کافر بود
زیرا که میگفت ارواح انسانی چون ارواح سایر حیوانات بر طرف میشوند و یوحنس بیست و سیم

چنانکه

چنانکه در کتاب کنشلیا درون مذکور است در میان همه مصلحین کنندگان در بالای تخت شمعون احرار را انکار کرد
تا اینجا ترجمه کلام لوبد یوبکوس سید یونفرن تمام شد اینست کلام متقدمین و متاخرین ایشان در حق
یکدیگر و پیش از کلام جرائیم که از اقدام قدمای ایشان و از مشاهیر خلفای ایشان شدید که کفته هفتاد
اوطاقیر دروغ بر هم بافته اند پس با وجود اینها چگونه به تاریخ نوشته شده اعتماد میتوان نمود و چگونه
این مرد میگوید که اگر این خبرها را دروغ میگفتند بایست میبود تکذیب قول ایشان کنند و نگذارند دین
ها مسیح جاری شود خود ایشان بعض تکذیب بعض را میکنند در حق شمعون الصفا که مقدم حواریین بود جمیع انکار
میکنند دین مسیح را از کجا بیابیم که جاری شده و اینکه دین ایشان است آنکه دین مسیح باشد چنانکه تفصیل اینکار
بعد از این معلوم خواهد شد بنقل ... شماعی کر امور مخالفه عقل و جمیع شرایع را نقل میکنند
چنانکه خواهد آمد چگونه اعتماد توان کرد و نیست انست که اگر نه بواسطه خاتم انبیا بود نبوت انبیای از انبیا
سلف بود اثبات نبوت آنها در نهایت ... کسیکه از این دین متین مبین خارج باشد اثبات نبوت انها را
نمیتوانند کرد چه این مرد که باعتقاد خود رساله نوشته و آنچه در کتب تواریخ ... اینست ثبوت محمد بن
عبدالله صلی الله علیه و آله ... و حال اینکه ما نزدیک بعهد اصل با ایم از موثقین که بسیاری
از آنها معجزات پیغمبر آخر الزمان را بچشم خود دیده اند و ثبت کرده اند و زیاده انجیل کتاب تاریخ و حدیث که بتواتر
رسیده و احدی در آنها تشکیک نکرده در ثبت معجزات پیغمبر آخر الزمان داریم که اکثر باسنا متصله بعهد حضرت
و نبیاد در مقارب عهد آنسرور نوشته شده و مثل نهج البلاغه که خود تصریح بدین معجزه میفرماید
میباشد و قرآن مجید که مشتمل بر اخبار الغیب و سایر آیات اعجاز است در دست است و اخبار بعض وصی ان
حضرت حاضر است پس ... در میان دو مملکت اظهار دلیل و استدلال نمود میگوید ما چها تاریخ
داریم و تاریخ دیگر از معجزات مصاحبانش که مورخ بچشم خود دیده و نمیتوانند دروغ باشد بجهة اینکه کسی
تکذیب نکرده تا این دین شیوع یافته با وجود آنچه خود در حق مورخین خود و خلفای خود در کتابها

نوشته اند و میخواهد که مطلب و هزار سال تقریباً بیش از این را ثابت کند که همه انجیل را اینجاها نوشته شد
تمام مطابق واقع است نصرانی و انتشار این دین هم از معجزات است زیرا که احکام این دین تمام مخالف
هوا و هوس نفسانی و شهوتی [illegible] بهم رسانید و از چند نفر فقیر که هیچ چیز از قوت شمشیر و سایر چیزها چون اعوان
و انصار نداشتند حتی قصاص جاری شد با وجود این دین تبدیل دین نصاری شد علاوه کوشش ایشان که
معجزات دین مسیح را از میان بردارند چنانکه قتل بسیار هم نمودند جواب انتشار دین عیسی را بیان
کرده شد از جمله معجزات شمرده پس چرا این بی انصافی همین مرحله را در دین خاتم الانبیا جاری نمیسازد که چون
[illegible] و بی پدر بی معین و بی یار و [illegible] فقیر و بی چیز آنقدر ترقی میکند که همه این قوم که عداوت او را
بر میان بستند حتی [illegible] از قرآن یکی در انجیل از قول عیسی مذکور است
که هیچ پیغمبری مبعوث نشد مگر [illegible] که اهانت رسانیده میشود در شهر وطن و او را دنبه میکنند او را قوم او بعمل
آمده و دعوت کند [illegible] خود و شنیده آیا او واحد باشد و بحد
فقیر باشد که اکثر [illegible] طرف خود [illegible] بگرایند با وجود
این دین او شرق و غرب [illegible] و مصر و شام و یمن و عمان و عجم و هند و سند و ترکستان
همه تبدیل [illegible] ایشان [illegible] با وجود [illegible]
قتل بسیار [illegible] اما آنچه گفته که احکام این دین یعنی دین نصاری تمام مخالف هوا و هوس است الخ
میگوییم که چنانچه از کلام سابق واضح و مستفاد میشود با این کلام کنایه از موافق هوا و هوس نفسانی بودن احکام دین
اسلام اراده کرده اولا نمیدانم کدام حکم او موافق هواهای نفسانیه است آیا جهاد در راه خدا که معرض
تلف جان و ترک مال و [illegible] موافق خواهش نفسانی است یا وجوب حج و زکوة و خمس که در آن اتعاب
بدن و اتلاف مال است یا نمازهای پنجگانه یومیه یا روزه‌های روز رمضان خصوص در روزهای تابستان
با [illegible] یا [illegible] اجتناب [illegible] حفظ چشم و دست و فرج خود از غیر حلال خود از زنان

دیگران

و پیران با لزوم احتراز از لباس حریر و ظروف طلا و نقره و وجوب ترک اسراف و فرو بردن خشم و غضب
و امر بمعروف و نهی از منکر و در راه خدا نترسیدن از ملامت ملامت کنندگان و وجوب احتراز از نجاسات و وجوب
تطهیر بدن از بول و غایط و غسل کردن از جنابت و حیض و استحاضه و نفاس و تحمل نفقات عیال و پرستاری
اولاد و صلهٔ ارحام و وجوب حفظ زبان از لغو و غیبت و فحش و دشنام و دستان از دزدی و اعانهٔ ظالمین
و چشم از نامحرم و گوش از شنیدن غنا و شکم و فرج از محرمات و منهیات و نماز و دعا و تضرع در تاریکی شبها
دراز و محافظت دل از غیر یاد و محبت خداوند یکتای بی انباز الی غیر ذلک و ثانیاً آنچه گفتم که احکام این دین
دین این باید تمام مخالف هوای نفسانی ما باشد ببینم این دین که میگوئید احکام او موافق و مخالف هوا
های نفسانی است کدام است و در دست کیست اگر میگوئی که تبدیل شده کدام دین و در آن کدام طایفه
نصارا شاهد است و کدام یک از پیغمبران دین را امروز دارند که تو تبدیل ایشان را معجزه قرار داده چند
موضع از انجیل اربعه نقل کردیم که عیسی فرموده من نیامده ام که احکام توریة را تغییر بدهم و فرمود که هر که
بهشت میخواهد باید تابع احکام توریة باشد و در انجیل متی مسطور است از زبان عیسی میگوید که نپندارید که من
آمده ام که دین پیغمبران و آنچه ایشان فرموده اند برطرف سازم و اخلال کنم و در فصل چهلم انجیل لوقا است
بعضی شخصی عرض کرد که حکم ناجیات ابدیه را بمیراث ببرم فرمود آنچه در توریة نوشته است عمل کن و تو خود دیدی از
این کلمات انجیل ناسخ توریة نیست بلکه انجیل او کرده است و انجیل زیاد کردن میشود نه کم کردن حال بیان کن
ببینم از احکام توریة از اصول و فروع آن چه در میان شما هست و کدام یک را مراعات میکنید اگر از
اصول میگوئی در سفر چهارم توریة خدا تعالی به پیغمبر ما بدان فرموده که ای اسرائیل بشنو خداوند
شما است و یکی است و در انجیل شما با این تصریح بخشیده چنانکه در انجیل یوحنا است که عیسی گفت خداوندا
این زندگانی ابدی که من بعهده تو تعلیم ایشان کردم این میباشد که تو را یگانه خدای بدانند و مرا فرستاده تو شناسند
و در فصل دوازدهم انجیل مرقس مذکور است که مردی بخدمت حضرت عیسی آمد و عرض کرد های استاد چون من

چه عمل بکنم از برای آنکه بهشت بروم آن حضرت براو تند شد فرمود که چرا مرا خوب گفتی با من چرا نمیدانی که کسی را خوب
نمیتوان گفت مگر یک خدا را و در فصل چهل و یکم مرقوم است که کسی از عیسی پیغمبر طلبید فرمود اول وصایا
من آنست که بدانی که خدای تو خدای واحد است و نیز از اصول دین موسی است که شبیه ساختن و اعتقاد کردن و
تعظیم آن داشتن جایز نیست چنانکه در کتاب بارک پیغمبر که از انبیاء معتبره در نزد نصاریست مذکور است
که خدای تعالی میفرماید مسازید از برای خود شبیه هیچ چیز شبیه آنچه در آسمان و در زیر آسمان و در روی زمین است
و شبیه آنچه در زیر زمین و دریاها است هیچ شبیه مسازید و پرستش مکنید و نیز از اصول دین موسی است اینکه گناه
کاران بجزای معصیت خود گرفتار میگردند پس خدای کسی را منصب بخشیدن معاصی بندگان نیست از این اصول
کدام یک را نصاری نگاه داشته‌اند [illegible] قایل شده اند که پدر و پسر و روح القدس
باشد همه طوایف نصاری خدا را جوهر میدانند و میگویند [illegible] جوهر است از اقانیم ثلثه و اقنوم بمعنی اصل
و سبب چیزیست و عبارت از ذات باری تعالی است که [illegible] است و اب و ابن و روح القدس است
با او است و اقنوم اب عبارت از وجود است و اقنوم ابن علم او است اقنوم روح حیوة او است بلکه اهل تحقیق را
خوب نمیدانند نظر کن به کلام تلمیذ [illegible] که یکی از پادریهای نصاری بود که باعتقاد فاسد خود تتبع در دین
مسلمین نموده و کتابی در رد اسلام نوشته در آنجا میگوید [illegible] که سایر پیغمبران گفته بودند مردم را
از بت پرستی بدین [illegible] خدا در آورده‌اند و از بت پرستی [illegible] اگر [illegible] در آورد حال آنکه
میتوانست بپرستش [illegible] است یعنی تثلیث در آورد و تمام طوایف نصاری قایل بتثلیث اند گو در تثلیث فی الجمله تفاوت
دارند چه فرقه ملکاییه از ایشان گویند سه خدا باری تعالی و عیسی و مریم است و چنانکه بعضی گفته اند که اکثر
فرنگستان از نماء و ملجار و کاتلیان و مصریان و لوتران و المان و اسپانیل و انکال بر این
طریقه اند و طایفه نسطوریه عیسی را پسر خدا میدانند و بعضی خدا دانند و به یک ذات و به تشخص قایلند
و بعضی گویند روح او خدا است و تن او انسانست و بعضی گویند معنی پسر خدا بودن او این است

اینکه خلق

ایشانست که خلق نموده او را مسیحا ابن و روح القدس است یعنی بنیابد زنده شود اکر از ایشان پرسند که

عبادت عیسی واجب است کویند بواسطه اینکه او واسطه است میان ما و لاهوت و یعقوبیه کویند اتحاد بدن

یعنی با لاهوتی کرفت و دیکری ناسوتی نیز نسطوریه کویند کلمه با ناسوت مسیح اتصال کرد اینست عیسی دو جوهر است

و دو اقنوم و اینها مذهب اهل ارمنیه اصفهان و کرجستان و طایفه زنکیان از حبش و نصارای روس و مظفر

و مسکو و جماعت ترخان و سکان رود دعلجوا و طایفه دیکر نقل نموده اند و بعضی کویند معنی اتحاد

آنست که کلام الله در مسیح تاثیر کند بدون نقل و کویا چنانکه بعضی کفته اند مراد این باشد که هیکل مسیح

چون شجره طور محل تکلم کلام الله شد این را نسبت به یعقوبیه و روم و ابن المقدس و جرکس و ازناور و ارون

و اوردن الروم و ... و جمعی دیکر داده اند و ملکانیه کویند که کلمه بر دست عیسی تجلی کرد مثل از کل متقات

ساختن و مرده زنده کردن و کویند این کلمه اتحاد است و همچنین شروع در کار می کنند که بسم الاب والابن

و روح القدس الرحمن الرحیم اله واحد اعتقاد جمیع نصاری آنست که انبیا از برای کناه پدر جد آدم

در جهنم بودند تا عیسی آمد و جهنم را خراب کرد و ایشان را آزاد کرد و اینکه تصویر ساختن و تعظیم ایشان مراد ...

و مبین است چه در کلیسا بصورت عیسی و مریم بلکه غیر ایشان از مشایخ و اوصیا تعظیم می نمایند و اما سزا

و جزای معاصی بر خلاف آنچه میکویند که عیسی در روز حشر از قتل و نهب و از ... مرتبه کفته ... کند

باشد و کناهان جمیع خلق ظاهر و هویدا کرد و اما بخشیدن دیکران معاصی را کار ایشان خلاف آن نیز ایشان مشهور

چه هر سال زنان و مردان ایشان پیش پادریان آمده اقرار میکنند ... میکنند ایشان می بخشند چنانکه میکویند خواهد شد

و اما فروع دین منظم فروع دین موسی که منسوخ نشده است چنانکه کذشت با آنکه حضرت مسیح نیز ختنه کرده چنانچه در

فصل اول انجیل متی مذکور است که هشت روز که از تولد حضرت عیسی کذشت مادر آنحضرت موافق امر تورات

موسی علیه السلام ... بود او را بمسجد برده نزد یکی از علمای بنی اسرائیل که شمعون نام داشت او را ختنه کرد و

نصاری آن روز را اول سال میلاد عید میکنند امروز را ختنه کنند کدام ... ختنه نمیکنند بلکه ...

که مؤسس اساس مذهب نصاری است که حال در دست دارند و باشمعون الصفا که وصی و خلیفه عیسی بود بنای مقاتله
و مجادله گذاشت و اکثر نصرانیان از او یعنی پولوس متابعت میکنند و این پولوس حواری کوید و در فصل سیم
کتابی که بجماعت غلاطیان نوشته میگوید من که پلوس میگویم بشما اگر ختنه کنید عیسی که خدا است بشما
هیچ نفعی نخواهد بخشید زیرا که من شهادت میدهم بهر کسیکه ختنه کرده است میگویم بآنکه قبول فرض است بر او که باید همه
شرع را بعمل آورد و اگر اینها را بعمل آورد از عیسی که خدا است خالی خواهد بود یعنی عیسی که خدا است از شما
بیزار میشود و در فصل چهارم کتابی که باهل روم نوشته استدلال مینماید بر بی فایده بودن ختنه بثبوت عدالت
از برای ابرهیم در حالت نامختونی و دیگر از مخالفات فروع دین موسوی حفظ شنبه است و از آن اثری
در نزد نصاری باقی نیست و دیگر ذبح است که مطلقا از میان ایشان متروک گشته و دیگر حرمت بعضی حیوانات است چنانکه
گذشت و حال نصاری جمیع حیواناتی که بنص تورات حرامست میخورند و در تورات در سفر چهارم خدا تعالی
میفرماید خون هیچ حیوانرا مخورید زیرا که خون ایشان در عوض روح ایشان میباشد و بدین جهت نباید که
گوشت و روح هر دو را بیاشامید بلکه باید خون را چون آب در زمین روان سازید و حال نصاری
ذبح نمیکنند و خون را روان نمیسازند بلکه چون میخواهند بایشان بسمل خوک یا گاو و یا گوسفند را می‌آزند و
کارد باریک درازی شبیه بنشتر را در پهلوی گلوی او فرو کرده خون آن را در ظرفی کرده و قدری
سرکه و نمک در آن میاندازند که نبندد پس با آرد میریزند آن خون را میپزند و میخورند و از آنجمله رهبانیت
و تنها بودنست که در تورات ممنوعست چنانکه در سفر اول توریتست که خدا تعالی در وقتیکه آدم را
آفریده بود گفت خوب نیست که آدم تنها باشد بیافرینم از برای او رفیقی از جنس خودش و بعد از عیسی
نصاری بدعت رهبانیت را اختراع کردند چنانکه پلوس در فصل هفتم کتاب اول از برای
شخصی تیماثاوس نام نوشته است و میگوید آنانکه کدخدا نشده اند و کسانیکه بیوه اند خوبست که
مثل من باشند یعنی بدستور من راه روند که زنها زن نگیرند و بی شوهران شوهر نکنند بعد از آن

میگوید

میگویند در باب بکرها خواه مرد و خواه زن مصلحت میدهم که بهتر آنست که چنین نمایند و از آنجمله غسل
جنابت که در توریة هست و نصاری آنرا ترک کرده اند و عمده عبادات اینکه امروز بنی اسرائیل دانند بلکه
انها را اصول دین میشمارند چهار عمل است و کمال اعتنا بانها دارند اول عبادة هر روزه که از برای
نماز یومیه میخوانند دویم اینکه هرگاه عیب خاصی در دیر بجهة باشد آنرا احرام میدانند سیم انکه ذبح را با
عالم مسائل دینیه بکنند چهارم انکه گوشت حیوانات را با لبنیات نمیخورند بلکه در یک سفره هم جمع نمیکنند
وتا از خوردن یکی چند ساعت نگذرد دیگری را نمیخورند و از هیچیک اثری در میان نصاری نیست بلکه از احکام
توریة و کتب انبیای سابقین مطلقا پس معلوم شد که این چیزی که اینها میگویند مخالف هواهای نفسانیست
وانشا را از معجزه میدانند دین بنی اسرائیل و احکام توریة نیست و اگر طریقه را میخواهد که امروز در دست طوایف
نصاری است و معمول به اکثر طوایف ایشانست خصوص الان و پرتکال و فرنسیس و اسپانیال و انگلیس و روس
و نمسه پس میگویم اگر ان مخالف نفس [illegible] شهوت [illegible] است پس چه چیز موافق اهوا خواهد
بود بلکه اصول مخترع [illegible] ایشان [illegible] جمیع کتب انبیا سلف خلف و فروع ایشان محض
متابعة هوا و هوس چه معظم خواهش انسان به نسبة باکل و شرب و جماع و مباشرت و تن پروری است
و ایشان را در این خصوص منعی [illegible] را غلب نیست و اگر خواهی شمه از اصول و فروع ایشان را با توضیح دهم
تا بحقیقت ان برسی تا بدیهة فساد ان بکری و اصول و فروع مسلمین را که میدانی ملاحظه کنی و عقل را حکم
سازی بدانکه اصول دین ایشان بنوعیکه بعضی از علمای ایشان ثبت نموده چهارده است هفت از ان تعلق
بالوهیة دارد و هفت دیگر بانسانیت حضرت عیسی متعلق است اما ان هفت که بالوهیة تعلق دارد اول
اینکه خدا تعالی یکیست دویم انکه خدای یکی پدر است سیوم اینکه خدای که یکی است و یکتاست پسر است
چهارم انکه خدای که یک و پدر و پسر است روح القدس است پنجم اینکه ان خدائیکه صفات مذکوره میباشد
ذات او است مرتجی و پروردگار است ششم اینکه ان خدائیکه آن صفات را دارد شفاعت کننده است

هفتم اینکه از همه اینکه صفات مذکوره را دلیل دعوی کنند است و اما آن هفت که تعلق با نسانیت دارد
اول آنکه خدائی که با این صفات هفتگانه متصف است و آن صفات عین ذات او است بتوسط بشخص
روح القدس بدنیا آمده داخل رحم مریم شد دویم آنکه همان خدا اینکه داخل رحم مریم شد انسان از انجا بدنیا آمد
سیوم آنکه همان خدا اینکه بدنیا از رحم مریم آمد بدار کشیده شد بعد از آن مدفون شد چهارم آنکه آن خدا اینکه
از دار مدفون شد داخل جهنم شد از برای خلاص کردن ارواح همه پیغمبران و مؤمنان و اوصیا که از اول ابتدای
دنیا تا آن زمان مرده بودند و در آنجا بحبس شیطان گرفتار بودند و انتظار آمدن خدا را میکشیدند پنجم آنکه
همان خدائی که بعد از دار و دفن داخل جهنم شد از آنجا همراه پیغمبران و اوصیا و مؤمنان بدنیا بر گشته رجعت نمود
ششم آنکه همان خدا بعد از رجعت نمودن بدنیا بعد از انقضای چهل روز ارواح مؤمنان و پیغمبران و اوصیا را
با خود برداشته باسمان بالا رفت و در دست راست پدر خود قرار گرفت هفتم اینکه همان خدای با آن
صفات مذکوره از آسمان نازل خواهد شد و در صحرای اوطای شام دیوان خلایق را بعد خواهد
کرد و نیکوکاران را به بهشت و بدکاران را به جهنم خواهد فرستاد اینست اصول دین ایشان و در فصل
بیست سیم انجیلی که یحیی تسمیه میکنند در فصل انجیل مرقس و همچنین در انجیل لوقا و یوحنا نیز مذکور است
که در اول بعثت حضرت عیسی یحیی آمد او را در آب محمودیه غسل توبه داده و همینکه حضرت عیسی از آب بیرون آمد
یحیی دید که آسمان شکافته شد و روح القدس بشکل کبوتری آمد در بالای سر عیسی قرار گرفت و در انجیل
مرقس میگوید در عیسی ساکن گشت و اعتقاد ایشان در خصوص شیاطین آنست که صنفی از ملائکه هستند
که بسبب نافرمانی خدا مغضوب گردیده از آسمان بجهنم انداخته شدند میگویند چند روز از آسمان ملائکه بجهنم
میبارید میگویند شیاطینی که در زمین مانده اند ملائکه اند که در وقت فرود بجهنم در عرض راه بودند
که خدا بار دیگر ایشان را حکم کرد بزمین افتادند و سبب نافرمانی را میگویند این بود که با ایشان فرموده بود زمانی
خواهد آمد که من انسان شوم باید شما آن وقت مرا انسان دانید آن انسانی را که با من نسبت خدا دانسته باشند

دیدیش

وپرستش کنید انها که قبول کردند مقرب شدند و انها که قبول نکردند معذب و اما فروع دین ایشان هفت است
اول غسل بد لخنه ولن چنانست که هر طفلی را پدر و مادرش یا یك کدام باید که هفت روز بعد از ولادت
هدیه مناسبی بر داشته در شمع بزرکی چسبانیده بکلیسا در پادری برند و ان پادری هدیه را بر داشته موی
اسم کذاشته در میان اب نمك فرو میبرد و در انوقت میکوید که ترا غسل میدهم باسم پدر و پسر و روح القدس
دوم کریسما است و ان اینست که چون طفل بهفت سالکی رسید باید که پدر یا مادر که متوجه آن طفل است ان را
با هدیه نزد ان پادری که خلیفه است ببرد و ان خلیفه انکشت خود را با ن روغن زیتی که در کلیسا باشد
چرب کرده بر سر آن طفل بشکل صلیب که خاجست خط بکشد و بکوید من نورانشان میکنم بنشان شفاعت
و یك سیلی بان طفل زده او را روانه کند سیم کونفیسا است و ان یعنی اقرار بکناه کردنست و آن
چنانست که هر مردی یا زنی همینکه از هفت سال سن و تجاوز کرد باید که هر ماه و اقلش هر سال نزد پادری
اید و خلوت کند و هر کناه که کرده این مدت کذشته است با دست تمام بدو اعتراف کند و بعد از ان پادری کناهان
بجهه کناهان او که شنیده قراری دهد و کناهان را ببخشد یا بن عنوان میکوید من کناهان ترا می بخشم باسم
پدر و پسر و روح القدس باید در انوقت پادری بدست خود شکل صلیبی بسر او بکشد و اکر ان شخص یك
کناه را از پادری پنهان کند آن بخشیدن نفعی با و نبخشد بلکه البته با بد عذاب شود مکر اینکه پیش از مردن
ان کناه را اقرار کند و اقرار و برپنهان کردن ان نیز بکند چهارم یوکرنیا و ان چنانست که هر کس که کناه
بپادری کفت باید همان ساعت بکلیسا رود و ان نانی را که شکل خدا بران نقش کرده اند از دست پادری
بخورد و یك پیاله ابر بالای ان کرده ندان او بنان نرسد در وقتی که اجماعتی که کناه خود را کفته بجهه خوردن
نان حاضر میشوند پادریان نان را که بنا ذکر نمک و بقدر ناخن ابهام است و صورتی بر ان نقش است
بر داشته بلند میسازد و ایشان تعظیم میکنند پس میکوید اینست حضرت عیسی خدای راستی و ایشان ای مردمان
بکوئید که من آن حد ندارم که تو داخل خانه دل من شوی ملکه یك حرف تو کافیست از برای انکه روح

روح ما شفاعت کرده شود پس ان نان را نزدیک دهان ایشان میبرد و میگوید بگیر بدن عیسی را که خدا است
ان شخص دهان باز کرده پادری نان را بحلق او میاندازد و پیاله اب میدهد بنحوی که فرو رود و جا بجا نشود
پنجم اوردنست وان هفت مرتبه دارد که هر کسیکه میخواهد پادری شود باید طی ان مراتب کند اول باید که بمکتب
رفته سواد هم رساند و چون لغت لتینی را که زبان کتاب ایشانست فی الجمله آموخت نزد خلیفه رود و او بانگشت
خود که در روغن زیت مذکور چرب کرده شکل صلیبی بر سر آنجوان میکند و بعضی الفاظ میگوید و موی فوق سر را
بقدر پشت ناخنی میتراشد و پس باید بعد از مدتی که گذشته مرتبه دویم پیش خلیفه رود و انچه در مرتبه
اول خلیفه کرده بود باز چنان کند و موی سر فرق او را در مقابل اول بتراشد و هم چنین مرتبه سیم چهارم و باید در
هر مرتبه هدیه تحفه از برای خلیفه ببرد و چون لغت لتینی را خوب دانست مرتبه پنجم نزد خلیفه با هدیه رود
و در این مرتبه الفاظ بسیار بر سر او میخواند و ان شکل اول را بر سر او میکشد و ان جای تراشیدن را بزرگتر میکند
بقدر کف دستی و فیضهای مرتبه پنجم را باو می بخشد و در این مرتبه ها اذن میدهد که نوشتهای علما و پادریان و دعاهای
ایشان که در کلیسا هست بخواند و چون مدتی از این گذشت و باید در اینوقت عمر انشخص اقلا بیست و یکسال
رسیده باشد مرتبه ششم نزد خلیفه میرود و بدستور سایر مراتب خلیفه با او رفتار میکند و علامت سرش را
بزرگتر میکند و در این درجه اذن میشود که در کلیساها انجیلها بخواند و چون مدتی از این گذشت و کمالات دینی
کسب کرد و او را ایشان تحصیل نمود بار هفتم نزد خلیفه رفته و خلیفه آن را بروغن زیتی که مذکور شد دستها را
ان را تعظیم میکنند بدن نان را چرب میکند و دستهای خود را بر سر آن میگذارد و میگوید بگیر روح القدس را
فرع ششم مطرمانیومست وان چنانست که چون خواهند دختر و پسر را بزن و شوهری بیکدیگر دهند
پدر یا ولیان دختر دختر را با هدیه تحفه بکلیسا نزد پادری میآورد و ان پسر نیز حاضر میشود پس پادری
از دختر میپرسد که تو راضی هستی که زن این پسر شوی دختر میگوید بلی پس از پسر میپرسد او نیز گوید بلی پس
پادری دست دختر و پسر را بهم داده و دست هر دو را بدست خود گرفته میگوید من شما را با هم عقد بستم

پدر

پدر و پسر و روح القدس پس پسر دست دختر را گرفته بمنزل خود میبرد فرع هفتم اشتر ما انکه بکلیسا و احیا
که هر یک از ایشان چه پادری و چه مادری که زنان صاحب مرتبه ایشانند یعنی پادری مؤنث و چه غیر ایشان و
چه مرد و چه زن نزدیک بمردن ایشان رسید پادری بطلبید و هر گناهیکه در تمام عمر خود کرده نزد او میشمارد
و ان نان سابق را میخورد و چون وقت احتضار او شود پادری پیش امده شیشه روغن زیتی را که با خود دارد بر سر و
روغن زده دستها و پاها و گوشها و سوراخهای بینی او را مسح میکند چنان اعتقاد دارند که هر گناهی که
ان اعضا کرده اند باین واسطه از عذاب ایمن میشوند پس پادری شمعی از موم بدست او داده و صورتی
صورت مرد چهار میخ کشیده بدست چپ او میدهد و در سر و گوش او فریاد میزند که این شمع مثل اقانیم
ثلثه است که یک ذاتست و بهمین تعبیه میتوان شد این خیال نیز کشیده [illegible] خدای شما است که از برای
خواطر شما کشته شده است این هفت فرع از فروع دین ایشانست و اما سنتهای ایشان ختنه نکردن و گوشت
خوک و شراب خوردن و هر کس اینها را حرام داند از مذهب خارج دانند و دیگر از قواعد ایشان
استنجا نکردن و غسل نکردن و نوره نکشیدن و ناخن و شارب نگرفتن و هیچ چیز را حرام ندانستن و زغ
و شب پره و کلاغ پشت و مار ابی و سگ ابی را حلال دانستن و دیگر از سنتهای ایشان شکل صلیب از چوب
یا سنگ یا طلا یا نقره یا دندان فیل یا غیر اینها با خود داشتن و در برابر ان سجده کردن و استغاثه نمودن
و غیر اینها و از جمله سنتهای ایشان که در میان فرنگیان متداول است و در شهرهای خود بجا میاورند ان
که صلحای ایشان بعضی دختران خود را یا دختر یکی و چیزی است نذر ان مینمایند میکنند که نامزد حضرت
عیسی شده اند و بانمی بخشند چون ان دختر بحد بلوغ رسید مال و اسباب بسیار همراه او میکنند و
پادریان میفرستند و در پهلوی هر کلیسائی مکان وسیع مثل شهری سازند که بسیار زینت و راه بان
کلیسا دارد ساخته اند از برای منازل دختران و در هر یک از انها موضع دختران بسیار جمع شده اند و ان
دختر را با مال بان موضع میفرستند و بسا باشد که دختر اگر مالدار باشد ملکی نیز وقف میکند

کماه ماه

کرده باشد اما اهل بان دختر میرسد این حرمت در خود دختر است الا مرخص و لباس دختر ها یان از کار
خلفا میدهند وان دختر را چون با مرخص آورند بدست پیرزنی که متکفل احوال دختران است میسپارند و هر سال
یک نفر را ما هر بکره عجوزه را از برای پیشوائی دختران انجا بقرعه یا مشورت تعیین میکنند و چون دختر با
عجوزه سپرده شد متعارف نیست که دیگر کسی از خویشان نزدیک او را ببیند یا نزد او روند بلی سالی یکبار
اذن میدهند که یک روز مادر او با او سخن گویند اما ان پیرزن ان دختر را بیکی از دختران دیگر میسپارد تا او
تا یکسال ادب عبادت بیاموزد و ان دختر را انسال هر گونه خدمتی خواهد باو میفرماید و این سال را سال
ریاضت و ازمایش گویند و بعد از تمام شدن سال اگر تاب اورد ایشان او را زینت میکنند و اقمشها
میبرند و همه پادریان و دختران انسلسله را در انجا جمع میشوند و ان دختر را نزد یکی از پادریان که در باره منک
نشسته است میاورند ان دختر چون نزد او رسید نزد همه میاید و پادری میپرسد چون گذشت بر تو مدت
یکسال ازمایش بعیسی نذر شدن خوشت امد و خواهی اما شنیدی که ... و بعقد عیسی در آمدی انکه ما بعد
اینکه در امدی دیگر بیرون نمیتوانی رفت ان دختر میگوید بلی چون گفت بلی ان ساعت ... درمیاند
وان پادری لباس تازه بان دختر میپوشانند بعد از آن اول ان پادری بعد سایر دختران او را در بغل گرفته
فشار میدهند پس ان دختر در ان روز مهمانی میکند و همه پادریان و دختران هدیه میدهند و چون از خوردنی
خوردن فارغ شدند دست ان دختر را گرفته باطاق خودش میبرند و در میان خوابگاه صورت شخصی را
و بار طاق نقش کرده گذاشته اند ان دختر را با ان صورت پهلوی هم میخوابانند و تا صبح با هم خوابیده اند
و در هر هفته یکبار پادری برای ان دختران نماز میکنند و در وقت نماز میباید ان دختران در عقب
او ساز بنوازند کی کنند تا پادری از ان نماز فارغ شود و بعد از ان نماز پادری حقه بیرون میاورد پر از نانها
که سابق مذکور شد پس ان حضرت را بدست گرفته میرود بجائیکه ان دختران بسر زانوی خود ایستاده اند
وان حقه را در بالای سفره که برای اینکار ساخته اند میگذارد و در ان سفره چندین شمع از موم کافوری در

شمعدانها

شمع دانها که افروخته و اقسام گلها پاشیده اند و چون دعا به است نه هر یک از دختران بدر از رو در تا رو
کرده گناه هفته خود را بان پادری که از برای گناه شنیدن مقرر است بگوید پس چند نفر از اندختران که گناه گفته اند
دو دو به ترتیب با ادب تمام برابر پادری میایند آن نان را [illegible] تعظیم میکنند بعد از ان نزدیک پادری باز
می نشینند پادری یکی از ان نانها را بدست میگیرد و بدستور یکه سابق مذکور شد بحلق اندختران
اندازند و چون یکی از اندختران بیمار باشد باید یکی از پادریان داخل فراش او شود و خلوت کرده گناهان اندختر را
بشنود و پادری گناهان او را ببخشد و باندرون خانه که در انجا رفته یکی از ان نان بیاورند یعنی میان بغلکی دارند
طلای که از ره بیاورند و بدستور مذکور باندختر بخورانند و اگر آن دختر در ان مرض مرد ناقوسهای متعدد که دارند
مینوازند تا پادریان که در اندختران بانها تعلق دارند [illegible] خبر شوند و قسیسان متوجه دفن او شوند
طولانی که دارند بجهة اندختر میکنند و از جمله قواعد اکثر نصاری که [illegible] که عمل جمع طوایف
نصاری است که حجاب در میان ایشان نیست زنان در میان [illegible] میکنند و چون دوستی مردان و زنان
بخانه دوستی میرود زن و دختر خود را پیش او میفرستند که سلام کنند [illegible] مردان ایشان کلاه برداشته
و سلام کرده زنان بوسه و بعد از ورود دو ست شیشه شراب حاضر میسازند و چون کیفیت آن ظاهر شد زنان او
خوانندگی و رقاصی بجهة مهمان میکنند و بهیچ چیز از یکدیگر مضایقه نمیکنند و اگر دوستی بخانه یکی رود و صاحب
خانه حاضر نباشد زنان و دختران او مهمانداری میکنند و بسا باشد که آن زن و دختر صاحب خانه را
تکلیف نموده بدهی یا مزرعه یا باغی که دارد میبرد و در انجا چند روز بعیش و عشرت میگذرانند و چون صاحب
خانه از اینمعنی آگاهی یافت بسیار از ان دوست خوشنود و راضی میشود و بعضی از ایشان میگویند جماع
و تفرقه کار جسمانیات است و ما جسمانیت را از خود سلب نموده ایم و مجرد شده ایم پس کسیکه مجرد شد با
جسم کار جسم رجوعی ندارد بلکه جسم هر چه میخواهد بکند قبحی ندارد و میگویند ما همه کشته ایم و با هم صلح
کلی کرده ایم و این معنی را از یکی از پیران خود که [illegible] نام دارد و معرب بن عیسی بود اخذ کرده اند در [illegible]

درفصل چهارم کتابی که بجماعت افسوس نوشته است که پس شما همه باید که با یکدیگر را برادر بدانید زیراکه
همه یک مجرد میباشید با همه صلح کلی کرده یکی گشته اید بسبب اعتقادی که من از شما ها خواسته ام و شما ازرا
بهم رسانیده اید یک بدن و یک روح شده اید و در فصل نهم کتابی که بجماعت کورینتیوس نوشته است میگوید
انچه خلاصه ان اینست که ایا من در میان شما مختار و رسول نیستم و عیسی که خدا و صاحب ماست ندیده ام
ایا شما عمل من نیستید وصیت من که با یاران را محافظت کنید اینست که چرا اختیار نداریم خوردن و آشامیدن
هرچه را که میخواهیم و چرا اختیار نداریم بخود گرفتن هر خواهر دینیه خود را چنانکه شمعون الصفا و سایر حواریین
و برادران حضرت عیسی میکنند و اما هر زنی را که همدین ما شده است و خواهر ما است اختیار نداریم که همراه خود
ببریم و هر وضع که خواهیم بکنیم [illegible] اینک کندا یا کسیکه با خبر امیدوار و در دهقانی
انگورها ان نمیخورد کدام چوپان است که گله را بچراند و از شیر گله نخورد ایا میپندارید که من اینها را میگویم
بلکه دین هم همین را میگوید زیراکه در کتاب دین موسی نوشته شده است که دهن آن گاوی که گندم را خرد میکند
میکند مبند [illegible] و گندم را [illegible] شما تخم روحانی کاشته باشیم عظیم خواهد بود
در نظرهای شما اگر کشتهای شما را درو کنیم و بعینه همین مطلب را در فصل نهم کتابی که باهل قرنطیان
نوشته ذکر میکند و در اخران میگوید که شما مطلع نیستید که خادمان مسجد از مسجد میخورند و ملازمان مذبح
در مذبح شریکند پس من چرا چنین نباشم و همین بلوس است که امروز اکثر کاردین فرنگیان بر سیرت اوست
واختراع رهبانیت را بعد از عیسی کرد چنانکه گذشت و تا دویست سال بعد از عیسی هم پادریان زن میگرفتند
تیم پاپا بعد از ان از قرار [illegible] بلوس منع کرد و گفت [illegible] مکشید از ان بانیان داد
که هر زنی که از برای اقرار بنزد ایشان میاید اگر خواهند با او مقاربت کنند تا باعث بر گشتن زن گردد و همین
بلوس است که در فصل پنجم کتابی که بجماعت غالتیس نوشته میگوید ای برادران من محکم باشید در انچه من شما
تعلیم کرده ام که باز دیگر گردنهای خود را به بند احکام شرع کج مکنید و در فصل اول کتابی که بجماعت کلوسیس

نوشته

نوشته میگوید ای برادران من با خبر باشید مبادا اگر کسی شما را فریب دهد از راه حکمت و از راه فریب بی فایده
حدیثهای مردمان و از راه عناصر جهانی بلکه اگر سخن کسی را میشنوید سخن مسیحی که خلاصه است بشنوید زیرا
که در مسیح تمام خداوندی مجسم گشته سکنی دارد و در او ختنه شده اید ختنه که بدست نمیکنند و گوشت بدن
قطع نمیسازند بعد از آن فقرات چند میگوید چون شما ها در گناهان و زیادتی گوشت ذکر خود مرده
او شما را با این گناهان و زیادتیها را بخشیده است زیرا که احکامی که برای ضرر و دشمنی ما بدست خط نوشته
شده بود او همه آنها را از میان برداشته با خود در آن داری که در آن بجهت میخ کشیده شد پس هیچ
هیچکس دیوانه شما را بسبب خوردن و آشامیدن و در جهت عید یا سبت [illegible] ایشان عید [illegible]
اول هم آنکه در احکام دین موسوی شرع موده شده بود نسخ خواهد گردید زیرا که اینها سایه [illegible] در فصل سیم
که رساله غلاطیان نوشته میگوید که مسیح خدا را آزاد کرده ما را از قید احکام [illegible] و با آنکه
این پولوس مدت مدیدی بعد از عیسی [illegible] رحمت [illegible] مرتبه که یکی از
بهترین شاگردان حواریین که استفانوس نام داشت شهید کرده شد [illegible] چنانکه در فصل
کتابی که رساله غلاطیان نوشته اشاره بآن کرده چنانکه گذشت این قول ایشان و آن فروع آن اصول را باطل
در نما کنند و این فروع را با نفس و هوا و هوس بینی عقل اصلا موافقتی با آن اصول و نقل اصلا منافی با آن
فروع هست بلکه علمای اسلام بی باکان و جوانان و اهل هوا و هوس از مسلمین را منع از اطلاع بر فروع
نصاری مینمایند چه کسانیکه پیرو هوس و هوا و قوه دین ایشان قوی نیست بچنین فروع مایل میگردند
نمیدانم از عکس را از ملت اسلام که این مردم مطابق هوس و هوای نفسانی میدانند و در ملت نصارای [illegible]
آن کدام حکمست اگر گویند ترک زن گفتن است پس ملاحظه کن که در این گفتن آنچه موافق هوا است تمام
فرج است ولیکن متضمن مشاق و آلام بسیار بواسطه تربیت اطفال و تحمل نفقات و امثال اینها نیز هست و
آن جزء اولاد بر وجه اکمل با تمام میرسانند چه اگر یکزن یا چهار زن را بگیرند اما بعوض هر یک که خواهند

بی زحمت انفاق و مشقت ترتیب انی برای ایشان حاصل هست بلی از آن جز دیگران فراغتی خواهند داشت

و یکی از احکامیکه احتمال میرود این فرموافق هوا و هوس نفس داده اند چنانکه از انچه در حق پیغمبر آخر الزمان

گفته بود مستفاد میشود منع زنانست از مجالست بیگانگان و مباشرت کردن مردان دیگر با ایشان یعنی گفتن زیاده

از قدر ضرورت با ایشان نمیدانم این چه مطابقتی با هوا و هوس دارد حال اینکه ما خود ملاحظه میکنیم اهل هوا و هوس مسلمین را

و کسانیکه تدینی ندارند در خصوص مسامحه و مساهله میکنند سایر انچه گفته باید اهل هوس و هوا

ببینیان نصاری نگذارند زنان خود را که با مردان بیگانه مخلوط شوند یا مردان با ایشان جمع شوند و حال

اینکه می بینیم چنین نیست و بالجمله برای مرد و ... بیان کند احکام مخالفه هوا و هوس دین خود تا ما

بینیم را میگویند یابند و اگر نظر ... گذارده ... این ... ما از ایشان می بینیم و این احکامیکه ... [illegible]

مخالفت اهل هوا و هوس ... ظاهر است و مثل این ... بسیار است که کسی ... که در انجا

میانی گفت ... اما انچه در آخر گفته که از کتاب یهود و نصاری هم

جهت بیاوریم بر حقیت عیسی ... و لیکن ... در اخبار کتب ایشان بر حقیت عیسی

با انچه ما بر آن افزودیم و همچنین از کتب ایشان و کتب شما بر نبوت محمد صلی الله علیه و آله و سلم

ذکر کردیم و ملاحظه نمایید ببینید اگر تصریح است کدام اصرح هستند اگر باشاره است کدام اظهرند و اگر بکنایه

کدام ابلغند و اگر در عدد است کدام بیشترند حال اینکه بجهت ضیق مجال و عدم حضور جمیع کتب متقدمه اغلب

از کتب انبیای سلف بذکر بعضی از آنها اکتفا نمودیم و اگر میخواستیم همه انها را نقل کنیم سبب تطویل میشد

و باعث ملالت بینندگان میگردید ... و اینکه قوم نصاری ... میدانند بجهة

اینست که خود گفته است که شریعت و پیغمبری با یحیی بود و از زمان او ملکوت خدا میشود و من همیشه ...

هستم ... عالم باید که ... ملکوت در تمام عالم کرده شود و انگاه باتمام رسید

رساله جواب اولا مطلقا و اصلا عیسی علیه السلام چنین سخنی نفرموده و ثابت نیست بلکه

منظور فاین امر بوده چنانکه بتفصیل گذشت بلکه گفته شد که خواهند فرمود بگوشید بردم که ملکوت خدا
نزدیک شده و ثانیاً آنچه اینجا نقل کرده دلالت میکند که شریعت و پیغمبری یحیی ختم شد پس اگر یحیی قبل از
بوده لازم میاید عیسی پیغمبر نباشد و اگر بعد از آن بوده پس چگونه قوم نصاری عیسی را خاتم میدانند و ثالثاً
این عبارت صحیح نمیتواند داشته باشد چنانکه نقل شده که شریعت تا یحیی بود اگر غرض این شریعت تازه و دین
محمدی است شک نیست که یحیی نداشتند بلکه تابع دین موسی بودند و اگر مراد ترویج شریعت و نشر آن و بیان
شک نیست که حواریین که بعد از حضرت عیسی بودند با جمیعهم مروج شریعت و مبین آن بودند پس بحضرت یحیی ختم
شد ختم الله لنا بالخیر و حشرنا تحت لواء خاتم الانبیاء و سید الاصفیاء محمد بن عبد الله صلوات الله و سلامه
علیه و علیهم رب الارض والسماء در قریب زوال یوم شنبه [illegible] شهر [illegible] و فی [illegible] و قد وقعت [illegible]
شد این کتاب مستطاب [illegible] اگر حضرت [illegible] ائمه اثنی عشر علیهم صلوات [illegible] الاکبر احمد بن محمد مهدی
ابن ابی ذر [illegible] الله عنهم [illegible] حاجی [illegible]

الشریف [illegible]

خداوندگارا [illegible]

الحقیر المسکین العبد [illegible]

الآثام فی یوم سبت رابع شهر جمادی الاولی من

شهور سبع و سبعین و مائتین بعد الالف

من الهجرة النبویة المصطفویة

علی هاجرها الف الف

التحیة و السلام

[illegible]

...ودم تنها بآورد و برابده فروحنت و مرد زیر ... از سلیح چیز ندود عیه ... دارد اینک
...ات همه نیکی که تقریر کردم مصرع حال من اینست یاران با که گویم حال خود مار گفت اینک
...ی زود در خم را آماده باش سوار گفت در شریعت یک گواه حکم نکنند گواه دیگر بگذران و چه
بجای آر مار در نگریست درختی بنظر وی در آمد گفت بیا تا از این درخت بپرسیم پس باتفاق
درخت آمدند و مار ازو پرسید که مکافات نیکی چه باشد درخت گفت پاداش نیکی
...بیل برا که من درختیم در این بیابان رسته و خدمت آینده و رونده را کمر بسته و بر یکپای
...اده و چون آدمیزاد گرمازده و مانده از بیابان بر آید و ساعتی در سایهٔ من بیاساید و زمانی
...حت فرماید آنگاه چون دیده بگشاید گوید فلان شاخ و دسته تبر را لایق است و فلان حیله
دسته بیل مناسبت و از تنهٔ او چندین تختهٔ خوب توان برید و از آن چند در زیبا توان
...ت اگر اره یا تبری داشته باشند آنچه از شاخ من ایشان را خوش آید ببرند و با آنکه از من راحت
...ند این همه محنت بر من پسندند فرد من در اندیشه که چون بر سر او سایه کنم او در آن فکر
...ن بر کند از بنیادم مار گفت اینک دو گواه گذرانیده شد تن در ده که ترا زخم زنم مرد گفت
...ن بغایت عزیز و با مقدار است و دل از متاع زندگانی بر کندن دشوار اگر یک تن دیگر در
...ینه گواهی دهد مضایقه در این بلا تن در داده بمقتضای حق راضی شوم و از عجایب اتفاق آن
...روباهی نزدیک ایستاده در حال ایشان نظاره میکرد و مقالات ایشان بگوش هوش
...موده مار گفت از آن روباه بپرس تا چه جواب گوید پیش از آنکه از او سؤال کنند روباه بانگ کرد که مکافات
...بدی باشد تو در حق این مار چه نیکی کرده که پاداش عقوبت شد صورت حال گفته روباه گفت تو مرد عاقل
...سخن خلاف چرا میگوئی ز عاقل کی روا باشد سخنهای خطا گفتن ترا بد مرد دانا را خلاف اندر چرا گفتن
...ت را میگوید مرا از آتش خلاص داده روباه گفت چگونه این سخن باور توان کرد که ماری بدین بزرگی در توبره
...وردی گنجد مار گفت اگر باور نداری در این توبره روم روباه گفت اگر برای العین مشاهده کنم صدق این مرا
...شود میان شما حکم کنم مرد سر توبره را بگشاد مار در توبره رفت روباه گفت ای جوان فرزند دشمن چو در دست
...یب تو شد حکم خرد است امانش مده سر توبره ببست و بر زمین زد تا مار کشته شد و از شر او منطقی گشت

